Ngindo New Testament
2015

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

Ngindo New Testament 2015

The New Testament in the Ngindo language of Tanzania, 2015

copyright © 2015 The Word for the World

Language: Ngindo

Translation by: The Word for the World

Contributor: The Word For The World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
d5116cc2-3c1c-51ad-b1b2-7dde35a6f8cb

Contents

Matayo 1
Maluko 53
Luka 87
Yohana 144
Itendwa 184
Akaloma 238
1 Akakolinto 261
2 Akakolinto 282
Akagalatia 297
Akaefeso 306
Filipi 314
Kolosai 320
1 Akasesalonike . . . 326
2 Akasesalonike . . . 331
1 Timoteo 334
2 Timoteo 341
Tito 346
Filemoni 349
Ebulania 351
Yakobo 369
1 Petulo 375
2 Petulo 382
1 Yohana 387
2 Yohana 393
3 Yohana 395
Yuda 397
Kuekuligwa 400

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Matayo Kilongoi

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Matayo nga gumwe kati ja itabu ncheche Mulilagano Liyono yenie ilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe, “Nhwalo Gwambone.” Yenie iandikigwa kuboka pukujomoka Yesu, uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana. Akachomi bamanyi kipolaje chaka chuandikigwa nhwalo gwambone gwa Matayo, bapemelelanga pangaje uandikigwa chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Uyo bamanyije paali puandikigwa, nambu ajingi baachanga gwenio uandikigwa ku Palestina andaje ku kilambo chuku Yelusalemu.

Nhwandiki Matayo ojwakiba ntocha kodi, tango nu kupambuligwaje na Yesu kube napunji jwakwe. Uyo amanyikana ku liina lya Lawi. Matayo akiba jumwe kati ja achandundame komi na abena na baandakila akachomi biki Yahudi. Ganga gabonekana kipola gambu gwatumi majandiko kupeta 60 kuboke mu lilagano lya lolo. Apala kulaya kutenda Yesu nga Masia, Nkomboi jwenio nga ojwalondoligwa na akalondoli. Kabe Matayo alongi kipola muno kukulenga kingwana cha uhuke jwa Nnoongo Akayahudi bayobalela kutenda Masia akaba nngwana jwa chilikali padunia. Matayo alanduli kipola kukana mawacho genia nu kulaya kingwana chu uhuke cha Nnoongo.

Nhwalo Gwambone gwa Matayo nga kitabu chu kualala kutumbu mu Nhwalo Gwambone gambu gwa mapungu gakwe goa agatumike kuboka Majandiko ga lolo. Genia galonda Malagano mabena. Akachomi balenga Matayo ajigite kengama andi pikibi kitabu cha Musa, chenie nga kitabu chukutumbula mu Lilagano lya Lolo. Matangacho ga Yesu ga pikitombi (Matayo lipungu lya 5-7). Gawechi kulandanikigwa na chalia ja Nnoongo jampa Musa (Kombake Tolati 19:3-23:33).

Agabi mukitabu

- Matayo mu kitabu chakwe atumbwi kulenga nhwalo gu kubelekwa kwa Yesu Kilisto na atumbwi na kulenga nhwalo gu liengo lyakwe mulipungu lya 1-4.
- Kabe Matayo alengite kipola nhwalo gwa liengo lya Yesu nu kubola kwakwe kwoa mulipungu lya 5-25.
- Matayo ajomole kitabu chakwe kukulanduli panakati ji liengo lya Yesu mu kiu chakwe nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 26-28).

Lungolo lwa Yesu
(Luka 3:23-38)

1 Lungolo lwa Yesu Kilisto, kibelei cha Daudi, ngi kibelei chu Ulaimu.
2 Kuboka pu Ulaimu kuika Nngwana Daudi, yenje ngi ibelei yenie, Ulaimu ngapoto mwana Isaka, Isaka ngapoto mwana Yakobo, Yakobo ngapoto mwana Yuda, ni inunu yakwe,
3 Yuda ngapoto mwana Felisi na Zela amamundu bakiba Atamali, Pelisi ngapoto mwana Esiloni, Esiloni ngapoto mwana Lami. 4 Lami ngapoto mwana Aminadabu, Aminadabu ngapoto mwana Nashoni na Nashoni ngapoto na mwana selemani, 5 Selemani ngapoto mwana Boazi amamundu Laabu. Boazi ngapoto mwana Obedi amamundu Lutu,

Boazi na Lutu bakibanga achik-
ibelei ba Obedi, Obedi ngapoto
mwana Yese, 6 Yese nga ngapoto
mwana Nngwana Daudi. Daudi
ngapoto mwana Solomoni ama-
mundu abakiba anaba Uliya.
7 Solomoni ngapoto mwana
Leoboamu, Leoboamu ngapoto
mwana Abiya. Abiya ngapoto
mwana Asa, 8 Asa ngapoto
mwana Yaashafati, Yaashafati
ngapoto mwana Yolamu, Yolamu
ngapoto mwana Uzia, 9 Uzia
ngapoto mwana Yotamu, Yotamu
ngabe na mwana, Aazi ngapoto
mwana Ezekia. 10 Ezekia ngapoto
mwana Manase, Manase ngapoto
mwana Amoni, Amoni ngapoto
mwana Yosea. 11 Yosea ngapoto
mwana Yekonia, na akanung'una.
Kingobu chenie kikiba kiamo
Akayahudi kapeleka kukilambo
chuku Babiloni.

12 Kuboka pikitamo cha
Akayahudi kujenda ku Babiloni,
Yekonia ngapoto mwana Shetieli,
Shetieli ngapoto mwana Zeluba-
beli. 13 Zelubabeli ngapoto
mwana Abiudi, Abiudi ngapoto
mwana Eliakimu, Eliakimu
ngapoto mwana Azoli. 14 Azoli
ngapoto mwana Sadoki, Sadoki
ngapoto mwana Akimu, Akimu
ngapoto mwana Eliudi. 15 Eliudi
ngapoto mwana Eliazeli, Eli-
azeli ngapoto mwana Matani,
Matani ngapoto mwana Yakobo,
16 Yakobo ngapoto mwana Yusufu,
ojwakiba angwana ba Maliamu
amama ba Yesu ojwakonda
Kilisto.

17 Penia ikapeta ibelei komi
na ncheche kuboka pu Ulaimu
mpaka Daudi, ni ibelei komi
na ncheche kuboka pa Daudi
mpaka pa Akayahudi pabatoligwa
ubanda Kujenda ku Babiloni, ni
ibelei komi na ncheche kuboka
pabatoligwa ubanda kuika
kingobu cha Kilisto Nkomboi.

Kubelekwa kwa Yesu Kilisto
(Luka 2:1-7)

18 Kubelekwa kwa Yesu Kilisto
kukiba yene, Maliamu ama-
mundu Yesu akankobeka Yusufu.
Nambu tangu nu kutamangaje
pamwe andi pibi analome na
akege, Maliamu ngabonekana
abi na ndumbo kuwecho gwa
Uhuke jwa Chwapi. 19 Magambu
Yusufu akiba na majendo ga
mbone nnongi ja Nnoongo, apaije
kunkoya oni Maliamu, ngapala
kunneka kukunyegela. 20 Pakiba
akaacha genia Mpakachi jwa
Angwana kuboka Kumbengu
ngampitila mumaloto kulenga,
“Yusufu, mwana jwa Daudi,
makajobokaje kuntola Maliamu
kube aanabinu magambu
ndumbo ejabinajo kuwecho gwa
Uhuke jwa Chwapi. 21 Abakupoto
mwana munalome mumpa liina
lyakwe Yesu, magambu jwenio
nga ojwapakakombola bandu
bakwe mumabaja gabe.”

22 Genia goa gapitila lilenganile
lilobe lya Angwana elibalenga
kupete nnondoli jwa Nnoongo,
23 “Munkege jwangamanya
analome aiba na ndumbo apotola
mwana munalome, nangweto
binkema Imanueli” kulenga,
“Nnoongo abi pamwe natwenga.”

24 Yusufu apajimuka mulu-
gono, ngatenda genia agalenga
mpakachi jwa Angwana kuboka
Kumbengu, nganto Maliamu
kube aanamundu. 25 Nambu
bagolokingeje kindanda chimweje
mpaka Maliamu apapotola
mwana munalome Yusufu
ngampe liina mwana jwenio Yesu.

2

Akageni kuboka kumbwani

1 Yesu abelekwa kukilambo
chuku Beteleemu kunkoa gwa
Kuyudea, kingobu Helode pak-
iba Nngwana. Kingobu tu

kuboka pu kubelekwa, aka-
manyi ba ndondwa ngabaika
Kuyelusalemu kuboka kumbwani.
2 Ngabakonya, “Kibiko kilemba,
chikibelwike ojwabakube Nng-
wana jwa Akayahudi? Tu-
lubweni lutondwa lwakwe
kuboka kumbwani natwe tuikita
kunng'ongalela.”

3 Nngwana Helode pajoa ge-
nia, ngaechuka muno pamwe
na boa abatama Kuyelusalemu.
4 Helode ngabakemanga akako-
longwa ba Akakung'i boa na
akaboli ba malagilo ga Musa,
ngabakonyanga, “Kilisto Nkomboi
apakubelekwa koo?” 5 Angweto
ngabajanga, “Apakubelekwa kuk-
ilambo chuku Beteleemu, nkoa
gwa Yudea. Andi piandikigwe na
nnondoli jwa Nnoongo,

6 ‘Mwe Beteleemu kilambo cha
Kuyuda,
mwe machokochokoje panakati ji
ilambo Ikuyuda,
gambu kwinu apakupiti kilongoi
ojwapakalongaleya bandu bango,
bu Kuisilaeli.’ ”

7 Penia Helode ngabake-
manga pantemela akamanyi
ba ndondwa, ngaba konyanga
kingobu gani pulupitila lutondwa.
8 Kuboka penia ngabatuma
bajendange ku Beteleemu ngabal-
agi, “Nnyendange makaingikiye
nhwalo gwa mwana jwe-
nio, anda mampatite unetele
nhwalo gwenio nane nyende
nakang'ongalele.”

9 Kuboka pa kapenikia
angwana, akamanyi ba ndondwa
ngabajabula. Penia lutondwa
lubalubona kingono cha kalelo
kumbwani ngulwalongaleya
mpaka ngulujenda kujema panani
pakiba mwana. 10 Pubulubona
lutondwa lwenio ngabaala mwojo
muno. 11 Ngabajingila un-
yumba ngabammona mwana
jwenio pamwe na amamundu
Amaliamu, ngabakilikitila, nga-
banng'ongalela. Kuboka penia
ngabakulugula mikoba jabe
ngabampe hupo, jaabu nu ubani
na mauta ga bei ngolongwa
agakemigwa manemane.

12 Penia ngababuja kachabe
kundela jenge gambu Nnoongo
akatekakelebuya mumaloto
bakammujije Helode.

Kutili kukilambo cha Kumisili

13 Kuboka pa akageni kujabula,
mpakachi jwa Angwana kuboka
kumbengu ngampitila Yusufu
mumaloto ngannenge, “Nny-
imuke muntole mwana pamwe
na amamundu ntilile kukilambo
cha Kumisili. Ntamanga kwenio
mpaka pambakunnengela, gambu
Helode apa kunkoma mwana
jwenio.”

14 Yene Yusufu ngajimuka,
ngantola mwana na amamundu,
ngababokanga kilo kujenda
Kumisili. 15 Ngabatama kwenio
mpaka Helode pajomokaga.
Kilebe chenie kipitila kupala
lilobe libalongela Angwana ku-
pete nnondoli jwa Nnoongo lilen-
ganile, “Nganankema manango
kuboka Kumisili.”

*Ukomigwa kwa ilemba iki-
nalome*

16 Helode apang'anyama ku-
tenda akamanyi ba ndondwa
bala batekunkoloya, ngachimwa
muno. Ngalagi ingota yoa
ikinalome ya kilambo chuku
Beteleemu na eibi papipi jakwe
eibi nayaka ibena kubuja un-
yuma ikomigwe. Atenda genia
akombakela machoba kuboka
pagaika akamanyi ba ndondwa.
17 Yene nga pagalenganila malobe
agalenga Nnondoli jwa Nnoongo
Yelemia,
18 “Lilobe lijoanika kukilambo
chuku Lama
nguto nukokaleka muno.
Laeli aiguti ingota yakwe,
na apaije kumpembeleya,

magambu yoa ijomwike.”

Kubuja Kumisili

19 Kuboka pu kujomoka Helode,
Mpakachi jwa Angwana kuboka
kumbengu ngampiti Yusufu
mumaloto ukwako Kumisili.
20 Ngannenge, “Nyimuke muntole
mwana na amamundu mmuje
kukilambo cha Kuisilaeli, mag-
ambu abapalangita kunkoma
mwana jwenio bawilangite.”
21 Yusufu ngajimuka ngantola
mwana pamwe na amamundu
ngababuja kukilambo chuku
Isilaeli.
22 Nambu Yusufu pajoa kita
Akelao Atawala Kuyudea paali
pa awamundu Helode, nga-
joboka kujenda kwenio. Kuboka
pukunkelebuya mumaloto, nga-
jenda kunkoa guku Galilaya,
23 Na ngaami kukilambo chi
Kunazaleti. Yene ngagalenganila
malobe agalenga Nnondoli jwa
Nnoongo, “Binkema Nnazaleti.”

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Machoba genia Yohana
Mmatichi ngapitila papon-
goti kukilambo cha Kuyudea
ngatumbu katangachi bandu.
2 Ngalenga, “Nnapange mabaja
ginu. Magambu Kingwana chu
kumbengu kibandakile!” 3 Yohana
jwenio, nga ojwannenga Isaya
ojwakiba nnondoli jwa Nnoongo
apalenga,
“Mundu achobe papongoti
kanonoya kulenga,
‘Mapanganakie Angwana ndela
jabe,
mmeke kipola ndela jabe!’ ”
4 Yohana akwinda ngobo
ejilokigwe namajuni ga nyama
ojwakemigwa ngamia, nu luunga
lu limbendela akwinda mukibuno
chakwe, chakulya chakwe kikiba
maige na buchi gu kupongoti.
5 Bandu kuboka kukilambo cha
Kuyelusalemu nu Kuyudea, ni
ilambo yoa ibi umbwega ju
lukemba lwa Yolidani ngaban-
nyendelela. 6 Ngabalapanga
mabaja gabe, na jwenio ngaba-
batichanga mulukemba lwa
Yolidani.
7 Nambu Yohana pababonanga
Mafalisayo na Masadukayo
ajingi bukunhwikalila kupala
babatichigwe, ngalenga, “Mang-
weto machamajoka! Beneke
abannengi nhwotwi kujepa lilaka
lya Nnoongo eliika? 8 Ntendange
agalaya kutenda nnapangite
mabaja. 9 Makaachangaje ku-
tenda nhwotwile kujepa lilaka
kukuneme, ‘Awabito ana Ulaimu.’
Nannenge Nnoongo aotwi kaga-
tenda mabwe aga gabe ingota
yu Ulaimu. 10 Libago libekigwe
pamanhina ga mikongo, kila
nkongo gwangapambika ubaku-
penguligwa nu kuleke pamwoto.
11 Nenga nammatichanga kwa
mache kulaya nnapangite mabaja
ginu. Nambu ojwapakuika
kuboka pangunenga akweti
uwecho muno kumbeta ne, nenga
kuotoje kupoto ilatu yakwe.
Jwenio ammatichanga kwa Uhuke
jwa Chwapi na kwa mwoto.
12 Jwenio akamwi kipalwe chakwe
chukupete mapemba. Aikongola
mapemba nukubeka mukikokwe,
nambu mapoi aitinia mwoto
gwangaimika.”

Kubatichigwa kwa Yesu
(Maluko 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Kuboka penie Yesu ngaboka
kukilambo chuku Galilaya ngaika
mulukemba lwa Yolidani, kupala
abatichigwe na Yohana. 14 Nambu
Yohana ngatumbu kunkanalila
kulenga, nenga mbaligwa ku-
batichigwa na mwenga, “Lele,
mwe nhwika kwango nenga?”

15 Nambu Yesu ngannyanga,
“Ngoe magaleke genia gabe
yene. Gambu genia nga agapala
Nnoongo.” Penia Yohana nga-
jeketela.
16 Kuboka pa Yesu ku-
batichigwa, ngapita umache.
Kingobu ucho mbengu ngijiekuka,
ngammona Uhuke jwa Nnoongo
akauluka anda ngunda nukutola
panani jakwe. 17 Lilobe kuboka
kumbengu, ngililenga, “Jwenio
nga manango, junampala jwan-
halalila.”

4

Kutegigwa kwa Yesu
(Maluko 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Kuboka penia Uhuke jwa
Chwapi ngannongaleya Yesu
mpaka kupongoti kupala alon-
doigwe na Mmaja. 2 Ngapunga
machoba alubaini kilo na mui
pangalye kilebe chachoa pajo-
mola ngajijoa njala. 3 Mmaja
nganhwikalila, ngannenge, “Anda
mwenga Mamwana ba Nnoongo,
magaamuliche mabwe aga gabe
mikate.”
4 Nambu Yesu ngajanga,
“Iandikigwe Mumajandiko Gach-
wapi,
‘Mundu alama kukulye nkate tuje,
nambu ku kila lilobe elyalonge
Nnoongo.’ ”
5 Kuboka penia Mmaja ngan-
tola Yesu mpaka kukilambo
chu Kuyelusalemu, Kilambo
cha Chwapi, ngammeka ku-
nani pulengo gwa Nyumba ja
Nnoongo, 6 ngannenge, “Anda
mwe Mamwana ba Nnoongo
mikileke pae gambu andikigwe,
Nnoongo maamulicha akapakachi
bakwe kuboka kumbengu
kwa magambu ginumwe,
mabannyanganga kumaboko
gabe,
kata mukikipotekaje muma-
ganga.”
7 Kwa magambu genia Yesu nga-
janga kulenga, uyo Mumajandiko
Gachwapi, iandikigwe, “Makate-
gaje Angwana ana Nnoongo
binu.”
8 Kuboka penia Mmaja ngan-
tola Yesu mpaka kunani kukito-
mbi kitandamau, ngannaya king-
wana chi ilambo yoa ya padunia
na gwambone gwakwe. 9 Mmaja
ngannenge, “Yenie yoa nhotwi
kumpe mwe anda nkilakatile nu
kung'ongalela.”
10 Penia Yesu ngannenge,
“Nnyabule mwe Malichetani!
Iandikigwe Mumajandiko Gach-
wapi, ‘Magongalela Angwana ana
Nnoongo binu na mabegelela
benia jika jabe.’ ”
11 Penia Mmaja nganneka Yesu,
akapakachi kuboka kumbengu
ngabaika ngabammegalela.

Yesu atumbu maengo gakwe Ku Galilaya
(Maluko 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu pajoa kita Yohana
Mmatichi bantabite mukipungo
ngajenda Kugalilaya. 13 Ngaboka
kilambo chuku Nazaleti ngajenda
kukilambo chuku Kafalanaumu,
kilambo chikibi umbwega ja
lilaba lya Galilaya, mumpaka
gwa kilambo cha Zabuloni na
Naftali, ngatama kwenio. 14 Yene
pililenganila lilobe elyalongela
Nnondoli Isaya,
15 “Kilambo chuku Zabuloni na
Kilambo chuku Naftali,
Kujenda kubaali kwiye julukemba
lwa Yolidani,
ku Galilaya, kilambo cha bandu
banga Akayahudi!
16 Bandu abatama pulubendu
bijibweni ndaa.
Angweto abatama miwili ja kiu,
Lumuli lwamulakile.”
17 Kuboka kingobu chenie Yesu
ngatumbu kutangacha ngalenga,
“Nnapange mabaja ginu, maga-
mbu Kingwana chu kumbengu
kibandakile!”

Yesu bakemanga akalopoi ancheche
(Maluko 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu pakiba akatyanga
umbwega ji lilaba lya Galilaya
ngababona bandu abena alungolo
akakoki, bandu benia bakiba Si-
moni ojwa konda Petulo na nnuna
gwakwe Andulea bakakoka ya-
maki ku lipelele mulilaba. 19 Yesu
ngabalenge, "Ungengamange
nenga manammekanga mme
makakoki ba bandu." 20 Kingobu
tu ngabagaleka mapelele gabe
ngabankengama Yesu.
21 Pajenda nnongi kachoko
ngababona bange akalongo
abena, Yakobo na Yohana, ingota
ya Zebedayo. Bakiba muntumbwi
pamwe na awamundu Zebedayo,
batendekea mapelele gabe. Yesu
ngabakema, 22 benia kingobu
tu ngubuleka ntumbwi pamwe
na awamundu, ngabankengama
Yesu.

Yesu babola bandu na kalamia akatamwe
(Luka 6:17-19)

23 Yesu ngajenda kila paali
mukilambo chu Kugalilaya
kabolanga bandu mu nyumba
ju kunng'ongale Nnoongo nu
kutangacha Nhwalo Gwambone
gu kingwana cha Nnoongo
ngabalamia bandu itamwe yoa
eibakiba nayo. 24 Nhwalo gwakwe
ngujoanika mukilambo chuku
Silia, akatamwe boa bina itamwe
ya kila aina nu kulaga, bandu bina
michepela, akatamwe kiinduindu,
na bandu abakiba bapolite
mibele, ngabapeleka kwa Yesu,
jwenio ngabalamia boa. 25 Bandu
ajingi ngabankengama kuboka
kukilambo chuku Galilaya, kil-
ambo echikibi ni ijiji komi,
Kuyelusalemu na Kuyudea na
kwie ja lukemba lwa Yolidani.

5

Yesu babola bandu pikitombi

1 Yesu pababona bandu ajingi
ngaombe pikitombi ngatama.
Akinapunji bakwe ngabannyen-
delela, 2 jwombe ngatumbu
kabolanga,

Laa ja kweli
(Luka 6:20-23)

3 "Mbaya ababi nu uwocho muhuke,
gambu Kingwana chu kumbengu nga chabe!
4 Mbaya ababi nu kuechuka,
gambu Nnoongo mabapembelea.
5 Mbaya mundu jwa jali,
gambu mapokela malagano ga Nnoongo!
6 Mbaya ababi na njala na nyota ju kutenda gapala Nnoongo,
Nnoongo mababeka bajukute!
7 Mbaya ababi na kia,
gambu Nnoongo mababonela kia!
8 Mbaya abampala Nnoongo kwa mwojo chwapi,
gambu mabammona Nnoongo!
9 Mbaya akachikichani,
gambu bikemigwa ingota ya Nnoongo!
10 Mbaya abapotekigwa kwa magambu gu kutenda agapala Nnoongo,
gambu Kingwana cha kumbengu nga chabe!
11 "Mbaya mangweto anda
bandu bantukine na bamponjite
nu kunkopakeya kilebe chachoa
chubaja kwa magambu gango
nenga. 12 Nhwalalange mwojo
nu kululuta gambu hupo inu
ngolongwa kumbengu. Yene
ngapaba bonelanga akalondoli
ba Nnoongo abakiba tango
namangweto kubeje.

Mwinyo nu lumuli
(Maluko 9:50; Luka 14:34-35)

13 "Mangweto nga mwinyo
panakati ja bandu padunia.
Nambu anda mwinyo uoite kulaa
kwakwe ipakolelwa na nike?
Kuchataje kabele, nambu kuleke
panja nu kulebatigwa na bandu.

14 “Mangweto nga lumuli lwa
dunia. Kilambo chikichengigwe
panani pa kitombi kuotoje kukiia.
15 Na bandu kupambaje lumuli
nu kuluekelela lidebe, nambu ku-
lubeka panani putala, kupala ba-
mulakile bandu boa ababi un-
yumba. 16 Mangweto uyo mpaka
oti lumuli lwinu lumulike nnongi
ja bandu, bagabone maengo ginu
gabe chwapi na bakoigwe Awawa
binu ababi kumbengu.

*Malagilo ga Musa na Ma-
jandiko ga akalondoli ba Nnoongo*

17 “Makakita nhikila kuboya
Malagilo ga Musa na maboulo ga
akalondolije. Nhikila kuboyaje,
nambu nhikila kulenganakia.
18 Nannenge kweli mpaka
mbengu na dunia pipakupeta,
napachokoje pa Malagilo ga
Musa pukuboigwa, mpaka goa
galenganile. 19 Mundu jwa-
jwoa ojwapakulemwa amuli
ejibi njokochoko kupeta joa na
kabola bange batendange jenia,
jwenio apakube nchokochoko
mukingwana chu kumbengu.
Nambu jwajo ojwapakagakamula
na kabola bange, jwenio apakube
nkolongwa mukingwana chu
kumbengu.” 20 “Nannengelanga
kweli nukamuje gambone gapala
Nnoongo kapeta Mafalisayo na
aboli ba Malagilo ga Musa,
nnyingije ngu mukingwana chu
kumbengu.”

Maboulo gi lilaka
(Luka 12:57-59)

21 “Nnyoaninge kutenda bandu
ba lolo balengigwe, ‘Makakomaje!
Abapakoma bapa kuhukumigwa.’
22 Nambu nenga nannenge,
jwajwoa ojwapa kunchimwa
nnunu gwakwe apakuhuku-
migwa. Ojwapa kummembula
nnunu gwakwe apakuntakiana
kana jumbe na ojwapa kunkema
nnuna gwakwe, ‘Matokamau!’
Apaligwa kujingi mumwoto
gwangaimika machoba goa.
23 Anda mpelike lilumbo lya hupo
linu kukitembe cha Nnoongo na
penia nkombakile nnunugwinu
abi na bulwa na mwenga,
24 mileke hupo inu pikitembe,
nnyabule oti makachikachane
na nnunugwinu, kuboka penia
mmuje makapange hupo inu.”

25 “Nchikachane na mundu
ojwantakiine kiti mmi undela,
makajenda kanajumbe. Andaje
ojwantakiine apakunkamuya
kana akimu na akimu apa kunka-
muya ku linjolinjoli na kubekigwa
mukipungo. 26 Nannenge kweli
mpitaje mwenio mpaka nnyomole
kulepa uloi gwoa.”

Maboulo nhwalo gwa ngongola

27 “Nnyoaninge kube bandu
balengigwe, ‘Makatendaje
ngongola!’ 28 Nambu ne nan-
nenge, ojwapa kunnolakea
munkege nu kunnokolela bai
ateile nakwe ngongola umwojo
gwakwe. 29 Anda lio linu lyakalelo
lipakunnyambuki kulemwa, muli-
boye mililekele kutali namwenga!
Mbaya kuoya kipagwa chimwe
cha mmele gwinu, kuliko kuoya
mmele gwoa kukulekeligwa kum-
woto gwangaimika machoba goa.
30 Anda luboko lwinu lwa kalelo
lupakunnyambukia kulemwa,
mbaya muluekete mululekele
kutali namwenga! Mbaya kuoya
kipagwa chimwe cha mmele
gwinu, kuliko mmele gwoa ujende
kumwoto gwangaimika machoba
goa.”

*Nhwalo gwa kulekana mundu
na anamundu*
*(Matayo 19:9; Maluko 10:11-12;
Luka 16:18)*

31 “Uyo ilengigwe, ‘Ojwa-
pakaleka anamundu apaligwa
kape talaka.’ 32 Nambu nenga
nannengelanga, mundu jwajoa
ojwabaleka aanamundu, nambu
tu gambu ga ngongola, jwenio

ammeka munkege jwenio abe
nngongola na mundu anda
antoi munkege jwenio atenda
ngongola.”

Maboulo ga nhwalo gwa kulapila

33 “Kabe nyoininge kube bandu
ba lolo balengaligwe, ‘Mikikilekaje channapila, nambu mpaka
ntende channapile Kangwana.’
34 Nambu nenga nannenge,
makalapije. Nu kumbenguje,
gambu kwenio nga kukibi kitebu
cha Nnoongo, 35 na pannemaje,
gambu penia nga pukubeka
makongono gabe, nuku Yelusalemuje, gambu chenie nga kilambo
cha Angwana Akolongwa. 36 Na
makalapije kwa mutwe gwinu,
gambu mwe kuotoje kulubeka
lunywili lube luhu andaje lupili.
37 Andannengite, ‘Elo’, Ibe ‘Elo’,
Anda nnengite, ‘Ije’, Ibe ‘Ije’,
Chachoa chikipeta genia kiboka
kwa Mmaja.”

Maboulo nhwalo gwa kubuyana
(Luka 6:29-30)

38 “Ngannyoanga kube
galengigwe, ‘Nnyinu anda ammoite lio namwe mammoya
lio, nnyinu anda ankolite lino
namwe mankola lino.’ 39 Nambu
nenga nannengela, makammukije
ubaja mundu mmaja. Mundu
anda amputite likopi lijego lya
kalelo, mantendebukie lenge.
40 Mundu anda ampelike kamahakama kupala kutola lichati linu
munnekele nilikoti linu atole.
41 Mundu anda anhwamuliche
kupotola nhwigo gwakwe mwanja
gwa maili jimwe mpotola maili
ibena. 42 Ojwapakunyopa kilebe
mumpe, makannyimaje ojwaika
kunnyaika kilebe.”

Maboulo ga kapalanga akangondwa
(Luka 6:27-28,32-36)

43 “Ngannyoa kutenda
ilengigwe, ‘Mumpale nndami
nyinu, na manchimwe nngondwa
jwinu.’ 44 Nambu nannenge,
mapalange akangondwa binu,
na majopele ku Nnoongo abampoteka, 45 kupala mmegange
makinangota ba Awabinu ababi
kumbengu. Gambu benia bamulakila lumuli lwabe bandu
boa akabaja na bambone, na
kakomelekea ula bandu bambone
na bandu akabaja. 46 Bo, mpakupata upo nike ku Nnoongo, kwa
kapala abampalanga mangweto
tu? Magambu ata akatocha
kodi bakamulanga ugo! 47 Anda
mapatangite abali akalongo binu
tu, ngimikikamwa ni kiyono?
Mbone na bandu bangammanya Nnoongo bakamu ugogo!
48 Mmeganga makambone, anda
Awabinu bu kumbengu pababi
bambone!”

6

Maboulo ga kajangata akahocho

1 “Ntamanga maha makakamuje itendwa yambone kupala
mmonekane nnongi ja bandu.
Awawa binu ababi kumbengu
bampeje hupo.”
2 “Pamampe kilebe nhwocho,
makalandulije. Makabe mandendemunduje andi bandu ababikitenda bambone pababeganga unyumba ju kunng'ongale Nnoongo
nu undela kupala bandu balumbalile. Nannenge kweli, bai
bapatangite hupo yabe tegatega.
3 Nambu mwe pamankola nhwocho wala nng'anja gwinu jwa
mpalana akamanyaje panteile.
4 Mpange kilebe chinu kukuiya
na Awawa binu ba kumbengu
ababibona ilebe iigwe mabampa
hupo inu.”

Maboulo gu kugongalela
(Luka 11:2-4)

5 “Panng'ongalela, makabeje
andi bandu akandendemu-
ndu. Angweto kupala kujema
munyumba ju kunng'ongale
Nnoongo nu umbwega ja ndela
kupala bandu babone. Nanenge
kweli Angweto bapatangite
hupo yabe. 6 Nambu mwe
papakunng'ongalela Nnoongo,
nnyingile kuchumbi chinu nu
kujigala nniango, nng'ongalela
ka Awawa binu bangabonekana.
Na benia Awawa binu abagabona
agaiigwe mabampa hupo.”

7 “Panng'ongalela, makalonge
malobe nduuje andi apabatenda
bandu bangammanya Nnoongo.
Magambu angweto bapemele
Nnoongo jwabe bajoange gambu
ga malobe gabe majingi. 8 Makabe
andi angwetoje. Gambu Awawa
binu bagamanyi malola ginu
tango nakajopaje. 9 Mpaligwa
kugongalela yene,

‘Awawa bito mammi kumbengu,
lina linu lya chwapi likoliigwe,
10 Kingwana chinu kiike,
Lyampala libe kudunia andi kum-
bengu.
11 Mutupe lele chakulya chito.
12 Mugalekekeye malemwa gito,
Andi twe putugalekekeya
malemwa ga ababu-
tulemwite.
13 Mukutubekaje mumitambo,
nambu mutukombole na Mmaja.’

Magambu kingwana nga chinu na
makakala, nu ukolongwa
machoba goa pangapela.
Unhyo.

14 “Anda malekekiye bandu
malemwa gabe, Awawa binu
ba kumbengu maba nnekekeya
uyo. 15 Nambu anda kalekekeyaje
bandu malemwa gabe, na Awawa
binu bannekekeyaje malemwa
ginu.”

Maboulo ga kupunga

16 “Pampunganga, makabeje
andi bandu ababikitenda bam-
bone angweto kubeka lukenja
kumio jabe babonekane na bandu
bamanye kita batekupunga nan-
nenge kweli angweto balepigwe
hupo yabe. 17 Nambu mwenga,
pampunga mpakala mauta
umutwe jinu na nkuye kumio jinu
nu kwemulila nywili inu, 18 ibe
mundu jwajwoa akamanyaje kiti
nte kupunga, imanyekane tu na
Awawa binu bangabonekana. Na
Awawa binu abagabona agaiigwe
bampa hupo.”

Kipato chu kumbengu
(Luka 12:33-34)

19 “Mikikibekeje ilebe padunia,
mwenio idudu na nguu kualabia
na akajibi kujingila nu kujiba.
20 Nambu mikibekele lupambo
kumbengu kwenio idudu na nguu
kuotoje kualabia, na akajibi ku-
jingije nu kujiba. 21 Gambu ma-
choba goa apulubi lupambo lwinu
na mwojo gwinu uba upo.”

Lumuli lwa mmele
(Luka 11:34-36)

22 “Mio nga lumuli lwa mmele.
Anda mio ginu gabi chwapi na
mmele gwinu gwoa upakube mu-
lumuli. 23 Nambu anda mio
ginu mabou mmele gwinu gwoa
ubakube mulubendu. Bai anda lu-
muli olubi nkati jinu ngulubendu,
mmanya lwenio ngu lubendu
lukujogoya!”

Nnoongo na ilebe
(Luka 16:13)

24 “Abije mundu ojwaotwile
kabegele akangwana abele.
Gambu apakunchimwa jumwe
nu kumpala jonge. Apakube
na jumwe nu kummembu
jonge. Nhwotwaje kummegelela
Nnoongo nu uloi.”

25 “Nga kwa mana nannenge-
langa, makapweleje ndya nike na
nywanike na wala ngobo yuk-
winda. Bo, bwomi gwambonije

kupeta chakulya na ngobo yam-
bone kupeta mmele? 26 Miloleke
ijuni ikamanyai ibi kupandaje
nu kuunaje, na ikwetije ikokwe.
Nambu Awawa binu bu kum-
bengu kipe kulye. Bo mangweto
mamboneje kupeta ijuni? 27 Bene
kati jinu kwa magambu ga mb-
wele yabe, baotwile kukijonjake
kingobu chukulama pangaje li-
choba limwe?”
28 “Kwanike kube na mbwele
ya ikwindo? Magalolakeye mal-
oba ga kamanyai pagalembulila.
Gabi kamuje maengo wala kuten-
dakea ikwindo. 29 Nambu nan-
nengelanga, wala bene Angwana
ana Solomoni pamwe nu uko-
longwa gwakwe gwoa banakwin-
daje chwapi andi pagabi mal-
oba aga. 30 Anda ibi Nnoongo
agakwindiya manyai ga mpongoti
agabi leleno na malabo kagalekela
kumwoto, bo, Nnoongo ankwin-
diaje mangweto muno? Makang-
weto mina imani njokochoko!”
31 “Makapweleje kutenda,
‘Tupakulye nike?’ Andaje
‘Tupakunywe nike?’ Andaje
‘Tupakwinda nike!’ 32 Gambu
genia goa bagabegelela bandu
bangammanya Nnoongo. Awawa
binu ababi kumbengu bagamanyi
agampala goa. 33 Nambu ntumbu
kikibegelela oti kingwana cha
Nnoongo kupeta goa na agapala
Nnoongo, penia Nnoongo mam-
page goa nu kujonjekea. 34 Bai,
makapweleje ga malabo, gambu
malabo ikweti malola gakwe. Kila
lichoba likibegele lyene.”

7

Kahukumula bange
(Luka 6:37-38,41-42)

1 “Makahukumuje bandu,
manhwika kuhukumuligwa na
Nnoongo, 2 gambu pamahuku-
mula ajinu na mangweto
mpakuhukumigwa uyo, ni
kipemo chamapeme bange
ucho echapakumpeme Nnoongo.
3 Mboni mwe milibona lipandi
mulio lya nnunagwinu, na kongo
lipalamandi elibi mulio linu kuli-
bonaje? 4 Nhwotobo kunnenge
‘Nnunu gwinu, nnyeme nammoye
lipandi mulio linu na kongo
mmene nkweti lipalamandi mulio
linu? 5 Mwe mandendemundu!
Mmoye oti lipandi elibi mulio linu
penia pampakulola tela kuboya
kipalamandi chikibi mulio lya
nnuna gwinu.’ ”
6 “Mikipeje imbwa ilebe yach-
wapi, kupala yakagalambukaje
nu kunkwalambula mmene
mangweto, na makagalekeleje
magolobe lulu inu kupala gakale-
bataje.

Nnyope, mpalepale, nng'ombe oti
(Luka 11:9-13)

7 “Nnyope, mangweto mampata,
mpalepale na mangweto mami-
bona, nng'ombange oti mangweto
mabannyogola.” 8 Mundu jwa-
joa jwajopa kupata, ojwapalapala
kiibona, na ojwagomba oti kun-
nyogolela. 9 Bo, abi mundu
kati jinu anda mwana gwakwe
annyopite nkate kumpa libwe?
10 Andaje ajopite chamaki kumpa
lijoka? 11 Anda yene mangweto
mammilingite makabaja mmanyi
kipe ingota inu ilebe yambone.
Mmanya Awawabinu bu kum-
bengu bapakape gambone muno
abajopa.
12 “Matendelange bandu bange
andi gamagapala bantendele
mangweto. Yene ngapagabi
Malagilo ga Musa na maboulo ga
akalondoli ba Nnoongo.

Nniango nchokochoko
(Luka 13:24)

13 “Nnyingilange pa nniango
ogubi nchokochoko, magambu
ndela ejijenda kukujomoka ngo-
longwa na nniango gwa kujingi
mwenio nkolongwa, abajenda

ndela jenie ajingi. 14 Nambu ndela
ejijenda kubwomi njokochoko
na nniango gu kujingi mweno
nchokochoko na bandu achoko tu
abijibona ndela jenie.

Nkongo umanyikana ngokwa yakwe
(Luka 6:43-44)

15 "Ntamanga maha na akalon-
doli bu uwangi angweto bakaika
kwinu kunja bakabonekana andi
mambelele, nambu nkati jabe
mamei makale. 16 Mamanya ku
itendwa yabe. Bo bandu kuton-
gola zabibu munkongo gwa miba,
andaje mbendembe mumpengo?
Ije! 17 Nkongo gwambone
kupambika ngokwa yambone,
na nkongo mmaja kupambika
ngokwa mbaja. 18 Nkongo
gwambone kupambikaje ngokwa
mbaja, na nkongo mmaja ku-
pambikaje ngokwa inachwapi.
19 Kila nkongo gwanga pambika
ngokwa inachwapi kueketigwa nu
kuuleke pamwoto. 20 Kwa yene,
mamanyanga akalondoli buwangi
ku itendwa yabe.

Nummanyangitije mangweto
(Luka 13:25-27)

21 "Ngiti kila mundu ojwapa
kungema 'Angwana, Angwana,'
Ajingila mukingwana cha kum-
bengu, nambu jwajo tu ojwa-
pakutenda agabapala Awawa
ababi kumbengu. 22 Bandu ajingi
binnengela lichoba lyene lya
hukumu, 'Angwana, Angwana!
Kwa liina linu ngututangacha
nhwalo gwinu na kwa liina
linu ngutuboya michepela nu
kulaya ikobo ijingi!' 23 Penia
manalengela, 'Numanyije mang-
weto, mmokange nnongi jango,
mangwetomwe makabaja!'

Akachengi abena
(Luka 6:47-49)

24 "Yene kila mundu ojwajoa
malobe gango na kugakamula,
malandana na mundu juna
malango, ojwachengite nyumba
jakwe panani piliganga. 25 Ula
ngijikoma, ngemba ngitwele
mache, kimbonga ngikiika na
kujiputa nyumba. Nambu
nyumba jigwije kwa magambu
jikachengigwa panani pa liganga.
26 "Nambu mundu jwajwoa
jwajoa malobe gango nu ku-
gakamuje, malandana na mundu
jwapunganikwe ojwachengite
nyumba jakwe panani pimiyangi.
27 Ula ngijikoma ngemba ngitwele
mache kimbonga ngikiika ngi-
jiputa nyumba jenie ngijigwe.
Kabe luwindu lwakwe lukiba
lukolongwa muno!"

Madalaka ga Yesu

28 "Yesu pajomola kulenga mal-
obe genia, nkengeni gwa bandu
nguomongwa kwa maboulo
gakwe. 29 Abola andi akaboli
babeje ba Malagilo ga Musa,
nambu jwombe abola kukinala."

8

Yesu annamia mundu juna maloi
(Maluko 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu pauluka kuboka pikit-
ombi, kikuta cha bandu ajingi
ngikinkengama. 2 Ngaika mundu
jumwe juna maloi, ngakiliki-
tila nukulenga, "Ananhota an-
dampaile nhwotwi kunyeguya."
3 Yesu ngatondobeya luboko
lwakwe kunkunyula mundu
jwenio nu kulenga, "Mbala
nnyeguke." Kingobutu mundu
jwenio ngajeguka maloi gakwe.
4 Penia Yesu ngannenge, "Mpe-
nakia, makannengeje mundu jwa-
jwoa, nambu nnyende mikikilaye
kakung'i na makapange hupo
jaamulicha Musa kachalakicha
kutenda nnamite."

Yesu annamia mpakachi jwana Afisa ba chilikali ja Loma
(Luka 7:1-10)

5 Yesu paika pikilambo chuku
Kafalanaumu pannyini, kilongoi
jumwe jwa Loma nganyen-
delela, ngampembela annyangate,
6 ngalenga, “Ananhota mpakachi
jwango abi ukaja ntamwe lola na
atekupola.”
7 Yesu ngannengela “Mainka
kunnamiya.”
8 Kilongoi jwenio ngannenge
Yesu, “Ananhota, mbaligweje
mwe nnyingi unyumba jango.
Nambu nnenge lilobe limwe
tu mpakachi jwango malama.
9 Gambu nane uyo namundu
nambi pae jikinala cha akinan-
hota bango, ngweti manjolinjoli
ababi pae jango. Anda nannengi
jumwe, ‘Nnyende!’ Na jwenio
kujenda, anda nannengi jumwe,
‘Nhwike!’ Na jwenio kuika, na
andanannengi mpakachi jwango,
‘Nkamule kilebe eche!’ Na jwenio
kamula.”
10 Yesu pajoa genia, ngaomongwa
muno, ngabalenge bandu abakiba
bakankengema, “Nannenge kweli
nanammonaje mundu jwajoa
Kuisilaeli pano ojwakweti imani
ngolongwa andi ojo. 11 Nannenge
kweli, bandu ajingi mabaika
kuboka kumbwani nu kundonde,
benia mabatamanga pamwe
pampapala na Ulaimu na Isaka
na Yakobo kukingwana chu
kumbengu. 12 Nambu angweto
abapaligwe kube mukingwana
cha Nnoongo papakulekeligwa
panja, pulubendu, kwenio ba-
pakugutanga nu ukeya mino.”
13 Kuboka penia Yesu ngannenge
kilongoloi jwa Loma, “Nnyab-
ule ukaja na ikabe andi pun-
hwamini.” Na mpakachi jwakwe
ngalama kingobu uchache.

Yesu balamia bandu ajingi
(Maluko 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu ngaika kachakwe Petulo,
ngabakolela akimundu akege
Petulo bagolilwike pikindanda,
atamwe. 15 Yesu ngabakamu
luboko amama benia kitamwe
ngachaboka ngabajema na
kabegelela.
16 Piika kimuyo, ngaban-
netela bandu ajingi abakibanga
bakachikila nchepela, jwenio
kukulenga Lilobe tu, michepela
ngijitila na ngabalamianga bandu
boa. 17 Atenda genia kupala galen-
ganile malobe agalongela Nnon-
doli jwa Nnoongo jwakemigwa
Isaya kulenga,

“Jwenio mwene atoile uwina
gwito,
apotwile itamwe ito.”

Abapaligwa kube achandun-
dame ba Yesu
(Luka 9:57-62)

18 Yesu paubona nkengeni gwa
bandu guntindile ngabaamulicha
akinapunji bakwe bajomboke
kujenda kwiye ji lilaba. 19 Mmoli
jumwe ju Malagilo ga Musa
ngannyendele Yesu ngannengela,
“Aboli ne mbakunkengama kila
kumpakujenda.”
20 Yesu ngannyanga, “Mabwea
gakweti nduka, ni ijuni yu kunani
ikweti uhui, nambu Mwana jwa
Mundu akwetije paali pu kubeka
mutwe gwakwe.”
21 Penia jumwe kati ja aki-
napunji bakwe ngannenge Yesu,
“Angwana, nanji uneke nyende oti
nakachike awabango.”
22 Nambu Yesu ngajanga, “Un-
gengame milekange mitui ichike
mitui mijakwe.”

Yesu amulicha kimbonga kipole
(Maluko 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu ngaombe muntumbwi
na akinapunji bakwe nga-
bankengama. 24 Kingobu ucho
kimbonga kikolongwa ngikipitila
mulilaba na mawimbi ngaga
tumbu kuwekela ntumbwi.
Nambu Yesu akiba agochi lugono.

25 Akinapunji ngabajenda kunny-
imuya, ngabalenga, “Angwana,
mutukombole, tubakujomo!”

26 Yesu ngabalenge, “Mangweto
mmi na imani njoko mboni
mmi na mbwele?” Ngajinuka
ngakikalapila kimbonga na maw-
imbi, ngukube jee.

27 Bandu boa ngabaomongwa,
ngabalenga, “Ojo mundu nike?
Ata upepo na mawimbi gatenda
nnyoa!”

Yesu balamianga bandu abena bina michepela
(Maluko 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu paika pikilambo chu Ku-
gadala kwiye ja lilaba, na kwenio
bandu abena abakiba ni miche-
pela ngabakongana nabo bak-
abokela kamakabuli. Bandu be-
nia bakiba bina kujogoya muno,
kabe abonikije mundu jukujiga
kupeta ndela jenie. 29 Benia
ngaba tumbu kuchobela mwe ma
Mwana ba Nnoongo kibi nike
natwe? Bo, nhwikila kutupoteka
tango kuwikaje kingobu chene?

30 Papipi na penia pakiba na
magolobe nduu agachungigwa.
31 Michepela ngajannenge Yesu,
“Anda mutuboite mutuleke taka-
gajingi magolobe gala.”

32 Yesu ngajilenge, “Aja nnyen-
dange” Penia ngijiboka mu bandu
bala ngijijingi mumagolobe.
Kipenga choa ngikielela pilichela,
nukujingi mulilaba magolobe goa
ngagawe na mache.

33 Akachungi ba magolobe nga-
batilanga, ngabajenda kunnyini.
Kwenio ngabalandulila ilebe yoa
eipitile na bandu bi michep-
ela. 34 Kuboka penia bandu
boa bapannyini ngababoka nga-
bannyendele Yesu, pabammonaga
ngabampembela aboke pikilambo
chabe.

9

Yesu annamia mundu jwapolite mmele
(Maluko 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu ngaombe muntumbwi
ngajomboka lilaba nukuwika kuk-
ilambo chatama. 2 Bandu bange
ngabannete mundu ojwapolite
mmele gwoa bang'onike pikin-
danda. Yesu apaibona imani
yabe, ngannenge mundu jwenio
ojwapolite, “Nnimbe mwojo man-
ango mabaja ginu galekikigwe.”

3 Penia bange akaboli ba
Malagilo ga Musa ngabatumbu
kuwacha, “Mundu ojo antukana
Nnoongo!”

4 Yesu ngamanya mawa-
cho gabe, ngakonya, “Mboni
nhwachanga mabaja mumyoju
jinu? 5 Chako chikibi kindema
muno, kulenga, ‘Nagalekakiye
mabaja ginu’ andaje kulenga,
‘Nnyeme nnyende?’ 6 Ngoe mbala
mmanyange kutenda Mwana
jwa mundu, akweti kinala chu
kulekekeya mabaja ga bandu
padunia.” Penia ngannenge
jwenio jwapolite, “Nnyinuke,
ntole kindanda chinu, nnyabule
kachinu.”

7 Mundu jwenio jwapolite
ngajinuka ngajabula kachakwe.
8 Bandu boa ba pankengeni
pabagabona genia agatendigwe
ngabaomongwa nu kunnumba
Nnoongo ojwabapi bandu kinala
chenia.

Yesu ankema Matayo
(Maluko 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu ngaboka penia, na
pakiba akajabulaga, ngammona
mundu jumwe ojwakemigwa
Matayo, atamite panyumba ju
kutocha kodi. Ngannengela,
“Ungengame.”

Na jwenio Matayo ngajinuka
ngankengama.

10 Yesu pakiba kachakwe
Matayo akalya chakulya, aka-
tocha kodi ajingi na akabaja
ngabaikanga kutama pamwe
nakwe na akinapunji bakwe.
11 Mafalisayo pabagabona genia,
ngagalenge akinapunji ba Yesu,
“Mboni aboli binu balye pamwe
na akatocha kodi na akabaja?”

12 Yesu ngabajoa, ngalenga,
“Bandu banga itamwe kunkokaje
nng'anga, nambu akatamwe nga
abankoka nng'anga. 13 Nambu
nnyende mikikibolange mana ga
malobe ga Nnoongo agalenga,
‘Mbala, kia ngiti lilumboje.’
Gambu inkila kakema bandu
ababikibona bamboneje nambu
bandu bina mabaja.”

Ukonya nhwalo gwa kupunga
(Maluko 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Penia akinapunji bakwe
Yohana Mmatichi ngabannyen-
delela Yesu, ngabankonya,
“Mbone twenga na Mafalisayo
tubikupunga pajingi, nambu
akinapunji binu babi kupun-
gaje?” 15 Yesu ngabajanga,
“Bo abakokigwe kumpapala
gwa kutola akege bapaligwa
ukokaleka na kingobu akoano
babi pamwe nabo? Kubeje!
Nambu kingobu makiika penia
akoano mababoigwa panakati
jabe kingobu chenie nga cha
kupunga.

16 “Bandu kubekaje kibamba
cha ngobo nhyono mungobo
ng'ona. Gambu kibamba chenie
kibakujonjekeya kupapula ngobo
ng'ona jenie. 17 Uyo bandu
kubekaje divai nhyono muki-
tumba kigona. Anda batei yene
umanya kitumba kipakupachuka
na divai jipakujitika, bandu
babekanga divai nhyono muki-
tumba kiyono, na yoa kitumba na
divai maiba tegatega.”

Kamwale jwa Kilongoi na munkege ntamwe
(Maluko 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu pakiba akalenga genia
kilongoi jumwe jwa Akayahudi
ngaika ngannitila nukulenga,
“Kamwale jwango ajomwike
kingobu uchenje nambu mwe
chonde tujende makammeke
luboko lwinu malama.”
19 Yesu ngajinuka ngajabula
pamwe na kilongoi jwenio na ak-
inapunji bakwe ngabakengama.

20 Nu munkege jumwe, ntamwe
ncholo kwa yaka komi nibena,
ngankengama Yesu unyuma,
ngakunyula lilombola li lutando
lwakwe. 21 Akawacha kumwojo
jakwe kutenda, “Anda ngunywile
tu lutando lwakwe manama.”
22 Yesu ngatendabuka ngam-
mona munkege ngannenge,
“Manango nnimbe mwojo imani
jinu jinnamiye.” Munkege jwenio
ngalama kingobu ucho.

23 Kuboka penia Yesu ngaika
kachakwe kilongoi jwenio. Na
pababona bandu bakajemba
pilimbi na bandu kuguta,
24 ngabalenge, “Mpitange panja!
Kamwale ojo awije, atekugoche
tu.” Nambu benia ngaba nhweka.
25 Nkengeni gwa bandu pupita
panja, Yesu ngajingi unyumba,
ngankamula luboko kamwale jola
na jwenio ngajema. 26 Nhwalo
gwenio gujoanika kilambo choa.

Yesu balamianga bangalola abena

27 Yesu ngaboka penia, na apak-
iba undela, bangalola akabena
ngabankengama nu kuchobela,
“Mwana jwa Daudi, mutubone
kia!” 28 Yesu pajingila unyumba,
bangalola akabena ngaban-
nyendelela, Yesu ngabakonya,
“Bo, nhwamininge kube nenga
nhotwile kunnamiya?”

Angweto ngabajanga, “Elo
Angwana.”

29 Penia Yesu ngankunyula mio
gabe, ngalenga, “Pibi imani inu
itende uyo!” 30 Mio gabe nga-
gaoto kulola. Yesu ngabakelebuya
kukalipa, “Makannengeje mundu
jwajwoa kilebe chenje!” 31 Nambu
angweto ngababokanga, nu ku-
tangacha kilebe chenie chatei
Yesu kilambo choa.

Yesu annamia bubu

32 Bandu abakiba bakajendanga
kachabe bange ngabannete
mundu jumwe jwakiba bubu
magambu akiba na nchepela.
33 Kingobutu puboigwa nchepela
mundu jwenio ngalonge kabele.
Bandu ngabaomwongwa nu
kulenga, “Kilebe eche chan-
abonekanaje pakilambo chenje
cha Isilaeli.”
34 Nambu Mafalisayo nga-
galenga, “Aboya michepela kwa
makakala ga nkolongwa ju
michepela.”

Yesu babone kia bandu

35 Yesu ngatyanga mwilambo
yoa na ijiji. Ngababola muma-
jumba gabe gu kugongalela nuku-
tangacha Nhwalo Gwambone
gwa kingwana cha Nnoongo
na kulamiya itamwe yoa na
kubinia kwoa. 36 Yesu apababona
nkengeni gwa bandu, ngababone
kia kwa magambu bakibanga lola
na mbwele andi mambelele ganga
nchungi. 37 Penia ngabalenge
akinapunji bakwe, “Mauno
majingi nambu akakamwa
maengo achoko. 38 Majopange
angwana ba mauno bakinge
akakamu maengo baunange
mauno gakwe.”

10

Achandundame komi na abena
(Maluko 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu ngabakema akina-
punji bakwe komi na abena,
ngabapeganga inala yu kuboya
michepela na kulamia itamwe
nu kubinia kwoa. 2 Ganga
nga maina ga achandundame
komi na abena, jukutumbula,
Simoni ojwakemigwa Petulo na
nnunagwakwe Andulea, Yakobo
na nnunagwakwe Yohana yene
ingota ya Zebedayo, na Yohana,
3 Filipo na Batolomayo, Tomasi
na Matayo ojwakiba ntocha kodi,
Yakobo mwana jwa Alufayo, na
Tadei, 4 Simoni nkola Nkananayo,
na Yuda Isikalioti ojwang'aluka
Yesu.

Yesu batumanga achandun-
dame komi na abena
(Maluko 6:7-13; Luka 9:16)

5 Yesu ngabakinga benia komi
na abena na kape malagilo
ganga, “Makajendaje kubandu
bangammanya Nnoongo, an-
daje muilambo ya Akasamalia.
6 Nambu nnyendange kunyumba
ya bandu bu Kuisilaeli abaobite
andi mambelele. 7 Pannyendanga
kutangacha nhwalo gwa Nnoongo
nnenga, ‘Kingwana chu kum-
bengu kibandakile!’ 8 Nnamiange
akatamwe, mayoyange abaw-
ile, majeguyange bina maloi,
mmoyange michepela. Mpatan-
gita bule, na mangweto mpan-
ganga bule. 9 Makapotoje jaabu
andaje uloi, andaje madini
agakemigwa feza andaje liaba
mumiuku jinu. 10 Mumwanja
gwinu makapotoje nkoba guku-
jope ilebe undela, ni mikogo
mibenaje, ni ilatu yengeje, bokola
jengeje. Mana nkamwa maengo
apaligwa kupoke chapala.
11 “Anda nhwike pikilambo
mumpalanga mundu jwajwoa
ojwabi lachi kumpokela na
ntamanga na jwenio mpaka
pampakuboka kilambo chenie.
12 Apanhwika panyumba malen-
gela, ‘Tengela jibe kwinu.’ 13 Anda
akakola nyumba bajeketile abali
jinu, umanya tengela jinu jitama
pamwe na angweto. Nambu

anda bampokije bai tengela jinu
jimmujila mmene makangweto.
14 Anda mundu jwajoa akanite
kumpokela andaje kumpenikia
bai pampakuboka panyumba
jenie andaje kilambo chenie mpy-
atanga litukunda mumakongono
ginu. 15 Nannenge kweli lichoba
lya hukumu bandu bikilambo
chenie bapakupata hukumu ngo-
longwa kupeta hukumu jijapatite
bandu bu Kusodoma na Gomola.

Kulaga okupakuika
(Maluko 13:9-13; Luka 2:12-17)

16 “Lele, ne nankinga mangweto
andi mambelele panakati ja
mamei. Mmaganga makakala-
mui andi lijoka, na mmaganga
mangakijonga andi ngunda.
17 Ntamanga maha na bandu,
gambu bapakumpeleka kama-
balacha nu kumputanga bokola
mumajumba gabe gu ku-
gongalela. 18 Mabampelekanga
kwa akatawala na akang-
wana kwa magambu gangune,
kupala kuchalakicha kwabe
nu kubandu bangammanya
Nnoongo. 19 Pabapakumpeleka
kamabalacha makapweleje kilebe
champakulongela kingobu anda
kiike mampatanga chukulongela.
20 Gambu mpakulonge mang-
wetumweje nambu apakulonge
Uhuke jwa Nnoongo ojwabi nkati
jinu.

21 “Mundu anng'aluka nnunag-
wakwe akomigwe, na awawa
banng'aluka mwana gwabe, ni
ingota mayajingalila achikibelei
mundu na kakomanga. 22 Bandu
boa bapakunchimwa mangweto
kwa magambu ga liina lyango.
Nambu ojwapakuimbalila mpaka
kupela, nga ojwapakomboka.
23 Bandu anda bampoteka pik-
ilambo chimwe ntilila kilambo
chenge. Nannenge kweli nyomoje
mwanja gwinu muilambo yoa ya
Kuisilaeli nukuikaje Mwana jwa
Mundu.

24 “Napunji kapetaje aboli
bakwe, na mmanda nkolongwaje
kapeta angwana. 25 Napunji
apala abe andi aboli mundu na
mmanda apala abe andi angwana
mundu. Anda munanhota pakaja
bankema Belizebuli mmanya
akalongamundu bapakemigwa
maina mabaja muno.

Mene jukujogopigwa
(Luka 12:4-7)

26 “Makajobokaje bandu be-
nia. Kila chikiekeligwe kiba
kuekuligwa, na kila chikiigwe
kiba kubonekana. 27 Chinannenge
pulubendu, mikilenga pan-
daa, na kilebe chimikijoa
chakang'ing'iigwa ntandachanga
pukongolou. 28 Makajogopaje
abakoma mmele, nambu kuot-
waje koma na kiuke. Mbaya
kunyogopa Nnoongo jwaotwile
kukoma mmele na kiuke nukun-
neke kumwoto gwangaimika
machoba goa. 29 Iyebele ibena
iuchigwa yumuni nhwano.
Nambu kibije ata kiyebele
chimwe chekigwe paye panga-
pala Awabinu bu kumbengu.
30 Nambu kwinu mangweto nywili
yu mutwe gwinu ibalangigwe
yoa. 31 Kwa yene makajogopaje,
mangweto mwe mambone muno
kupeta iyebele ijingi!

Kujeketela na kunkana Kilisto
(Luka 12:8-9)

32 “Kila mundu ojwanyeketela
pabandu, nane uyo manan-
nyeketela nnongi ja Awabango
ababi kumbengu. 33 Nambu
jwajwoa ojwapakungana pa-
bandu, nane manakana nnongi
ja Awabango ababi kumbengu.

Nhikila kuleta tengelaje nambu upanga
(Luka 12:51-53; 14:26-27)

34 “Makakita nhikila kubeka
tengelaje padunia. Nambu nhikila

kubeka tengelaje nambu upanga.
35 Gambu nhikila kubeka kupwi-
likana panakati ja mundu na awa-
mundu, panakati ja nhwenja na
amamundu, panakati ja nkoano
na akimundu. 36 Na angondwa ba
mundu biba akalongomundu.
37 “Abapala awamundu andaje
amamundu kumbeta nenga,
benia babi kumbalaje nenga.
Abapampala mwana munalome
mwana munkege kumbeta
nenga, kupaligwaje kube napunji.
38 Mundu jwangapotola nchalaba
gwakwe nu kungengama, ku-
paligwaje kube napunji jwango.
39 Mundu jwajoa ojwaagabala
bwomi gwakwe, apakuoya na
ojwaoya bwomi gwakwe kwa
magambu gangu nenga, apaku-
pata.

Hupo
(Maluko 9:41)

40 “Abampoke mangweto bam-
boke nenga, na abamboke nenga
bapoke abandumite. 41 Mundu
jwajoa ojwampoke nnondoli kwa
magambu ga nnondoli, mapokela
hupo yu ulondoli. Ojwampoke
mundu jwa mwojo gwambone
kwa magambu ga mwojo
gwambone apokela upo ya mwojo
gwambone. 42 Nannengelanga
kweli, jwajoa ojwapakumpe
mundu jumwe kati ja akachoko
aba kata ja mache gukunywe
gambu jwenio napunji jwango,
apelelwaje kupoke hupo yakwe.”

11

Yohana Mmatichi bakinga aka-
pakachi bakwe kwa Yesu
(Luka 7:18-35)

1 Yesu pajomola kapeganga aki-
napunji bakwe malagilo ngaboka
penia, ngajenda kubola na katan-
gachila bandu mwilambo yuku
Galilaya.
2 Yohana Mmatichi pakiba
mukipungo ngajoa ilebe yatenda
Yesu Kilisto. Yohana ngabatuma
akinapunji bakwe bankonye Yesu.
3 Kulenga, “Bo, mwe nga jwajo
ojwaika andaje tunnende jonge?”
4 Yesu ngabajanga, “Nnyendange
makannenge Yohana ilebe imijoa
ni kibona, 5 bangalola kulola,
nangwaba kujenda, bina maloi
batenda kujeguigwa na bangajoa
kujoa, abawile kuyoka na aka-
hocho katangachilanga Nhwalo
Gwambone. 6 Mbaya mundu
jwajo jwangabe na mbwele nane!”
7 Akinapunji ba Yohana
pabajabulanga, Yesu ngatumbu
kalengelanga bandu minhalo ja
Yohana, “Majendanga kulolanga
nike kupongoti kola? Bo, mapala
kilibona linyai elipoge mboga?
8 Lele nnyela kulola nike? Nnyela
kunnola mundu ojwakwindite
ngobo inakualala? Bandu
abakwindite ngobo inakualala
batamanga mumajumba gi king-
wana. 9 Unengelange nnyela
kummona meneke? Nnondoli?
Eluwe, kweli Yohana akiba
kupeta nnondoli. 10 Jwenio
nga ojwalengigwa Mumajandiko
ga Chwapi. ‘Nnoongo alenga,
mbakunkinga mmanda jwango,
annongolele nu kumpanganakia
ndela jinu.’ 11 Nannenge kweli,
panakati ja ingota yoa eibelwike
nu munkege anapitije ojwabi
nkolongwa kumpeta Yohana
Mmatichi. Nu uyo na jwajo
ojwabi nchokochoko muno muk-
ingwana chu kumbengu jwenio
nga nkolongwa kumpeta Yohana.
12 Kuboka kingobu cha Yohana
mpaka ngoe, kingwana cha
kumbengu kitoligwa na bandu
bina makakala, na bandu bina
makakala bapalanga kukitola
kwa makakala. 13 Kuboka
pukutumbula mpaka kingobu
cha Yohana, akalondoli boa na
Malagilo ga Musa galondola ilebe i
kingwana chu kumbengu. 14 Anda
nhwotolinge kujeketela kube

Yohana nga Eliya ojwalengigwa
apakuika. 15 Juna machikilo ajoe!
16 “Bandu bangoe balandine na
nike? Andi achakakombo abata-
mangite pachoko, bakalengelana
kuboka kikuta chimwe kuk-
ilenge chenge, 17 ‘Tunhwonalinge
ng'oma nambu mangweto
nhwinangitije! Tunnyembilinge
minhambo jukokaleka mangweto
nng'utangitije!’ 18 Yohana ngaika,
akiba kupunga na anywije divai,
angweto ngabalenga, ‘Akweti
nchepela.’ 19 Mwana jwa Mundu
ngaika, kulye nu kunywe,
angweto ngabalenga, ‘Mummone
mundu ojo, kupojoka nu ku-
lobela, nng'anja gwa akatocha
kodi na bina mabaja!’ Nambu
uwecho gwa Nnoongo ubonekana
gwambone kuboka muitendwa
yakwe.”

Ilambo yangaamini
(Luka 10:13-15)

20 Kubokapenia Yesu ngatumbu
kakalapila bandu bi ilambo
yatenda ikobo ijingi nambu
bandu ba kwenio balapangitije
mabaja gabe. 21 “Kulaga mwe!
Kilambo chu Kukolasini, kulaga
kilambo chu Kubetisaida! Gambu
ikobo yanatenda kachinu ilaigwe
kukilambo chu Kutilo na Kusidoni
bandu bakwe kabi bakwin-
dangite ngobo ya magunia nu
kupakala maliu kulaya balapite.
22 Nannenge kweli, ipakube
kindema kwa bandu ba Tilo
na Sidoni kuimbalila hukumu
jabe lichoba lya hukumu, kupeta
mangweto. 23 Na mwenga, ma
Kafalanaumu, bo, mikitondabeya
mpaka kumbengu? Manhwu-
luigwa mpaka kumambi! Gambu,
ikobo yanatei kwinu yaka-
tendigwe Kusodoma, kilambo
chenie chakaba tango mpaka
lele. 24 Nambu nannenge, lichoba
lya hukumu mwenga mpakupata
hukumu ngolongwa kupeta ja
Kusodoma!”

Nhwike kwango mpomolele
(Luka 10:21-22)

25 Kingobu chenia Yesu
ngalenga, “Nannumba mwe
Mawawa, Mangwana bu kum-
bengu na padunia, magambu
ilebe yene maiite bandu bunuwe-
cho na bina malango, nga-
maekulila akinangota. 26 Elo,
Awawa yene nga pampaile.
27 “Awabango bangamwiye
ilebe yoa. Abije ojwammanyi
Mwana nambu Awawa, na abije
ojwabamanyi Awawa nambu
Mwana, na jwajo ojwapai Mwana
kunhwekulila.
28 “Nhwike kwango mmowa
mannaganga nu kutopiigwa ni
miigo nenga manampomolea.
29 Mikitabange kingolingoli
chango, mikibole kwango, gambu
nenga nanuu nu kunyenyepa
umwojo na mangweto mma na
laa mumyojo jinu. 30 Gambu
kingolingoli chango kakataje nu
nhwigo gwango nnyojou.”

12

Angwana ba Lichoba Lya Kupo-
molela
(Maluko 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Kingobu chenie, Yesu ak-
iba akapeta mumigonda ja
ngano Lichoba li Kupomolela.
Akinapunji bakwe ngabalola
njala, ngabatumbu kuchwamula
miejo ja ngano, ngabamemena.
2 Mafalisayo pababonanga genia,
ngabankonya Yesu, “Nnola, aki-
napunji binu batendanga kilebe
changapaligwa mumalagilo gito
Lichoba li Kupomolela.”
3 Yesu ngabajanga, “Bo,
nchomangitije patenda Daudi
pamwe nakajakwe kingobu
apabakiba na njala? 4 Jwenio
ngajingi unyumba ja Nnoongo
ngalye mikate ejibekigwe nnongi
ja Nnoongo. Jwenio na akajabe
bapaligwije kulye mikate jenie

nambu akakung'i tu. 5 Bo,
nchomangitije kitabu cha Malag-
ilo ga Musa agalenga kila Lichoba
li Kupomolela akakung'i baalabia
Malagilo gi Lichoba li Kupomolela
unyumba ja Nnoongo, nambu
babi kabalangije kutenda babi
malemwa? 6 Bai, nannengelanga
yene pambano abi nkolongwa
kupeta nyumba ja Nnoongo.
7 Makagamanyi gangano, 'Mbala
kia ngiti lilumboje.' Kabi
mahukumwije bandu banga
malemwa. 8 Gambu Mwana
jwa Mundu akweti uwecho ata
Lichoba li Kupomolela."

Mundu jwa polite luboko
(Maluko 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu ngaboka penia ngajenda
kunyumba jabe ji kugongalela.
10 Mweno akiba mundu jumwe
ojwapolite luboko. Bandu nga-
bankonya Yesu, "Bo, ipaligwe kun-
namia mundu Lichoba li Kupo-
molela?" Bakonya genia kupala
kuntega alemwe bantakiane.
11 Nambu Yesu ngabalen-
gela, "Tulenge kati jinu anda
abi mundu jwakweti limbelele
lyakwe elitumbakile mulichela,
bo, ampukije nukumpia Lichoba
li Kupomalela? 12 Nambu
mundu nga jwambone kupeta
limbelele! Ipaligwe kutenda
gambone Lichoba li Kupomolela."
13 Kubokapenia ngannenge
mundujo, "Ntondobeye luboko
lwinu."
Ngatondobeya, luboko ngu-
lulama ngulube andi longe.
14 Mafalisayo ngagapita panja
ngababeka machabuli gu
kunkoma Yesu.

Ndundame ojwa pambuligwe
na Nnoongo

15 Nambu Yesu pamanya
nhwalo gwenio ngaboka paali
penia. Bandu ajingi nga-
bankengama, ngabalamiyanga
akatamwe boa. 16 Ngabaamulicha
kutenda bakalenge banduje
minhalo jakwe, 17 Kupala galenga
nnondoli Isaya galenganile,

18 "Nnole mpakachi jwango
junumpambwile,
jwambala anhalalile kumwojo.
Mbakubeka kihuke chango
panani jakwe,
jwenio atangacha hukumu jango
kwa bandu bangammanya
Nnoongo.
19 Abeje nimitau wala manjega,
wala lilobe lyakwe lijoanikaje un-
dela.
20 Nnai ogubugujwike ntwekuje
na lumuli oluchikichila
aimiyaje,
mpaka papakubeka hukumu ja
chwapi jitawale.
21 Kwa jwenio bandu bangam-
manya Nnoongo babakube
nilihyobalelo."

Yesu na Mmaja
(Maluko 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Penia bandu ngabannete
Yesu mundu jumwe jwangalola
na akiba bubu magambu akiba
na nchepela. Yesu ngannamiya
mpaka ngaotola kulola nu ku-
longela. 23 Nkengeni gwoa gwa
bandu nguomongwa ngabalenga,
"Pangaje ojo nga Mwana jwa
Daudi?"
24 Nambu Mafalisayo pabajoa
genia, "Ngabalenga mundu ojo
abenga michepela ku uwecho gwa
Belizebuli nkolongwa ju miche-
pela."
25 Yesu, amanyi mawacho gabe
ngabalengela, "Kingwana cha-
choa anda kibaganike ikuta ikuta
itumbakane, kujendeke yaka
nduje, ni kilambo chachoa andaje
lungolo lwalwoa lukibagine
ikuta ikuta eijomana lupakugwe.
26 Anda lichetani lijomana ni
Lichetani lijakwe likitumbakania
lyene kingwana chakwe kilam-
abo? 27 Mangweto nnengabo
kutenda nijibenga michepela

kwa makakala ga Belizebuli,
abankengama mangweto babenga
michepela kuwecho gwabeneke?
Kwa magambu genia angweto nga
abapakunhwukumula. 28 Nambu
anda nijibenga michepela kwa
makakala ga Uhuke jwa Nnoongo,
mmanyanga kingwana cha
Nnoongo kiike kwinu. 29 Abije
mundu ojwapakuoto kujingi mun-
yumba ja mundu juna makakala
nu kumpoka ilebe yoa, mpaka
antabe oti mundu jwenio? Penia
apakuoto kumpoka ilebe yoa.
30 Mundu jwajwoa jwanganonda
nenga, angana nenga, na jwajoa
jwangakongola pamwe na nenga,
atenda kuambugana. 31 Kwa
magambu genia nannenge bandu
mabalekekeigwa mabaja na
matukano gabe goa, nambu
balekekeaje kwa mabaja gu
kuntukana Uhuke jwa Chwapi.
32 Kabe, ojwalenga lilobe li
kunkana Mwana jwa Mundu
malekekiigwa, nambu ojwalenga
lilobe li kunkana Uhuke jwa
Chwapi, alekekeiigwaje, na-
paduniaje, na wala Kumbenguje.

Nkongo na kupambikakwakwe
(Maluko 6:43-45)

33 "Nkongo gwambone kupam-
bika kwakwe makuba kwambone
na nkongo mmaja kupambika
kwakwe kuba kubaja. Nkongo
umanyikana kukupambika
ngokwa yakwe. 34 Mangwetomwe
machamajoka nhwotwabo ku-
lenga kilebe chambone na kongo
mmene makabaja? Gambu
mundu alonge agaboka umwojo.
35 Mundu jwambone apiya agabi
gambone kuboka mumwojo
gwakwe, na mundu mmaja
apiya mabaja kuboka mumwojo
gwakwe.
36 "Nannengalanga, lichoba lya
hukumu kila mundu apaligwa ku-
janga kila lilobe lyalongela lyan-
gapaligwa. 37 Gambu kwa mal-
obe ginu mannyeketeligwa kube
mambone, na kwa malobe ginu
manhukumigwa kube mabaja."

Kupala kuibona ikobo
(Maluko 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Kuboka penia akaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo
ngabannenge Yesu, "Aboli, tupala
kuibona iingi yi ikobo kuboka
kwinu."
39 "Jwombe ngabajanga bandu
bangoe akabaja banga mmanya
Nnoongo!" Bapala iingi yi ikobo
bapatangaje, nambu bapata
kikobo cha nnondoli Yona.
40 Kitama chatama Yona mulu-
tumbo lwa chamaki machoba
matatu kilo na mui, ngipipakube
ku Mwana jwa Mundu papaku-
tama nkati mulutope. 41 Bandu bi
kilambo chu Kuninawi mabapitila
kingobu cha hukumu, na angweto
buluhukumula lungolo londo
kube na malemwa. Gambu
bandu ba Kuninawi balapanga
kwa matangacho ga Yona, na
pamba abi Nkolongwa kupeta
Yona! 42 Linyongolo lya kubanda
mapitila mangobu bandu bamba
pabapa kuhukumigwa, magambu
jwenio ngaboka kachakwe kutaali
ngaika kupenikia gambone ga
Solomoni napamba abi nko-
longwa kumpeta Solomoni.

Kubuja kwa nchepela
(Luka 11:24-26)

43 "Nchepela anda ubengigwe
kwa mundu, utindila tindila pa-
pongoti pajomo kupala paali apo-
molele anda kupataje. 44 Penia
alongela jika, 'Mambuja kachango
kumokitage.' Nambu pupakubuja
nikijikole jibi janga kilebe jipyag-
iligwe nu ilekaileka, 45 aijenda ku-
jitola jengi michepela saba, jina-
makakala kupeta jwenio, na jwe-
nio kuika kunnyingilila mundujo
na ali ja mundu jwenio jibakube
mbaja kupeta pitumbula. Ngipi-
pakube ku bandu akabaja."

Akalongo ba Yesu
(Maluko 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu akiba tango akalongela
nankengeni gwa bandu kingobu
amamundu ni inuna yakwe
pabaika nu kujema panja. Bapala
kulonge nakwe. 47 Bai mundu
jumwe ngannenge, “Amabinu na
inuna inu babi panja, bapala
kulonge na mwe.” 48 Nambu
Yesu ngannyanga mundu jwenio,
“Amabango ngabeneke? Ni inuna
yango nga beneke?” 49 Penia
ngatondobea luboko lwakwe
kalangila akinapunji bakwe,
ngalenga, “Angwetwa nga Ama-
bango ni inuna yango! 50 Jwajwoa
ojwakamwa agabapala Awabango
ababi kumbengu, jwenio nga
nnuna gwango na nnombwango
Amabango.”

13

Kulandanakia kwa Mpandi
(Maluko 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Lichoba ulyo, Yesu ngaboka
panyumba jenie, ngajenda ku-
tama umbwega ji lilaba. 2 Ikuta
ya bandu ngintindila mpaka Yesu
ngaombe muntumbwi ngatama.
Bandu boa bakajema umbwega ji
lilaba, 3 penia Yesu ngabalenge
malobe majingi kukulandanikia.

“Mpenikiange! Mpandi nga-
jenda kumicha mbeju. 4 Pakiba
akamicha mbeju, yenge ngitola
pandela, ijuni ngiika ngionyola.
5 Yenge ngitola pamaganga
pangabe nu lutope lujingi. Ngi-
malika chokwe magambu lutope
lukiba lujingije. 6 Lumu pulubala
ngijoma, na magambu mikega
jakwe jikiba janga makakala,
ngilembuka. 7 Yenge ngitola
pimikongo jamiba, na miba
ngikola nu kuibalakia. 8 Yenge
ngitola pulutope lwa mbone,
ngimalika na ngipambika muno,
yenge mbonje mia jimwe, yenge
sitini na yenge salasini. 9 Na juna
machikilo ajoe!”

Mana ju kulonge kukulan-
danakia
(Maluko 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Akinapunji bakwe nga-
bannyendelela, ngabankonya,
“Mbona mwe nnonge na bandu
kukulandanakia?” 11 Yesu
ngabajanga, “Mangwetomwe
nkweti upeele gu kumanya chili
ji kingwana chu kumbengu,
nambu angwetwa bakwetije.”
12 Magambu mundu juna kilebe
majonjekeigwa, nambu jwanga
kola kilebe, na chache kichoko cha
kweti kipakutoligwa. 13 Nganonge
nabo ku kulandanakia, kwa
magambu babi kulola nambu
kuibonaje, babi kupenekia nambu
kujoaje nu kumanyaje. 14 Kwabe
galenganile agalenga nnondoli
Isaya,
“ ‘Kupenakia mabapenakia,
nambu bamanyangaje.
Kulola mannola, nambu mi-
bonaje.
15 Magambu malango ga bandu
bamba gapunganikwe,
baibangite machikilo gabe,
mio bachwilile gabe.
Makaloile kwa mio ginu,
andaje maka joine kwa machikilo
ginu,
makamanyi kwa malango ginu,
nu kundendebukia, balenga
Angwana,
nane kabinalamiinge.’ ”
16 Yesu ngalenga kabele,
“Nambu mbaya mangweto,
gambu mio ginu gabikulola
na machikilo ginu gabikujoa.
17 Nannenge kweli, akalondoli
ba Nnoongo na bandu bam-
bone ajingi bapaile kugabona
gamagabona, bakagabonaje, nu
kugajoa gamagajoa, bakagajoaje.

Yesu balenge nhwalo gwa ku-
landanakia kwa mpandi
(Maluko 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mangweto mpenakiange
na mikibole kulandanakia kwa
mpandi. 19 Mundu ojwa-
joa nhwalo gu Kingwana cha
Nnoongo nu kuumanyaje, ngatela
na mbeju eitoi pandela, Mmaja
kuika nu kuboya chikipandigwe
mumwojo gwa mundu jwenio.
20 Mbeju ipandigwe pamaganga
andi mundu ojwajoa lilobe lya
Nnoongo kulipokela chokwe nu
kuala mwojo. 21 Nambu kolaje
ngega nkati jakwe, aijendekea
kuliagabala lilobe lyene kingobu
tu, kingobu chu kulaga ni
michwembo apajipitila magambu
ga lilobe lyene, kuotwaje kujen-
dekea. 22 Mbeju eitoi panakati ja
miba andi mundu ojwajoa lilobe
lyene, nambu kwa mbwele ja
dunia na uloi kupala kulilimbal-
akia lilobe lyenie na jwenio ku-
jendekeaje kulikengama. 23 Mbeju
eipandigwe pulutope lwa mbone
andi mundu ojwajoa lilobe lyenie
na kulimanya, nu kupambika
ngokwa, bange mya na bange
sitini na bange salasini.”

Kulandanakia na manyai

24 Yesu ngabalenge bandu
kulandanakia konge, “Kingwana
chu kumbengu kilandine yene.
Mundu ojwapandite mbeju
yambone munng'onda gwakwe.
25 Nambu bandu pabakiba lu-
gono, nngondwa jwakwe ngaika
nukupanda manyai panakati ja
ngano, nukujabula. 26 Mbeju
pimalika nu kutumbu kubeula
manyai ngagatumbu kubonekana.
27 Akapakachi ba nkola nng'onda
ngabannyendelela, nu kun-
nenge, ‘Angwana, mbemelela
makapanda mbeju ya mbone
munng'onda gwinu. Lele
manyai gaboka koo?’ 28 Jwenio
ngabajanga, ‘Nngondwa nga
ojwatei yenie’. Akapakachi
bakwe ngabankonya, ‘Bo, mpaile
tujende takagajikule?’ 29 Jwombe
ngabajanga, ‘Ije, makatenda
yeneje mannyikula manyai
pamwe na ngano. 30 Magaleke
gakole pamwe mpaka paga-
pakuika mauno. Kingobu chenie
nailengala akauni, nkongolange
oti manyai ntabe makendeka
nu kupamba mwoto. Nambu
ngano nkongolange makabeke
mikikokwe chango.’ ”

*Kulandanakia kwa mbeju ya al-
adali*
*(Maluko 4:30-32; Luka 13:18-
19)*

31 Yesu ngabalengela bandu
kulandanakia konge, “King-
wana cha kumbengu kilandine
yene. Mundu ngapanda mbeju
njokonjoko, munng'onda gwakwe.
32 Yenie ibi mbonji njokonjoko
kupeta mbeju yoa, nambu anda
imalike iba ngolongwa kupeta
ipandwa yoa. Ukola nukube
nkongo nkolongwa ni ijuni yu
kunani kuika kuchenga mihui
mundambi yakwe.”

*Kulandanakia na kimela
(Luka 13:20-21)*

33 Yesu ngabalengela ku-
landanakia konge, “Kingwana
cha kumbengu kilandine yene.
Amama bamwe abatoi amila
ngabatindagana na madebe
mabele na nusu ga unga, penia
unga gwoa ngutupa.”

*Yesu alongela kukulandanakia
(Maluko 4:33-34)*

34 Yesu ngabalenge bandu genia
goa kukulandanakia. Alongije
chachoa panga landanakia. 35 Ibe
ilenganile na lilobe lyalenga
Nnondoli jwa Nnoongo.
“Nongela nabo kukulandanakia,
mbakupiya gangamanyikana
kuboka pijipanganigwe
dunia.”

*Yesu alandulila kulandanakia
kwa manyai*

36 Penia Yesu ngatabuka bandu
bala, ngajingi unyumba. Akina-
punji bakwe ngabannyendelela
ngabannengela, “Mutulandulile
kulandanakia kwa manyai
munng'onda.”
37 Yesu ngabajanga, “Mpandi
jwa mbeju ya mbone nga
Mwana jwa Mundu. 38 Nng'onda
gola nga dunia. Mbeju ya
mbone nga bandu ababi ba
Kingwana cha Nnoongo nga
chabe. Nambu manyai nga
bandu bi Mmaja. 39 Nngondwa
ojwapandita manyai gala nga
Mmaja. Mauno nga kupela kwa
ile yoa na akauni nga akapakachi
ba Nnoongo. 40 Andi yene manyai
apagakonjaligwa nu kugapamba
mwoto, ngapaipa kube lichoba
lya kiama. 41 Mwana jwa Mundu
mabakinga Akapakachi bakwe
kuboka kumbengu bakongalange
bandu kuboka mukingwana
chakwe boa abajambukia ilebe
ibaja, na boa abakamu mabaja,
42 na kalekela pilibomba lya
mwoto kwenio bapakuguta nu
kuyaga mino. 43 Penia bandu
bambone bala bapakung'ala andi
lichoba mukingwana cha Awawa
mundu. Juna machikilo ajoe.

Kulandanakia kwa ilebe eiigwe

44 “Kingwana chu kumbengu
kilandine yene. Mundu jumwe
ngaibona jaabu, ngaiya kabele.
Ngaala mwojo muno, ngajenda
kuucha ilebe yakwe yoa eyakiba
nayo, ngajenda kuemela nng'onda
gwenio.

Kulandanakia na lulu

45 “Kabe Kingwana chu kum-
bengu kilandine yene mundu
ojwapalapala lulu. 46 Papata
lulu jimwe ja mbone muno, nga-
jenda kuucha ilebe yoa eyakweti,
ngaemela lulu jene.

*Kulandanakia na lipelele lya ya-
maki*

47 “Kabe, Kingwana cha kum-
bengu kilandine yene. Akakoki
bange balekile lipelele mulil-
aba, ngilijonja yamaki ya aina
ndu. 48 Pilitwelela, ngabaliuta
pajomo ngabatama, kuchagula
yamaki yambone ngababekanga
mulipakacha yabe, yangambone
ngabailekela. 49 Paipakube
lichoba lya kiama, akapakachi ba
kumbengu bapitilanga babagana
akabaja na bambone, 50 Na
kalekela pamwoto bandu akabaja,
kwenio bapakuguta nu kuyaga
mino.”

Maboulo manhyono na magona

51 Yesu ngakonya, “Bo, maga-
manyi genia?” Ngabajeketelanga,
“Elo.”
52 Jwombe ngabalenge, “Aboli
ba Malagilo ga Musa ababe na-
punji bi Kingwana chu kumbengu
balandine na nkola nyumba
ojwapiya munkoba gwakwe ilebe
igona na iyono.”

*Yesu akanigwa kukilambo cha
ku Nazaleti
(Maluko 6:1-6; Luka 4:16-30)*

53 Yesu pajomola kulenga
kulandanakia kwenio ngaboka
paali penia, 54 ngabuja kachakwe.
Kwenio ngabe bakabolanga
bandu munyumba jabe ja ku-
gongalela mpaka ngabaomongwa,
ngabalenga. “Jwenio apatite ko
malango aga? Na apatite ko
makakala ga ukamula ikobo?
55 Bo, ojo mwana jwa pundi
chalamala joje? Bo, amamundu
Amaliamu na akakaka mundu
acha Yakobo na Yusufu na simoni
na Yuda? 56 Bo, akalombo mundu
babilingiteje upamba na twenga?
Lele, apatite ko genia goa?”
57 Ngababe na mbwele nakwe.

Nambu Yesu ngabalengela,
“Nnondoli kupataje ichima
kachakwe na kubandu bakwe
nambu kubandu bange, kupata
ichima.” 58 Nayene penia alaiteje

ikobo ijingi kwa magambu
gwangaamini gwabe.

14

Kiu cha Yohana Mmatichi

1 Kingobu chenie, Helode ojwak-
iba Nngwana jwa kilambo cha
Galilaya, ngajoa yoa yakamula
Yesu. 2 Ngabalenge akapakachi
bakwe, “Mundu ojojo nga Yohana
Mmatichi, atekuyoka kuboka kwa
abawile, nga magambu makakala
gi ikobo ikamu maengo nkati
jakwe.”
3 Helode nga ojwaamulicha
kuntaba Yohana mikipungo,
ngantaba mitondolo na kummeka
mikipungo kwa magambu ga
Helodia, jwenio akiba nhwana
gwa nnuna gwakwe Filipo.
4 Gakiba mangobu Yohana
akannenge Helode, “Ipaligweje
mwenga kutola munkege ojo kube
nhwanagwinu!” 5 Helode ngapala
kunkoma Yohana, nambu ajogopa
bandu magambu Yohana akiba
Nnondoli jwa Nnoongo.
6 Lichoba lya mpapala gu kom-
bokela kubelekwa kwa Helode,
kamwale jwa Helodia atekuina
nnongi ja akageni. Helode ngaala
mwojo, 7 mpaka Helode ngala-
gana kumpe kamwali jwenio
kilebe cha chochoa chapa kujopa
mapata. 8 Na kongo amamundu
bakankwelekeya, ajope ngajopa,
“Umbe upamba mutwe gwa
Yohana Mmatichi mulichinia.”
9 Nngwana Helode ngaechuka
nambu kwa magambu gu kulapila
kwakwe na kwa magambu
akageni bampapala ngaamulicha
apate. 10 Helode ngantuma
mundu, ajende mukipungo
akanhwekete mutwe Yohana.
11 Mutwe gwakwe nguletigwa
mulichinia, ngabampe kamwale
jwenio, jwombe ngabapeleke
amamundu. 12 Akinapunji ba
Yohana ngabaika, ngabatola
mmele gwa Yohana ngabachika.
Kuboka penia ngabajenda kun-
nandulila Yesu.

Yesu bapeganga ilyo bandu ajingi kupeta bandu elufu itatu
(Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

13 Yesu pajoa genia, ngaboka
paali penia muntumbwi, nga-
jenda paali pantemela nambu
bandu ngabamanya nga-
bankengama kuboka muil-
ambo. 14 Apauluka muntumbwi,
ngaubona nkengeni nkolongwa
gwa bandu, ngababone kia,
ngabalamiya akatamwe babe.
15 Piika kimuyo, akinapunji
bakwe ngabannyendelela nga-
bannenge, “Pamba papongoti, na
ngoe kutipike, maleke bandu ba-
jabule kiilambo yabe bakaemele
yakulya.” 16 Yesu ngabajanga,
“Bakajabulangaje, mapegange
mangweto ilyo.” 17 Nambu
angweto ngabannenge, “Tukweti
mikate nhwano tu na yamaki
ibele.” 18 Yesu ngalenga, “Unete-
lange pamba.” 19 Ngabaamulicha
bandu batame pae pamanyai.
Penia Yesu ngatola mikate
nhwano jela na yamaki ibena
yela, ngalola kunani kumbengu,
ngannumba Nnoongo. Kuboka
penia ngametula mikate, ngabape
akinapunji bakwe, na akinapunji
bakwe ngababaganakia bandu.
20 Bandu boa ngabalye nu ku-
jukuta. Kuboka penia akinapunji
ngabalokota imbolopolo iigile
ngabatwele ikapo komi ni ibena.
21 Abalilangite bakiba akinalome
elufu nhwano pangabalanga
akikege ni ingota.

Yesu ajenda panani pa mache
(Maluko 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Kingobucho, Yesu ngabalen-
gela akinapunji bakwe baombe
muntumbwi, balongalele kwiye
jililaba kingobu mwene bannekite
akatabuka bandu. 23 Kuboka

pakatabuka bandu ngaombe pik-
itombi jika jakwe kunng'ongalela
Nnoongo. Piika kimuyo, jwenio
akiba kwenio jika jakwe, 24 na
kingobu ntumbwi gwenio puika
panakati ji lilaba, nambu ngube
mukomo gambu gu upepo gukaibi
ntumbwi gwenio.
25 Kilo kupabandakila kuche
Yesu ngabajendelela akinapunji
bakwe akajenda panani ja mache.
26 Akinapunji bakwe pabammona
akajenda panani pamache ngaba-
jogopa muno, ngabalenga, “Li-
hoka” ngabachobela chamila kwa
mbwele.
27 Kingobu ucho Yesu ngalonge
nabo, “Nkotokange, nga nenga.
Makajogopaje!”
28 Petulo ngannengela Yesu,
“Angwana, anda kweli mwenga
unenge ne nyende panani ja
mache nhike kwenio.”
29 Yesu ngannengela, “Aja,
nhwikage.” Petulo ngauluka
muntumbwi, ngajenda panani
pa mache, ngannyendele Yesu.
30 Nambu paubona upepo gola,
ngajoboka, ngatumbu kumilwa,
ngaguta kulilobe likolongwa
“Angwana, ungole!”
31 Penia Yesu ngatondabeya
luboko lwakwe, ngankamula nu
kunnenge, “Mwe mammi na
imani njokochoko! Mbone nnoila
mbwele?”
32 Kubokapenia ngabaombe-
langa muntumbwi, nu upepo
ngukotoka. 33 Akinapunji boa
abakiba nkati ja ntumbwi
ngaba nng'ongolela ngabalenga
“Kweli mwenga ma Mwana jwa
Nnoongo.”

*Yesu alamiya akatamwe kukil-
ambo cha Genesaleti
(Maluko 6:53-56)*

34 Ngabajomboka lilaba, ngaba-
jenda Kugenesaleti. 35 Bandu
ba kwenio ngabamanya kutenda
jwenio nga Yesu. Ngabalan-
dulila ngijoanika, kilambo choa,
ngabannetela akatamwe boa.
36 Ngabannyopa bankunyule lu-
biniko lwa ngobo jakwe, na penia
boa abankunywile ngabalama.

15

*Maboulo ga bandu ba lolo
(Maluko 7:1-13)*

1 Penia Mafalisayo na ak-
aboli ba Malagilo ga Musa
ngabaika kuboka kukilambo cha
Kuyelusalemu, ngannyendelela
Yesu, ngabankonya, 2 “Mboni
akinapunji binu kagaagabaje
Malagilo gatupokila kuboka
kwa akaokobito? Ukuyanga
kwa mboneje maboko tango
nukulyeje!”
3 Yesu ngabajanga, “Mboni
mangwetumwe kuagabaje Amuli
ja Nnoongo nambu kugapala
maboulo ginu mmene? 4 Nnoongo
alenga, ‘Kajoa awabinu na
amabinu,’ Na ‘Jwajoa ojubatukana
awamundu andaje amamundu
akomigwe.’ 5 Nambu mang-
wetumwe mmolananga yene
anda mundu anda akweti kilebe
chakape awamundu andaje
amamundu, nambu anda alengite
‘Kilebe chenje nampi Nnoongo.’
6 Ipaligwije kabele kajoa awa-
mundu andaje amamundu! Penia
nga pimililemwa lilobe lya
Nnoongo ku ukengama malagilo
ginu mmene. 7 Mangweto
mamikitenda mambone! Isaya
alondola tela pammile!

8 Nnoongo alenga, ‘Bandu aba
bannyali kwa malobe tu,
nambu myojo jabe jibi kutaali
nane.
9 Kung'ongale kwabe kwambonije,
mana ilebe ibabolana nga malag-
ilo ga bandu tu, benia baki-
tanga gangonenga!’ ”

*Ilebe eimmeka mundu mu-
malemwa
(Maluko 7:14-23)*

10 Yesu ngaukema nkengeni gwa bandu, ngaulengela, “Umbenekiange na
mmanyange! 11 Kilebe echikimmeka mundu mumalemwa
chekijingi mukanoje, nambu
chache echikipita mukano chenie
nga echammeka mundu mumalemwa.”
12 Penia akinapunji bakwe
ngabannyendelela ngabannengela, “Bo, mwe mmanyi kube
Mafalisayo bakate kuchimwanga
pabagajoa malobe ginu?”
13 Nambu Yesu ngabajanga,
“Kila kipando changa panda
Awawa bango bukumbengu,
kipakujikuligwa.” 14 “Malekange
bene akangweto! Angweto banga
lola, akilongoi ba bangalola,
na jwangalola anda annongalie
jwangalola, boa mabatumbukila
mulibomba.”
15 Petulo ngalenga, “Mutulandulile kulandanakia kwenio.”
16 Yesu ngalenga, “Namangwetumwe mmanyije? 17 Bo,
mmanyangitije kutenda kilebe
chachoa chikijingi mukano
kijenda mulutumbo na mwenakandae kupita panja kucholo?
18 Nambu ilebe eipita mukano
kujenda panja iboka umwojo
na yenie nga eimmeka mundu
mumalemwa. 19 Gambu umwojo
gaboka mawacho mabaja, na
ngongola, na malaya, na kujiba,
na uwangi na matukano. 20 Genia
nga agammeka mundu kube
nchapu. Nambu kulye ilyo pangakuya maboko anda apabalagila
nkamulange, genia gammekaje
mundu kube nchapu.”

Imani ja amama bamwe
(Maluko 7:24-30)

21 Yesu ngaboka paali penia
ngajenda kutama kukilambo chu
Kutilo na Kusidoni. 22 Amama
bamwe kabila ja Kanaani ba
kilambo chenie ngabanhwikalila,
ngatondabea lilobe, “Angwana,
mwana jwa Daudi, umone kia!
Kamwale jwango alaga na nchepela.”
23 Nambu Yesu annyangiteje
lilobe. Akinapunji bakwe ngabannyendelela, ngabannenge,
“Maleke bajabule kachabe magambu butukengama kengama
kupeta kuchobela.”
24 Yesu ngajanga, “Bandumiteje
nambu kunyumba ja bandu bikilambo chi Kuisilaeli abaobite andi
mambelele.”
25 Penia amama benia ngabaika,
nu kikileke pae ja makongono
gakwe, ngabalenga, “Angwana
ungole.”
26 Yesu ngajanga, “Chwapije kutola yakulya yi ingota nu kiilekele
imbwa.”
27 Benia ngabajanga, “Kweli,
Angwana, nambu ata imbwa kulye imbolopolo eitola kuboka pa
mecha ja akaokamundu.”
28 Penia Yesu ngabajanga,
“Amama, imani jinu ngolongwa!
Itendi uyo kwinu andi pampala.”
Na kingobucho kamwale jwakwe
ngalama.

Yesu balamia bandu ajingi

29 Yesu ngaboka penia ngajenda
umbwega ja lilaba lya Galilaya,
ngaombe pikitombi, ngatama.
30 Bandu ajingi muno ngabanhwikalila, nukunnetela abalemile
na bangalola na nangwaba na
akabubu na bange ajingi abakiba
akatamwe, ngababeka nnongi ja
makongono gakwe, na jwombe
Yesu ngabalamiya. 31 Nkenga
gwa bandu gwenio nguomongwa
muno pababonanga akabubu
bakalongela, abalemile balamite
na nangwaba bakajenda na
bangalola bakalolanga, bandu
ngabannumba Nnoongo jwa
Kuisilaeli.

Yesu bapeganga yakulya bandu elufu ncheche
(Maluko 8:1-10)

32 Yesu ngabakema akinapunji
bakwe, ngalenga, “Nabone kia
bandu aba magambu babilangite
pamwe nane machoba matatu,
na wala bakwetangiteje chakulya.
Mbaije kalekanga bajabule panga-
lye chakulya, ngana kuindukanga
undela.”
33 Akinapunji ngabankonya,
“Pamba tubi papongoti, tupata
koo chakulya cha kape bandu
ajingi anda aba?” 34 Yesu
ngabakonya, “Nkwetangite
mikate milenga?”
Ngabajanga “Saba na yamaki
njoko.”
35 Yesu ngabaamulicha bandu
batamange pae. 36 Ngajitola
mikate saba na yamaki, ngan-
numba Nnoongo ngametula
ngabape akinapunji, bombe
ngababaganakia bandu. 37 Boa
ngabalye nukujukuta. Kuboka
penia ngabalokota imbolopolo
ngitwele ikapo saba. 38 Angweto
abalilangita akinalome bakibanga
elufu ncheche, pangabalanga
akikege ni ingota.
39 Yesu ngabatabukanga, nga-
baleka nu kuombe muntumbwi,
ngajenda kingonu cha kilambo
cha Magadani.

16

Bandu bapala kuibona ikobo
(Maluko 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Mafalisayo na Masadukayo
ngabannyendele Yesu, kupala
kuntega ngabannyopa balaye
iingi yi ikobo kuboka kumbengu.
2 Nambu Yesu ngabajanga, “Anda
iike kimuyo mangweto kulenga,
‘Kunanioko kubi jegwa kuba
kuche gwicho, magambu kunani
kukele,’ 3 Na kindabindabi ku-
lenga, ‘Ula majikoma, magambu
maunde gabi titili.’ Mangwe-
tomwe kumanya muno iingi yu
kugalambuka machoba kukulola
kunani, nambu kumanyaje man-
gobu ganga. 4 Bandu bangoe
akabaja! Bapala iingi yi ikobo,
nambu kipataje kikobo chachoa
ila kikobo cha Yona.”
Ngabalekanga ngajabula.

Maboulo mabaja ga Mafalisayo na Masadukayo
(Maluko 8:14-21)

5 Akinapunji bakwe kuboka pa
kujomboka kwiye ja lilaba ngaba
kombakela kutenda batekulibalila
kupoto mikate. 6 Yesu ngabalen-
gela, “Mmegange mio na nta-
manga maha na maboulo mabaja
ga Mafalisayo na Masadukayo.”
7 Nambu angweto nga-
bataukana, “Balenga genia kwa
magambu tupotwije mikate.”
8 Yesu ngamanya mawacho
gabe, ngabalenge, “Mangwe-
tomwe mmi na myojo michoko!
Mboni nkonyana nhwalo gwan-
gakola mikate? 9 Bo, mmanyan-
giteje tango? Mmikombakeje
panametula mikate nhwano mag-
ambu ga bandu elufu nhwano?
Bo, makatweleya ikapo ilenga
ya imbolopolo? 10 Na mikate
saba jela jabalya bandu elufu
ncheche, bo, makalokota ikapo
ilenga ya imbolopolo? 11 Mboni
manamanyangaje kube nongila
nhwalo gu mikateje? Ntamanga
maha na maboulo mabaja ga
Mafalisayo na Masadukayo!”
12 Penia akinapunji ngaba-
manya goa kube balengila batame
maha na maboulo mabaja ga
Mafalisayo na Masadukayo.

Petulo abeka kipola Yesu kube Mwana jwa Nnoongo
(Maluko 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu paika kukilambo cha
papipi na Kukaisalia okwo
Kufilipi, ngabakonya akinapunji
bakwe, “Bandu balenga Mwana
jwa Mundu nga meneke?”
14 Ngabannyanga, “Bange
balenga mwe Yohana Mmatichi,

na bange Eliya, na bange Yelemia
andaje jumwe kati ja Akalondoli.”
15 Yesu ngabakonya, “Na mang-
weto bo, nnenga ne nabeneke?”
16 Simoni Petulo ngajanga,
“Mwenga nga Kilisto Mwana
jwa Nnoongo ojwabi mmomi.”
17 Yesu ngalenga, “Mbaya
mwenga Simoni mwana jwa
Yona, gambu munduje ojwan-
hwekule kumanya kilebe chenje,
nambu Awawa bango ababi
kumbengu. 18 Nane nannenge
mwe, Petulo, panani ja liganga
lende mbakubeka kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto,
na milyango ju kumambi jaot-
waje. 19 Mbakumpe mbungulo
ya Kingwana chu kumbengu,
chachoa champakutaba padunia
nu kumbengu uyo kitabigwe,
na champakulugula padunia nu
kumbengu uyo kibakuluguka.”
20 Penia Yesu ngabakelebuya
akinapunji bakwe bakannengeje
mundu kutenda jwombe nga
Kilisto.

Yesu alenga nhwalo gukulaga na kiu chakwe
(Maluko 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Kuboka kingobu chenie Yesu
ngatumbu kalenge kipola aki-
napunji bakwe, “Mpaka nyende
oti Kuyelusalemu na kwenio
mbakupotekigwa muno kuboke
kakinanhota na akakung'i akolo
na akaboli ba Malagilo ga Musa.
Mbaukomigwa, nambu lichoba
lya tatu mayoigwa.”
22 Penia Petulo ngantola pan-
temela, ngatumbu kunkalapila,
“Ikabe yeneje Angwana! Nhwalo
gongo gumpataje mwe!”
23 Nambu Yesu ngatendebuka
ngannenge Petulo, “Malichetani
mmuje unyuma jango! Mwe
ntenda kunhwibilikia. Mawacho
ginu ga Nnoongoje nambu ga
mundu.”
24 Kuboka penia Yesu nga-
balenge akinapunji bakwe,
“Mundu jwajoa anda apala kube
ndundame jwango, mpaka oti
akikane mwene na aupotole
nchalaba gwakwe na angengame.
25 Gambu mundu ojwapala
kukombola bwomi gwakwe
mwene apakuoya, 26 nambu
mundu ojwapakuoya bwomi
gwakwe kwa magambu gango
nenga, maupata. Bo, mundu
apakukikonja anda apatite ile
yoa ya padunia na kongo aoite
bwomi gwakwe? Andaje mundu
apakupanga nike kibe bada ja
bwomi gwakwe? 27 Gambu,
Mwana jwa Mundu apakuika
mukibumo cha Awawa mundu
pamwe na akapakachi bakwe
bu kumbengu, na penia nga
papakunnepa hupo yakwe kila
mundu tela na itendwa yakwe.
28 Nannenge kweli, babile bandu
upamba bijomokaje pangam-
mona Mwana jwa Mundu akaika
mukingwana chakwe.”

17

Yesu agalambuka kumio
(Maluko 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Kuboka pa machoba sita, Yesu
ngabatola Petulo na Yakobo na
Yohana ununagwakwe, ngaba-
jenda nabo jika jabe mpaka
kukitombi kitandamau. 2 Kwenio,
pabannolekea ngabammona Yesu
ngagalambuka kumio nnongi
jabe, kumio jakwe ngukung'ala
anda lichoba na ngobo yakwe
ngibe nhuu anda lumuli. 3 Kwenio
Musa na Eliya ngabapitila,
ngababe bakalongela nakwe Yesu.
4 Penia Petulo ngannenge Yesu,
“Angwana, chwapi twe kube
pamba! Anda mpaile njenga iteba
itatu chimwe chinu, chimwe cha
Musa na chimwe cha Eliya.”
5 Pakiba tango akalongela, li-
unde liuu ngilyaekelelanga, na
lilobe ngilijoanika kuboka muli-
unde lyenie. “Jonjo nga Manango

jwanampala, ojwanhalali mwojo,
mampenakiange jwenio!”
6 Akinapunji pabalijoa lilobe
ngabagweganga manguku, ngaba-
jogopa muno. 7 Yesu ngabajen-
delela, ngabakunyula, ngalenga
“Nnyemange, makajogopaje!”
8 Pabalola kunani bammwenije
mundu, nambu Yesu jikajakwe.
9 Pabaulukanga pikitombi, Yesu
ngabakelebuya, “Makannengeje
mundu ilebe eimibweni mpaka
Mwana jwa Mundu papakuy-
oigwa kuboka kwa abawile.”
10 Kuboka penia akinapunji
bakwe ngabankonya Yesu, “Mboni
aboli ba Malagilo ga Musa balenga
kita mpaka oti Eliya aike?”
11 Yesu ngabajanga, “Kweli,
Eliya atenda kuika kubeka
ilebe yoa telatela. 12 Nambu
nannengelanga Eliya aike na
bandu bammanyije, ngabantenda
pabapalanga. Mwana jwa mundu
apakupotekigwa uyo mumaboko
gabe.”
13 Penia akinapunji bakwe
ngabamanyanga kube balandulila
nhwalo gwa Yohana Mmatichi.

Yesu annamia mwana juna nchepela
(Maluko 9:14-29; Luka 9:37-43a)

14 Pabanhwikalila kabele
nkengeni gwa bandu, mundu
jumwe ngannyendelela Yesu,
ngakilakitila nnongi jakwe,
15 ngalenga “Angwana, mammone
kia manango magambu akweti
kiinduindu, kabe alaga muno,
jwombe pa jingi agwele pam-
woto nu umache. 16 Nganalete
akinapunji binu, nambu baotwije
kunnamiya.”
17 Yesu ngabalengela, “Mang-
weto mabandu banga imani!
Ndama namangweto mpaka
lii? Nanhwimbilila mpaka lii?
Mannetange mwano pamba!”
18 Yesu ngaukalapila nchepela,
na gwenio nguboka na mwana
ngalama kingobucho.
19 Kuboka penia akinapunji
ba ngabannyendelela Yesu kun-
temela, ngabankonya, “Mboni twe
tuotwije kuuboya nchepela gola?”
20 Yesu ngabajanga, “Kwa mag-
ambu nkwetije imani.” Nanenge
kweli makabi na imani njoko-
choko andi mbeju ya aladali kabi
nhwotolinge kukilenge kitombi,
“Mmoke pamba nnyende papa,
na chenie kujenda. Makaotolinge
ukamwa kila kilebe!” 21 Nambu
genia kuwechekanaje mpaka
kupunga na kugongalela.

Yesu alonge kabele nhwalo gwa kiu chakwe
(Maluko 9:30-32; Luka 9:43b-45)

22 Pabakiba pamwe okwo kik-
ilambo cha Galilaya, Yesu nga-
balengela, “Mwana jwa Mundu
ajenda ukamuigwa ku bandu.
23 Bapankoma nambu lichoba lya
itatu mayoka.”
Akinapunji ngabaechuka muno.

Kulepa kodi ja nyumba ja kugongalela

24 Pabaika kukilambo cha
Kafalanaumu bandu ba ukongola
uloi gwa kodi ja Nyumba ja
Nnoongo ngabanyendelela Petulo,
ngabankonya “Bo, Aboli binu babi
kulepa kodi?” 25 Petulo ngajanga,
“Umwo, babi kulepa.”
Petulo pajingila unyumba,
tango nukulongeje, Yesu
ngankonya, “Simoni mwe
nnolabo? Mangwana ga
padunia gakongola kodi kuboka
kubeneke? Kuboka kwa akakola
Kilambo andaje kuboka kwa
akageni?”
26 Petulo ngajanga, “Kuboka
kwa akageni” Yesu ngannengela,
“Aja ngayene, akakola Kilambo
bapaligweje kulepa. 27 Nambu
kukupala bakachimwaje, nnyende
kulilaba makabeke ndoana, ntola

chamaki ju kutumbula kolwa
nhwekula kano jakwe, na nkati
mukolela uloi tela na kulepa kodi.
Ntola kwa magambu gangu nenga
na magambu ginu mwenga.”

18

Bene ababi akolongwa?
(Maluko 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Kingobu chenie akinapunji
ngabannyendelela Yesu, nga-
bankonya, “Bene ababi ako-
longwa kukingwana cha kum-
bengu?”
2 Yesu ngankema mwana
jumwe, ngannyemeka nnongi
jabe, 3 penia ngalenga, “Nannenge
kweli, anda nu kugalambukaje
nukube andi ingota, nnyingije
Mukingwana cha kumbengu.
4 Jwajoa ojwakibeka nuu mwene
nukube andi mwana ojo, nga
nkolongwa mukingwana chu
kumbengu. 5 Jwajoa ojwampokela
mwana jumwe andi ojo ku liina
lyango, amboke nenga.

Kulondoigwa mumabaja
(Maluko 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Jwajoa ojwapa kukun-
nyambuki jumwe jwa akachoko
kujileka imani, ikabi mbaya
bantabalile liganga lya kuyagila
muntandala nu kuntumbukia
mubaali. 7 Kabe nnyo mabandu
bapadunia kabeke ipengu bandu
abajeketile na bange buleke
mojo! Ipengu mpaka ipitile
nambu kulaga kwa mundu jwenio
ojwapakijambuki ipitile!
8 “Anda luboko andaje lukon-
gono lwinu lupakummeka ipengu,
muluekete nu kululeke kutaali!
Mbaya kwinu kujingila mubwomi
manga luboko au lukongono
telaje nu kulekeligwa pamwoto
gwa ngaimika machoba goa
pangapela, kongo mmi na maboko
na makongono goa mabele. 9 Na
lio linu anda lipa kumpeleya,
muliboye nulekela kutaali na
mwe. Mbaya mwe kujingi
mubwomi mmi na chongo,
telaje nu kulekeligwa pamwoto
gwangaimika machoba goa kongo
mmi na mio goa mabele.

Kulandanakia na limbelele iliobite
(Luka 15:3-7)

10 “Ntama maha! Makammem-
bulaje jumwe kati ja angwetwa
achoko. Nannenge, Akapakachi
babe ba kumbingu babilangite
kila kingobu nnongi ja Awawa
ababi Kumbengu. 11 Gambu
Mwana jwa mundu aika kakom-
bolanga abaobite.
12 “Nnolanga bo? Mundu anda
akweti mambelele mia jimwe,
anda liobite limwe, atenda bo?
Kugaleka gaga makomi tisa na
tisa kukitombi, kujenda kulipala
lyale eliobite. 13 Anda alipatite,
nannenge kweli, apakuala mwojo
muno kupeta tisini na tisa gan-
gaoba na tisa. 14 Uyo, Awawa binu
ba Kumbengu kupalaje kuoba na-
jumweje panakati angwetwa aka-
choko.

Nnyinu anda lemwite
(Luka 17:3)

15 “Mundu anda annemwite,
munyendelele muka nkelebuye
kiti mmilangite makangweto jika.
Anda anyoine mumpatite nny-
inu. 16 Anda anyoineje, muntola
mundu jumwe au abena pamwe
na mwe kupala kwa malobe ga
akachaili abena andaje atatu kila
kilebe kiba tela. 17 Anda kuny-
owangaje mangweto, mikilengala
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto. Na aba kwinu andi mundu
jwanga mmanya Nnoongo na aka-
tocha kodi.

Kanakia nu kujeketela

18 “Nannenge kweli, cham-
pakutaba padunia nu kumbengu
uyo kitabigwe, na champaku-
lugula padunia nu kumbengu uyo
kibakuluguka.

19 “Kabe nannenge, makabena
anda nnyeketaline padunia pano
kukilebe chachoa champakujopa
kilebechenie Awawa bango ba
kumbengu mabatenda kilebe che-
nie. 20 Mana papoa pala pabakon-
gana abena au atatu kwa liina
lyango, nne mbi upo panakati
jinu.”

Kulandanakia na mpakachi jwanga nnekekea nnyakwe

21 Kuboka penia Petulo ngan-
nyendelela Yesu, ngankonya,
“Angwana, bo nnunugwango
anda anemwite nannekekeya
palenga? Pasaba?” 22 Yesu ngan-
nyanga, “Nnenga pasaba tuje,”
nambu pasaba mala pasabini.
23 Nga magambu Kingwana chu
kumbengu kilandine na Nngwana
jumwe ojwakagula ichabu ya
akapakachi bakwe. 24 Patumbula
kagula, ngabannetela mundu
jumwe juna ligambo lya talanta
elufu komi. 25 Mundu jwenio ak-
wetije chukulepa, penie Angwana
ngabaamulicha auchigwe, jwenio
na aanamundu, ingota ni ilebe
yoa eyakweti, kupala ligambo
lilepigwe. 26 Penia, mpakachi
jwenio ngakilikatila nnongi jabe
ngalenga, “ ‘Nhwimbalile, ne man-
annepa ligambo lyango lyoa.’ ”
27 Angwana benia ngabankole kia,
ngabannekekeya ligambo lyoa,
ngabanneka ajabule kachake.

28 “Nambu mpakachi jwenio
ngaboka, ngankolela mpakachi
nnyakwe ojwakiba ni ligambo
nakwe dinali mya jimwe. Ngank-
amula pantandala ngalenga,
‘Nnepe ligambo linu!’ 29 Mpakachi
nnyakwe jwenio ngakilikatila
ngannyopa, ‘Nhwimbalile nanji
manannepage.’ 30 Nambu
jwenio ajeketileje ngabantaba
mikipungo mpaka papakulepa
ligambo. 31 Akapakachi ajabe
pabagabona ngabakokaleka
muno, ngabajenda kalenge
Angwanamundu nhwalo gwenio.
32 Penia Angwana ba nga-
bankema mpakachi jola, ngaba
nnenge, ‘Mwenga mapakachi
mabaja muno!’ Ngunyopa, nane
ngununekekeya ligambo linu
lyoa. 33 ‘Bo, ipaligweje namwe
kummone kia mpakachi nnyinu
andi ne panankolila kia.’ 34 Penia
Angwana benia ngabachimwa
muno, ngabantaba mukipungo
mpaka papakulepa ligambo lyoa.”
35 Yesu ngajomole kulenga, “Yene
uyo Awawa bango bukumbengu
pabapa kuntenda kila mundu
anda kalekekea akajinu kumwojo
gwinu gwoa.”

19

Yesu akelebuya lukobo lwa kulekana
(Maluko 10:1-12)

1 Yesu pajomola kulenga malobe
genia, ngaboka kukilambo chuku
Galilaya, ngajenda kukilambo
chuku Yudea, kwiye ja lukemba
lwa Yolidani. 2 Nkenga gwa
bandu ngugunkengama kwenio,
jwombe ngabalamiyanga abakiba
ni itamwe.

3 Gange Mafalisayo ngagan-
hwikalila, ngagajiga kunkonya
kukuntega, “Bo, ipaligwije
mundu kaleka aanamundu kwa
malemwa gagoa gala?”

4 Yesu ngabajanga, “Bo,
nchomangiteje Majandiko Gach-
wapi kutenda pukutumbula
Nnoongo ojwampangania mundu
akammeka munalome nu
munkege. 5 Penia Nnoongo
ngalenga, ‘Kwa magambu genia
mundu baleka awamundu na
amamundu, aba pamwe na
aanamundu, na benia baba
bamwe.’ 6 Nayene benia abena
kabeje nambu mmele gumwe.
Bai chalondine Nnoongo mundu
akikilekaniaje.”

7 Nambu Mafalisayo nga-
gankonya, “Mboni Musa atu-
jeketile analome kaandaki talaka
aanamundu na kaleka?”
8 Yesu ngabajanga, “Musa
annyeketile kaleka akaanabinu
magambu gu kujundupa kwa
myojo jinu. Nambu ikiba yeneje
kingobu cha pangania dunia.
9 Nannengelanga, mundu jwaj-
woa anda balekite aanamundu
nukutola bange atenda ngongola,
nambu kwale ibe munkege jwenio
akiba nngongola.”
10 Akinapunji bakwe ngaban-
nengela, “Anda ibi yene nhwalo
gwa analome na akege, mbaya
ukotoka kutola akege.”
11 Yesu ngabalengela, “Boaje
abaotwile kulipokela lilobe
lyene, nambu baba tu Nnoongo
ababekigwe kutama uwolo.
12 Gambu ibi ilebe ijingi ibabeka
bandu bakotoke kutola akege,
bange kwa magambu kibelekwa,
bange kwa magambu ga bandu
babekite kube yenela, na bange
baamulinge bene akangweto
kutolaje akege kwa magambu
ga Kingwana cha Kumbengu.
Ojwaotwile kulipokela lilobe
lyenie alipokela.”

Yesu aibekela maboko ingota ichokoichoko
(Maluko 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Penia Yesu ngabannetela in-
gota ichokoichoko aibeke maboko
aigongalele, nambu akinapunji
bakwe ngabaikelebuya. 14 Yesu
ngalenga, “Mileke ingota iike
kwango mikiikanakiaje, maga-
mbu Kingwana cha kumbengu
cha bandu ababi andi ingota
yene.”
15 Ngaibeke maboko kuboka pe-
nia ngaboka penia.

Kakombo juna uloi
(Maluko 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Mundu jumwe nganhwikalila
Yesu, ngankonya, “Aboli, ndenda
kilebe nike chambone nupate
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela?”
17 Yesu gannengela, “Mboni
mwe ungonya nhwalo gwa kilebe
echikibi chambone? Abi jumwe
tu jwambone. Andampala ku-
jingila mubwomi gwa machoba
goa pangapela magajali malagilo
ga Nnoongo.”
18 Mundu jola ngankonya,
“Malagilo gako?”
Yesu ngajanga, “Makakomaje
na ngongolaje na makajibaje na
makabe machaili ba unhwangije,
19 majoe awabinu na amabinu,
na mumpale nndami nnyinu anda
pimikipala mmene.”
20 Kakombo jwenio ngannenge
Yesu, “Genia goa nagaagabile,
ndenda nike chenge?”
21 Yesu ngannengela, “An-
dampaile kube telatela, nnyende
makauche ilebe inu uloi gwene
makape akaocho namwe mamma
na nkoba kumbengu, kuboka
penia nhwika ungengame.”
22 Kakombo pagajoa genia,
ngajabula kachakwe na kongo
achimwite magambu akiba nuloi
muno.
23 Penia Yesu ngabalengela aki-
napunji bakwe, “Nannenge kweli
ipakube kujundupa muno kwa
mundu juna uloi kujingila muk-
ingwana chu kumbengu. 24 Kabe
nannenge kindema muno ngamia
kupeta pililanga lya chingana,
kumpeta mundu juna uloi kujingi
mukingwana chu kumbengu.”
25 Akinapunji bala pabajoa ge-
nia ngabaomongwa muno nga-
bankonya Yesu, “Nga meneke
ojwapakuoto ukomboka?”
26 Yesu ngabalolakeya,
ngabajanga, “Kwa bandu
kilebe chenje kuwechakanaje,
nambu ku Nnoongo ilebe yoa
kuwechakana.”

27 Kuboka penia Petulo
ngalenga, “Natwe bo? Tuilekite
ilebe ito yoa tunkengime mwenga!
Tubakupata nike?”
28 Yesu ngabalengela, “Nan-
nenge kweli, Mwana jwa
Mundu papakutama pikitebu chu
kutawala chi kibumo chakwe
Padunia Nhyono, mangwetomwe
mangengaminge ntamanga
muitebu komi ni ibele maka-
gahukumula makabi komi na
mabena ga kilambo cha Kuisilaeli.
29 Na mundu jwajoa jwajilekite
nyumba andaje akanuna mundu
andaje akalombo andaje awawa
andaje amama andaje ingota
andaje migonda, kwa magambu
gangu nenga, mapokela mala pa
mia muno na maipata bwomi
gwa machoba goa pangapela.
30 Nambu ababi bukutumbula
ngoe mababa bukujomolela, na
ababi bukujomolela mababa
bukutumbula.

20

Akakamu mahengo munng'onda gwa mizabibu

1 “Kingwana chu kumbengu
kilandine andi yene. Mundu
nkola nng'onda gwa mizabibu,
jwenio ngaboka kindabi kilo-
kilo kabeka bandu akamwa
maengo mung'onda gwakwe.
2 Ngapangana nabo kalepa uloi
kulichoba penia ngabapeleka
kunng'onda gwa mizabibu.
3 Ngaboka kindabi saa tatu,
ngababona bange bandu ba-
jemite kuchoko, banga mahengo.
4 Ngabalenge, ‘Nnyendange na
mangweto makakamu mahengo
munng'onda gwango nenga man-
annepa pipaligwe.’ 5 Ngabajabula.
“Bena akola nng'onda
ngababoka kabele saa sita na
saa tisa, ngabatenda uyo. 6 Na
kimuyo saa komi na jimwe,
ngababoka kabele, ngabakolela
bandu bajemite pachoko pala.
Ngabakonyanga, ‘Mboni nnye-
mangite pambano mui joa na
chankamwaje?’ 7 Na ngweto
ngabajanga, ‘Kwa magambu
abije mundu jukutupe mahengo.’
Bombe ngabalenge, ‘Namangweto
nnyendange kunng'onda gwango
gwa mizabibu.’
8 “Apiika kimuyo, akola
nng'onda ngabannenge ojwabeka
uloi gwabe, ‘Makeme akamwa
mahengo malepange uloi gwabe,
katumbula ababakabe bukujo-
molela, na kajomolela abatumbal-
aga.’ 9 Ngabaikanga abakemigwa
saa komi na jimwe, ngabapokela
kila mundu uloi gwakwe gwa
lichoba limwe. 10 Abatumbula
bala pabaika, bapemelela bapata
tondoba. Nambu nangweto
ngabapata uyo uloi gwa lichoba
limwe. 11 Pabapokela uloi
gwabe, ngabatumbu kakokalakea
akola nng'onda. 12 Ngabalenga,
‘Bandu bamba abamakemita
bukujomolela bakamula ma-
hengo kukingobu cha saa jimwe
tu, mboni mutubekite tela
nabombe natwe tuimbalile liengo
linakanonopa mui joa na lumu?’
13 “Nambu ngabannyanga
jumwe katijabe, ‘Aganja, nam-
ponjiteje. Bo, tulagineje kunnepa
uloi gwa lichoba limwe? 14 Ntole
uloi gwinu, nnyabule. Mbala kun-
nepa uyo mundu jukujomolela
kunkema tela na mwe. 15 Bo,
mbaligwije ukamwa genia muloi
gwango pambala? Bo, umone
lwina magambu ne mbi namwojo
gwa mbone?’ ”
16 Yesu ngajomole kulenga,
“Yene, ababi bukujomolela ngoe
bapakube bukutumbula na
bukutumbula bapakube bukujo-
molela.”

Yesu alandulila mala ja patatu nhwalo gwa kiu chakwe

(Maluko 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu pakiba akajenda
kukilambo cha Kuyelusalemu,
ngabatola akinapunji komi na
abele bala kuntemela, undela
ngabalengela, 18 “Mpenakiange!
Tujenda Kuyelusalemu, na
kwenio Mwana jwa Mundu
apabakamuigwa kwa akakung'i
akolo na akaboli ba Malagilo,
na angweto bapa kunhukumu
akomigwe. 19 Bapankamuya kwa
bandu bangabe Akayahudi bapa
mmekanga nhwenyo, aputigwe
bokola na bapankoma kukum-
mamba panchalaba, nambu
lichoba lya tatu mayoigwa.”

Kujopa kwa amama ba Yakobo na Yohana
(Maluko 10:35-45)

20 Penia aanaba Zebedayo nga-
bannyendele Yesu bakiba pamwe
ningota yabe, ngabakilakitila nu
kunnyopa kilebe.
21 Yesu ngabakonya, “Bo, mpala
nike?”
Amama benia ngabajanga, “Un-
engele kube ingota yango ibena
yeno maitama jumwe kalelo na
jonge kangeja mu Kingwana chi-
inu.”
22 Yesu ngaijanga ikakombo
“Mmanyije nnyopanga ni. Bo,
nhwotwile kunywe kikombe cha
malago chambakunywe nenga?”
Ngabannyanga, “Tuotwile.”
23 Yesu ngabalengela, “Kweli
manywa kikombe chango, nambu
kutama kalelo andaje kangeja
liengo lyangoje kubeka, kilebe
chenia mabapata babala ababek-
iligwe tayali na Awawa bango.”
24 Pabajoa genia akina-
punji bange komi bala, ngaba
chimwanga benia akabena.
25 Yene Yesu ngabakemanga boa
ngalenga, “Mmanyi kube akiilon-
goi ba bandu ba ilambo batawala
bandu babe kwa makakala, na
akiilongoi babe bakweti amuli
ngolongwa kwabe. 26 Nambu
mangwetomwe ikabe yeneje.
Nambu mundu ojwapala kube
nkolongwa panakati jinu abe
oti mpakachi jwa mmoa, 27 na
mundu ojwapala kube jukutum-
bula, panakati jinu mpaka oti
abe mmanda jwinu. 28 Na uyo
ne Mwana jwa Mundu nhikila
kutumikigwaje, nambu kutumika
na kuboya bwomi gwango ibe
nakombole bandu ajingi.”

Yesu balamiya bangalola ak-
abena
(Maluko 10:46-52; Luka 18:35-
43)

29 Yesu paboka kukilambo cha
Yeliko na akinapunji bakwe, nken-
geni nkolongwa gwa bandu ngu-
gunkengama. 30 Penia pakiba
na bangalola akabena batamang-
ite umbwega ja undela, na paba-
joa kube Yesu apeta penia, nga-
batondabeya lilobe. “Angwana,
Mwana jwa Daudi, mutubone
kia!”
31 Nkenga gwa bandu ngug-
wakalapila na kalenge bako-
tokange. Nambu angweto
ngabayanga kuchobela, “Angwana,
Mwana jwa Daudi, mutubone
kia!”
32 Yesu ngajema, ngabakemanga
na kakonya, “Mpalanga nantende-
lange nike?”
33 Ngabannyanga, “Angwana,
tujopa tuoto kulola!”
34 Yesu ngababone kia
ngabakunyula mio gabe, na
kingobu ucho ngabaotolanga
kulola, ngabankengama.

21

Yesu ajingila Kuyelusalemu ku ilulu
(Maluko 11:1-11; Luka 19:28-
40; Yohana 12:12-19)

1 Yesu na akinapunji bakwe
pababandakila Kuyelusalemu na
kuika ku Betifage pi kitombi cha
Mizeituni, ngabakinga akinapunji
bakwe abele, 2 ngabalengela,
“Nnyendange mpaka kukijiji

echikibi nnongi jinu na mamilikolela liponda litabigwe na
mwana jwakwe magakulugule
na magalete kwango. 3 Anda
mundu ankonyangite, munnen-
gela, bagapala Angwana, jwombe
mannekelanga kingobucho.”
4 Kile chenje kipitila kupala
gaga agalengigwe na nnondoli
jwa Nnoongo galenganile,
5 “Mikilengele kilambo cha
Sayuni,
Nnole, Nngwana gwinu aten-
dakuika!
Juna kia na aliombi liponda,
mwana liponda, mwana jwa
liponda.”
6 Yene, akinapunji bala ngaba-
jabulanga ngabakamwa anda
Yesu apabalagalinge. 7 Ngibilitola
liponda lela na mwana jwakwe,
ngabatandika ngobo yabe panani
ji liponda na Yesu ngatama panani
jakwe. 8 Nkenga nkolongwa
gwa bandu ngabatandika ngobo
yabe undela, na bandu bange
ngabatema matutwe ngabaga-
janjaya undela. 9 Nkenga gwa
bandu abakiba nnongi ja Yesu
na abakiba unyuma ngabatumbu
kutondabe lilobe kulenga,
“Alumbigwe Mwana jwa Daudi!
Abe ni kindimba ojwaika ku liina
lya Angwana!
Alumbigwe Nnoongo kunani
kumbengu!”
10 Yesu paika Kuyelusalemu,
bandu boa ba kilambo chenie
ngababe ni kijonga, ngaba
konyana, “Ojo nga meneke?”
11 “Bandu abakiba pankengeni
gwenio ngabalenga, jwenio nga
nnondoli Yesu kuboke ku Nazaleti
kukilambo cha ku Galilaya.”

Yesu ajenda mu Nyumba ja Nnoongo
(Maluko 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

12 Yesu ngajingi mu Nyumba
ja Nnoongo, ngababenga bandu
abakiba bakaucha nu kuemela
ilebe mwenio. Ngapendan-
gula mecha ya abajangangana
uloi, na itebu ya abauchanga
njeba, 13 ngabalengelanga,
“Iandikigwe mumajandiko Gach-
wapi, Nnoongo alengite Nyumba
jango jikemigwa nyumba ja
kugongalela. ‘Nambu mangweto
mijibeka kube nyumba jakajibi.’ ”
14 Bangalola na nangwaba
ngaba nnyendelela Yesu ku
Nyumba ja Nnoongo, Yesu nga-
balamiya. 15 Akakung'i akolo
na aboli ba Malagilo ga Musa
ngabachimwanga apabagabona
gukuomongwa agakamula Yesu
na kabe ingota apainonoya
malobe mu Nyumba ja Nnoongo
balenga, “Alumbigwe Mwana jwa
Daudi.” 16 Nhyene ngabankonya
Yesu, “Bo, nnyoaje echibalon-
gela?”
Yesu ngabajanga, “Elo, mbe-
takujoa! Bo manachomaje muma-
jandiko gangano?
‘Mibolangite ingota na ilemba,
mpakupata ukoigwa okukulen-
ganile.’ ”
17 Yesu ngabaleka, ngapita
panja ja kilambo nu kujenda ku
Betania, ngagoloka kwenio.

Yesu aulapanakia nkongo ogukemigwa ntini
(Maluko 11:12-14,20-24)

18 Yesu apakiba akabuja ku
nnyini kindabindabi, ngabe na
njala. 19 Ngaubona nkongo ntini
umbwega ja ndela ngaujendelela,
nambu aukolela gwanga ngoko
nambu maamba tu. Penia
ngaulengela, “Makapambikaje
kabe ngoko pangapela!” Kingobu
ucho nkongo gwenio ngujoma.
20 Akinapunji apabaubona
ngabaomongwa bakalenga,
“Mboni nkongo ntini gola ujomite
kukingobu tu?”
21 Yesu ngabajanga, “Kweli nan-
nengelanga, anda mmilingite ni
imani panga mbwele, nhwotwile

kutenda ngiti yene tuje, nambu
ata mikikilengi kitombi chenje,
‘Nnyikuke mikikileke mubaali,’
Maiba uyo. 22 Na anda mmi
kuamini, chochoa echimpakujopa
kukugongalela, mampata.”

Bakonya nhwalo gwa madalaka ga Yesu
(Maluko 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu ngajingi Munyumba ja
Nnoongo, ngababolanga. Apakiba
akabola, akakung'i akolo na aki-
nanhota ngabankonya, “Nkamwa
ile yenje kukinala gani? Bene
abampi kinala chenie?”
24 Yesu ngabajanga, “Na nenga
mbakunkonya kilebe chimwe,
anda unyangangite, na nenga
nannyanga ndenda ikobo yenje
kukinala gani. 25 Nankonyanga
yene, bo, uwecho gwa Yohana
gu kubaticha uboka kwa bene?
Bo, uboka ku Nnoongo andaje
kubandu?”
Nambu ngabatumbu kutaukana
beneakangweto jika, “Anda tulen-
gite, ‘Uboka kumbengu,’ Apaku-
tukonya, ‘Mboni nhwaminingije?’
26 Andatulengite, ‘Ubokita
kubandu,’ Tujogopa nkengeni gwa
bandu magambu boa bajeke-
talinge kube Yohana nga nnon-
doli.” 27 Penia, ngabannyanga
Yesu, “Tumanyije.”
Jwombe Yesu ngabalengela,
“Nane uyo nannengeje ngamwa
ilebe yenje kukinala gani.

Kulandanakia kwa ingota ibele

28 “Mangweto nnolangabo?
Mundu jumwe akiba na ingota
ibele. Ngannengelanga jwajo
jwa kutumbula, ‘Manango, lele
nnyende makakamu maengo
kunng'onda gwa mizabibu.’
29 Kakombo jwenio ngabalengela,
‘Ngana!’ Nambu mwenakandae
ngagalambuya mawacho, nga-
jenda ukamu mahengo. 30 Awawa
bala ngabannengela mwana
jwabe jwa pili uyo, jwombe
ngajanga, ‘Elo awawa manyab-
ulage!’ Nambu ajeije kamu
mahengo. 31 Bo, mene kati ja
abele ojwakalenganakia gabapala
awawa mundu?”
Ngabajanga, “Jwajo mwana
jwakutumbula.”
Penia, Yesu ngabalengela,
“Kweli nannengelanga, akatocha
kodi na bina ngongola bapakun-
nongalela kujingila mu Kingwana
cha Nnoongo. 32 Magambu
Yohana ngaika kwinu kun-
naya kutenda gapala Nnoongo,
namangweto munhwaminije,
nambu akajopa kodi na
akangongola ngabannyeketela.
Nambu magabweni genia goa,
mangweto nng'ambwikeje mumy-
ojo jinu, na nnyeketelingije.”

Kulandanakia kwa nnemi na nng'onda gwa mizabibu
(Maluko 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu ngalenga, “Mpenikiange
kulandanakia konge. Mundu
jumwe juna nyumba ngalema
nng'onda gwa mizabibu,
ngautindikia ubego na ngaemba
liliba lya ukamangila zabibu na
uyo ngachenga kilendo mwenio.
Kubokapenia ngabajaika akalemi,
ngajenda mwanja kujenda kil-
ambo cha kutaali. 34 Kingobu cha
mauno apachaika, ngabakinga
akapakachi bakwe kwa akalemi
bala, batolange lipungu lyabe
lya mauno. 35 Akalemi bala
ngabapukilanga akapakachi be-
nia, jumwe ngabamputa na
jonge ngabankoma na jonge
ngabamputa mabwe. 36 Mundu
jwenio ngabakinga kabe ak-
abanda bange, bakiba nduu
kupeta mwanja gwa kutum-
bula. Akalemi bala ngaba-
tenda uyayela. 37 Pukujomolela
ngankinga mwana jwakwe kongo
akawacha, ‘Pangaje mabannyoa
manango.’ 38 Nambu akalemi
bala apabammona mwanajwabe

ngabalengelana bombe ku bombe,
‘Jonjo nga nnichi, tankome ibe
tutole ulichi gwakwe!’ 39 Penia,
ngabampukila, ngabampia panja
ja nng'onda gwenio gwa miz-
abibu, ngabankoma.”
40 Yesu ngabalengela, “Ngoe,
jwenio nkola nng'onda gwa miz-
abibu, apapakuika, apakakamwa
ni akalemi?”
41 Bombe ngabannyanga,
“Apakakoma akabaja benia, na
nng'onda gola apakape akalemi
bange abapampe lipungu lya
mauno kingobu cha mauno.”
42 Penia Yesu ngabalengelanga,
“Bo, nchomangitije kile chenje
Mumajandiko Gachwapi?
‘Libwe elibilikanangite akachengi
ngoe nga libwe likolongwa lyam-
bone.
Angwana nga abatei kile chenje,
kabe kilebe chenie nga
chukuomongwa muno
kwito!’ ”
43 Yesu ngajendekea kulongela,
“Ku yene nannengela, Kingwana
cha Nnoongo makiboigwa kwinu
na kape bandu ba ilambo yenge
ina kupambika ngoko agapala
Nnoongo.” 44 Mundu anda
agweli panani ja libwe lende
apakutwekuka ipande, nambu
ojulipakung'welela lipa kuntimba.
45 Akakung'i akolo na Mafal-
isayo apabajoa kulandanakia
kwakwe ngabamanya kutenda
balenga angweto. 46 Penia
ngabapalapala ndela ja kumpuk-
ila, nambu bajogopanga bandu
gambu angweto bamanyi kutenda
jwenio akiba nnondoli jwa
Nnoongo.

22

Kulandanakia na mpapala gwa kutolana
(Luka 14:15-24)

1 Yesu ngalongela nabo kabele
kukulandanakia, 2 “Kingwana cha
kumbengu kilandine yene, nng-
wana akampanganakia mwana
jwakwe munalome mpapala
gwa kutolana. 3 Ngabatuma
akapakachi kakemanga bandu
abakakokigwe kumpapala,
nambu bandu abakokigwe ba-
pailingeje kuika. 4 Ngabakinga
kabe akapakachi bange, akalenga,
‘Makalengele abakokigwe, ilyo
yango ibi tayali ngoe, likambako
lya ng'ombe ni likoga lina kunoga
lichinjigwe, kila kilebe kibi tela,
nhwikange kumpapala!’ 5 Nambu
bandu abakokigwe baagabije
na ngabajabulanga kachabe,
jumwe kung'onda gwakwe na
jonge kamaengo gakwe, 6 na
bange ngabapukila akabanda bala
ngabatukana, ngaba komanga.
7 Nngwana jola ngachimwa muno,
ngagakinga manjolinjoli gakwe
bakakomange akakomi benia na
kukijocha kilambo chabe. 8 Penia
ngabalengela akapakachi bakwe,
‘Ilyo ya mpapala ibi tela kweli,
nambu abakokigwe bapaligweje.
9 Ngoe nnyendange kundela na
baboa bala abampa kakolela
makemange baike kumpapala.’
10 Akapakachi bala ngababoka,
ngabajenda ku nnyini, ngabaleta
bandu boa, abaja na bambone.
Nyumba ja mpapala ngijitwelela
akageni.

11 “Nngwana apajingila kalola
akageni, ngammona mundu
jumwe ojwakwinditeje ngobo ya
mpapala. 12 Nngwana ngankonya,
‘Maganja, nnyingilabo pamba
panga ngobo ja mpapala?’
Nambu jwombe ngatama nuu.
13 Penia nngwana ngabalen-
gela akapakachi, ‘Mantabange
makongono na maboko makan-
nekele panja pulubendu, kwenio
apakuguta nu kuyaga mino.’ ”
14 Yesu ngajomolela kulongela,
“Ajingi bakokigwe, nambu achoko
bapambuligwe.”

Kulepa kodi kwa Kaisali
(Maluko 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Kubokapenia, Mafalisayo
ngabajabulanga, ngabapangana
ndela ja kunyonja Yesu kwa
malobe gakwe. 16 Penia,
ngabakinga akinapunji babe
pamwe na abankengama Helode.
Ngabankonya, “Aboli, tumanyi
kutenda mwenga nga mamundu
mannonge kweli, nu kutenda
mmola kweli ja ndela ja Nnoongo,
kunnyogopaje mundu jwajoa,
gambu liengo lya mundu nga
kileje kwinu. 17 Mutulengele lele
nnolabo, tupaligwa kulepa kodi
kwa nkolongwa jwa Loma?”
18 Nambu Yesu ngamanya
mawacho gabe mabaja, ngabalen-
gela, “Mangweto mamikitenda
mabandu ba mbone, mboni
unyiganga kupala unyonjange?
19 Unayange uloi gwa kulepa
kodi.” Angweto ngabampikia uloi.
20 Yesu ngabakonya, “Kumio kwa
beneke na liina lyabeneke?”
21 Ngabannyanga, “Ja nko-
longwa jwa Loma.”
Penia Yesu ngabalengela, “Tela,
mampe nkolongwa jwa Loma
agabi gakwe nkolongwa jwa
Loma, na ga Nnoongo mampe
Nnoongo.” 22 Apabajoa yene
ngabaomongwa, ngabanneka na
ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kuyoka
(Maluko 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Lichoba lyene, Masadukayo
abalenga abawile bayokaje nga-
bannyendele Yesu. 24 Ngabannenge,
“Aboli, Musa alenga mundu
andawile na kaleka akege
gwangabe na mwana, nnung'una
mundu batole malekwe, kupala
bampotole nnung'una gwakwe
ingota. 25 Ngoe, pito pano
pakiba na akalongo saba. Jwa
kutumbula ngatola munkege
kuboka penia ngawe panga kube
na ingota, ngannekela nnonga-
mundu munkege nanhwele jwe-
nio. 26 Ngibe uyo nnongamundu
jonge, na jwa tatu mpaka jwa
saba. 27 Kuboka pa akalongo
benia boa kuwe, munkege jola
uyo ngawe. 28 Bo, lichoba lya
kuyoka abawile akege benia
mababa anhanaba beneke kati ja
akalongo saba bala? Gambu boa
saba ngabantola.”
29 Yesu ngabajanga, “Mangweto
ntekulemwa magambu maga-
manyije Majandiko Gachwapi na
makakala ga Nnoongo! 30 Nambu
lichoba li kuyoka bandu mababa
anda akapakachi bu kumbengu,
batolaje akege wala kutoligwaje
na analome. 31 Nambu nhwalo gu
kuyoka abawile, manachoman-
gaje agannengalinge Nnoongo?
Annengalinga, 32 ‘Nenga na
Nnoongo ba Ulaimu na Isaka na
Yakobo.’ Jwenio ngiti Nnoongo
jwa abawileje nga Nnoongo jwa
ababi bwomi.”
33 Nkenga gwa bandu gwe-
nio apaujoa yene nguomongwa
maboulo gakwe.

Amuli ngolongwa
(Maluko 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Mafalisayo apabajoa
Masadukayo bakwetingitije
kilebe chenge chikunkonya Yesu,
ngabakongana pamwe. 35 Jumwe
kati jabe, mmoli jwa Malag-
ilo ga Musa, ngankonya Yesu
kukuntega, 36 “Aboli, amuli jako
ejibi ngolongwa mu Malagilo ga
Musa?”
37 Yesu ngajanga, “ ‘Mapale
Angwana Nnoongo jwinu ku mojo
gwinu gwoa na kukiuke chinu
choa na kwa malango ginu goa.’
38 Jenje nga amuli ngolongwa ja
kutumbula. 39 Japabele jilandana
na jenie, ‘Mampale nndami nny-
inu anda apamikipala mmene.’

40 Malagilo goa ga Musa na ma-
jandiko ga akalondoli ba Nnoongo
gahyobalela amuli yenje ibena.”

Malagano ga Nnoongo nhwalo gwa Kilisto nkomboi
(Maluko 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Mafalisayo apabakongana
pamwe, Yesu ngabakonyanga,
42 “Mangweto nnolangabo nhwalo
gwa Kilisto nkomboi? Bo, nga
Mwana jwa beneke?”
Ngabajanga, “Mwana jwa
Daudi.”
43 Yesu ngabalengela, “Kubabole
kwa makakala gu Uhuke jwa
Chwapi, Daudi ankema jwombe
Angwana? Gambu ngalenga,
44 ‘Angwana ngabalengela
Angwana bango,
ntame kingonu chango cha kalelo,
mpaka nabekange akangondwa
binu pae ja makongono
ginu.’
45 Anda, ibi, Daudi ankema Kilisto
Nkomboi ‘Angwana,’ Baotwabo
kube mwana gwakwe?”
46 Abije mundu jwajoa ojwakao-
tola kunnyanga lilobe. Nu kuboka
lichoba ulyo abije ojwakajiga kabe
kunkonya kilebe.

23

Malago
(Maluko 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

1 Penia Yesu ngaulenge nken-
geni gwa bandu pamwe na akina-
punji bakwe, 2 “Akaboli ba Malag-
ilo na Mafalisayo bakweti uwecho
gwa kulenganakia Malagilo ga
Musa. 3 Mapenikiange nu kamula
goa gabapa kunnengela. Nambu
makajigaje itendwa yabe, gambu
babikulenganikiaje gabatan-
gacha. 4 Kutaba minhigo mitopeu
na katweka bandu mumapamba,
nambu benia angweto bakanite
nu kutondabea lukonji bijipotole.
5 Angweto bakamulanga ilebe
yabe yoa kupala babonange
bandu. Bakwindanga lumundi
eilembigwe Majandiko Gachwapi
muibongi na mumaboko gabe,
nu kuchonela nducha miniko
ya makoti gabe. 6 Kupala paali
pina ichima mumipapala na itebu
eibekigwe nnongi mumajumba gu
kugongalela. 7 Kupala kalamukia
kakinanhota mungongano nu
kupala ukemigwa na bandu,
‘Aboli.’ 8 Nambu mangweto
makakemigwaje ngu ‘Aboli.’
Gambu aboli binu bamwe na
mangweto mmowa makalongo.
9 Na mukankemaje mundu jwa
jwoa ‘Awawa’, Padunia pano,
gambu Awawa binu bamwe
tu ababi kumbengu. 10 Na
makakemigwaje ‘Makilongoi,’
Gambu kilongoi jwinu jumwetu
nga Kilisto Nkomboi. 11 Ojwabi
nkolongwa panakati jinu abe oti
mpakachi jwinu. 12 Ojwa kiton-
dobe Nnoongo aba kunhuluya,
na ojwa kiuluya Nnoongo aba
kuntondobea.”

Yesu bakola bandu ababikitenda bambone
(Maluko 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

13 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo, mamikitenda kube mam-
bone! Nnyigalanga nniango
gu kingwana chu kumbengu
kubandu abapakujingi muking-
wana chi kumbengu. Mmene
mangweto kujingije mwenio,
nambu maibilikia abapala kujingi
mwenio.” 14 Kupotekigwa akaboli
ba Malagilo ga Musa na Mafal-
isayo, mamikibeka bambone!
Kaponjanga akananhwele nu
kukikopekeya kube mabandu
bambone kwa kugongalela kwinu
kukoola. Kwa magambu genia
mpakupata hukumu ngolongwa.

15 “Mpakulaga akaboli ba
Malagilo na Mafalisayo, bandu

mamikibeka bambone! Ntyanganga mubaali nu mwilambo yoa
kupala mumpate mundu aamini
andi punhwamini mmene mangweto, pamampata mummeka abe
jukujenda kumwoto gwangaimika
machoba goa kupeta mmene
mangweto!”

16 “Mpakulaga akalongoi bangalola! Mangweto nnenga ‘Kita
mundu anda alapile ku nyumba ja
Nnoongo, kilapi chenie nhwaloje,
nambu anda ajilapile jaabu ja
Munyumba ja Nnoongo, kilapi
chenie kiunamatile.’ 17 Mangweto
makajinga mangalola! Chako
chikibi chambone muno, jaabu
andaje Nyumba ja Nnoongo
ejibeka jaabu kube chwapi?
18 Kabe nnenga ‘Kita mundu anda
akilapali kitembe cha Nnoongo
nhwaloje nambu anda alilapali
lilumbo elibekigwe panani ja
kitembe cha Nnoongo kilapi
chenie kiunamatile.’ 19 Mangweto
mangalola! Chako chikibi chambone muno, lilumbo lela andaje
kitembe cha Nnoongo chikibeka
lilumbo kube chwapi? 20 Ojwa
lapalila kitembe cha Nnoongo
akilapalila kitembe chenie pamwe
na ilebe yoa eibekigwe panani
jakwe. 21 Ojwa jilapali nyumba
ja Nnoongo ajilapili nyumba ja
Nnoongo pamwe na Nnoongo
ojwabi mwenio. 22 Ojwajilapalila
mbengu akilapalila kitebu cha
kingwana cha Nnoongo, na
jwatamila.”

23 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo, mamikitenda mambone!
Ntochanga bandu lipungu lya
komi, ni itimbilo andi yene
maamba gina kunungila na
manjanu na kongo milekanga
ilebe yambone ya Malagilo andi
yene haki, kia, na imani. Genie
nga agapaligwe kugaagabala na
gange. 24 Makilongoi mangalola!
Kuboya libembe mukunywe,
nambu kumila ngamia!

25 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo,
mikitenda mambone! Kujeleya
ikombe na ntungati kunja, nambu
nkati mukuleka kutweli ilebe
iyampatangita ku upoki na
ubaja. 26 Mafalisayo mangalola!
Nnyeleye oti kikombe nkati na
kunja mapaba chwapi uyo.

27 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo mikibeka kube mambone! Mmilingite andi makabuli
agapakaigwe chwakala panja
gabonekana chwapi nambu nkati
gatweli iyupa ya mitui na kila
ikokoloko ichapu. 28 Nu uyo,
mangweto mmonekana na bandu
kunja andi mabandu bambone
nambu nkati ntwelalinge ubaja.

Yesu alondola lichoba lyabe lya hukumu
(Luka 11:47-51)

29 “Mpakulaga makaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo
mikibeka mabandu bambone!
Nchengele makabuli gakalondoli
na kugalembekeya makabuli ga
bandu bambone. 30 Nnenga,
‘Kita twe tukabi kingobu cha
kaokabito tukabi pamweje kakomanga akalondoli!’ 31 Yene
nchalakichanga mmene kutenda
mangweto nga ingota ya bandu
ababakomangita akalondoli.
32 Aja, nnyomolekeange liengo
lela elibatumbula akaokabinu!
33 Mangweto majoka ni ingota ya majoka gina uchungu!
Nhwechangabo kujepa hukumu
ja mwoto gwangaimika machoba goa? 34 Ne nannetelanga
mangweto akalondoli na bandu
bina malango na akaboli, na
bange mpakakomanga na kabambanga munchalaba na bange
mpakaputa iboko munyumba
inu yu kugongalela na kapalapala muilambo yoa. 35 Kulaga

kubakuika kwinu magambu ga
myai ja bandu boa bambone
ejijitigwe panani ja nnema.
Kuboke ukomigwa kwa Abeli
ojwakiba jwanga malemwa,
mpaka ukomigwa kwa Zakalia,
mwana jwa Balakia, ojumunkoma
panakati ja pachwapi ni kitembe
chukupangi lilumbo. 36 Nannenge
kweli, kwa magambu ga ukoma
kwinu, mabandu ba ngoe mpa
kuhukumuligwa.

Yesu bapaile bandu ba kilambo cha Kuyelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 "Mwe ma Yelusalemu, Mwe
ma Yelusalemu! Makomanga
akalondoli na kaputa maganga
akapakachi ba Nnoongo abakin-
gite kwinu! Palenga nyigite
kuikongola ingota yinu kwango
andi ngoko apaikongola yana
yakwe nkati ja mapapanilo
gakwe, nambu mapaije. 38 Na
nyumba ja Nnoongo jwinu
jilekigwa liami. 39 Nannenge
kweli, umonaje kabe mpaka
apampa kulenga, 'Alumbigwe
ojwaika kuliina lya Angwana.' "

24

Yesu alongela kubomoligwa kwa Nyumba ja Nnoongo
(Maluko 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu ngaboka pa Nyumba ja
Nnoongo, na apakiba akajabula,
akinapunji bakwe ngabannyen-
delela, ngabannaya majumba
genia kichenga chabachengite.
2 Yesu ngabalengela, "Tela,"
Nhwotolinge kugalolakea goa
gano! Nannengela kweli, "Libije
ata liganga limwe elipakuigala
pamba panani ja lenge, kila kilebe
makibomoligwa."

Malago na kupotekigwa
(Maluko 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yesu apakiba atamite pik-
itombi cha Mizeituni, akina-
punji ngabannyendela kukukiiya,
ngabankonya, "Mutulengele ile
yenje ipakube lii? Kiingi nike
echikipakulaya kuika kwinu na
kupela kwa mangobu?"

4 Yesu ngabajanga, "Mma
maha makakoloigwaje na mundu.
5 Gambu ajingi mabapitila
nukulongela kupetela kuliina
lyango angweto balenga kila
mundu, 'Nenga nga Kilisto!'
Na angweto bapakaoya bandu
ajingi. 6 Mpakujoanga nhwalo
gwa ngondo na manjega ga
ngondo, nambu makaechukan-
gaje, gambu genia mpaka gapitile,
nambu kupela kwene kubi tango.
7 Kilambo chimwe kipakuputana
na kilambo chenge, kingwana
chimwe kipakuputana na king-
wana chenge. Pamba na papa
papakube na njala na nendemelo
ya lutope. 8 Genia goa nga anda
kutumbwa kwa kubinia kwa
kupotola mwana.

9 "Kabe bapampanga mpotakigwe
nu ukomigwa. Ilambo yoa
ipakunchimwanga magambu ga
liina lyango. 10 Kabe, ajingi
bapakuleka mojo gwabe, bapaku-
galambuka nu kunchimwana.
11 Bapakupitila akalondoli nduu
ba uwangi abapakaoyanga bandu
ajingi. 12 Kwa magambu ga
kube ubaja nnyingi, kupalana
kwa bandu kuba kupunguka.
13 Nambu ojwapakuimbalila
mpaka kupela nga ojwapakom-
boka. 14 Kabe Nhwalo Gwambone
gu kingwana cha Nnoongo ubaku-
tangachigwa padunia joa, kupala
kuchalakicha ku bandu boa ba
padunia, penia nga pukupakuika
kupela.

Kulaga kukolongwa
(Maluko 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 “Pampa kukibona kilebe
kibaja chikilengigwe na nnon-
doli Danieli kijemite paali pa
Chwapi.” Ojwachoma amanya
mana gakwe! 16 “Penia, ababi
kukilambo cha Yudea batililange
kwitombi. 17 Ojwabi pikinyanga
cha nyumba jakwe akaulukaje
kutola kilebe munyumba jakwe.
18 Ojwabi kunng'onda akabujaje
ukaja kutola lutando lwakwe.
19 Bapakulaga akikege bina
ndumbo na akinamama ababi
ni ilemba eijonga machoba
genia! 20 Munnyope Nnoongo
kutila kwinu kukabe machoba
ga malilije andaje lichoba
lya kupomalelaje! 21 Gambu
kingobu chenie kubakube na
ukomo nkolongwa na gwanapitije
tangu bapanganigwa bandu boa
mpaka ngoe nupitije kabele.
22 Machoba genia gakabi nu
kupunguyaje, akabije mundu
jwajwoa ju komboka, nambu
Nnoongo atekupunguya machoba
genia kwa magambu ga bandu
abapambuligwe.

23 “Anda mundu annengi, ‘Nno,
Kilisto Nkomboi abi pamba!’
Andaje ‘Abi papa!’ Makan-
hwaminije. 24 Gambu papakupiti
makilisto buwangi na akalondoli
buwangi. Na benia balayanga
iingi ikoloikolo na yukuomongwa
yakaoyanga bandu, ata kubandu
abapambuligwe na Nnoongo.
25 Mpenekia, nannengelinge
tangu nukupitije.

26 “Anda bannengi, ‘Nnolanga,
abi kupongoti!’ Makajendaje
kwenio, andaje, ‘Nnolanga, akiite
unyumba!’ Makanhwaminije,
27 Gambu andi njai pijimu-
lika kuboka kumbwani mpaka
kundonde, ngapipakube kuika
kwakwe Mwana jwa Mundu.

28 “Paali apubi ntui, ngapa-
gakongana matumbui.

Kuika kwa Mwana gwa Mundu
(Maluko 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 “Kingobu tu kuboka pu
kulaga kwenio, lichoba liba
lubendu na mwei ung'alaje,
ndondwa ibakugwe kuboka kum-
bengu, na makakala ga mbengu
gabakutikatika. 30 Kuboka penia
iingi ya Mwana jwa Mundu iba
kubonekana kunani, penia mak-
abi goa gapadunia gapakuguta,
apagapa kummona Mwana jwa
Mundu akaika mumaunde gu
kunani, juna makakala na
kibumo kikolongwa. 31 Jwombe
apakakinga akapakachi bakwe
kuboka kumbengu bina lipenga
lina kujemba muno, bakon-
golange bandu abapambuligwe
na Nnoongo, kuboka kujitumbwi
dunia mpaka kujipei mbengu.

Maboulo ga nkongo gwa nkojo
(Maluko 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 “Mukibolange kikilandanakia
na nkongo ntini. Kingobu
ndambi yakwe pitumbu kututuba
maamba, mmanya kutenda man-
gobu ga mauno gaike. 33 Nu uyo
mangweto pampakibona ilebe
yenie yoa ikapitilaga, mmanya
Mwana jwa Mundu abi papipi
kuika. 34 Nannenge kweli, lungolo
londo lujebeleje nukupitilaje ilebe
yenie. 35 Mbengu na dunia
maipeta, nambu malobe gango
gapetaje ngu.

Abije jwalimanyi lichoba au kingobu
(Maluko 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

36 “Nambu nhwalo gu li-
choba andaje kingobu abije
mundu ojwamanyi kiika lii, na
akapakachi bukumbenguje na
mwanaje, nambu Awawa jika
jabe nga abamanyi. 37 Kuika
kwa Mwana jwa Mundu kupa
kube andi kingobu cha Nuhu.

38 Gambu machoba genia tango
na ghalikaje bandu batela kulye
na kunywe, akinalome na akikege
kutolana nu kubutuyana mpaka
Nuhu pajingila nkati mu Ntumbwi
nkolongwa. 39 Bakibanga chebwe
kiti kiba kupiti nike mpaka galika
pijiika kajolanga boa. Yene
ngipipakube Mwana jwa Mundu
apapakuika. 40 Kingobu chenie
bandu abele ababi kung'onda,
jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa. 41 Akikege abena
bibaganga bakayaga okole, jumwe
aitoligwa na jonge ailekigwa.
42 “Nkelukiange, gambu mil-
imanyije lichoba lyabapakuika
Angwana binu. 43 Akola
nyumba bakamanyi kutenda
mwihi abakuika kabi bakelukiye
akijilekiteje nyumba jakwe jibo-
moligwe. 44 Na yene mangweto
uyo ntamanga maha gambu
Mwana jwa Mundu abakuika
kingobu changamanyika.”

Mpakachi juna mojo gwambone
na jwanga mojo gwambone
(Luka 12:41-48)

45 Yesu ngajendekea kulenga,
“Meneke ojwabi mpakachi
jwaaminike na jwambone na
jwanga mwojo gwambone?
Jwenio ananhota bakwe bam-
mekite kachunga bandu bakwe
bapegange chakulya kingobu
echikipaligwa. 46 Mbaya
mpakachi jwajo jubapakunkolela
ananhota mundu akakamula
genia! 47 Nannenge kweli,
bapa kummeka mpakachi jwenio
alolele ilebe yakwe yoa. 48 Nambu
anda mpakachi jwenio akilenge
mwene, ‘Ananhota bango ba-
tenda kuchelwa kubuja,’ 49 Penia
ngatumbu kaputa akapakachi
ajabe, ngatumbu kunywe pamwe
nabandu abalobela, 50 Ananhota
mundu baika lichoba lyanga-
manyika na kingobu changa-
manyika. 51 Ananhota bapa
kunhweketa ipande nu kummeka
pamwe na akabaja. Kwenio
apakuguta nu kuyaga mino.

25

Kulandanakia na akaenja komi

1 “Kingobu chenie, Kingwana
chu kumbengu kiba kulandana
yene. Akaenja komi bapotolinge
muli yabe ngabajenda kapoke
akoano. 2 Akanhwano bakiba
akajinga na akanhwano akam-
bone. 3 Akajinga ngabapoto muli
yabe, nambu bapotwije mauta
gange. 4 Nambu bina myojo
ja mbone ngabapotola mauta
muyupa pamwe na muli yabe.
5 Magambu anahota ba mpapala
bakachelwa kuika, akaenja boa
bala ngabatumbu katopa lugono.
6 “Kilo puwiku ngukujoanika
na manjega, ‘Anahota bampapala
batenda kuika! Nnyendange
makapokele!’ 7 Akaenja boa
ngabajimuka ngabaipangania
imuli yabe. 8 Akajinga bala nga-
balenge bina mwojo gwambone
bala, ‘Mutupegange mauta ginu
machoko, gambu imuli ito iten-
dakuimika.’ 9 Nambu angweto
bina myojo ja mbone ngabalen-
gela, ‘Ije gututochaje twenga na
mangweto. Mbaya nnyendange
kuliduka makaemele mmene.’
10 Penia, akaenja akajinga apaba-
jenda kuemela mauta, akoano
ngabaika. Na akaenja bala abak-
iba tela ngabajingalanga pamwe
na bombe munyumba ja mpapala,
na nniango ngujigaligwa.
11 “Akaenja ajinga bala
ngabaika, ngabakema, ‘Angwana,
angwana, mutujogolele!’ 12 Nambu
bombe ngabajanga, ‘Nannenge-
langa kweli, numanyije mang-
weto.’ ”
13 “Penia, Yesu ngajomolela ku-
lenga, ‘Nkelukiyange, magambu
mmanyangitije lichoba lyenie li-
pakuika lii.’ ”

Kulandanakia na akapakachi atatu
(Luka 19:11-27)

14 “Uyo Kingwana cha Nnoongo
kipakube yene. Mundu jumwe
ojwakapala kutyanga mwanja,
ngabakema akapakachi bakwe,
ngababeka bilolele ilebe yakwe.
15 Ngampe kila mundu tela na
uwecho gwakwe, jumwe talanta
nhwano yuloi na jonge talanta
ibena na nyonjakea talanta
jimwe. Kuboka penia ngatyanga.
16 Mpakachi ojwakapata talanta
nhwano ngabeka uloi gwakwe
kumundu ojwaucha ilebe ngapata
nyonjekea talanta yenge nhwano.
17 Na jonge jo uyo ojwakapata
talanta ibena yuloi ngapata
nyonjakea talanta yenge ibena.
18 Nambu jwajo ojwakapata
talanta jimwe ju uloi ngajenda,
kuemba libomba pulutope, ngaiya
talanta ja ananhota bakwe.”

19 “Kuboka pa machoba majingi,
ananhota benia ngababuja, nga-
batama na akapakachi kakonya
batei ni muloi gwabe. 20 Mpakachi
ojwakapata talanta nhwano yuloi
ngaika apotwile talanta yenge
nhwano. Ngalenga, ‘Ananhota,
makambe talanta nhwano. Nno
mbatite nyonjakea talanta yenge
nhwano.’ 21 Ananhota bakwe nga-
bannenge, ‘Chwapi, mapakachi
mambone manhwaminike. Mmi
kuaminika ku ilebe ichokoichoko,
mbakunkamuya milolele ilebe
ikolongwa. Nhwike nhwalalile
pamwe na ananhota binu!’ ”

22 “Mpakachi ojwakapata
talanta ibena yuloi ngaika,
ngapanga talanta yenge ibena
nyonjakea, akalenga, ‘Ananhota,
makambe talanta ibena yuloi.
Ntole talanta ibena yenge ei-
jonjakike.’ 23 Ananhota bakwe
ngabannengela, ‘Tela, mapakachi
mambone mina kuaminika. Mmi
kuaminika ku ilebe ichokoichoko,
mbankamuya ikolongwa. Nhwike
nhwalalile pamwe na ananhota
binu.’ ”

24 “Nambu jwajo ojwakapata
talanta jimwe juloi ngaika,
ngalenga, ‘Ananhota, manyi mwe
mamundu bukujundupa mwojo,
mwe nhwuna pangapanda mbeju,
nukonja pangamicha mbeju.
25 Nganyogopa, nganhia uloi
gwinu pae pulutope. Ntole
chiumbile.’ ”

26 “Ananhota bakwe ngaban-
nenge, ‘Mwe mapakachi mabaja
na makata! Mmanyi kutenda
ne nhuna paali pangapanda
mbeju, nu kutoteka pangamicha
mbeju. 27 Mpaligwa, kubeka
uloi gwango kubenki, nane
kabi ndoile ntaji gwango na
nyonjakea! 28 Mampokange
uloi gwenio makampe jwajo
juna talanta komi. 29 Gambu,
mundu ojwakweti kilebe mapata
nu kunnyonjakea. Nambu
mundu jwanga kilebe, na chache
chapemele akweti kipakutoligwa.
30 Na mpakachi ojo jwanga
nyonjakea, mannekelange panja
pulubendu! Kwenio apakuguta
nukuyaga mino.’

Ukumu ja kupela

31 “Mwana jwa Mundu ojwabi
Nngwana papakuika na mu
Kibumo chakwe na akapakachi
bakwe boa ba Chwapi, penia
atama pikitebu chakwe cha
Kingwana cha Kibumo. 32 Bandu
boa bikonganangа nnongi jakwe,
jwombe maibagana bandu be-
nia ikuta ikuta, andi nchungi
apabagana mambelele na mbui.
33 Mababeka bandu abakamwile
agapala Nnoongo kingonu
chakwe cha kalelo na bandu
akabaja kingonu chakwe cha
kangeja. 34 Penia Angwana
ngabalengela ababi kingonu
chakwe cha kalelo, ‘Nhwikange
mangweto mampatite kindimba
na Awawa bango, mpokelange

Kingwana echimpanganikigwe
kuboke kupanganigwa kwa
dunia. 35 Magambu nakiba
na njala namangweto ngumbe
chakulya, nakiba na nyota mang-
weto ngumbe mache, nakiba
nageni namangweto ngumbokela,
36 nakiba makengele mangweto
ngungwindia, nakiba natamwe
mangweto ngunhwika kunola,
nakiba kukipungo mangweto
ngunhwika kundyangila.’

37 “Penia, bandu abakamwile
agapala Nnoongo bajanga,
‘Angwana, lii tammona mmi nan-
jala natwe ngutumpe chakulya,
na mmi na nyota natwe
ngutunkenga mache? 38 Lii
tammona mmi mageni natwe
ngutumpokela, na manga ngobo
natwe ngutunkwindiya? 39 Lii
tammona mmi matamwe andaje
mantabigwe natwe ngutuika
kunnola?’ 40 Angwana mabijanga,
‘Nannenge kweli, kila kilebe
chamankamulila jumwe jwa
bamba akalongo bango achoko
choko, mangamulila nenga.’

41 “Penia balengela ababi
kingonu chakwe cha kangeja,
‘Mmokange nnongi jango mang-
weto mannanigwe na Nnoongo!
Nnyendange kumwoto gwa ma-
choba goa pangapela ogwapan-
ganikigwa Mmaja na akapakachi
bakwe. 42 Nakiba na njala mang-
weto umbije chakulya. Nakiba na
nyota mangweto umbije mache.
43 Nakiba nageni mangweto um-
bokalingije, nakiba makengele,
nambu mangweto ungwindiingije
ngobo. Nakiba natamwe na
nyigiligwe mukipungo, nambu
mangweto maikije kunola.’

44 “Penia angweto ngabajanga,
‘Angwana, lii tammona mmi na
njala au nyota, mmi mageni
andaje manga ngobo, mmi
matamwe andaje mannyigiligwe,
nambu twe tuikije kunnyangata?’
45 Angwana bijanga, ‘Nannenge
kweli, kila pamakana ukamula
ilebe ku jumwe jwa bandu
akachoko choko, nkanangita
kungamuli nenga.’ 46 Bamba
bajabulanga kuhukumu janga
pela. Nambu abakamula agapala
Nnoongo benia bajabulanga
kubwomi gwa machoba goa
pangapela.”

26

Machabuli ga kunkoma Yesu
(Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Yesu apajomola kubola genia
goa, ngabalengela akinapunji
bakwe, 2 “Mmanyangite kube
gaigi machoba mabena kupakube
na Mpapala gwa Pasaka, na
Mwana jwa Mundu apangigwa
ibe abambigwe munchalaba.”

3 Kingobu chenie Akakung'i
akolo na akananhota mundu
ngabakongana pamwe panganya
ja Kayafa ojwakiba Nkung'i
nkolo. 4 Ngabapanga ndela
ja kunkamula Yesu bankome
kukuiya. 5 “Nambu ngabalenga
kile chimwe, chakakamuligwaje
kingobu cha mpapala gwa Pasaka
ukapitije ukomo kati ja bandu.”

Yesu apakaigwa mauta ku Betania
(Maluko 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu akiba ku Betania,
kachakwe Simoni, ojwakiba juna
maloi, 7 amama bamwe abakiba
na chupa echikitweli mauta
ga kunungila gabei ngolongwa,
nganhwikilila pamecha pala
apakiba atamite akalya chakulya,
ngannyitila mauta genia umutwe.
8 Akinapunji bakwe apabalola
genia ngabachimwa, ngabalenga,
“Ganike kugatunia?” 9 “Mauta
ganga kabi gauchigwe kubei
ngolongwa, nu uloi gwene kape
akaocho.”

10 Yesu ngamanya echiba-
longela, ngabalengela, “Mbona
machumbuya amama bamba?
Batei chwapi ni kile chambone
kwango. 11 Akaocho mmi
nabo machoba goa, nambu
ne mbeje pamwe namangweto
machoba goa. 12 Amama bamba
banyitile mauta ibe kumban-
ganikia kwa machiko gango.
13 Nannengelanga kweli kutenda,
padunia poa pupakutangachigwa
Nhwalo Gwambone, kitendwa
chenje chibatei amama aba
kibakulongaligwa kakombake
benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Maluko 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Penia Yuda Isikalioti, ojwak-
iba jumwe kati ja baba komi na
abele, ngajenda kwa akakung'i
akolo, 15 ngabalenge, “Mpakumbe
kinii anda nang'alwike Yesu?”
Ngabammalangi ipande selasini
yuloi, 16 Kuboka kingobu che-
nie Yuda ngabe akapala ndela ju
kunng'aluka Yesu.

Yesu alye chakulya cha Pasaka pamwe na akinapunji bakwe
(Maluko 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Yohana 13:21-30)

17 Lichoba lya kutumbula mpa-
pala gwa mikate jangajela Kimela
akinapunji ngabannyendela Yesu
ngabankonya, “Mpala tukampan-
ganikie ko Chakulya cha Pasaka?”
18 Yesu ngabajanga, “Nnyen-
dange kunnyini kumundu jumwe,
makannengele, ‘Aboli balenga,
kingobu chango kiike, mbaku-
lye Pasaka pamwe na akinapunji
bango kachinu.’ ”
19 Akinapunji ngabatenda andi
Yesu apabalagila, ngabapangania
mpapala gwa Pasaka.
20 Piika kimuyo, Yesu
ngatama kulye pamwe na
akinapunji bakwe komi na
abena. 21 Apabakiba bakalyaga,
Yesu ngalenga, “Nannenge
kweli, jumwe panakati jinu
apakung'aluka.”
22 Akinapunji ngabaechuka
muno, ngabatumbu kunkonya
Yesu jumwe jumwe, “Angwana,
bo nenga?”
23 Yesu ngajanga, “Ojwa-
pakulela nkate muntungati
pamwe na nenga nga jwenio
ojwapakung'aluka. 24 Mwana jwa
Mundu mawa andi pagalenga
Majandiko Gachwapi nhwalo gwa
jwenio, nambu, kulaga mundu
jwenio ojwapakunng'aluka
Mwana jwa Mundu! Yakabi
mbaya kwa mundu jwenio anda
akabelwikije.”
25 Yuda ojwapala kunng'aluka,
ngankonya, “Aboli! Bo, nenga?”
Yesu ngalenga “Mwe nnengite.”

Ilyo ya Angwana
(Maluko 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25)

26 Pabakiba bakalyaga, Yesu
ngatola nkate, ngannumba
Nnoongo, ngaumetula, ngabape
akinapunji bakwe nu kulenga,
“Ntolange nnie, gongo nga mmele
gwango.”
27 Kabe ngatola kikombe,
ngalumba, ngabape akalenga,
“Nnywegange mmoa,” 28 “Jenje
nga myai jango ejibeka kipola
lilagano lya Nnoongo, myai
ejichalakicha malagano ga bandu
ajingi ibe balekekeigwe mabaja.
29 Nannengelanga, nyweje kabele
divai ja zabibu mpaka lichoba
lyale apambakunywe nhyono
pamwe na mangweto mu King-
wana cha Awabango.”
30 Kuboka pu kujemba
nhwambo, ngabajenda kukitombi
cha Mizeituni.

Yesu alenga Petulo apakungana
(Maluko 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Penia Yesu ngabalengela,
“Kilo jenje ja lele, mmoa mwenga

mpakutila nu kuneka ne, gambu
Majandiko Gachwapi galenga,
‘Nnoongo alenga mbakunkoma
nchungi, na kipenga cha
mambelele kipakupwilikana.’
32 Nambu kuboka pu kuyoka
kwango, mbakunnongalela ku
Galilaya.”
33 Petulo ngannenge Yesu, “Ata
ikabi boa bannekangite, ne nan-
nekaje.”
34 Yesu ngannengela, “Kweli
nannengela, kilo ujenje tango
nkokoloko nukubekaje, mpakun-
gana patatu.”
35 Petulo ngannengela, “Nengaje
yenie ata anda napaligwe kuwe
pamwe namwe nannekaje.”
Akinapunji bange bala nga-
balenga uyo.

Yesu agongalela kung'onda gwa mikongo ku Getisemani
(Maluko 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Penia Yesu ngajenda pamwe
na akinapunji bakwe paali
apakemigwa Getisemani, nga-
balenge, “Ntamange pamba
ne nyenda papa kugongalela.”
37 Ngantola Petulo pamwe ni
ingota ibena ya Zebedayo, nga-
tumbula kuechuka na kube na
nambwele, 38 Penia ngabalengela,
“Mbi na kuwechuka kukolongwa
umwojo papipi nu kuwe. Nta-
mange pamba nkeluyange pamwe
na ne.”
39 Ngajenda nnongi kachoko,
ngagwe manguku, ngagongalela,
“Awabango andaiotwile kikombe
chenje chambete, nambu ikabe
anda apambala neje, ila apampala
mwe.”
40 Kubokapenia ngababuji
akinapunji bakwe akatatu bala,
ngabakole bagochilinge, ngan-
nenge Petulo, “Mboni makang-
weto nchipulinge kube mio
pamwe nane ata lisaa limwe?
41 Nkelukiange nukugongalela
kupala makalondoigwaje. Uhuke
kupala kutenda agapala Nnoongo
nambu makakala ga mundu
kuotoje.”
42 Ngajenda kabe mala ja
pabele ngagongalela, “Awawa
bango, anda iotwile kikombe
chikumboteka kipete panga nywe
nenga, nambu agampala gaka-
muligwe.” 43 Ngabajendela ka-
bele, ngabakolelanga bagochalinge,
gambu mio gabe gakiba na
lugono.
44 Yesu ngabaleka, ngajenda
kabele kugongalela mala ja
patatu kwa malobe ugaga.
45 Kabe ngabajendela akinapunji
bala, ngabalengela, “Bo, mmi
tango makagolokanga nu kupo-
molela? Nnolange! Kingobu
chene kiike, na Mwana jwa
Mundu makamuigwa mumaboko
ga bandu abakamu mabaja.
46 Nnyinukange tujende. Aten-
dakuika ojwapakung'aluka!”

Kupukiligwa kwa Yesu
(Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

47 Yesu apakiba tango akalon-
gela nabo, kingobucho ngaika
Yuda, jumwe kati ja akinapunji
komi na abele. Ngalongwana
nabo bandu ajingi bina mapanga
na imbonga. Abakiba batu-
migwe na akakung'i akolo na
akananhota ba bandu. 48 Mundu
ojwapala kunng'aluka Yesu, ak-
iba tayali aulaite kiingi nken-
geni gwenio kulenga, “Mundu
ojumbakunkumbatila ngajwenio.
Mampukilange!”
49 Yuda ngaunhwegele Yesu nu
kulenga, “Aboli, kunchelile,” pe-
nia ngankumbatila.
50 Yesu ngannengela, “Aganja,
nkamule echinhwiki ukamula.”
Ngabaika kumpukila Yesu
nu kummekanga mumakakala.
51 Jumwe ja abakiba pamwe
na Yesu ngatondabeya luboko,
ngaucholomola upanga gwakwe,

ngamputa mpakachi jwa Nkung'i
Nkolo, ngaunheketa lichikilo.
52 Yesu nganengela, “Mmuye up-
anga gwinu muala, gambu jwajoa
ojwaputana ku upanga, mawa nu
upanga. 53 Bo, mmanyangiteje
kube kabi nhotwi kajopa Awawa
bango nabombe kingobu uchenje
kabibanetile kikuta kikolongwa
cha bandu komi na mabele
cha akapakachi ba Nnoongo?
54 Nambu ipakulenganila bo
Majandiko Gachwapi eilenga
kube nga apaipaligwa kube?”

55 Yesu ngaulenge nkengeni gwa
bandu, “Bo, unhwikilinge kum-
bukila kwa mapanga na im-
bonga anda ne napoki? Ma-
choba goa nakiba Munyumba
ja Nnoongo nakabola, na um-
bukalingeje. 56 Nambu ganga goa
gakamuligwe ibe Majandiko ga
alondoli ba Nnoongo galenganile.”

Penia akinapunji boa ngaban-
neka, ngabatilanga.

Yesu nnongi ja akolongwa ba Libalacha lya Akayahudi

(Maluko 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

57 Bandu benia ababampukila
Yesu ngabampeleka kachakwe
Kayafa, Nkung'i Nkolongwa,
okwabakongana aboli ba Malagilo
ga Musa na akananhota. 58 Petulo
ngankengama kutaali, mpaka
mu uwa ja nyumba ja Nkung'i
Nkolongwa, ngajingi unyumba
pamwe na akalendei aibone
ilebe pipakube. 59 Akakung'i
Akolongwa na Libalacha lya
Akayahudi ngabajiga kupala mal-
obe guwangi ibe bankome Yesu,
60 nambu bapatangiteje lilobe
lyalyoa, na bandu ajingi ngabaika
ngabalenga malobe guwangi
kujwenio. Ngabajomolela kuika
bandu abena, 61 ngabalenga,
“Mundu ojo alengita kutenda,
‘Anhotwile kujibomo Nyumba ja
Nnoongo nu kuchenga kabena
kwa machoba matatu.’ ”

62 Nkung'i Nkolongwa ngajema,
ngankonya Yesu, “Bo, nnyan-
gaje lilobe? Bandu aba ba-
tenda kunkopakea?” 63 Nambu
Yesu ngatama nuu. Nkung'i Nko-
longwa ngannenge, “Nnapile ku
Nnoongo ojwabi mmomi anda
mwe nga Kilisto Nkomboi, Mwana
jwa Nnoongo.”

64 Yesu ngannyanga jwenio, “Elo
mwe nnengite. Nambu nannenge-
langa mmoa, kutumbu ngoe ma-
mammona Mwana jwa Mundu
atamite kingonu cha kalelo cha
Nnoongo juna uwecho, akaika
mumaunde gu kumbengu!”

65 Penia, Nkung'i Nko-
longwa ngajwepula ngobo
yakwe, ngalenga, “Atekun-
tukana Nnoongo! Tupaije
akachaili! Nnyoaninge apan-
tukana Nnoongo! 66 Mangweto
nhwachangabo?”

Angweto ngabannyanga, “Ak-
weti malemwa apaligwa kuwe.”

67 Kabe ngubunhwuni mata
kumio, ngabamputa makopi.
Bange kongo bakamputa makopi,
68 ngabalenga, “Kilisto mutulen-
gele beneke, abamputite!”

Petulo ankana Yesu

(Maluko 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

69 Petulo akiba atamite
panja kuua. Penia, mpakachi
jumwe munkege ngannyendela,
ngalenga, “Mwe uyo makiba
pamwe na Yesu juku Galilaya.”

70 Petulo ngakana nnongi ja
boa akalenga, “Manyije echinnon-
gela,” 71 Apakiba akapita pani-
ango, mpakachi jonge munkege
ngammona, ngabalengela abak-
iba penia, “Mundu jwajo ak-
iba pamwe na Yesu juku Naza-
leti.” 72 Petulo ngakana nuku-
lenga, “Napila yene numanyije
mundu jwenio!”

73 Mwenakandaye kachoko,
bandu abakiba penia ngaban-
nyendela Petulo. Ngabannengela,
“Kweli, mwe nga nabamwe kati
ja angweto, gambu kilonge chinu
kibonekana mwe mmoke ku
Galilaya!”
74 Penia Petulo ngatumbu ku-
lapila kulenga, Nnoongo anhuku-
mule anda nonge uwangi! “Nu-
manyije mundu jwenio!”
Kingobu tu nkokoloko ngabeka,
75 Petulo ngakombakela malobe
galenga Yesu, “Tango nkokoloko
nukubekaje, mpakungana patatu
umanyije ne.” Ngapita panja
ngaguta muno.

27

Yesu bampeleka kwa Pilato
(Maluko 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

1 Pukuchaga, akakung'i ako-
longwa boa na akinanhota
ngababeka machabuli gu kupala
kunkoma Yesu. 2 Ngabantaba
ntondolo, ngabampeleka kunka-
muya Pilato, nkolongwa jwa nkoa
ojwachaguligwe na kilongoi jwa
Loma.

Kiu cha Yuda
(Itendwa 1:18-19)

3 Penia Yuda jwenio ojwang'alukaga,
palola kube Yesu bunhukumwile,
ngaganwa, ngababuki akakung'i
akolo na akinanhota ipande
salasini yuloi yela. 4 Ngabalengela,
“Ndekulemwa kummeka mundu
jwanga malemwa akomigwe.”
Nambu bombe ngabalenga,
“Twe genia gutupata bo? Genia
ginu mmene.”
5 Yuda ngaulekela uloi gola
munyumba ja Nnoongo, ngapita
panja, ngajabula ngakikongela.
6 Akakung'i akolo ngabatola
uloi gola, ngabalenga “Ipaligweje
kubeka munkoba gwa nyumba ja
Nnoongo kwa magambu uloi gwa
ukoma mundu.” 7 Ngabalagana,
ngabaemela nng'onda gwa
mmombi pabe paali pa kuchiki
akageni. 8 Mpaka lele nng'onda
gwenio ukemigwa, “Nng'onda
gwa Myai.” 9 Penia malobe ga
nnondoli Yelemia ngagalenganila,
“Ngabatola ipande makomi
matatu ya uloi kulenganila na
jwajo jubammeka bei bandu ba
Kuisilaeli, 10 ngabaemela kwa uloi
gwenio nng'onda, anda Angwana
apabanagila.”

Pilato ankonnya Yesu
(Maluko 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

11 Yesu ngabannyemeka nnongi
ja nkolongwa jwa Nkoa. Pe-
nia, ngabankonya, “Bo, mwe nga
Mangwana ba Akayahudi?”
Yesu ngajanga, “Mwe nnengite.”
12 Nambu akakung'i akolongwa
na akananhota apabakiba bakan-
takiana, ajangitije lilobe.
13 Yene Pilato ngankonya, “Bo,
mpetakujoaje matakiano genia
goa agabapia kwinu mwenga?”
14 Nambu Yesu ajangitije ata
lilobe limwe, ata akolongwa ba
Nkoa ngabaomongwa muno.

Yesu bunhukumu kuwe
(Maluko 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39; 19:16)

15 Lwakiba lukobo lwabe
kingobu cha mpapala gwa
Pasaka akolongwa ba Nkoa
kaleke Akayahudi mundu
jumwe ojwatabigwe ojwabam-
pailinge. 16 Kingobu chenie akiba
ojwatabigwe jumwe, lina lyakwe
Yesu Balaba. 17 Yene, bandu
apabakonganangа pamwe, Pilato
ngabakonyanga, “Mpalanga nan-
neke jwako kati ja abele bamba,
Balaba andaje Yesu ojwakemigwa
Kilisto Nkomboi?” 18 Alenga yene
gambu amanyi kibola kutenda
bannetanga kwakwe magambu ga
bwiu.
19 Pilato apakiba atamite
pakitebu cha hukumu, anhana
mundu ngabapelekela chalamu,

“Makankamwa kilebeje mundu
jwambone jwenio, gambu lele
ndekulaga muno mumaloto
magambu jakwe.”
20 Nambu akakung'i akolongwa
na akananhota ngabakwelekea
bandu bannyope Balaba ajo-
goligwe na Yesu akomigwe.
21 Nkolongwa jwa Nkoa ngakonya,
“Jwako kati ja abele bamba
ojwampala nanneke?”
Ngabannyanga, “Balaba!”
22 Pilato ngabakonyanga, “Lele,
nantendibo Yesu ojwakemigwa
Kilisto Nkomboi?”
Boa ngabalenga, “Abambigwe!”
23 Pilato ngakonya, “Kwa nike?
Atei ubaja gani?”
Angweto ngabayanga kulenga
kanonoya, “Abambigwe pancha-
laba!”
24 Pilato apamanya kube
aotwaje chachoa na kijonga
kitela kutumbula, ngatola mache,
ngakuya maboko nnongi ja
bandu, ngalenga, “Ne ngwetije
ligambo nhwalo gwa kiu cha
mundu jonjo, kwale mmene.”
25 Bandu boa ngabalenga, “Myai
jakwe jibe panani ja mitwe jito na
panani ja mitwe ja ingota ito!”
26 Penia Pilato ngannekekea Bal-
aba kuboka kukipungo, nambu
Yesu ngabakamuya aputigwe
iboko na manjolinjoli na abam-
bigwe panchalaba.

Manjolinjoli gammeka nhwenyo Yesu
(Maluko 15:16-20; Yohana 19:2-3)

27 Penia manjolinjoli ga Pi-
lato ngagampeleka Yesu pan-
ganya ja boma, nkengeni gwoa
ngukongana kuntindiki jwombe.
28 Ngabanhwula ngobo yakwe,
ngabankwindiya ngobo ya king-
wana. 29 Ngabapota ulembalemba
gwa miba na ngabankwindiya
umutwe, uyo ngabammekela
nnai puluboko lwakwe lwa
kalelo. Ngabakilikitila nnongi
jakwe na ngabammeke nhwenyo
bakalenga, “Kunchelile Angwana
ba Akayahudi!” 30 Ngubunhuni
mata, ngubuto nnai ngabamputi
umutwe. 31 Kuboka pu kummeke
nhwenyo, ngubunhwula lijou lela
na ngabankwindiya ngobo yakwe,
kuboka penia ngabampeleka
kummamba.

Yesu abambigwa
(Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

32 Apabakiba bakajenda, nga-
bankolela mundu jumwe liina
lyakwe Simoni, mundu jwa
kilambo cha Kulene, ngaban-
nenge mpoto nchalaba gwa Yesu.
33 Apabaikanga paali apakemigwa
Goligota, mana gakwe, “Paali pi
Kitongo cha mutwe,” 34 Ngabampe
divai kutindigana na kile kibaba
ntela gukupoya kubinia. Nambu
Yesu apapaya ngakana kunywe.
35 Ngabammamba, uyo
ngababagana ngobo yakwe
kukubeka kiumbuumbu. 36 Kuboka
pa genia ngabatamanga, ngaban-
nendela. 37 Panani ja mutwe
gwakwe panchalaba ngababeka
kibao echibaandike, “Jonjo nga
Yesu, Nngwana jwa Akayahudi.”
38 Akapoki abena ngababambigwa
uyo pamwe na Yesu, jumwe
kingonu cha kangeja na jonge
kingonu cha kalelo.
39 Bandu abakapeta penia
ngabantukana Yesu nukutikatika
mitwe jabe kulenga, 40 “Mwe!
Nnengita nhotwije kujibomola
nyumba ja Nnoongo nukuchenga
kwa machoba matatu? Ngoe
mikikombole mmene. Anda mwe
nga Mamwana jwa Nnoongo,
nhuluke panchalaba!”
41 Akakung'i akolo na akaboli ba
Malagilo ga Musa na akananhota
uyo ngabammeke nhwenyo
bakalenga, 42 “Ngabakombo
bange, nambu kukikombola
mwene kuotwaje! Jwombe

konda Nngwana jwa Akasilaeli!
Anda ngoe auluke panchal-
aba, natwe matunhwamina.
43 Nganhyobalela Nnoongo nuku-
lenga eti jwombe nga Mwana jwa
Nnoongo, Nyeme twetulole anda
Nnoongo apaile kunkombola."
44 Ababambigwa pamwe nga-
bantukana uyo.

Yesu awe panchalaba
(Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

45 Ikiba saa sita nalumu mpaka
saa tisa kimuyo, lubendu ngulu-
tanda kilambo choa. 46 Apaika saa
tisa Yesu ngaguta kulilobe liko-
longwa, "Eloi, Eloi, lama sabak-
itani?" Mana gakwe, "Nnoongo
jwango, Nnoongo, jwango mboni
undekuneka?"
47 Bandu bange abajeman-
gita penia abannyoanga jwenio
ngabalenga, "Ankema Eliya."
48 Jumwe kati jabe ngabutuka,
ngatola litonji na ngalichwika
musiki, ngalitabali munnai ngan-
tondobeke Yesu anywe.
49 Bange ngabalenga, "Nyeme-
tulole anda Eliya maika kunkom-
bola."
50 Yesu ngaguta kabena
kanonoya, ngajomoka.
51 Panjia ja nkati ja Nyumba
ja Nnoongo elibagina pa Chwapi
ja Nnoongo ngijipachuka ipande
ibena kuboka kunani mpaka pae.
Nnema ngulendemela na mabwe
ngagapachuka, 52 makabuli
ngagajogoka na bandu nduu
bachwapi ba Nnoongo abawile
ngabayoka.
53 Na bombe, kuboka pa kuyoka
kwakwe Yesu kuboka kwa abaw-
ile, ngabapita mumakabuli na
ngabaika mukilambo cha Chwapi
Kuyelusalemu na ngababonekana
na bandu nduu.
54 Kilongoi jwa akalenda ba
Loma na manjolinjoli agakiba
gakannendela Yesu apabalola ku-
lendemela kwa lutope na ilebe
eipitile yela, ngabajogopa muno,
ngabalenga, "Kweli mundu jonjo
akiba Mwana jwa Nnoongo."
55 Paali penia pakiba na akikege
ajingi bakalolanga kwa kutaali.
Benia nga abankengama Yesu
kuboke ku Galilaya bakantumikia
jwombe. 56 Kati jabe akiba
Maliamu Magidalena na Maliamu
amama ba Yakobo na Yusufu,
pamwe na amama ba ingota ya
Zebedayo.

Machiko ga Yesu
(Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

57 Apaikiba kimuyo, ngaika
mundu jumwe juna uloi kuboke
Alimatayo, liina lyakwe Yusufu.
Jwombe uyo akiba napunji
jwa Yesu. 58 Ngannyendela
Pilato, ngajopa bampe mmele
gwa Yesu. Pilato ngaamulicha
bampe. 59 Yusufu ngautola mmele
gola, ngaubiligila chanda ejibi
chwapi, 60 ngaubeka nkati ja
likabuli lyakwe liyono elikiba
liembigwe piliganga. Penia
ngalipilimbia libwe likolongwa
nnongi ja nniango gu likabuli,
ngajabula. 61 Maliamu Magi-
dalena na Maliamu jonge bakiba
batamangite kulilolake likabuli.

Akalenda pilikabuli

62 Malabo jakwe, lichoba
elikengima elikiba lya Kupo-
molela, akakung'i akolo na
Mafalisayo ngabannyendelela
Pilato, 63 Ngabalenga, "Ananhota,
tubiukombokela kutenda jwajo
nhwangi pakiba mmomi alenga,
'Kuboka pa machoba matatu
mahyoka.' 64 Ku yene nhwa-
muliche likabuli lilendeligwe
mpaka lichoba lya tatu ibe aki-
napunji bakwe bakannyibaje na
kalenge bandu kutenda ayokite.
Nhwangi gwa kupela gongo
upakube mmaja muno kupeta
gwago gwa kutumbula."

65 Pilato ngabalengela, “Aja,
nkweti akalendei, nnyendanga
makalendele apanhwotwile.”
66 Yenie ngabajendanga, nga-
balilendela likabuli, ngabali-
matila libwe lela na kaleka penia
akalendei bakalenda.

28

Kuyoka kwa Yesu
(Maluko 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-20)

1 Kuboka pi Lichoba li Kupo-
molela, papipi nu kuche gi lichoba
lya jumapili, Maliamu Magidalena
na Maliamu jonge ngabajendanga
kulola likabuli lela. 2 Kingobucho
ngukupitila kulendemela kuko-
longwa kwa lutope, mpakachi
jwa Angwana ngauluka kuboka
kumbengu, ngalipilimbia libwe
lela, ngalitamila. 3 Abonekana
anda njai na ngobo yakwe yakiba
nhuu mbuu. 4 Akalendei bilik-
abuli lela ngabalendemela kwa
mbwele ngolongwa, na ngababe
anda batekuwe. 5 Nambu
Mpakachi jola ngabalenge akikege
bala, “Mangweto makajogopaje!
Manyi kutenda mampalanga
Yesu ojwabambigwe munchalaba.
6 Abije pamba ayokite andi
palengaga. Nhwikange nnole
paali pabammekita. 7 Nyendange
chokwe makalengelange aki-
napunji bakwe ‘Kube ayokite
kuboka kwa abawile, na ngoe
annongolela kwako ku Galilaya,
kwenio mamammona!’ Aja, ne
tayali nannengalinge.” 8 Kongo
bakajogopa nu kualalila, akikege
benia ngababoka chokwe pi-
likabuli ngababe na mbwele
muno ngababutuka kujenda
kalenge akinapunji bakwe.
9 Kingobucho, Yesu ngakongana
nabo, ngabalenge, “Nnumbalile.”
Akikege benia ngabannyendelela,
ngabakilikitila nnongi jakwe,
ngabakamula makongono gabe.
10 Yesu ngabalengela, “Makajo-
gopaje! Nnyendange makalengela
akalonga bango bajendange Ku
Galilaya na kwenio mabaka-
mona.”

Malobe ga akalendei ba likabuli

11 Akikege bala apabakiba
bakajabulaga, akalendei bange ba
likabuli lela ngabajenda kunnyini
kulenga kila kilebe kwa akakung'i
nhwalo gwa ilebe yoa eipitile.
12 Ngabakongana pamwe na akan-
hota na kuboka pa kulongelanga,
ngabape akalendei bala uloi
nduu, 13 bakalenga, “Mangweto
nnenga yene, ‘Akinapunji bakwe
ngabaika kilo kuujiba mmele
gwakwe twe ogutakiba tugochile
lugono’ 14 Na anda Akolongwa ba
Loma bamanyi kilechenje na twe
matulongela nabo mpaka tulole
kube mangweto mpatangaje mal-
ola.” 15 Akalendei bala ngabautola
uloi gola, ngabakamwa anda
pababoligwe. Nhwalo gwenio
ujoanike kati ja Akayahudi mpaka
lele.

Yesu bapitila akinapunji bakwe
(Maluko 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

16 Akinapunji komi na
jumwe bala ngabajendanga ku
Galilaya kukitombi echabalagila
Yesu. 17 Apabammona, nga-
banng'ongalela, nambu bange
bakiba na mbwele. 18 Yesu ngaika
papipi, ngabalengela, “Mbatite ki-
nala choa kumbengu nu kudunia.
19 Nnyendange, makabeke bandu
boa babe akinapunji bango, mak-
abatichanga kuliina lya Awawa
na lya Mwana na lya Uhuke jwa
Chwapi. 20 Mabolange ukamula
Malagilo bandu ilambo yoa na
makabi goa aganampilangite.
Nenga mbi pamwe namangweto
machoba goa pangapela, mpaka
pijibakupela dunia.”

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Maluko Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Maluko nga kati ja itabu ncheche ya Mulilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe, “Nhwalo Gwambone.” Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo Gwambone gwa Maluko nnyipi kati ja Minhalo ncheche jenie. Iaminika kutenda kitabu cha Maluko nga chukutumbu kuandikigwa kati ja Minhalo joa ni kiandikigwa kati ja chaka cha 65-70 kuboka pukujomoka Yesu. Akachomi ajingi baamine kutenda uandikigwa Kuloma kupala kalimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto bu Kuloma.

Maluko, uyo akonda Yohana Maluko, akiba ndundame nnyabe akina Paulo na Banaba nambu ichima jakwe ngibuja unyuma gambu gukikiboya mu mwanja gu kimisheni (Itendwa 13:13). Kubokapenia Maluko ngaboka mwanja pamwe na Banaba (Itendwa 15:37-39). Maluko uyo ngamanyikana nng'anja mundu muno jwa Petulo (1 Petulo 5:13). Iganukube Maluko akiba nchaili ju kuibona mweneje kutama kwa Yesu padunia, akachomi baamini kutenda Maluko aandika kupete uchalakichi gwa Petulo gwenio nga nng'omba gu kitabu chenje. Mu Nhwalo Gwambone gongo, Maluko akachani nhwalo gukube napunji na maboulo ga Yesu kingobu chukupela.

Agabi mukitabu

Maluko akilaite kitabu chenje mu lipungu lya 1:1-13.

Kabe Maluko alanduli maengo ga Yesu kingobu pakiba ku Galilaya mu lipungu lya 1:14-8:21.

Kubokapenia alenga mwanja gwa Yesu ku Yelusalemu (Lipungu lya 8:22-10:52).

Maluko ajomoli kuandika nhwalo gwa Yesu kingobu pakiba ku Yelusalemu, pamwe nu nhwalo gwa kiu chakwe nu kuyoka (Lipungu lya 11:1-16:8).

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(Matayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Gongo nga Nhwalo Gwambone
gwa Yesu Kilisto, Mwana jwa
Nnoongo. 2 Itumbula andi
apiandikigwe na Isaya nnondoli
jwa Nnoongo.
“Nnoongo ngalenga, ‘Mbakunkinga
mmanda jwango annon-
golele,
kumpanganakia ndela jinu.’
3 Mundu achobe papongoti,
‘Ntendekeye ndela ja Angwana,
mmeke kipola mubapakupeta!’ ”
4 Yohana Mmatichi apitila
papongoti, ngatangacha na
kabaticha bandu, ngabalenge,
“Nnapange mabaja ginu nu
kubatichigwa, Nnoongo man-
nekekea mabaja ginu.” 5 Bandu
ajingi kuboka kukilambo cha
Yudea nu Kuyelusalemu ngaban-
nyendele Yohana, ngabalapanga
mabaja gabe, nukubatichigwa
mulukemba lwa Yolidani.
6 Yohana akwinda ngobo ji
majuni ga ngamia, nu luunga
lu limbendela mukibuno chakwe,
chakulya chakwe kikiba maige
na buchi. 7 Yohana ngabalenge
bandu, “Munalome ojwapakuika
kuboka pango nenga akweti uwe-
cho kumbeta nenga. Mbalig-
wije kulita ukulugula ngoji yi

ilatu yakwe. 8 Nenga nam-
matichanga kwa mache, nambu
jwenio ammatichanga ku Uhuke
jwa Chwapi.”

Kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13)

9 Machoba majingije, Yesu
ngaika kuboka kukilambo chi
Kunazaleti kunkoa gu Ku-
galilaya, ngabatichigwa na
Yohana mulukemba lwa Yolidani.
10 Kingobutu Yesu papita umache,
ngajibona mbengu jiekwike nu
Uhuke jwa Chwapi akaika kutola
panani jakwe andi ngunda.
11 Ni lilobe ngilijoanika kuboka
kumbengu, kulenga, “Mwenga
Mamanango manumpala man-
hwalalile.”
12 Kingobu tu Uhuke jwa
Chwapi ngannongaleya kupon-
goti, 13 kwenio ngatama machoba
alubaini, Lichetani ngilinnon-
doya. Ni inyama ya mpongoti
yakiba ukwo, nambu akapakachi
kuboka kumbengu ngabaika
kummegelela Yesu.

Yesu bakemanga akakoki ancheche
(Matayo 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11)

14 Yohana apakiba mukipungo,
Yesu ngajenda Kugalilaya ngatan-
gacha Nhwalo Gwambone gwa
Nnoongo. 15 Yesu ngalenga,
“Kingobu chambone kiike, ni
kingwana cha Nnoongo kiban-
dakile. Nnapange mabaja ginu
nhwamini nhwalo gwambone!”
16 Yesu apapeta umbwega ji
lilaba li Kugalilaya, ngababona
akakoki akabele Simoni nu ununu
gwakwe Andulea, bakakokanga
yamaki na mapelele. 17 Yesu nga-
balenge, “Ungengamange nenga
manammekanga mme makakoki
ba bandu.” 18 Na angweto ngaba-
galekanga mapelele gabe, nga-
bankengama.
19 Apabaika nnongi kachoko,
ngababonanga Yakobo na Yohana,
ingota ya Zebedayo. Mun-
tumbwi gwabe bakatendekeanga
mapelele gabe. 20 Yesu apababo-
nanga, ngakema, angweto nga-
bankengama Yesu na kaleka
awamundu ana Zebedayo mun-
tumbwi pamwe na akakamu
maengo.

Mundu juna nchepela
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na akinapunji bakwe
Lichoba li Kupomalela, ngaba-
jendanga Kukafalanaumu, Yesu
ngajingi munyumba ji ku-
gongalela, ngabola. 22 Bandu
bao ngabaomongwa maboulo
gakwe, gambu abola andi mundu
ojwakweti kinala, ngiti andi
akaboli babe ba Malagiloje.
23 Kingobu ucho ngajingi
mundu juna nchepela munyumba
ji kungongalela ngachobela,
24 “Mpala ni kwito, Yesu ju
Kunazaleti? Bo nhwikila kutu-
jomola? Numanyi mwe, mwe
machwapi mankingigwe na
Nnoongo!”
25 Yesu ngaukalapila nchepela
gwenio, “Nkotoke! Mammoke
mundu jwenio!”
26 Nchepela ngugunnyukanyuka
mundu jwenio, ngaguta
kanonoya, ngammoka mundu
jwenio. 27 Bandu boa
ngabaomongwa ngabakonyana,
“Chenie nga nike? Maboulo
mayono? Mundu jwenio akweti
kinala chu kubenga michepela
najenie kunnyoa!”
28 Minhalo ja Yesu ngijijoanika
kilambo choa chi Kugalilaya.

Yesu balamianga bandu ndu
(Matayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Yesu na akinapunji bakwe
pamwe na Yakobo na Yohana

ngabapita munyumba ji kugongalela, ngabajenda kachakwe
Simoni na Andulea. 30 Akimundu
Simoni akege, bakiba pikindanda,
atamwe, paika Yesu ngabannen-
gela. 31 Yesu ngabajendele amama
benia, ngabakamula, ngabajinula.
Kitamwe ngachaboka, amama
benia ngababegelelanga.
32 Kimuyo bandu ngabannete
Yesu akatamwe ndu bina michep-
ela. 33 Bandu ndu bi kilambo che-
nie ngabaikanga pulubanja lwa
nyumba jenie. 34 Yesu ngabal-
amiyanga bandu ajingi abakiba
na itamwe, ngajibenga michepela
mijingi, na ngajikanalila kulon-
gela michepela jenie, magambu
jamanyi jwenio nga meneke.

Yesu atangacha kukilambo chi Kugalilaya
(Luka 4:42-44)

35 Kindabi jakwe, Yesu nga-
jimuka ngajenda pajika jakwe,
kungongalela. 36 Nambu Simoni
na akajakwe ngabampalapala,
37 apabammona ngabanenge,
"Kila mundu atenda kumpala-
pala."
38 Yesu ngabalenge, "Tujende
kuijiji yenge eibi papipi, gambu
kwenio, mbaligwa kutangacha
Nhwalo Gwambone uyo, maga-
mbu inkila kwa genia."
39 Penia ngajenda kila kijiji chi
Kugalilaya ngatangacha muma-
jumba gu kugongale nu kubenga
michepela.

Yesu annamiya mundu juna maloi
(Matayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Mundu jumwe juna maloi
ngaika kwa Yesu ngakilikitila nga-
jopa, "Anda mpaile unyeguye!"
41 Yesu ngammone kia, ngaton-
dobea luboko lwakwe, ngankun-
yula nu kunnenge, "Mbala,
nnyeguke!" 42 Kingobucho maloi
ngagammoka mundu jwenio
ngajeguka. 43 Kubokapenia
Yesu ngannenge mundu jwe-
nio ajabule nu kunkelebuya,
44 "Mpenakia, makannengeje
mundu jwajoa kilebe chenie.
Nambu nnyende mikikilaye
kunkung'i jwa Nnoongo. Na
makapange lilumbo kukujeguka
kwinu andi apaamulicha Musa
kupala kachalakicha angweto
kutenda nnamite."
45 Nambu mundu jwenio, nga-
jenda ngalandulila nhwalo gwe-
nio kila paali. Nu kulenga ilebe
ijingi na Yesu aotwije kabe ku-
jingila mukilambo cha chochoa
kukubonekana, ngatama panja,
pajikajakwe. Na bandu ngaban-
nyendela kuboka kila paali.

2

Yesu annamia mundu ojwapolite mmele
(Matayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Machoba majingije, Yesu
ngabuja kabele Kukafalanaumu,
bandu ngabajoa kutenda abi
kachakwe. 2 Bandu ajingi
ngabakongana kwenio kabe
kiigije chumbi changa bandu,
mpaka panniango na panja poa.
Kwenio Yesu ngabatangachila
Nhwalo Gwambone. 3 Bandu
akancheche ngabaika bampotwi
mundu ojwapolite mmele gwoa
ngabanneta kwa Yesu. 4 Kwa mag-
ambu ga bandu ajingi, baotwije
kumpeleka unyumba mwakiba
Yesu, penia ngabapojo pikinyanga
kipola na Yesu, ngabanhuluya
mundu jwenio bang'onike pi-
likai. 5 Yesu apaibona imani
yabe, ngannenge mundu jwenio,
ojwapolite, "Manango, mabaja
ginu galekekiigwe."
6 Bange akaboli ba Malagilo
ga Musa, abatamangite penia
ngabawacha mumyojo jabe,
7 "Alongebo yene? Antukana
Nnoongo! Abije mundu jwaotwi
kulekekeya mabaja, Nnoongo tu
nga ojwaotwile!"

8 Kingobu chenie Yesu
ngamanya mawacho gabe,
ngabakonya, “Mboni nhwachanga
genia mumyojo jinu? 9 Kini
chikibi kindema muno kunnenge
mundu ojwapolite, ‘Nnekeki-
igwe mabaja ginu?’ Andaje
‘Kunnenge nnyinuke, ntole likai
linu nnyabule’? 10 Nampala
mmanyange kutenda, Mwana
jwa Mundu akweti kinala cha
kalekekeya bandu mabaja gabe
pannema.” Penia ngannenge
mundu ojwapolite, 11 “Na nnenge,
nnyeme, ntole likai linu nnyabu
kachinu!”
12 Kingobu bandu boa
bakannolekea, mundu jwe-
nio ngajinuka, ngatola likai
lyakwe, ngajabula. Bandu boa
ngabaomongwa ngabannumba
Nnoongo, ngabalenga, “Tanalolaje
kilebe andi eche!”

Yesu ankema Lawi
(Matayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu ngajenda kabele umb-
wega ji lilaba elikonda Galilaya.
Bandu ajingi ngabannyendelela
na ngababolanga. 14 Kingobu
apapeta, ngammona ntocha kodi
ojwakemigwa Lawi, mwana jwa
Alufayo, atamite panyumba ju
kutocha kodi. Yesu ngannenge,
“Ungengame.” Lawi ngajinuka
ngankengama.
15 Kuboka penia, Yesu apakiba
akalya chakulya, kachakwe Lawi.
Akatocha kodi ajingi na bina
mabaja ngabankengama Yesu na
bange ngababe bakalya pamwe
na akinapunji bakwe. 16 Bange
akaboli ba Malagilo ga Musa,
abakonda Mafalisayo, apabam-
mona Yesu akalya pamwe na
bandu bina malemwa na aka-
tocha kodi ngabakonya akina-
punji bakwe, “Mboni alye pamwe
na akatocha kodi na bandu bina
malemwa?”
17 Yesu ngabajanga kulenga,
“Bandu banga itamwe kunkemaje
nng'anga, abankema nng'anga
akatamwe. Nhikila kakema
bandu ababikibona kube bam-
boneje, nambu nhikila kakema
bina mabaja.”

Nhwalo gu kupunga
(Matayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Akinapunji ba Yohana
Mmatichi na akinapunji ba
Mafalisayo batenda kupunganga.
Bandu bange ngabaikanga, nga-
bankonya Yesu. “Mboni akina-
punji ba Yohana Mmatichi na ba
Mafalisayo batenda kupunganga,
nambu akinapunji binu babi
kupungaje?”
19 Yesu ngajanga, “Bo, bandu
abakokigwe kumpapala guku-
tola akege bapaligwa kupunga
kingobu akoano babi pamwe
nabo? Mangobu pababe pamwe
na akoano ipaligwije kupunga.
20 Nambu, makiika kingobu
akoano bapakuboigwa penia nga
apababapaligwa kupunga.
21 “Abije mundu ojwabeka
kibamba cha ngobo nhyono
mungobo ng'ona, mmanya
kibamba kiyono kibakupapu
ngobo ng'ona, nu kujonjakea
lilanga. 22 Abije mundu ojwajela
divai nhyono mukitumba kigona,
gambu anda atei yene, divai
jibakupachula kitumba chenie
na divai jipakualabika, ipaligwa
divai nhyono kubeka mukitumba
kiyono.”

Ukonya nhwalo gwa Lichoba li Kupomolela
(Matayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Lichoba limwe li Kupomolela,
Yesu na akinapunji bakwe apeta
mumigonda ja ngano, undela
akinapunji bakwe ngabatumbu
kuchwamu myejo ja ngano.
24 Mafalisayo pababonanga nga-
bankonya Yesu, “Mboni akina-
punji binu batendanga ganga-
paligwa Lichoba li Kupomolela?”
Nno ote!

25 Yesu ngabajanga, “Bo
nchomangitije patenda Daudi
nakajakwe apabakiba na njala?
26 Daudi ngajingi unyumba
ja Nnoongo, ngalye mikate
ejibekigwe lilumbo likunnumba
Nnoongo. Genia gapitila kingobu
Abiasali apakiba Nkung'i nko-
longwa. Malagilo galenga Nkung'i
tu ojwapaligwe kulye mikate
jenie. Nambu ngalye Daudi uyo
ngabape bandu bakwe.”
27 Yesu ngalenga “Lichoba li
Kupomolela libekigwe magambu
ga bandu, na bandu babekig-
weje magambu gu Lichoba likupo-
molela. 28 Yene, Mwana jwa
Mundu akweti uwecho ata Li-
choba li Kupomolela!”

3

Yesu annamia ojwapolite luboko
(Matayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu ngajingi kabele mun-
yumba ji kugongalela na mwe-
nio akiba mundu ojwapolite
luboko. 2 Munyumba mwenio
bakiba bandu bapala bantakiane
Yesu, yene ngabannolekea anda
mannamia mundu Lichoba li
Kupomolela. 3 Yesu ngan-
nenge mundu jwenio ojwapo-
lite luboko, “Nhwike nnongi.”
4 Kubokapenia ngabakonya
bandu, “Bo, chako chikipaligwa
kutenda mumalagano gito Li-
choba li Kupomolela kutenda
kilebe chambone andaje kutenda
kilebe changambone?” Kukombo
bwomi andaje koma? Nambu
angweto ngabatamanga nuu.
5 Penia Yesu ngabalolakea ku
lilaka, ngababone kia kwa mag-
ambu ga kujundupa myojo jabe.
Napenia ngannenge mundu jwe-
nio, “Ntondobeye luboko lwinu!”
Na jwenio ngatondabeya, luboko
lwakwe ngululama. 6 Mafalisayo
ngagapita panja, ngababeka
machabuli pamwe na bandu ba
Helode, kupala ndela ji kunkoma
Yesu.

Nkenga gwa bandu umbwega ji lilaba likolongwa

7 Yesu ngaboka penia pamwe
na akinapunji bakwe, ngabajenda
umbwega ji lilaba likolongwa
li Kugalilaya, nankengeni nko-
longwa gwa bandu ngunkengama.
Bandu benia baika kuboka
kuilambo ya Galilaya nu Kuyudea,
8 kuboke Kuyelusalemu kilambo
cha Idumea, kwie ju lukemba
lwa Yolidani, ku Tilo na ku
Sidoni. Bandu benia ajingi nga-
bannyendele Yesu kwa magambu
ga kujoa ilebe ijingi eyatenda.
9 Yesu ngabalenge akinapunji
bakwe bampali ntumbwi gumwe,
kupala bandu bakamandakije.
10 Akiba balamiinge bandu ajingi,
na akatamwe boa bapalanga
kupekenyela kupala kakunyula.
11 Bandu bina michepela kila
apabammona Yesu, ngabagwe
pae nnongi jakwe nu kuchobela,
“Mwe Mwana jwa Nnoongo!”
12 Nambu Yesu ngabaamulicha
kutenda bakalenge banduje
kutenda jwenio nga meneke.

Yesu achagula akinapunji komi na abena
(Matayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Yesu ngaombe pikito-
mbi, ngabakemanga abapaile.
Na benia ngabannyendelela,
14 ngabapambula bandu komi
na abena, ngabakonda achan-
dundame. Ngabalenge, “Nanch-
agulinge mmegange pamwe na
nenga. Na uyo mbakumtumanga
kutaali makatangache ku bandu.
15 Na mampata kinala chu kuboya
michepela.”
16 Benia komi na abena
abapambuligwe, Simoni, Yesu
ngampe liina Petulo, 17 Yakobo na
Yohana, ingota ya Zebedayo Yesu
ngaipe liina lya Boanelige, mana
gakwe “Bandu bukulindima,”

18 Andulea na Filipo na Batolomayo na Matayo na Tomasi
na Yakobo mwana jwa Alufayo
na Tadei na Simoni Nkanaani,
19 Yuda Isikalioti ojwanng'aluka
Yesu.

Yesu na Mmaja
(Matayo 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

20 Kubokapenia Yesu nga-
jabula kachakwe. Bandu
ajingi ngabakongana ka-
bele, mpaka Yesu na akina-
punji bakwe kuchipu kulye.
21 Akalongomundu apabajoa
genia, ngabajenda kuntola, mag-
ambu bandu balenga, "Ntamwe
machonjo!"

22 Bange akaboli ba Malagilo
ga Musa kuboka Kuyelusalemu,
ngabalenga, "Akweti Belizebuli,
kabe ajibenga michepela kwa
makakala ga nkolongwa ju miche-
pela."

23 Penia Yesu ngabakema,
ngabalenge kukulandanakia,
"Lichetani liotwabo kuliboya
Lichetani? 24 Anda kingwana
chimwe kikibagine ikuta ikuta
eijomana, kingwana chenie
kipakugwe. 25 Anda lungolo
lumwe lukibagine ikuta ikuta eijo-
mana, lungolo lwenio lubakupela.
26 Anda kingwana chi Lichetani
kikibagine ikuta ikuta ichimwine,
kingwana chenie kipakugwe nu
kujomoka mbyu.

27 "Abije mundu ojwapakuoto
kujingi munyumba ja mundu juna
makakala nu kumpoka ilebe yoa,
mpaka antabe oti mundu jwenio,
penia apakuoto kumpoka ilebe
yoa.

28 "Nannenge kweli, Nnoongo
mabalekekeya bandu mabaja
gabe goa na matukano gabe goa.
29 Nambu abapakuntukana Uhuke
jwa Chwapi balekekeigwaje ngu,
babi na mabaja machoba goa
pangapela." 30 Yesu alenga
yene gambu bannenga "Akweti
nchepela."

Amama ninung'una ya Yesu
(Matayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Amamundu Yesu ninung'una
yakwe ngaba jenda penia, ngaba-
jema panja, ngabantuma mundu
ankeme Yesu. 32 Bandu ajingi bak-
iba batamangite penia kuntindila.
Ngabannenge, "Amabinu na in-
una inu bankema panja."

33 Yesu ngalenga, "Amabango
ni inuna yango nga beneke?"
34 Penia ngabalolekea bandu
abantindilinge, ngalenga, "Nno!
Bamba nga akamabango na
inunayango. 35 Mundu jwajwoa
ojwakamu agapala Nnoongo, jwe-
nio nga nkaka gwango, nnombo
gwango na amama bango."

4

Kulandanakia na mpandi
(Matayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu ngatumbu kubola ka-
bele kiti abi umbwega ja lilaba
likolongwa li Kugalilaya. Nken-
geni ogukiba penia ukiba nko-
longwa penia Yesu ngaombe mu-
tumbwi ngatama mwenio. Na
bandu boa ngabatamanga pajomo
umbwega ji lilaba likolongwa.
2 Ngababolanga ilebe ijingi kuku-
landanakia, ngabalengela,

3 "Mpenekiange! Akiba mundu
ojwajenda kumicha mbeju.
4 Apamicha mbeju munng'onda,
yenge ngitola undela, ijuni ngiika
ngionyola. 5 Yenge ngitola
pamaganga panga lutope lujingi.
Ngimalika chokwe, magambu
lutope lukiba lujingije. 6 Lumu
pulubala, ngilembuka, magambu
mikega jakwe jikiba yeluyelu, ngi-
joma. 7 Yenge ngitola pimikongo
jamiba, na miba ngikola nu
kuibalakia ipambikije. 8 Nambu
yenge mbeju ngitola pulutope

lwambone, ngimalika, ngikola
nukupambika, lumwe mbonji
salasini na yenge sitini na yenge
mia.”
9 Kuboka penia ngabalenge,
“Juna machikilo ajoe!”

Kulonge kukulandanakia
(Matayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu apakiba jika jakwe,
kati ja abakampenakia nga-
banyendelela pamwe na akina-
punji bakwe komi na abena,
ngabankonya mana gukulonge
kukulandanakia kwenio. 11 Yesu
ngabalengela, “Mangwetomwe
nkweti upeele gu kumanya chili ji
kingwana cha Nnoongo,” nambu
bange ababi panja kila kilebe
balengela kukulandanikia, 12 ku
yenie,
“ ‘Balolanga kweli,
nambu bijibonaje,
Bapenekianga kweli nambu ba-
manyaje.
Bakatei yene kabi mantendebuki
Nnoongo, na jwombe kabi
balekakiye.’ ”

Yesu alandulila kulandanikia kwa mpandi
(Matayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Kuboka penia Yesu
ngabakonyanga, “Mangweto
mmanyije kulandanakia kon-
gono? Mmanyabo, kulandanakia
konge? 14 Mpandi ngapanda lilobe
lya Nnoongo. 15 Bandu bange
babi andi mbeju eitoi pandela,
lilobe anda lipandigwe. Lichetani
kuika kuliboya. 16 Bandu bange
babi andi mbeju eitoi pamaganga.
Kingobu tu pibilijoa lilobe lye-
nie, kulipokela kukuala mwojo.
17 Nambu kolaje ngega nkati
jakwe, aijendekea kuliagabala
lilobe lyene kingobu tu, kingobu
chu kulaga ni michwembo
apajipitila magambu ga lilobe
lyene, kuotwaje kujendekea.
18 Bandu bange andi mbeju eitoile
pamiba. Benia nga abajoa lilobe
lyenie, 19 nambu mbwele ja
bwomi, kupala uloi na tama ji
kupala ilebe ndu, kajingila na
kuliibilikia lilobe lyenie, na benia
kupambikaje ngokwa. 20 Nambu
bandu bange babi anda mbeju
eipandigwe pulutope lwambone.
Benia kulijoa lilobe, kulipokela,
nu kupambika ngokwa, bange
salasini na bange sitini na bange
mya.”

Lumuli nhwina ji lidebe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu ngajendekea kulongela,
“Bo, abi mundu ojwapamba
lumuli nu kubeka nhwina andaje
kuluekelela lidebe? Ije! Nambu
kulubeka panani putala. 22 Kila
chikiigwe kiba kubonekana
pukongolou na kila chikiekeligwe
kiba kuekuligwa. 23 Juna machik-
ilo ajoe.”
24 Uyo ngabalenge, “Mpenekianga
gwicho echimikijoa! Kipemo
chimapemelanga bandu bange,
ngucho achapakumpeme Nnoongo,
kabe nu kunnyonjekea. 25 Magambu
mundu juna kilebe majon-
jekeigwa, nambu jwanga kola
kilebe, na chache kichoko cha
kweti kipakutoligwa.”

Kulandanakia na mbeju eima-lika

26 Yesu ngajendekea kulongela,
“Kingwana cha Nnoongo kibi andi
nyene. Mundu apanda mbeju
kung'onda gwakwe. 27 Kilo abe
lugono na mui abe mio man-
gobu genia nga pimalika mbeju
nu ukola, jwenio kumanyaje api-
tendigwa. 28 Lutope nga olu-
tenda kipandwa kimalike nukola
nu kupambika, kutumbu kutu-
tuba liamba lilegalau, kubokape-
nia mwejo, nu kujomolela mbonji
nkati ja mwejo. 29 Luponji apu-
lukomala, mundu atumbu kupeta
na mbopo, gambu mangobu ga
mauno gaike.”

Kulandanakia na mbeju njokonjoko eikemigwa haladali
(Matayo 13:31-32,34; Luka 13:18-19)

30 Kabe Yesu ngalenga, “Kingwana cha Nnoongo tulandanakie
na nike?” “Tulenga kilandine na
nike? 31 Kibi yene. Mundu ngatola
mbeju ya haladali eibi njokonjoko kupeta yoa eibi pannema,
mundu ngatola nu kupanda pulutope. 32 Nambu andaipandigwe,
kumalika nu kube litutwe likolongwa kupeta mikongo joa ju
mung'onda. Ndambi yakwe ikola
ni ijuni kuchenga mihui jakwe
mundambi yenie.”
33 Yesu ngabatangachila bandu
nhwalo gwakwe, kukulandanakia
andi yene, ngalonge nabo na
angweto ngabamanya echalongela. 34 Alongije chachoa panga
landanakia, nambu apakiba
pamwe na akinapunji bakwe
ngabalenge kila kilebe kipola.

Yesu aamulicha kimboonga kikotoke
(Matayo 8:23-27; Luka 8:22-25)

35 Kimuyo, lichoba ulyo, Yesu
ngabalenge akinapunji bakwe,
“Tujomboke tujende kwiye ji
lilaba.” 36 Penia ngubulekanga
nkengeni gwa bandu, akinapunji
bakwe ngabajingi muntumbwi
mwakiba Yesu, ngabajabulanga.
Penia pakiba ni mitumbwi jenge.
37 Kingobucho tu kimboonga kikolongwa ngikitumbula kuguguma,
mawimbi ngagaputa ntumbwi
na ntumbu gwenio ngutwele
mache. 38 Yesu akagoloka
kuagami nhwagamilo unyuma
ja ntumbwi. Akinapunji bakwe
ngaba nnyimuya kulenga, “Aboli,
bo, mboni kuagabaje tupa kuwe?”
39 Yesu ngajimuka, ngakiamulicha ngimbonga, kulenga,
“Nkotoke!” Ngagalenge mawimbi,
“Nnende!” Penia kimbonga
ngikikotoka, na ngukube jee.
40 Kubokapenia Yesu ngabalenge
akinapunji bakwe, “Mboni nnyogopanga? Bo, tango mmilingitije
na imani?” 41 Nambu ngabajogopanga muno, ngabalengalana,
“Mundu ni ojo, upepo na mawimbi kunnyoa?”

5

Yesu annamia mundu juna michepela
(Matayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu na akinapunji bakwe
ngabaika kukilambo cha Akagelasi, kwie ji lilaba likolongwa Kugalilaya. 2 Kingobu
Yesu apauluka muntumbwi,
ngakongana na mundu aboka
kamakabuli. Mundu ojwakiba
ni michepela, 3 na atama kamakabuli. Na akibaje mundu
ojwaotwile kuntaba kabena
mitondolo, 4 kingobu chenge
bantabanga pingu ni mitondolo
nambu kila mangobu ngaotola
kueketa mitondolo nu kutunulana
pingu yene, na akibaje mundu
ojwaotwile kunhibilikia. 5 Atama
kamakabuli nu kiitombi kilo na
mui, akachobela nu kukikechanga
mabwe.
6 Akiba kutaali kingobu apammona Yesu, yene ngammutakila,
ngakilikitila majugwa nnongi ja
Yesu, 7 na ngalenga kanonoya,
“Yesu, Mwana jwa Nnoongo
ojwabi kunani muno! Mpala
nike kwango nenga? Ku liina
lya Nnoongo, nannyopa makambotekaje!” 8 Alongela genia magambu Yesu annengi, “Nchepela
nchapu, mumoke mundu jwenio.”
9 Yene Yesu ngankonya jwenio, “Lina linu mabeneke?”
Mundu jwenio ngajanga, “Lina
lyango, ‘Matyala,’ Magambu tubi
tajingi.” 10 Kubokapenia jwenio
ngannyopa Yesu akajibengaje
michepela mukilambo chenie.
11 Kikiba kipenga kikolongwa
chi magolobe papipi na penia

pululela kamachela gi kitombi.
12 Michepela jenie ngijinnyopa
Yesu, “Mutupeleke kwa magolobe,
takagajingile.” 13 Yesu ngaji-
jeketela, michepela jenie ngi-
jimpita mundu jwenio ngijijingi
mumagolobe. Kipenga choa cha
magolobe agakiba elufu ibena
ngikielela puelelo mpaka kulilaba,
ngikijingila mumache.
14 Akachungi ba magolobe nga-
batilanga, nukutangacha nhwalo
gweno kunnyini nu muilambo yoa
ibandakile. Bandu ngabaikanga
kugabona agapitile, 15 kingobu
pabanhwikalila Yesu, ngabam-
mona mundu ujwajo ojwakiba na
matyala gi michepela atamite pe-
nia, akwinditi ngobo na abi na-
malango gakwe, na boa ngaba-
jogopanga. 16 Bandu abibweni
ikobo yenie ngabalanduli bandu
ikobo eimpatite mundu jwenio
ojwakiba na nchepela nhwalo
gwa magolobe. 17 Kuboka pe-
nia bandu ngabatumbu kunnyopa
Yesu aboke mukilambo chabe.
18 Kingobu tu Yesu ngaombe
muntumbwi, mundu ojwakiba na
nchepela ngannyopa kulongwana
nakwe.
19 Yesu ajeketileje, nambu
ngalenga, “Nnyabule kachinu
kwakalongo binu makalandulila
ilebe yoa Angwana eibantendile
na kia jibakweti kwinu mwenga.”
20 Penia, mundu jwenio ngajab-
ula, ngatumbu kutangacha kwe-
nio ku Dekapoli ikobo yoa Yesu
eyantendile, bandu boa abajoa ge-
nia ngabaomongwa.

*Biti Yailo nu munkege ojwakun-
yula ngobo ja Yesu*
(Matayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Kingobu Yesu pajomboka
kabele kwie ji lilaba likolongwa,
nkengeni nkolongwa gwa bandu
nguguntindila, Yesu kiti abi umb-
wega ji lilaba. 22 Kuboka penia
kilongoi jumwe jwa nyumba
ji kung'ongale Nnoongo liina
lyakwe Yailo, ngaika penia.
Apammona Yesu, ngakilakatila
nnongi ja Yesu, 23 ngannyopa
kulenga, “Nhwenja jwango
ntamwe ambajomoka. Chonde
tujende, makammeke maboko
ginu, jwenio malama nu kube
mmomi.”
24 Kuboka penia Yesu ngajabu
nakwe. Bandu ajingi nga-
bankengama, nukunhwegelela tii
nde.
25 Pakiba nu munkege juna ki-
tamwe cha ncholo kwa yaka komi
nibena, 26 aganu kulaguligwa na
akaganga ajingi. Nu kutumia
uloi gwakwe gwoa, nambu alami-
tije na ali jakwe ngijibe mbaja.
27 Apajoa nhwalo gwa Yesu, na
yene ngapekenyela pankengeni
gwa bandu kunyuma ngakunyula
ngobo yakwe, 28 ngawacha kum-
wojo, “Anda ngunywile tu ngobo
jakwe, manama.”
29 Ngakunyula lutando lwa
Yesu, na myai jakwe ngijijoma
kingobu ucho, na ngakibona
mwene kutenda mmele gwakwe
ulamiigwe mulilola lyakwe.
30 Kingobucho Yesu ngamanya
kube makakala gammokite, yene
ngabatendebuki bandu bala,
ngakonya, “Beneke abakunywi
ngobo yango?”
31 Akinapunji bakwe nga-
bannyanga, “Mmikulola bandu
apabunhwegelile, mboni nkonya
beneke abankunywile?” 32 Nambu
Yesu ngajendekea kulola ammone
ojwatei genia. 33 Munkege
jwenio, ngamanya agampitile,
yene ngaika kukilaya kwa mb-
wele, ngakilikatila, nu kulenga
kweli. 34 Yesu ngannenge jwenio,
“Manango, imani jinu jinnamiye.
Nnyabule kwa tengela, nname
kitamwe chinu.”
35 Kingobu Yesu apakiba
akalenga genia, bandu kuboka
ku nyumba ja Yailo ngabaika

nu kunnenge, “Mwana jwinu
ajomwike. Ku nike kujendekea
kachumbuya Aboli?”
36 Yesu ajalitije chibalongila,
“Nambu ngannenge jwenio maka-
jobokaje nhwamina tu.” 37 Yesu
ajeketije kujenda na bandu bange
nambu Petulo na Yakobo na
Yohana, ununa gwa Yakobo.
38 Ngabaikanga kachakwe Yailo,
Yesu ngajoa manjega, nguto nu
kokaleka kujingi. 39 Ngajingi
unyumba, ngalenga, “Mboni
manjega na nguto? Kamwale
ajomwikije, atekugoche tu.”
40 Angweto ngubunhweka.
Penia ngabapiyanga boa panja,
nambu ngabakema awamundu
mwana na amamundu na ak-
inapunji bakwe atatu, ngaba-
jingilanga kuchumbi omubabeka
mmele gwa mwana jwenio.
41 Ngankamu luboko, ngan-
nenge, “Talitha, kumi,” mana
gakwe, “Kamwale, nannenge,
nnyimuke!”
42 Kingobucho ngajema nu
kutumbu kutindi tindila. Ak-
iba na yaka komi ni ibena.
Kingobu pagapitila genia bandu
ngabaomongwa muno. 43 Nambu
Yesu ngabakelebuya kikobo
chenie bakannenge munduje, na
ngabalenge bampe chakulya.

6

Yesu akanigwa kukilambo chuku Nazaleti
(Matayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu ngaboka paali penia
ngabuja kachakwe, ngalong-
wana na akinapunji bakwe.
2 Lichoba li Kupomalela nga-
tumbu kubola mu nyumba ji
kungongalela. Bandu ajingi
apabannyoa ngabaomongwa,
ngabalenga, “Jwenio apatita ko
malango aga? Genia malango
nike? Na ibabo ikobo andi eyeye?”
3 Bo, ojo nga jwajoje chalamalajo,
mwana jwa Maliamu, na nkaka
gwabe akina Yakobo na Yose na
Yuda na Simoni? Bo, akalombo
mundu nga batamanga upam-
baje? Penia ngababe na mbwele
kwa genia.
4 Yesu ngabalenge, “Nnondoli
kupataje ichima kachakwe andaje
kubandu bakwe, nambu kupata
ichima kila paali.”
5 Penia alaitije ikobo, nambu
ngababeke maboko akatamwe
ngabalamanga. 6 Ngaomongwa
magambu gwangaamini gwabe.

Yesu batumanga akinapunji komi na abena
(Matayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Kuboka penia Yesu ngajenda
kuijiji ya papipi na penia
ngababola bandu. 7 Ngabakema
akinapunji komi na abena pamwe
na ngabakinga abena abena.
Ngabape kinala chu kubenga
michepela, 8 ngabakelebuya,
“Makapotoje kilebe chachoa
mumwanja gwabe nambu bapo-
tola bokola tu bakapotoje yakulya
wala nkoba wala uloi muibwindo
yabe. 9 Nkwindanga ilatu nambu
makapotoje mikogo mibena.”
10 Uyo ngalenga, “Papotipala
pabapakumpokela, ntamanga upo
mpaka apampakuboka penia.
11 Anda nhwike pikilambo na
bakanite kumpokela andaje
kumpenakia, mmokanga, penia
mpyatanga litukunda mumakon-
gono ginu kupala kachalakicha.”
12 Kuboka penia angweto
ngababokanga penia ngabajenda
kutaali na penia, ngabatan-
gachanga Nhwalo Gwambone
bandu ngabalapa mabaja gabe.
13 Ngababenga michepela mijingi,
ngabapakaya mauta akatamwe
ajingi, ngabalamanga.

Kiu cha Yohana Mmatichi
(Matayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Nngwana Helode juku
Galilaya ngajoa genia goa, gambu

Yesu akajoanika kila paali. Bandu
bange ngabalenga, “Yohana
Mmatichi ate kuyoka, gambu
makakala gi ikobo gabi nkati
jakwe.”
15 Bange ngabalenga, “Jwenio
nga Eliya.”
Bange ngabalenga, “Ojo nnon-
doli kati ja akalondoli ba lolo.”
16 Kingobu Helode apajoa ge-
nia genie, ngalenga, “Ojo Yohana
Mmatichi! Nga jununhweketa
mutwe, ate kuyoka.”
17 Machoba gu unyuma Helode
akaamulicha kuntaba Yohana
mukipungo. Helode atenda yene
gambu gukutolana na Helodia
ojwakiba nhwana gwa nnuna
gwakwe Filipo. 18 Yohana
mmatichi akate kunkelebuya
Helode kulenga, “Ipaligwije
kutola aanaba ununu gwinu.”
19 Munkege jwenio akatekunchimwa
muno Yohana, ngapala kunkoma,
nambu aotwije magambu an-
nyogopa Nngwana Helodia.
20 Na Helode annyogopa Yohana
Mmatichi magambu amanyi
kutenda mundu jwenio jukiniaje
kabe Nchwapi jwa Nnoongo, kabe
ngammeka mulenda gwakwe.
Helode ngapala kumpenakia
Yohana, iganukube kuboka pa
kumpenikia, ngaechuka muno.
21 Kiika kono Helodia ngapata
kijemo. Likiba lichoba lya mpa-
pala gu kombakela kubelekwa
kwa Helode, ngababeke mpapala
nkolongwa, bandu bakwe bi
libalacha lyakwe na akolongwa ba
akalenda bakwe na achikilongoi
buku Galilaya. 22 Mwana jwakwe
Helodia munkege ngajingila,
ngaina, nganhwalali mwojo
Helode na akageni mundu. Yene
Nngwana Helode ngannenge
kamwale, “Mikipala nike? Un-
yope nane manampa chachoa
echimikipala.” 23 Kabe ngalagana
kulenga, “Chachoa echimpala
unyopatu, manumpage, ata nusu
ji kingwana chango.”
24 Yene kamwale ngaboka,
ngabakonya amamundu, “Nyopa
nike?”
Ngabajanga, “Mutwe gwa
Yohana mmatichi.”
25 Kamwale jwenio ngabuja
chokwe kangwana ngajopa,
“Mbala umbe kingobu uchenje
mutwe gwa Yohana mmatichi.”
26 Yene angwana ngabaechuka
muno, nambu kwa magambu
ga kulapila kwabe, na kwa
magambu akageni abakiba pam-
papala, baotwije kunkanalila.
27 Yene nganhwamulicha nnenda
alete mutwe gwa Yohana.
Nnenda ngajenda mukipungo
nganhweketa mutwe Yohana,
28 kuboka penia ngaleta mutwe
mulichinia ngabampe kamwale,
na jwenio ngabape amamundu.
29 Akinapunji ba Yohana apabajoa
genia, ngabaika ngabatola mmele
gwa Yohana ngabachika.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa

(Matayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

30 Achandundame ngababuja,
nukongana na Yesu, ngabalenge
goa agabateile nu kubola. 31 Penia
pakiba na bandu ajingi aba-
jenda nu kubuja kwa Yesu na
akinapunji bakwe baotwije ku-
lye chakulya yene Yesu nga-
balenge angweto, “Tujende paali
pantemela kwenio tukaba jika
jito mamakapomolela kachoko.”
32 Yene angweto ngabajendanga
jikajabe muntumbwi paali pan-
temela.
33 Bandu ajingi ngababona
angweto pababokanga, yene
ngabamanya kingobu ucho
kababilingite, ajingi kuboka
kila kilambo, ngababutakilanga
ngabalongelela kuika kwenio
kwajenda Yesu na akinapunji

bakwe. 34 Kingobu Yesu apauluka
muntumbwi, ngaubona nkengeni
gwa bandu, ngababone kia, mag-
ambu bakibanga andi mambelele
ganga nchungi. Yene ngatumbu
kabola ilebe ijingi.
35 Pilitipika lichoba, akinapunji
bakwe ngaba nnyendelela Yesu,
ngabannenge, “Paali pamba
papongote, na ngoe kutipike.
36 Mbaya matabukange bandu
maleke bajendange kumigonda
nu kuijiji ya papipi, bakaeme-
lange ilyo.”
37 Nambu Yesu ngabalen-
gela, “Mapagange mangweto
chakulya.”
Akinapunji ngabankonya Yesu,
“Bo, mpala tujende takaemele
mikate ku uloi ndu, na kapeganga
balyagange?”
38 Yene Yesu ngabakonyanga,
“Nkweti mikate milenga?
Nnyende makalolange.”
Apabalola, ngabannenge, “Jibi
mikate nhwano na yamaki ibena.”
39 Penia, Yesu ngabalenge akina-
punji bakwe matamikange bandu
boa ikuta ikuta pina manyai ga
chwapi. 40 Yene bandu ngabata-
manga ikuta ikuta ya bandu mia
mia na ya bandu amsini am-
sini. 41 Kuboka penia Yesu nga-
tola mikate nhwano na yamaki
ibele, ngalola kunani kumbengu,
nu kunnumba Nnoongo. Ngame-
tula mikate, na kape akinapunji
bakwe babaganakie bandu. Uyo
na yamaki ibele ngababaganakia
boa. 42 Bandu boa ngabalye,
nu kujukuta. 43 Penia akina-
punji gabalokotanga imbolopolo
yi mikate na yamaki, ngabatwe-
leyanga ikapo komi ni ibena.
44 Bandu abalile mikate jenie bak-
iba akinalome elufu nhwano.

Yesu ajenda panani ja mache
(Matayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

45 Yesu ngabalengela akinapunji
bakwe bajingi muntumbwi,
balongalele kujenda ku Beti-
saida, kwie ja lilaba likolongwa,
kingobu chenie ngabanneka
akatabuka bandu. 46 Kuboka
pa katabuka bandu ngajenda
kukitombi kugongalela. 47 Piika
kimuyo, ntumbwi gwakiba
panakati ji lilaba likolongwa,
Yesu akiba kujomo jika jakwe.
48 Ngaba bonanga akinapunji
bakwe bakalaganga kwa kuputa
makasia, gambu upepo uuma
kubajenda. Papipi nu kuche,
Yesu ngabajendelela akinapunji
akajenda panani ja mache. Apala
kapetanga, 49 nambu angweto
ngabammona akajenda panani
ja mache. Ngabawacha nu
kuchobela, “Ele lihoka!” 50 Boa
apabammona ngabajogopa muno.
Kingobucho Yesu ngalonge
nabo, “Nkotokange, nenga. Maka-
jogopangaje!” 51 Kubokapenia
ngaombela muntumbwi omubak-
iba akinapunji bakwe na
upepo ngukotoka. Akina-
punji ngabaomongwa muno,
52 bakibanga tango kumanya
mana ga mikateje. Gambu
malango gabe gakiba gapun-
ganikwe.

Yesu balamianga akatamwe Kugenesaleti
(Matayo 14:34-36)

53 Ngabajomboka lilaba,
ngabaika kukilambo cha ku
Genesaleti, ngaba jemekanga
ntumbwi gwabe. 54 Kingobutu
apabapita mumtumbwi bandu
ngabammanya Yesu. 55 Bai,
ngabatindila chokwe kukilambo
choa, kila abannyoa kutenda
Yesu abi kwako ngabampelekela
akatamwe bagonike mumakai
gabe. 56 Kila paali Yesu apa-
jenda, kukijiji na kunnyini
andaje kumigonda, bandu ngaba
bekanga akatamwe pulubanja,

ngabannyopa Yesu bakunyule ati
lubiniko lwa ngobo jakwe. Benia
boa abankunywile ngabalama.

7

Maboulo ga akinanhota
(Matayo 15:1-9)

1 Mafalisayo gange na akaboli
ba Malagilo ga Musa ngagaika
kuboka Kuyelusalemu ngabakon-
gana nnongi ja Yesu. 2 Ngababona
bange akinapunji bakwe bakalya
mikate panga kuya maboko andi
apagalenga maboulo ga akinan-
hota babe.
3 Kwa magambu Mafalisayo
na Akayahudi boa bakengama
maboulo ga akinanhota, kulyeje
kilebe mpaka ukuya maboko
mpaka muiwewe, 4 kabe, kulye-
gangaje kilebe chachoa kuboka
kuchoko, mpaka kukijeleya
oti. Kubi na malagilo gange
gababoligwe kutumbu lolo kuje-
leya ikombe, yupalia na yombo
ya liaba na indanda.
5 Mafalisayo na akaboli ba
Malagilo ga Musa ngabankonya
Yesu, “Bo mboni akinapunji binu
ukengamaje maboulo agabutulag-
ile akinanhota bito, nambu balye
pangakuya maboko?”
6 Yesu ngabajanga, “Kube
nnondoli Isaya annondola kweli!
Makangweto makandendemu-
ndu, paandika,
‘Nnoongo alenga, bandu aba ban-
nyali kwa malobe tu,
nambu myojo jabe jibi kutaali
nane.
7 Kung'ongalela kwabe kwambonije,
mana ilebe ibabolana nga malag-
ilo ga bandu tu,
benia bakitanga gangonenga!’
8 “Magweto mijileka amuli ja
Nnoongo nu kugajali maboulo ga
bandu.”
9 Yesu ngajendekea kulon-
gela, “Mangweto kupunganikwa
ukana Malagilo ga Nnoongo
gambu gu ukengama maboulo
ginu! 10 Gambu Musa ngaa-
mulicha, ‘Maichimu awabinu
na amabinu,’ Na ‘Ojubatukana
awamundu andaje amamundu,
mpaka akomigwe?’ 11 Nambu
mangwetumwe mmolanga yene,
‘Anda mudu akweti kilebe
chakape awamundu andaje
amamundu, nambu alenga kilebe
chenie Kolibani, mana gakwe
chikipangigwe ku Nnoongo,
12 bai, apaligwaje kabe kape
awamundu andaje amamundu.’
13 Yenie nga pamilibembula lilobe
lya Nnoongo magambu gwa
maboulo gammolana. Kabe gabi
gange majingi agantendanga andi
genia.”

Ilebe immengwa mundu
(Matayo 15:10-20)

14 Yesu ngaukema kabele
nkengeni gwa bandu, ngaulen-
gela, “Umbenekiange mmoa, na
mmanyange. 15 Kibije kilebe
echikijingi nkati ja mundu kuboka
panja echikiotola kummeka
mundu kube mmaja. Nambu
echikipita nkati ja mundu
nga echikimmeka mundu mu-
malemwa. 16 Juna machikilo
gukujoa ajoe!”
17 Apauleka nkengeni gwa
bandu nu kujingi unyumba, ak-
inapunji bakwe ngaba nkonyanga
mana ja kulandanakia kwe-
nio. 18 Yesu ngabalenge, “Bo,
namangwetumwe mmanyan-
gitije? Bo, mmanyangitije
kutenda kilebe chikinnyingi
mundu kuboka panja, kuotwaje
kummeka mundu kube mmaja,
19 kwa magambu chenie kijingi
mumwojoje, nambu mulutumbo,
nu kuboka penia kipita panja
kucholo?” Kwa kulenga nyenie,
Yesu ngaijeguya ilyo yoa.
20 Ngajendekea kulenga,
“Echikipita nkati ja mundu
ngechikimmeka mundu mu-
malemwa. 21 Magambu kuboka

nkati ja mundu, mumwojo gwa
mundu, gaboka mawacho mabaja
na ngongola na bwii na ukoma,
22 ngongola na chojo na ubaja na
uwangi na upichadi na bwiu na
matukano na kupungwanikwa.
23 Ilebe yenie ibaja yoa iboka nkati
ja mundu, na yammeka mundu,
kube mmaja.”

Imani ja munkege jumwe
(Matayo 15:21-28)

24 Yesu ngaboka paali penia,
ngajenda kukilambo chu Ku-
tilo. Kwenio ngajingila mun-
yumba jimwe na apaije mundu
amanye, nambu aotwije kukiiya.
25 Munkege ojwakiba na nhwenja
juna nchepela, ngajoa nhwalo
gwa Yesu. Ngaika kwa Yesu ngak-
ilekela pae ja makongono gakwe.
26 Munkege jwenio akiba Mgiliki,
kabila jakwe Mfoinike ku Silia.
Ngannyopa Yesu ammoye mwana
jwakwe nchepela. 27 Nambu Yesu
ngajanga, “Tuipe oti chakulya
ingota. Ipaligweje chakulya cha
ingota nu kiilekele imbwa.”
28 Munkege jwenio ngabajanga,
“Angwana, nambu ata imbwa eibi
nhwina mwa mecha kulye im-
bolopolo yi ingota.”
29 Yesu ngannengela, “Kwa
magambu ga lilobe lyenie, nnyabu
kachinu, kwenio mankolela
nhwenja gwinu nchepela
gummokite!”
30 Ngajabula kachakwe,
ngankolela nhwenja gwakwe
agolwike pikindanda, na kweli
nchepela gummokite.

Yesu annamia bubu jwanga joa

31 Penia Yesu ngaboka kilambo
cha Tilo, ngapetela ku Sidoni
ngaika kulilaba likolongwa lya ku
Galilaya kwa kupetela kilambo
cha Dekapoli. 32 Bandu bange
ngaba nnete mundu ojwakiba
bubu jwangajoa, ngabannyopa
Yesu ammeke maboko. 33 Yesu
ngammoya pankengeni gwa
bandu, ngammeka ngonji mu-
machikilo, ngauna mata na
ngankamu lulimi. 34 Kuboka
penia Yesu ngalola kunani
kumbengu, ngaechuka, “Efatha,”
mana gakwe “Nnyogoke.”
35 Kingobucho mundu jwenio
ngaotola kujoa, kitata chakwe
ngichammoka, ngaotola kulon-
gela chwapi. 36 Yesu ngaba
amulichanga bakannengeje
mundu nhwalo gwenio, nambu
apabakelebuya bakalongeje,
ngapabalongela muno. 37 Bao
abajoine ngabaomongwa muno.
Ngabaomwanga ngabalenga,
“Atei goa chwapi, bapi kindimba
bangajoa kujoa, na bubu kulon-
gela!”

8

Yesu bapaganga ilyo bandu elufu ncheche
(Matayo 15:32-39)

1 Kingobu chenie, bandu ajingi
ngabakongana kabele. Bandu be-
nia bakwetangitije chakulya, Yesu
ngabakema akinapunji bakwe,
ngabalengelanga, 2 “Nabonelanga
kia bandu aba kwa magambu bak-
ibanga na nenga kwa machoba
matatu, wala bakwetangitije
chakulya. 3 Anda nalekangite
bajabulange kachabe kongo babi
na njala bapakuinduka undela,
gambu katijabe babokangite
kutaali.”
4 Akinapunji bakwe Yesu nga-
bankonya, “Pamba tubi papon-
goti mundu apata koo chakulya
chukujukuta bandu boaba?”
5 Yesu ngabakonya, “Nkwetin-
gite mikate milenga?”
Ngabajanga “Mikate saba.”
6 Bai, ngabaamulicha bandu
batamange pae. Ngajitola mikate
saba jela, ngannumba Nnoongo,
ngametula, ngabape akinapunji
bakwe babaganakiye bandu,
nabombe ngababagananikia.

7 Bombe uyo bakibanga na
yamaki njoko. Yesu ngajilumbila,
na kalenge akinapunji bakwe
jibaganigwe kwa bandu unyae.
8 Bandu ngabalye, nukujukuta.
Ngabalokota imbolopolo ngitwele
ikapo saba. 9 Bandu abalilangita
bakiba elufu ncheche. Yesu
ngabatabuka bandu na kaleka
bajabule, 10 na kingobu ucho
ngaombela muntumbwi pamwe
na akinapunji bakwe, ngajenda
kukilambo cha Dalimanuta.

Mafalisayo bapalanga ikobo
(Matayo 12:38-48; 16:1-4)

11 Bange Mafalisayo ngaban-
nyendele Yesu, ngabatumbu
kutaukana nakwe. Ngabapala
kuntega, kunyenie ngabanny-
opa alaye iingi yu kumbengu
kutenda Nnoongo annyeketile.
12 Nambu Yesu ngaechuka um-
wojo, ngalenga, "Mboni bandu
bangoe bapala iingi yi ikobo?
Nannenge kweli, lungolo londo
lupataje iingi yi ikobo."
13 Yesu ngabalekanga, ngaombe
kabele mu ntumbwi, nu kutumbu
kujomboka kwie ja lilaba liko-
longwa.

Manjachala ga Mafalisayo na
ga Helode
(Matayo 16:5-12)

14 Akinapunji bate kulibalila
kupoto mikate mijingi, bakiba na
nkate gumwe tu mu ntumbwi.
15 Yesu ngabalengela akinapunji,
"Ntamanga maha! Mmaganga
mio na amila ja Mafalisayo na
amila ja Helode."
16 Akinapunji ngabatumbu
konyana benakangweto, "Balenga
genia kwa magambu tukwetije
nkate gwagwoa."
17 Yesu ngamanya genia aga-
balengelana, yene ngabakonya,
"Mboni nkonyana nhwalo gwan-
gakola mikate? Bo, mmanyan-
giteje tango? Mawacho ginu
matopeu? 18 Bo, nkwetingite mio
na mmi kulolangaje? Nkwetin-
gite machikilo na kujoje? Bo,
mmikombakelaje, 19 kingobu
apanametula mikate nhwano
kape bandu elufu nhwano?
Ngankongolanga ikapo ilenga ya
imbolopolo?"

Ngabajanga, "Komi na ibena."

20 Yesu ngakonya kabele,
"Apanametula mikate saba jela
na kape bandu elufu ncheche,
ngankongolanga ikapo ilenga ya
imbolopolo?"

Ngabajanga, "Saba."

21 Ngabakonya, "Tango mana-
manyangaje?"

Yesu annamia mundu jwanga-
lola jwa Betisaida

22 Ngabaika ku Betisaida,
kwenio bandu bange ngabanneta
mundu jwangalola kwa Yesu,
ngaba nnyopa ankunyule. 23 Yesu
ngankamula luboko jwangalola
jwenio, ngampeleka kumbeto ja
kijiji. Kuboka pa kunhuni mata
mumio gakwe, Yesu ngammeka
maboko panani jakwe ngankonya,
"Bo, nhwotwile kukibona kilebe
chachoa?"
24 Mundu jwenio ngalola
ngalenga, "Elo, nhotwi kabona
bandu, nambu babonekana anda
mikongo ejijenda."
25 Yesu ngammekela kabele
maboko panani pamio. Ngoe
mundu jwenio ngakacha mio,
mio gakwe ngagaekuka, ngalola
kila kilebe gwicho. 26 Yesu
ngannenge ajabule kachakwe
nu kunkelebuya, "Makabujaje
kukijiji!"

Petulo annyekete Yesu kube
Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo
(Matayo 16:13-20; Luka 9:18-
21)

27 Kuboka penia Yesu na aki-
napunji bakwe ngabajenda kuijiji

papipi na ku Kaisalia ja Kufilipi. Undela, Yesu ngabakonya akinapunji bakwe, “Bandu balenga nenga na beneke?”
28 Ngabannyanga, “Bange balenga mwenga nga Yohana Mmatichi, bange Eliya na bange jumwe kati ja akalondoli ba Nnoongo.”
29 Yesu ngabakonya, “Na mangweto bo, nnenga nenga nabeneke?”
Petulo ngajanga, “Mwenga nga Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo.”
30 Kuboka penia Yesu ngabakelebuya makannenge munduje minhalo jango.

Yesu alenga nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kiu chakwe
(Matayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Yesu ngatumbu kabola akinapunji bakwe, “Mwana jwa Mundu mpaka apotekigwe muno nu ukanigwa na akinanhota, akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa. Makomigwa, nambu lichoba lya tatu mayoka.” 32 Yesu ngabalengela nhwalo gwenio panga iya. Penia, Petulo ngantola pantemela, ngatumbu kunkalapila. 33 Nambu Yesu ngatendebuka, ngaba lolekea akinapunji bakwe, ngankalapila Petulo ngalenga, “Mmoke nnongi jango Malichetani! Mawacho ginu gaboka ku Nnoongoje nambu ga bandu.”
34 Kuboka penia Yesu ngaukema nkengeni gwa bandu pamwe na akinapunji bakwe, ngabalengela, “Anda mundu jwajwoa jola apala kube napunji jwango, mpakaoti akikane mwene, na apotole nchalaba gwakwe, angengame. 35 Gambu mundu jwajoa ojwapala kukombola bwomi gwakwe mwene, mauoya, nambu mundu ojwaoya bwomi gwakwe kwa magambu gango nenga na kwa magambu ga Nhwalo Gwambone, maukombola. 36 Mundu apata nike anda ajipatite dunia joa nu kuoya bwomi gwakwe? Kibije! 37 Kibije kilebe echibaotwi kupanga gambu gwa bwomi gwakwe. 38 Anda mundu amone oni nenga na maboulo gango mulungolo londo lwanga nnyali Nnoongo, Mwana jwa Mundu ammonela oni mundu jwenio, mangobu apapakuika mukibumo cha Awamundu pamwe na akapakachi ba Chwapi ba Nnoongo.”

9

1 Yesu ngajendekea kulenga, “Nannenge kweli, babi bange upamba bawegangaje panga kukibona Kingwana cha Nnoongo chakaika kwa makakala.”

Yesu agalambuka kumiyo
(Matayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

2 Kuboka pa machoba sita, Yesu ngabatolanga Petulo na Yakobo na Yohana kunani ja kitombi kitandamau jika jabe. Apabajendekea kulola, Yesu ngagalambuka kumiyo nnongi jabe, 3 ngobo yakwe nging'ala, ngibe nhuu mbuu, kupeta mundu jwajoa jola padunia ojwaotwi kupula. 4 Penia akinapunji akatatu ngabammona Eliya na Musa bakalongela na Yesu. 5 Petulo ngannenge Yesu, “Aboli, chwapi twenga tube pamba. Mbaya tuchenge iteba itatu, chimwe chinu na chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya.” 6 Jwombe nakajakwe ngabajogopa ata akimanyije chu kulongela.

7 Kuboka penia ngilipitila liunde ngilyawekelela nikiwili chakwe, ni lilobe ngilijoanika kuboke kuliunde, “Jwenio nga Manango ojunampala, mampenakiange!” 8 Kingobu ucho akinapunji benia ngabalola tii, nambu bammwenije

mundu jonge, nambu Yesu
jikajakwe tu.
9 Apabauluka pikitombi, Yesu
ngabakelebuya "Makannengeje
mundu jwajwoa ikobo eimibweni,
mpaka Mwana jwa Mundu apa-
pakuyoka kuboka kwa abawile."
10 Ngibiliagabala lilagilo lyenie,
nambu ngabakonyana bene
akangweto, "Mana gakwe ni
kuyoka kuboka kwa abawile"
11 Na ngabankonya Yesu, "Mboni
akaboli ba Malagilo ga Musa
balenga mpaka oti Eliya aike?"
12 Yesu ngajanga, "Eliya
atenda kuika kubeka ilebe
yoa telatela. Uyo, kunike
bai iandikigwe Mumajandiko
Gachwapi kutenda Mwana jwa
Mundu abakupotekigwa muno
nu ukanigwa? 13 Nannenge,
Eliya aike, nabandu ngabantenda
pabapalanga andi Majandiko
apagalenga nhwalo gwakwe."

Yesu annamia kakombo juna nchepela

(Matayo 17:14-21; Luka 9:37-43a)

14 Apabaikanga kwa akinapunji
bange bala, ngabaubona nken-
geni nkolongwa gwa bandu penia.
Na akaboli bange ba Malagilo ga
Musa bakiba bakataukana nabo.
15 Kingobu bandu apabammona
Yesu, boa ngaba nhwomwanga
muno, ngabammutakila bampate
abali. 16 Yesu ngabakonya aki-
napunji bakwe, "Ntaukana nike
nangweto?"
17 Mundu jumwe pankenga
gwenio ngajanga, "Aboli, Nan-
netite manango kwinu, akweti
nchepela ogummeka akaotoje
kulongela. 18 Kila kingobu
apanhwikilila, kung'wiya pae
nu kupita liululu nkano, nu
kuyagamino nu kube nnyomo
mmele gwoa. Nganajopa akina-
punji binu buboyange nchepela
gwenio nambu baotolingije."
19 Yesu ngabalengela, "Mang-
weto mabandu banga imani!
Ndama namangweto mpaka
lii? Nanhwimbilila mpaka lii?
Mannetange mwano pamba!"
20 Ngabampeleka jwenio kwa
Yesu.
Kingobutu nchepela apaumona
Yesu, ngugunng'wia kakombo
jwenio pamakongono gakwe,
ngagwe pae, ngagalabuka nu
kupita liululu munkano. 21 Yesu
ngabakonya awamundu, "Ku-
tumbu li apatakine ni ilebe andi
yenieye?"
Benia ngabajanga, "Tangu pak-
iba mwana." 22 "Mangobu ma-
jingi nchepela upala kunkoma
kung'wiki pamwoto nu umache,
kupala unkome. Anda nhwotwile,
mutubone kia nu mutukole!"
23 Yesu ngannengela, "Kwanike
nnengite anda nhwotwile!
Kila kilebe kube kwa mundu
ojwaamine."
24 Awawa benia kingobu ucho
ngabaguta kanonoya, "Ngweti
imani, nambu tegategaje. Unyalie
mbe na imani ngolongwa."
25 Yesu apababona bandu ajingi
bakajonjekea kuika nnongi jakwe,
ngaukalapila nchepela gwenio.
"Nchepela mamantenda mwana
ojo kube bubu na jwangajoa, nun-
hwamulicha, mummoke jonjo na
makanyingi kabeje!"
26 Penia nchepela gwenio
nguchobela, ngung'wia kakombo
jwenio pae, kubokapenia
ngugummoka. Kakombo jola
gabonekana anda ntui, na
kila mundu ngalenga, "Awile!"
27 Nambu Yesu ngankamu luboko,
nganyinula, na jwenio ngajema.
28 Kuboka pa Yesu ku-
jabu kachakwe, akinapunji
bakwe ngabankonya kun-
temela, "Mboni twe tuotwije
kuuboya nchepela?" 29 Yesu
ngabalenge, "Michepela aina

jenie kubokaje kindema nambu
kukunng'ongalela Nnoongo tu.”

Yesu alenga kabele unhwalo gwa kiu chakwe
(Matayo 17:22-23; Luka 9:43b-45)

30 Yesu na akinapunji bakwe
ngababoka penia na ngaba-
jabulanga ku Galilaya. Yesu
apaije bandu bamanye okwakiba,
31 magambu akiba akabola akina-
punji bakwe, Kulengela, “Mwana
jwa Mundu mabankamuya kwa
bandu na benia mabankomanga,
nambu lichoba lya tatu kuboka pu
komigwa mayoka kube mmomi.”
32 Nambu akinapunji ba-
manyangitije mana ga maboulo
genia, ngabajogopa kunkonya.

Nkolongwa meneke?
(Matayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Ngabaikanga ku Kafalanaumu,
na apakiba ukaja, ngaba
konyanga akinapunji bakwe,
“Ntaukana nike pamakibanga
undela mola?”
34 Nambu angweto bannyan-
gangiteje, magambu undela
bakiba bakataukana akolongwa
beneke kati jabe. 35 Yesu ngatama
pae, ngabakema akinapunji
komi na abele, ngabalengela,
“Mundu andapaile kube jwa
kutumbula mpaka oti akibeke
mwene kube unyuma ja bowa
na kube mpakachi jwa bowa.”
36 Penia ngantola mwana nchoko-
choko, ngannyemeka nnongi jabe.
Ngankumbatila, na ngabalenge
angweto, 37 “Abampoke mwana
andi jonjo ku liina lyango, bam-
boke nenga, na abamboke nenga,
bamboke ne tuje, nambu uyo
bampoke na jwajo ojwandumite.”

Jwanga tugaluka abi upandi gwito
(Luka 9:49-50)

38 Yohana ngannenge Yesu,
“Aboli, tumweni mundu jumwe
akajiboya michepela kwa liina
linu, na twenga ngutunkanakia
magambu jwenio abi pamweje
natwe.”
39 Nambu Yesu ngalenga,
“Makankanakiangaje,” Gambu
abije mundu ojwatenda ikobo ku
liina lyango, nu upopo kulenga
mabaja kwango nenga. 40 Gambu
jwangatugaluka twenga abi
upandi gwito. 41 Nannenge kweli
mundu jwajwoa ojwampeganga
kikombe cha mache gukunywe
magambu mangweto mabandu
bango ne Kilisto Nkomboi,
mmanya apelelwaje kupoke hupo
yakwe.

Ipengu
(Matayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 “Jwajwoa ojwapa kunnyam-
bukia jumwe jwa akachoko
kujileka imani jakwe kwango
nenga, yakabi mbaya kwa mundu
jwenio kuntabalila muntandala
gwakwe libwe likolongwa lya
kuyagila nu kunnekela mubaali.
43 Anda luboko lwinu lummeke
mumalemwa, mulunhekete!
Mbaya mwe kujingila mubwomi
gwa machoba goa pangapela
panga luboko, kupeta kube na
maboko mabele na kujenda kuja-
hanamu, kumwoto gwangaimika
machoba goa. 44 Mwenio, mbeku
yakwe kuweje na mwoto gwakwe
kuimikaje. 45 Na lukongono lwinu
lumpelie kujileka imani jinu,
mulunhekete! Mbaya kujingila
mubwomi gwa machoba goa
pangapela panga lukongono,
kuliko kube na makongono goa
mabele nu kulekeligwa kumwoto
gwangaimika machoba goa.
46 Mwenio, ‘Mbeku yakwe kuweje
na mwoto gwakwe kuimikaje.’
47 Na lio linu anda lyannemukie
kujioya imani jinu, miliboye!
Mbaya kujingila Mukingwana cha
Nnoongo na lio limwe, kuliko

kube na mio goa mabele na kun-
nekela kumwoto gwangaimika
machoba goa. 48 Mwenio ‘mbeku
yakwe kuweje, na mwoto gwakwe
kuimikaje.’
49 “Kila mundu majeguigwa
kwa mwoto andi lilumbo pilijeg-
uligwa kwa mwinyo.
50 “Mwinyo chwapi, nambu an-
dauoite kulaa kwakwe, maijon-
jekeigwa na nike?
“Mmegange na mwinyo gu ku-
jeguya nkati jinu, nu kutama
kutengela kati jinu.”

10

*Yesu abola nhwalo gwa ku-
tolana na kulekana*
(Matayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Yesu ngaboka penia ngajenda
kukilambo cha Yudea, kwie
ja lukemba Yolidani. Bandu
ajingi ngaba nnyendelela kabele,
jwombe ngababola kabele anda
patenda machoba goa.
2 Gange Mafalisayo ngagan-
nyendela, ngagajiga kuntega
ngagankonya, “Bo, ipaligwe
analome kaleka aanamundu?”
3 Yesu ngajanga kukonya, “Musa
ampilingite malagilo gani?”
4 Angweto ngabajanga, “Musa
alenga analome baotwi kaandiki
talaka aanamundu na kaleka.”
5 Yesu gabalengela, “Musa
anhwandikila malagilo genia
magambu gu kujundupa kwa
myojo jinu. 6 Nambu apai-
tumbula, kupanganigwa dunia,
‘Nnoongo apangana munulome
na munkege,’ Anda pagalenga
Majandiko Gachwapi. 7 ‘Kwa
magambu genie mundu baleka
awamundu na amamundu,
aba pamwe na aanamundu,
8 benia baba bamwe.’ Nayene
benia abena kabeje nambu
mmele gumwe. 9 Abije mundu
ojwaotwile kukilekania Nnoongo
echalondine pamwe.”
10 Apabajingila kabele un-
yumba, akinapunji bakwe nga-
bankonya Yesu unhwalo gwa kile
chenie. 11 Ngabalengela, “Mundu
ojwanneka nhwanamundu nu
kutola jonge munkege antende
ngongola nhwanamundu. 12 Nu
uyo, akege ababaleka angwana-
mundu nu kutolana na bange ba-
tende ngongola angwanamundu.”

*Yesu ailumika ingota ichoko
ichoko*
*(Matayo 19:13-15; Luka 18:15-
17)*

13 Bandu bange ngabannetela
Yesu ingota ichoko ichoko aibeke
maboko, nambu akinapunji
ngabakanakia. 14 Kingobu Yesu
pagabona genia, ngachimwa na
ngabalengela akinapunji bakwe,
“Mileke ingota yene iike kwango,
mikiikanakiaje, magambu King-
wana cha Nnoongo nga magambu
ga bandu ababi andi ingota
yenje. 15 Nannenge kweli kutenda
mundu jwajotijola jwangapokela
Kingwana cha Nnoongo anda
mwana ajingije mwenio.” 16 Penia
ngaitola ingota mukuboko jakwe,
ngaibeke maboko, ngailumika.

Mundu juna uloi
*(Matayo 19:16-30; Luka 18:18-
30)*

17 Yesu apatumbula kabele
mwanja gwakwe, mundu jumwe
ngammutakila mbelo, ngakilik-
itila majugwa nnongi jakwe,
ngankonya, “Aboli mambone,
ndendabole mbate bwomi gwa
machoba goa pangapela?” 18 Yesu
ngankonya, “Mboni mwe ungema
nambone? Abije jwambone
nambu Nnoongo jika jakwe.
19 Magamanyi Malagilo, ‘Makako-
maje, makabe na ngongolaje,
makajibaje, makapia uchaili gwa
uangije, makakoloyaje, majoe
awawa binu na amabinu.’ ”

20 Jwombe ngalenga, “Aboli,
genia goa nagaagabile tango
apanakiba nakakombo.”
21 Yesu ngannolekea, ngampala,
ngannengela, “Nnibalile kilebe
chimwe. Nnyende makauche kila
kilebe echinkweti, nu uloi gwenio
makape akaocho, na mwe mma
nankoba kumbengu, kubokapenia
nhwike ungengame.” 22 Mundu
jola pagajoa genia, ngabeka
ngenja kumio jakwe, ngajabula
kachakwe achimwite, magambu
akiba nuloi muno.
23 Yesu ngabalolake tii ak-
inapunji bakwe na kalenge,
“Maiba kujundupa ku bandu bina
uloi kujingila Mukingwana cha
Nnoongo!”
24 Akinapunji ngabaomongwa
na malobe gakwe, nambu Yesu
ngajendekea kulongela, “Macha-
banango, kujundupa mundu juna
uloi kujingi Mukingwana cha
Nnoongo! 25 Kujundupa muno
ku mundu juna uloi kujingila
Mukingwana cha Nnoongo ibi
kindema muno ngamia kupeta
pililanga lya chingana.”
26 Akinapunji bakwe ngabaomongwa
muno ngabakonyana, “Nga
meneke ojwapakuoto ukom-
boka?”
27 Yesu ngabalolakeya,
ngabajanga, “Kwa bandu
kilebe chenje kuwechakanaje,
nambu ku Nnoongo ilebe yoa
kuwechakana.”
28 Petulo ngannengela, “Nnole,
twenga tuilekite ilebe ito yoa,
tunkengime mwenga.”
29 Yesu ngalenga, “Elo, nan-
nenge yene, kila mundu jwajoa
ojwajilekite nyumba andaje
akakolo andaje akalombo andaje
amama andaje awawa andaje
ingota andaje migonda kwa
magambu gangone na kwa
magambu ga Nhwalo Gwambone,
30 mampokela mala pa mia ngoe.
Nyumba na akaka na alombo
na amama ningota ni migonda
pamwe na kupotekigwa, na
mangobu agaika mampata bwomi
gwa machoba goa pangapela.
31 Nambu bandu ajingi ababi
ngoe bukutumbula mababa
bukujomolela, na ajingi ababi
ngoe bukujomolela mababa
bukutumbula.”

Yesu alenga patatu unhwalo gwa kiu chakwe
(Matayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu na akinapunji bakwe
akiba undela kujenda kukilambo
cha Kuyelusalemu. Yesu ngaba-
longelela akinapunji bakwe, na
akinapunji bakwe ngababeganga
na mbwele, na bandu abak-
engima ngabajogopa. Yesu
ngabatola kabele akinapunji
bakwe komi na abele umbwega,
ngatumbu kalengela gaga aga-
pakumpata. 33 “Mpenakiange!
Tujenda Kuyelusalemu, na
kwenio Mwana jwa Mundu
bapankamuya kwa akakung'i
akolongwa na akaboli ba Malagilo
ga Musa. Benia bapakunhuku-
mula akomigwe na kunkamuya
kwa bandu banga Akayahudi,
34 benia mabantenda nhwenyo,
nukunhuni mata, bapakumputa
iboko nu kunkoma, nambu
lichoba li itatu mayoka.”

Kujopa kwa Yakobo na Yohana
(Matayo 20:20-28)

35 Yakobo na Yohana, ingota ya
Zebedayo, ngabannyendele Yesu.
Ngabannenge, “Aboli, tupala mu-
tutende kilebe chitupakunnyopa.”
36 Yesu ngabakonya, “Mpala
nantendelange nike?”
37 Ngabannyanga, “Apampaku-
tama pikitebu chinu chi kibumo
chi Kingwana, tujopa mwe mu-
tupe tutame namwenga, jumwe
kingonu chinu cha kalelo na jonge
kingonu cha kangeja.”

38 Yesu ngabalengela, “Mikimanyije echinnyopanga. Nhwotolinge
kunywe kikombe cha kupotekigwa
echimbaligwa kunywe? Unhwechangite kubatichigwa anda
apambakubatigwa?”
39 Ngabajanga, “Tuotwile.”
Yesu ngabalengela, “Kweli
nhwotwile kunywela kikombe
echimbakunywela nu kubatichigwa kundela ejimbakubatichwa. 40 Nambu nenga
ngwetije amuli ja kuchagula
beneke abapakutama kalelo
andaje kangeja. Nambu Nnoongo
ojwapakape paali pennia kwa
abachaguligwe.”
41 Akinapunji bange komi pabajoa genia, ngabatumbu kachimwa
Yakobo na Yohana. 42 Yesu
ngabakemanga boa pamwe,
ngabalengela, “Mmanyi kutenda
abawachigwa kube akatawala ba
dunia batawalanga kwa makakala
bandu babe na akiilongoi babe
bina makakala makolongwa
kwa bandu bena. 43 Nambu
mangwetomwe ikabe yeneje.
Nambu mundu ojwapala kube
nkolongwa panakati jinu abe oti
mpakachi jwa mmoa, 44 ojwapala
kube jukutumbula panakati jinu,
mpaka oti abe mmanda jwa boa.
45 Gambu Mwana jwa Mundu
aikikutumikigwaje, ila kutumikia,
na kuboya bwomi gwakwe kube
ukombola kwa bandu ajingi.”

Yesu annamia jwangalola Batimayo

(Matayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Ngabaikanga ku Yeliko, Yesu
na akinapunji bakwe pamwe na
bandu ajingi apabakiba bakaboka
kukilambo chenie, jwangalola
jumwe nnyopi ojwakonda liina
lyakwe Batimayo mwana jwa
Timayo akiba atamite umbwega
ja ndela. 47 Apajoa kutenda nga
Yesu juku Nazaleti, ngatumbula
kuchobela, “Yesu! Mwana jwa
Daudi! Umone kia!”
48 Bandu ajingi ngabankalapila
akotoke. Nambu jwombe ngayangala kuchobela, “Mwana jwa
Daudi umone kia!”
49 Yesu ngajema ngalenga,
“Mankemange.”
Ngabankemanga jwangalola
jwenio. Ngabannenge, “Nnimbe
mwojo!” “Nnyeme, atenda nkema
mwe.”
50 Jwombe ngalekela lutando
lwakwe, ngaomba kunani, ngannyendele Yesu.
51 Yesu ngankonya, “Mpala nantende nike?”
Jwangalola jwenio ngajanga,
“Aboli, nyopa nhoto kulola.”
52 Yesu ngannengela, “Nnyende,
imani jinu jinnamie.”
Kingobu tu jwangalola jwenio
ngaotola kulola, na ngankengama
Yesu undela.

11

Yesu ajingi Kuyelusalemu ku kuilulu

(Matayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Apabakiba bakabandakila
Kuyelusalemu, papipi na kilambo
cha Betifage na Betania, ngabaika
Pikitombi cha Mizeituni. Yesu
ngabatuma akinapunji bakwe
abele balongelele, 2 ngabalengela,
“Nnyendange kukijiji echikibi
nnongi jinu. Apampakujingi
mwenio, mamankolela mwana
jwa liponda ajigiligwe, jwombe
tango anaombaligwaje na mundu.
Mankulugule mannetange. 3 Anda
mundu ankonyangite, mboni
ntendanga nyenela, mannengela,
bilipala Angwana na mabilibuya
kingobu chenje.”
4 Ngabajabula, ngabankolela
mwana liponda undela bantabali
paniango gwa nyumba. Apabakiba pabankulugula, 5 bange
bandu abakiba bajemangite penia

ngabakonya, “Mboni mankulugula mwana liponda jwenio?”

6 Akinapunji ngabajanga anda
Yesu apabalengalinge, na bandu
benia ngabaleka bajabulange.
7 Ngabampelekela Yesu mwana
liponda jwenio, ngabatandikanga
ngobo yabe panani ja mwana
liponda jwenio na Yesu ngatama
panani jakwe. 8 Bandu ajingi nga-
batandika ngobo yabe undela, na
kongo bange ngabatema matutwe
mumigonda ngabajala undela.
9 Bandu abakiba nnongi jakwe
na abakengima unyuma jakwe,
ngabakwaja kulilobe likolongwa
kulenga, “Alumbigwe Nnoongo!
Nnoongo ampe kindimba ojwa-
pakuika ku liina lya Angwana!
10 Kibe ni kindimba kingwana
chikipakuika cha awabito ana
Daudi. Alumbigwe Nnoongo
kunani kumbengu!”

11 Yesu paika Kuyelusalemu,
ngajenda ku Nyumba ja Nnoongo,
ngalola kila kilebe ku kuingakia.
Nambu kwa magambu jakiba
kimuyo, ngajabula ku Betania
pamwe na akinapunji bakwe
komi na abena.

Yesu aulaani nkoju
(Matayo 21:18-19)

12 Malabu jakwe, apabakiba
bakaboka ku Betania, Yesu ngabe
na njala. 13 Ngaubona kutaali
nkongo ntini guna maamba ma-
jingi. Ngaujendelela alole anda
ubi na ngoko yayoa. Nambu
apuwikalila, ngaukolela upam-
bikeje ila maamba jika, kwa mag-
ambu gwakiba tango mangobu ga
kupambika. 14 Yesu ngaulenge
ntini, “Kuboka lele na machoba
goa abije mundu ojwapakulye
ngokwa kwinu mwe!”

Akinapunji bakwe ngabajoanga
malobe genia.

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

15 Apabaikanga Kuyelusalemu,
Yesu ngaika ku Nyumba ja
Nnoongo na ngatumbu kabenga
bandu abakiba bakaucha nu
kuemela ilebe mwenio. Ngapen-
dengulana mecha ya bandu
abakiba bakajangangana uloi,
ni itebu ya bandu abakiba
bakaucha njeba, 16 na Yesu
annekiteje mundu atole kilebe pu-
lubanja lwa nyumba ja Nnoongo.
17 Kubokapenia ngababolanga
bandu, “Ijandikigwe mu Ma-
jandiko Nnoongo alengite,
‘Nyumba jango jikemigwa
nyumba ja kugongalela kwa
bandu ba ilambo yoa.’ Nambu
mangweto mujitei kube nduka ja
akabwii!”

18 Akakung'i akolo na akaboli
ba Malagilo ga Musa apabajoa
genia, ngabatumbu kupala ndela
ja kunkoma Yesu. Nambu ngaban-
nyogopa, magambu bandu ajingi
batenda kuomongwa maboulo
gakwe.

19 Apiika kimuyo, Yesu na akina-
punji bakwe ngababoka pannyini.

Maboulo kuboke kwa nkongo gwa ngokwa
(Matayo 21:20-22)

20 Malabo jakwe kilokilo,
apabakiba bakapeta undela,
ngububona nkongo ntini gola,
unyalite gwoa maamba mpaka
mikega. 21 Petulo ngaukombakela,
ngannenge Yesu, “Aboli, nnole,
nkongo ntini ogumubekita nhwilo
gola, ujomite!”

22 Yesu ngabajanga, “Munhwamini
Nnoongo. 23 Nannenge kweli
kutenda, Mundu anda ak-
ilengile kitombi chenje, ‘Nnyikuke
makatumbukile kubaali, panga
mbwele kumwojo gwakwe,’
Nambu aamini kutenda ilebe

yoa eyalongela, Nnoongo maitenda. 24 Magambu genia nannenge mangweto, apang'ongalela
nukujopa chochoa ku Nnoongo,
nhwamini kutenda mpatite. 25 Apannyemanga kugongale
ku Nnoongo, mannekekeye kila
mundu ojwannemwite chachoa,
ibe Awawa binu ababi kumbengu bannekekeya malemwa
ginu." 26 Nambu panga alekekeya
bange, ata Awabinu ababi kumbengu banekekeyaje mangweto
malemwa ginu.

Ukonyana unhwalo gwa uwecho gwa Yesu
(Matayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Ngabaikanga kabele
Kuyelusalemu. Yesu apakiba
akajenda ku Nyumba ja Nnoongo,
akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa na
akananhota ngabannyendela,
28 ngabankonya, "Ntenda ile yenie
kukinala gani? Bene abampi
kinala chenie?"

29 Yesu ngabalenge, "Na nenga
mbakunkonya kilebe, anda unyangangite, na nenga nannyanga
ndenda ikobo yenje kukinala gani.
30 Unengele, uwecho gwa Yohana
gukubaticha uboka kumbengu,
andaje uboka kubandu?" Unyangange.

31 Ngabatumbu kutaukana,
"Tulengabo? Anda tulengite,
'Kuboka ku mbengu,' alenga,
'Mboni, munhwaminingije
Yohana?' 32 Nambu anda tulengite, 'Ubokita kubandu.' "
Bajogopa bandu ajingi gambu boa
baamininge kutenda Yohana akiba kweli nnondoli jwa Nnoongo.
33 Ngabannyanga Yesu, "Tumanyije."

Yesu ngabalengela, "Nane uyo
nannengeje ngamwa ilebe yenje
kukinala gani."

12

Kulandanakia kwa akibalua ba nng'onda gwa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu ngalonge nabo kwa
kulandanakia, "Mundu jumwe
ngalema nng'onda gwa mizabibu,
ngalitindikia ubego, ngaemba
libomba lya ukamangi zabibu, na
ngachenga kilendo. Ngabajaika
akibalua bange na ngajenda
mwanja kukilambo cha kutaali.
2 Mangobu ga mauno, ngabankinga mmanda jwabe kwa
akalemi, akatolele lipungu lyabe
lya mauno li munng'onda gwabe.
3 Akalemi benia ngabampukila,
ngabamputa, ngabammuyanga
utopo. 4 Ngankinga kabele
mmanda jonge, jwenio uyo
ngabampoteka umutwe nu kuntenda ilebe yaoni. 5 Akola
nng'onda benia ngabankinga kabele mmanda jonge kwa akalemi
benia ngabankomanga. Ngabatuma akabanda bange ajingi
benia uyo ngabaputigwa, na
bange ngabakomigwa. 6 Ngaika
mundu jumwe tu jukuntuma,
jwombe mwana jwakwe jwajika ojwampala. Pukujomolela
ngankinga jwenio akalenga
'Manyi mabannyali manango.'
7 Nambu akalemi benia ngabalengalana, 'Jonjo nga mwana
jwakwe. Nyeme tankome, nu
ulichi gwakwe mauba gwito!'
8 Ku nyenie ngabampukila, ngabankoma nu kunnekela kumbeto
ja nng'onda."

9 Yesu ngabakonya, "Nkola
nng'onda atendabole? Apakuika
nakakoma akalemi, nakape
bandu bange nng'onda gwa
mizabibu. 10 Bo, nchomangitije
Majandiko ganga?

'Libwe elikanigwe na akachengi,
ngoe ligalambwike kube lyambone kupeta goa.

11 Nhwalo gongo utendigwe na Angwana ana Nnoongo,
na lyenie likuomongwa muno kwito!' "
12 Akiilongoi Akayahudi ngabajiga kumpukila Yesu, magambu bamanyangite kutenda kulandanakia kwenio kukiba kwabe angweto. Nambu bujogopa nkengeni ga bandu, kunyenie ngabanneka, ngabajabulanga.

Nhwalo gwa kulepa kodi
(Matayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Gange Mafalisayo na abankengama Helode ngabakinga bakampukile Yesu kwa malobe gakwe. 14 Ngabannyendelela, nukulenga, "Aboli, tumanyi kutenda mwenga nga mamundu manonge kweli kunnyogopaje mundu jwajoa. Kujalije kinala cha mundu nambu mmola kweli ja ndela ja Nnoongo. Mutulengele, bo, malagilo gito galenga ipaligwe kulepa kodi ku nkolongwa jwa Loma? Tulepe andaje takalepaje?"
15 Nambu Yesu ngamanya echibapala, ngabajanga, "Mboni nnyiganga kundega? Unete luela nulubone."
16 Ngabanete lumwe, jwombe ngabakonya, "Kumiyo na liina lende lyabene?"
Ngabajanga, "Kwa Akolongwa ba Loma."
17 Yesu ngabalengela, "Ga Nkolongwa jwa Loma mampa Nkolongwa jwa Loma, ga Nnoongo mampagange Nnoongo. Ngabanhwomwanga muno Yesu."

Nhwalo gwa kuyoka
(Matayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Bange Masadukayo, abalenga kubije kuyoka ngabannyendele Yesu, ngabankonya, 19 "Aboli, Musa atulagila nyene, 'Mundu andawile na kaleka akege gwangabe na mwana, nnung'una mundu batole malekwe, kupala bampotole nnung'una gwakwe ingota.' 20 Bai, pakiba na akalongo saba, nkolongwa ngatola munkege mwene ngawe pangabe na mwana. 21 Jwapabele ngatola malekwe nawele jwenio, na jwenio uyo ngajomoka pangapoto mwana. Ngibe uyo kwa nnung'una jwa tatu. 22 Akanung'na boa saba ngabaweganga pangapoto mwana. Pukujomolela munkege jola uyo ngawe. 23 Bai, bandu pabapakuyoka, lichoba lya kuyoka bandu, amama benia biba aanaba ba beneke? Kwa magambu boa saba bakiba bantoile."
24 Yesu ngabalengela, "Mangweto nnemwangite muno! Mmanyi kwa magambu gwanike? Kwa magambu mmanyingitije Majandiko wala uwecho gwa Nnoongo. 25 Gambu abawilengite apababapakuyoka bitolaje akege wala kutoligwa na analome, bibaganga anda akapakachi ba kumbengu. 26 Nambu kunhwalo gwa kuyoigwa kwa abawile, bo, nchomangitije Kitabu cha Musa paali pa kindumba echikikiba chakajaka mwoto? Nnoongo ngannengela Musa, 'Nenga na Nnoongo ba Ulaimu, Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo jwa Yakobo.' 27 Jwombe nga Nnoongo jwa bandu ababi momi, nambu jwa abawileje. Mangweto ntekulemwa muno."

Amuli ngolongwa.
(Matayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Jumwe jwa akaboli ba Malagilo ga Musa ngaika, ngajoa kutaukana kwabe. Ngamanya kutenda Yesu bajanga tela, kunyenie ngannyendelela ngankonya, "Amuli jako ejibi ngolongwa kupeta joa?"

29 Yesu ngajanga, “Amuli ejibi
ngolongwa jenje, ‘Mpenikie,
Mangweto bandu ba Kuisilaeli!
Angwana ana Nnoongo bito,
nga Angwana bito. 30 Mapale
Angwana ana Nnoongo binu kwa
mojo gwinu gwoa, kwa kiuke
chinu choa kwa malango ginu
goa, na kwa makakala ginu goa.’
31 Na jibena ngajenje, ‘Mumpale
nndami nnyinu anda pimikipala
mmene.’ Jibije amuli jenge ejibi
ngolongwa muno kuipeta yenje
ibena.”
32 Penia Aboli ba Malagilo
ga Musa ngabannengela Yesu,
“Chwapi, Maboli! Kweli, anda
apannengite, kutenda Nngwana
nga Nnoongo na kuyenie abije
nnongo jonge nambu jwenio.
33 Na kumpala Nnoongo kwa mojo
gwinu gwoa na kwa malango ginu
goa na kwa makakala ginu goa
na kumpala nndami nnyinu anda
apamikipala mmene, nhwalo
gongo gwa mbone muno kupeta
kumpe Nnoongo lilumbo li
inyama yu kutinia.”
34 Yesu apalola kutenda mundu
jwenio annyanga chwapi, ngan-
nengela jwombe, “Mwenga mmi
kutaalije na Kingwana cha
Nnoongo.”
Kuboka penia mundu ajigiteje
kunkonya kilebe.

Ukonyana nhwalo gwa Kilisto Nkomboi
(Matayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Mangobu Yesu apakiba ak-
abola ku Nyumba ja Nnoongo,
ngakonya, “Mboni akaboli ba
Malagilo ga Musa balenga ku-
tenda Kilisto Nkomboi ojwapam-
buligwe na Nnoongo nga Mwana
jwa Daudi? 36 Uhuke jwa Chwapi
annongolea Daudi ngalenga,
‘Angwana ngabalengela Angwana
bango,
ntame kingonu chango cha kalelo
mpaka apambakabeka akan-
gondwa binu pae ja makon-
gono ginu.’
37 Daudi mwene ankema,
‘Angwana’, Bai, Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo
iwechakanabo kube mwana jwa
Daudi?”
Bandu ajingi abampenakia Yesu
ngabaalalila muno.

Yesu bakelebuya na akaboli ba Malagilo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

38 Yesu apabola angweto,
ngalenga, “Magajogopange ak-
aboli ba Malagilo ga Musa,
abapala kutyanga na ngobo
yabe yina miniko eibambigwe
nu kupala kupatigwa abali ni
ichima kuchoko, 39 abachagula
itebu ina ichima mu nyumba ja
kugongalela na paali pina ichima
pa mpapala. 40 Kapokanga ilebe
akanawele na kajibanga angweto
nyumba yabe, na ukopakea
kunng'ongalela Nnoongo muno.
Ukumu jabe jiba ngolongwa muno
lichoba lya hukumu.”

Lilumbo lya nawele
(Luka 21:1-4)

41 Yesu apakiba atamite papipi
ni lichanduku lya malumbo,
akalolela bandu apabapanga uloi
gwabe. Bina uloi ajingi ngaba
panganga uloi nduu, 42 penia
ngaika nawele nhwocho nu
kupanga uloi gwa lyaba ibena.
43 Penia Yesu ngabakemanga
akinapunji bakwe, ngabalen-
gela, “Kweli nannengelanga,
amama nawele aba babekite
uloi ndu mulichanduku kapeta
boa. 44 Gambu boa ngabapanga
kile echibapatite nyonjakea uloi
gwabe, nambu amama aba,
bapangite yoa eyabakiba nayo,
bapangite yoa eyabakweti babe
na bwomi muno.”

13

Yesu alonge nhwalo gwa kubomoka kwa Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu apakiba akaboka pa
Nyumba ja Nnoongo, napunji
jwakwe jumwe ngannengela,
“Nnole, Aboli! Apagaalile mabwe
ganga na nyumba yakwe!”
2 Yesu ngajanga, “Mibona
nyumba yenje ngolongwa? Libije
ati libwe limwe elipakuigala
panani ja lenge, kila kilebe
makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa
(Matayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu apakiba atamite pik-
itombi cha Mizeituni, ngalola
ku Nyumba ja Nnoongo, Petulo
na Yakobo na Yohana na And-
ulea ngabankonya pa ntemela.
4 “Mutulengele ikobo yenje
ipakuika li? Na kiingi nike
echikipakubonekana kutenda
ikobo yenje ibandakile kupitila?”
5 Yesu ngabalenge, “Mma maha
akankoloya munduje. 6 Bandu
ajingi, mabaika mabikikema liina
lyango, kulenga, ‘Nenga nga jwe-
nio!’ Bombe mabaoyanga bandu
ajingi. 7 Pampakujoa nhwalo
gwa ngondo papipi andaje kutaali
makajogopaje. Ilebe yene mpaka
ipitile, nambu kupela kwene
kubi tango. 8 Kilambo chimwe
kiputana ni kilambo chenge,
kingwana chimwe kiputana ni
kingwana chenge, kulendema
lutope makuba kila paali na njala.
Ikobo yenie iba andi lipyanda lya
kubelekwa kwa mwana.
9 “Nambu mangweto mma-
ganga maha. Bandu mabam-
pelekanga kamabalacha, nu
kumputanga bokola mumajumba
gabe gu kugongalela. Na bapam-
peleka nnongi ja akatawala na
akangwana kwa magambu gan-
gune, kupala unjalakiche kwabe.
10 Nambu tangu nu kuikaje puku-
pela, Nhwalo Gwambone mpaka
utangachigwe kwa bandu boa.
11 Kingobu chabapa kuntakiana
nu kumpeleka kamaakama,
makapweleje kilebe champaku-
longela, mangobu pagapakuika,
nnengange chachote echim-
pakupata, gambu mangwetoje
andaje mpakulongela, nambu
gabakuboka kwa Uhuke jwa
Chwapi. 12 Mundu anng'aluka
nnunagwakwe akomigwe, na
awawa banng'aluka mwana
gwabe, ni ingota mayajingalila
achikibelei mundu na kako-
manga. 13 Bandu boa ba-
pakunchimwa mangweto kwa
magambu ga liina lyango. Nambu
ojwapakuimbalila mpaka kupela
nga ojwapakomboka.

Kulaga muno
(Matayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 “Apampakulola ‘Libaja’ Li-
jemite paali pangapakwe, ojwa-
choma na amanye mana gakwe,
penia, ababi ku Yudea batililange
kwitombi. 15 Ojwabi kunani ja
kinyanga cha nyumba akaulukaje
kujingila munyumba jakwe ku-
tola kilebe. 16 Ojwabi kunng'onda
akabujaje unyuma kutola ngobu
jakwe. 17 Bapakulaga akikege
bina ndumbo na akinamama
ababi ni ilemba eijonga machoba
genia! 18 Munnyope Nnoongo
kupala ikobo yenie yakapiti
mangobu ga malilije. 19 Gambu
kingobu chenie kubakube ku-
laga kwenio kwanapitije tangu
Nnoongo apapangana dunia
mpaka lele, na ipitije kabele.
20 Nambu Angwana bate kupun-
guya na yeneje akabije mundu
jukomboka. Nambu kwa maga-
mbu ga bandu bakwe abapam-
buligwe, Angwana bapungwiye
machoba genia.

21 “Anda mundu annengi,
‘Nno, Kilisto Nkomboi abi
pamba,’ Andaje ‘Abi papa,’
Makanhwaminije. 22 Gambu
papakupiti makilisto buwangi na
akalondoli buwangi. Na benia
balayanga iingi na yukuomongwa
yakaoyanga bandu, ata kubandu
abapambuligwe na Nnoongo.
23 Mmaganga maha. Nenga nan-
nengelinge ikobo yoa pangapitila.

Kuwika kwakwe Mwana jwa Mundu
(Matayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 “Mumachoba genia, kuboka
pa kulaga kwenio, lichoba liba
lubendu na mwei ung'alaje,
25 ndondwa ibakugwe kuboka
kumbengu, na makakala
ga mbengu gabakutikatika.
26 Mwana jwa Mundu abakupi-
tila mumaunde kwa makakala
makolongwa ni kibumo. 27 Jwenio
apakakinga akapakachi bakwe
kuboka kumbengu ingonu yoa
ya dunia bakongolange bandu
abapambuligwe na Nnoongo
kuboka kujitumbwi dunia mpaka
kujipei mbengu.

Kulandanakia kwa nkongo gwa ngokwa ya kulye
(Matayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 “Mukibolange kikilandanakia
na nkongo ntini. Kingobu
ndambi yakwe pitumbu kututuba
maamba, mmanya kutenda
mangobu ga mauno gaike. 29 Nu
uyo mangweto pampakibona
ilebe yenie yoa ikapitilaga,
mmanya Mwana jwa Mundu abi
papipi kuika. 30 Nannengelanga
kweli, kingolo chenje kipetaje
pangapitila genia goa. 31 Mbengu
na dunia maipeta, nambu malobe
gango gapetaje ngu.

Abije mundu ojwamanyi li-choba andaje kingobu
(Matayo 24:36-44)

32 “Nambu, nhwalo gu li-
choba andaje kingobu abije
mundu ojwamanyi kiika lii, na
akapakachi bukumbenguje, na
Mwanaje, nambu Awawa jika
jabe nga abamanyi. 33 Mmegange
maha na nkelukiyange, magambu
mmanyangitije kingobu chenie
kipakuika lii. 34 Maiba anda
mundu ojwaboka pachakwe
kujenda mwanja, nakalekalanga
akapakachi bakwe kinala, kila
mundu ni liengo lyakwe, nu
kuboka penia ngannenge nnendei
aba mio. 35 Nkelukiange, kwa
magambu mmanyingitije akola
nyumba babuja lii, pangaje
iba kimuyo, panakati nakati
ja kilo, kindabindabi andaje
kindabi. 36 Anda aike kingobutu
akankolelangaje nng'olokinge.
37 Aganannenge mangweto, nan-
nenge mmoa, nkelukiange!”

14

Nhwalo gwa kunkoma Yesu
(Matayo 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Gakaigala machoba mabena
kuika Mpapala gwa Pasaka
na Mikate jangajela kimela.
Akakung'i akolongwa na akaboli
ba Malagilo ga Musa bapalanga
ndela ja kumpukila Yesu kwa
chili na bankome. 2 Nambu nga-
balenga, “Tukampukije mangobu
ga mpapala, bandu bakaikangaje
kutendanga kijonga.”

Yesu apakaigwa mauta ku kil-ambo cha ku Betania
(Matayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

3 Yesu akiba ku Betania
kachakwe Simoni, ojwakiba juna
maloi. Apakiba akalya chakulya,
ngabaika amama bamwe abakiba
na chupa cha alabasta china

mauta gina kunungila muno
ga nalido gina bei ngolongwa.
Ngakajula chupa chenie, nganny-
itila Yesu mauta genia umutwe.
4 Bandu bange abakibanga penia
ngabachimwa nu kulengelana,
“Kwa nike kugatunia mauta
gangano! 5 Kabi gauchigwe ku
bei ngolongwa, nu kwela kunnepa
nkamu maengo kwa yaka itatu,
nu uloi gwene kape akaocho!”
Ngabakalapila amama benia.
6 Nambu Yesu ngabalengela,
“Malekange! Mboni machum-
buya? Batei chwapi ni kile
chambone kwango. 7 Akaocho
mmilingite nabo kila machoba,
na kingobu chachoa echimpala,
nhwechi kajangata angweto.
Nambu mmeje kila machoba
na nanenga. 8 Jwombe ateile
apaotwile, aupakie mmele
gwango mauta kumbanganila
kwa machiko. 9 Nannengelanga
kweli kutenda, padunia poa
pupakutangachigwa Nhwalo
Gwambone, kitendwa chenje
chibatei amama aba kibakulon-
galigwa kakombake benia.”

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Matayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Kubokapenia Yuda Isikalioti,
jumwe kati ja akinapunji komi na
abena, ngajenda kwa akakung'i
akolongwa ibe anng'aluke Yesu
kwabe. 11 Akakung'i akolo
ngabaalalila apabajoa nhwalo
gwenio, nu kulagila kumpe uloi
jwenio. Penia Yuda ngabe
akapala ndela ju kunng'aluka
Yesu.

Yesu alye chakulya cha Mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bakwe
(Matayo 26:17-25; Luka 22:7-23; Yohana 13:21-30)

12 Lichoba lya kutumbula
kwa Mpapala gwa Mikate
janga jela kimela, lichoba lya
mwana limbelele jwa Pasaka
kuchinjigwa, akinapunji bakwe
ngabankonyanga Yesu, “Mpala
tumpanganile ko Mpapala gwa
Pasaka?”

13 Penia Yesu ngabakinga
akabele kati ja akinapunji bakwe
ngabalengela, “Nnyendange
kunnyini, na mankongana na
mundu jumwe ojwapotwi kibega
cha mache. Mankengamange,
14 mpaka munyumba ejapaku-
jingi, makannengele nkola
nyumba, ‘Aboli balenga, chumbi
chako echimbakulele mpapala
gwa Pasaka pamwe na akinapunji
bango?’ 15 Na jwenio mannayanga
chumbi kikolongwa kugolofa,
echikipanganigwe kijomoligwe,
mpangania mwenio.”

16 Akinapunji ngababokanga,
ngabajenda kunnyini, ngibikikole
kila kilebe tela andi Yesu apa-
balengalinge, ngabapangania
mpapala gwa Pasaka.

17 Apiika kimuyo, Yesu ngaika
pamwe na akinapunji bakwe
komi na abena. 18 Apabakibanga
bakalyaga, Yesu ngalenga, “Nan-
nengelanga mangweto kutenda
jumwe kati jinu apakung'aluka,
jumwe kati jinu ojwalye pamwe
nanenga.”

19 Akinapunji ngabaechuka nga-
batumbu kunkonya Yesu, jumwe
jumwe, “Bo, nenga?”

20 Yesu ngabajanga, “Nga
mundu jumwe kati jinu mang-
weto komi na abena, ojwalela
nkate pamwe na nenga muntun-
gati. 21 Mwana jwa Mundu
mawa andi pagalenga Majandiko
Gachwapi nhwalo gwa jwenio,
nambu, kulaga mundu jwenio
ojwapakunng'aluka Mwana jwa
Mundu! Yakabi mbaya kwa
mundu jwenio anda akabelwik-
ije!”

Chakulya cha Angwana
(Matayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Akakolinto 11:23-25)

22 Apabakiba bakalyaganga, Yesu ngatola nkate, ngalumba, ngaumetula na kapaganga akinapunji bakwe, nukulenga, “Ntolange, gongo mmele gwango.”

23 Kubokapenia ngatola kikombe, nganng'ongolela Nnoongo, ngabapaganga, na boa ngabanyweganga mukikombe chenie. 24 Yesu ngalenga, “Jenje nga myai jango ejijitika kwa bandu ndu, myai jango ejichalakicha lilagano lya Nnoongo. 25 Nannengelanga kweli, nyweje kabele divai mpaka lichoba elimbakunywe divai nhyono ku Kingwana cha Nnoongo.”

26 Kuboka pu kujemba nhwambo, ngabajenda kukitombi cha Mizeituni.

Yesu alondola kutenda Petulo apakunkana
(Matayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Mmoa mwenga mpakutilanga na kuneka ne jika, gambu Majandiko galenga, ‘Nnoongo mankoma nchungi, na mambelele goa magapwilikana.’ 28 Nambu kuboka pu kuyoka kwango, mbakunnongalela ku Galilaya.”

29 Petulo ngajanga, “Ata ikabi boa bannekangite, ne nannekaje!”

30 Yesu ngannenge Petulo, “Nannenge kweli kutenda tango nkokoloko nu kubekaje pabena kilo, mpakungana patatu kutenda umanyije nenga.”

31 Nambu Petulo ngajendeke kulenga, “Nengaje yenie, ati nakapaligwe kuwe pamwe na mwenga!”

Na akinapunji boa ngabalenga uyo.

Yesu agongalela ku Gesisemane
(Matayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Ngabaikanga paali apakemigwa Getisemani, na Yesu ngabalenge akinapunji bakwe, “Ntamange pamba mangobu ne nakagongalela.” 33 Ngantola Petulo na Yakobo na Yohana. Ngabe na mbwele na ngaechuka muno, 34 ngabalenge, “Mbi na kuechuka muno umwojo papipi nu kuwe. Ntamange pamba na nkelukiange.”

35 Ngajenda nnongi kachoko, ngakileke pae manguku, ngagongalela Nnoongo kutenda, anda iwechikine, akapeteje mangobu genia ga kupotekigwa. 36 Ngagongalela, “Awabango, kwinu kila kilebe kuwechekana. Umokeye kikombe chenje chukupotekigwa. Nambu ikabe anda apambalaje, nambu pampala mwenga.”

37 Kubokapenia ngababuji akinapunji bakwe akatatu bala, ngabakole bagochilinge. Ngannenge Petulo, “Simoni, bo, nng'ochile? Nhwotwije ukelukia ata kingobu chimwe?” 38 Penia ngabalengela, “Nkelukiange na kugongalela kupala makalondoigwaje. Mwojo utenda kupala, nambu mmele ulegalike.”

39 Ngajenda kugongale kabele, ngabuji malobe ugaga. 40 Penia ngabuja kabele, ngabakolelanga bagochalinge. Mio gabe gakiba na lugono. Bamanyangiteje chukunnyanga.

41 Apabuja mala ja patatu ngabalengela, “Mmilingite tango makagolokanga nu kupomolela? Itochite! Kingobu kiike! Nnole, Mwana jwa Mundu ngoe bankamuya kwa bandu akabaja. 42 Nnyinukange tujende. Atendakuika ojwapakung'aluka.”

Kujigiligwa kwa Yesu
(Matayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

43 Yesu apakiba tango akalongela kingobu Yuda, jumwe
kati ja akinapunji bakwe apaika.
Ngaika pamwe nankengeni nko-
longwa gwa manjolinjoli pamwe
na mapanga na imbonga, na
ngankamuya kwa akakung'i ako-
longwa, na akaboli ba Malagilo ga
Musa, na akananhota. 44 Mundu
ojwapala kunng'aluka Yesu, ak-
iba tayali aulaite kiingi nken-
geni gwenio kulenga, "Mundu
ojumbakunkumbatila ngajwenio.
Mampukilange na mammekange
pulenda."
45 Kingobutu Yuda apaika,
ngannyendele Yesu nu kulenga,
"Aboli!" Penia ngankumbatila.
46 Kuyene ngabampukilanga Yesu
nu kummekanga mumakakala.
47 Nambu jumwe ojwajemita
penia pamwe na Yesu ngau-
cholomola upanga gwakwe nu
kumputa mmanda jwa Nkung'i
Nkolongwa, nganhweketa lichik-
ilo. 48 Penia Yesu ngabalenge, "Bo,
mboni nhwikalinge na mapanga
na imbonga kumbukila nenga,
anda ne napoki? 49 Kila lichoba
nakiba pamwe namangweto
nakammolanga ku Nyumba ja
Nnoongo, na wala umbukilingije.
Nambu Majandiko Gachwapi
galenganile."
50 Penia akinapunji boa ngaban-
neka nu kutila.
51 Pakiba na kakombo jumwe
ojwakiba akankengama Yesu
akiba akwindite lutando. Ngaba-
jiganga kumpukila, 52 nambu
jwombe ngapokonyoka, ngaluleka
lutando lola, ngabutuka maken-
gele.

Yesu nnongi ja Libalacha
(Matayo 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Yohana 18:13-14,19-24)

53 Penia Yesu ngabantola mpaka
ku nyumba ja Nkung'i Nkolongwa,
penia bakiba na akakung'i ako-
longwa boa, ikinanhota na ak-
aboli ba Malagilo ga Musa bak-
ibanga bakonganinge. 54 Petulo
ngabe kutaali akankengama Yesu,
ngajingi mu uwa ja nyumba ja
Nkung'i Nkolongwa. Ngatama
pamwe na akalendei, akajota
mwoto. 55 Akakung'i Akolongwa
na Libalacha lyoa ngabapalanga
uchaili gu kuntakiana Yesu kupala
akomigwe, nambu bapatangitije.
56 Bandu ndu ngabapianga uchaili
guwangi ku Yesu, nambu uchaili
gwabe ujeketeligweje.
57 Kubokapenia bandu bange
ngabajema kulenga uchaili
guwangi ku Yesu, 58 "Ngutunnyoa
mundu ojo apalenga, 'Mbakubo-
mola Nyumba ja Nnoongo
ejichengigwe na bandu, nu
kuchenga jenge kwa machoba
matatu jangachengigwa na
bandu.' " 59 Nambu ata angweto,
uyo, uchaili gwabe ujeketeligwije.
60 Nkung'i Nkolongwa ngajema
nnongi jabe boa nu kunkonya
Yesu, "Bo nnyanguje kwa bandu
bamba abantakiana mwenga?"
61 Nambu Yesu ngatama nu
alongije ata lilobe limwe. Nkung'i
Nkolongwa ngankonya kabele,
"Bo, mwenga nga Kilisto Nkomboi
Mwana ojwapambuligwe na
Nnoongo juna Kibumo?"
62 Yesu ngajanga, "Nenga,
nga jwenio, kabe mamammona
Mwana jwa Mundu atamite
kingonu cha kalelo cha Angwana
Bina Makakala na akaika mu-
maunde ga kumbengu!"
63 Penia Nkung'i Nkolongwa
ngapapula lutando lwakwe ku-
laya lilaka lyakwe, ngalenga, "Tu-
paije akachaili! 64 Nnyoaninge
apantukana Nnoongo. Mangweto
nhwachangabo?"

Boa ngubunhukumula kutenda,
apaligwa kuwe.

65 Bange kati jabe ngabatumbu
kunhuni mata Yesu, ngabanhwiba
kumio, ngabamputa. Nu kun-
nengela, “Nnondole nga beneke
abamputite!” Ati akalendei
ngabantolanga, ngabamputanga
makopi.

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18,25-27)

66 Petulo akiba tango pae
kuua, mmanda jumwe munkege
jwa Nkung'i Nkolongwa ngaika.
67 Apammona Petulo akajota
mwoto, ngannolekea, ngannen-
gela, “Ati mwenga uyo makiba
pamwe na Yesu jwa ku Nazaleti.”

68 Nambu Petulo ngakana.
“Numanyije, ati echinnongela
mbi kikimanyaje!” Kubokapenia
Petulo ngajenda panja kuua.
Penia nkokoloko ngabeka.

69 Mmanda munkege jola apam-
mona kabele Petulo, ngatumbu
kabele kalenge bandu abakibanga
bajemangite penia, “Mundu jonjo
nga jumwe kati jabe!” 70 Nambu
Petulo ngakana kabele.

Kingobu tu, bandu abakibanga
bajemangite penia ngabannenge
Petulo, “Kweli mwenga nga
mabamwe kati jabe, gambu
mwenga uyo mmoke ku Galilaya.”

71 Nambu Petulo ngalenga,
“Napila yenie kutenda nenga
kweli! Nnoongo awechite
kunhukumu ne anda nenga
uwangi! Numanyi mundu ojun-
nongela minhalo jakwe!” 72 Penia
nkokoloko ngabeka kabele,
na Petulo ngakombokela Yesu
apannengile, “Tango nkokoloko
nukubekaje, mpakungana patatu
kutenda umanyije ne.” Petulo
ngakilikitila nu kuguta.

15

Yesu bampeleka kwa Pilato
(Matayo 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Pukuchaga, akakung'i ako-
longwa ngababeka machabuli
pamwe na akinanhota na akaboli
ba Malagilo ga Musa na Libalacha
lyoa, ngabalagana kuntaba Yesu
mitondolo, ngabampeleka kunka-
muya Pilato. 2 Pilato ngankonya
Yesu, “Bo, mwe nga Mangwana ba
Akayahudi?”

Yesu ngajanga, “Elo, mwe nen-
gite.”

3 Akakung'i akolongwa ban-
takiine Yesu ilebe ndu, 4 Pilato
ngankonya kabele Yesu, “Bo,
nnyangaje lilobe? Nnyowa
apabanchalakicha mwe.”

5 Nambu Yesu ajangitije lilobe,
mpaka Pilato ngaomongwa.

Yesu bunhukumu kuwe
(Matayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39; 19:16)

6 Kila mangobu ga mpapala
gwa Pasaka, Pilato akiba na
lukobo lwa kaleke mpungwa
jumwe ojubampaile. 7 Kingobu
chenie, pakiba na mundu jumwe
ojwa kemigwa Balaba, atabigwe
mikipungo kwa magambu gu
ukoma. 8 Kingobu pabakongana
bandu nu kunnyopa Pilato
batendelange lukobo lwakwe.
9 Pilato ngabakonyanga, “Bo,
mpalanga nannekelange Nng-
wana jwa Akayahudi?” 10 Alenga
yene magambu amanyi kutenda
akakung'i akolongwa bankamwie
Yesu kwakwe kwa magambu ga
bwiu tu.

11 Nambu akakung'i akolongwa
ngabakweleke bandu bannyope
Pilato banyogole Balaba. 12 Pilato
ngabakonya kabele bandu ba,
“Ngoe mpala nantendibo mundu
jonjo ojumankemanga Angwana
ba Akayahudi?”

13 Bandu boa ngabatondobea
lilobe kabele, “Mammambe pan-
chalaba!”
14 Nambu Pilato ngabakonya,
“Kwa nike! Atei ubaja gani?”
Nambu angweto ngabayanga
kulenga kanonoya, “Mammambe
panchalaba!”
15 Pilato apala kaalalila bandu,
bai, ngannekeke Balaba apite
mikipungo. Ngaamulicha Yesu
abambigwe panchalaba.

Akalenda bammeka nhwenyo Yesu
(Matayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

16 Manjolinjoli ngagampeleka
Yesu panganya ja boma,
ngabakongana ikuta yoa ya man-
jolinjoli. 17 Ngabankwindiya Yesu
ngobo ya kingwana, ngabapota
luchengo lwa miba, nga-
bankwindiya umutwe. 18 Kuboka
penia ngabatumbu kunnamukia,
“Nname muno Mangwana ba
Akayahudi!” 19 Benia ngabamputa
nnai umutwe, ngubunhuni mata,
ngaba kilikitila nu kunnitila kun-
hwenyo. 20 Kuboka pu kummeke
nhwenyo ngubunhwula ngobo ji
Kingwana nu kunkwindiya ngobo
yakwe kabele. Ngabampeleka
kummamba.

Yesu abambigwa panchalaba
(Matayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

21 Undela, ngabankole mundu
jumwe ojwakemigwa Simoni,
ojwaika kunnyini kuboka
kung'onda. Manjolinjoli ngaga
nhwamulicha aupotole nchal-
aba gwa Yesu. Simoni akiba
jwa kilambo cha Kulene ak-
iba awawa ba Alekizanda na
Lufusi. 22 Benia ngabantola
Yesu ngabampeleka mpaka paali
papakemigwa Goligota, mana
gakwe, paali pi “Kitongo cha
Mutwe.” 23 Benia ngabajiganga
kumpe divai ejibatindagine na
manemane, nambu jwombe
ngakana kunywe jenie. 24 Kuboka
penia ngabammambanga nu
kubagana ngobo yakwe bene
akangweto kukuoma kiumbu-
umbu bamanye kila mundu cha-
pakupata! 25 Ikiba kindabi nun-
hwana apabammambanga Yesu
panchalaba. 26 Litangacho lya
lukumbi lwa jwenio liandikigwe
yene, “Nngwana jwa Akayahudi.”
27 Pamwe na jwenio bakabam-
bigwa na akapoki abena jumwe
kingonu cha kalelo na jonge
kingono cha kangeja. 28 Penia
ngagalenganila Majandiko Gach-
wapi agalenga, “Ngaba mmeka
pamwe na akabaja.”

29 Bandu abapetanga paali
penia ngabammona Yesu ngaban-
tukana kulenga, “Aha! Nnyenda
makabomola Nyumba ja Nnoongo
nu kuchenga kwa machoba
matatu! 30 Ngoe nhwuluke pan-
chalaba mikikombole mmene!”

31 Akakung'i akolongwa pamwe
na Akaboli ba Malagilo ga Musa
apabammona Yesu ngabalenga,
“Ngabakombo bange, nambu
aotwije kukikombola mwene!
32 Konda jwenio nga Kilisto
Nkomboi, Nngwana jwa Isilaeli!
Tummone anda aulwike panchal-
aba, na twe matunhwamina.”

Na baba akabena ababambigwa
pamwe na Yesu ba ngabantukana
uyo.

Yesu ajomoka panchalaba
(Matayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

33 Ikiba saa sita nalumu mpaka
saa tisa kimuyo lubendu ngulu-
tanda kilambo choa. 34 Saa tisa
kimuyo Yesu ngaguta kwa lilobe
likolongwa, ngalenga, “Eloi, Eloi,
lama sabakitani?” Mana gakwe,
“Nnoongo jwango, Nnoongo
jwango, mboni uneka?”

35 Bandu bange abajemangita
penia abannyoanga jwenio nga-
balenga, “Mpenikie! Ankema
Eliya.” 36 Jumwe kati jabe ngabu-
tuka, ngatola litonji ngalichwika
musiki, ngalitabalila munnai
ngantondobeke anywe ngalenga,
“Nyemitulole anda Eliya maika
kunhwuluya panchalaba!”
37 Yesu ngaguta kanonoya, nga-
jomoka.
38 Panjia ja nkati ja Nyumba
ja Nnoongo elibagina pa Chwapi
ja Nnoongo ngijipachuka ipande
ibena kuboka kunani mpaka pae.
39 Kilongoi jwa akalenda ba Loma
akiba ajemite nnongi ja nchal-
aba apalola kiwe chawa Yesu,
ngalenga, “Kweli mundu ojo akiba
Mwana jwa Nnoongo!”
40 Akikege bange bakibanga
penia bakalola kutaali, pamwe
na benia akiba Maliamu Magi-
dalena na Salome, na Malia
amama achoko ba Yakobo na
Yusufu. 41 Benia bankengama
Yesu apakiba ku Galilaya na kum-
megelela. Bange akikege ajingi
abaika Kuyelusalemu uyo bakiba
penia.

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

42 Ikiba kimuyo apaika Yusufu
jwa Alimatayo. Jumwe jwa Libal-
acha lya chilikali juna Madalaka,
jwenio alendela Kingwana cha
Nnoongo. Likiba lichoba lya
kupanganikia kujimukila Lichoba
lya Kupomalela. 43 Yene ngaika
Yusufu mundu ju kilambo cha
Alimatayo, akiba jumwe kati
ji kikuta kikolongwa jwapata
ichima muno. Jwombe uyo
alendela kuika kingwana cha
Nnoongo. Penia ngannyendele
Pilato pangajogopa ngajopa
bampe mmele gwa Yesu 44 Pilato
ngaomongwa kujoa kita Yesu
ajomwike. Ngankema nnenda
nkolongwa ngankonya anda
Yesu ajomoka tango kindae.
45 Pilato apannyoa nnenda nko-
longwa kutenda Yesu ajomwike,
nganyeketela Yusufu autole
mmele gwa Yesu. 46 Yusufu
ngaemela ngobo nhuu ja kitani
ngauluya pae mmele gwa Yesu
ngaubiligila chanda. Ngaubeka
mulikabuli elikiba liembigwe
piliganga, kubokapenia ngalipil-
imbia libwe likolongwa nnongi ja
nniango gu likabuli. 47 Maliamu
Magidalena na Maliamu ama-
mundu Yusufu ngabapabona
pububekite mmele gwa Yesu.

16

Kuyoka kwa Yesu
(Matayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Kuboka pi Lichoba li
Kupomolela kupeta, Maliamu
Magidalena na Salome na
Maliamu amamundu Yakobo
ngabaeme mauta ga kunungila
ibe bukupakaye mmele gwa Yesu.
2 Lichoba lya jumapili kind-
abindabi, ngabajenda kulikabuli,
lichoba apalitumbula kupita. 3 Na
angweto ngababe bakalengelana,
“Mene ojwapa kutubokea libwe
paniango gu likabuli?” 4 Nambu
apabalolanga, ngibilibona libwe
liboigwe. Na lyakiba libwe liko-
longwa muno. 5 Apabajingala mu-
likabuli, ngabammona kakombo
jumwe ojwakwindite ngobo nhuu,
atamite kingonu cha kalelo,
ngabaomongwa muno.
6 Nambu kakombo jola nga-
balengelanga, “Makaomwangaje,”
manyi mampalanga Yesu jwa ku
Nazaleti ojwabambigwe mun-
chalaba. Ayokite, abije pamba.
Nnolanga paali apabakiba
banng'onakinge. 7 Nnyendange
makalengelange akinapunji
bakwe pamwe na Petulo kutenda
apakunnongelelanga kwako ku

Galilaya. Kwenio mamammona
anda apannengelinge.
8 Ngababoka pilikabuli pala,
bakalendema kukujogopa na mb-
wele. Bannengalingeje mundu
kilebe chochoa, magambu batela
kujogopa muno.

*Yesu ampiti Maliamu Mag-
dalena*
*(Matayo 28:9-10; Yohana 20:11-
18)*
9 Yesu kuboka pa kuyoka kind-
abindabi lichoba lya Jumapili,
ngatumbula kumpiti Maliamu
Magidalena, Yesu ojwammoita
michepela saba. 10 Maliamu Mag-
dalena ngajabula, ngabalengela
abakiba pamwe na Yesu. Bakiba
bakakokaleka nu kuguta, 11 na
apabannyoa jwenio akalenga
kutenda Yesu abi mmomi nu
kutenda Maliamu Magdalena
ammweni, baaminingije.

Yesu bapiti akinapunji abena
(Luka 24:13-35)
12 Kuboka penia Yesu ngabapi-
tila akinapunji abena kongo
agalambwike kumio. Akinapunji
benia bakiba bakajenda kukijiji.
13 Angweto uyo ngabajenda,
ngabalengela akajabe, nambu
angweto uyo baaminingije.

*Yesu bapitila akinapunji komi
na jumwe*
*(Matayo 28:16-20; Luka 24:36-
49; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-
8)*
14 Pukujomolela, Yesu
ngabapitila akinapunji bakwe
komi na jumwe ogubakiba
bakalya. Ngabakalapila muno
angweto, magambu gwangaamini
gwabe nu kutauka kwabe,
gambu baaminingeje abakiba
bammweni kuboka pa kuyoka.
15 Ngabalengela, “Nnyendange
kudunia joa makatangachange
Nhwalo Gwambone ku kila
mundu. 16 Ojwaamini nu
kubatichigwa apaukomboligwa,
jwanga amini apakuhukumigwa.
17 Ni iingi yenje ipaukengamana
nababa abaamini, ku liina
lyango bapakuboya michepela na
bapakulongela kilonge kiyono.
18 Anda bakamwi lijoka andaje
banywi kilebe chochoa china
uchungu, chabengwaje, ba-
pakubeka maboko gabe panani ja
akatamwe, nangweto mabalama.”

*Yesu atoligwa kujenda kum-
bengu*
(Luka 24:50-53; Itendwa 1:9-11)
19 Kuboka pa Nngwana Yesu
kujomo kulonge nabo, ngatoligwa
kujenda Kumbengu nu kummeka
kingonu cha kalelo cha Nnoongo.
20 Akinapunji ngabajenda nu ku-
tangacha kila paali, na Angwana
ngabakamwa liengo pamwe na
angweto kuchalakicha nhwalo
gwenio ku iingi eyikengamana
nabo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Luka Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Luka nga gumwe kati ja itabu ncheche imu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, “Injili” mana gakwe “Nhwalo Gwambone.” Uandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Luka ngiti aandiki nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia tuje, nambu uyo aandiki ilebe yabatenda akinapunji ba Yesu, kuboka pukujomoka Yesu nu kuyoka, mukitabu chikikemigwa Itendwa ya Achandundame. Abije mundu jwamanyi kingobugani puandikigwa Nhwalo Gwambone gwa Luka andaje paali puandikigwa, nambu akachomi bajekatile kutenda iwechakine uandikigwa chaka cha 70 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Nhwandiki Luka, jwakiba nng'anga. Ndela jatumi kuandika ni kilongela ilaya kutenda akiba nchomi. Luka aandike kipola nhwalo gu kutama kwa Yesu padunia, ngalanduli ikobo andi pikiba, kuyene bandu baotwi kujangatigwa pabachoma genia (Luka 1:1-3). Jwenio akiba Nhyahudije (Kolosai 4:10-14) Aandika kupala kila mundu jwanga Nhyahudi amanye. Yene ibonekana palandulila lukobo lwa Akayahudi (Luka 1:8).

Nhwalo Gwambone gwa Luka utekulandana muno ni kitabu cha Matayo na Maluko, gambu ilanduli ile imwe nu kukulandana. Kati ji itabu itatu, Luka alandulile ilebe ndu nhwalo gu kubelekwa kwa Yohana Mmatichi. Luka uyo akwajali nhwalo gu kulekeke malemwa (Lipungu lya 3:3, 11:4, 17:3-4, 23:34, 24:47) Nu kugongalela (Lipungu lya 3:21, 5:16, 6:12, 11:1-12, 22:32).

Agabi mukitabu

- Luka atumbu Nhwalo Gwambone kukulenga gambu gu kuandika (Lipungu lya 1:1-4).
- Kabe alandulile kubelekwa kwa Yesu na kabe Yesu pajipanganikia ndela jiliengo lyakwe (Lipungu lya 1:5-4:13).
- Kipande kikolongwa chikiigile mu Nhwalo Gwambone, Luka alanduli liengo lyatenda Yesu, muno ikobo yatendaga ni ilebe yabolaga (Lipungu lya 4:14-21:38).
- Mumapungu mabena gukujomolela, Luka alanduli kujomoka kwa Yesu, nu kuchikigwa nu kuyoka kwakwe (Lipungu lya 22-24).

1 Mana Teofilo, bandu ajingi baandike ilebe andi pabaotalinge nhwalo gwa ipitile kwito. 2 Andi pubutulandulila abakiba akachaili abagabweni, na akapakachi bi lilobe lyenie kutumbu lolo. 3 Na ialile nane ananhota magambu njomite kukuingikia ilebe yenie kuboka pitumbulaga mbemele iba chwapi kunhwandakila gwe Teofilo nhwalo gongo. 4 Ndenda yenie kupala mmanye kweli joa ja kila kilebe echimmoligwe.

Kutangacha kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

5 Kingobu Helode apakiba Nngwana jwa ku Yudea, pakiba na Nkung'i jumwe liina lyakwe Zakalia, jukikuta cha Abiya. Lina lya aanamundu bakemigwa Elizabeti jwombe uyo akiba ju lungolo lwa nkung'i Aluni. 6 Boa akabena bakiba bambone nnongi Nnoongo, bakibanga kengama Malagilo ga

Angwana ana Nnoongo. 7 Nambu
bapatangiteje ingota magambu
Elizabeti akiba ntonga na boa
akabele bakibanga bagoiminge
muno.
8 Lichoba limwe Zakalia apak-
iba akakamula liengo lyakwe andi
nkung'i mu Nyumba ja Nnoongo,
ikiba jamu jakwe jukubegelela.
9 Andi pikiba lukobo lwabe Za-
kalia ngachaguligwa kujenda mu
nyumba ja Nnoongo kuukalikia
ubani ejibakengama akakung'i,
nnongi nkati mwa nyumba
ja Nnoongo. Yenie ngajenda
nnongi ja Nyumba ngolongwa ja
Angwana, 10 kingobucho bandu
ajingi bakiba bakonganinge panja
kung'ongalela Nnoongo kingobu
cha kuukalakia ubani.
11 Mpakachi jwa Angwana
kuboka kumbengu ngampitila
Zakalia umwo nnyumba ngajema
kingono cha kalelo chikitembe
chukuukalakia ubani. 12 Zakalia
apammona mpakachi jwenio
ngaomongwa na ngajogopa.
13 Nambu mpakachi jo nga-
nengela, “Zakalia makajogopaje
Nnoongo ajowine kugongalela
kwinu na Elizabeti aanabinu
mabapotola mwana munalome.
Mampa liina lyakwe Yohana.
14 Mma na laa ngolongwa, na
bandu ajingi mabannulatila kwa
kubelekwa kwakwe. 15 Apakube
nkolongwa nnongi ja Angwana,
ainyweje divai, wala chukunywe
kikale matwelela Uhuke jwa
Chwapi. 16 Mababuyanga bandu
ajingi bu Kuisilaeli Kangwana
ana Nnoongo babe. 17 Jwenio
balongalela Angwana akalon-
goleigwa na makakala nu uhuke
andi nnondoli Eliya jwa Nnoongo.
Mababeka akawawa na ingota
kupalana, mabagalambuya bandu
bangajali babe na mawacho gam-
bone, babekanga maha bandu ba
Angwana kwa magambu gabe.”
18 Zakalia ngannengela
Mpakachi, kuboka kumbengu
numanyabo nhwalo gweniogo?
Nane ng'oime na akango unyaela?
19 Mpakachi ngajanga, “Ne na
Gabulieli, nanyema nnongi ja
Nnoongo, bangingite nonge
namwenga nannenge Nhwalo
gwa mbone gongo. 20 Gambu
gwanga amini gwinu mma
mabubu. Nhwotoje kulongela
mpaka aganannengila galen-
ganile.”
21 Mangobu genia, bandu
bakiba bakannendanga Zakalia
ngabaomongwa kukuchelwa
kwakwe Unyumba ja Nnoongo.
22 Apapita panja aotwije kulon-
gela na bandu ngabamanya ku-
tenda aibweni ikobo Munyumba
ja Nnoongo. Aotwije kulongela
kilebe, alangila numaboko gakwe.
23 Zakalia apajomola jamu
jakwe ja kubegalela Munyumba
ja Nnoongo, ngabuja kachakwe.
24 Kubokapenia Elizabeti aanaba
Zakalia ngabapata ndumbo.
Nambu ngibikiiya unyumba kwa
myei nhwano. 25 Ngalenga, “Ngoe
Angwana banyangite, bamoite oni
jango nnongi ja bandu!”

Kubelekwa kwa Yesu kutenda kutangachigwa

26 Mwei gwa sita gwa ndumbo
ja Elizabeti, Nnoongo ngankinga
mpakachi Gabulieli kuboka kum-
bengu ajende kukilambo cha ku
Nazaleti okwo Ku Galilaya, 27 kwa
kamwale jumwe, ojwalagine ku-
tolana na mundu jumwe ojwa
kemigwa Yusufu jwa lungolo lwa
Daudi. Lina lya kamwale jwenio
Maliamu. 28 Mpakachi kuboka
Kumbengu ngannyendela ngan-
nengela, “Tengela jibe pamwe
namwe! Angwana babi pamwe
na mwenga na bampi upeele
muno!”
29 Maliamu pajoa malobe genia
ngaechuka muno, kugaacha
malobe genia mana gakwe nike?

30 Mpakachi kuboka kumbengu
ngannengela, “Makajogopaje
Maliamu, Nnoongo ampi upeele.
31 Mampata ndumbo, mampotola
mwana munalome na mampa
liina lyakwe Yesu. 32 Jwenio maba
nkolongwa na akemigwa Mwana
jwa Nnoongo ojwabi kunani
muno. Angwana ana Nnoongo
mabampa kitebu cha Nngwana
Daudi aoko mundu, 33 jwenio
nga nngwana ju lungolo lwa
Yakobo machoba goa pangapela,
kingwana chakwe kiba cha
machoba goa pangapela!”
34 Maliamu ngannengela
mpakachi kuboka kumbengu,
“Kilebe chenie kiba bole? Na-
nenga nanabeje na munulome
tangu nabelekwa?”
35 Mpakachi kuboka kumbengu
ngajanga, “Uhuke jwa Nnoongo
manhwikilila, na makakala ga
Nnoongo maganhwekelela kwa
magambu genia Mwana ojwapa
kubelekwa akemigwa Nchwapi,
akemigwa Mwana jwa Nnoongo.
36 Nkombokela nnongo gwinu
Elizabeti, aganu kube mbuja, ak-
weti ndumbo gongo mwei gwa
sita ojwamanyakine na bandu
kube ntonga. 37 Kwa magambu
libije lyangaotola Nnoongo.”
38 Maliamu ngalenga, “Nenga
napakachi ba Angwana, ibe anda
apannengite.” Na mpakachi
kuboka kumbengu nganneka.

Maliamu antyangi Elizabeti

39 Kuboka pamachoba ma-
choko, Maliamu ngaboka mwanja
ngajenda chokwe mpaka kil-
ambo echikibi kuitombi ya
Yudea. 40 Kwenio ngajingi
unyumba ja Zakalia ngampata
abali Elizabeti. 41 Elizabeti
apajoa abali ja Maliamu, kingota
cha mulutumbo mwa Elizabeti
ngikiina. Elizabeti nganhwikili
Uhuke jwa Chwapi, 42 ngalongela
kwa lilobe likolongwa, “Nkweti
kindimba kupeta akikege boa
na mwana ojwapakubelekwa
akoigwe. 43 Kunike kilebe
kikolongwa kipitilile kwango, ata
amama ba Angwana bango baike
kwango nenga? 44 Apanyoina
abali jinu, mwana mulutumbo
lwango ngainaina kukuala mojo.
45 Mbaya mwe manhwamine ku-
tenda kilebe chibalenga Angwana
kwinu makilenganila.”

Nhwambo gwa Maliamu

46 Maliamu ngalenga,
“Mwojo gwango gwalumba
Angwana,
47 uhuke gwango ubi nalaa mag-
ambu Nnoongo Nkomboi
jwango.
48 Magambu bandekungombokela
nammanda gwabe na-
choko!
Kuboka ngoe bandu boa bangema
mbaya,
49 kwa magambu ilebe ikolongwa
eyandendi Nnoongo ojwabi
Nkolongwa Angwana ban-
dendi kilebe kikolongwa.
Lina lyabe bachwapi,
50 kutumbu kibelei chimwe
mpaka chenge
alaya kia jakwe kwa bandu aban-
nyali, 51 batei ilebe iko-
longwa kwa maboko gabe
gina makakala
bapechengine bandu bina uong-
wajagi muma wacho ga
umojo jabe.
52 Bauluinge akangwana bina
makakala muitebu yabe
ngabatondobea bandu bina kun-
yenyepa.
53 Bina njala bapi ilebe ya mbone,
bandu bina ela balekangite bajen-
dange maboko jika
54 Akombakile malagano gakwe
agalagana na akinanhota
bito,
bajangatinge akapakachi bakwe
Isilaeli, 55 andi pabalengela
akawabito,

Ulaimu ni ibelei yakwe yoa pangapela!”

56 Maliamu ngatama na Elizabeti kwa myei mitatu kuboka penia ngabuja kachakwe.

Kubelekwa kwa Yohana Mmatichi

57 Kingobu cha kukikombola kwa Elizabeti ngikiika, ngapotola mwana munalome. 58 Akandami ajabe na akalongamundu apabajoa kutenda Angwana bammoni kia Elizabeti, ngabaala mwojo pamwe.

59 Lichoba lya nane apalyaika, ngabajenda kunhina mwana, ngabapalanga kumpe liina lya awamundu, Zakalia. 60 Nambu amamundu ngabalenga, “Lyeneje nambu akemigwe Yohana.”

61 Bandu ngabannengela Elizabeti, “Abije mundu mulungolo lwakwe juna liina andi lyenele?” 62 Kuboka penia bandu ngababeke kiingi awamundu bapala balenge liina lya mwana lebilipala.

63 Zakalia ngajopa kibao chukuandikila na ngaandika, “Liina lyakwe Yohana.” Boa ngabaomongwa! 64 Upo Zakalia ngatumbu kulongela kabele, ngannumba Nnoongo. 65 Ngababeganga na mbwele akandami ajabe boa, nhwalo gwenio ngujoanika mwitombi yoa eibi kukilambo cha Kuyudea. 66 Kila mundu ojwajoine nhwalo gwenio ngawacha nu ukonya, “Mwana ojo apakubebo?” Magambu ibonekana kipola kube makakala ga Nnoongo gakiba pamwe nakwe.

Kulondola kwa Zakalia

67 Zakalia, awamundu Yohana, ngatwele Uhuke jwa Chwapi, ngalenga nhwalo gwa Nnoongo gongo,

68 “Talumbe Angwana ana Nnoongo bu Kuisilaeli,
baike kajangata bandu bakwe na kakombola.
69 Butupile nkomboi juna makakala,
ju lungolo lwa Daudi mpakachi jwabe. 70 Andi palenga kutumbu lolo, kupete kwa akalondoli bakwe ba chwapi.
71 Kutenda mabutukombola kwa akangondwa bito,
nu mumaboko ga boa ababutuchimwa.
72 Ngabalenga mabakolela kia akananhota bito,
nu kombokela lilagano lyabe lya chwapi.
73 Nnoongo ngampe lilagano nhwoko gwito Ulaimu, 74 ngalagila kutukombola kuboka kwa akangondo bito
bakabe na mbweleje tabegelele panga mbwele, 75 tube tambone andi papala Nnoongo
machoba goa gukulama kwito.
76 Mwe mamanango, mankemigwa, nnondoli jwa Nnoongo ojwabi Nkolongwa muno.
Mwenga mamalongalela Angwana, kutendekea ndela jabe,
77 ngabalengela bandu bakwe kutenda mabakomboligwa
na kalekekeya mabaja gabe.
78 Nnoongo jwito jwambone na juna kia.
Ma auluya lumuli lu komboi nu kutumulikila,
79 na kamulikilanga kuboke kumbengu boa abatamanga mukiwili cha kiu,
atulendele undela tujenda kwa tengela.”

80 Mwana ngakola, nukujendekea kummele nu uhuke. Ngatama papongoti mpaka pakilaya kipola ku bandu bu Kuisilaeli.

2

Kubelekwa kwa Yesu (Matayo 1:18-25)

1 Machoba genia Nngwana
Agosto ngabeka amuli nga-
pala bandu boa ba Loma ba-
balangigwe. 2 Kubalangigwa kwe-
nio kiba kukutumbula, kingobu
Kulenio akiba Nkolongwa jwa
Nkoa gwa Silia. 3 Boa ngabajenda
kukiandikicha kila mundu kukil-
ambo chakwe.
4 Yusufu ngaboka kilambo
cha Nazaleti ku Nkoa gwa
Galilaya ngajenda kukilambo
cha Beteleemu ku Nkoa gwa
Yudea kwa belekwa Nngwana
Daudi. Yusufu ajenda kwenio
magambu akiba ju lungolo lwa
Daudi. 5 Ngajenda kukiandikicha
pamwe na Maliamu ojwakala-
gana kutolana nakwe. Kongo
abi na ndumbo, 6 Apabakibanga
Kubeteleemu, Maliamu lichoba
lyakwe lyu kupotola ngiliika,
7 ngapoto mwana jwakwe ju
litibo munulome, ngankwindia
ngobo ngang'oneka mulijola
elitendekiigwe kulele ng'ombe,
magambu bapatangiteje nyumba
jukuiki akageni.

Akapakachi kuboka kumbengu na akachungi

8 Penia pakiba akachungi,
batendanga kupokelana kilo ku-
lende ilangwa yabe papipi na Be-
tania. 9 Akapakachi kuboka kum-
bengu ngabapitila, na kibumo cha
Angwana ngichamulakila tii nde.
Ngabajobokanga muno. 10 Nambu
Akapakachi kuboka kumbengu
ngabalenga, “Makajogopangaje!
Inkila kunetelanga nhwalo gwa
mbone gukuala mojo muno kwa
bandu boa. 11 Kwa magambu lele
kukilambo cha Daudi abelwike
Nkomboi jwinu Kilisto Nngwana
ojwalagila Nnoongo. 12 Nachenje
kiba kiingi chinu mukikolela
kilemba bikikwindiye ngobo pi
lijola lya kulele ilangwa.”

13 Kingobu tu kikuta kikolongwa
cha matyala kuboka kumbengu
ngababe pamwe na Mpakachi
kuboka kumbengu, ngabajem-
banga nu kunnumba Nnoongo,
14 kulenga, “Kibumo ku Nnoongo
kunani muno kumbengu,
na tengela padunia kwa bandu
ababapaile muno.”
15 Kuboka tu akapakachi kujabu
kumbengu, akachungi ngabalen-
gelana, “Tujendange mpaka ku
Beteleemu takalole lyenie libutu-
lengile Angwana.”
16 Yenie ngababutuka mbelo,
ngabankole Maliamu na Yusufu
ngabammona mwana bang'onike
pilijola lya kulele ilangwa.
17 Akachungi apabammona
mwana, ngabalengela nhwalo
gwa mwana ogubujoininge
kwa akapakachi. 18 Boa aba-
joininge genia ngabaomongwa
na gaga agabalenga akachungi.
19 Maliamu ngagakombakela na
kugawachila muno genia goa
mumojo gwakwe. 20 Akachungi
ngababujanga kongo bakajemba
nukunnumba Nnoongo kwa
goa gabajoininge na kagabona
ngibe tela anda apabakajoanga
akapakachi ba kumbengu.

Mwana bampe liina

21 Kuboka pa machoba nane
kingobu chukunhwina mwana
ngikiika, ngabampe liina Yesu. Li-
ina elyapanga mpakachi kuboka
kumbengu tango na ndumboje.

Yesu bammeka ku Nyumba ja Nnoongo

22 Machoba apagaika ga
mpapala gwa kujeguka Yusufu
na Maliamu andi apipaligwe
Mumalagilo ga Musa. Yene
gabantolanga mwana mpaka
Kuyelusalemu kummeka kwa
Angwana. 23 Mumalagilo ga
Angwana iandikigwe, “Kila
ojwapakubelekwa ju litibo anda
abi munulome apangigwa abe
Chwapi ka Angwana.” 24 Angweto

uyo ngabajendanga kumpanga
Lilumbo, ngunda ibena andaje
mabunda mabena, andi api-
paligwe mu Malagilo ga Angwana.
25 Mangobu genia kukiba na
mundu jumwe akemigwa Simioni
ojwatama Kuyelusalemu, juna
mojo gwa mbone akakamula
agapala Nnoongo junakunnyali
Nnoongo, ojwakiba akalendela
ukomboi gwa Isilaeli. Uhuke
jwa Chwapi akiba pamwe nakwe.
26 Alengiligwe nu Uhuke jwa
Chwapi kube ajomokaje panga
mmona Kilisto jwa Angwana.
27 Alongaliligwa ni Uhuke jwa
Nnoongo, Simoni ngajenda Kun-
yumba ja Nnoongo na achikibelei
ba Yesu ngabanneta mwana ku-
lubanja lwa Nyumba ja Nnoongo
andi apipaligwe na Malagilo ga
Musa, 28 Simioni ngampokela
mwana mukuboko jakwe kongo
akannumba Nnoongo, kulenga
29 “Ngoe, Angwana, galenganile
malagano ginu,
nhwotwile kunneka mpakachi
jwinu ajende kwa tengela.
30 Kwa mio gango nubweni ukom-
boi oguboka kwinu,
31 Gwenio mupanganila bandu
boa bubone,
32 Lumuli ngulwamulikila bandu
ba ilambo yenge,
nukuleta kibumo kwa bandu binu
Kuisilaeli,”
33 Awamundu na amamundu
Yesu batela kuomongwa ilebe eya-
longi Simioni. 34 Simioni nga-
balumika nu kunnenge Maliamu,
amamundu Yesu, “Mwana jon-
jono apambuligwe na Nnoongo
kuoba nukombola bandu ba Kuisi-
laeli. Jwombe maba kiingi kuboka
kwa Nnoongo echikibakatenda
bandu ajingi bankana, 35 yene
mawacho gabe agagikiite maga-
bekigwa kipola. Kuechuka ku-
pakueketa myojo jabe andi li-
panga linakatema.”
36 Pakiba na nnondoli jumwe
munkege mbuja nawele liina
lyakwe Ana, biti Fanueli jwa
kabi ja Asheli. Ngatama na
angwanamundu kwa yaka saba
tu kuboka apabatolana. 37 Paba
mbuja jwa yaka makomi nane na
ncheche. Abokiteje pa Nyumba
ja Nnoongo, atela kupunga
na kugongalela kilo na mui.
38 Kingobu chenie, ngaika nnongi
ngannumba Nnoongo, ngalenga
nhwalo gwa mwana kwa bandu
boa abakibanga bakalendela
ukomboi gwa Kuyelusalemu.

Kubuja Kunazaleti

39 Kingobu Yusufu na Maliamu
pabajomola kamula genia goa
agaamuligwe na Malagilo ga
Angwana ngababujanga kachabe
Kunazaleti ku Nkoa gwa Galilaya.
40 Mwana ngakola, ngabe na
makakala, ngabe na malango
muno na upeele gwa Nnoongo
ngube pamwe nakwe.

Kakombo Yesu Kunyumba ja Nnoongo

41 Kila chaka Achikibelei ba
Yesu bakibanga na lukobo lwa
kujenda Kuyelusalemu ku Mpa-
pala gwa Pasaka. 42 Kingobu
Yesu apakiba na yaka komi na
ibena, ngabajenda boa Kumpa-
pala gwenio anda pulukiba
lukobo lwabe. 43 Apaupeta
Mpapala ngabatumbu mwanja
gwa kubuja kachabe, nambu Yesu
ngaigala ukwo, Kuyelusalemu
panga manya achikibelei bakwe.
44 Bakitanga abi pamwe nabo
mumwanja, ngabajenda lichoba
tipi, kiboka chapenia ngabatumbu
kumpala pala makalongo na
mwaka maganjamundu. 45 Kwa
magambu bammonangiteje,
ngababujanga Kuyelusalemu
kumpala. 46 Lichoba lya
tatu, ngabankole Kunyumba
ja Nnoongo akiba atamite
panakati ja akaboli ba Akayahudi,

akapenakia na kakonya ilebe.
47 Boa abajoininge malobe gakwe
ngabaomongwa malango gakwe
gambone. 48 Achikibelei bakwe
apabammona ngabaomongwa.
Amamundu, ngabankonya, “Man-
ango, mboni mututei nyeniela?
Awabinu na nenga tutelakumpala
pala kwa mbwele.”
49 Ngabajanga, “Mboni
mangwetomwe umbala pala?
Mmanyangitije, mbaligwa kube
Kunyumba ja awabango?”
50 Nambu bamanyangitije kipola
lijango lyenie.
51 Yesu ngabuja pamwe nabo
Kunazaleti, kwenio ngabajali.
Amamundu ngabagabeka mum-
wojo genia goa. 52 Yesu
ngajendekea kola nu kube na
mojo gwambone nu kujendekea
kupaligwa na Nnoongo na bandu.

3

Kutangacha kwa Yohana Mmatichi
(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Yohana 1:19-28)

1 Ikiba chaka cha komi na
nhwano cha utawala gwa Nng-
wana Tibelio, Pontio Pilato
akiba ntawala jwa kilambo cha
Yudea, Helode akiba ntawala
jwa kilambo cha Galilaya, Fil-
ipo nnung'una jwakwe akiba
nkolongwa jwa mikoa ja Itulea
na Tilakoniti. Lusiana akiba
nkolongwa jwa Abilene, 2 Anasi
na Kayafa bakibanga akakung'i
akolongwa. Kingobu chenie lilobe
lya Nnoongo apalyanhwikila
Yohana, mwana jwa Zakalia
kwenio kupongoti. 3 Yene Yohana
ngajenda paali poa pulupakine
lukemba Yolidani, ngabatangachi,
kulenga, “Nnapange mabaja
ginu nu kubatichigwa, Nnoongo
mannekekea mabaja ginu.”
4 Andi apiandikwe mukitabu cha
Isaya ojwakiba nnondoli
jwa Nnoongo
“Mundu achobe papongoti
‘Mapanganakie Angwana ndela
jabe,
mmeke kipola mubapakupeta.
5 Kila mabomba nhwelekeange,
kila kitombi ni litombi ipakubo-
moligwa.
Apapendite mapagololange
ndela ejipendite mmeke kipola.
6 Na bandu boa mabubona ukom-
boi gwa Nnoongo!’ ”
7 Bandu ajingi ngabaikanga
kwa Yohana kupala babatichigwe.
Yohana ngabalengela, “Mangweto
machamajoka! Beneke aban-
nengi nhwotwi kujepa lilaka lya
Nnoongo eliika? 8 Ntendange
agalaya kutenda nnapangite
mabaja. Makaachangaje ku-
lenga nhwotwile kujepa lilaka
kukuneme, Awabito ana Ulaimu,
nannenge Nnoongo aotwi kaga-
tenda mabwe aga gabe ingota
yu Ulaimu. 9 Libago libekigwe
pamanhina ga mikongo, kila
nkongo gwangapambika ubaku-
penguligwa nu kuleke pamwoto.”
10 Bandu ngabankonya, “Lele
tutenda bole?”
11 Ngajanga, “Kila mundu
ojwabi na ngobo ibele bammag-
ulile jwangakola na ababi na ilyo
balye pamwe.”
12 Na akatocha kodi ngabaikanga
kupala babatichigwe, nga-
bankonyanga, “Aboli, twenga
tutenda bole?”
13 Ngabalengela, makatochaje
kodi nduu kupeta apipaligwa.
14 Manjolinjoli gange nga-
gankonya, “Twenga tutenda
bole?”
Benia ngabajanga, “Makatolan-
gaje ilebe ya mundu jwajoa kwa
makakala na kuntakiana jwajoa
kwa kunkopekea. Nnyeketelange
na nchala gwinu.”
15 Bandu ngabatumbu kuhy-
obalela, ngabatumbu kuwacha
na kukikonya iwechikine Yohana

kube Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo. 16 Penia
Yohana ngabalengela boa, “Nenga
nammatichanga kwa mache,
nambu ojwapakuika nkolongwa
muno kumbeta nenga. Mbaligweje ukulugula ngoji ya ilatu
yakwe. Jwenio mammaticha
kwa Uhuke jwa Chwapi na
kwa mwoto. 17 Jwenio akamwi
kipalwe chakwe chukupete
mapemba, aikongola mapemba
nukubeka mukikokwe, nambu
mapoi aitinia mwoto gwangaimika.”
18 Kundela nduu Yohana
ngatangacha Nhwalo Gwambone
kwa bandu nakapala bileke
ndela yabe. 19 Nambu Yohana
ngankalapila Helode, nkolongwa
jwa Nkoa, magambu akantola
Helodia nhwana gwa nnuna
gwakwe na akatenda ilebe ndu
ibaja. 20 Kuboka penia Helode
ngakamwa kibaja muno kummeka Yohana mukipungo.

Kubatichigwa kwa Yesu
(Matayo 3:13-17; Maluko 1:9-11)

21 Kuboka pa bandu boa kubatichigwa na Yesu uyo ngabatichigwa. Na apagongalela
ku Nnoongo mbengu ngiekuka,
22 Uhuke jwa Chwapi nganhwulukila akiba andi njeba. Na lilobe
ngilijoanika kuboka kumbengu,
kulenga, “Mwenga Mamanango
manampala. Undekuhalalila.”

Achikibelei ba Yesu
(Matayo 1:1-7)

23 Yesu apatumbula liengo
lyakwe pukubonekana akiba
na malenga andi yaka makomi
matatu. Akiba mwana munalome
bandu bakita Yusufu, ojwakiba
mwana munalome jwa Heli.
24 Heli akiba mwana jwa Masati,
Masati akiba mwana jwa Lawi,
Lawi akiba mwana jwa Meliki,
Meliki akiba mwana jwa Yanai,
Yanai akiba mwana jwa Yusufu,
25 Yusufu akiba mwana jwa
Masilia, Masilia akiba mwana
jwa Amosi, Amosi akiba mwana
jwa Nahumu, Nahumu akiba
mwana jwa Helisi, Helisi akiba
mwana jwa Nagai, 26 Nagai akiba
mwana jwa Maasi, Maasi akiba
mwana jwa Matasia, Matasia
akiba mwana jwa Shemeni,
Shemeni akiba mwana jwa
Yoseki, Yoseki akiba mwana jwa
Yuda, 27 Yuda akiba mwana
jwa Yoanani, mwana jwa Lesa,
mwana jwa Zelubabeli, mwana
jwa Shetieli, mwana jwa Neli,
28 mwana jwa Meliki, mwana
jwa Adi, mwana jwa Kosamu,
mwana jwa Elimadamu, mwana
jwa Heli, 29 mwana jwa Yoshua,
mwana jwa Eliezeli, mwana
jwa Yolimu, mwana jwa Matati,
mwana jwa Lawi, 30 mwana
jwa Simioni, mwana jwa Yuda,
mwana jwa Yusufu, mwana jwa
Yonamu, mwana jwa Eliakimu,
31 mwana jwa Melea, mwana
jwa Mena, mwana jwa Matasa,
mwana jwa Nasani, mwana
jwa Daudi, 32 mwana jwa Yese,
mwana jwa Obedi, mwana jwa
Boazi, mwana jwa Salimoni,
mwana jwa Nashoni, 33 mwana
jwa Aminadabu, mwana jwa
Adimini, mwana jwa Alini,
mwana jwa Esiloni, mwana jwa
Pelisi, mwana jwa Yuda, 34 mwana
jwa Yakobo, mwana jwa Isaka,
mwana jwa Ulaimu, mwana
jwa Tela, mwana jwa Naholi,
35 mwana jwa Selugi, mwana
Leu mwana jwa Pelegi, mwana
jwa Ebeli, mwana jwa Sala,
36 mwana jwa Kenani, mwana jwa
Alufaksadi, mwana jwa Shemu,
mwana jwa Nuhu, mwana jwa
Lameki, 37 mwana jwa Masusela,
mwana jwa Henoki, mwana jwa
Yaledi, mwana jwa Mahalaleeli,
mwana jwa Kenani, 38 mwana jwa

Enoshi, mwana jwa Seti, mwana
jwa Adamu, mwana jwa Nnoongo.

4

Kutegigwa kwa Yesu
(Matayo 4:1-11; Maluko 1:12-13)

1 Yesu ngaboka mulukemba
lwa Yolidani kongo atweli Uhuke
jwa Chwapi, ngalongaligwa nu
Uhuke jwenio kujenda kupongoti.
2 Kwenio ngalondoligwa na
Mmaja kwa machoba alubaini.
Mangobu genia goa alije kilebe na
yenie kiika kono ngajijoa njala.
3 Mmaja ngannengela, "Anda
mwenga Mamwana ba Nnoongo,
miliamuliche liganga ele libe
nkate."
4 Nambu Yesu ngajanga,
"Iandikigwe Mumajandiko Gach-
wapi, 'Mundu alama kukulye
nkate tuje.' "
5 Kingobucho Mmaja ngantola
Yesu mpaka kunani, ngannaya in-
gwana yoa ya padunia kukingobu
chimwe. 6 Mmaja ngannenge,
"Manampa kinala chi ingwana
yoa ni ilebe yakwe yambone.
Mbatite yoa yeno na anda mbai
kumpe mundu jwajoa nhotwile
ngweti kinala chu kumpe mundu
jwajwoa ojunampambwile. 7 Yene
yoa maiba inu mwe, anda
unng'ongalile."
8 Yesu ngajanga, "Iandikigwe
Mumajandiko Gachwapi, 'Magongalela
Angwana ana Nnoongo binu na
mabegalela benia jika jabe.' "
9 Kiboka chapenia Mmaja
ngantola Yesu mpaka kukilambo
chu Kuyelusalemu, nukummeka
kunani pulingo gwa Nyumba ja
Nnoongo, ngannengela, "Anda
mwe Mamwana ba Nnoongo
mikileke pae kuboka pamba.
10 Gambu Majandiko Gachwapi
galenga, 'Nnoongo maamulicha
akapakachi bakwe bannendele.'
11 Na kabe, 'Mabantolanga
mumaboko gabe, mikikipotekaje
makongono ginu pamaganga.' "
12 Nambu Yesu ngajanga,
"Iandikigwe, makategaje 'Angwana
ana Nnoongo binu.' "
13 Mmaja apajomola kuntegela
kila ndela nganneka oti mpaka
kingobu echikipaligwa.

Yesu atumbu liengo lyakwe okwo Ku Galilaya
(Matayo 4:12-17; Maluko 1:14-15)

14 Kiboka chapenia Yesu
ngabuja ku Galilaya, kiba na
makakala ga Uhuke jwa Chwapi.
Minhalo jakwe ngijijoanika il-
ambo yoa. 15 Jwombe akiba
akabola bandu. Mumajumba
gabe ga kugongalela, kila mundu
ngannumba.

Yesu akanigwa kwenio Kunazaleti
(Matayo 13:53-58; Maluko 6:1-6)

16 Bai Yesu ngajenda Kunaza-
leti, paali okwakolela, Lichoba lya
Kupomolela ngajenda kunnyopa
Nnoongo, ngajingi unyumba ja
kugongalela andi lukobo. Nga-
jema kuchoma Majandiko Gach-
wapi. 17 Ngapoke kitabu cha
nnondoli Isaya, ngakiatambula nu
kupata paali apapaandikwe nye-
nie,
18 "Uhuke jwa Angwana abi
pamwe nanenga,
gambu atekumbambula nannete-
lange akawocho Nhwalo
Gwambone.
Andekumbambula kutangacha
nhwalo gwa mbone gwa
kabeka bandu agabwa,
bangalolanga mabapata kulola
kabele,
andekunduma kabeka agabwa
ababoneligwa,
19 na ndangache kingobu kitenda
kuika
Angwana ana Nnoongo mabakom-
bolanga bandu bakwe."

20 Yesu ngaekelela kitabu,
ngampe mpakachi, na ngatama.
Bandu boa unyumba ja
kunng'ongalela Nnoongo ngaban-
noleke muno. 21 Yesu ngabalenge,
“Paali pamba pa majandiko
gachwapi gapitile leleno andi
apannyoine nakachoma.”
22 Bandu boa ngabanchalakicha
boa na ngabaomongwa malobe
gambone agalongile. Ngabalenga,
“Bo, ojo nga mwana jwa Yusufu
je?”
23 Yesu ngabalenge, “Manyi
kutenda mankombokela kulan-
danakia kongo, ‘Aganga mikilami
mmene, na uyo kiboka chapenia
maunengela nkamwa upamba
pakaja ikobo uyaye einnaya
pakachito. Uyo maunengela
ukamula ilebe uyaye einnyoine
ikamuligwe ku Kafalanaumu.’
” 24 Yesu ngabalengelanga
nyene, “Nnondoli kupataje ichima
kukilambo chakwe.
25 “Nambu mpenakiange, kweli
pakiba na akaweligwa ajingi kuk-
ilambo cha Isilaeli mangobu ga
Eliya. Mangobu mbengu pi-
jitabigwa ula ngijikotoka koma
kwa yaka itatu na nusu, ngapabe
na njala ngolongwa muno kukil-
ambo choa. 26 Ata nyeniela, Eliya
atumigweje kwa mundu jwajoa
kwenio Kuisilaeli nambu kwa
nhweligwa jumwe tu ojwatama
Zalefati kwenio ku kilambo cha
Sidoni. 27 Kabe pikilambo cha
Kuisilaeli pakiba na bandu ajingi
abakiba bakatama kingobu cha
nnondoli jwa Nnoongo Elisha pak-
iba na bina maloi ajingi. Ata nye-
niela akibaje jwajotijola ojwajeg-
wike nambu Naamani tu, mundu
jwa kilambo cha Silia.”
28 Boa abakibanga ku nyumba
ja kugongalela apabajoanga
genia ngabachimwanga muno.
29 Ngabajemanga, ngabanhuti
panja pa kilambo chabe ngabam-
peleka kikitombi chibachengita
kilambo chabe. Bapala bannekelange pae, 30 Nambu Yesu ngapeta panakati ja bandu, ngajabula.

Mundu juna nchepela (Maluko 1:21-28)

31 Kiboka chapenia Yesu ngajenda ku Kafalanaumu kilambo cha Galilaya, ngababolanga bandu Lichoba lya Kupomolela. 32 Boa ngabaomongwa muno kwa maboulo gakwe kwa magambu alongela kukinala. 33 Na unyumba ja kugongalela mwakiba na mundu juna nchepela ngachobela muno, 34 “Mwe! Yesu ju Kunazaleti! Mboni mutujingilila? Bo, nhwikila kutujomola? Nammanyi mwe mabeneke, mwe Machwapi ba Nnoongo!”
35 Yesu ngaukalapila nchepela gwenio, “Nkotoke! Mammoke mundu jwenio!” Nchepela nchapu gwenio ngugunng'wia mundu jwenio pae nnongi jabe, ngugummoka panga ntenda kilebe.
36 Bandu boa ngabaomongwa, ngabalengelana, “Nga malobe ni ganga, gambu kukinala na makakala ajiamulicha michepela jiboke, na jenie kuboka!” 37 Minhalo ja Yesu ngijijoanika paali poa ku nkoa gwenio.

Yesu balamianga bandu ajingi (Matayo 8:14-17; Maluko 1:29-34)

38 Yesu ngaboka ku nyumba ja kugongolela, ngajenda kachakwe Simoni. Akimundu akege Simoni bakiba atamwe muno, ngabannengela Yesu annamie. 39 Yesu ngaika ngajema papipi na atamwe benia, ngakiamulicha kitamwe kimmoke. Kitamwe ngachaboka amama bala kingobucho ngabajinuka, ngabatumbu kabegelelanga.
40 Lichoba apalyatipikaga, boa abakibanga na itamwe ijingi ngabaletanga kwa Yesu, jwombe

ngabeka maboko gakwe panani
ja kila mundu ngabalamianga
boa. 41 Michepela ngijaboka
bandu ajingi, ngabachobela,
ngabalenga, “Mwe nga Mamwana
ba Nnoongo!”
Yesu ngabakalapilanga, ba-
jeketelingije kulongela, magambu
bamanyangite kube jwenio, nga
Kilisto Nkomboi.

Yesu atangacha mu nyumba ja kugongalela
(Maluko 1:35-39)

42 Kindabi jakwe Yesu ngaboka
na ngajenda pajika jakwe. Bandu
ngabatumbu kumpala pala,
apabammonanga, ngabapala kun-
hwibalikia akajabwaje kachakwe.
43 Nambu jwenio ngabannengela,
“Mpaka ndangache oti Minhalo ja
Mbone ja Kingwana cha Nnoongo
kuilambo yenge, gambu Nnoongo
andumita kwa genia.”
44 Ku yenie ngatangacha muma-
jumba gu kugongalela kila paali
kuilambo yoa ya Yudea.

5

Yesu bakemanga akinapunji bakwe ba kutumbula
(Matayo 4:18-22; Maluko 1:16-20)

1 Lichoba limwe Yesu ak-
iba ajemite umbwega ja lil-
aba likolongwa lya Genesaleti,
na bandu ajingi bakibanga
bantindilinge batamangine, ku-
penikiyanga lilobe lya Nnoongo.
2 Ngajibona mitumbwi mibele
bakautila umbwega ja lilaba
likolongwa. Akakoki benia
bakibanga baulukinge, baka-
joyanga mapelele gabe. 3 Yesu
ngajingi muntumbwi gumwe
ogukiba gwa Simoni, ngannyopa
Simoni auegekeye mumache,
kutaali kachoko na umbwega
ja lilaba likolongwa. Ngatama,
ngabola bandu ajingi kongo abi
muntumbwi.
4 Apajomolaga kubola ngan-
nenge Simoni, “Unhendeche
ntumbwi mpaka pa mache
majingi, mwenga pamwe na ak-
aganja binu makalekele mapelele
ginu mpatange yamaki.”
5 Simoni ngalenga, “Ananhota,
tukachine ukoka yamaki kilo ndaa
panga kupata kilebe. Nambu
magambu nnengite, manekela
mapelele.” 6 Kuboka pa ku-
tenda nyeniela ngabapatanga
yamaki ndu, ata mapelele
gabe ngagatumbu kueketeka.
7 Ngabakemanga akajabe abak-
ibanga muntumbwi gonge, baike
bajangate. Ngabaikanga nga-
batwelea yamaki mitumbwi joa
mibele mpaka yakiba papipi
kumilwa. 8 Simoni Petulo apalola
genia, ngakilikitila nnongi ja Yesu
ngalenga, “Mmoke nnongi jango
Angwana! Ne namundu bina
mabaja!”
9 Simoni pamwe na akajakwe
boa ngabaomongwa kwa kupata
yamaki ndu nyenie. 10 Pamwe na
genia Yakobo na Yohana ingota
ya Zebedayo bakibanga akakoki
ajakwe Simoni. Yesu ngannenge
Simoni, “Makajogopaje kuboke
ngoe mamma makoki ba bandu.”
11 Kuboka pa kuuta mitumbwi
jenia umbwega jililaba liko-
longwa, ngabailekanga yoa nga-
bankengama Yesu.

Yesu annamia mundu
(Matayo 8:1-4; Maluko 1:40-45)

12 Yesu apakiba ku kilambo
chimwe cha kwenio, mundu
jumwe juna maloi. Apammona
Yesu ngagwe manguku ngan-
nyopa Yesu, “Angwana, anda
mpaile, unamie.” Kitamwe chenje
chammeka mundu abonekane
kube jwanga jeguka.
13 Yesu ngatondabeya luboko
lwakwe, ngankunyula nu ku-
lenga, “Mbala nnyeguke!” Kingob-
ucho ngajeguka. 14 Yesu nganhwa-

mulicha, “Makannengeje mundu
jwajoa, nambu nnyende makak-
ilae kwa akung'i, makapange
lilumbo kwa magambu gu ku-
jeguka kwinu andi apaamuliche
Musa kukuchalakicha nnamite.”
15 Nambu minhalo ja Yesu ngi-
jijoanika kila paali, na bandu
ajingi ngabakongana kupala bam-
penakie na kulamiigwa itamwe
yabe. 16 Nambu Yesu ngajabula
paali panga bandu ngagongalela
kwenio.

*Yesu annamia mundu ojwapo-
lite mmele
(Matayo 9:1-8; Maluko 2:1-12)*

17 Lichoba limwe Yesu akiba
akabola, Mafalisayo bange na
akaboli ba Malagilo ga Musa
kuboka kuijiji yoa ya Ku Galilaya
na Yudea na Kuyelusalemu
bakibanga batamangite penia.
Makakala ga Angwana gakiba
pamwe na Yesu kwa maga-
mbu ga kalamia akatamwe.
18 Bandu bange ngabaikanga,
bampotwi mundu ojwapolite
mmele, banng'onike pikindanda,
ngabajiganga kummeka unyumba
nnongi ja Yesu. 19 Nambu
kwa magambu ga bandu ajingi
baotolingije kujingi unyumba.
Penia ngabaobakela pikinyanga
nu kumopo paali, ngabanhu-
luya mukindanda, ngabammeka
nnongi ja Yesu. 20 Yesu apababona
babi na imani ngolongwa, ngan-
nengela mundu jweno, “Aganja,
mabaja ginu galekekeigwe.”
21 Akaboli ba Malagilo ga
Musa na Mafalisayo ngabatumbu
kukikonyanga, “Mundu ojo mene
ojwalonge malobe gu matukano!
Nnoongo jika jakwe ojwaotwi
kulekekea mabaja!”
22 Yesu agamaanyi mawacho
gabe, ngabakonyanga, “Kwa nike
nhwachanga genia mumyojo
jinu? 23 Lyako elilibi kindema
muno kulenga ‘Nnekekiigwe
mabaja ginu, andaje kulenga,
nnyeme nnyende?’ 24 Mbala
mmanyange kutenda Mwana
jwa Mundu akweti kinala cha
kalekekeya bandu mabaja gabe
padunia.” Penia ngannengela
mundu jwenio ojwapolite mmele,
“Nnamiigwe, ntole kindanda
chinu, nnyabu kachinu.”
25 Kingobucho mundu jwe-
nio ojwapolite mmele nga-
jema nnongi jabe boa, ngatola
kindanda echakagolokela nga-
jabu kachakwe kongo kupeta
kunnumba Nnoongo. 26 Boa
ngabaomongwa muno nu kube-
ganga na mbwele, Ngabannumba
Nnoongo nabalenganga, “Lele
tibweni ikobo!”

*Yesu ankema Lawi
(Matayo 9:9-13; Maluko 2:13-
17)*

27 Kiboka penia Yesu ngapita
panja, ngammona ntocha kodi
jumwe liina lyakwe Lawi, atamite
panyumba ju kutocha kodi.
Yesu ngannengela, “Ungengame!”
28 Lawi ngajema ngaileka ilebe
yoa ngankengama Yesu.
29 Penia Lawi ngammeke Yesu
mpapala nkolongwa kachakwe.
Kati ja akageni pakiba nkengeni
nkolongwa gwa akatocha kodi
na bandu bange. 30 Mafalisayo
bange na akaboli bange ba
Malagilo abakiba mu kikuta
chabe ngabakokalekea akinapunji
ba Yesu. Ngabakonya, “Mboni
nnieganga na kunywe pamwe
akatocha kodi na bina malemwa?”
31 Yesu ngabajanga, “Bandu
banga kitamwe kumpalaje
nng'anga, nambu abampala bina
itamwe. 32 Inkila kakema bandu
bamboneje balape malemwa,
nambu bina malemwa balapange
malemwa.”

*Konya nhwalo gu kupunga
(Matayo 9:14-17; Maluko 2:18-
22)*

33 Bandu bange ngabannenge
Yesu, “Akinapunji ba Yohana
Mmatichi kupunga kila kingobu
nu kugongalela, ata akinapunji
ba Mafalisayo batendanga uyo,
nambu akinapunji binu kulye nu
kunywe.”
34 Yesu ngajanga, “Bo nkita
abakokigwe kumpapala guku-
tola akege bapaligwa kupunga
kingobu akoano babi pamwe na
angweto? Kubeje! 35 Nambu
kingobu kipakuika akoano apaba-
pakuboigwa kati jabe penia nga
apabapakupunga.”
36 Yesu ngabalengela kabe
kulandanakia kongo, “Abije
mundu kubeka kibamba kiyono
mungobo ng'ona. Anda atei
nyeniela, mmanya kipakupachula
ngobu jenie, kibamba cha ngobo
nhyono kilandanaje na ngobo
ng'ona. 37 Abije mundu ojwajela
divai nhyono mukitumba kigona,
andatei nyenie divai nhyono
jibakupachu kitumba chenie,
divai jibakujitika, ni kitumba
kipakupachuka. 38 Nambu
ipaligwa divai nhyono kujela
munhuku nnyono. 39 Abije
mundu ojwapala kunywe divai
nhyono kuboka pa kunywe
ng'ona. Nambu alenga, ‘Ng'ona
jela nga chwapi muno.’ ”

6

Konya nhwalo gwa Lichoba lya Kupomolela
(Matayo 12:1-8; Maluko 2:23-28)

1 Yesu akiba akapeta mu-
migonda ja ngano Lichoba li
Kupomolela. Akinapunji bakwe
ngabatumbu kupanyila miejo
ja ngano, ngabakonyanga kwa
maboko, nu kulyeganga. 2 Gange
Mafalisayo ngagakonya, “Mboni
ntendanga ilebe yangapaligwa
Mumalagilo Lichoba li Kupo-
molela?”
3 Yesu ngabajanga, “Bo,
nchomangitije patenda Daudi
nakajakwe kingobu apabakiba na
njala? 4 Daudi ngajingi unyumba
ja Nnoongo, ngatola mikate
ejibekigwe lilumbo kwa Nnoongo,
ngalye na kapeganga akajakwe.
Ipaligweje mundu kulyee mikate
jenie nambu akakung'i tu.”
5 Na Yesu ngajomo kulenga,
“Mwana jwa Mundu akweti uwe-
cho ata Lichoba li Kupomolela.”

Mundu ojwapolite luboko
(Matayo 12:9-14; Maluko 3:1-6)

6 Lichoba lenge lya Kupomolela,
Yesu ngajenda kunyumba ji
kugongalela ngabola. Kwenio
akiba mundu ojwapolite luboko
lwalelo. 7 Akaboli bange ba
Malagilo na Mafalisayo ngabapala
pala lilemwa li kuntakiana
Yesu, ngabannendela bammone
akalamie mundu lichoba li Kupo-
molela. 8 Nambu Yesu ngamanya
mawacho gabe, ngannengela
jwajo ojwapolite luboko, “Nny-
inuke, nhwike nnongi jango.”
Mundu jola ngajenda kujema
penia. 9 Yesu ngabalengela,
“Na nkonyanga, bo, Malagilo
gito gutulenge kutenda nike
Lichoba li Kupomolela? Ku-
tenda kilebe chambone an-
daje kutenda kilebe changam-
bone? Kunkombo mundu andaje
kunkoma?” 10 Ngabalolekea boa,
Yesu ngalenga, “Ntondabeya
luboko lwinu.” Na jwenio nga-
tenda nyenie na luboko lwakwe
ngululama.
11 Nambu angweto ngabachimwa
muno, ngababeka machabuli
gukuntende Yesu mabaja.

Yesu apambula achandundame komi na abena
(Matayo 10:1-4; Maluko 3:13-19)

12 Kingobu chenie Yesu nga-
jenda kukitombi kugongalela,
ngakelukia kwenio kelu

ndaa kunng'ongale Nnoongo.
13 Kindabi jaakwe ngabakemanga
akinapunji bakwe, kati jabe
ngabapambula komi na abena
ngabatinanga liina achandun-
dame, 14 Simoni ngantina liina
Petulo na nnuna gwakwe Andulea
na Yakobo na Yohana na Filipo na
Batolomayo, 15 Matayo na Tomasi
na Yakobo mwana jwa Alufayo
na Simoni ojwamanyikana kube
nkola kilambo, 16 Yuda mwana
jwa Yakobo na Yuda Isikalioti
ojwa anng'aluka Yesu.

*Yesu babola bandu na kalami-
anga*
(Matayo 4:23-25)

17 Yesu apauluka pikitombi
pamwe na achandundame,
ngajema pukongolou nkengeni
nkolongwa gwa bandu pamwe na
akinapunji bakwe bakiba penia.
Nkengeni nkolongwa gwa bandu
ukiba penia kuboke kuilambo yoa
ya Kuyudea na Kuyelusalemu na
kuboke kuilambo ya Tilo na Kusi-
doni, 18 ngabaika kumpenakia
Yesu nu kulamiigwa itamwe yabe.
Angweto abalaga ni michepela
ngabaika kuboigwa. 19 Bandu boa
ngabapala kunkunyula, makakala
ngagammoka na kalamianga boa.

Mbaya nu kulaga
(Matayo 5:1-12)

20 Yesu ngabatendebuki akina-
punji bakwe, ngalenga,
"Mbaya mangweto mammi maho-
cho,
Kingwana cha Nnoongo nga
chinu!
21 Mbaya mangweto mammi na
njala ngoe,
magambu mmakujukuta!
Mbaya mangweto manhwechuka
ngoe,
mpakuwekanga!"
22 "Mbaya mangweto apa-
banchimwa bandu, nu kunkana
nu kuntukana nu kunkachapi-
anga kwa magambu ga Mwana
jwa Mundu! 23 Nhwalalange
mwojo nu kuina, gambu bammeki
lilumbo likolongwa kumbengu.
Akaokomundu batendanga uyo
akalondoli ba Nnoongo."
24 "Nambu mpakulaga mangweto
mammi nuloi ngoe gambu,
kingobu chinu chu kuala mojo
kipetite!
25 Mpakulaga mannyukutanga
ngoe,
mannyoanga njala!
Mpakulaga maunhwekanga ngoe,
mpakuechukanga machoba ge-
nia!"
26 "Mpakulaga mangweto mmoa
babannumbali bandu, akaoko
mundu batenda uyo kwa akalon-
doli buwangi."

Kapalanga akangondwa
(Matayo 5:38-48; 7:12a)

27 "Nambu nannenge mang-
weto maumbenakia, mapale
akangondwa binu, matende-
lange gambone abanchimwanga,
28 malumikange upeele abam-
meka nhwilo na magongalelange
abantendelanga mabaja. 29 Anda
mundu amputite lijego limwe
mantendebukie lenge. Anda
mundu ampokite likoti linu, man-
nekele na nkogo gwinu. 30 Mampe
mundu jwajote jola ojwannyopa
kilebe na anda mundu ampokite
kilebe chinu, makannengeje
umuikie. 31 Matendelange bandu
ajingi andi mwe gamagapala
bantendele mangweto."

32 "Anda mapailinge bandu
abampalanga mangweto tu, bo,
mpata lilumbo nike? Magambu
bina malemwa bapalanga aba-
pala! 33 Anda matendelinge gam-
bone abantendelanga gambone
mangweto, mpata lilumbo nike?
Gambu bina malemwa batenda
uyo. 34 Anda makopelanga baba
tu buhyobalela kunnepa, bo,
mpata lilumbo nike? Gambu
bina malemwa bakopelana

bene akangweto jika, kupala
babukiange andi ucho. 35 Nambu!
Gambu mangweto mapalange
akangondwa binu na katende-
langa gambone, makopelange
panga hyobalela kunnepanga na
lilumbo linu maliba likolongwa
na mangweto mammaganga
ingota ya Nnoongo ojwabi ku-
nani. Kwa magambu jwenio
jwambone kwa banga lumbo na
akabaja. 36 Mmegange na kia
anda Awabinu pababi na kia."

Kahukumu bange
(Matayo 7:1-5)

37 "Makahukumuje ajinu bandu
na Nnoongo ahukumulangaje,
makakoleeje bange na mang-
weto bankoleeje, malekekeange
bange na Nnoongo mannekekea.
38 Mapegange bange na Nnoongo
mampa. Elo, mampatangage
nukutwele kipemo, nukupolota
mukuboko ginu choa chunhwotwi
kamula, kwa magambu kipemo
echimapemelanga bange ngucho
echapakumpeme Nnoongo."

39 Yesu ngabalandanakia ku-
lenga, "Jwangalola kuotoje kun-
tandaya jwangalola nnyakwe,
anda atei yenie, boa mabatum-
bukila mulibomba. 40 Napunji
kapetaje aboli bakwe, nambu kila
napunji anda ajomwile maboulo
gakwe aba andi aboli bakwe.

41 "Mbona milibona lipandi elibi
mulio lya nnunagwinu nambu
kulibonaje lipalamandi elibi muli-
olinu mmene? 42 Nhwotobo kun-
nenge nnuna gwinu, 'Nnyeme
nammoye lipandi mulio linu,'
nambu kulolaje lipalamandi elibi
mulio linu? Mikitenda mam-
bone mwe! Mmoye oti lipala-
mandi elibi mulio linu na penia
manhwotola kulola kipola kuboya
lipandi elibi mulio lya nnuna
gwinu.

Nkongo umanyikana kwa
ngokwa yakwe
(Matayo 7:16-20; 12:33-35)

43 "Nkongo gwambone kupam-
bikaje ngokwa yanga mbone
na nkongo mmaja kupambikaje
ngokwa yambone. 44 Kila
nkongo umanyika kwa ngokwa
eipambika. Bandu kutongoje
mandombi munchonda na uyo
bandu kutongolaje ngokwa
ikemigwa zabibu mumikongo
ja miba. 45 Mundu jwambone
apiya agabi gambone kuboka
mumwojo gwakwe, na mundu
mmaja apiya mabaja kuboka
mumwojo gwakwe. Gambu kano
jilongela agatwelile mumwojo
gwa mundu.

Akachengi abena
(Matayo 7:24-27)

46 "Mboni ungemanga 'Angwana,
Angwana,' na kongo kutendan-
gaje ganannengelanga? 47 Mundu
jwa jwoa ojwaika kwango nenga
kupenikia malobe gango nukuga
agabala jwenio abi, 48 andi mundu
ojwachengite nyumba jakwe
ngaemba pae na kubeka kijemo
panani piliganga. Lukemba ngu-
lutwelela nukunga nyumba jakwe
jigwije gambu achengiti gwicho.
49 Nambu jwajwoa ojwajoine mal-
obe gango nukuagabaje jwenio
alandana na mundu ojwachengite
nyumba jakwe panga kijemo.
Lukemba apulu twelela mache
ngagakunga nyumba jenie ngi-
jigwe nu kubomoka, nuluindo
lwakwe lukiba lukolongwa!"

7

Yesu annamia mmanda jwa Ki-
longoi jwa nnenda jwa Loma
(Matayo 8:5-13)

1 Yesu apajomola kabola bandu
goa, ngajenda kukilambo cha
Kukafalanaumu. 2 Kwenio
akiba kilongoi jwa akalenda
ba Loma jwenio akiba na

mmanda jwakwe ojwampaile
muno, mmanda jwenio akiba
ntamwe lola. 3 Kingobu kilongoi
jwenio apajoa nhwalo gwa Yesu
ngabatuma akananhota bange
Akayahudi bajendange kunnyopa
aike kunnamia mmanda jwakwe.
4 Bandu benia ngabaika kwa
Yesu, ngabampembela muno,
kulenga, “Mundu ojo jwambone
apaligwa muntendele agapala.
5 Bapala bandu bito, putuchenga
nyumba ji kugongalela jwenio
ngatujangata muno.”

6 Yenie Yesu ngajenda pamwe
nabo. Akiba kutaalije na nyumba,
kingobu kilongoi pabakinga
akaganjamundu bannenge Yesu,
“Angwana, mikikichumbuyaje,
mbaligweje mwe nnyingi un-
yumba jango. 7 Uyo mbemalije
ne kube nambone kwinu. Nambu
nnonge lilobe tu mpakachi
jwango malama. 8 Ne uyo
namundu nambi pae ji kinala cha
akakolongwa, ngweti manjolinjoli
pae jango anda nunhwamuliche
jumwe, ‘Nnyende!’ Jwenio ku-
jenda. Najonge, ‘Nhwike!’ Jwenio
kuika, anda nunhwamuliche
mpakachi jwango, ‘Nkamu kilebe
chenje!’ Jwenio kamula.”

9 Yesu apajoa genia, ngaomongwa,
ngabatendebukila bandu ajingi
abankengama, ngalenga, “Nani-
bonaje imani ngolongwa andi eje,
Kuisilaeli!”

10 Akabanda apababujanga
kachabe akilongoi ngabankole
mpakachi jola alamite.

*Yesu anhyoya mwana jwa nan-
hwele*

11 Kuboka penia Yesu nga-
jenda kukilambo chimwe
echikikemigwa Naini, pamwe na
akinapunji bakwe na nkengeni
gwa bandu. 12 Apababandakila
kuika panniango gwa kilambo
ngabapiti bandu bapotwi li-
jenecha lya kakombo jumwe
mwana jwa jiika jwa nanhwele.
Bandu ajingi ba kilambo chene
bakibanga pamwe na amama
benia. 13 Kingobu Angwana
pabammona munkege jwe-
nio, mwojo gwakwe ngutwele
kia, ngannenge, “Makagutaje.”
14 Penia Yesu ngaegele nu ku-
likunyula lijenecha na abapo-
tolinge ngabajemanga, Yesu
ngalenga, “Kakombo! Nannenge,
nnyimuke!” 15 Mundu jwenio
ojwawile ngajinuka ngatumbu
kulongela, Yesu ngankamuya kwa
amamundu.

16 Bandu boa ngababe namb-
wele ngabannumba Nnoongo,
kulenga, “Nnondoli nkolongwa
jwa Nnoongo apiti kati jito.
Nnoongo aike kakombolanga
bandu bakwe.”

17 Minhalo ja Yesu ngijijoanika
mukilambo choa cha Yudea na
kuilambo eibandakile.

*Akapakachi kuboka kwa
Yohana Mmatichi
(Matayo 11:2-19)*

18 Kingobu akinapunji ba
Yohana apabannengela min-
halo jenie joa. Ngabakemanga
akinapunji akabele kati jabe,
19 na ngabakinga ka Angwana
bakakonye, “Mwenga nga jwajo
ojwalengigwa atenda kuika, an-
daje tupaligwa tunnende jonge?”

20 Kingobu angweto apabaika
kwa Yesu, ngabalenga, “Yohana
Mmatichi atukingite kwinu
tunkonyekeye, ‘Mwenga nga
jwajo ojwalengigwa atenda kuika,
andaje tupaligwa tunnende
jonge?’ ”

21 Kingobucho, Yesu akiba
bakalamianga bandu ajingi
abapotekigwa ni itamwe ni
michepela mibaja kabekanga ban-
galola ajingi balole. 22 Yesu ngaba-
janga, “Mmujange, makannen-
gelange Yohana agamagabweni
nu kugajoa, bangalola kulola,
nangwaba kujenda, bina maloi

bajegwike, bangajoa kujoanga
abawile kuyoka. Akahocho katan-
gachilanga Nhwalo Gwambone.
23 Mbaya mundu jwajo jwangabe
na mbwele nane!”

24 Kubokapa akapakachi ba
Yohana kujabula, Yesu ngatumbu
kalengela bandu ajingi nhwalo
gwa Yohana, “Pamajendanga
kupongoti kummona Yohana
mahyobalela kummona mundu
nike? Andaje nnyeilinga kilibona
linyai elipoge mboga? 25 Lele
nnyela kulola nike? Nnyela
kunnola mundu ojwakwindite
ngobo inakualala? Bandu
abakwindanga andi yene ku-
tama kukikikonja, batamanga
mumajumba gi kingwana!
26 Unengelange nnyela kum-
mona meneke? Nnondoli?
Eluwe, kweli Yohana akiba
kupeta nnondoli. 27 Jwenio
nga ojwalengigwa Mumajandiko
ga Chwapi. ‘Nnoongo alenga,
mbakunkinga mmanda jwango,
annongolele nu kumpanganakia
ndela jinu.’ ” 28 Yesu ngajonjakea,
“Nannengelanga Yohana nga
nkolongwa muno kupeta mundu
jwajwoa ojwatamite padunia
pano nambu ojwabi nchokochoko
mukingwana cha Nnoongo nga
nkolongwa muno kupeta Yohana.”

29 Bandu boa pabannyoa jwe-
nio, muno akatocha kodi ngubu-
lumba gwambone gwa Nnoongo,
benia nga abajeketela ku-
batichigwa na Yohana. 30 Nambu
Mafalisayo na Akaboli ba Malagilo
ga Musa ngabakananga kunnyali
Nnoongo na yene ngabakananga
kubatichigwa na Yohana.

31 Yesu ngajendekea kulongela,
“Ngoe nannandanakia na bandu
ba bangoe? Balandine na
nike? 32 Benia babi andi ingota
itamangite pachoko. Kikuta
chimwe kukilenge chenge, ‘Tun-
hwonalinge ng'oma ja mpapala
gukutolana, nambu nhwinan-
gitije! Tujembite minhambo
jukokaleka nambu nng'utangitije!’
33 Yohana Mmatichi ngaika akiba
kupunga na anywije divai na
mangweto ngamannenga, ‘Ak-
weti nchepela!’ 34 Mwana jwa
Mundu aike atendakulyee na
kunywee na mangweto ngan-
nenganga, ‘Mannolekeange ojo
kupojoka nu kulobela, nng'anja
gwa akatocha kodi na bina
mabaja!’ 35 Mwojo gwambone
gwa Nnoongo ubonakine kube
kweli kwa bandu boa abajeketile.”

*Yesu kachakwe Simoni Mfal-
isayo*

36 Mfalisayo jumwe ngankoka
Yesu kulyee chakulya kachakwe,
na Yesu ngajingi kachakwe
Mfalisayo jwenio, ngatama
kulyee. 37 Kukilambo chenie
akiba munkege ojwakiba na
mabaja. Apajoa Yesu atenda
kulye kwa Mfalisayo, ngatola
chupa cha alabasta. Chimauta
ginakunungila, gabei ngolongwa
muno. 38 Ngajema papipi pa
makongono ga Yesu, apeta kuguta
na akanhwolokea manjochi mu-
makongono ga Yesu. Nukuungula
makongono ga Yesu kwa nywili
yakwe yu umutwe, ngannamba
nu kumbakaya mauta genia.
39 Kingobu Mfalisayo apagabona
genia, ngaacha kumojo gwakwe,
“Mundu ojo akabi nnondoli
kweli kabi amanyi munkege ojo
pabile na kabi amanyi ubaja
gwabinago!”

40 Yesu ngalongela nukulenga,
“Simoni, ngweti kilebe chu kun-
nengela.” Simoni ngannengela,
“Elo, Aboli unengele.”

41 Penia pakiba na bandu ak-
abele abankopite uloi, Yesu nga-
tumbula, “Jumwe ngankopa uloi
tela na nchala gwa myei makomi
mabena. Na jonge tela na
myei mibena. 42 Akibaje kati

jabe ojwaotwi kunnepa jwenio,
yene jwenio ngabalekekeanga boa
akabele. Meneke kati ja ak-
abele benia abapakapala muno
Angwana?”

43 Simoni ngajanga, “Kweli,
jwajo ojwalekekeigwe ligambo
likolongwa muno nga ojwabaka-
pala muno Angwana benia.”

Yesu ngalenga, “Tela.”

44 Penia Yesu ngatendabuka
kwa munkege nukunnenge Si-
moni, “Mamweni munkege jonjo?
Ngaika pachinu pano, mambije
mache gukuya makongono gango,
nambu jonjo anyeliye makongono
gango kwa manjochi gakwe
nukunhwungula kwa nywili
yakwe. 45 Mwenga umbokije kwa
kunamba nambu munkege jonjo
akotwikije kunamba makongono
gango tangu naikila. 46 Mwenga
umbakiije mauta umutwe jango,
nambu munkege anyitile mauta
gina kunungila mumakongono
gango. 47 Nannengelanga,
munkege ojo alekekigwe mabaja
gakwe nduu. Mammona ambala
muno. Jwajwoa ojwalekekigwa
kachoko, alaya kupala kachoko.”

48 Penia Yesu ngannen-
gela munkege, “Mabaja ginu
galekekigwe.”

49 Bange abatamite pamecha
ngabatumbu konyana benekang-
weto, “Jwenio mene mpaka aoto
kulekekea mabaja?”

50 Nambu Yesu ngannengela
munkege jola, “Imani jinu
inkombwile, nnyabu kwa ten-
gela.”

8

Akikege abalongwaninge na Yesu

1 Chenge kingobu Yesu ngapete
kunnyini na kuijiji akatangacha
Nhwalo Gwambone gwa King-
wana cha Nnoongo. Akina-
punji komi na abele ngabalong-
wana pamwe. 2 Na akikege
bange Yesu ababoyanga miche-
pela mibaja na kalamianga ita-
mwe, ngalongwana nabo. Benia
nga Maliamu, ojwakemigwa Magi-
dalena, jwenio ngaboigwa miche-
pela saba, 3 Yoana ahana ba Kuza,
nkolongwa jwa maakama ga Nng-
wana Helode, Suzana na bange
ajingi. Akikege benia bakiba
bakapanga ilebe yabe kummegele
Yesu na akinapunji bakwe.

Kulandanakia kwa mpandi
(Matayo 13:1-9; Maluko 4:1-9)

4 Bandu ngubunhwikalila Yesu
kuboka kila kilambo, ngube nken-
geni nkolongwa, Yesu ngabalenge
kulandanakia kongo,

5 “Mpandi ngajenda kumicha
mbeju yakwe. Apamicha mbeju,
yenge ngitola pandela na akapeta
ndela ngabalebatanga na ijuni yu
kunani ngionyola. 6 Yenge ngitola
pamaganga na kuboka pa kuma-
lika ngijoma kukupelelwa mache.
7 Yenge ngitola panakati ja miba,
mikongo ja miba apimalika ngi-
ibilikia. 8 Yenge ngitola pulutope
lwambone, ngimalika nukupam-
bika mbonje mia.”

Yesu ngalenga, “Juna machikilo
ajoe!”

Magambu ga kubola kwa kulandanakia
(Matayo 13:10-17; Maluko 4:10-12)

9 Akinapunji bakwe nga-
bankonya Yesu kulandanakia
kongo mana gakwe nike, 10 Yesu
ngajanga, “Mangwetomwe nkweti
upeele gu kumanya chili ji
kingwana cha Nnoongo. Bange
kalengela kukulandanikia, ma-
balolanga nambu bibonaje nu
kupenakia nambu bamanyaje.

Yesu alongela kipola kulandanakia kwa mpandi
(Matayo 13:18-23; Maluko 4:13-20)

11 “Ganga nga mana ga kulandanakia, mbeju nga lilobe lya
Nnoongo. 12 Mbeju eitoi pandela
ilaya bandu abajoa lilobe lyenie,
nambu Mmaja kuika kuliboya
mumyojo jabe ibe bakaaminije
na bakakomboligwaje. 13 Mbeju
eitoi pamaganga ilaya bandu
abajoa lilobe lyenie nu kulipokela
kwa kuala mojo. Nambu
kujendekeje ukola nkati jabe,
kuliamini kukingobu tu nambu
magambu bakwetingitije mikega
nkati jabe apakiika kingobu
cha kulondoligwa, kuchipula.
14 Mbeju eitoi pimikongo ja miba
ilaya bandu abajoa lilobe lyenie,
nambu kubanigwa na mbwele
nu uloi nu kupala kukikonja,
kuhyobale kwabe kujendekeje.
15 Mbeju eitoi pulutope lwambone
ilaya bandu abalijoanga lilobe
lyenie ngibilikamula kwa mwojo
gwambone na gwa kuaminika.
Angweto kuimbalila mpaka
kupambika ngokwa.

Lumuli oluekeligwe lidebe
(Maluko 4:21-25)

16 “Bandu kupambaje lumuli
nukuekelela lidebe andaje ku-
lubeka nhwina mwa kindanda.
Nambu kulubeka panani putala
kupala bandu apabakujingila un-
yumba balolange ndaa.

17 “Chachoa chela chikiigwe
kiba kubonekana pukongolou,
na chachoa chela echikiekaligwe
kiba kubonekana nu kupiigwa
pukongolou.

18 “Mmegange maha apam-
penakianga, magambu mundu
juna kilebe majonjekeigwa,
nambu jwanga kola kilebe, na
cha chache kichoko cha kweti
kipakutoligwa.”

Amamundu Yesu ni inung'una yakwe
(Matayo 12:46-50; Maluko 3:31-35)

19 Penia amamundu na in-
ung'una yakwe ngabanhwik-
ili Yesu, nambu baotolingije
kunhwegelela magambu bandu
bakiba ndu. 20 Mundu jumwe
ngannenge Yesu, “Amabinu
na inuna inu bajemite panja,
bapalanga bammone.” 21 Nambu
Yesu ngabalenge bandu boa,
“Amabango na inuna yango nga
ababilijoa lilobe lya Nnoongo
nukuliagabala.”

Yesu akiamulicha kimbonga kikotoke
(Matayo 8:23-27; Maluko 4:35-41)

22 Lichoba limwe, Yesu
ngaobake muntumbwi pamwe na
akinapunji bakwe ngabalengela,
“Tujomboke tujende kwiye ji
lilaba.” Penia ngabatumbu
mwanja. 23 Apabakiba undela
Yesu ngabe lugono. Kingobutu
upepo nkolongwa ngutumbu
kuguguma, mache ngagatumbu
kujingila nkati ja ntumbwi,
boa ngababeganga mukulola.
24 Akinapunji ngabannyendela
Yesu, ngabannyimuya nga-
balenga, “Anahota, Anahota!
Tutenda kuwe!”

Yesu ngajimuka ngauamulicha
upepo na mawimbi ga mache
ngagakotoka, ngukube jee.
25 Kibokachapenia Yesu ngabalen-
gela akinapunji bakwe, “Imani
jinu jibiko?”

Nambu angweto ngabaomongwa
nu kujogopa ngabalenga, “Ojo
mundu nii? Awamulicha upepo
na mawimbi gatenda nnyoa?”

Yesu ajibenga michepela mibaja
(Matayo 8:28-34; Maluko 5:1-20)

26 Yesu na akinapunji bakwe
ngabajendekea na mwanja

gwabe, ngabaikanga kumbwani
ku kilambo cha Kugelasi echik-
ibendikine na kilambo cha Ku
Galilaya, kwiye ja lilaba liko-
longwa. 27 Yesu apauluka kumb-
wani, ngakongana na mundu
jumwe ojwabokela kunnyini juna
nchepela. Kwa mangobu ndu
mundu jwenio akiba akwin-
ditije ngobo, akiba kutamaje
kachakwe, nambu atama kulikab-
uli. 28 Apammona Yesu, ngaguta
kulilobe likolongwa, ngakileke
pae nnongi ja Yesu nukulenga,
"Mwe ma Yesu ma Mwana ba
Nnoongo Nkolongwa! Mpala nii
kwango? Nannyopa makam-
botekaje!" 29 Alenga genia maga-
mbu Yesu auwamulicha nchepela
gwenio gummoke mundu jwenio.
Kila kingobu ngugunng'wia, nu
kuyenie bandu ngabannyigilila
unyumba na maboko gakwe na
makongono gakwe ngabantaba
mitondolo na pingu, nambu
ngaotola kueketa mitondolo na
pingu na nchepela ngumutuya
jwenio mpaka kupongoti.

30 Yesu ngankonya, "Lina linu
mabeneke?" Jwombe ngajanga,
"Lina lyango na 'Lityala.' "
Kwa magambu michepela mijingi
jakiba jinhwikalile. 31 Michepela
jenie ngijinnyopa Yesu aka-
jipelekaje kulibomba lya ku-
mambi.

32 Paali penia pakiba na kipenga
kikolongwa cha magolobe gatela
kulye kukitombi. Penia michepela
ngijinnyopa Yesu balekange jijingi
kamagolobe, Yesu ngajeketela ji-
jingi kamagolobe. 33 Michepela
ngijimmoka mundu jwenio ngiji-
jingi mumagolobe. Kipenga choa
cha magolobe ngikielela kuwelelo
ngikijingi mulilaba ngagawe mu-
mache.

34 Akachungi apabalola goa
agapitile, ngababutukanga ngaba-
jenda kalengela bandu nhwalo
gwenio kunnyini na kumigonda.
35 Bandu ngabaikanga kulola
agapitile, ngabannyendelela
Yesu, ngabammonanga mundu
ojujimmokite michepela atamite
papipi na Yesu, akwindite ngobo,
abi na malango gakwe, ngaba-
jogopanga. 36 Bandu ababik-
ibweni kile chenie ngabalenge
bandu bange nhwalo gu kulama
kwa mundu jwenio. 37 Bandu
boa bikilambo cha Kugelasi
ngababeganga na mbwele muno.
Kuyenie ngabannyopa Yesu aboke
kilambo chenie. Kuyenie Yesu
ngaobakela muntumbwi, ngajab-
ula. 38 Mundu jola ojwaboigwe
michepela ngannyopa Yesu,
"Nanenga mbala kulongwana na
mwenga."

Nambu Yesu annyeketije,
ngannengela, 39 "Mmuje kachinu
makalanduli goa Nnoongo agan-
tendile."

Bai mundu jola ngajabula
ngapeta kutangacha kila paali
kukilambo chenie ilebe yoa Yesu
eyantendile.

Biti Yailo na munkege jumwe ojwakunywile ngobo ja Yesu

(Matayo 9:18-26; Maluko 5:21-43)

40 Yesu apabuja kingonu chenge
cha lilaba, bandu ngabam-
pokelanga, magambu boa bak-
iba bakannendaga. 41 Penia
ngaika mundu ojwakemigwa
Yailo, kilongoi jwa nyumba
ji kugongalela. Ngakilikitila
mumakongono ga Yesu, ngany-
opa ajabule kachakwe kilongoi
jwenio, 42 magambu mwana
jwakwe munkege akiba jwenio tu,
ojwakiba na yaka komi na ibele,
akiba ntamwe lola.

Yesu apakiba akajabula, bandu
ngabanhwegelela kila kingonu.
43 Kati jabe pakiba na munkege
jumwe ojwakiba ntamwe ncholo
kwa yaka komi nibena, ak-
iba ajomwile ilebe yakwe yoa

eyakweti kwa akaganga, akibaje
mundu ojwaotwile kunnamia.
44 Munkege jwenio ngankengama
Yesu unyuma, ngakunyula lu-
biniko lwa ngobo jakwe. Upo
ngalama kitamwe chakwe cha
ncholo. 45 Yesu ngakonya, “Bene
abangunywile?”

Boa ngabalenga abije mundu
ojwankunywile, Petulo ngalenga,
“Angwana, bandu ajingi
bantindilinge nu kunhwegelela.”

46 Nambu Yesu ngalenga,
“Abile mundu jwangunywile,
gambu nikibweni makakala
gandekumoka.” 47 Munkege jola
apalola aotwije kukiia, ngakilaya
kongo akalendema kukujogopa,
ngakigwia nnongi ja Yesu. Penia
nnongi ja boa, ngannandulila
Yesu magambu gukunkunyula na
apaotwile kulama kingobucho.
48 Yesu ngannengela, “Manango,
imani jinu jinnamiye. Nnyabula
kwa tengela.”

49 Yesu apakiba tango aka-
longela, ngaika mundu jumwe
kuboka kachakwe Yailo, kilon-
goi jwa kitebe chukunng'ongalela
Nnoongo. Ngannengela, “Mwana
jwinu awile, makachumbuyaje
Abouli.”

50 Nambu Yesu apajoa genia
ngannenge Yailo, “Makajogopaje,
nhwamina tu, jwenio malamage.”

51 Yesu apaika kachakwe
Yailo, annengije mundu kujingi
unyumba pamwe nabo, nambu
Petulo na Yohana na Yakobo na
achikibelei mundu ba kamwali
jwenio. 52 Bandu boa bakibanga
bakaguta nu ukokaleka kwa mag-
ambu gwa mwana. Nambu Yesu
ngabalenge, “Makagutangaje,
magambu mwana ajomwikije, abi
lugono tu!”

53 Boa ngabanhwekanga kwa
magambu bamanyangite kutenda
mwana ajomwike. 54 Nambu Yesu
ngankamu luboko ngannengela,
“Manango nnyimuke!” 55 Bwomi
gwakwe ngubuja, kingobucho
ngajimuka, Yesu ngabalengela
bampe chakulya. 56 Achikibelei
ba mwana ngabaomongwa muno,
nambu Yesu ngabalengela bakan-
nengeje mundu jwajoa jola genia
agatendigwe.

9

Yesu bakinga akinapunji komi na abele
(Matayo 10:5-15; Maluko 6:7-13)

1 Yesu ngabakemanga akina-
punji bakwe komi na abena,
ngabapeganga uwecho ni ki-
nala chu kujibenga michep-
ela na kalamianga akatamwe.
2 Kibokachapenia ngabakinga
bajendange kutangacha King-
wana cha Nnoongo na kalamia
akatamwe, 3 ngabalengela, “Apan-
nyendanga mwanja makapo-
toje kilebe, mumwanja gwinu,
makapotoje nkungucho andaje
nkoba andaje chakulya andaje
uloi andaje makoti mikogo
mibena. 4 Nyumba jajoa
jabapakumpokela ntamanga
mwenio mpaka apampakuboka
kilambo chenie. 5 Bandu anda
bakanite kumpokela mangweto,
mmokange pikilambo chenie na
mpyatanga litukunda mumakon-
gono ginu, kupala kuchalakicha
kwabe.”

6 Akinapunji ngabatumbulanga
mwanja kupetela kuijiji yoa, nga-
batangacha Nhwalo Gwambone
na kalamianga bandu kila paali.

Kuoya malango kwa Helode
(Matayo 14:1-12; Maluko 6:14-29)

7 Kingobu Helode, kilongoi jwa
Galilaya, kujoa nhwalo gwa ilebe
yoa eitendigwe, ngabe na mb-
wele, magambu bandu bange
balenga, Yohana Mmatichi ate
kuyoka. 8 Bange ngabalenga, Eliya
apitile na bange ngabalengela

jumwe kati ja akalondoli ba lolo
ate kuyoka. 9 Helode ngalenga,
“Mutwe gwa Yohana ngununhweketa, nambu jonjo meneke
jwanyoa nhwalo gwakwe?” Ngapala muno kummona Yesu.

Yesu aupe chakulya nkengeni nkolongwa
(Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Yohana 6:1-14)

10 Achandundame ngababujanga ngabannengela Yesu goa
agabakamulinge. Yesu ngabatolanga, ngabajenda jikajabe
kunnyini ku Betisaida. 11 Nambu
bandu pabamanyanga kwajabwile, ngabankengamanga. Yesu
ngabapokelanga, ngabalengela
nhwalo gwa Kingwana cha
Nnoongo, ngabalamianga abapailinga kulamiigwa.

12 Lichoba apalyatumbula kutipika, akinapunji komi na abele
ngabannyendelela Yesu, nukunnengela, “Matabukange bandu na
kaleka bajendange kuijiji ya papipi bakapatange chakulya na
pakugoloka, magambu pamba apatubile papongoti.”

13 Nambu Yesu ngabalengela,
“Mapagange mangweto mwenga
chakulya.”

Ngabajanga, “Tukwetije kilebe
nambu mikate nhwano tu na
yamaki ibele tu. Pangaje tujende takaemele ilyo ya bandu
boa bamba?” 14 Bakibanga penia
akinalome elufu nhwano.

Yesu ngabalengela akinapunji
bakwe, “Malengelange bandu
batamange ikuta ya makomi
nhwano, makomi nhwano.”

15 Kuboka pa akinapunji kutendanga yeniela, 16 Yesu ngatola mikate nhwano na yamaki
ibele, ngalola kunani kumbengu,
ngannumba Nnoongo, ngametula
mikate na ngatopolana yamaki
ngabapeganga akinapunji bakwe
babaganakie bandu. 17 Bandu
boa ngabalye nu kujukuta, ngabalokotanga makombo ga ilyo
ngabatweleyanga ikapo komi na
ibele.

Petulo annyekete kube Kilisto Nkomboi ojwa pambuligwe na Nnoongo
(Matayo 16:13-19; Maluko 8:27-29)

18 Lichoba limwe, Yesu akiba
kugongalela jika jakwe, akinapunji bakwe ngabankengama.
Ngabakonyanga, “Bo, bandu
balenganga nenga na beneke?”

19 Ngabannyanga, “Bange
balenganga mwenga nga Yohana
Mmatichi na bange Eliya, bange
jumwe jwa akalondoli ba lolo ba
Nnoongo jwombe ayokite.”

20 Penia ngabakonyanga,
“Mangwetomwe bo, nnenga ne
nabeneke?”

Petulo ngajanga, “Mwe nga
Kilisto ojwalagiligwe, ojwapambuligwe na Nnoongo.”

Yesu alongela nhwalo gwa kupotekigwa kwakwe na kuwe
(Matayo 16:20-28; Maluko 8:30-9:1)

21 Kiboka chapenia Yesu
ngabakelebuya akinapunji bakwe
bakannengeje mundu jwajoa
nhwalo gwenio. 22 Ngalenga,
“Mwana jwa Mundu apaligwa
kupotekigwe muno nukanigwa
na akinanhota na akakung'i akolo
na akaboli ba Malagilo ga Musa.
Na apangigwa ukomigwa, nambu
lichoba lya tatu mayoka.”

23 Ngabalengela bandu boa,
“Mundu jwajoa anda apaile
kungengama, apaligwa akikane
mwene na atole nchalaba gwakwe
kila lichoba na angengame.
24 Magambu mundu ojwapala
kukombola bwomi gwakwe
mwene mauoya, nambu mundu
ojwaoya bwomi gakwe kwa
magambu gango maukombola.
25 Mundu apata nike anda aipatite

ilebe yoa ya padunia kwa kukioya
mwene? Mbemele kibije! 26 Anda
mundu amone oni nenga na
maboulo gango, uyo Mwana jwa
Mundu ammonela oni mundu
jwenio mangobu apapakuika ku
kibumo chakwe na cha Awawa
na cha akapakachi ba chwapi
ba kumbengu. 27 Nannengelanga
kweli, kutenda babi bange pamba
bawegangaje panga bikibone
Kingwana cha Nnoongo."

Yesu agalambuka kumiyo
(Matayo 17:1-8; Maluko 9:2-8)

28 Ikiba lichoba lya nane
kuboka pa kulenga genia, Yesu
ngabatolanga Petulo na Yohana
na Yakobo kunani ja kukitombi
kugongalela. 29 Apakiba ak-
agongalela, kumiio kwabe ngukugalambuka na ngobo yakwe ngibe
nhuu mbuu. 30 Kingobucho bandu
akabele ngababe bakalongela
nakwe. Bakibanga Musa na Eliya,
31 bapitilanga bakiba bina kibumo
ngabalongelanga nhwalo gwa
kiu chakwe Yesu chikipa kupitila
Kuyelusalemu. 32 Petulo na aka-
jakwe bakibanga lugono, nambu
ngabajimukanga ngabakibona
kibumo cha Yesu na ngababona
bandu abele abakiba bajemangite
pamwe. 33 Bandu bala pabakiba
bakajabula, Petulo ngannengela
Yesu, "Anhota, ialile bole twenga
tube pamba! Matuchenga iteba
itatu, chimwe chinu, chimwe cha
Musa na chimwe cha Eliya." Kweli
akiba amanyije chalongela.

34 Petulo apakiba tango akalon-
gela, kingobucho liunde ngilipitila
na kaekelela ni kiwili chakwe,
na liunde lyenie apalyaekelela
akinapunji bala ngabajogopanga
muno. 35 Lilobe ngilijoanika
kuboka muliunde mola, "Jonjo
nga Manango ojunampambwile,
mampenakiange."

36 Kuboka pa lilobe ukotoka,
Yesu ngabonekana abi jikajakwe.
Akinapunji ngabatamanga nu
kwa nhwalo gwenio, na mangobu
genia bannengije mundu jwajoti-
jola minhalo jenie jibijibwenan-
gite.

Yesu ajibenga michepela ejin-
nyingile kakombo jumwe
(Matayo 17:14-18; Maluko 9:14-
27)

37 Malabo jakwe Yesu pamwe
na akinapunji bakwe pabauluka
kuitombi, nkengeni gwa bandu
ngukongana na Yesu. 38 Mundu
jumwe ngachobela pankenga
gwenio, "Aboli! Ndendakunny-
opa, munnolekeye manango kabe
manango jwa jika. 39 Michepela
apajinhwikilila, kingobu tu kun-
tenda achobele, na kummeka
kiinduindu na liululu kumpita
munkano, jijendekea kumpoteka
muno, kunneka chokweje!
40 Nganajopanga akinapunji binu
buboyange, nambu baotolingije."

41 Yesu ngabalengela, "Mang-
weto mabandu banga imani!
Ndama namangweto mpaka
lii? Nanhwimbilila mpaka lii?
Mannetange mwano pamba?"
Kiboka chapenia ngannengela
mundu jola, "Munnete mwana
jwinu pamba."

42 Mangobu mwana jwenio
panhwikilila Yesu, nchepela gola
ngugunng'wia pae na kummeka
mwana jola kiinduindu. Nambu
Yesu ngaukalapila nchepela
gwenio, ngannamia mwana na
kape awamundu. 43 Bandu
boa ngabaomongwa na uwecho
nkolongwa gwa Nnoongo.

Yesu alongela kabele nhwalo
gwa kiu chakwe
(Matayo 17:22-23; Maluko 9:30-
32)

Bandu bala pabakiba tango
bakaomwanga minhalo joa
echikitendigwe na Yesu, nga-
balengela akinapunji bakwe,

44 “Makalibililangaje echinan-
nengela! Mwana jwa Mundu
ajenda kubekigwa mumaboko ga
bandu.” 45 Nambu akinapunji
bamanyingitije mana ga kulenga
kwenio. Nhwalo gwenio gwakate
kuiigwa kwa akangweto ibe
bakamanyangaje na bombe batela
kujogopanga kunkonya nhwalo
gwenio.

Beneke ababi ananhota?
(Matayo 18:1-5; Maluko 9:33-37)

46 Ngukupitila kijonga kati
ja akinapunji bala nhwalo
gwa meneke kati jabe ojwabi
munanhota muno. 47 Yesu
ngamanya mawacho agabawacha
mumyojo jabe, penia ngantola
mwana nchokochoko, ngammeka
papipi jakwe, 48 na ngabalengela,
“Mundu jwajotijola ojwampokela
mwana andi jonjo ku liina lyango,
amboke nenga na jwajotijola
ojwamboke nenga, bapoke aban-
dumite. Magambu jwajoa ojwabi
nchokochoko kupeta boa kati jinu
jwenio nga nkolongwa kupeta
boa.”

Mundu jwangankananga mangweto abi kingonu chinu
(Maluko 9:38-40)

49 Yohana ngalenga, “Anan-
hota, tumweni mundu jumwe
akaboya michepela kwa liina linu
natwenga ngutujiga kunkanakia
kwa magambu jwombe akibaje
munkenga gwito.”
50 Nambu Yesu ngannengela,
“Makankanakiaje magambu
mundu jwangankananga mang-
weto abi kingonu chinu.”

Kilambo chimwe cha Akasamalia bakananga kumpokela Yesu

51 Kingobu apakibandikila cha
Yesu kutoligwa kujenda kum-
bengu, ngajenda Kuyelusalemu.
52 Ngabatuma akapakachi ba-
longolelange, bombe ngaba-
jenda ngabajingilanga kukijiji
chimwe cha ku Samalia bam-
panganile kila kilebe. 53 Nambu
bandu ba kwenio bapalangi-
tije kumpokela, kwa magambu
ajenda Kuyelusalemu. 54 Bai
akinapunji bakwe kina Yohana
na Yakobo pabagabona genia,
ngabalenga, “Angwana mpala
tukeme mwoto uwike kuboka
kumbengu gwatiniyange?”
55 Yesu ngabatendebukia,
ngabakalapilanga. Majandiko
gange gajonjakie, ngalenga,
“Mmanyangiteje nkweti mojo
gani, magambu Mwana jwa
Mundu aikila ukoma ban-
duje, nambu kakombola.”
56 Kibokachapenia Yesu na akina-
punji bakwe ngabajenda kukijiji
chenge.

Abapaligwa kube akinapunji ba Yesu
(Matayo 8:19-22)

57 Pabakiba bakajendaga un-
dela, mundu jumwe ngannen-
gela Yesu, “Mbakunkengama kila
kumpakujenda.”
58 Yesu ngalenga, “Mabwea gak-
weti nduka ni ijuni yu kunani
ikweti uhui, nambu Mwana jwa
Mundu akwetije paali pu kubeka
mutwe gwakwe.”
59 Ngannengela mundu jonge,
“Ungengame.”
Nambu jwombe ngalenga,
“Angwana, nanji uneke nyende
oti nakachike awabango.”
60 Yesu ngajanga, “Milekange
mitui ichike mitui mijakwe.
Mwenga nnyende makatangache
Kingwana cha Nnoongo.”
61 Na mundu jonge ngan-
nengela, “Ananhota man-
ankengamage, nambu un-
yeketele nakatabuke bandu ababi
kachango.”
62 Yesu ngannengela, “Jwajoti
ojwakamu lijembe kulema na
kongo kulola unyuma kupalig-
waje ku Kingwana cha Nnoongo.”

10

Yesu bakinga akinapunji makomi saba na ibena

1 Kuboka pa genia Angwana
ngabachagu bange makomi
saba na mabele, ngabatuma
akabele abele, bannongolele
ku kila kijiji na paali apapala
kujenda. 2 Ngabalengelanga,
“Mauno nga majingi nambu
akauni akachoko. Nnyopange
kwa akola nng'onda bakinge
akauni munng'onda gwakwe.
3 Lele nnyendange! Nankinga
mangweto andi mambelele apaga-
jenda kati ja mamei. 4 Makapotoje
mumwanja gwinu nhwuku guloi
andaje nkoba ni ilatuje, makam-
pataje mundu abali undela.
5 Anda nnyingilinge nyumba jajoa,
ntumbula kulenga, ‘Tengela jibe
munyumba jenje!’ 6 Anda mundu
jwajipala tengela ampokilinge,
nnyeketalange ntamange kwa
jwenio, anda abije mundu ojwa-
pakumpokelanga, tengela jinu
jibakummuji mmene makang-
weto. 7 Ntamanga unyumba jenie
na nniagange na nnywegange
ibampeganga, gambu ojwakamu
maengo apaligwa kulepigwa
lipungu lyakwe. Makajendangaje
kingobu nyumba jenje kingobu
nyumba jaje. 8 Anda nhwikilinge
pikilambo chochoa na bandu
bampokelinge, nnyegange kila
echibapa kubeka nnongi jinu,
9 nnamiange akatamwe pikil-
ambo chenie na malengelange
bandu, ‘Kingwana cha Nnoongo
kibandakile kwinu.’ 10 Nambu
anda nnyingilinge kukilambo
chochotiche, changampokelanga,
mmokange, pampetanga undela
jabe nnenganga, 11 ‘Ata litukunda
mumakongono gito li kilambo
chinu tilipyata kwa magambu
ginu. Nambu nkombokele,
kutenda Kingwana cha Nnoongo
kibandakile!’ 12 Nannenge kweli,
lichoba lya hukumu, Nnoongo
malaya kia kwa bandu ba
Kusodoma kupeta kukilambo
chenie!

Ilambo yanga amini (Matayo 11:20-24)

13 “Kulaga mwe! Kilambo chu
Kukolasini, kulaga kilambo chu
Kubetisaida! Gambu ikobo yana-
tenda kachinu ilaigwe kukilambo
chu Kutilo na Kusidoni bandu
bakwe kabi bakwindangite ngobo
ya magunia nu kutama pamaliu
kulaya balapite. 14 Ata nyeniela,
lichoba lya hukumu mangwe-
tumwenga mampatanga hukumu
ngolongwa kupeta ja bandu ba
Tilo na Sidoni. 15 Na mwenga,
ma Kafalanaumu, bo, mikitond-
abeya mpaka kumbengu? Man-
hwuluigwa mpaka kumambi?”

16 Yesu ngabalengela akina-
punji bakwe, “Ojwampenakianga
mangweto, ambenakia nenga na
ojwakana kumpokelanga mang-
weto, akana kumboke nenga. Na
ojwakana kumboke nenga akana
kapoke abandumite.”

Kubuja kwa bandu makomi saba na mabele

17 Mwenakandae makomi saba
na abele ngababujanga babi-
langite na tengela, ngabalenga,
“Angwana, ata michepela jitu-
joine apatujibengita kwa liina
linu.”

18 Yesu ngabalengela, “Nginili-
bona Lichetani apilikiba
likaagambuka andi njai kuboka
kumbengu. 19 Mpenekiange,
nampilangite kinala chu kulebata
majoka na makalambwa, ni
kinala chu kuibila makakala ga
mmaja. Kibije echikipala kum-
mengwa. 20 Nambu makaalalilan-
gaje kwa magambu ja michepela
jinnyoanga, nambu nhwalalilange
kwa magambu maina ginu
gaandikwe kumbengu.”

Kualalila kwa Yesu
(Matayo 11:25-27; 13:16-17)

21 Kingobu chenie Yesu kongo
atweli uwecho gwa Uhuke jwa
Chwapi, ngalenga, “Nannumba
mwe Mawawa, Mangwana bu
kumbengu na padunia! Mag-
ambu ilebe yene maiite bandu
bunuwecho na bina malango,
ngamaekulila akinangota. Elo,
Awawa yene nga pampaile.
22 “Awabango bangamwiye
ilebe yoa. Abije ojwammanyi
Mwana nambu Awawa, na abije
ojwabamanyi Awawa nambu
Mwana na jwajo ojwapai Mwana
kunhwekulila.”
23 Kibokachapenia Yesu ngabuja
kwa akinapunji bakwe, nga-
balengela, “Mbaya bandu
ababagabona gamagabona mang-
weto! 24 Nannengelanga kweli,
akalondoli ndu na akangwana
ngabapala kulola genia gam-
agabona mangweto, nambu
bakagabonaje, nu kugajoa genia
gamagajoa mangweto, nambu
bakagajoaje.”

Kulandanakia kwa mundu chwapi jwa ku Samalia

25 Mundu ojwamanyi gwicho
Malagilo ga Musa, ngajiga kuntega
Yesu. Ngakonya, “Aboli, ndend-
abole kupala mbate bwomi gwa
machoba goa pangapela?”
26 Yesu ngannyanga jwombe,
“Iandikigwe bole Mumalagilo?
Nhwelibo?”
27 Mundu jo ngannyanga, “
‘Mapale Angwana ana Nnoongo
binu kwa mwojo gwinu gwoa
na kwa kiuke chinu choa na
kwa makakala ginu goa na kwa
malango ginu goa, na mumpale
nndami nnyinu anda pimikipala
mmene.’ ”
28 Yesu ngannengela, “Tela!
Ntendi nyeniela, namwe man-
nama.”
29 Nambu mundu ojwamanyi
Malagilo ngapala kukiingikia
mwene kutenda jwa mbone,
penia ngankonya Yesu, “Andami
ajango ngabeneke?”
30 Yesu ngannyanga, “Mundu
jumwe akiba kuboka Kuyelusalemu
kujenda ku Yeliko. Apakiba
undela, ngajingiligwa na akajibi
ngabampoka uloi jakwe na
kumputa, ngabanneka agolwike
penia papipi nu kuwe. 31 Ngapitila
nkung'i akiba akapeta ndela
jenie, nambu apammona mundu
jwenio, ngapeta umbwega.
32 Unyaela mundu jwa lungolo
lwa Lawi uyo ngapeta penia,
ngammona, ngapeta umbwega.
33 Nambu mundu jwa ku Samalia
ojwakiba namwanja ngaika
penia apakiba mundu jwenio
na apammona ngammone kia.
34 Ngannyendelela, ngammeka
mitela mmaganga gakwe kwa
kunnyela mauta na divai na
kagatabalila, kibokachapenia
nganhwobakea panani pa liponda
lyakwe, ngampeleka kunyumba
jimwe ja akamageni nganwaya.
35 Malabo jakwe ngapanga uloi
tela na nchaala gwa machoba
mabena, ngabalengela, ‘Mannwae
mundu jonjo, na uloi gonge
ogubakutumika manannepa
apambakubuja.’ ”
36 Kingobucho Yesu ngankonya,
“Kati jabe akatatu, ngajwaako
ojwalaite kube andami bakwe
jwajo ojwajingiligwe na akajibi?”
37 Mundu ojwamanyi Malag-
ilo ngannyanga, “Ngajwajo
ojwammoni kia.” Yesu ngan-
nengela, “Nnyende makatendi
unyaela.”

Yesu ukaja kwa Malita na Maliamu

38 Yesu na akinapunji bakwe
apabakibanga undela, ngabaika
kukijiji chimwe na munkege
jumwe ojwakonda Malita, ngam-
pokela kachakwe. 39 Malita
akiba nnombo jwa Maliamu,

jwenio ngabatama papipi na
Angwana kupenekia maboulo
gakwe. 40 Nambu Malita akiba
akakamula maengo majingi, bai
ngannyendele Yesu ngannenge,
“Angwana mboni kujalije nye-
niela alombo bango banekite
ngamu maengo jika jango? Bai
malengele, banyangate.”
41 Nambu Angwana ngaban-
nyanga, “Malita, Malita, nnolalola
nukuchumbuka kwa ile ijingi,
42 Nambu kilebe chimwe tu cham-
bone, Maliamu achagwile kilebe
chambone chenie abije mundu
ojwapala kumpoka.”

11

*Yesu abola nhwalo gwa ku-
gongalela*
(Matayo 6:9-13; 7:7-11)

1 Lichoba limwe Yesu ak-
iba pa ntemela kugongalela.
Apajomola kugongalela napunji
jwakwe jumwe ngannengela,
“Angwana, tutenda nnyopa mu-
tubole kugongalela anda Yohana
Mmatichi apababola akinapunji
bakwe.” 2 Yesu ngabalengelanga,
“Apanng'ongalela, nnengange
nyeniela,
‘Awawa,
lina linu lya chwapi likoliigwe,
Kingwana chinu kiike.
3 Taji mutupe chakulya chito cha
kila machoba.
4 Mutulekekeye mabaja gito,
andi twenga patalekekeya boa
ababutulemwite.
Mukutubekaje mumitambo.’ ”
5 Kibokachapenia ngabalengela,
akinapunji bakwe, “Tulenge
nnyito jumwe akweti aganja
kachakwe kilo puwiku, ngan-
nyopa, ‘Aganja, nanji ungopele
mikate mitatu. 6 Kwa magambu
aganja bango bambetile kachango
ababi na mwanja nanenga
ngwetije chakape!’ 7 Jwombe
akiba unyumba kabi bajangite,
‘Makanjumbuyaje! Tayali nyigile
nnyango. Nenga na ingota yango
tugolwike, nhwotije kujimuka
nampe.’ 8 Kweli, iganukube
ajimukaje kumpe mikate kwa
magambu ga mundu jwenio
nng'anja mundu, nambu kwa
magambu mundu jwenio akwetije
oni ja kujendekea kunnyopa,
majimuka kumpe chachotichela
chakipala.
9 “Na yene, nannenge nnyopa
tu na mangweto mampata, mpala-
pala tu namangweto mamikibona,
nng'omba tu oti namangweto
mabanyogolelanga. 10 Gambu
jwajwoa ojwajopa kupata, ojwa-
palapala makibona na ojwag-
omba oti mabannyogolela. 11 Bo,
abi mundu kati jinu anda mwana
gwakwe jwapa kumpe lijoka
papakujopa chamaki? 12 Anda
ajopite liyaja, bo, mabampa
kipelele? 13 Anda mangweto
mammi mabaja mmanyangite
kipeganga ingota inu ilebe
yambone, awabinu bu kum-
bengu mabampaganga muno,
mabapaganga Uhuke jwa Chwapi
akangweto abannyopanga!”

Yesu na Belizebuli
*(Matayo 12:22-30; Maluko 3:20-
27)*

14 Lichoba limwe Yesu aubenga
nchepela oguntei mundu jumwe
kube bubu. Bai nchepela
gwenio ngummoka, mundu
jwenio ngaotola kulongela, bandu
ajingi ngabaomongwa, 15 nambu
kati ja bandu bena ngabalenga,
“Ajibenga michepela kwa uwecho
gwa Belizebuli nkolongwa ju
michepela.”
16 Bandu bange, ngabajiga
kuntega ngabampala alaye iingi
ibonekane anda kweli akiba
nu uwecho kuboka kumbengu.
17 Nambu Yesu, akiba amanyi
mawacho gabe, ngabalengela,
“Kingwana chachotichela echik-
ibaganike ikuta ikuta eigambana,

mangobuje kupela, na nyumba
jajoa janga chikichana kingobuje
kujebelea. 18 Anda Lichetani
likikana lyene, Kingwana chakwe
kijemabo? Nnengangabo, menga
michepela kwa makakala ga
Belizebuli? 19 Anda nubenga
nchepela kwa makakala ga
Belizebuli, ingota yinu ijibenga
michepela kuwecho gwa beneke?
Kwa magambu genia nga paba-
pakunhwukumu mangweto kube
makawangi. 20 Nambu anda ni-
jibenga michepela kwa makakala
ga Nnoongo, bai mmanyange
Kingwana cha Nnoongo kiike
kwinu.
21 "Mangobu mundu juna
makakala, anda abi na chilaa
apalendela nyumba jakwe, ilebe
yakwe yoa iba tengela. 22 Nambu
anda aike mundu jonge juna
makakala muno kunnyingilila na
kunhwotola, jwenio apakapoka
chilaa yabe eibahyobalela nu
kutola ilebe yoa. 23 Mundu
jwajwoa jwanganonda nenga,
angana nenga, na jwajoa jwan-
gakongola pamwe na nenga,
atenda kuambugana.

Kubuja kwa nchepela mmaja
(Matayo 12:43-45)

24 "Kingobu nchepela pugummoka
mundu, ujenda papongoti kupala
paali pu kupomolela. Anda nuku-
pataje akilengela mwene anda
mbataje paali pa kupomolela,
'Mambuja kachango kumok-
itage.' 25 Apabuja nu kujikolela
nyumba jela jipyagiligwe na jibi
chwapi. 26 Aijenda kujitola jengi
michepela saba, jinamakakala
kupeta jwenio, na jwenio kuika
kunnyingilila mundujo na ali ja
mundu jwenio jibakube mbaja
kupeta pitumbula. Ngoe alijakwe
jiba mbaja kupeta patumbulaga."

Laa ja kweli

27 Yesu apakiba akalenga
genia, munkege jumwe ojwakiba
munkenga gwa bandu, ngalenga
kwalilobe likolongwa, "Mbaya
munkege ojwampotwile mwenga
nu kujonga mabele gakwe!"
28 Nambu Yesu ngajanga,
"Mbaya muno abilijoa lilobe lya
Nnoongo nukulijali."

Bandu bapalanga kibona ikobo
(Matayo 12:38-42)

29 Bandu pabajonjekeka kuika,
Yesu ngabalengela, "Bandu
bangoe akabaja. Bipala iingi,
nambu bapatangaje kiingi cha-
choa nambu cha Yona. 30 Ibi
tela na apikiba kwa nnondoli
jwa Nnoongo Yona akiba kiingi
kwa bandu ba ku Ninawi,
unyae Mwana jwa Mundu
apapakube kiingi kukingolo
chenje. 31 Linyongolo lya kubanda
mapitila mangobu bandu bamba
pabapa kuhukumigwa, magambu
jwenio ngaboka kachakwe ku-
taali ngaika kupenikia gambone
ga Solomoni napamba pabi
nkolongwa kupeta Solomoni.
32 Bandu bi kilambo chu Kuninawi
mabapitila kingobu cha hukumu,
na angweto buluhukumula lun-
golo londo kube na malemwa.
Gambu bandu ba Kuninawi
balapanga kwa matangacho ga
Yona, na pamba abi Nkolongwa
kupeta Yona."

Lumuli lwa mmele
(Matayo 5:15; 6:22-23)

33 "Abije mundu ojwapamba
lumuli nukuluekelela lidebe an-
daje kuluekelela lidebe nambu ku-
lubeka panani putala ibe bandu
abajingila unyumba bapatange
kulola ndaa. 34 Lio linu ngu
lumuli lwa mmele, lio linu anda
libi lyambone mmele gwinu gwoa
mauba mulumuli, nambu anda lio
linu libou mmele gwinu uba mu-
lubendu tetele. 35 Mmeke gwicho
lumuli olubinkati jinu lwakabeje
pulubendu. 36 Anda mmele gwinu
gwoa ubi na lumuli, nukubeje

paali pina lubendu, mmele gwenio maung'ala kwambone andi lumuli pulumulika mmele.”

Yesu bagambanga Mafalisayo na akaboli ba Malagilo ga Musa
(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

37 Yesu apakiba akalongelaga, Mfalisayo jumwe ngankoka kujenda kachakwe kulye chakulya. Yesu ngajenda, ngatama kulye. 38 Mfalisayo ngaomongwa kummona Yesu akalya panga kuya oti. 39 Angwana ngannenge, “Mangwetomwenga, Mafalisayo nyeleyanga ikombe na yani panja tu, nambu nkati ntwelelinge upoki na ubaja. 40 Makajinga mangweto! Bo, ojwatenganiche panja nga ujwoje ojwatenganiche nkati? 41 Mpangange malumbo kwa akaocho ilebe eibi nkati, na yenge yoa maiba chwapi kwinu.”

42 “Nambu mpakulaga Mafalisayo magambu ntochanga bandu malumbo mpaka maamba gu kutimbi yakulya, nchicha na maamba gange na kongo kuagabaje katende gambone bandu na mapalano ku Nnoongo. Ipaligwa kiagabala ilebe yenie na yenge.

43 “Mpakulaga Mafalisayo kwa magambu mpalanga kutama nnongi paali pina ichima unyumba ju kugongalela na kumpata abali kwa ichima muchoko. 44 Mpakulaga, kwa magambu mmi andi makabuli gangabeka alama, bandu kulebata panani jakwe kumanyangaje.”

45 Jumwe ojwamanyi malagilo ngannengela, “Aboli, malobe ginu gutukachapia na twenga!”

46 Yesu ngajanga, “Na mangwetomwe uyo mpakulaganga makaboli ba malagilo! Matwekanga bandu miigo jangapotoleka, kongo mmene mangweto kutondobeaje maboko ata kachoko kajangatanga. 47 Mpakulaga mangweto! Kwa magambu nchengele makabuli ga akalondoli ba Nnoongo bombe akaokobinu ngabakomanga. 48 Yene nchalakichanga mmene kutenda makangwetumwe nnyeketela pabatendanga genia akaokabinu, benia ngabakomanga akalondoli, na mangweto nchengele makabuli gabe. 49 Malobe ga Nnoongo galenga, ‘Manapelekelanga akalondoli na achandundame, nambu bange mamakomanga, na bange mamapotekanga.’ 50 Yene bandu ba ngoe bapa kuhukumigwa kwa kakomanga akalondoli ba Nnoongo makihukumigwa kwa magambu ga myai ja akalondoli boa ejijitinike tangu kutumbu apaja panganigwa dunia, 51 kuboka komigwa kwa Abeli mpaka komigwa kwa Zakalia jwombe akomigwa panakati ja pachwapi ni kitembe chukupangi lilumbo. Kweli nannenge lungolo londo maluhukumuligwa kwa genia goa.

52 “Mpakulaga akaboli ba malagilo, kwa magambu nng'oyanga lupungulo lwa nniango gwa malango gu kummanya Nnoongo. Mmene makangweto kujingije na maibilikia abapalanga kujingila.”

53 Apakiba akaboka penia, Mafalisayo na akaboli abagamanyi malagilo ngabatumbu kutega kwa kunkonya machwali majingi, 54 Kuntega kupala alonge malobe gangambone banyonje.

12

Kakanali bakabeje na akandendemundu
(Matayo 10:26-27)

1 Maelufu ga bandu ngabakongananga pamwe mpaka kulebatana, Yesu ngabalenge oti akinapunji bakwe, “Mme maha

na maboulo ga Mafalisayo ga
uwangi. 2 Kila chikiekeligwe
kiba kuekuligwa, na changa-
manyikana makimanyikana.
3 Uyo goa agannongi pulubendu,
bandu mabagajoa pukongolou,
na gowa agannyojela kingobu
milyango mujigale, magatan-
gachigwa pikinyanga.

Ojwa paligwa kujogopeka
(Matayo 10:28-31)

4 "Nannenge makaganja bango,
makajogopaje abakoma mmele,
kubapenia kuotolangaje kutenda
chenge kilebe. 5 Mananangila
ju kunnyogopa, mannyogopange
Nnoongo jwombe kuboka
pukoma, akweti kinala chu
kunneke kumwoto gwangaimika
machoba goa. Nhwamina ne,
jwenio nga ju kunnyogopa!
6 "Imanyakine kube iyebele
nhwano iyuchigwa kwa yu-
muni komi, yeneje? Nambu
Nnoongo kikilibalije wala
chimwe. 7 Nambu ata nywili ya
mutwe gwinu aibalangigwe yoa.
Yene makapwelelaje, mangweto
mambone kupeta iyebele ijingi.

Kunnyeketela na kunkana
Kilisto Nkomboi
(Matayo 10:32-33; Maluko
10:19-20)

8 "Nannenge kweli, kila mundu
ojwanyeketela pabandu kutenda
jwenio nga jwango, Mwana jwa
Mundu mannyeketela nnongi ja
akapakachi ba Nnoongo kutenda
mundu ojo nga jwango. 9 Nambu
mundu jwajotijola ojwambakun-
gana nnongi ja bandu, jwombe
makanaligwa nnongi ja aka-
pakachi ba Nnoongo.
10 "Jwajotijola ojwalenga lilobe
lyu kunkana Mwana jwa Mundu
malekekiigwa, nambu ojwan-
tukana Uhuke jwa Chwapi
alekekiigwaje.
11 "Pabampeleka mangweto
nnongi ja nyumba ja kugongalela
nnongi ja akatawala na bina
kinala, makapweleje kilebe cham-
pakulongela andaje champaku-
longela. 12 Magambu Uhuke jwa
Chwapi, kingobucho mammola
mangweto chu kulongela."

Kulandanakia na Nnyinga juna
uloi

13 Mundu jumwe ojwakiba
pamwe na bandu bala ngan-
nenge Yesu, "Aboli, mannen-
gele nunugwango tubagane
ulichi ugubutuleki Awawa bito."
14 Yesu nganyanga, "Maganja
bango, beneke abambi ne kube
nahakimu ba ilebe andaje
nachikachani panakati jinu?"
15 Ngabalengela boa, "Mma-
gange maha na tama, gambu
bwomi gwa mundu uhyobale
kube ni milebe eiyakwetije, wala
uloi guba kube."
16 Kubokapenia ngabalengela
kulandanakia gongo, "Pakiba
na mundu juna uloi ojwakweti
nng'onda guipambike ilyo ndu.
17 Mundu jwenio ngawacha ku-
mojo gwakwe, 'Ndenda bo nenga?
Ngwetije paali pa kubeka mauno
goa gano? 18 Ngakilenge mwene,
ndenda yene,' 'Momolana ikokwe
yango nukuchenga kikokwe
kikolongwa muno, mwenio
mameka ilyo yango yoa ni
ilebe yango. 19 Kuboka penia
nikilengela namwene. Ngoeno
nkweti lupambo lwa kutumia
kwa yaka na yaka. Kutama
na bwomi kutama kwa mbone,
kulye, nukunywe nukube na laa!'
20 Nambu Nnoongo ngannengela,
'Mwe majinga! Lele kilo bwomi
gwinu mautoligwa. Na ilebe
yoa yenie eimikibekile maiba
yabeneke?' "
21 Yesu ngajomole kulenga,
"Ngapibile kwa mundu ojwak-
ibekela uloi magambu gakwe
mwene, nambu jwenio kileje
nnongi ja Nnoongo."

Kuhyobale Nnoongo
(Matayo 6:25-34)

22 Kubokapenia Yesu nga-
balenge akinapunji bakwe, “Na
yene nannenge makapwele-
jekwa nhwalo gwa chakulya
chimikipala kwa bwomi gwinu
na ngobo imipala kwa mmele
gwinu. 23 Bwomi kilebe cha
mbone kupeta chakulya nammele
nga gwambone kupeta ngobo.
24 Milibone likongolo, kupandaje
mbeju, wala kuunaje na wala
ikokwe gakwetije Nnoongo ka-
galichanga ilyo genia! Mangweto
mmi mambone kupeta ijuni!
25 Bene kati jinu kwa kube
na mbwele kuotola kujonjekea
bwomi gwakwe? Anda kuo-
tojekilebe hata kichokochoko
kwa nike kupwelela kwa ilebe
yenge? 26 Anda kuotojekilebe
hata kichokochoko kwa nike
kupwelela kwa ilebe yenge?
27 Magabonange maloba ga
mpongote apagamalika, kamwaje
maengo na kulokaje. Nambu
nannenge, mwene Nngwana
Solomoni mukibumo chakwe
choa akwinditije chwapi andi
maloba aga. 28 Anda Nnoongo
alikwindia yene manyai ga
mung'onda agabi leleno na
malabo galekeligwa pa mwoto,
bo bantendelangaje muno mang-
weto? Mangweto mabandu bina
imani njoko yankweti!”

29 “Yene makapweleje nukuwacha,
nniaganga nike andaje nywa-
ganga nike. 30 Kwa bandu
boa bangammanya Nnoongo
machoba goa bagabegelela genia
goa. Awawa binu bukumbengu
bagamanyi goa gampalanga.
31 Mikibegelelange oti Kingwana
cha Nnoongo, na genia gowa
mabampaganga.”

Utajili gu kumbengu
(Matayo 6:19-21)

32 “Makajogopangaje, mang-
weto kikuta kichoko cha akina-
punji bango! Gambu Awawa
binu bukumbengu bapala kumpe
Kingwana. 33 Nhwuchange yoa
eyankwetingite makapegange
akanhocho ela yenie. Mijibeke
miuku jinu kube chwapi na kuk-
ibekela lupambo kumbengu jenie
Kwenio jipungukaje, magambu
kwenio akabwii kuotoje kujipata
na gabije mabongo agaotwi
kualabia. 34 Penia apalubi
lupambo lwinu nga apaupakube
mwojo gwinu.”

Akabanda abaagabala

35 “Mmegange tela kwa goa
na muli yinu ibe ikajaka,
36 mmegange anda akabanda
abalendela angwana babe
babuje kuboka kumpapala ba-
jogolele nniango kingobucho
echikipaligwe pabapakugomba
oti. 37 Mbaya akabanda
ababakakole angwana babe ba-
bilingite mio kalenda! Nannenge
kweli, benia mabikipangania
kabegelela, nakalenge ntamange
pukulye na benia kabegelela.
38 Anda bakabuja panakati ja
kilo andaje puiku na kakolela
bakakelukianga mbaya jabe aka-
banda benia! 39 Mmanyange kube
ikabi nkolanyumba akamanyi
kingobu mwihi chapakuika, kabi
akelukie, na kabi ajilekitije
nyumba jakwe jibomaligwe.
40 Ata mangweto mmegange tela,
gambu Mwana jwa Mundu maika
mangobu gangamanyika.”

Mmanda ojwaaminika na jwan-
gaaminika
(Matayo 24:45-51)

41 Petulo ngalenga, “Angwana,
kulandanakia kwenio magambu
ga bandu boa?”

42 Angwana ngabajanga,
“Meneke ojwabi mpakachi

jwaaminike na jwambone? Jwenio ananhota bakwe mabammeka alolele akabanda bakwe
ibe bape chakulya kingobu echikipaligwa. 43 Mbaya
mpakachi jwojo jubakunkole ananhota mundu akakamula
genia! 44 Kweli mampa kugoya ilebe yakwe yoa. 45 Nambu
anda mpakachi jwenio akilenge mwene, ‘Ananhota bango batenda
kuchelwa kubuja,’ kingobucho nu kutumbu kaputanga abanda
ajakwe, akinalome na akikege, nukulye nukunywe nukulobela,
46 ananhota mundu bibuja lichoba lyangamanyika ni kingobu
changamanyika, nu kunhweketa ipande ibena, nu kummeke
lipungu lyakwe pamwe na bandu banga amini.
47 “Mmanda ojwamanyi echibapala ananhota bakwe nambu
kamwaje andi ipabapala ananhotamundu abakuputigwa muno.
48 Nambu mmanda jwenio ojwatenda gangapala ananhota
bakwe nambu amanyije agabapala anahota bakwe maputigwa
kachoko. Ojubampi ijingi malongigwa ijingi, ojubampi kachoko
malongigwa kachoko.

Yesu bajambukia bandu kulekana
(Matayo 10:34-36)

49 “Nhikila kupamba mwoto padunia, mbaya gwakabi
ujakite! 50 Ngweti ubaticho gwa kupoteka ogumbaligwa
nupokele, nubegelela kibegele nike ulenganile! 51 Nkitanga
nhikila kuleta tengela padunia? Na kachokochokoje, tengelaje
nambu kulekana. 52 Kutumbu ngoe, lungolo lwa bandu lukibagana, akatatu kati ja akabele, akabele kati ja akatatu.
53 Awawa bankana mwana jwabe munalome, mwana bakana
Awamundu, Amama bankana mwana jwabe munkege, mwana
munkege bakana amamamundu, akimundu akege bakana ajumbo
na ajumbo bakana aniamundu akege.”

Kumanya mangobu
(Matayo 16:2-3)

54 Yesu ngaulenge kabe nkengeni gwa bandu, “Apamagabona
maunde gakapitila kingonu cha kundonde, nnenganga, ‘Ula
majikoma,’ nakweli ukoma. 55 Apamubona upepo gukubanda
gukagugumaga, nnenganga, ‘Mapaba niliuke lele,’ na kweli kube.
56 Mangwetomwe makandendemundu mmanyangite kulondola
upepo na maunde ni ilebe yu kumbengu kwa nike kumanyaje
mangobu ganga?

Nchikachane na nngondwa jwinu
(Matayo 5:25-26)

57 “Mbone kuotolangaje mmene kumanya minhalo ja mbone
jukamula? 58 Maana anda jumunnemwite ampeleka kamaakama yakabi mbaya kwinu kuchikachana nakwe milingiti
tango undela, ibe akaikaje kumpeleka nnongi ja akimu
na akimu akampange ku nkolongwa jwa manjolinjoli, na
angweto kummeka mukipungo. 59 Nannengela kweli, mpitaje
mwenio mpaka apampakujomole kulepa senti ja kujomola ligambo
linu.”

13

Nnapange mabaja ginu andaje manhweganga

1 Mangobu genia bandu bange ngabaika, ngabannenge Yesu
nhwalo gwa bandu ba ku Galilaya abakomigwe na Pilato na myai
jabe ngajangabana na myai ji inyama yabapanganga lilumbo
kwa Nnoongo kwa Nnoongo. 2 Yesu ngabajanga, “Magambu

bandu ba ku Galilaya bena
bakomigwa kwa magambu genia
mpemele kube benia bakiba ak-
ababaja kupeta bange aka Galilaya?
3 Nannenge kweli, na mangweto
uyo pangalapa malemwa ginu
mpakuwaganga anda bange
pabawaga. 4 Andaje baba komi
na nane abagwelile nnala kwako
ku Siloamu, ngabaweganga, nki-
tanga bombe bakibanga akabaja
muno kupeta bandu bowa ba
Kuyelusalemu? 5 Nannenge
nyeneje, angweto bakiba na
malemwaje nambu mangweto
pangalapa majambi ginu, man-
hwaganga anda bombe.”

Kulandakia kwa nkongo gwa ngokwa gwangapambika

6 Kubokapenia, Yesu nga-
balengela kulandanakia kongo,
“Mundu jumwe akiba nankongo
gwa ngokwa ya zabibu
munng'onda gwakwe. Mundu
jwenio ngajenda kupala kuton-
gola ngokwa, nambu aikolije.
7 Ngannengela nkamumaengo
jwakwe, ‘Nnole, kwa yaka itatu
inke kupala ngokwa ya nkongo
gongo, nambu mbatiteje kilebe.
Muwekete! Kwanike ntumia
lutuba lwa lutope panga kilebe?’
8 Nambu jwenio ngannyanga,
‘Ananhota, tuleke kabele chaka
cheno, manutindikia ntalu nuku-
jela mbolea. 9 Anda upambike
ngokwa manicha, nga chwapi,
andaje bai muweketage.’ ”

Yesu annamia munkege jumwe lichoba lya Kupomolela

10 Yesu akiba akabolela mun-
yumba ji kugongalela lichoba
lya Kupomolela. 11 Pena pakiba
na munkege jumwe ojwak-
iba ntamwe kwa yaka komi
na nane, magambu nchepela.
Mmele gwakwe gukiba na kin-
dunduma ngachipula kujema
gwicho. 12 Yesu apammona
ngankema nukunenge, “Makege,
mme agabwa kitamwe chinu
kinnekite.” 13 Yesu ngammekela
maboko gakwe kingobucho
mmele gwakwe ngalama kabele,
ngannumba Nnoongo.
14 Nambu nkolongwa jwa
nyumba ja kugongalela ngabachimwa
muno magambu Yesu annamia
munkege jwenio lichoba lya
Kupomolela. Yene ngabalenge
bandu babakonganinge penia,
“Nkwetingite machoba sita ga
kamu maengo, bai nhwikange
machoba genia bannamiange
itamwe inu, nambu makaikangaje
lichoba lya Kupomalela!”
15 Penia Angwana ngabajanga,
“Mangweto makandendemundu!
Mene kati jinu kabi annyogo-
lile ng'ombe jwakwe andaje
liponda lyakwe kupita mukitundu
ajende kunywe mache, ata
ikabi lichoba lyene nga lya
Kupomalela? 16 Ngoe, pamba
abi biti Ulaimu jwombe Lichetani
likate kunnemaya kukingobu
cha yaka komi na nane. Bo,
ikiba kuwalaje kunnyogolela
kutabigwa kwakwe lichoba lya
Kupomalela?” 17 Apalenga genia,
akangondwa bakwe ngabalola
oni nambu bandu bange boa
ngababeganga na laa kwa mag-
ambu ga ilebe ikolongwa yoa
eyibantendile.

Kulandanakia kwa mbeju njokonjoko ya haladali

(Matayo 13:31-32; Maluko 4:30-32)

18 Yesu ngakonya, “Kingwana
cha Nnoongo kilandine nanike?
Nenganakia na nike? 19 Nga anda
mbeju njokonjoko ikemigwa ha-
ladali eyapandite mundu jumwe
kunng'onda gwakwe, ngimalika
na kube nkongo. Ijuni yu kunani
ngichenga miu jakwe mu ndambi
yakwe.”

Kulandanakia kwa kimela
(Matayo 13:33)

20 Ngakonya kabele, “Nen-
ganakia na nike Kingwana cha
Nnoongo? 21 Nga anda amila
ejibatoi amama bamwe nga-
batindagana na madebe mabele
na nusu ga unga, penia unga gwoa
ngutupa.”

Nniango nchokochoko
(Matayo 7:13-14,21-23)

22 Yesu pajenda Kuyelusalemu
ngapete kunnyini na kuijiji,
kutangacha Nhwalo Gwambone.
23 Mundu jumwe ngakonya, “Bo,
Angwana, bandu abapakom-
boligwa nga achoko?”

Yesu ngabalengelanga, 24 “Nkachanange
kujingila kwa kupetela nniango
ogubi nchokochoko, gambu
bandu mabajiganga kujingila
nambu baotolangaje. 25 Mangobu
magaika penia akola nyumba
bamajinuka nu kujigala nni-
ango, mangweto mijemanga
panja na kutumbu kutaukana
nniango nukulenga, ‘Angwana
mutujogolele nniango.’ Nambu
bombe binnyanga ‘Nummaanyije
mmokanga kole.’ 26 Namangweto
mitumbula kunnengela, ‘Twe
nga baba tatulila nakunywe
pamwe na mwenga, na mwenga
ngammola muijiji ito.’ 27 Nambu
bombe bilenga ‘Numanyije mang-
weto mmokanga ko, mmokange
pamba, mangweto nkamwa
mabaja.’ 28 Nga apapapakube na
nguto na kuyaga mino, mangobu
apampakabonanga Ulaimu na
Isaka na Yakobo na akalondoli
boa babi mukingwana cha
Nnoongo, nambu mmeni mang-
weto nnekeligwe panja! 29 Bandu
mabaika kuboka kumbwani na
kundonde, kuboka kuchanya na
kubanda na kutama pa mpapala
Mukingwana cha Nnoongo. 30 Elo,
ababi bukujomolela bibaganga bu
kutumbula, na ababi bukutum-
bula biba bukujomolela.”

Yesu kukupala Kuyelusalemu
(Matayo 23:37-39)

31 Mangobu ugogo, Mafalisayo
na bandu bange ngabannyen-
delela Yesu ngabannengela,
“Mmoke pamba nnyabule paali
pange, kwa magambu Helode
apala kunkoma.” 32 Yesu ngaba-
janga, “Nnyendange makalengele
alibwea nyene, ‘Leleno na malabo
mengamichepela na kalamia
akatamwe, na lichoba lya tatu
nijomolela liengo lyango.’ 33 Ata
nyenie, kwa leleno, malabo na
papacha, mpaka nyendeke na
mwanja gwango, kwa magambu
telaje nnondoli akomigwe panja
ja Yelusalemu.
34 “Mwe ma Yelusalemu, Mwe
ma Yelusalemu! Makomanga
akalondoli na kaputa maganga
akapakachi ba Nnoongo abakin-
gite kwinu! Palenga nyigite
kuikongola ingota yinu kwango
andi ngoko apaikongola yana
yakwe nkati ja mapapanilo
gakwe, nambu mapaije. 35 Aja!
Nyumba jinu jiba ukeba. Nan-
nengelanga, umonaje kabe mpaka
apampa kulenga, ‘Alumbigwe
ojwaika kuliina lya Angwana.’ ”

14

Yesu annamia mundu ntamwe

1 Lichoba limwe lya Kupomalela
Yesu ngajenda kulye chakulya
kachakwe kilongoi jumwe jwa
Mafalisayo, na bandu ngaban-
nolekeya Yesu kukunhwingikia.
2 Nnongi jakwe Yesu pakiba
na mundu jumwe ojwakiba na
kitamwe cha kutupa mmele.
3 Yesu ngabakonyanga akaboli ba
Malagilo ga Musa na Mafalisayo,
“Bo kweli andaje ipaligweje
kunnamia mundu Lichoba lya
Kupomalela?”
4 Nambu angweto ngaba
tamanga nu. Yesu ngankamu
ntamwe jwenio, ngannamia na

nganneka ajabule. 5 Kingobutu
ngabalenge, “Beneke kati jinu
bombe mwana jwabe andaje
ng'ombe jwabe akajingi muli-
bomba kabi bampiitije ata
ikabi Lichoba li Kupomalela?”
6 Angweto baotolingije kun-
nyanga.

Ukina nu lutengo

7 Yesu ngaba bona angweto
abakokigwe apabakiba bikikipam-
bula paali pa ichima, nga-
balengelanga kulandanakia
kongo, 8 “Anda mundu ankokite
kumpapala gwa kutola akege,
makatamaje paali pa ichima,
iotwile akokigwe nngwana jonge
jwambone kumpeta mwenga,
9 na akola nyumba, abankokite
mangweto mabele, mabaika
nukunnengela, ‘Malekele benia
kitebu chenie.’ Penia mpakola oni
nnongi ja boa na ipaligwa kujenda
kutama kunyuma. 10 Nambu anda
bankokite kumpapala gwa kutola
akege, ntama paali pa mwicho
ibe nkolanyumba apapakuika an-
nengele, ‘Aganja, nhwike nnongi
pano, paali pambone muno.’
Penia mamiba nikibumo nnongi
ja boa abatamangite pamwe
na mwenga. 11 Kwa magambu
jwajotijola ojwa kitondobe aba
kuuluigwa na ojwa kiuluya aba
kutondobigwa.”

12 Penia Yesu ngannengela
na benia abakokite, “Anda ma-
panganikiinge mpapala nalumu
andaje kimuyo, makakokangaje
akaganja binu andaje akanuna
binu andaje akalonga binu
akandamya ajinu ababi binu
uloi bakaikangaje na benia
mabankokanga, namwenga
mamma bannepite chache echi
matendelinge. 13 Ipaligwa
apameka mpapala, makokange
akaocho, abalemile, nangwaba
na bangalola, 14 na mwenga
mamma mpatite upeele, kwa
magambu benia bakwetangitije
chu kunnepa. Gambu Nnoongo
mampa malepo ginu mangobu
bandu bina mojo gwambone
apabapakuyoka.”

Kulandanakia kwa mpapala nkolongwa
(Matayo 22:1-10)

15 Jumwe jwa abatamangite
pamwe na Yesu apajowa genia
ngalenga, “Mbaya mundu ojwa
pakutama nu kulye chakulya
muki Ngwana cha Nnoongo.”

16 Yesu ngajanga, “Mundu
jumwe akabeka mpapala nko-
longwa ngabakokanga bandu
ajingi. 17 Kingobu cha mpa-
pala pikiika ngantuma mmanda
jwakwe bakalenge bandu baike
ilebe yowa ilenganile! 18 Nambu
ngabatumbulanga jumwejumwe
kujopa balekekeyange. Ju kutum-
bula ngannenge mmanda, ‘Emile
nng'onda na yene mbaligwa
kujenda kulola, nanji nannyopa
unneke nakaikaje kumpapala
gwinu.’ 19 Jonge ngalenga, ‘Emile
ng'ombe komi ya kulema na
mbaligwa kujenda kuijiga nanny-
opa unneke.’ 20 Jonge ngalenga,
‘Nanji ndoi akege na yene otoje
kuika.’

21 “Mmanda jola ngabuja
kangwana mundu ngalenga goa.
Angwana mundu ngabachimwa
muno nu kunnenge mmanda
jwakwe, ‘Nnyende chokwe kun-
dela na kila kimbatikwa chi
kilambo makakeme baikange
pamba akahocho na bangalola
na nangwaba na abalemalinge
boa.’ 22 Kuboka penia mmanda
jola ngalenga, ‘Angwana ilebe
yoa ngamwile anda apaunengile,
nambu kiigi chumbi chimwe.’
23 Angwana bala ngabannenge
mmanda, ‘Nnyende kundela na
kila kimbatikwa makaamuliche
bandu baikange mpaka nyumba
jango jitwelele. 24 Nannenge kweli

mmoa kutenda boa banakokan-
gite ojwapakupaya chakulya cha
mpapala gwango!’ ”

Ojwapaligwa kube ndundame
(Matayo 10:37-38)

25 Penia nkengeni nkolongwa
gwa bandu pabannyendelela
Yesu, ngabatendebukia nga-
balenge, 26 Mundu jwajwoa
ojwaika kwango nenga anda
nukumbalaje ne kupeta awa-
mundu na amamundu na
aanamundu ni ingota yabe na
akalombo mundu na akakolo
mundu na mwene, kuotoje kube
napunji jwango. 27 Jwajwoa
jwangapotola nchalaba gwakwe
nu kungengama kuotoje kube
napunji jwango.
28 “Magambu beneke panakati
jinu ojwapala kuchenga ulingo
nukutama otije kubalanga
aimanye ilebe ipaligwa anda
maijomolelage? 29 Andaje kuboka
pukuchimika tu eke nukuchipula
kujomola na bandu kunhweka,
30 kulenga, ‘Mundu ojo ngatumbu
kuchenga nambu ajomwileje.’
31 “Andaje Nngwana jwako
ojwapala kujenda ukomana na
Ngwana nnyakwe, nukutama
otije nu kuwacha maotolage, kwa
matyala gakwe elufu komi nu
kujomana na jwajo juna matyala
alufu ichilini? 32 Andaloi maotoje
mabatuma apakachi kujopa
malobe ga tengela nakongo
abi kutaali na Ngwana jwenio.
33 Uyo abije na jumweje kati
jinu ojwapa kube napunji jwango
anda nikiilekaje ilebe yakwe
yowa.

Kulaa kwa mwinyo
(Matayo 5:13; Maluko 9:50)

34 “Mwinyo chwapi, nambu
anda andauoite kulaa kwakwe,
kuotoje kubukia kulaa kwakwe.
35 Kulaaje nakwa lutopije nakwa
lutubaje, bandu kulekela tu. Juna
machikilo ajoe!”

15

Kulandanakia na limbelele eliobite
(Matayo 18:12-14)

1 Lichoba limwe akatocha kodi
na bina mabaja ajingi ngabajenda
kumpenekeya Yesu. 2 Mafalisayo
na akaboli ba Malagilo ga
Musa ngabatumbu kuchonjoya,
“Munnolakeye mundu ojo! Ba-
bandakila bina mabaja, na kabe
atenda kulye nabo.” 3 Yesu
ngabajanga kwa kulandanakia,
4 “Nhwacha panakati jinu
jumwe anda akweti mambelele
makomi komi, anda nnoi kube
limwe liobite ntenda bole?
Mpakagaleka gaga makomi tisa
na tisa papongote nu kujenda
kulipalapala lyale eliobite mpaka
mulibone. 5 Anda mulibweni
mpakuala mwojo nu kulipoto
pilipamba 6 nu kubuja nalyo
kachakwe. Na kakema akandami
ajinu na akamaganja binu pamwe
na kalenge benia, ‘Mbi na laa
muno nilibweni limbelele lyango
iliobite. Aja tuinange!’ 7 Uyo,
nannenge, papakube na laa
kumbengu kwa magambu ga
mundu jumwe kulapa mabaja
gakwe, kupeta bandu makomi
tisa na tisa ababikibona bambone,
bangapala kugaleka malemwa
gabe.

Kulandanakia na uloi oguobite

8 “Andaje nnolabo? Tulenge
akiba munkege jumwe anda
akweti uloi komi anda aoite
jimwe atenda bole? Apamba
lumuli, nu kupyagila nyumba
joa na kupala kwa kuingakia
muno mpaka kuibona. 9 Anda
ajipatite, mabakemanga akaganja
mundu na akandami mundu nu
kulenga, ‘Nhwalalilange pamwe
na nenga, magambu nupatite uloi
gwango oguobite.’ 10 Uyo nannen-
gelanga, nga apababapakualalilanga
akapakachi ba Nnoongo kwa

magambu ga juna malemwa
jumwe ojwalapa.”

Kulandanakia na mwana ojwa obite

11 Yesu ngajendekea kulongela,
“Pakiba na mundu jumwe ojwak-
iba na ingota ibele ikanalome.
12 Nchokujola ngabalengela awa-
mundu, ‘Awawa, umbe ulichi
gwango.’ Bombe ngababaganakia
mali gabe. 13 Kuboka pa machoba
machoko, nchokujola ngaucha
ulichi gwakwe, ngaboka mwanja
na uloi gwakwe ogwa patite, nga-
jabwa kilambo cha kutaali kwenio
ngajomola uloi gwoa kwa ilebe
ya kipuchi. 14 Apajomola uloi
gwoa, ngukupiti njala ngolongwa
mukilambo chenie, jwombe
ngatumbu kulolalola. 15 Ngajopa
liengo kwa akola kilambo bak-
wenio bombe ngabampeleka
kunng'onda gwakwe kugape
chakulya magolobe. 16 Alokalela
kulye mangai agagalya magolobe,
nambu akibaje mundu ojwampile
kilebe chukulye. 17 Apatumbula
kolamalango, ngawacha, ‘Mboni
babi akakamwamaengo ndu ba
awabango abalye na kuigaya, na
nenga nhwe njala? 18 Mamuja
kawabango na kalengela, Awawa,
nijilemwite mbengu, na mwenga
uyo nannemwite. 19 Mbaligwije
ata ukemigwa mwana gwinu. Un-
dendi andi jumwe jwa akakamwa
maengo binu.’ ” 20 Ngatumbu
mwanja gwa kubuja ka awa-
mundu.

“Apakiba tango abi kutaali,
awamundu ngaba mmona, na
kwamwojo gwa kia ngabammu-
takila, ngankumbatila. 21 Mwana
ngabalengela, ‘Awawa, ni-
jilemwite mbengu na mwe
uyo nannemwite. Mbaligwije
ata ukemigwa namwana binu.’
22 Nambu awamundu ngabalen-
gela akapakachi bakwe, ‘Nny-
ombaketange! Nnetange ngobo
inachwapi makankwindiyange!
Makankwindiyange pete ni ilatu!
23 Manchinjilange likoga eliatite,
tulye nu kualalila! 24 Kwa
magambu ga manango jono
akiba awile, nambu ngoe abi
mmomi, akate kuoba, nambu
ngoe abonikine.’ ” Ngaba tumbu
kutenda mpapala.

25 “Mangobu genia akaka-
mundu bakiba tango kunng'onda.
Apakiba akabandakila kachakwe,
ngajoa ilulu na ng'oma.
26 Ngankema mpakachi jumwe,
ngankonya, ‘Kibi nike?’ 27 Mmanda
jwenio ngannengela, ‘Nnuna
gwinu abujite ukaja, na awabinu
banchinji likoga eliatite kwa
magambu bampatite abi telatela.’

28 “Kakombo jwenio nkolo
ngabe nililaka na ngakana
kujingila unyumba. Awamundu
ngabapita panja nukumpembela
ajingile unyumba. 29 Nambu
jwombe ngabajanga, ‘Nkom-
bakele! Yaka yoa nammegalile,
nanakanaje amuli jinu. Umbi
nike? Umbije ata mwana mbui
jumwe nakatendi mpapala na ak-
aganja bango! 30 Nambu mwana
gwinu ojwajitine uloi gwinu kwa
upuchi pamwe na akangongola,
kingobu tu apaika manchinjile
likoga eliatite!’ 31 Awamundu
ngabannyanga, ‘Manango, mwe
mmi pamwe na nenga machoba
goa, na kila echimbinacho nga
chinu. 32 Ngutupaligwa kuten-
genecha mpapala na kualalila,
kwa magambu ununa gwinu
jono, akiba awile, nambu abi
momi, akiba aobite, nambu ngoe
abonikine.’ ”

16

Kulandanakia kwa mpakachi mmaja

1 Yesu ngabalengela akinapunji
bakwe, “Junauloi jumwe na
mpakachi jwakwe. Mpakachi

jwenio akatekopakigwa kube
alile uloi gwa mundu jumwe,
2 Mundu juna uloi jola ngankema,
ngannengela, ‘Nga nhwalo
nike ogunujoa kwinu mwenga?
Mmalange eya mpatite na ei-
bokite ya uloi gwango, kwa mana
nhwotwije kube mapakachi ka-
bele.’ 3 Mpakachi jola ngawacha,
‘Angwana bamengite liengo lya
ukongola, ngamula nike? Ku-
jenda kulema nhotwije, kujenda
kujopajopa andi akahocho nga
oni. 4 Elo, manyi lyu kamula! Ibe
apabapakumenga liengo, bandu
bambokelange kachabe.’

5 “Ngabakemanga abalongigwa
na anahota mundu, jumwe. Ngan-
nenge ju kutumbula, ‘Nnongigwa
uloi nnenga na angwana bango?’
6 Jwenio ngajanga, ‘Mapipa
makomi komi ga mauta ga uto.’
Kalani jola ngalenga ntole likalat-
achi eliandikwe ligambo linu,
‘nhwandika makomi nhwano.’
7 Kuboka penia ngankonya
jonge, ‘Mwenga nnongigwa uloi
nnenga?’ Jwombe ngajanga,
‘Magunia makomi komi ngano.’
Kalani ngalenga, ‘Ntole likalatachi
linu eliandikwe ligambo linu
nhwandika makomi komi pa
nane.’

8 “Angwana mundu ngaban-
numbalila kalani jwenio jwanga
aminika, kwa magambu ga kala-
muka kwakwe, magambu bandu
ba padunia jenje akakalamui
kupeta bandu abanhwamini
Nnoongo.”

9 Yesu ngajendekea kulon-
gela, “Na yenie nannenge
mmekange maganja na bandu
kukutumia ilebe ya padunia,
ibe pampakujomola bampokele
kubwomi gwa machoba goa
pangapela. 10 Mundu jwajwoa
ojwaba kuaminika kwa kilebe
kichokochoko na kikolongwa uyo
na jwangaaminika kwa kilebe
kichokochoko na kikolongwa
uyo kuaminikaje. 11 Anda
mmi kuaminikaje kugoya uloi
mmaja gwa padunia, beneke aba-
pakunkamuya kugoya uloi gwa
kweli oguboka kwa Nnoongo?
12 Anda mangweto kuaminikaje
kugoya ilebe ya mundu jonge,
beneke abapakunkamuya ilebe
inu?

13 “Abije mmanda jwaotwile
kabegelela akangwana abena,
magambu apakunchimwa jumwe
nu kumpala jonge andaje apaku-
longwana na jumwe na kummem-
bula jonge. Kuotoje kummegelela
Nnoongo nu ilebe.”

Kilonge chenge cha Yesu
(Matayo 11:12-13; 5:31-32; Maluko 10:11-12)

14 Kingobu Mafalisayo pabajoa
genia goa, ngabammembula Yesu
magambu angweto bakate kupala
muno uloi. 15 Yesu ngabalengela
benia, “Mangweto mikibekanga
kube mabandu bambone nnongi
ja bandu, nambu Nnoongo aji-
manyi myojo jinu. Magambu
ilebe ibonekana yambone nnongi
ja bandu yamboneje nnongi ja
Nnoongo.

16 “Malagilo ga Musa na
majandiko ga akalondoli ba
Nnoongo gakiba gakatangachigwa
mpaka kingobu cha Yohana
Mmatichi, kutumbu penia
Nhwalo Gwambone gu Kingwana
cha Nnoongo kutangachigwa na
kila mundu ajingi kwa makakala.
17 Nambu kindema kwa mbengu
na dunia kujomoka kupeta
lunembo lumwe lwa Malagilo ga
Musa kuboya.

18 “Mundu jwa jwoa ojwan-
neka nhwanamundu nu kutola
jonge munkege atenda ngongola,
na munalome ojwantola munkege
ojwalekine na angwana mundu,
atenda ngongola.

Mundu juna uloi na Lazalo

19 “Pakiba na Mundu juna uloi
na akwinda ngobo ina bei ngo-
longwa muno na kubeka mipa-
pala machoba goa. 20 Na penia
pakiba na nhwocho jumwe liina
lyakwe Lazalo, jwenio akiba na
ilonda mmele gwoa na bakibanga
kummeka ku mundu juna uloi
panniango. 21 Ahyobalela ku-
lye imbolopolo itola kuboka pa
mecha ja juna uloi. Na imbwa
ngiika kunnamba ilonda yakwe.

22 “Nhwochojo ngajomoka na
akapakachi kuboka kumbengu
ngabantola kummeka papipi
na Ulaimu kumbengu. Na
mundu juna uloi ngajomoka
ngabanchika. 23 Mundu juna uloi
pakiba akapotekigwa kumambi,
ngajinula mio gakwe ngammona
Ulaimu kutaali na Lazalo papipi
nakwe. 24 Ngakema kunonoya,
‘Awawa ana Ulaimu, umone
kia, muntume Lazalo ata ikabi
kuchwika tu lukonji lwakwe
umache, alupe laa lulimi lwango,
magambu ndenda kupotekigwa
muno na mwoto gongo!’

25 “Nambu Ulaimu ngalenga,
‘Nkombakela, gwe manango,
ngantama na laa ilebe ina chwapi
yoa ngampata, na Lazalo ngapata
mabaja. Nambu ngoe Lazalo
abi mukupomolela na mwenga
ntenda kupotekigwa. 26 Nayene
panakati ja twe na mangweto
pabi na libomba likolongwa, ibe
mundu ojwa pala kuika kongo
akaotoje na mundu ojwaboka
kongo kuika kwenio akaotoje.’
27 Mundu ojwakiba nu uloi nga-
janga, ‘Bai awawa lele nannyopa
muntume Lazalo ajende kachabe
awabango, 28 magambu ngweti
inunu yango nhwano bakelebuye
kamwa mabaja ibe bakaikaje
kongo kupotakigwa.’

29 “Ulaimu ngajanga, ‘Inunu
inu bakweti majandiko ga Musa
na akalondoli, bakakelebuya
baleke mabajowanga.’ 30 Mundu
juna uloi ngajanga, ‘Awawa
ana Ulaimu yeneje nambu anda
mundu ayokite kuboka kwa
abawile kajendelela mabalapa.’
31 Jwombe Ulaimu ngalenga,
‘Anda kajowangaje majandiko
ga Musa na akalondoli ba
Nnoongo, bajobokangaje ata
mundu akayokite kuboka kwa
abawile.’ ”

17

Malemwa
(Matayo 18:6-7,21-22; Maluko 9:42)

1 Yesu ngabalenge akinapunji
bakwe, “Iwechikinije pakapitije
ipengu eijambukia malemwa,
nambu kulaga kwa mundu
jwenio ojwapakijambuki ipitile!
2 Ikabi mbaya kwa mundu
jwenio kutabigwa pantandala
libwe likolongwa lya kuyagila
na kulekaligwa kubaali, kuliko
kunnyambukia jumwe jwa aka-
choko aba kutenda malemwa.
3 Ntamanga maha!

“Andi nnunagwinu annemwite,
mankelebuye, anda alapite, man-
nekekeye. 4 Na anda annemwite
mala saba kwa lichoba, na
kila mangobu akabuja kwinu
akalenga, ‘Napite,’ ipaligwa
munnekekeye.”

Imani

5 Achandundame ngabalenge
Angwana, “Mutujonjekeye
imani.”

6 Angwana ngabajanga, “Na
ati makabi na imani njokochoko
andi mbonje njokonjoko andi
ya aladali, kabi nhwotolinge
kulenge nkongo gongo gwa nkuju,
‘Nnyikuke makakipandakile
kubaali,’ kabi gunnyalite.

Liengo lya mpakachi

7 “Tulenge jumwe kati jinu
akweti mpakachi jwombe alema
kunng'onda andaje achunga

mambelele. Bo, apabuja
kuboka kunng'onda, binnengela
mpakachi jwenio, nnyombakete,
nhwiche nnie chakulya? 8 Ije!
Binnengela, 'Umbanganikie
chakulya, mme tela kundumikia
mpaka pa mbakujomola kulye
na kunywe, kubokapenia namwe
nnia na kunywe.' 9 Bo, minnumba
mpakachi jwenio kwa magambu
alenganakie agabannengile? 10 Na
mangweto uyo anda nteile goa
agabannengile, nnengange, 'Twe
nga akapakachi tanga nyonjekea,
tulenganakie tu gaga agatulengile
ukamwa.' "

Yesu balamia bina maloi komi

11 Yesu apakiba mumwanja
kujenda Kuyelusalemu ngapetela
umbwega ja ku Samalia na ku
Galilaya. 12 Apakiba akajingila
mu kijiji chimwe, bandu komi
bina maloi ngabakongana nakwe,
ngabajemanga kwa kutaali.
13 Ngaba tondobeanga lilobe
ngabalenga, "Yesu Ananhota,
mutubone kia!"
14 Yesu apababonanga nga-
balengela, "Nnyendange mikiki-
layange kwa akakung'i."

Ngibe apabakiba bakajendanga,
ngabajeguka. 15 Jumwe kati jabe
apalola kube alamiigwe, ngabuja
akannumba Nnoongo kwa lilobe
likolongwa. 16 Ngakilikitila pae
nnongi ja makongono ga Yesu
kongo akannumba. Jwenio akiba
Nsamalia. 17 Yesu ngalenga, "Bo,
bandu komije abajeguigwe? Baba
tisa babilingite ko? 18 Apatikinije
jonge ojwabujite kumpe kibumo
Nnoongo nambu mundu jonjo
tu jwanga Uhyahudi?" 19 Penia
Yesu ngannengela mundu jwenio,
"Nnyeme, nnyabule, imani jinu
jinnamie."

Kuika kwa kingwana cha Nnoongo
(Matayo 24:23-28,37-41)

20 Mangobu gamwe, Mafalisayo
ngabankonya Yesu, "Kingwana
cha Nnoongo kiika lii?"

Jwombe ngabajanga, "King-
wana cha Nnoongo kiika
pangabonekana. 21 Na abije ojwa
pakuotola kulenga, 'Kibi pamba,'
andaje 'Kibi papa.' Kwa magambu
Kingwana cha Nnoongo kibi nkati
jinu."

22 Penia ngabalengela akina-
punji bakwe, "Machoba gaika
penia mipalanga kulola lichoba
limwe lya Mwana jwa Mundu,
nambu milibonangaje. 23 Na
bandu binnengela, 'Nnolange,
abi papa!' Andaje 'Nnolange,
abi pamba!' Nambu mangweto
makabokangaje na makakenga-
mangaje. 24 Gambu andi njai
pijipiti kingobu tu nu kung'ala
kunani kingonu chimwe mpaka
chenge, ngapipakube lichoba
likuika kwakwe Mwana jwa
Mundu. 25 Nambu panga pitila
oti genia, apaligwa apotekigwe
muno na ukanigwa na kibelei
chenje. 26 Anda apikiba kingobu
cha Nuhu, nga apipakube mu-
machoba ga Mwana jwa Mundu.
27 Bandu ngabajendekea kulye
na kunywe, kutola akege na
kutoligwa na analome mpaka
kingobu chenie Nuhu apajingila
mu ntumbwi nkolongwa. Ngondo
ngijipitila na kapotekanga boa.
28 Ipakube anda apipitila man-
gobu ga Lutu. Bandu ngabajen-
dekea kulya na kunywe, kuemela
na kuucha, kupanda mbeju na
kuchenga. 29 Nambu lichoba
lyenie Lutu apajabula Kusodoma,
mwoto na mabwe ga mwoto
ngagauluka kuboka kumbengu
na kakomanga boa. 30 Nga
apipakube lichoba lyenie Mwana
jwa Mundu apapakuekuligwa.

31 "Lichoba lyenie, jwajoa
ojwabi panani ja kinyanga
akaulukaje kujenda ukaja kutola

ilebe yakwe. Uyo, ojwapakube
kunng'onda akabujaje unyuma.
32 Nkombokelange agagampatite
nhwana gwa Lutu. 33 Mundu
jwajoa ojwapala kukombola
bwomi gwakwe, apakuoya,
na mundu jwajoa ojwauoya
bwomi gakwe, apakukombola.
34 Nannengelanga, lichoba lyenie
kilo bandu abele bigolokanga
pamwe, jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa. 35 Akikege abena
bibaganga bakayaganga okole
pamwe, jumwe aitoligwa na jonge
ailekigwa." 36 Bandu akabele
bibaganga kunng'onda, jumwe
aitoligwa na jonge ailekigwa.

37 Penia ngabankonya, "Nga
kole Angwana?"

Yesu ngabajanga, "Apubi ntui,
ngapagakongana matumbui."

18

Kulandanakia na Nawele na hakimu

1 Kuboka penia Yesu ngabalenge
kulandanakia kwa hakimu
kupala kabolanga akinapunji
kube bagongalelange Nnoongo
kila kingobu na bakachipulaje
na kachokoje. 2 Ngabalenge,
"Pikilambo chimwe pakiba na
hakimu jwenio akiba kunyalije
Nnoongo na kaechimuje bandu.
3 Na pikilambo chenie pakiba
na munkege jumwe nawele
ojubajendelela machoba goa
kajopa kupala ilebe yakwe
kuboka kwakangondwa bakwe.
4 Kwa machoba majingi hakimu
jwenio apaije kunnyeketela
apate, nambu kukujomolela
ngalenga kumojo jakwe, 'Nenga
ng'anu kube kunnyogopaje
Nnoongo na kaechimuje bandu,
5 magambu nawele ojo atenda
kunjumbuya, mbakumpe chapala.
Andaje apakunjumbuya muno
kukuinkalila kila kingobu!' "

6 Angwana ngabajendekeya
kulenga, "Mpenikiye palongila
hakimu mmaja. 7 Nnoongo ba-
jangataje bandu bakwe abapamb-
wile, abanng'utila kilo na mui?
Bo, apakuchelwa kapenakia?
8 Nannenge, apakajangata, kabe
chokwe. Bo maikolela imani
padunia kingobu Mwana jwa
Mundu apapakuika?"

Kulandanakia kwa Mafalisayo na akatocha kodi

9 Uyo Yesu ngabalenge bandu
kulandanakia kwa bandu bange
abakitenda bandu ba mbone na
kabembula bange. 10 "Penia pak-
iba na bandu abele ngabajen-
danga kulubanja lwa nyumba ja
kugongalela, jumwe akiba Fal-
isayo na jonge akiba ntocha kodi.

11 "Falisayo ngajema ngagongalela
kumojo na kulenga, 'Ana
Nnoongo, ndenda nnumba,
magambu nenga mbi andi bandu
bangeje, akapoki na akawangi
andaje akangongola. Nannumba
kube ne andi ntocha kodi ojoje.
12 Mbunga machoba mabena kwa
wiki, mbanga lipungu lya komi
kuilebe yoa yambata.'

13 "Ntocha kodi ngajema ku-
taali na wala ajinwikeje kulola
kumbengu nambu ngakilikitila
kukuechuka nu kulenga, 'Ana
Nnoongo, umone kia nenga
nambi na mabaja!' " 14 Yesu
ngalenga, "Nannenge kweli
ntocha kodi abuja kachakwe
kongo abonekana jwambone
nnongi ja Nnoongo. Nambu
Mfalisayo joje. Magambu kila
ojwa kitondobe aba kuuluigwa
na kila ojwa kiuluya aba kuton-
dobaigwa."

Yesu ailumika ingota
(Matayo 19:13-15; Maluko 10:13-16)

15 Bandu bange ngabampelekela Yesu ingota ilumikigwe. Akinapunji apabalola genia ngabakanakia,
16 nambu Yesu ngaikema ingota nu kulenga, “Mileke ingota iike kwango mikikanakiaje, magambu Kingwana cha Nnoongo kibekigwe kwa bandu anda benia. 17 Nkombakela yene! Mundu jwajwoa nukukipokelaje Kingwana cha Nnoongo anda mwana, ajingije mu Kingwana chenie.”

Mundu juna uloi
(Matayo 19:16-30; Maluko 10:17-31)

18 Kilongoi jumwe ngankonya Yesu, “Aboli mambone ndendabole, mbate bwomi gwa machoba goa pangapela?”

19 Yesu ngankonya, “Kwanike kungema ne nambone? Abije jwambone nambu Nnoongo jika jakwe. 20 Magamanyi Malagilo ga Musa, ‘Makabe na ngongolaje, makakomaje na makajibaje na makapanga uchaili gu uwangije kajali awawa binu na amama binu.’ ”

21 Jwenio ngalenga, “Genia goa nagaagabile tango apanakiba nakakombo.”

22 Kingobu Yesu apajoa genia, ngannenge mundu jwenio, “Kiigi kilebe chimwe chikipaligwa kamula. Makauche ilebe yoa einkweti uloi gwene mapegange akahocho na mama manuloi kumbengu, penia nhwike ungengame.” 23 Nambu mundu jwenio pajoa genia, ngachimwa muno magambu akiba nuloi muno.

24 Yesu apalola akachimwa yenie, ngalenga, “Ibibole apibi kujundupa kwa bina uloi kujingila mukingwana cha Nnoongo. 25 Elo, nga kindema muno ngamia kupeta pililanga lya chingana, kumpeta juna uloi kujingi mukingwana cha Nnoongo.”

26 Bandu ba apabajoanga genia, ngabalenga, “Nga meneke ojwapakuoto ukomboka?” 27 Yesu ngajanga, “Gangawechekana kwa mundu, ku Nnoongo kuwechakana.”

28 Petulo ngankonya, “Na twe bole? Tuilekite ilebe ito yoa tunkengime!”

29 Yesu ngabalengela, “Kweli nannenge, mundu jwajoa ojwalekite nyumba andaje munkege andaje akakamundu andaje achikibelei bakwe andaje ingota kwa magambu ga Kingwana cha Nnoongo, 30 apakupokela ndu muno ngoe, na bwomi gwa machoba goa pangapela mangobu agapakuika.”

Yesu alongela mala ja patatu nhwalo gwa kiu na kuyoka kwakwe
(Matayo 20:17-19; Maluko 10:32-34)

31 Yesu ngabatolanga komi na abele umbwega, ngabalenge, “Mpenakiange! Tujenda Kuyelusalemu na kwenio kila kilebe echikiandikigwe na akalondoli ba Nnoongo nhwalo gwa Mwana jwa Mundu makilenganila. 32 Bapankamuya kwa bandu banga Akayahudi angweto mabantendela gangambone na kunhuni mata. 33 Mabamputanga iboko na kunkoma, nambu lichoba lya tatu mayoka.”

34 Nambu angweto bamanyangitije nhwalo gwenio ata kichoko, bakate kuiigwa mana ga malobe genia, na bamanyangitije agagalongaligwe.

Yesu annamia jwangalola
(Matayo 20:29-34; Maluko 10:46-52)

35 Mangobu Yesu apabandakila ku Yeliko, pakiba na mundu
jumwe jwangalola atamite papipi
akajopa. 36 Apajoa nkengeni
gwa bandu gwakapeta ngakonya,
“Kubi nike?”
37 Ngannengela, “Yesu juku
Nazaleti atendakupeta.”
38 Jwombe ngatondobea lilobe
ngalenga, “Yesu, Mwana jwa
Daudi, umone kia!”
39 Bandu abakiba nnongi nga-
bankalapila ngabannenge ako-
toke, nambu jwombe ngayangala
kuchobela, “Mwana jwa Daudi,
umone kia!”
40 Yesu ngajema, ngaamulicha
bannete nnongi jakwe.

Jwangalola jola apaika papipi,
Yesu ngankonya, 41 “Mpala nan-
tende nike?”

Jwombe ngajanga, “Angwana,
nyopa nhoto kulola.”
42 Yesu ngannengela, “Nname!
Imani jinu jinnamie.” 43 Na
kingobu tu jwanga lola jola
ngalola, ngankengama Yesu
akammegelela Nnoongo. Bandu
boa apabalolanga genia, ngaban-
numba Nnoongo.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu ngajingila kunnyini ku
Yeliko na ngatyanga undela ya
munnyini mwenio. 2 Pakiba
na mundu jumwe kwenio li-
ina lyakwe Zakayo ojwakiba nko-
longwa jwa akatocha kodi na
mundu tajili. 3 Ngapala kummona
Yesu nga meneke, nambu mag-
ambu ga bandu ajingi na akiba
nnyipi, aotwileje. 4 Penia, ngalon-
galela mbelo, ngaombela unani
mwa nkoju ibe aotole kummona
Yesu, ojwapeta ndela jenie. 5 Yesu
apaika paali penia, ngalola ku-
nani na ngannenge Zakayo, “Nhu-
luke chokwe Zakayo, magambu
mpaka ndame kachinu lele.”
6 Zakayo ngauluka chokwe,
ngammpokela Yesu kwa kualalila.
7 Bandu boa apabalola genia
ngabatumbu kokaleka, bakalenga,
“Ajabwile kutama na mundu juna
malemwa.”
8 Zakayo ngajema ngannengela
Yesu, “Mpenakie, Ananhota!
Nenga manapa akaocho nusu ja
mali jango, na anda nampokite
mundu jwajoa kilebe, manammu-
jichia mala pa ncheche.”
9 Yesu ngannengela, “Lele
nyumba jenje jikomboligwe
magambu angweto uyo kibelei
cha Ulaimu. 10 Mwana jwa Mundu
aikile kupalapala na kakombola
abaobite.”

Kulandanakia kwa akapakachi komi
(Matayo 25:14-30)

11 Kingobu bandu apabak-
iba tango bakapenakia ge-
nia, Yesu ngabalengela kulan-
danakia. Penia akiba abandakila
Kuyelusalemu, na bandu benia
bakita kingobu tu kingwana
cha Nnoongo makiika. 12 Yenie
ngabalengela, “Kukiba na mundu
jumwe jwa kibelei cha kingwana
ojwakiba na mwanja gwa kujenda
kilambo cha kutaali ibe apokele
liengo lya kingwana, kuboka pe-
nia abuje. 13 Tango nu kubokaje,
ngabakema akapakachi bakwe
komi, ngabape uloi kila mundu
tela na kalengela, ‘Mmanyanga
mmene chukutendela uloi gwenio
mpaka pambakubuja.’ 14 Nambu
bandu ba kilambo chakwe nga-
banchimwa na yenie ngabakinga
bandu bajende bakalenge mundu
ojwapakummeka abe nngwana,
‘Tampaije jonjo kube nngwana
jwito.’
15 “Mundu jwenio ngabe
nngwana na ngabuja. Na
kingobu tu ngabalengela aka-
pakachi benia abapi uloi gola
bakemigwe kupala amanye kila
mundu apatite nyonjakea gani.

16 Mpakachi jwa kutumbula
ngaika ngalenga, ‘Angwana,
mbatite yenge nyonjakea mala
pa komi ku uloi ogumbile.’
17 Jwombe ngannengela, ‘Chwapi,
mwenga mapakachi mambone.
Magambu mmi nakuaminika
kukilebe kichokochoko, manam-
meka kube ni kinala kuilambo
komi!’ 18 Mpakachi jwa pili ngaika
ngalenga, ‘Angwana mbatite
yenge nyonjakea mala pa nhwano
ku uloi ogumbile.’ 19 Jwombe
ngannengela, ‘Namwe mma na
amuli kuilambo nhwano.’

20 “Mpakachi jonge ngaika,
ngalenga, ‘Angwana, uloi gwinu
gongo, ngahia gwicho mukitam-
bala. 21 Nganyogopa, magambu
mamundu makale. Magambu
mwe mamundu mantola gangabe
ginu, nukutongola changa panda.’
22 Jwombe ngannengela, ‘Mwe
mapakachi mabaja! Mban-
hwukumula kwa malobe ginu!
Mamanyi kube nenga namundu
nakale, nandola gangabe gango
nukutongola panga panda. 23 Kwa
nike, mabekiteje uloi gwango
kubenki, nane kabi ndoile pamwe
na nyonjakea kingobu apamujite
kwango?’

24 “Penia, ngabalengela
abakiba bajemangite penia,
‘Mammpoke uloi gwenio na
makampe mpakachi jwajo jwak-
weti nyonjakea mala komi.’
25 Nambu angweto ngabannen-
gela, ‘Angwana, jwombe tayali
akweti nyonjekea mala pakomi ja
uloi ogwakiba nago!’ 26 Jwombe
ngabajanga, ‘Kila ojwakweti
kilebe mapata nu kunnyonjakea.
Nambu jwajo jwanga kola kilebe,
ati chache echakweti maki-
toligwa. 27 Na ngoe, akangondwa
bango abakanangita ne kube
nangwana babe, maletange
pambano, makomange upamba
nnongi jango!’ ”

Yesu ajingi Kuyelusalemu kwa ilulu
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Yesu kuboka pa kulongela
genia, ngalongalela kujenda
Kuyelusalemu. 29 Apabandakila
kuika ku Betifage na ku Betania
papipi na kitombi cha Mizeituni,
ngabatuma akinapunji bakwe
abena, 30 ngabalengela, “Nnyen-
dange kukijiji echikibi nnongi
jinu. Apampa kuika kukijiji,
mamankolela mwana liponda
atabaligwe jwanga ombeligwa
na mundu. Mankulugulange na
mannetange pamba. 31 Anda
mundu ankonyangite mboni mi-
likulugula, mannengela bilipala
Angwana.”

32 Ngabajabulanga, ngabakole-
langa tela andi Yesu apa-
balengalinge. 33 Apabakiba
bakankulugula mwana liponda,
benekangweto ngabakonya,
“Mboni mankulugulanga mwana
liponda jonjo?”

34 Angweto ngabajanga,
“Angwana batenda mpala.”
35 Ngabampelekela Yesu mwana
liponda jola. Penia ngabatandika
ngobo yabe panani jakwe,
ngabammeka Yesu panani ja
liponda. 36 Yesu apakiba aka-
jendekea na mwanja bandu nga-
batandika ngobo yabe omwakiba
akapeta.

37 Apaika papipi na Kuyelusalemu,
puwelelo gwa kitombi cha
Mizeituni, nkengeni nkolongwa
gwa akinapunji bakwe ngaba-
tumbu kualalila na kunnumba
Nnoongo kulilobe likolongwa kwa
ikobo ikolongwa yoa eibibweni,
38 ngababe bakalenga, “Abe ni
kindimba Nngwana ojwaika ku
liina lya Angwana. Tengela kum-
bengu ni kibumo ku Nnoongo!”

39 Penia acha Mafalisayo bange
abakiba munkenga gwenio nga-

bannenge Yesu. “Aboli, mako-
toyange akinapunji binu!”

40 Yesu ngajanga, “Nannen-
gelanga, anda angwetwa bako-
tokinge, mamabwe magatond-
abeya lilobe.”

Yesu aigutila Yelusalemu

41 Yesu apabandakila muno kuk-
ibona kilambo cha Kuyelusalemu,
ngabagutila bandu ba Kuyelusalemu,
42 akalenga, “Anda makamanyi
lele ilebe eileta tengela! Nambu
ngoe mibonaje! 43 Magambu
kingobu makiika akangondwa
binu apabapa kuntindikila
ndunda ya ngondo nu kuntindi-
langa nu kunhwibila kila ndela.
44 Bapa kuntimbatimba mwenga
pamwe na bandu binu mumapa-
manda ginu, bannekeje ati libwe
limwe panani ja lenge, magambu
mikimanyije kingobu Nnoongo
apaika kunkombola.”

Yesu ajenda ku Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 21:12-17; Maluko 11:15-19; Yohana 2:13-22)

45 Penia Yesu ngaika pulubanja
lwa Nyumba ja Nnoongo, nga-
tumbula katipa abauchanga
ilebe, 46 akalenga, “Iandikigwe
Mumajandiko, Nnoongo alenga,
‘Nyumba jango majiba nyumba ja
kugongalela.’ Nambu mangweto
mijigalambwiye kube nduka ja
akabuhi!”

47 Kila machoba Yesu ngabola
pulubanja lwa Nyumba ja
Nnoongo. Akakung'i akolongwa
na akaboli ba Malagilo ga Musa
na akiilongoi ba bandu ngabapala
kunkoma, 48 nambu bapatangiteje
ndela ja kunkoma, magambu
bandu boa bakiba bakampenakia,
bapalangiteje kupelelwa lilobe.

20

Ukonyana unhwalo gwa amuli ja Yesu
(Matayo 21:23-27; Maluko 11:27-33)

1 Lichoba limwe kingobu Yesu
apakiba ku Nyumba ja Nnoongo
akabola bandu nu kutangacha
Nhwalo Gwambone, akakung'i
akolongwa na akaboli ba Malagilo
ga Musa, pamwe na akinanhota
ngabaika, 2 ngabannengela, “Mu-
tulengele, nkamu ilebe yenje ku
kinala gani? Bene abampi kinala
chenie?”

3 Yesu ngajanga, “Na nenga
mbakunkonya. Unengele,
4 uwecho gwa Yohana gukub-
aticha uboka kumbengu andaje
kubandu?”

5 Ngabatumbu kutaukana, “Tu-
lengabo? Anda tulengite ‘Kuboka
ku mbengu,’ alenga, ‘Mboni,
munhwaminingije Yohana?’
6 Nambu anda tulengite ‘Kuboka
kwa bandu,’ nkengeni ogo gwoa
gutuputa mabwe, magambu boa
baamininge kutenda Yohana
akiba nnondoli jwa Nnoongo.”
7 Kuyenie ngabannyanga, “Tu-
manyije uwecho gwenio ubokita
ko.”

8 Na Yesu ngabalengela, “Nane
uyo nannengeje ngamwa ilebe
yenje kukinala gani.”

Kulandanakia kwa akalemi munng'onda gwa mizabibu
(Matayo 21:33-46; Maluko 12:1-12)

9 Yesu ngajendekea kalen-
gela bandu kulandanakia
kongo, “Mundu jumwe ngalema
nng'onda gwa mizabibu, ngaba-
jaika akalemi, na penia ngaboka
mwanja gwa kutaali ngatama
kwenio kwa mangobu ndu.
10 Kingobu cha mauno, mundu
jwenio ngankinga mpakachi
jwakwe kwa akalemi bala, akatole
paali pa ngoko ga nng'onda gwa

mizabibu. Nambu akalemi bala
ngabamputa mpakachi jwenio,
ngabammuya panga kilebe.
11 Ngankinga mmanda jonge,
nambu akalemi ngabamputa
na jwenio uyo, nu kuntukana
na ngabammuya panga kilebe.
12 Ngankinga mmanda jwa
tatu, na jwenio uyo kuboka pu
kumpoteka, ngabantipa. 13 Nkola
nng'onda ngawacha, 'Ndenda
nike? Manankinga manango oju-
nampala, mbemele mabannyali
jwenio.' 14 Nambu akalemi bala
apabammona tu, ngabalengelana,
'Jonjo nga nnichi. Nyeme
tankome ibe ulichi gwakwe ube
gwito!' 15 Ngabannekela panja
ja nng'onda gwa mizabibu nu
kunkoma."

Yesu ngakonya, "Jwajo nkola
nng'onda batenda nike akalemi
benia?" 16 "Maika na kakoma
bandu benia abapile nng'onda, na
kajaika akalemi bange nng'onda
gwa mizabibu."

Bandu apabajoa genia, nga-
balenga, "Ije gakapitilaje!"

17 Yesu ngabalolakea ngabakonya,
"Majandiko Gachwapi ganga gabi
na mana nii?
'Libwe elibilikanite akachengi
ligalambwike kube lyambone ku-
peta goa.'
18 Kila mundu anda ag-
weli panani ja libwe lyenie
apakutwekuka ipande, nambu
ojulipakung'welela lipa kun-
timba."

Ukonya nhwalo gwa kulepa kodi
(Matayo 22:15-22; Maluko 12:13-17)

19 Akaboli ba Malagilo ga Musa
na akakung'i akolongwa ngaba-
manya kutenda kulandanakia
kwenio kwabe kuyenie ngabapala
kumpitila, nambu bajogopa
bandu. 20 Ngabapala kingobu
echikipaligwa. Ngabahonga
bandu bange bikikopekeye kube
bambone, ngabatuma bannyonje
Yesu kukunkonya ilebe, yenie ibe
bampukilange nu kummeka mu-
makakala ni kinala cha akatawala
ba Loma. 21 Bandu bukuingakia
benia ngabannenge Yesu, "Aboli,
tumanyi kutenda nnenga na
kubola ilebe ya kweli, tumanyi
kutenda mwenga kupambulaje
mundu, mwenga mmola kweli ja
ndela ja Nnoongo. 22 Mutulengele,
anda ipaligwa kulepa kodi ku
nkolongwa jwa Loma?"

23 Yesu ngamanya batenda
ntega, ngabalengela, 24 "Unayange
luela. Bo, kumio na nembo ya
beneke?"

Ngabajanga, "Kwa Nngwana
jwa Loma,"

25 Yesu ngalenga, "Mampegange
Nkolongwa jwa Loma agabi
ga Nngwana jwa Loma, na
mampegange Nnoongo agabi ga
Nnoongo."

26 Baotolingeje kunnyonja kwa
lilobe lyalyoa papa nnongo ja
bandu na yenie ngabatama nuu,
bakaomwanga lijango lyakwe.

Ukonya nhwalo gwa kuyoka
(Matayo 22:23-33; Maluko 12:18-27)

27 Penia Masadukayo abalenga
kubije kuyoka. Bange kati
jabe ngubunhwikalila Yesu nu
kulenga, 28 "Aboli, Musa atulagila
nyene, 'Mundu andawile na
kaleka akege gwangabe na
mwana nnung'una mundu batole
malekwe, kupala bampotole
nnung'una gwakwe ingota.'
29 Na pakiba na akalongo saba,
nkolongwa ngatola munkege
mwene ngawe pangabe na
mwana. 30 Jwajo nnongomundu
jwa pili ngantola nawele jwenio,
jwombe uyo ngawe, 31 na jwa
tatu uyo. Ikiba yenie kwa boa
saba ngabawe pangabe ningota.
32 Pukujomolela, munkege jola
uyo ngawe. 33 Bo, lichoba lya

kuyoka abawile, munkege jwenio
aba jwa beneke? Gambu boa saba
bakiba bantoile.”
34 Yesu ngabajanga, “Bandu ba
dunia jenje batenda kutolana nu
kutoligwa, 35 nambu bandu baba
Nnoongo abapambwile kuyoka
lichoba lya kupela, batolaje wala
kutoligwa. 36 Mababa anda
akapakachi bu kumbengu baweje.
Ni ingota ya Nnoongo magambu
bayokite kuboka kwa abawile.
37 Na Musa ngachalakicha kube
abawile mabayoigwa. Paali pa
Majandiko Gachwapi panani ji
kindumba chela echikikiba chaka-
jaka mwoto, alenga Angwana
anda ‘Nnoongo jwa Ulaimu,
Nnoongo jwa Isaka na Nnoongo ja
Yakobo.’ 38 Jwombe nga Nnoongo
jwa ababi bwomi, nambu jwa
abawileje, magambu kwakwe boa
babi bwomi.”
39 Bange akaboli ba Malagilo ga
Musa ngabalenga, “Aboli, nnyan-
gite tela!” 40 Gambu bajendakije
kunkonya yenge ilebe.

Ukonya nhwalo gwa Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe na Nnoongo
(Matayo 22:41-46; Maluko 12:35-37)

41 Yesu ngabakonya, “Ilengig-
wabo kutenda Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo nga
nchokolo jwa Daudi? 42 Daudi
mwene alenga mukitabu cha Zab-
uli,
‘Angwana ana Nnoongo ngabalen-
gela Angwana bango,
Ntame kingonu chango cha kalelo
43 mpaka nabeke akangondwa
binu kube kitebu cha
kubekela makongono ginu.’
44 Anda Daudi ankema jwombe,
‘Angwana,’ lele, iyotobo kube
mwana gwakwe?”

Yesu baunda bandu nhwalo akaboli ba Malagilo
(Matayo 23:1-36; Maluko 12:38-40)

45 Bandu boa apabakiba bakam-
penekia, Yesu ngabalengela aki-
napunji bakwe, 46 “Mme maha na
akaboli ba Malagilo, abapalanga
kutyanga ngongo bakwindangite
kanju. Kupalamwe kupatigwa
abali na bandu kuichima mu-
choko, kutama paali pa ichima
munyumba ja kugongalela na
kutola ichima mumipapala,
47 Baponjanga akanawele nyumba
yabe kongo bakakopakea kube
bambone kwa magongalelo
matandamau. Benia bapakupata
hukumu ngolongwa muno!”

21

Lilumbo lya umama nawele
(Maluko 12:41-44)

1 Yesu ngalola kukuingakia,
ngababona matajili apabak-
iba bakajela malumbo gabe
mulichanduku lya Nyumba ja
Nnoongo, 2 ngammona uyo
umama jumwe nawele nhwocho
akatumbukia mwenio ela ibena
njokonjoko. 3 Ngalenga, “Nan-
nengelanga kweli, umama nawele
jonjo nhwocho ajei munkoba
kikolongwa muno kapeta boa.
4 Magambu bandu bina uloi bange
boa bapangangite malumbo
gabe kuboke mu nyonjakea
ja mali yabe, nambu umama
nawele jonjo, nambu nhwocho,
apangite kila kilebe echapaligwa
kujendekea kulama.”

Yesu alenga kubomoligwa kwa Nyumba ja Nnoongo
(Matayo 24:1-2)

5 Akinapunji bange bakiba
bakalongela nhwalo gwa Nyumba
ja Nnoongo, libonekana lina
kualala na lina mabwe ga bei
ngolongwa, pamwe na malumbo
agapangigwe kwa Nnoongo. Yesu
ngalenga, 6 “Ganga goa agam-
agabona, kiika kingobu liigalaje
ati libwe limwe panani ja lenge,
kila kilebe makibomoligwa.”

Kulaga na kupotekigwa
(Matayo 24:3-14; Maluko 13:3-13)

7 Ngabankonya, “Aboli, ilebe
yenie ipitila lii? Na kiingi nii
echikipakulaya kutenda ilebe ye-
nie ibandaki kupitila?”
8 Yesu ngabajanga, “Mma maha,
makakoloigwaje. Magambu
bandu ajingi mabapitila nu
kulenga kupete lina lyango,
‘Ne nga Kilisto Nkomboi nam-
bambuligwe na Nnoongo!’ Na
‘Kingobu kiike!’ Nambu makak-
engamangaje. 9 Pampakujoa
nhwalo gwa ngondo na manjega,
makajogopaje, magambu mpaka
genia gapitile oti, nambu kupela
kwa goa tango.”
10 Ngajendekea kulongela,
“Kilambo chimwe kiputana na kil-
ambo chenge, kingwana chimwe
kiputana na kingwana chenge.
11 Kupakube malendemelo mako-
longwa ga lutope kongo na kongo
na njala na tauni. Kupakube
na ilebe ya kuomongwa na iingi
ikolongwa kuboka kumbengu.
12 Nambu tango nu kupitilaje
genia goa, bapampukilanga, ba-
pampotekange na kumpelekanga
munyumba ya kugongalela na
kunnyigililanga mukipungo, ba-
pakupelekwa nnongi ja akang-
wana na akatawala kwa mag-
ambu ga ku amini nenga.
13 Kupala unjalakiche kwabe.
14 Nnimbange mumyojo jinu,
makawachangaje tango na
kingobu nhwalo gwa mpaku-
lenga nii, 15 magambu nenga
namwene nampeganga malobe
ga mbone, ati akangondwa binu
baotolangeje kuimbalila wala
kupenga. 16 Achikibelei binu na
akanuna binu na akalongo, ma-
bang'aluka mangweto na angweto
mabankoma kati jinu. 17 Bandu
banchimwa mangweto magambu
ga liina lyango. 18 Nambu, ati
lunywili lumwe lwa umutwe jinu
luobaje. 19 Kukuimbalila kwinu,
mamupokela ukomboi gwinu.

Yesu alenga kubomoligwa kwa kilambo cha Yelusalemu
(Matayo 24:15-21; Maluko 13:14-19)

20 “Pampakulola kilambo cha
Yelusalemu kitindiligwe na
manjolinjoli, penia mmanyanga
kutenda kingobu kiike penia
kilambo chenie makibomoligwa.
21 Penia, ababi ku Yudea
batililange kuitombi, ababi
kunnyini babokange, na ababi
kumigonda bakabujaje kunnyini.
22 Kwa magambu machoba genia
nga machoba ga hukumu, ibe
goa agaandikwe galenganile.
23 Bapakulaga akikege bina
ndumbo na akinamama ababi
ni ilemba eijonga machoba
genia! Kwa magambu kupakube
na malola makolongwa muno
padunia, na kuchimwa kwa
Nnoongo kupakaikilila bandu
bamba. 24 Bange bakomigwa kwa
upanga, bange batoligwa ubanda
muilambo yoa, na kilambo cha
Yelusalemu makilebatigwa na
bandu ba ilambo yenge, mpaka
kingobu chabe kulenganila.

Kuika kwa Mwana jwa Mundu
(Matayo 24:29-31; Maluko 13:24-27)

25 “Kupakube na iingi kuli-
choba na mwei na ndondwa. Il-
ambo ya padunia ipakube na mal-
ola magambu ga mbwele mag-
ambu ga luindo lwa mawimbi
ga baali. 26 Bandu mabainduka
magambu ga mbwele, bakalolela
ikobo eipakujipata dunia, mag-
ambu ilebe eibi kumbengu, li-
choba na mwei na ndondwa
ibakutikatika. 27 Penia, Mwana
jwa Mundu akaika mumaunde,
juna makakala na kibumo ndu.
28 Kingobu ilebe yenie apaipaku-
tumbula kupitila, nnyemange na

kujinula mitwe jinu kunani, magambu ukomboi gwinu ubandakile.”

Kulandanakia kwa nkongo gwa nkoju
(Matayo 24:32-35; Maluko 13:28-31)

29 Penia Yesu ngabalengela kulandanakia kongo, “Mulolekeyange nkoju na mikongo jenge joa. 30 Apamagabona maamba gatumbu kuipuka, mmanya kutenda mangobu ga mauno gaike. 31 Uyo, apampa kulola ilebe yenie yakapitila, maumanyanga kube Kingwana cha Nnoongo kibi papipi kuika.

32 “Nannengelanga kweli, kibelei chenje cha ngoe kipetaje panga kupitila genia goa. 33 Mbengu na dunia maipeta, nambu malobe gango gapetaje.

Mmegange mio

34 “Mmegange mio! Mumyojo jinu ikaikaje kulemala na ilebe, nnywagi na kubegelela na itamo yenje. Andaje, lichoba lyale lipakunhwikilila kingobu tu. 35 Magambu inhwikila anda ntambo boa abatamanga padunia poa. 36 Mmegange mio, nu kujopa ku Nnoongo mangobu goa ibe nhwotolange kupata makakala ga kupeta chwapi muilebe yenie yoa eipakupitila, nu kujema nnongi ja Mwana jwa Mundu.”

37 Kingobu cha mui, machoba genia, Yesu akiba akabola bandu ku Nyumba ja Nnoongo, nambu kilo akiba akajenda kukitombi cha Mizeituni nu kutama kwenio. 38 Kindabi ndabi bandu boa bakiba bakajenda ku Nyumba ja Nnoongo kumpenakia jwombe.

22

Nhwalo gwa kumpuki Yesu
(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Mpapala gwa mikate janga jeligwa kimela, ogukemigwa Pasaka, ukiba ubandakile. 2 Akakung'i akolongwa na akaboli ba Malagilo ga Musa bapalanga ndela ja kunkoma Yesu, nambu bajogopanga bandu.

Yuda ajeketela kunng'aluka Yesu
(Matayo 26:14-16; Maluko 14:10-11)

3 Lichetani ngilinnyingi Yuda ojwakemigwa Isikalioti, jumwe jwa baba achandundame komi na abena. 4 Yuda ngajenda, ngapangana na akakung'i akolongwa na akalenda ba Nyumba ja Nnoongo kube apapa kunng'aluka Yesu kwabe. 5 Angweto ngabaalalila nu kulagana nakwe kunnepa uloi. 6 Yuda ngajeketela, ngabe akapala ndela jambone ju kunkamuya kwabe pangamanya bandu ajingi.

Kupanganakia chakulya cha Angwana mpapala gwa Pasaka
(Matayo 26:17-25; Maluko 14:12-21; Yohana 13:21-30)

7 Lichoba lya mikate janga jeligwa kimela ngiliika. Lyenie nga lichoba lya mwana limbelele jwa lilumbo lya Pasaka. 8 Penia Yesu ngabakinga Petulo na Yohana, ngabalenge, “Nnyendange makatupanganakie mpapala ili tupate kulye Pasaka.”

9 Angweto ngabankonya, “Mpala tupangania ko chakulya?”

10 Ngabalengela, “Mpenikiange! Apampakube makajenda kunnyini, mankongana na munulome ojwapotwi kibega cha mache. Mankengamange mpaka munyumba ejapakujingila. 11 Mannengela nkola nyumba, ‘Aboli bankonya, kibikole chumbi echimbakulele mpapala gwa Pasaka pamwe na akinapunji bango?’ 12 Jwombe

mannangilage chumbi kikolongwa kugolofa chombe kipanganigwe. Mpangania mwenio.”
13 Ngabajendanga, ngibikikolanga
kila kilebe tela andi Yesu apabalengalinge, ngabapangania
mpapala gwa Pasaka.

Chakulya cha Angwana
(Matayo 26:26-30; Maluko 14:22-26; 1 Akakolinto 11:23-25)

14 Kingobu apachalenganila,
Yesu ngatama kulye chakulya
pamwe na achandundame
bakwe. 15 Ngabalengelanga,
“Mbaile muno kulye Pasaka
jenje pamwe namangweto tango
nu kupotekigwa. 16 Gambu
nannengelanga, ndyeje kabele
mpaka apipakulenganila Pasaka
mu Kingwana cha Nnoongo.”
17 Penia Yesu ngatola kikombe
cha divai, ngannumba Nnoongo,
ngalenga, “Mpokelange, mmaganange. 18 Magambu nannengelanga, nyweje kabele divai ja
zabibu mpaka Kingwana cha
Nnoongo apikipakuika.”
19 Kabe ngatola nkate,
ngalumba, ngaumetula, ngabapaganga ngalenga, “Gongo nga
mmele gwango oguboigwa kamagambu ginu. Ntendange nyenie
kukungombokela.” 20 Ngatenda
uyo na kikombe kuboka pukulye,
akalenga, “Kikombe chenje nga
cha myai jango, ejijitika kwa
magambu ginu kupala kulenganakia lilagano liyono. Gongo
nga mmele. Ejijitika kwinu,
Gange majandiko gakwetije aya
jenje.
21 “Nambu, nnolange! Jwajo
ojwambakung'aluka abi nane upamba pamecha. 22 Kweli Mwana
jwa Mundu ajenda ukomigwa
anda apipangigwe, nambu kulaga
kwakwe mundu ojwanng'aluka.”
23 Penia ngabatumbu konyana
nga meneke kati jito ojwapakamu
nhwalo gwenio.

Kutaukana mene nkolongwa

24 Ngukupitila kutaukana kati
ja akinapunji benia nhwalo gwa
mene kati jabe ojwapakube
nkolongwa kupeta bange. 25 Yesu
ngabalengela, “Akangwana banga
Akayahudi kalongolea bandu
babe kwa makakala, na angweto
ukemigwa akaganja ba bandu.
26 Nambu ikabe yeneje kati
jinu, ibe, jwajo ojwabi nkolongwa panakati jinu nga mpaka
abe nchokochoko jwa boa, na
ojwabi kilongoi mpaka abe anda
mmanda. 27 Gambu mana,
nga meneke ojwabi nkolongwa?
Jwajo ojwatama pamecha kulye
chakulya. Nambu nenga mbile
panakati jinu anda mmanda.
28 “Mangweto makiba nanenga
mangobu goa gu kulondoigwa
kwango, 29 na andi Awabango
apabangamwiye Kingwana, uyo
nanenga nankamuyanga mangweto kingwana. 30 Manniaganga
nu kunywe pamecha jango mu
Kingwana chango nu kutama
muitebu yi kingwana kugahukumula makabi komi na mabena gi
kilambo cha Kuisilaeli.

Yesu alondola kube Petulo apa kunkana
(Matayo 26:31-35; Maluko 14:27-31; Yohana 13:36-38)

31 “Simoni, Simoni! Mpenikie!
Lichetani lipala lijeketeligwe
kuntega mangweto, kuambugana
gambone kube mabaja, andi
mundu apaeba ngano. 32 Nambu
nenga nannyopile ibe imani
jinu jakaobaje. Na mwenga
apampakumujila, balimbe mojo
akanunabinu.”
33 Petulo ngannyanga, “Angwana,
nenga mbi laachi kujenda pamwe
na mwenga kukipungo, na ata
kuwe.”
34 Yesu ngannyanga, “Na
nnenge mwe Mapetulo, tango
nkokoloko kubekaje leleno
mpakungana patatu.”

Kingobu chu kujogoya

35 Kubokapenia Yesu ngabakonya
akinapunji bakwe, kingobu
panankingangita pangapotola
uloi na nhuku na ilatu maka
pungukigwa na nikilebe chachoa?
Ngabajanga, “Kileje.”
36 Yesu ngalenga, “Nambu ngoe
jwajwoa juna nhuku guloi mpaka
apotole, na jwajwoa jwangakola
lipanga mpaka auche likoti na
aemele lyene. 37 Magambu
nannengelanga Majandiko Gach-
wapi galenga, ‘Akabekigwa
kikuta chimwe na akabaja,’
mpaka galenganile, magambu
kila eliandikigwe kunenga nenga
liba kweli.”
38 Akinapunji ngabalenga,
“Angwana!” Nnole pamba gabi
mapanga mabena,
“Jwombe ngalenga, bai!”

Yesu agongalela panani pa Kitombi cha Mizeituni
(Matayo 26:36-46; Maluko 14:32-42)

39 Yesu ngaboka pikilambo
chenie andi pulukiba lukobo
lyakwe ngajenda kukitombi cha
Mizeituni, akinapunji bakwe
ngabankengama. 40 Paika kwe-
nio ngabalengela, “Nng'ongalele
kupala makalondoigwaje.”
41 Kuboka penia ngabaleka
ngajenda kutaali pukuoto kuleke
mundu liganga, ngakilakatila
ngagongalela, 42 ngalenga
“Awawa, andampaile kikombe
chenje chukupotekigwa kimbete
kutaali na nenga. Andampaile
mwenga ngiti pambai neje.”
43 Mpakachi kuboka Kumbengu
ngampitila kummeka alimbe
mojo. 44 Kiti abi ni nu kuechuka
muno, ngagongalela ku kwaja
liyuke ngilimpita andi matondo-
golo ga myai ngagatola pae.
45 Kuboka pukugongalela
ngabajendele akinapunji bakwe
ngabakolela bagochile, gambu
bakate kuechuka. 46 Ngabalengela,
“Mbone nng'ochelanga? Nny-
imukange nng'ongalele, kupala
makalondoigwaje.”

Yesu bammeka mumakakala
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Yohana 18:3-11)

47 Yesu apakiba tango akalon-
gelaga na nkengeni gwa bandu
nguika, akulongalea Yuda, jumwe
jwa akinapunji bakwe. Yuda
ngajenda kumpata abali Yesu
kwa kunkumbatila. 48 Nambu
Yesu ngannenge, “Yuda! Bo,
munng'aluka Mwana jwa Mundu
kukunkumbatila?”
49 Akinapunji bakwe bala
apabalola genia ngabalenga,
“Angwana, tutumia mapanga
gito?” 50 Na jumwe kati ja
akinapunji ngamputa upanga
mmanda jwa akung'i akolongwa,
nganhweketa lichikilo lyakwe lya
kalelo. 51 Nambu Yesu ngalenga,
“Nkotoke! Bai.” Ngalikunyula
lichikilo lya mundu jwenio,
ngalilamia.
52 Penia Yesu ngabalenge
akakung'i akolongwa, akananhota
ba akalenda ba nyumba ngo-
longwa ja Nnoongo na akanan-
hota abaikanga kunkamula,
“Bo, nhwikangite na mapanga
na imbonga kumbukila kube
nenga na poki? 53 Panakiba
na mangweto kila lichoba ku
Nyumba ja Nnoongo mambukije.
Nambu, chenje ngi kingobu chinu
ni kinala chulubendu.”

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:57-58; Maluko 14:53-54,66-72; Yohana 18:12-18,25-27)

54 Penia ngabampukila, nga-
bantola nu kujenda nakwe ku
nyumba ja Nkung'i Nkolongwa.
Petulo akiba akakengama un-
yuma kutaali. 55 Mwoto bakakun-
gana mu uwa, na Petulo ak-
iba pamwe na abatamangite ku-
jota mwoto gwenio. 56 Kingobu

munkege jumwe kati ja akabanda
apammona Petulo atamite penia
papipi na mwoto, nga nnolokeya
kipola nu kulenga, “Mundu ojo
uyo akiba pamwe na Yesu!”
57 Nambu Petulo ngakana,
ngalenga, “Mwe! Ne num-
manyije.” 58 Kingobu kachoko,
jonge mundu ngammona Petulo,
ngalenga, “Mwenga mmi pamwe
nabo.”
Nambu Petulo ngajanga, “Mwe,
neje!”
59 Kingobu kachoko mundu
jonge ngalenga uyo, “Kweli
ojo abonekana akiba pamwe
nabo, aboka kukilambo cha ku
Galilaya!”
60 Nambu Petulo ngajanga,
“Angwana ne mbi kumanyaje
channongela!” Na kingobucho,
ogwakiba tango akalongela,
nkokoloko ngabeka. 61 Angwana
ngabatendebuka ngabannolakeya
Petulo na Petulo ngakombakela
gaga gabalenga Angwana, “Lele
tango nkokoloko nukubekaje
mpakungana patatu kutenda ne
umanyije.” 62 Penia ngapita panja
ngaguta muno.

Yesu abekigwa nhwenyo nu kuputigwa
(Matayo 26:67-68; Maluko 14:65)

63 Bandu abanchunga Yesu
ngabamputanga nu kummeka
nhwenyo. 64 Angweto ngabam-
putanga kongo bunhwekele
kumio ngabankonya, “Bamputite
beneke? Nnondole!” 65 Na
angweto ngabannongela malobe
majingi ga kuntukano.

Yesu bampeleka nnongi ja Libalacha
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Yohana 18:19-24)

66 “Pukuchaga, akinanhota na
akakung'i akolongwa na akaboli
ba Malagilo ga Musa ngabakon-
gana pamwe andi mahakimu,
na Yesu ngabanneta nu kum-
meka nnongi ja Libalacha lye-
nie.” 67 Ngabalenga, “Mutulengele
mwe Kilisto ojwapambuligwe na
Nnoongo?”
Yesu ngajanga, “Anda nan-
nengile unhwaminije, 68 na anda
nankonyite lichwali, nnyangan-
gaje. 69 Nambu kuboka ngoe
Mwana jwa Mundu abakutama
kingonu cha kalelo ja Nnoongo
juna Makakala.” 70 Angweto boa
ngabalenga, “Ikonda mwe ma
Mwana ba Nnoongo?”
Jwombe ngajanga, “Mangweto
nnengite, nenga nga jwenio.”
71 Angweto ngabalenga, “Bo tu-
pala uchaili gonge? Tubene tu-
joine palenga!”

23

Yesu bampeleka kwa Pilato
(Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Penia nkengeni gwoa ngu-
jema, ngugumpeleka Yesu ku
Pilato, 2 ngabatumbula kun-
takiana bakalenga, “Tankolela
mundu jonjo akaaoya bandu bito,
bakanakia bandu kulepa kodi
kwa Nkolongwa jwa Loma nu
kukikema eti jwombe nga Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo.”
3 Pilato ngankonya Yesu, “Mwe
nga Mangwana ba Akayahudi?”
Yesu ngajanga, “Mwe nnengite.”
4 Pilato ngabalengela akakung'i
akolongwa nankengeni gwa
bandu, “Mbi kulibonaje lilemwa
kwa mundu jonjo.”
5 Nambu angweto ngabajen-
dekea kulenga, “Babola bandu
boa ba ku Yudea babe na kijonga.
Atumbula ku Galilaya na ngoe abi
pamba.”

Yesu bampeleka kwa Helode

6 Pilato apajoa genia, ngakonya,
“Bo, mundu jonjo jwa ku
Galilaya?” 7 Apamanya kube

Yesu abi pae ji kinala cha
Helode, ngampeleka kwa Helode,
ojwakiba Kuyelusalemu kingobu
chenie. 8 Helode ngaala mwojo
muno apammona Yesu, magambu
ngajoa minhalo jakwe. Ahy-
obalela ammone Yesu akatenda
ikobo. 9 Penia Helode ngankonya
Yesu machwali ndu, nambu Yesu
ajangiteje lilobe. 10 Akakung'i
akolongwa na akaboli ba Malagilo
ga Musa ngabapitila nnongi na
ngabantakiana Yesu ngumbi ndu
ngolongolo. 11 Helode pamwe na
manjolinjoli gakwe, ngagankoya
oni Yesu nu kuntendela nhwenyo,
kuboka penia ngabankwindiya
ngobo ja kingwana, ngabam-
muyanga kwa Pilato. 12 Helode na
Pilato, pukutumbula bakibanga
na bulwa, nambu kuboka lichoba
lyenie ngababe maganja.

Yesu ahukumigwa kuwe
(Matayo 27:15-26; Maluko 15:6-15; Yohana 18:39-19:16)

13 Pilato ngakema ngongano
ja akakung'i akolongwa na
akiilongoi ba bandu, 14 na
ngabalengela, “Mannetangite
mundu jonjo kwango malenga
akiba akaoyanga bandu. Ngoe
mpenakiange! Kuboka pa
kuingakia kilebe chenie nnongi
jinu, nammwenije na lilemwa
wala limwe nhwalo gwa ngumbi
yinu kwakwe. 15 Nambu ne tuje,
ati Helode alibwenije lilemwa
lyalyoa magambu ammujikie
kwango. Kweli kibije kilebe cha-
choa echakamwile mundu jonjo
cha kupaligwa kuwe. 16 Kuyenie,
amulicha aputigwe iboko, kuboka
penia nannekekea.” Majandiko
gange gakwetije aya ja 17 Kila
lichoba lya Mpapala gwa Pasaka,
Pilato akiba nu lukobo lwa
kunnyogolela mpungwa jumwe.

18 Nambu boa ngabachobela
pamwe, “Akomigwe! Mannekeke
Balaba kwito!” 19 Balaba akiba
ajigiligwe mukipungo magambu
gu kujambukia kijonga kunnyini
uyo pamwe nu ukoma.

20 Pilato ngapala kunnekekea
Yesu, penia ngalongela nabo ka-
bele. 21 Nambu angweto ngaba-
chobela, “Mammambe munchal-
aba! Mammambe munchalaba!”

22 Pilato ngabalengela mala ja
patatu, “Atei ubaja gani? Ne mbi
kulibonaje lilemwa elyapaligwa
komigwa! Namputa iboko nu
kunnekekea.”

23 Nambu angweto ngabayan-
gala kuchobela kanonoya, kube
Yesu kupala abambigwe mun-
chalaba, pukujomolela Pilato
ngabajeketela. 24 Pilato gatenda
agabapalanga gakamuligwe.
25 Pilato ngannekeke mundu
ojwabampala, ojwakajigiligwa
mukipungo gambu gwa kijonga
na ukomi, ngankamuya Yesu
kwabe bantendelange andi paba-
palanga.

Yesu atenda kubambigwa
(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Yohana 19:17-27)

26 Manjolinjoli apabampeleka
Yesu, undela apabakiba bakajab-
ula, ngabakongana na mundu
jumwe ojwakemigwa Simoni
jwa Kulene, ojwakiba akabokela
kunng'onda. Ngabampukila,
ngabantweka nchalaba aupotole,
kunyuma ja Yesu.

27 Nkenga nkolongwa gwa
bandu ngugunkengama, kati
jabe bakiba akikege abakiba
bakakokaleka na kung'utila.
28 Yesu ngabagalambukila nu
kulenga, “Makina mama ba
Kuyelusalemu! Makang'utije
nenga, nambu nng'uta kwa
magambu ginu na magambu ga
ingota yinu. 29 Magambu ma-
choba gatenda kuika penia bandu
mabalenga, ‘Mbaya jabe akege
bangabe na mwana na banga-
jonga ingota!’ 30 Kingobu chenie,
bandu nga apabapakuilengela

itombi, ‘Mutuponelange!’ Ni
itombi ichokoichoko, ‘Tuekele-
lange!’ 31 Gambu, anda bandu ba-
tenda yene kwa nkongo mmehe,
ipakubebo kwa nkongo nnyomo?”
32 Bakibanga bandu akabena
uyo, akabaja, bakomigwe pamwe
na Yesu. 33 Apabaikanga
paali apakemigwe, “Kitongo cha
Mutwe,” ngabammamba Yesu
penia, pamwe na akabaja abena
bala, jumwe kingonu chakwe
cha kalelo na jumwe kangeja.
34 Yesu ngalenga, “Awawa
malekekeyange malemwa gabe
magambu bamanyije echibaka-
mula.”
Ngababagana ngobo yakwe kwa
kuoma kiumbuumbu. 35 Bandu
bakiba penia bakalolela kingobu
akiilongoi ba Akayahudi apa-
bantendela nhwenyo, “Akomb-
wile bange, ngoe akikombole
mwene, anda jwombe nga Kilisto
Nkomboi, ojwapambuligwe na
Nnoongo!”
36 Manjolinjoli ngabantende
nhwenyo uyo, ngabannyendela
ngabampe siki, 37 bakalenga,
“Anda kweli mwe Mangwana
ba Akayahudi, mikikombole
mmene.”
38 Panani ja nchalaba
ngababeka kibao echibaandike
yene, “Jonjo nga Nngwana jwa
Akayahudi.”
39 Jumwe kati ja akabaja
abakiba babambigwe panchalaba,
ngantukana akalenga, “Bo, mweje
nga Kilisto Nkomboi ojwapambu-
ligwe na Nnoongo? Mikikombole
mmene na twe uyo.”
40 Nambu mmaja jonge jola
ngankalapila nnyakwe akalenga,
“Mwe kunnyogopaje Nnoongo?
Mwe mpatite hukumu andi
ujaje. 41 Mwe na nenga tu-
paligwa kupata hukumu jenje,
magambu ganga nga malepo ga
agatukamwile, nambu mundu ojo
akamwije kilebe kibaja.” 42 Penia
ngannengela Yesu, “Yesu ungom-
bakele ne kingobu apampakujingi
mu Kingwana chinu.”
43 Yesu ngannyanga, “Nannenge
kweli, lele mma pamwe na nenga
kupepo.”

Kiu cha Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Yohana 19:28-30)

44 Ikiba anda saa sita ja mui,
lichoba ngilileka kujaka na
lubendu nguluekelela dunia joa
mpaka saa tisa, 45 panjia ejikiba
jibekigwe panakati ja Nyumba
ja Nnoongo ngijipachuka ipande
ibena kuboka kunani mpaka
pae. 46 Yesu ngaguta kanonoya,
“Awawa, mukuboko jinu nubeka
mwojo gwango.” Apajomola
kulenga genia ngajomoka.
47 Penia kilongoi jwa akalenda
ba Loma apalola agapitile, ngan-
numba Nnoongo akalenga, “Kweli
ojo akiba mundu jwa mbone jwa
Nnoongo!”
48 Bandu boa abakiba
bakonganinge penia kulola
kilebe chenie, apabalola genia
agapitile, ngababuja kachabe
bikikiputa itibi yabe kukuechuka.
49 Akaganja mundu boa pamwe
na akikege bala abankengima
kuboka ku Galilaya, ngabajema
kutaali bakalolela kilebe chenie.

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:56-61; Maluko 15:42; Yohana 19:38-42)

50 Kukiba na mundu ojwakemigwa
Yusufu, akiba mundu jwa
mwojo gwa mbone akatenda
agunhwalali Nnoongo na akiba
jumwe kati ja bandu bilibalacha
likolongwa li Kiyahudi, 51 jwenio
ngakana kujeketela chabaamua
akilongoi ajabe. Yusufu ak-
iba aboka kukijiji chimwe cha
Akayahudi echikikemigwa Ali-
matayo. Akiba akalendela kuika
kwa Kingwana cha Nnoongo.
52 Ngajenda kwa Pilato, ngajopa

bampe mmele gwa Yesu. 53 Penia
ngauluya mmele gwa Yesu
kuboka munchalaba, ngaubiligila
chanda cha kitani, ngaubeka
mulikabuli elikiba baembite
piliganga, elikiba tango lyanatu-
mikaje. 54 Lichoba lyenie likiba
ijumaa, nu kupanganikia kwa
Lichoba lya Kupomalela.
55 Akikege abankengema
Yesu kuboke ku Galilaya nga-
bankengama Yusufu na ngibili-
bona likabuli na mmele gwa Yesu
pubekigwe. 56 Kuboka penia,
ngababuja ukaja, ngabapanganila
mauta ginakunungila nu kuu-
pakaya mmele gwa Yesu.
Lichoba lya Kupomalela
ngabapomolela andi apiamuligwe
na Malagilo.

24

Kuyoka kwa Yesu
(Matayo 28:1-10; Maluko 16:1-8; Yohana 20:1-10)

1 Jumapili kindabindabi muno,
akikege bala ngabajenda kulikab-
uli bapotwi mauta ginakunungila
agapanganile. 2 Ngibilikolela
libwe lela lipilimbiigwe libi
pambwega ja nniango gwa
likabuli. 3 Apabajingila nkati,
bubwenije mmele gwa Nngwana
Yesu. 4 Apabakibanga tango
bakaomwanga ku nhwalo gwenio,
kingobutu akinalome abena
abakwindite ngobo ina kung'ala
muno, bajemite papipi nabo.
5 Akikege benia ngababeganga
na mbwele, ngabalitanga. Penia
bandu bala ngabakonya, “Mboni
mampalanga ojwabi mmomi kati
ja abawile? 6 Abije pamba,
ayokite. Nkombokelange agan-
nengelanga apakiba kwako ku
Galilaya, 7 ‘Mwana jwa Mundu
mpaka abekigwe kwa bandu
akabaja, angweto mabammamba
munchalaba na lichoba lya tatu
mayoka.’ ”
8 Penia akinamama benia
ngabagakombokela malobe
gakwe, 9 ngababujanga kuboka
pilikabuli, ngabapeganga achan-
dundame bala komi na bamwe
na akinapunji bange nhwalo gwa
ilebe yenie yoa. 10 Benia abalenga
nhwalo gwenio kwa achandun-
dame nga, Maliamu Magidalena,
Yoana na Maliamu amamundu
Yakobo, pamwe na akanamama
bange ababakalongwana nabo.
11 Achandundame ngabaga-
tolanga malobe genia anda
gambonije, nyenie baaminingije.
12 Nambu Petulo ngaboka, nga-
jabu lubelo mpaka kumambi.
Apalita kulinga nkati, ngajibona
chanda jika tu. Ngabuja ukaja
kongo akaomwanga ku genia
agapitile.

Mwanja kujenda ku Emau
(Maluko 16:12-13)

13 Lichoba ulyo, abele kati ja
akinapunji bakwe Yesu ngababe
bakajenda ku kijiji chimwe
echikikemigwa Emau, kulipa
kwakwe maili saba kuboka
Kuyelusalemu. 14 Bakibanga
bakalongelanga genia goa agapi-
tile. 15 Apabakibanga bakalon-
gelanga na kugawachila, Yesu
mwene ngapitila, ngatyanga
pamwe nabo, 16 ngabammona
kwa mio, nambu bummanyije.
17 Yesu ngabakonyanga, “Nnon-
gelangani kongo makajendanga?”
Angweto ngabajemanga nu,
kumio kwabe bakiba baechwike.
18 Jumwe ojwakemigwa Keleopa,
ngannyanga, “Bo, mwe nga
mageni jika jinu Kuyelusalemu
mangamanya agapitile kwenio
machoba gano?”
19 Benia ngabajanga, “Nhwalo
nike?” Angweto ngabannyanga,
“Nhwalo ogugumpatite Yesu
jwa Nazaleti,” ngabannyanga.
“Mundu jonjo akiba nnondoli
jwa Nnoongo juna uwecho gwa
ukamula na kubola nnongi ja

Nnoongo na nnongi ja bandu boa.
20 Akakung'i na akiilongoi bito
ngabampiya aukumigwe kuwe,
ngabammamba munchalaba.
21 Na ngutuhyobalela kutenda
jwenio mabakombola bandu ba
Kuisilaeli! Genia goa, tangu
gapitile lele lichoba lya tatu
kuboka pa kutendigwa genia.
22 Bange akikege ba kachito
butujitwie mwojo. Bajeilinge
kulikabuli kindabi, 23 Nambu bub-
wenije mmele gwakwe. Ngababu-
janga ngabalenga angweto bapiti
mpakachi kuboka kumbengu
jwabalengi kube abi mmomi.
24 Bandu bito bange ngaba-
jabu kuingikia nhwalo gwenio
gubalengite akikege, nambu benia
bamwenije."

25 Kuboka penia Yesu nga-
balengela benia, "Mbone mmi
makajinga yene, na myojo jinu
kujundupa ku amini ilebe yoa
ibalenga akalondoli ba Nnoongo!
26 Apaligweje Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo
kupotekigwa, na yene ajingile
mukibumo chakwe?" 27 Na Yesu
ngabalandulila angweto Ma-
jandiko goa agannenga mwene,
kutumbu kitabu cha Musa na
majandiko goa ga akalondoli
Nnoongo.

28 Angweto pabakibandakila
kijiji chibikijendelelaga, Yesu
ngajiga anda apa kukipeta kujen-
dekea na mwanja, 29 Nambu benia
ngaba nnyopa kulenga, "Ntame
upambano natwenga lichoba
litipike na lubakube lubendu."
Yenie ngajenda kupomolela na
benia. 30 Ngatama pae kulye
nabenia, ngatola nkate, ngan-
numba Nnoongo ngaumetula
ngabapeganga. 31 Kingobu tu mio
gabe ngagaotola kummona Yesu,
nambu jwombe ngaoba paali
penia. 32 Ngabalengelana bene
kwa bene, "Bo myojo jito jijakiteje
nkati jito kingobu apatulandulila
Majandiko kundela kola?"
33 Benia ngabajimukanga
kingobucho ngababuja kukil-
ambo cha Kuyelusalemu, kwenio
ngabakolela achandundame komi
na jumwe bakonganinge pamwe
na bange. 34 Na ngabalenga,
"Angwana bayokite kweli, ampiti
Simoni!"
35 Bandu benia ngabalandulila
agapitile kundela, na apabam-
manya Nngwana apakiba akame-
tula nkate.

Yesu bapiti akinapunji bakwe
(Matayo 28:16-20; Maluko 16:14-18; Yohana 20:19-23; Itendwa 1:6-8)

36 Kingobu benia akabena paba-
landulila genia, Yesu mwene nga-
jema panakati jabe nu kulenga,
"Tengela jibe kwinu."
37 Angweto ngabajituka nu
kube na mbwele, bakita bilib-
weni lihoka. 38 Nambu
jwombe ngalenga, "Mbone
nhwechukanga? Mbone mmi na
mbwele mumyojo jinu? 39 Nnole
maboko gango na makongono
gango mammanya kube nga
nnenga. Umbapayange mmone,
magambu lihoka likwetije mmele
na iyupa andi pummonanga."
40 Ngalenga genia nakalayanga
benia maboko na makongono
gakwe. 41 Pabakibanga tango
bangaamini magambu ga laa
jabe, na kongo bakaomwangwa,
jwombe ngabakonya, "Nkweti
kilebe chachoa chu kulye?"
42 Benia ngabampe kipande cha
chamaki ju kuteleka, 43 ngatola
ngalye boa ngabammona.
44 Penia ngabalengela, "Chenje
nga chinannengelanga tango
panakiba pamwe namangweto,
kila kilebe echikiandikigwe
nhwalo gwango nenga, mu
Malagilo ga Musa na kitabu cha
akalondoli, na Zabuli kilenganile
lele."

45 Penia ngabawekula mawacho
gabe ibe bagamanye Majandiko
Gachwapi. 46 Ngabalengela,
“Nga apiandikwe, kube Kilisto
Nkomboi mabambigwa na lichoba
lya tatu mayoka kuboka kwa
abawile, 47 na ku liina lyakwe
nhwalo gwa kulapa mabaja na
kulekekigwa malemwa mpaka
oti utangachigwe mwilambo
yoa, kutumbu Kuyelusalemu.
48 Mangweto nga makachaili
bu nhwalo gongo. 49 Ne
namwene manunnetela jwajo
Awawa ojubalagila. Nambu
munnendanga ukongo kunnyini
mpaka pampakupoke makakala
agaboka kunani.”

Yesu atoligwa kujenda kumbengu
(Maluko 16:19-20; Itendwa 1:9-11)

50 Penia ngabalongolea panja ja
nnyini mpaka ku Betania, nga-
tondobea maboko gakwe kunani,
ngabalumika. 51 Apakiba akalu-
mika, ngabalekanga, ngatoligwa
kumbengu. 52 Angweto nga-
banng'ongalela, penia ngababu-
janga Kuyelusalemu babi na
laa ngolongwa, 53 mangobu
goa ngabatamanga kuibanja ya
Nyumba ja Nnoongo bakan-
numba Nnoongo.

Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana Kilongoi

Nhwalo Gwambone gwa Yohana nga gumwe kati ja itabu ncheche mu Lilagano Liyono elilanduli kutama kwa Yesu Kilisto padunia. Kila kitabu kikemigwa, "Injili" mana gakwe "Nhwalo gwambone." Jenie jiandikigwa na Matayo na Maluko na Luka na Yohana kuboka pukujomoka Yesu. Nhwalo gwambone gwa Yohana upemeligwa uandikigwe na ndundame Yohana chaka 90 kuboka pukujomoka Kilisto. Iganukube kitabu kilengitije kutenda Yohana ngu nhwandiki, pikiandikigwe kilandine na balua ja 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Bange akaandiki ba lolo balenga Yohana kukingobu chenie atama ku Efeso kuyene iwechakine kitabu chenje kiandikigwa kukilambo chuku Efeso.

Yohana aandika kitabu chenje kupala chajangate bandu baamini kutenda Yesu nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo juna bwomi (Lipungu lya 20:31). Kukuamini yene tuotwi kube na bwomi kwa lina lyakwe. Kitabu kiandikigwa kwa akachomi boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi. Nhwalo Gwambone gwa Yohana ulandine munoje ni minhalo jenge mitatu. Akachani muno kulenga minhalo ji ikobo yatenda Yesu nambu andiki munuje ilandanakio ya Yesu. Ilebe yenge ikolongwa andi kubatichigwa nu kulondoigwa kwa Yesu kupongoti iandikigwije Munhwalo Gwambone gongo.

Agabi mukitabu

Yohana atumbwi nhwalo gwambone mu (Lipungu lya 1:1-18).

Kabe aandike nhwalo gu ikobo ichoko ya tenda Yesu (Lipungu lya 1:19-12:50).

Kubokapenia alanduli ilebe mukutama kwa Yesu padunia yene nga eimpeleka mpaka mukiu nu kuyoka (Lipungu lya 13:1-20:31).

Yohana munhwalo gwambone ajomoli lipungu lya 21 alengiti kingobu chimwe Yesu ngabapiti bandu kuboka pukuyoka kuboka penia ngalenga chikintei aandike kitabu chenje.

Lilobe elilitupe bwomi

1 Pitumbulaga pakiba jumwe
ojwakemigwa Lilobe, jwombe
Lilobe akiba kwa Nnoongo, na
jwombe akiba Nnoongo. 2 Kuboka
pitumbula Lilobe akiba pamwe
na Nnoongo. 3 Kwa kupetela
jweno ilebe yowa ngipanganigwa,
kikibaje wala chimwe chikipan-
ganigwe panga jweno. 4 Jweno ak-
iba kindumbutumbu cha bwomi,
na bwomi gweno ukiba lumuli
lwa bandu. 5 Na lumuli lweno
lumulika pulubendu, nambu
lubendu lweno luotwije kuluimia.
6 Nnoongo ngantuma mundu
jumwe liina lyakwe Yohana,
7 ojwaika kachalakicha bandu
nhwalo gwa lumuli lweno. Aika
kalenge bandu boa nhwalo
gwakwe na babapakujoa baamini.
8 Jweno akiba lumuliloje, nambu
aika kachalakicha bandu nhwalo
gwa lumuli lweno. 9 Londo nga
lumuli lwa kweli, lumuli oluika
padunia pano na kamulikila
bandu boa.
10 Bai Lilobe akiba padunia
pano. Iganu kube Nnoongo
apangine dunia kupete jwenio,
nambu bandu padunia bum-
manyije. 11 Ngaika kachakwe
mwene, nambu bandu bakwe
bampokije. 12 Nambu bandu baba
abampokilinge, ngubunhwamini

ngabape kinala chukube ingota
ya Nnoongo. 13 Ingota eibelwike
kuwecho gwa munduje ngiti
kwamakakala ga mmeleje ngiti
kupala kwa munduje, ila kuboke
kumwene Nnoongo.
14 Jwombe Lilobe ngabe mundu,
ojwa tweli upeele nakweli,
ngatama kwito. Natwe ngitik-
ibona kibumo chakwe, kibumo
echapata ka Awawa mundu andi
Mwana jwa jika.
15 Yohana ngabachalakicha
bandu minhalo ja jwenio,
ngalonge kanonoya, "Jwenio
nga jwanongila minhalo jakwe
kulenga, 'Aika mundu kuboka
pangune nambu nkolongwa
kumbeta ne, jwombe akiba ne
tango nukubelekwaje.' "
16 Kwa magambu ga kulimba
kwakwe twe tuboa tupokile
upeele nduu. 17 Nnoongo akatupe
Malagilo kupetela kwa Musa,
upeele na kweli jituikalila kwa
kupetela Yesu Kilisto. 18 Abije ngu
mundu ojwammweni Nnoongo.
Mwana jwa nnyika ojwabi tela
na Nnoongo na ojwabi pamwe
na Awawa, nga ojwatulandulila
nhwalo gwa Nnoongo.

Yohana Mbatichi alandulila nhwalo gwa Yesu
(Matayo 3:1-12; Maluko 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Gongo ngu uchaili gwapanga
Yohana, kingobu akiilongoi ba
Akayahudi bu Kuyelusalemu pa-
batuma akakung'i na Akalawi ku
Yohana bankonye kulenga, "Mwe
mabeneke?"
20 Jwombe Yohana atindije ka-
janga, ngalenga kipola, "Kilisto
neje."
21 Penia ngabankonya, "Bai
mwe mabeneke? Bo mwe nga
Maeliya?"
Yohana ngajanga, "Je, ne je."
Ngabankonya, "Bo, mwenga
nga Nnondoli jola?" Jwajo
ojwalondoligwe kupitila na atan-
gacha kuika kwa Kilisto.
Yohana ngabajanga, "Je."
22 Angweto ngabankonya, "Bai
mwe mabeneke? Bo mmene
mikilenga mabeneke? Mutulen-
gele, ibe twe takapegange ma-
jango angweto ababukingite."
23 Yohana ngajanga, nenga nga
jwajo nnondoli Isaya ojwakiba
nnondoli jwa Nnoongo ojwalenga
minhalo jango, kulenga,
"Nenga nga lilobe lya mundu li-
joanika pampongoti.
Mmeke kipola ndela ja Angwana
bapete!"
24 Bandu benia bakatumigwa
na bange ba Mafalisayo, 25 bai
ngabankonya Yohana, "Andi mwe
Kilistoje, wala Eliyaje, wala nnon-
dolije mbona mmaticha bandu?"
26 Yohana ngabajanga, "Nenga
maticha kwa mache, nambu abi
jumwe ajemite panakati jinu
jwangammanyanga. 27 Jweno
atendakuika kuboka pangone
nambu ne kuotoje kulita na
ukulugula ngoji ya ilatu yakwe."
28 Ilebe yenie itendigwa okwo
ku Betania, kwie ja lukemba Yol-
idani apakiba akabaticha Yohana.

Yesu mwana jwa Limbelele jwa Nnoongo

29 Malabo jakwe Yohana
ngammona Yesu akanhwikilila,
ngalenga, "Ojo nga Mwana
Limbelele jwa Nnoongo ojwaboya
mabaja ga padunia! 30 Jwenio
nga jwanongila minhalo jakwe
kulenga, 'Kingobu tu kuboka
pango ne, abakuika mundu
jumwe ojwabi nkolongwa kupeta
nenga, magambu akiba tango
ne nukubelekwaje.' 31 Namwene
ne numanyije, nambu naicha
kubaticha kwa mache ili bandu
ba Kuisilaeli bumanye."
32 Yohana ngachalakicha yene,
"Nammweni Uhuke jwa Chwapi
akauluka andi ngunda kuboka

kumbengu nu kutola panani
jakwe. 33 Nenga nummanyije,
nambu Nnoongo ojwandumite
kubaticha bandu kwa mache aka-
nenge, ‘Mundu ojumpakummona
Uhuke jwa Chwapi akatola panani
jakwe, jwenio nga ojwabaticha ku
Uhuke jwa Chwapi.’ ” 34 Yohana
ngalenga, “Nenga noile, na
njalakicha ojo nga Mwana jwa
Nnoongo.”

Akinapunji ba kutumbula

35 Malabu jakwe, Yohana akabe
penia kabele pamwe na akina-
punji bakwe abele. 36 Apamona
Yesu akapeta, ngalenga, “Nnola!
Jweno nga Mwana limbelele jwa
Nnoongo.”

37 Akinapunji benia apaban-
nyoa Yohana akalongila mal-
obe genia, ngabankengama
Yesu. 38 Bai Yesu ngatend-
abuka, apababonanga akina-
punji benia bakankengamaga,
ngabakonyanga, “Mpalanga
nike?”

Bombe ngabajanga, “Labi,
ntama koo?” Labi mana gakwe
Aboli.

39 Yesu ngabalengela, “Tujen-
dange, namangweto mannola.”
Jakiba saa komi kimuyo, ak-
inapunji benia ngabalongwana
nakwe. Ngabapabona patama,
ngabatama nakwe kimuyo choa.

40 Jumwe kati ja akinapunji
abele bala akiba Andulea,
nnung'una gwakwe Simoni
Petulo. 41 Andulea akatumbu
kunkole Simoni, nnung'una
gwakwe, ngannenge, “Tumweni
Masia” Masia mana gakwe Kilisto
Nkomboi. 42 Kuboka penia
ngampeleka Simoni kwa Yesu.

Jwombe Yesu ngannolokea Si-
moni ngalenga, “Mwenga ngama
Simoni mamwana ba Yohana.
Nambu kuboka ngoe nkemigwa
Kefa.” Kefa ku Kiyunani Petulo,
mana gakwe “Libwe.”

Yesu bakemanga Filipo na Natanaeli

43 Malabu jakwe Yesu ngaa-
mua kujenda ku Galilaya. Bai
ngankolela Filipo ngannengela,
“Ungengame.” 44 Filipo akiba
jwa kilambo chuku Betisaida,
kabatamanga Andulea na Petulo.
45 Jweno Filipo ngankolela
Natanaeli, ngannenge, “Tumweni
jwajo ojwaandikigwe na Musa
mukitaabu cha Malagilo, ojwaba
nhwandikinge akalondoli mialo
jakwe, yani Yesu Mwana jwa
Yusufu, mundu jwa Nazaleti.”

46 Jwombe Natanaeli ngankonya
Filipo, “Bo, kilebe cha mbone ki-
wechite kuboka ku Nazaleti?”

Filipo ngannengela, “Nhwike
nnole.”

47 Yesu pammona Natanaeli
akanhwikililaga, ngalenga mialo
jwakwe, “Nnola, ojo nga Mwisi-
laeli pyuu wala kindondoje nkati
jakwe!”

48 Jwombe Natanaeli ngankonya,
“Mwe mmanyitabo?”

Yesu ngajanga, “Pamakiba
nhwina munkojo, tango Filipo
nukunkemaje ne ngunummona.”

49 Penia Natanaeli ngannengela,
“Aboli, mwe ma Mwana jwa
Nnoongo! Mwe mangwana ba
Kuisilaeli.”

50 Yesu ngannengela, “Bo,
nhwamini magambu nannengile
namweni nhwina munkojo?
Mamibona ilebe ikolongwa muno
kupeta yenje!” 51 Yesu nga-
jendekea kulenga, “Nannenge
kweli, mamukubona kumbengu
kukajogoka na akapakachi ba
Nnoongo bakajenda kunani nu
kuuluka kunani pa Mwana jwa
Mundu.”

2

*Mpapala gwa kutola akege kik-
ilambo cha Kanaani*

1 Lichoba lya tatu pakiba
ngongano jukutola kukilambo

cha Kana, okwo ku Galilaya.
Amamundu Yesu bakiba kweno,
2 jwombe Yesu ate kokigwa penia
pa mpapala gwa kutola akege
pamwe na akinapunji bakwe.
3 Apajapeta divai, amamundu,
ngabannenge Yesu, “Bakwetangi-
tije divai.”

4 Yesu ngabajanga, “Amama,
makanengeje chikutenda.
Kingobu chango tango kuika.”

5 Penia amamundu ngabalen-
gela akapakachi, “Chachoa chela
achapakunengela ntendange.”

6 Akayahudi bakiba na lukobo
lwa ukuya, penia pakiba na
ibega chita ya mabwe, kila
kibega chimwe kijingi madebe
mabele au matatu ga mache
gukuya. 7 Yesu ngabalengela,
“Ntweleyange mache mweno
muibega.” Ngabatweleya twe
mpaka kunani. 8 Kubokapenia
ngabalengela, “Ngoe ntekange
mapelekele akilongochi ba mpa-
pala.” Ngabatekanga mache
gala, 9 Akilongoi ba mpapala
apababapaya mache gala, ngaba
manya genia gayokite divai,
Bombe bamanyije divai jene
jibokitako, nambu akapakachi
bala bamanyangite jibokitako.
Akilongoi ba mpapala ngabakema
bene akola mpapala, 10 Akilongoi
ba mpapala ngabalengela, “Kila
mundu kutumbula kupangania
oti divai jambone, kubokapenia
anda batochike kupanga divai
jambone. Nambu mwe mpangite
divai jambone mpaka ngoe!”

11 Yesu alaya iingi yi ikobo
yu kutumbula okwo kukilambo
cha Kana, Ku Galilaya, ngalaya
kibumo chakwe, na akinapunji
bakwe ngabanhwamini.

12 Kubokapenia, Yesu pamwe
na amamundu na inuna yakwe
na akinapunji bakwe, ngaba-
jendanga kukilambo chuku
Kafalanaumu ngabatamanga
paali penia kwa machoba ma-
choko tu.

Yesu ajenda munyumba ja Nnoongo
(Matayo 21:12-13; Maluko 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Mpapala gwa Pasaka
ja Akayahudi jikiba jiban-
dakile, yene Yesu ngajenda
Kuyelusalemu. 14 Bai ngabakole-
langa unyumba jenie bandu
bakaucha ng'ombe, mambelele,
na ngunda, na bandu abajan-
gangana uloi bakiba batamite
pamecha jabe. 15 Ngatengenecha
iboko ya ngoji, ngabenga boa
panja ja Nyumba ja Nnoongo
pamwe na ng'ombe na mambelele
gabe ngaambugana salafu ya aba-
jangangina ela ngapendangula
mecha yabe. 16 Ngabaamulicha
baba abauchangita ngunda,
“Mmoyange ilebe eye pamba.
Makajitendaje nyumba ja Awawa
bango kube choko!” 17 Akinapunji
bakwe ngabakombakela Ma-
jandiko Machwapi galenga, “Ku-
pala kwango kwa nyumba jinu
ungoma.”

18 Akayahudi bange nga-
bankonya Yesu, “Nnaya kiingi
nike chi ikobo kutenda nkweti
uwecho gu ilebe yenie?”

19 Yesu ngabajanga, “Mmomole
nyumba eje ja Nnoongo ne man-
jenga kwa machoba matatu.”

20 Penia Akayahudi nga-
balenga, “Nyumba ja Nnoongo
eje jichengigwa kwa kingobu cha
yaka alubaini na chita. Bo, mwe
mpakuchenga kwa kingobu cha
machoba matatu?”

21 Nambu Yesu alongela nhwalo
gwa nyumba ja Nnoongo, jene
ukiba mmele gwakwe. 22 Bai
pubunhyoya, akinapunji bakwe
ngabakombokela akiba alongela
genia, ngabaaminianga Ma-
jandiko Machwapi na malobe
gaga galongela Yesu.

Yesu amanya myojo ja bandu boa

23 Yesu apakiba kukilambo
cha Kuyelusalemu kumpapala
gwa Pasaka, bandu akajingi
ngubunhwamini pibibona iingi yi
ikobo eyatendaga. 24 Nambu Yesu
akibaje na imani nabo magambu
bamanyi boa. 25 Penia apaije
mundu jwajoa kunchalakicha
minhalo ja bandu benia maga-
mbu mwene agamanyi goa agabi
umojo jabe.

3

Yesu na Nikodemo

1 Pakiba na kilongoi jumwe
Nhyahudi, jwa kikundi cha Mafal-
isayo, liina lyakwe Nikodemo.
2 Lichoba limwe kilo Nikodemo
ngannyendelela Yesu nu kunnen-
gela, "Aboli, tumanyi mwenga
maboli mantumigwe na Nnoongo.
Abije mundu ojwaotwi kulaya
iingi yi ikobo eintenda mwe
pangabe Nnoongo kube pamwe
nakwe."
3 Yesu ngannyanga, "Nannenge
kweli, abije mundu ojwa pakuk-
ibona Kingwana cha Nnoongo
pangabelekwa kabele."
4 Nikodemo ngankonya,
"Mundu munaota kuotolabo
kubelekwa kabele? Kuotoje
kujingila mulutumbo lwa ama-
mundu nukubelekwa kabele!"
5 Yesu ngannyanga, "Nannenge
kweli, abije mundu ojwapaku-
jingi Mukingwana cha Nnoongo
nukubelekwaje kwa mache na
Uhuke ba Nnoongo. 6 Mundu
kubelekwa kwa mmele ka awawa
na ka mama, nambu kubelekwa
kiuke kwa Uhuke ba Nnoongo.
7 Makaomwangaje magambu
nannengile mpaka mmelekwe oti
kabele. 8 Upepo kuuma ukujenda
okupala, nnyoa lilobe lyakwe,
nambu mmanyije okuuboka wala
okujenda. Nga ibi kwa mundu
ojwabelekwa kwa Uhuke ba
Nnoongo."
9 Nikodemo ngankonya, "Ile
yenje kuotwabo?"
10 Yesu ngajanga, "Bo, mwenga
nga aboli ba Isilaeli na mmanyije
ile yenje? 11 Nannenge kweli,
twe tulenga eituibweni na kacha-
lakicha bandu ilebe itibweni,
nambu mangweto kujeketeje
nhwalo gwito. 12 Kunhwaminije
ne mangobu apanannengile
mialo ja padunia pano, mpakun-
hwaminibo nenga, apambakun-
nenge ilebe ya kumbengu?
13 Na abije mundu ojwaakajenda
kumbengu ila Mwana jwa Mundu,
aulwike padunia kuboka kum-
bengu."
14 "Anda Musa palijinula lijoka
lya liyaba kwako kupongoti, un-
yae Mwana jwa Mundu mpaka
ajinuligwe. 15 Na kila mundu
ojwanhwamini jwombe maba na
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela. 16 Magambu Nnoongo
atekupapala padunia pano muno
ata ngammoya Mwana jwakwe
jwajika, ibe kila mundu ojwa-
pakunhwamini akaweje nambu
apate bwomi gwa machoba goa
pangapela. 17 Magambu Nnoongo
antumitije Mwana padunia pano
kahukumu bandu, nambu kakom-
bolanga.
18 "Bena abanhwamini Mwana
kuhukumuligwaje, nambu
benabo banganhwamini bai
bahukumuligwe, magambu bun-
hwaminije Mwana jwa jika jwa
Nnoongo. 19 Jenje nga namuna
ja hukumu ejipakube, Lumuli
luike padunia, nambu bandu
bapala lubendu kuliko lumuli,
gambu mialo jabe mibaja. 20 Kila
mundu ojwatenda gamboneje
aluchimwa lumuli, nu kuikaje
pulumuli, magambu kupalaje
mialo jabe mibaja jibonekane.
21 Nambu junakujali ukweli
aika pulumuli, ili mialo jakwe

ibonekane itendigwa kwa kunyali
Nnoongo.”

Yesu na Yohana Mbatichi

22 Kuboka kwa gena, Yesu na
akinapunji bakwe ngabaika pikil-
ambo cha Yudea, ngatama kweno
pamwe nabo kwa mangobu nga-
baticha bandu. 23 Yohana uyo
akiba akabaticha bandu kweno
Kuainoni, papipi na Kusalemu,
magambu kweno kwakiba na
mache ndu. Bandu ngabannyen-
delela, jwombe ngababatichanga.
24 Mangobu gena Yohana akiba
tango anajigiligwaje kukipungo.
25 Mitau ngijipitila kati ja
akinapunji bange ba Yohana na
Nhyahudi jumwe kuuchu lukobo
lwabe lukuya. 26 Bai akinapunji
benia ngabannyendela Yohana
nukunnengela, “Aboli, mundu
jola ojwakiba pamwe na mwenga
kwiye ja lukemba Yolidani,
mwenga ngumunchalakicha,
ngoe jweno atenda kubaticha, na
bandu boa bannyendelela!”
27 Yohana ngabajanga, “Mundu
aotwije kube na kilebe mpaka ibe
kuboka ku mbengu. 28 Na mmeni-
mangweto nhwotolinge kuchala-
kicha kutenda nganenga, ‘Nenga
Kilistoje, nambu ndumigwe ili
nanongalele Kilisto!’ 29 Munkege
jwatoligwe nkola jwatoile, nambu
aganja ba jwatoile ojwajema
nukupenikia, kuala mojo muno
apabanyoa jwatoile akalenga.
Nga laa jango apijikamilika.
30 Mpaka jweno akoliigwe, na
nenga nakakoliigwaje.”

Ojwaika kuboka kumbengu

31 Ojwaika kuboka kunani
kumbingu nga anaota kuliko
boa, ojwaboka padunia nga jwa
padunia, na kalengela ile ya pak-
ilambo. Nambu ojwaika kuboka
kumbingu nga anaota kuliko boa.
32 Jweno agagabweni nu kugajoa
nga agachalakicha, nambu abije
mundu ojwajeketela nhwalo
gwakwe. 33 Nambu mundu jwa-
jote ojwajeketela nhwalo gwakwe
achalakicha Nnoongo nga kweli.
34 Mwana ojwatumigwe kulongela
malobe ga Nnoongo, jweno
Nnoongo ampi Uhuke jwakwe
changapemeka. 35 Awawa
bampala mwana na bampile ilebe
yoa. 36 Ojwanhwamini Mwana
akweti bwomi gwa machoba goa
pangapela, jwangannyali Mwana
aibeje na bwomi gwa machoba
goa pangapela, nambu kuchimwa
kwa Nnoongo kuba kunani jakwe.

4

Yesu na munkege jwa Samalia

1 Mafalisayo ngabajoa Yesu
akapata akinapunji ajingi na ka-
baticha kuliko Yohana. 2 Nambu
ukweli, Yesu akibaje kabaticha
bandu ila akinapunji bakwe.
3 Bai Yesu apajoa genia, ngaboka
Kuyudea nukubuja Ku Galilaya.
4 Mumwanja gweno apaligwe
kupetela Kusamalia.
5 Bai ngaika kukilambo chuku
Sikali, kilambo chimwe cha ku
Samalia, papipi na nng'onda gwa
Yakobo gweno oguampile Mwana
jwakwe Yusufu. 6 Paali penia pak-
iba na liliba lya Yakobo, jwombe
Yesu gambu ja kutotokela kwa
mwanja, ngatama umbwega ja
liliba. Ikiba nalumu.
7 Bai munkege jumwe jwa
Samalia ngaika kuteka mache,
Yesu ngannengela, “Umbe mache
nywe.” 8 Mangobu gena akina-
punji bakwe bakiba bajabulinge
kunnyini kuemela ilyo.
9 Nambu munkege jweno ngan-
nyanga Yesu, “Mwenga Mayahudi,
nenga nakege ba Kusamalia!
Nhwotobo kunyopa maache?”
Akayahudi bakiba kujaikanaje
ikombe na yani na Akasamalia.
10 Yesu nganyanga, “Anda
makamanyi kilebe echapanga
Nnoongo, nga mene ojwannyopa

mache, kabi mannyopite, na-
jweno kabi ampile mache agaleta
bwomi.”
11 Amama benia ngabalenga,
“Angwana nkwetije lindobo lya
kutekela mache na liliba liny-
olike. Mampatako mache gina
bwomi? 12 Au mwenga mikitenda
mananhota muno kapeta awabito
Yakobo? Benia ngubutupe liliba
lende, na benia bene, ingota
yakwe na ilangwa yakwe nga-
banywe mache ga liliba lende.”
13 Yesu ngajanga, “Kila
ojwanywe mache ganga maba
na nyota kabele. 14 Nambu aba-
pakunywe mache agambakape
neenga, abe kabeje na nyota
mache agambakape magaba nkati
jakwe chembwe cha mache ga
bwomi nu kumpe bwomi gwa
machoba goa pangapela.”
15 Amama benia ngabannen-
gela, “Angwana, umbe nenga
mache genia ili nakabeje na ny-
ota kabele, na nakaikaje kabele
pamba kuteka mache.”
16 Yesu ngannengela, “Nnyabule
makakeme angwanabinu, nhwike
pamwe nabo.”
17 Munkege jwenio ngannen-
gela, “Ne ngwetije analome.”
Yesu ngannengela, “Nnengite
kweli nkwetije analome. 18 Maana
mmi na akinalome anhwano, na
bena bantamanabo ngoe angwan-
abinuje. Penia nnengite kweli.”
19 Munkege jwenio ngabalenge,
“Angwana, nammona mwe iotwi
kube malondoli. 20 Akaoko bito
bagongalela pikitombi uchenje,
nambu Makayahudi paali pinu
pukung'ongale Nnoongo nnenga
Kuyelusalemu.”
21 Yesu ngannengela, “jwe-
nio, nhwamini ne, kingobu
kitendakuika penia abagongole
Awawa bagongalela pikitombi
panoje, nu Kuyelusalemuje.
22 Makasamalia mang'ongolela
nnoongo jwangammanya, nambu
Takayaudi tummanyi ojo-
tung'ongolela, gambu ukom-
boi uboka kaka Yahudi.
23 Nambu kingobu kitenda
kuika, iba abagongole kwa kweli
bagongalela Awawa kuhuke
jwa kweli. Gambu Awawa
bapala bandu abagongale ye-
nie. Nnoongo ngu uhuke na
abagongalela bapaligwa ku-
gongalela kuhuke na kweli.
24 Nnoongo ngu Uhuke, na
bandu abagongalela bapaligwa
kugongale kuhuke na kweli.”
25 Munkege jwenio ngannenge,
“Manyi Masia, jwakonda Kilisto
atendakuika, na papakuika jwe-
nio matulengela ilebe yoa.”
26 Yesu ngannengela, “Nenga
nanonge na mwenga ngajweno.”
27 Penia akinapunji bakwe
ngababuja, ngabaomongwa
kummona akalongela nu-
munkege. Nambu akibaje mundu
ojwankonyite munkege, kutenda,
“Mpala nike pamba?” Wala Yesu
bankonyiteje kulenga, “Mbone
nnonge numunkege?”
28 Munkege jwenio ngakileka
kiulo chakwe ngajenda kunyini
kalenge bandu, 29 Ngajemba
chamila kulenga “Nhwikange
mmoa makammone mundu ojwa-
nengi ile yango yoa eindendite!
Bo, jwenio aotwi kube Kilisto?”
30 Bandu ngababoka kunyini,
ngabannyendele Yesu.
31 Kingobucho akinapunji
bakwe ngabannenge Yesu ku-
lenga, “Aboli, nnieoti chakulya!”
32 Nambu Yesu ngabalenge, “Ne
ngweti chakulya changikimanya
mangweto.”
33 Akinapunji bakwe ngabakonyana,
“Bo, abimundu ojubaleti
chakulya?”
34 Yesu ngabalenge, “Chakulya
chango, kugakamwa gabapala
abatuite nyomole maengo gabe.
35 Mangweto nnengalenga, ‘jiigi

myei nchechetu mauno magaika!'
Nambu ne nannenge, nnolanga
migonda jibi tayali kuunigwa!
36 Nhwuni mapata lipungu
lyakwe, na akongo mauno ga
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela, iba mpandi na nhwuni
baalala mojo pamwe. 37 Kilonge
chenje chakweli jonge kupanda
na jonge kuuna. 38 Nenga
nantumangite makaunange ilyo
yangapiyanga liyuke. Bandu
bange bakamwi liengo, nambu
mangweto mukikonjanga kuboke
muliuke lyaabe."

39 Akasamalia ajingi bi kijiji che-
nie ngubunhwamini Yesu mag-
ambu ga malobe gachalakicha
munkege jwenio, kukulenga, "An-
nengi itendwa yoa eindendite."
40 Akasamalia ngabannyendele
Yesu ngabanyopa atame nabo, na
jwenio ngatama penia machoba
mabele.
41 Bandu ajingi muno
ngabaamini magambu ga nhwalo
gwakwe. 42 Ngabalenge amama
benia, "Twenga tuamini maga-
mbo ga lilobe linutuje, twetubene
tujoine, na tumanyi jwenio nga
kweli Nkomboi jwa dunia."

Yesu annamia mwana jwana afisa

43 Kuboka pa machoba mabele
Yesu ngaboka penia, ngajenda
kukilambo cha Ku Galilaya.
44 Yesu mwene ngachalakicha ku-
lenga, "Nnondoli kupataje ichima
kukilambo chakwe mwene,
nambu kuyenge ilaambo kupata
ichima." 45 Bai paika kukilambo
cha Ku Galilaya, Akagalilaya
ajingi ngabampokela. Magambu
angweto uyo bakibanga kumpa-
pala gwa Pasaka, ngibibona ikobo
yowa yatenda Kuyelusalemu
kingobu cha kusikukuu jenie.

46 Yesu ngaika kabele kukil-
ambo cha Kana, kunkoa gwa
Ku Galilaya, paali pa galambuya
maache kube divai. Penia ki-
longoi jumwe jwa chilikali ak-
iba na mwana ntamwe okwo
ku Kafalanaumu. 47 Bai jweno
ofisa apajoa Yesu akiba abokite
Kuyudea nukujenda Ku Galilaya,
ngannyendela nukunyopa ajende
kunnamia mwana jwakwe ojwabi
ntamwe lola. 48 Yesu ngannen-
gela, "Pangibona iingi yi ikobo nu
gukuomongwa miaminije!"

49 Kilongoi jweno ngabalengela,
"Angwana, chonde tujende tango
manango nukujomokaje."

50 Yesu ngannengela, "Nyabu-
lage, mwanajwinu malama!"

Mundu jweno ngaamini malobe
ga Yesu, ngajabula. 51 Apakiba
undela, ngakongana na akabanda
bakwe, ngabannengela, "Mwana
jwinu alamite!"

52 Jwombe ngabakonya man-
gobugani mwana apalama,
ngabajanga, "Licho saa saba mui,
kitamwe ngikinneka." 53 Awawa
bena ngabakombokela ikiba
kingobu ucho Yesu apalenga,
"Mwana jwinu malama." Penia
bena ngabaamini pamwe na
akalongamundu boa.

54 Yenie yakiba iingi yi ikobo
ya pabele yatenda Yesu apakiba
akaboka Kuyudea kujenda Ku-
galilaya.

5

Yesu annamia mundu papipi na lilaba lya maache

1 Kuboka pa genia, Yesu
ngajenda Kuyelusalemu kukiba
na mpapala gwa Akayahudi.
2 Kweno Kuyelusalemu, papipi
na nniango ogukemigwa nniango
gwa limbelele, pakiba na lilaba
lya mache elikemigwa kwa Akae-
bulania Bethzatha, lyene lyakiba
na nganya nhwano. 3 Munganya
mweno mwakiba na akatamwe
ajingi bagolokinge, bangalola na
nangwaba na babapolite. Bakiba

bagalendela mache gatimbunike,
4 magambu kila kingobu Akapachi
ba Nnoongo kuboka kumbengu
batela kuika nukujingi umache
nukutimbugana. Mundu jwajwoa
ojwakiba jukutumbula kujingi
umache kuboka pa mache ku-
timbunika ngalama kitamwe cha-
chotichela echabinacho. 5 Pena
pakiba na mundu jumwe ojwak-
iba ntamwe kwa mangobu ga
yaka makomi matatu na nane.
6 Yesu apammona mundu jweno
agolwike pena ngamanya akiba
ntamwe kwa machoba majingi,
ngankonya, “Bo, mpala kulama?”

7 Ntamwe jola ngajanga,
“Angwana, nenga ngwetije
mundu jwa kumbeleka kumache
mangobu apagatimbunika. Kila
apanyiga kujingila, mundu jonge
kumbengelela.”

8 Yesu ngannengela, “Nyinuke,
ntole likai linu nnyabule.”
9 Kingobu tu mundu jweno
ngalama, ngatola likai lyakwe
ngajabula.

Nhwalo gwenio utendigwa li-
choba lya kupomalela, 10 nyenie
akiilongoi ba Akayahudi ngaban-
nengela mundu jwenio ojwalami-
igwe, “Leleno nga lichoba lya
kupomalela, kwa Malagilo gito
chwapije kutola likai linu.”

11 Jwombe ngabajanga, “Mundu
ojwanamie ne nga jweno jwa-
nengila ntole likai linu nnyabule.”

12 Bombe ngabankonya, “Bene
abannengi ntendi ganga?”

13 Nambu mundu jweno
ojwalamiigwe ammanyije mundu
jweno ojwa nnamie, maana Yesu
akiba abokite paali penia, pakiba
na bandu ajingi.

14 Kubokapenia, Yesu ngankolela
jweno ojwa lamiigwe munyumba
ja Nnoongo, nukunnengela,
“Nnyoe, ngoe nnamite. Maka-
tenda mabaja kabeje, manhwika
kupatikana na chenge kilebe
kibaja muno.”

15 Mundu jweno ngajenda,
ngabalengela achi ilongochi ba
Akayahudi kutenda Yesu nga
ojwanamie. 16 Magambu Yesu
atenda kilebe chene lichoba lya
Kupomalela, Akayahudi ngaba-
tumbu kumpalapala. 17 Yesu
ngabajanga, “Awawa bango
bakamumaengo machoba goa,
nane uyo ngamu maengo.”

18 Malobe ganga ngagatenda
akiilongoi ba Akayahudi ngaba-
pala ndela ja kunkoma Yesu. Ba-
palanga kunkoma magambu ga
kualabia Malagilo ga lichoba lya
Kupomolela tuje, ila magambu
uyo akalenga kutenda Nnoongo
nga Awamundu, na yenie ngaki-
tenda tela na Nnoongo.

Uwecho gwa Mwana

19 Yesu ngabajanga, “Nanenge
kweli, Mwana kutendaje kilebe
jikajakwe, aotwi kutenda cha-
chetu chababona Awamundu
bakatenda. Mana chache cha-
batenda Awawa na mwana uyo
kutenda. 20 Awawa kumpala
mwana, nukunaya kila kilebe
chabatenda bene. Mabannangila
ilebe ikolongwa kupeta yenje,
namangweto mpakuomongwa.
21 Andi yene Awawa kayoya
abawile na kapeganga bwomi,
uyo na Mwana kape bwomi
baba abapaile. 22 Awawa
kuhukumulaje mundu jwajoa
jola. Maengo goa ga hukumu
bankamwie mwana, 23 na yene
kupala bandu boa bannyali
Mwana andi pabajali Awawa.
Bangankolea Mwana kakoleaje
Awawa abantumite.

24 “Nannengelanga kweli, ojwa-
joa lilobe lyango, nukunhwamini
jwajo ojwandumite, akweti
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela. Ahukumigwaje, nambu
apetite kuboka mukiu nukujingi

mubwomi. 25 Nannengelanga
kweli, kingobu kitenda kuika,
na kabe kiike, penia abawile
mabajoa lilobe lya Mwana jwa
Nnoongo, nabenia abapakujoa,
mabalama. 26 Andi yene Awawa
apababi kindumbutumbu cha
bwomi, uyo pabampi kitoi
Mwanagwabe kube kindumbu-
tumbu cha bwomi. 27 Kabe
bampi kinala chaka hukumu,
kumagambu jwenio Mwana jwa
Mundu. 28 Makaomongwaje
kilebe chenje. Kingobu kitenda
kuika penia boa abawile maba-
joa lilobe lyakwe, 29 na benia
mabayoka, angweto abatendan-
gite gambone bayoka nu kulama,
na baba abatendangite mabaja
mabayoka nu kuhukumigwa.

Machaili ga Yesu

30 "Ne kuotoje kutenda kilebe
kuuwecho gwango namwene. Ne
hukumula andi panyoa kuboka ka
Awawa, na hukumu jango nga
jakweli. Magambu mbala ku-
tenda pambala namweneje, ila
apababapala baba abandumite.
31 "Andi nikichalakicha na
mwene, uchalakichi gwango
ujeketiligwaje kube gwa kweli.
32 Nambu abi jonge ojwa njala-
kicha ne, ne manyi kutenda
goa agalongela mialo jango ne
nga ja kweli. 33 Mangweto
ngantuma nhwalo kwa Yohana,
na jweno ngauchalakicha ukweli.
34 Ngati ne nhyobale kuchala-
kicha kwa bandu tuje, nambu
nenga ikobo yenje ili mpatange
ukomboligwa. 35 Yohana akiba
anda lumuli, olujaka nu kung'ala,
mangweto makibanga tayali
kualalila kung'ala kweno kwa
kingobu tu. 36 Nambu ne ngweti
kuchalakicha kwango kuko-
longwa muno kuliko ogwapia
Yohana. Kwamaana maengo
aganagatenda, maengo agabam-
bile Awawa nagatende, nga
aganjalakicha kutenda Awawa
nga abantumite. 37 Awawa
benabo abantumite banjalakicha.
Mangweto mpatangitije kujoa
lilobe lyabe, wala kukubona ku-
mio kwabe, 38 nu nhwalo gwabe
kutamaje mumyojo jinu maana
munhwaminingije ojwa bantu-
mite. 39 Mangweto nhwingikia
Majandiko Machwapi, nkitangita
kutenda nkatijabe mampatanga
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela. Na Majandiko ugogo
aganjalakicha! 40 Uyo, na-
mangwetumwe mpailingije kuika
kwangune mpatange bwomi.
41 "Ne mbaije kupata kibumo
kuboka ku bandu. 42 Nambu
mangwetumwe numanyi, mang-
weto kupalaje Nnoongo mumy-
ojuje. 43 Ne nhike kwa amuli
ja Awawa bango, nambu mang-
weto kumbokelangaje. Jonge
mundu anda aike kwa amuli
jakwe mwene, mamumpokela.
44 Nhwotolangabo kuamini, na
kongo mangweto mpalanga
kupokelanga kibumo kuboka
kwinu mmeni mangweto, wala
mmikupalangaje chiipa kuboka
kwabe bena ababi jika jabe
Nnoongo. Lele nhwaminabo
nenga? 45 Makakita ne man-
antakiana kwa Awawa. Musa
jwombe mangweto mannhy-
obalela nga ojwa pa kuntakiana.
46 Ikabi kweli munhwamini
Musa, kabi nhwamininge na ne
uyo, magambu Musa aandika
minhalo jangone. 47 Nambu
magaaminingije gaga agaandike,
miaminiangabo echi nikilongela?"

6

Yesu aupe chakulya nkengeni gwa bandu

(Matayo 14:13-21; Maluko 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Kuboka pa gena, Yesu
ngajomboka lilaba Galilaya an-
daje lilaba Tibelia. 2 Nkenga

nkolongwa gwa bandu ngu-
gunkengama, kwa magambu
bandu bena bakate kibona iingi
yi ikobo eyatenda kalamianga
akatamwe. 3 Yesu ngaombe
pikitombi, ngatama pamwe na
akinapunji bakwe. 4 Mpapala gwa
Akayahudi ejikemigwa Pasaka
jakiba jiegalile. 5 Bai Yesu
apalola nukubona nkengeni gwa
bandu apuika kwabe, ngankonya
Filipo, “Tuemekoo chakulya ili
bandu bamba bapatange kulyee?”
6 Alenga nyenie kukunnyiga
Filipo, gambu amaanyi mwene
elya pakutenda.
7 Filipo ngannyanga, “Mikate ja
ela denali mya mbili jatochangaje
bandu bamba ata anda kila
mundu jumwe aipata kipande
kichokutu!”
8 Jumwe jwa akinapunji
bakwe ojwa kemigwa Andulea,
nnung'una Simoni Petulo, ngan-
nengela, 9 “Abile pamba mwana
jumwe ojwabi na mikate nhwano
na yamaki ibele. Nambu yene
itocha nike kwa bandu ajingi anda
bamba?”
10 Yesu ngabalengela, “Matamikange
bandu.” Pakiba na manyai
nduu paali pena. Bai bandu
ngabatamanga, bakibanga akina
lome elufu nhwano. 11 Yesu nga-
jitola mikate jenie, ngannumba
Nnoongo, ngababaganikia bandu
abakiba batamangite. Ngatenda
uyo na yamakiye, kila mundu
ngapata apapaile. 12 Bandu
apabajukuta Yesu ngabalengela
akinapunji bakwe, “Nkongolange
imbolopolo eiigile yakaobaje.”
13 Bai ngabakongolanga im-
bolopolo ya mikate eibaigiinge
bandu bala abalilangita, nga-
batweleyanga ikapo komi na
ibena.
14 Bandu apabibona iingi yi
ikobo yene yakatenda Yesu, nga-
balenga, “Kweli jonjo nga Nnon-
doli ojwaika kudunia.” 15 Yesu
ngamanya bandu bapalanga kun-
tola abe nngwana, ngaboka ka-
bele, ngajenda kukitombi jika
jakwe.

Yesu ajenda panani ja mache
(Matayo 14:22-33; Maluko 6:45-52)

16 Apiikiba kimuyo akinapunji
bakwe ngabaelela mpaka kulil-
aba, 17 lubendu lukiba lutandite
na Yesu akiba tango anaikaje
ngabaombela ntumbwi bajom-
boke kujenda ku Kafalanaumu.
18 Kingobu tu upepo nkolongwa
ngutumbu kuguguma nu kutim-
bugana mache. 19 Akinapunji
apabakiba bajendangite kwa
maili nhwano au sita, ngaba
mmona Yesu akajenda panani ja
mache, apaubandakila ntumbwi,
ngabajogopanga muno. 20 Yesu
ngabalengela, “Nga nenga, maka-
jogopangaje!” 21 Bai ngabapala
kuntola Yesu muntumbwi, na
mangobu ugo ntumbwi nguika
kujomo pabakiba bakajendanga.

Bandu bampalanga Yesu

22 Malabu jakwe nkengeni gwa
bandu guigi kwiye ngabamanya
pakiba na ntumbwi gumwe tu pe-
nia, na Yesu ajingije muntumbwi
pamwe na akinapunji bakwe, ila
akinapunji bena bakibanga baje-
ndangita jika jabe. 23 Mitumbwi
jenge kuboka Tibelia ngijiika
paali pena pabalya mikate bandu
Angwana pabajomola kunnumba
Nnoongo. 24 Bai bandu bena
apabamanya Yesu na akinapunji
bakwe bakibangaje paali pena,
ngabaombela ntumbwi, ngabajab-
ula kukafalanaumu kunkengama
Yesu.

Yesu nkate gwa bwomi

25 Bandu bena apabankolela
Yesu upandi gonge gwa lilaba nga-
bankonya, “Aboli, nhwikila like
pamba?”

26 Yesu ngabajanga, “Kweli
nannengelanga, umbalanga kwa
magambu nnilangite mikate
ngannyukuta, ngiti gambu
mibweni iingi yi ikobo yan-
goje. 27 Mukikibegelelaje
chakulya chikialabika, mik-
ibegelele chakulya chikilama
cha bwomi gwa machoba goa
pangapela. Mwana jwa Mundu
ojwapambuligwe na Nnoongo,
Awawa ampaganga chakulya
chene.”
28 Benia ngabankonya, “Tutendi
nike kwa gaga gapala Nnoongo?”
29 Yesu ngabajanga, “Lende nga
liengo elyapala Nnoongo, kun-
hwamini ojwantumite.”
30 Ngabannengela, “Mpaku-
tenda ikobo nike kupala tibone
tunhwamini? Mpakutenda nike?
31 Akaoko bito ngabalye chakulya
echikikemigwa manna kweno
kupongoti, anda apagalenga
Majandiko Machwapi, ‘Ngabape
kulyee nkate kuuluka kumbengu.’
”
32 Yesu ngabalengela, “Nannen-
gela kweli, Musa ampilingitije
nkate kuuluka kumbingu. Awawa
bango nga abampe mangweto
nkate gwa kweli kuboka kum-
bengu. 33 Maana nkate gwa
Nnoongo nga jwajo ojwauluka
kuboka kumbengu nga ojwaupe
bwomi kwa bandu pa dunia.”
34 Ngabannyopa, “Angwana,
mutupe nkate gweno machoba
goa.”
35 Yesu ngabalengela, “Nenga
nga chakulya echichimpe bwomi.
Ojwaika kwango ne abeje na
njala, ojwaamini abeje na nyota
ngu. 36 Lele, nannengelinge
nng'anwa umonangite nambu
nhwaminije. 37 Boa abambi
Awawa mabaika kwango ne.
Nane ninekeje panja mundu jwa-
joa ojwaika kwangone, 38 Nhike
kuboka kumbengu ngati maga-
mbu ga ukamu ilebe yangoje, ila
kulenganakia pabapala Awawa
abandumite. 39 Na apababapala
abo abandumite nga ganga,
nakanhwoyaje ata jumwe kati
baba abambile, ila kapeganga boa
bwomi gwangapela maninnyoya
mulichoba lya mwicho. 40 Maana
Awawa bango nga echibapala
kila ojubammona Mwana nukun-
hwamini abe na bwomi gwa
machoba goa pangapela, nane
maninnyoya mulichoba lyu
kujomolela.”
41 Bai Akayahudi ngaba-
tumbu ukokaleka Yesu maga-
mbu alengite, “Ne nga nkate
oguulwike kuboka kumbengu.”
42 Ngabalenga, “Bo, ojo Yesu
mwana jwa Yusufuje? Tamanyi
awamundu na amamundu. Bai
aotobo kulongela aulwike kuboka
kumbengu?”
43 Yesu ngabalengela, “Nko-
tokange ukokaleka mangweto
jika. 44 Abije mundu ojwaotola
kuika kwangone panga Awawa
abandumite kunhwuta kuika
kwangone, nane manunhyoya
mundu jwenio lichoba lya mwi-
cho. 45 Akalondoli baandikinge,
‘Bandu boa mababoligwa na
Nnoongo.’ Mundu jwajoa
ojwabajoine Awawa na kukibola
kuboka kwabe kuika kwango ne.
46 Echinenga nga chenje, abije
mundu oju babweni Awawa, ila
jwajo ojwabokite kwa Nnoongo,
jwenio nga ojubamweni Awawa.
47 Nannengelanga kweli, mundu
ojwaamini akweti bwomi gwa
machoba goa pangapela. 48 Ne
nga chakulya chichampe bwomi.
49 Akinaota binu ngabalye mana
kweno kumpongoti, nambu
ngabajomokanga. 50 Nambu
chenje nga chakulya kichiuluka
kuboka kumbengu ili jwajoa
ojwapakulye ajomokaje. 51 Ne
nga chakulya china bwomi
echikiulwike kuboka kumbengu.
Mundu jwajoa anda alile chakulya

chenje, aitama nukupelaje. Na
chakulya echimbakumpe nga
mmele gwango, ogunuboya ibe
bandu boa ba padunia babe na
bwomi."
52 Ngapenia Akayahudi ngaba-
tumbu kutaukana kati jabe, "Ao-
tobo jonjo kutupe mmele gwakwe
tulye?"
53 Yesu ngabalengela, "Nan-
nenge kweli, anda nukulyeje
mmele gwa Mwana gwa Mundu
nu kunywe myai jaakwe,
mmegangaje na bwomi nkati
jiinu. 54 Ojwalye mmele gwango
nukunywe myai jango akweti
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela, nane manuhyoya lichoba
lyu kujomolela. 55 Mana mmele
gwango nga chakulya cha kweli,
na myai jango nga chikunywe
cha kweli. 56 Ojwaulye mmele
gwango na kujinywe myai jango,
atama nkati jango, na ne ndama
nkati jaakwe. 57 Andi Awawa
pababi amomi bandumite, nane
nama kumagambu ga benia. Uyo
mundu ojwandye nenga aba kube
mmomi uyo kumagambu gan-
gone. 58 Bai chenje nga chakulya
echikiulwike kuboka kumbengu,
ngiti andi mana yabalya akinaota
bitoje, ngabaweganga. Ojwalye
chakulya chenje aba mmomi
gwangapela."
59 Yesu alenga genia pakiba
akapundicha munyumba juku-
gongale kwako kukilambo cha
Kafalanaumu.

*Malobe agaleta bwomi gwan-
gapela*

60 Ajingi ba akinapunji bakwe
apabajoa genia, ngabalenga, "Ma-
pundicho ganga gukujundupa!
Bene abapakuotola kugapenikia?"
61 Yesu ngamanya nukun-
nengeje mundu kutenda akina-
punji bakwe ngabang'ing'iyana
kukilebe chenie, ngabakonya,
"Bo, kilebe chenje kim-
mekite mmegange na mbwele?
62 Ibakubebo pampakummona
Mwana jwa Mundu akaombila ku-
jenda kwako kwakiba? 63 Uhuke
jwa Nnoongo ngaojwaleta bwomi,
makakala ga mundu kuoto kileje.
Malobe ganannengilaga nga ga
Uhuke jwa Nnoongo, na galeta
bwomi. 64 Iganu kube nyene ba-
bile kati jiinu bangaamini." Yesu
alenga nyene amanyi kuboka api-
tumbulaga beneke bangaamini,
uyo na amanyi beneke abapa
kung'aluka. 65 Kuboka penia
ngalenga kabele, "Ngakwamana
nanengilinge abije jwa otwile
kuika kwango nukunhwotoya
Awawa bangoje."
66 Kuboka mugenia, akinapunji
bakwe ajingi ngababuja unyuma
nu kulongwana kabeje. 67 Yesu
ngabakonya baba akinapunji
bakwe komi na abena, "Bo,
namangwetomwe mpala kuboka
uyoyo?"
68 Simoni Petulo nganyanga,
"Angwana, tupakujenda kubeneke?
Mwe nkweti malobe agaleta
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela. 69 Twe tuamini, nu
tumanyi mwe nga Machwapi ba
Nnoongo."
70 Yesu ngabajanga, "Bo, nan-
chagulingeje mangweto komi
nabena? Iganu kube nyene,
jumwe jiinu nga Mmaja!" 71 Yesu
alongela genia magambu ga Yuda,
mwana jwa Simoni Isikalioti.
Maana jwenio akiba ngajweno
ojwa pakunng'aluka, iganukube
akiba jumwe jwa baba akinapunji
komi na abena.

7

Yesu na inuna yakwe

1 Kibokachapena, Yesu nga-
jenda okwo kukilambo cha
Ku Galilaya. Apaije kujenda
kukilambo cha Yudea magambu

akilongoi ba Akayahudi bakiba
bapaila kunkoma. 2 Mpapala gwa
Akayahudi ogukemigwa iteba,
ukiba ubandikile. 3 Bai inuna
yakwe nginnengela, “Mmoke
pamba nnyende Kuyudea ili ak-
inapunji binu bagabone maengo
ga ntenda. 4 Mundu ukamulaje
maengo gakwe kukuiya anda
apala kumanyika na bandu. Yene
nkamu ilebe yene, mikilaye kwa
bandu boa.” 5 Ata inuna yakwe
yunhwaminije.

6 Bai Yesu ngabalengela,
“Kingobu chango chanaikaje.
Nambu kwinu mangweto kila
kingobu cha mbone. 7 Bandu boa
kunchimwaje mangweto, nambu
ne kunjimwa kwa magambu
nenga, njalakicha benia bandwa
itendwa yabe ibaja. 8 Mangweto
nnyendange ku mpapala gwenio.
Ne nyendaje ku mpapala gwe-
nio magambu kingobu chango
chambone chanaikaje.” 9 Alenga
genia kimoka chapenia ngaigala
kukilambo cha Ku Galilaya.

Yesu kusikukuu ja iteba

10 Kuboka pa inunu yakwe ku-
jenda kusikukuu, najwombe Yesu
ngajenda kusikukuu kwa kukiia.
11 Akilongoi ba Akayahudi bak-
ibanga kumpala kusikukuu jene,
ngabakonyanga, “Abiko?”

12 Pakiba na indondo ijingi
pankengeni gwa bandu. Bange
ngabalenga, “Nga mundu
jwambone.” Na bange nga-
balenga, “Baoyanga bandu.”
13 Nambu akibaje mundu ojwajig-
ite kulenga nhwalo gwenio gwa
Yesu pabandu kwa kajobokanga
akilongoi ba Akayahudi.

14 Mpapala gwenio pagwaba
panakati na kati, na jweno
Yesu ngajabu kunyumba ja
Nnoongo, ngatumbu kupundicha.
15 Akilongoi ba Akayahudi
ngabaomongwa na kulenga,
“Mundu ojo apatita ko ilimu kiti
atekuchoma chuleje?”

16 Penia Yesu ngajanga, “Ma-
pundicho gambundicha gangoje
nambu gabe benia abandumite.
17 Mundu andapai kutenda
gaga gapai Nnoongo, mamanya
mapundicho gango gaboka kwa
Nnoongo, au ne ndenda kulongetu
namwene. 18 Mundu jwa kilonge
mwene apala kunnumbalila
mundu mwene. Nambu jwa pala
kibumo cha abatumite, jwenio
nga kuaminika, na nkati jakwe
ubije ubaja gwa gwoa gola. 19 Bo,
Musa ampilingitije Malagilo?
Ata yene, abije wala jumwe
kwinu ojwa kamu malagano mpa
kungomilanga nike?”

20 Penia bandu ngabanyanga,
“Mwe nkweti nchepela! Bene
abapa kunkoma?”

21 Yesu ngajanga, “Natendite
kikobo chimwe, na mangweto
ntenda kuomongwa. 22 Musa
ampilingite lukobo lwalo lukuina.
Ngiti lukobo lwenio luboka ku
Musaje nambu luboka kwa
akaokolo nambu ngoe mangweto
kuwina mwana munalome ata
Lichoba Lya Kupomolela. 23 Bai
anda ibi yene mwana munalome
kuwina Lichoba Lya Kupo-
molela kwa magambu Malagilo
ga Musa gakaponiaje, mbona
lele unjimwalanga magambu
ga kunnamia mundu kube
tegatega lichoba lya kupomalela?
24 Makahukumu ilebe panjatuje,
mpanganga hukumu ejipaligwa.”

Bo jwenio nga Kilisto?

25 Bange bandu ba Kuyelusalemu
ngabalenga, “Bo mundu jwajo
jubampala kunkomajo jwajoje?
26 Nnolange ngoe! Alongela
pukongolou, wala abije mundu
ojwannenge kilebe. Bo, au
akiilongoi bamanyi jwenio nga
Kilisto? 27 Kilisto papakuika
abije mundu jwapa kumanya

aboke koo. Nambu twe tumanyi
kwaboka mundu ojo!”
28 Bai Yesu pakiba aka-
pundichaga unyumba ja Nnoongo
ngatondobea lilobe nu kulenga,
“Mmanyangite ne na mukumanyi
kumoka? Ne inkila ku amuli
jango namweneje. Ila abo
abandumite ne nga ba kweli, na
mangweto mumanyije. 29 Nambu
ne nummanyi kumagambu moka
kachakwe, jwenio nga ojwandu-
mite.”
30 Bai bandu bapala kumeka
mumakakala, nambu akibaje
mundu ojwajigite kunkamula
kumagambu kingobu chakwe
kikiba tango chanaikaje. 31 Ajingi
abakiba pankenga pala bun-
hwamininge, ngabalenganga, “Bo,
andaike Kilisto matenda ikobo
ikolongwa muno kupeta yatei
ojo?”

*Manjolinjoli gatumigwa kunka-
mula Yesu*

32 Mafalisayo gajowine bandu
bakajojela malobe genia ga Yesu.
Bai angweto pamwe na Akakung'i
akolo ngabagakinga manjolinjoli
gammeke Yesu mumakakala.
33 Yesu ngalenga, “Tango mbi na-
mangweto kingobu tu kubokape-
nia mbakunyendelela jwajo
jwandumite. 34 Mpakumbala
nambu umonangaje, magambu
papa pambakube namangweto
kuotoje kuika.”
35 Achilongochi ba Akayahudi
ngabalonge bene kangweto kwa
angweto, “Mundu ojo apa kujenda
ko pangaoto kumpata? Apaku-
jenda kukilambo cha Akagiliki
kubabi bandu bito na kapundicha
Akagiliki? 36 Abi na mana gani
palenga, ‘Mpakumbalanga nambu
umbataje, na pamba kube ne
mangweto kuotoje kuika?’ ”

Chembwe cha mache ga bwomi

37 Lichoba lya kupela mpapala
gwenio ngilikiba likolo, Yesu
ngajema ngalenga kulilobe liko-
longwa, “Mundu ojwabi na nyota
aiche kwango anywe. 38 Andi
Majandiko Machwapi pagalenga,
‘Mundu ojwaamini ne, chembwe
cha mache agaleta bwomi gaba
kueluka kuboka umojo jakwe!’
” 39 Alenga genia kunenga
Uhuke ba Nnoongo pikiba
kube kwababala abanhwamini
mabakipokela. Kingobu chenie
Uhuke ba Nnoongo kikiba tango
kuwika kwa magambu Yesu akiba
tango anakoigwaje mukingwana.

*Kupwilikana kwa bandu kwa
magambu gwa Yesu*

40 Bandu bange ababi pankenga
pala ngabajoa malobe genia, nga-
balenga, “Kweli mundu ojo nga
nnondoli!”
41 Bandu bange ngabalenga,
“Ojo nga Kilisto Nkomboi!”
Nambu bange ngabalenga, “Bo,
kube Nkomboi aboke kukilambo
cha Ku Galilaya?” 42 Majandiko
Machwapi galenga bole? Galenga,
“Kilisto aboka kulungolo lwa nng-
wana Daudi, na apakubelekwa
ku Beteleemu kilambo cha nng-
wana Daudi.” 43 Yene ngukupi-
tila kupwilikana panakati janken-
geni gwa bandu magambu ga
Yesu. 44 Bandu bange bapala kum-
meka mumakakala, nambu ak-
ibaje mundu jwajigite kunkamula.

*Akiilongoi ba Akayahudi bak-
wetije imani*

45 Kuboka penia manjolinjoli
ngagabuja, akakung'i akolo na
Mafalisayo ngabakonya, “Ku nike
mannetangiteje?”
46 Manjolinjoli ngagajanga,
“Abije mundu ojwa akalongela
andi palongela mundu ojo!”
47 Mafalisayo ngagakonya, “Bo,
namangwetomwe uyo nkoloigwe?
48 Bo, mummanyije ata kilon-
goi jumwe au Mfalisayo jwajote
jwombe munhwamini? 49 Nambu

nkengeni gongo umanyije Malagilo ga Musa kwa nyene ulanigwe
na Nnoongo!”
50 Jumwe kati ja Mafalisayo akiba Nikodemo, jwenio atumbwi
kunyendelela Yesu. Jwenio ngabalengela, 51 “Bo, Malagilo giito
gutujeketela kuhukumu mundu
tango nukunnyoaje nu kumanya
gatendite?”
52 Angweto ngabanyanga
kukunkonya, “Bo, namwe uyo
mmoka kukilambo cha Ku
Galilaya? Aja makagaingikiye
Majandiko Machwapi namwe
mannola Ku Galilaya kubokeje
nnondoli ngu!” 53 Kuboka penia
bandu boa ngabajabula, kila
mundu kachakwe.

8

Munkege bunhumbwi ugoni

1 Yesu ngajenda kukitombi
chikikemigwa Mizeituni. 2 Malabo
jakwe kindabi tango kilokilo
ngajenda kabele ku Nyumba
ja Nnoongo. Bandu boa nga-
bantindilanga, jwombe ngataama
ngatumbu kapundichanga.
3 Akaboli ba Malagilo na Mafal-
isayo ngabannetela munkege
ojubampuki akatenda ngongola.
Ngabanyemeka panakati jabe,
4 kuboka penia ngabankonya
Yesu, “Apundichi, munkege ojo
tampuki akatenda ngongola.
5 Mumalagilo giito, Musa
atupundicha munkege ojwa
tunhubwile ugoni andi jonjo
aputigwe maganga mpaka kuwe.
Mwe nnenga bo?” 6 Balenga
yene kuntegela Yesu ili bapatange
kunkopakea. Nambu Yesu
ngalita ngaandika pae nu lukonji.
7 Pabajendekea kunkonya, Yesu
ngajinuka, ngabalengela, “Mundu
jwajoa katijinu jwanga majambi
abe ju kutumbula kumputa
munkege ojo liganga.” 8 Kuboka
penia ngalita kabele, ngabe
akaandika pae. 9 Pabajoa yene
ngabatumbu kubokanga jumwe
jumwe, balongalela akinanhota.
Yesu ngaika jikajaakwe, nu
munkegejo ajemite upapa. 10 Yesu
pajinuka ngankonya munkegejo,
“Banduba babiko? Bo, aigije wala
jumwe jukunhukumu?”
11 Munkege jwenio ngajanga,
“Angwana, abije wala jumwe!”
Yesu ngannenge, “Nane nun-
hukumuje. Nnyabule, namaka-
tenda kabeje malemwa.”

Yesu lumuli lwa padunia pano

12 Yesu palongela nabo kabele
ngabalenge, “Nenga nga lumuli
lwa padunia pano. Mundu jwa-
joa ojwangengama nenga atyanga
ngu mulubendu, ila apakube pa
lumuli lwa bwomi.”
13 Mafalisayo ngagannenge,
“Mwe mukichalakicha mmene,
nayene uchaili gwinu gwambonije.”
14 Yesu ngabajanga, “Ataikabi
nikichalakicha namwene, uchaili
gwango gwa kweli kumagambu
nenga manyi kumoka na kun-
yenda. Nambu mangweto muku-
manyije kumoka wala kunyenda.
15 Mangweto nhukumu kwa
mawacho ga mundu tu, nambu ne
kunhukumu munduje. 16 Nambu
ata nakanhukumwile, hukumu
jango ja kweli magambu mbi jika-
jangoje. Awawa abandumite babi
pamwe na ne. 17 Iandikigwe Mu-
malagilo giinu uchaili gwa bandu
abele nga kweli ogujeketiligwa.
18 Ne nikichalakicha namwene,
na Awawa abandumite, batenda
kunjalakicha uyo.”
19 Penia ngabankonya, “Awawa
binu babiko?”
Yesu ngabajanga, “Mangweto
umanyije ne nawala Awawa ma-
manyije. Makamanyi nenga kabi
mamanyi Awawa baango uyo.”
20 Yesu alongela malobe genia
goa apakiba akapundicha mun-
yumba ja Nnoongo, muchumbi
chukupanga lilumbo. Naakibaje

mundu jukummeka mumakakala
kumagambu kingobu chakwe kik-
ibataango kuika.

Kunyenda mangweto kuotoje kuika

21 Yesu ngabalenge kabele,
“Mwanja na maumbalanga,
nambu mpakujomoka namabaja
ginu. Kunyenda nenga, mang-
weto kuotoje kuika.”
22 Bai akilongoi ba Akayahudi
ngabalenga, “Bo, apakikikoma?
Mboni alenga, ‘Kunyenda mang-
weto kuotoje kuika?’ ”
23 Yesu ngabajanga, “Mang-
weto mmokanga upamba pae,
nambu nenga mmoka kunani.
Mangwetomwe mapadunia pano,
nambu nenga napadunia panoje.
24 Magambu nannengila mang-
weto mpakujomoka mumabaja
ginu. Anda nukuaminije kutenda,
‘Ne nga jwenio.’ Mpakujomoka na
mabaja ginu.”
25 Angweto ngabankonya, “Mwe
mabeneke?”
Yesu ngabajanga, “Nannen-
galinge kuboka pukutumbula!
26 Ngweti majingi gukulongela nu
gukunhwukumula. Nambu jwajo
ojwandumite nga kweli, nane
nijilenge dunia ilebe yae tu inijoa
kuboka kwabe.”
27 Bamanyangiteje Yesu akiba
alongelanabo kunhwalo gwa
Awawa. 28 Bai Yesu ngabalen-
gela, “Pampakunyinula Mwana
jwa Mundu, penia nga pampa
kumanya kutenda ‘Ne nga Nenga’.
Na ndendaje kilebe namwene, ila
nongela gagatu gabambundicha
Awawa. 29 Baba abandumita babi
pamwe nane, benia banekiteje
jika yene ngamu ndenda man-
gobu goa gaga gabaalali mojo.”
30 Kuboka pukulenga genia
bandu ajingi ngabaamini.

Kweli jipakummeka mme agabwa

31 Bai Yesu ngabalengela
Akayahudi baba ababunhwamini,
“Anda magaagabile mapundicho
gango mmaganga makinapunji
bango kweli. 32 Mpakujimanya
kweli, na kweli jipakummeka
agabwa.”
33 Angweto ngabanyanga, “Twe
twalungolo lwa Ulaimu, ngu tan-
abeje takabanda ba mundu jwa
jwoa jola. Mmi namana gani
pannenga mma kube agabawa?”
34 Yesu ngajanga, “Nannenge
kweli, kila mundu ojwatenda
mabaja nga mmanda jwa mabaja.
35 Mmanda akwetije kitamo cha
machoba goa pakaja, nambu
mwana akweti kitamo cha
machoba goa. 36 Anda Mwana
ampilingite agabwa mmakube
kweli agabwa. 37 Maanyi mang-
weto malungolo lwa Ulaimu. Ata
yene mpakungoma kumagambu
mmikugajeketelaje mapundicho
gango. 38 Ne nongela gaga
gabanangila Awawa, nambu
mangweto ntendanga gaga gaban-
nenge awabinu.”
39 Angweto ngabanyanga,
“Awawa bito Ulaimu!”
Yesu ngabalengela, “Ikabi
mangweto makinangota ba
Ulaimu kabi ntei andi patenda
Ulaimu. 40 Ne nannengile
kweli gunujoa ku Nnoongo
nambu mangweto mpala kun-
goma. Ulaimu atenda yeneje!
41 Mangweto ntendanga ilebe
uyaye ibatenda awawa binu.”
Angweto ngabannengela, “Twe
takanangota ba mumatutweje
tukweti awawa bamwe yani
Nnoongo.”
42 Yesu ngabalengela, “Ikabi
Nnoongo nga awawa binu,
kabi umbaile ne, mana ne
mmoka ku Nnoongo na ngoe
mbi pamba. Nkila kumadalaka
gango namweneje ila benia
abandumite. 43 Kunike ku-
manyaje ganongela? Kumagambu

kuotoje kujoa nhwalo gwango.
44 Mangwetomwe makinangota ba
Mmaja na mpalanga ukengama ga
awawa binu. Benia bakiba akomi
kuboka paitumbalaga, bakwetije
kijemo cha kweli, na yene kweli
jibije nkati jabe. Kila apabalenga
uwangi, balonge mukuboke muali
jabe tangu apatumbalaga, mana
benia awangi na awawa ba
uwangi. 45 Ne nonge kweli, nga
kwamana mangweto kuaminije.
46 Bene kati jinu abanjalakicha
ne ngweti mabaja? Anda nonge
kweli mboni kunhwaminije?
47 Ojwabi jwa Nnoongo ku-
penakia malobe ga Nnoongo.
Nambu mangweto kupenakiaje
kumagambu mangwetomwe
mabanduje ba Nnoongo."

Yesu akiba tango Ulaimu nukubeje

48 Akayahudi ngabankonya
Yesu, "Bo, tulengiteje kweli mwe
makabila ja Samalia, na kabe mmi
nanchepela?"
49 Yesu ngajanga, "Ne ng-
wetije nchepela, ne naamini
Awawa bango, nambu mangweto
kuaminije ne. 50 Ne kupalaje
kibumo chango namwene. Abile
jumwe ojwapala kibumo chenie,
Nnoongo nga ojwanumbane,
jwombe nga hakimu. 51 Nannenge
kweli, ojwabegelela na mapundi-
cho gango ajomokaje."
52 Bai Akayahudi ngabalenga,
"Ngoe tumanyi kweli mwe nkweti
nchepela! Ulaimu ngawe, na
akalondoli booa ngabawe, namwe
nnenga eti, ojwabegelela na
mapundicho ginu aweje mpaka!
53 Bo mikitenda makolongwa
kapeta Awawa bito Ulaimu
nambu bombe bajomwike? Na
ata akalondoli bajomwike Mwe
mitenda babeneke?"
54 Yesu ngabajanga, "Anda
nikikoite namwene, kibumo
chango kilebeje, ne mbata
kibumo Kawawa bango. Bombe
mangweto makema ana Nnoongo
binu. 55 Mangwetomwe ma-
manyije, nambu ne namanyi,
andannengite namanyije, mamba
nawangi andi mangweto. Ne
namanyi na mbikamula nhwalo
gwabe. 56 Ulaimu, Awawa binu,
ngabalulutila bilibone lichoba
lyango, bombe ngabalibona,
ngababe ngalaa."
57 Bai Akayahudi ngabannen-
gela, "Mwe tango manaikaje
yaka amsini nnengabo kutenda
mumweni Ulaimu?"
58 Yesu ngabajanga, "Nannenge
kweli, tango Ulaimu nukubelek-
waje ne mbile."
59 Penia ngabalokota maganga
ili bannekelele, nambu Yesu
ngakiia, ngapita munyumba ja
Nnoongo.

9

*Yesu anamia Mundu ojwa bel-
wike Jwangalola*

1 Yesu apakiba akapeta ngam-
mona mundu jumwe, jwanga-
lola kuboka pabelekwa. 2 Bai
akinapunji ngabankonya, "Aboli,
ngabeneke abatei mabaja jwombe
mwene au amamundu na
awamundu mpaka mundu ojo
abelekwe jwangalola?"
3 Yesu ngajanga, "Kile chene
chapiti kwa magambu ga mabaja
gakweje na wala mabaja ga
akapotoi bakwe. Ila abelwike
jwangalola ili makakala ga
Nnoongo gabonekane gakakamu
maengo nkati jakwe. 4 Anda
kubi tango nalumu tupaligwa
kujendekea ukamwa maengo ga
baba abandumite, maana kilo ki-
tenda kuika peni mundu aotwaje
ukamwa maengo. 5 Mangobu
mbi kudunia, ne nga lumuli lwa
kudunia."

6 Kuboka pukulonge genia, Yesu
ngauna mata pae, ngaunya man-
dope, ngampakaya jweno jwan-
galola mumio, 7 ngannengela,
“Nnyendi makakuye mulilaba lya
Siloamu.” (Siloamu maana jakwe,
“abatumigwe.”) Penia jweno
jwangalola ngajenda, ngakuya,
kubokapenia ngabuja abi akalola.
8 Bai andamya ajabe na baba
abakiba bumanyi jweno akiba
nhwocho kijopajopa, ngabalenga,
“Bo, ojo jwajoje nhwocho na ki-
jopajopa?”
9 Bange bandu ngabalenga,
“Ujojo.”
Bange ngabalenga, “Je, ila
atekulandana.”
Nambu jweno ojwaakabe jwan-
galola ngalenga, “Nga nenga!”
10 Bai ngabankonya, “Lele, mio
ginu gawekuka bo?”
11 Na jweno ngabajanga, “Jwajo
mundu ojwakemigwa Yesu aka-
tenda mandope, ngambakaya
kumio na nganengela, ‘Nnyabu
makakuye mulilaba lya Siloamu.’
Penia, ne nganyenda, nganguya,
ngambata kulola.”
12 Ngabankonya, “Jweno
abikole?”
Najweno ngabajanga, “Ne
manyije!”

Mafalisayo gaingakia kulama kwa jwangalola

13 Kubokapenia ngabampeleka
mundu jweno ojwakiba jwanga-
lola kwa Mafalisayo. 14 Lichoba
lyene Yesu apaunya mandope
na kuweku mio mundu jweno,
lyakiba Lichoba Lya Kupomolela.
15 Bai Mafalisayo ngabankonya
kabele mundu jweno, “Mpatitabo
kulola?” Na jweno ngabalengela,
“Ambakia mandope mumio, na ne
nganguya na ngoe mbikulola.”
16 Bange Mafalisayo nga-
balenga, “Mundu ojo aboka ku
Nnoongoje, gambu kuagabaje
Malagilo gi Lichoba li Kupo-
molela.”
Nambu bange ngabalenga,
“Mundu juna mabaja aotobo
kulaya iingi yi ikobo andi yenje?”
Ngapabe nu kupwilikana kati
jabe.
17 Mafalisayo ngabankonya
kabele mundu jweno ojwakiba
jwangalola, “Nnenga anamie mio
ginu, chwapi, mwe nnongebo kwa
jweno?”
Jweno ngabalengela, “Jweno
nga nnondoli!”
18 Akilongoi ba Akayahudi
baaminingeje mundu jweno akiba
jwangalola tangu kubelekwa
kwakwe na ngoe atenda kulola,
mpaka apabakema achikibelei
bakwe. 19 Bai ngabakonya benia
achikibelei bakwe, “Bo, jonjo
nga kakombo jwinu jwombe
mangweto nnenga akabelekwa
jwangalola? Ngoe alamitabo?”
20 Achikibelei bakwe ngaba-
janga, “Tumanyi jonjo mwana-
jwito, na abelwike jwangalola.
21 Nambu tumanyije apalamita,
na tumanyije jwajo ojwanhwekwi
mio. Munkonya mwene, jwe-
nio munanhota, aotwile kulongela
mwene.” 22 Achikibelei bakwe
balenga nyenie kwa magambu
batenda kujogopanga akikilongoi
ba Akayahudi magambu akiki-
longoi bena bakiba bapataninge
kutenda mundu jwajote ojwapa
kunyeketela Yesu nga Kilisto ba-
pakumenga panja ja nyumba ja
kugongalela. 23 Nga maana achik-
ibelei bakwe ngabalenga, “Jweno
mundu munaota, munkonyanga
mwene.”
24 Bai ngabankema kabele
jweno ojwakiba jwangalola,
ngabannenge, “Mumpe kibumo
Nnoongo! Twe tumanyi mundu
jonjo jwannamia nga juna
mabaja.”
25 Jweno ngajanga, “Anda nga
juna mabaja ne manyije. Nambu

kilebe chimwe nikimanyi, nakiba
nangalola, na ngoe ndenda ku-
lola.”
26 Bai ngabankonya, “Bantendi
nike? Bunhwekwibo mio ginu?”
27 Mundu jweno ngabajanga,
“Nyomwi nganannengelanga, na
mangweto manyoineje. Kwa nike
mpala kumbenikia kabele? Bo,
mangweto mpala kube akinapunji
bakwe?”
28 Nambu bena ngabantukana
nu kulenga, “Mwe nga manapunji
bakwe, nambu twe nga akina-
punji ba Musa. 29 Twe tumanyi
Nnoongo alongi na Musa, nambu
mundu jonjo tummanyije abokita
ko!”
30 Mundu jweno ngaba-
janga, “Chene nga kilebe cha
kuomongwa! Mangweto mmany-
ije abokita ko, nambu anhwekwi
mio gango! 31 Tumanyi Nnoongo
kapenikiangaje bandu bina
mabaja, ila ampenikia jwajote
ojwannumba na kulenganakia
agapala Nnoongo. 32 Tangu
kutumbwa kwa dunia tanajoaje
mundu agawekwile mio ga
mundu ojwabelwike Jwangalola.
33 Anda mundu jonjo akabokitije
kwa Nnoongo, kabi aotwije
kutenda chachoa.”
34 Bena ngabannyanga, “Mwe
ngammelekwa na kunnela
mumabaja, nhwotobo kutubola
twenga?” Bai ngabammenga
munyumba.

Jwangalola cha kiuke

35 Yesu ngajoa, bakate kum-
menga munyumba ja Nnoongo
bai apankolela jwangalola
ngankonya, “Bo, mwe muamini
Mwana jwa Mundu?”
36 Mundu jweno ngajanga,
“Angwana, unengele bena
beneke, ili mbate kaamini.”
37 Yesu ngannengala, “Mamweni,
najweno nga ojwalonge na mwe
ngoe.”
38 Bai mundu jweno ngakiliki-
tila ngalenga, “Angwana amini!”
39 Yesu ngalenga, “Nenga ik-
ila kuhukumu dunia, ibe banga-
lola bapatange kulola, na abalola
babegange bakalolaje.”
40 Bange Mafalisayo abakiba
pamwe nabo ngabajoa malobe
gena, ngabankonya, “Bo nnenga
natwe tangalola?”
41 Yesu ngabajanga, “Anda mak-
abi bangalola, kabi mmilingitije
na malemwa. Nambu ngoe mang-
weto nnenga, ‘Twe tubikulola, na
nyenie ibonekana mmi tango na
mabaja.’ ”

10

Kulandanakia kwa achungi

1 Yesu ngalenga, “Nannenge
kweli, jwajoti jola jwangajingila
mukitundu cha mambelele kwa
kukupetela panniango, nambu
kupekenyela na kujingila kwa
ndela jenge, jwenio nga nnyibi
na mpoki. 2 Nambu mundu
ojwajingila kukupetela pani-
ango, jwenio nga nchungi jwa
mambelele. 3 Nnendei jwa
niango gwa kitundu kunnyogolela
nchungi, na mambelele kujoa
lilobe lyakwe, na benia kagakema
mambelele gabe kila limwe
kwa liina lyakwe, na kugalon-
golea panja. 4 Anda agapiite
panja, na genia mambelele
kunkengama, mana gamaanyi
lilobe lyabe. 5 Mambelele genia
gaotwije kunkengama nng'eni,
ila gapakuntila kwa magambu
galimanyije lilobe lyabe.”
6 Yesu ngabalengelanga kulan-
danikia kweno, nambu benia ba-
manyije echapala kalengelanga.

Yesu nchungi jwa mbone

7 Bai Yesu ngalenga kabele,
“Nannenge kweli, ne nga nniango
gwa mambelele. 8 Bange bala boa
abaike nnongi jango nga akajibi
na akapoki, nabenia mambelele

gapenikije. 9 Ne nga nniango.
Ojwajingi kwa kupete kwango ne
maikomboligwa. Maijingila na
kupita, nu kupata lulela. 10 Nnyibi
kuika kwa magambu ga kujiba,
ukoma na kualabiya. Ne inkila
mpate kube na bwomi, bwomi
gwa machoba goa pangapela.

11 "Nenga nanchungi jwa
mbone. Nchungi jwambone
kuboya bwomi gwakwe magambu
ga mambelele gakwe. 12 Mundu
jwa kibalua jwombe nchungije,
na wala mambelele mali gakweje,
apalola limei lyakaika, kagaleka
mambelele nukutila, kubokape-
nia limei kagapukila na mam-
belele kupwilikana. 13 Jweno ku-
gajalije mambelele kwa magambu
jweno nga mundu jwa nchaala
tu. 14 Nenga nachungi bambone.
Nagamanyi mambelele gango,
na genia gamanyi ne, 15 anda
nyenie Awawa apabamanyi
ne, nane apanamanyi Awawa.
Nenga nuboya bwomi gwango
kwa magambu ga mambelele.
16 Kabele ngweti mambelele
gange gangabe mukitundu chenje.
Mbaligwe kagaleta nagenia,
nagenia magalijoa lilobe lyango,
na mapaba na kipenga chimwe
na nchungi jumwe.

17 "Awawa bambaile ne mana
nuboya bwomi gwango mbate
kuupokela kabele. 18 Abije mundu
ojwa amboka bwomi gwango.
Ne nuboya kwa iyali yango
namwene. Ngweti kinala chu
kuboya ni kinala chu kutola
kabele. Nyene ngipibi Awawa
apabaamuliche ndende."

19 Ngukube kabe kupwilikana
kati ja Akayahudi kwa maga-
mbu ga malobe genia. 20 Ajingi
ngabalenga, "Akweti nchepela,
kabe nga machonjo! Ga nike
kumpenikia?"

21 Bange ngabalenga, "Ganga
malobe ga junanchepelaje. Bo,
nchepela kuotola kagaeku mio ga
bangalola?"

Yesu akaanigwa na Akayahudi

22 Kweno Kuyelusalemu kukiba
na chikukuu jukubeka chwapi
nyumba ja Nnoongo. Mangobu
gena gakiba ga malili. 23 Jwombe
Yesu ngabe akajenda munyumba
ja Nnoongo panchana gwa
Solomoni. 24 Bai Akayahudi
ngabantindila, ngabankonya,
"Mpakutuleka nambwele mpaka
lii? Anda mwe nga Kilisto, bai,
mutulengele kipola."

25 Yesu ngabajanga, "Nan-
nengelinge, nambu kuaminije.
Maengo aga nagatenda ne
kwa liina lya Awawa bango
gatenda kunjalakicha. 26 Nambu
mangweto kuaminije magambu
mangweto mambelele ganguje.
27 Mambelele gango kulijoa lilobe
lyango. Nenga nagamanyi,
nagena kungengama. 28 Nenga
nampeganga bwomi gwa ma-
choba goa pangapela, na benia
baobangaje machoba goa, wala
abije mundu ojwa pakugaotola
kagaboya mukuboko jango.
29 Awawa bango bombe ngaba
mbila gena nga kolongwa kuliko
boa, wala abije ojwapakuotola
kagaboya mukuboko jabe Awawa.
30 Nenga na Awawa, tubi jumwe."

31 Bai Akayahudi ngabatolanga
maganga kabele ili bamputange.
32 Yesu ngabalengela, "Nan-
nangilinge maengo majingi
kuboka kwa Awawa. Nga
gako kati ja ganga agantenda
umbutange maganga?"

33 Akayahudi ngabannyanga,
"Kwamaengo gambone tumputaje
maganga, ila magambu gukun-
tukana Nnoongo! Maana miki-
tenda mwe ma Nnoongo kongo
mwe mamundu tu."

34 Yesu ngajanga, "Bo, iandikig-
weje Mumalagilo ginu, Nnoongo

ngalenga, ‘Mangweto nga mi-
longo?’ 35 Nnoongo ngajikema
milongo baba abapatite malagilo
gakwe, natwe tumanyi Majandiko
Machwapi galenga ukweli ma-
choba goa.” 36 Yesu ngajendekea
kulongela, “Awawa banyegwiye
nu kunduma kudunia, kwa nike
nnenga ndenda kutukana maga-
mbu nengite, ‘Nenga nga Mwana
jwa Nnoongo?’ 37 Anda mbi uka-
mulaje maengo ga Awawa bango,
makaaminije. 38 Nambu andambi
kamula, ata ikabi nhwaminingije,
makabi kuamini oti maengo gena,
mmanyange kutenda, Awawa
bango babi nkatijango, nanenga
mbi nkatijabe.”
39 Ngabajiganga kabele
kumpukila Yesu, nambu
ngapokonyoka mumaboko gabe.
40 Yesu ngajabu kabele kwie
ja lukemba Yolidani, paali apak-
iba Yohana akabatiza, ngatama
kweno. 41 Bandu ajingi ngaban-
nyendelela ngabalenga, “Yohana
alaiteje iingi yi ikobo yayoa.
Nambu gena goa Yohana agalenga
gena magambu ga mundu jwenio
ga kweli.” 42 Paali penia bandu
ajingi ngabanhwamini.

11

Kiu cha Lazalo

1 Mundu jumwe ojwa konda
Lazalo, ojwatama ku Betania,
akiba ntamwe. Ku Betania
kikiba kilambo echibatama
Maliamu na Malita, akalombo
mundu. 2 Maliamu nga jweno
ojwampakaya Angwana mauta
nukunhwungula kwanywili
yakwe. Lazalo nkakamundu
ngaojwakiba ntamwe. 3 Bai
akalombo bena ngabatuma
nhwalo kwa Yesu kutenda,
“Angwana, nng'anjagwinu jwa-
mampala ntamwe!”
4 Yesu pajoa yene, ngalenga,
“Kitamwe chenje kiletaje kiu,
nambu kumagambu ga kunkoya
Nnoongo, alwalite kitamwe
chenje kupala kumpe kibumo
Mwana jwa Nnoongo.”
5 Yesu ngampala Malita na
alombo mundu na Lazalo.
6 Paupata nhwalo gwenio Lazalo
ntamwe, Yesu ngajendekea ku-
tama paali upo kwa machoba
mabele. 7 Kuboka penia ngabalen-
gela akinapunji baakwe, “Tujende
kabele kukilambo cha Kuyudea!”
8 Akinapunji ngabalengela,
“Aboli! Kingobu kichokotu
kipetite kuboka pa Akayahudi
pabapala kunkoma na maganga,
namwe mpala kujenda kabele
kwenioko?”
9 Yesu ngajanga, “Bo, kingobu
cha mui komi ni ibeleje? Bai
mundu anda atyangite mui
kuotoje ukobala magambu alola
ndaa padunia. 10 Nambu mundu
anda ajendite kilo apakobala
kumagambu lumuli lubije nkati
jaakwe.” 11 Yesu pajomola
kulongela malobe genia, nga-
balengela, “Ng'anjagwito Lazalo
abi lugono, nambu ne manyenda
kunyimuya.”
12 Akinapunji baakwe ngannen-
gela, “Angwana, anda abi lugono,
bai malama.”
13 Angweto bapemelela Yesu
alengita kugoche lugono, bamany-
ije alenga kiu cha Lazalo. 14 Bai
Yesu ngabalengela kipola, “Lazalo
awile! 15 Nambu mbi na laa
kumamagambu giinu, nakibaje
na mangweto kwenio, na mpate
kuamini. Aja, tujende kachakwe.”
16 Tomasi ojwakemigwa Ma-
bela ngabalengela akinapunji aka-
jakwe, “Tujende na twe tukawee
tuboa!”

Yesu kuyoya na bwomi

17 Yesu pajenda kwenio ankolela
Lazalo abi mulikabuli machoba
ncheche. 18 Kukijiji cha ku Beta-
nia kukiba papipi na kilambo cha
Kuyelusalemu, kulipa kwakwe
kubi kilomita itatu. 19 Akayahudi

ajingi bakiba baike kwa Malita na
Maliamu kakokalekea kukiu cha
nkaka mundu.
20 Bai Malita pajoa Yesu aten-
dakuika, ngajenda kumpokela,
nambu Maliamu ngaika
kachakwe. 21 Malita ngannengela
Yesu, “Angwana, makabi upamba,
Nhwacha gwito kabi ajomwikeje!
22 Nambu maanyi mpaka ngoe
chachoa cha mpa kunnenge
Nnoongo, mampa.”

23 Yesu ngannengela, “Nhwacha
gwinu mayoka.”

24 Malita ngajanga, “Manyi
mayoka mangobu ga kuyoka,
lichoba lya kupela.”

25 Yesu ngannengela, “Nenga
nga kuyoka na bwomi.
Ojwaamini nenga ata akajomwike
malama. 26 Na kila ojwalama na
kuamini nenga aweje ngu. Bo,
kuamini genago?”

27 Malita ngannengela, “Elo
Angwana! Nenga amini mwenga
nga Kilisto, Mwana jwa Nnoongo,
jwajo ojwaika padunia.”

Yesu atenda kuguta

28 Bada ja kulenga genago,
Malita ngajenda kunkema
Maliamu nnombo mundu, ngan-
nengela pantemela, “Mmoli abi
pamba, ankema.” 29 Jwombe apa-
joa gena kingobucho ngajinuka,
nukunnyendelela Yesu. 30 Yesu
akiba anajingije pikijiji, ila akiba
tango paali upapa apampokila
Malita. 31 Bai Akayahudi babakiba
pamwe kachakwe Maliamu
babakiba kumpe pole pabamona
ajinwike nukupita panja chokwe,
ngabankengama. Bakita akiba
kujenda kamakabuli kulombola.

32 Bai Maliamu apaika paali
pena apabi Yesu nukummona
ngakilikitila, nukunnengela,
“Angwana makabi upamba,
akaka bango kabi bawije!”

33 Yesu apammona akaguta na
Akayahudi babaika pamwe, nang-
weto uyo baguta, ngabe na chim-
baa, na laaje kumwojo gwakwe.
34 Kibokachapenia ngabankonya,
“Mammekiti ko?”

Ngabannyanga, “Angwana,
nhwike nnole.”

35 Yesu ngaguta. 36 Akayahudi
ngabalenga, “Nnolange apam-
paile!”

37 Nambu kati jabe ngabalenga,
“Bo, jonjo nganhwekwi mio
jwangalola jola, kuotoje kuntenda
Lazalo akaweje?”

Lazalo atenda kuyoigwa

38 Bai Yesu akiba na laaje kabele
kumwojo, ngaika kamakabuli
likabuli lyene lyakiba nduka,
liekiligwe kwa libwe! 39 Yesu
ngalenga, “Mmoyange libwe
lyene!”

Malita, nnombo mundu
jwajo ojwawile, ngannengela,
“Angwana, tayali atumbu ku-
nunga, atamite mulikabuli ma-
choba ncheche!”

40 Yesu ngannengela, “Bo, na-
nengije anda nhwamini mamik-
ibona kibumo cha Nnoongo?”
41 Bai ngabaliboya libwe lyene.
Yesu ngalola kunani kumbingu,
ngalenga, “Nanumba ma Awawa
kwa magambu umbi kunyoa.
42 Maanyi umbi kunyoa machoba
goa. Nambu nengite genago
magambu ga bandu ababi pamba
bapate kuamini kutenda mwenga
maundumite.” 43 Apajomola
kulenga genago, ngakema kwa
lilobe likolongwa, “Lazalo! Mpite
panja!” 44 Jwajo ojwakiba
ajomwike ngapita panja, kongo
bantabite chanda mumakongono
na mumaboko, nukumio jakwe
kuwekeligwe. Yesu ngabalengela,
“Mankulugule, manneke ajabule.”

Njama ja kunkoma Yesu

(Matayo 26:1-5; Maluko 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Bai Akayahudi ajingi bakiba
baike kwa Maliamu pabalola gena
agatendite Yesu, ngaba nhwamini.
46 Nambu kati jabe ngabajenda
kwa Mafalisayo ngabape nhwalo
gwa ikobo eyatendite Yesu.
47 Akakung'i akolo na Mafalisayo
ngababe na machabuli mako-
longwa, ngabalenga, “Tutendi nii?
Mundu jonjo alaya iingi yi ikobo
nduu muno. 48 Anda tunnekite
tu bandu boa mabanhwamini,
na Akaloma mabaika kualabia
nyumba jito ja Nnoongo na
kilambo chiito!”
49 Pena jumwe kati jabe
ojwakonda Kayafa, ojwabi
nkung'i nkolo chaka chenie,
ngalenga, “Mangwetumwenga,
mmanyije kilebe! 50 Bo, mmiku-
lolaje mbaya kwinu mundu
jumwe awe kwa magambu ga
bandu, kuliko kilambo choa.”
51 Jweno alenga gena kwa iyali
yakwe mweneje, ila magambu
jwombe mwene akiba nkung'i
nkolo chaka chene, ngalondola
kita Yesu mawage magambu
ga kilambo chakwe, 52 na kwa
magambu gabetuje, nambu apate
kuleta pamwe ingota ya Nnoongo
abapwilikine.
53 Bai tangu lichoba lyene
achikilongochi ba Akayahudi
ngababeka njama ja kunkoma
Yesu. 54 Kwagena Yesu atyangitije
pakubonekana na Akayahudi, ila
ngaboka pena, ngajenda paali
papipi na mpongoti, pikilambo
cha Kuefulaimu. Ngatama kweno
pamwe na akinapunji bakwe.
55 Mpapala gwa Pasaka gwa
Akayahudi gwakiba gubandakile,
na bandu ajingi ngabajenda
Kuyelusalemu bapaila biki-
jeguyange tango na mpapala
gwenio gwanatumbuje. 56 Bai
ngaba mpala Yesu, na pabakon-
gana pamwe munyumba ja
Nnoongo ngabakonyana, “Nno-
labo? Ibonikana aikaje ku mpa-
pala, andaje?” 57 Akakung'i akolo
na Mafalisayo bakiba bapiite
amuli anda mundu apamanyi
paali apabi Yesu balengele ili
bampukile.

12

*Yesu bampakaya mauta Kube-
tania*
*(Matayo 26:6-13; Maluko 14:3-
9)*

1 Gakaigala machoba sita
kube Mpapala gwa Pasaka,
Yesu ngajenda kukilambo cha
ku Betania kachakwe Lazalo
ojwannyoya Yesu kuboka kwa
abawile. 2 Kweno ngabampan-
ganikia chakulya cha kimuyo,
Malita akiba akatumika. Lazalo
akiba pamwe nababa abakibanga
pamecha pamwe na Yesu. 3 Bai
Maliamu ngatola chupa cha
mauta gabei, ngampakaya Yesu
mumakongono nukuungula kwa
nywili yakwe. Unyumba mwoa
nginungila luumba lumauta.
4 Bai Yuda Isikalioti, jumwe kati
ja akinapunji komi na abena
jwenio ojwapakung'aluka Yesu,
ngalenga, 5 “Kwanike mauta gena
gauchigwije ku bei ngolongwa
nu uloi gwene kape akaocho?”
6 Alenga genia ngiti kaagaba
akaochoje nambu magambu
akiba mmeka ela, namagambu
akiba mwihi, kwa machoba
majingi akiba kujiba munkoba
gweno.
7 Nambu Yesu ngalenga,
“Makachumbuyaje amama
bamba! Maleke bagabeke mag-
ambu ga lichoba lya machiko
gango. 8 Akaocho mamma
nabo machoba goa, nambu
mmegangaje nane machoba goa.”

Njama ju kunkoma Lazalo

9 Akayahudi ajingi ngabajoa
Yesu akiba ku Betania. Bai
ngabajenda kweno ngiti ku-
magambu gukummona Yesu tu,
unyae bapate kumona Lazalo

ojwanyoite Yesu kuboka kwa
babawile. 10 Akakung'i akolo
ngabatenda njama jukunkoma
Lazalo, 11 maana kumagambu
ga Lazalo Akayahudi ajingi
ngabagaluka achilongochi babe,
ngabanhwamini Yesu.

Yesu ajingi Kuyelusalemu ni-ilulu
(Matayo 21:1-11; Maluko 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Malabo jakwe, nkengeni gwa
bandu abaika kusikukuu ngaba-
joa kube Yesu akiba undela kuika
Kuyelusalemu. 13 Bai ngabatola
makoti gi mitende, ngabajenda
kumpokela kongo bakatondobea
malobe nu kulenga,

"Alumbigwe Nnoongo! Abe ni
kindimba jwenio ojwa-
pakuika ku liina lya
Angwana.
Babe ni kindimba Angwana bu
Kuisilaeli."

14 Yesu ngampata mwana
liponda jumwe ngaombela panani
jakwe anda Majandiko Machwapi
apagalenga, 15 "Makajobokaje,
kilambo cha Sayuni!

Nnole, Angwana binu batenda
kuika,
anhwombi mwana liponda."

16 Kingobu chenie akinapunji
bakwe bamanyingitije ile yene,
nambu Yesu apakiba akoigwe, pe-
nia ngabakombakela genia gak-
iba gaandikigwe kunhwalo gwa
jweno, na kutenda bandu bakiba
bantendila genia.

17 Bandu ajingi babakiba
pamwe nakwe mangobu apa-
bankema Lazalo mulikabuli,
nganhyoya kuboka kwa babaw-
ile, ngabachalakicha gagapitile.
18 Kwagenia nkengeni gwa
bandu ngujenda kumpokela,
gambu boa ngabajoa kita Yesu
alaite iingi yi ikobo yenie.
19 Mafalisayo ngabalengelana,
"Mmikulola? Tuotwije kutenda
chachoa! Nnolange bandu boa
bankengama."

Bandu ba kilambo cha Kiyunani bapala kummona Yesu

20 Pakiba na Akagiliki kati ja
bandu babaika kuyelusalemu
kugongalela mangobu ga mpapala
gwenio. 21 Akangweto ngaban-
nyendela Filipo, jwa kilambo
chuku Betisaida kweno ku
Galilaya, ngabalenga, "Angwana,
tupala kummona Yesu."

22 Filipo ngajenda, kunnengela
Andulea, boa akabele ngabajenda
kunnengela Yesu. 23 Yesu nga-
balengela, "mangobu gukoigwa
Mwana jwa Mundu gaike!
24 Nannengelanga kweli, mbonje
ya mapemba maigala mbonje tu
nambu anda igwile pulundope
nukuwe. Anda iwile ipambika
mbonji ndu. 25 Mundu ojwa-
pala bwomi gwakwe, abakuoya,
nambu mundu ojwauchimwa
bwomi gwakwe padunia jenje
maubeka kumagambu ga bwomi
gwa machoba goa pangapela.
26 Ojwapala kundumikia mpaka
angengame oti, magambu genia
papotipala pambi nenga penia
mpakachi jwango pabakube.
Mundu jwajoa ojwandumikia,
Awawa bango bapakunnyali
jwenio.

Yesu alenga nhwalo gwa kiu chakwe

27 "Ngoe mwojo gwango
utenda kuwechuka, nongela
nike? Bo, nenge, 'Awawa,
makakiluchuje kingobu chene
kinhikalile?' Nambu nhikila kwa
magambu genia kupala mbete
kingobu chukupotekigwa cheno.
28 Awawa, mulikoleye liina linu."

Penia lilobe ngililenga kuboka
kumbengu, "Nankoliye, na
mbakulikoleya kabele."

29 Nkenga gwa bandu gukiba
ujemite peniapo ngabajoa lilobe

lyene, na bange angweto nga-
balenga, “Alonge na mpakachi
jwa Nnoongo alonginago!”
30 Nambu Yesu ngabalengela,
“Lilobe lyenie lipitila kumagambu
gangoneje, ila kumagambu ginu.
31 Ngoe nga kingobu cha dunia
jeno kuhukumigwa, ngoe nko-
longwa jwa dunia jeno apakupen-
duligwa. 32 Nane pambakujin-
uligwa kunani ja dunia mbakun-
huta kila mundu kwango.” 33 Yesu
alongela yene alaya apakuwe kiu
gani.
34 Nkenga gwenio ngugwan-
nyanga, “Twe tulengaligwa
na Malagilo giito kutenda
Kilisto apakutama nukupelaje.
Nhwotobo, bai kulenga eti Mwana
jwa Mundu apakujinuligwa?
Jwenio Mwana jwa Mundu nga
meneke?”
35 Yesu ngabalengela, “Lumuli
lubi tango namangweto kuki
ngobu kachoko. Nnyendange
tango mminalo lumuli lwe-
nio, ibe lubendu lukampataje,
maana ojwajenda mulubendu
kumanyaje kwajenda. 36 Bai
kingobu mminalo lumuli lwenio
muluamini ili mpatange kube
bandu bu lumuli.” Kuboka pa
kulongela malobe genia, Yesu
ngajabula nu kujoba kutaali na
ngweto.

Bandu imanije

37 Iganukube Yesu akalaya
iingi yi ikobo yenie nnongi jabe,
angweto bunhwaminije. 38 Yene
lilobe lyalongila Nnondoli Isaya
ngagatimia,
“Angwana, ngabene abaamini
nhwalo gwito?
Na uwecho gwa Angwana
ubonikini kubeneke?”
39 Yene baotwije kuamini, na
Isaya ngalenga kabele,
40 “Nnoongo ateila babe injwilii
mio gabe,
bateilinge ajinga,
bakalolangaje kwa mio gabe,
bakamanyaje kwa malango gabe,
na bakamujilangaje, alenga
Nnoongo,
kupa nalamiange.”
41 Isaya ngalenga malobe gena
magambu ngakibona kibumo cha
Yesu, ngalenga mialo jakwe.
42 Ata nyenie, akiilongoi ajingi
ba Akayahudi ngabanhwamini
Yesu. Nambu magambu ga
Mafalisayo bannyeketilingije
pukongolou kukujogopa kata
kabenga muiteba yukugongalela.
43 Bapala kupata kibumo ku
bandu kuliko kupata kibumo na
Nnoongo.

Lilobe lya Yesu lihukumu

44 Kiboka cha pena Yesu
ngalenga kwa lilobe likolo,
“Mundu ojwaamini nenga, aamini
netuje, ila anhwamini ojwan-
dumite. 45 Ojwa amona nenga
amona ojwandumite. 46 Nenga
nga lumuli, nane inke padunia
pano ibe boa abaamini bakabe
mulubenduje. 47 Ojwagajoa mal-
obe gango nambu kugakamulaje,
nenga nunhwukumuje, maana
ikila padunia kuhukumuje ila
kukombola. 48 Jwanga gakamula
malobe gango akweti jwa kun-
hwukumu. Lilobe lyale lyanongi-
lage lela nga akimu jwabe lichoba
lya kupela. 49 Nenga nongila
ku amuli jango namweneje
ila Awawa abandumitage nga
abaamulicha nonge nike na nengi
nike. 50 Nane manyi amuli jabe
jileta bwomi gwa machoba goa
pangapela. Bai neenga nenga
gagatu gabanagila nenge.”

13

*Yesu bajelea makongono akina-
punji bakwe*

1 Likaiga lichoba limwe kube
mpapala gwa Pasaka kujingila,
Yesu ngamanya kube kingobu
chakwe chukuboka padunia

nukujenda kwa Awawa kiike.
Akiba bapaile kila kingobu bandu
bakwe ababi padunia bapailinge
mpaka kupela.
2 Yesu na akinapunji bakwe
bakiba batamite kulye ndalilo.
Mmaja akiba anyeile Yuda,
mwana jwa Simoni Isikali-
oti, mawacho ga kung'aluka
Yesu. 3 Yesu amanyi awa-
mundu bankamwie madalaka
goa, nukube jweno aboka ku
Nnoongo. 4 Bai ngaboka penia
pa mecha, ngabeka umbwega
lutando lwakwe, ngatola kitam-
bala nukukiundika mukibuno.
5 Kuboka penia ngajela maache
muntungati, ngatumbu kajelea
makongono akinapunji bakwe
nukuungula nikitambala echi
akiundike. 6 Bai nganhwikili
Simoni Petulo, jwombe Petulo
ngalenga, “Angwana, mwe mpa
kunyelea neenga?”
7 Yesu ngajanga, “Echandenda
ngoe mikimanyije, nambu mam-
manya mwenekandae.”
8 Petulo ngannengela, “Mwe un-
yeleaje makongono!”
Yesu ngajanga, “Anda nukun-
nyeleaje mme nanengaje pamwe
kabele.”
9 Simoni Petulo nganyanga,
“Angwana makanyelea makon-
gono tuje, unyeleye na maboko
gango na mutwe uyo.”
10 Yesu ngannengela, “Ojwa
jomwi kujoga apaligwije ukuya
ila makongono gambu abi chwapi
mmele gwoa, mangweto mmi
chwapi nambu mmoaje.” 11 Yesu
ammanyi ojwapakung'aluka, nga
maana alenga, “Mmoaje mammi
chwapi.”
12 Pajomola kajelea makon-
gono nukwinda kabele lutando
lwakwe, ngatama pamecha nga-
balenge, “bo, mmanyingite genia
aganantendelinge? 13 Mangweto
ungema aboli na Angwana,
mangweto nnonge chambone,
ngapambile. 14 Bai andane
nambi naboli na Angwana nan-
nyeleinge mangweto makongono,
na mangweto mpaligwa kujeleana
makongono. 15 Nampilingite
kulandanakia ibe mangwe-
tumwe ntendi andi panan-
tendilinge 16 Nannengelanga
kweeli, mmanda nkolongwaje
kumpeta nngwana mundu, wala
ndundame nkolongwaje kupeta
jwajo ojwantumite. 17 Bai anda
mmikumanya genia mamma-
ganga mbaya anda magatendite.
18 “Ganga ganongela gano
giinu mmoaje. Ne namaanyi
banachagwile. Nambu mpaka
oti gatimie Majandiko Machwapi
agalenga, ‘Jwajo jwali chakulya
chango ang'alambwike.’ 19 Nenga
nannengalinge ilebe yenje ngoe
tango nukupitilaje, ibe paibakupi-
tila mpatange kuamini kube
‘nga nenga.’ 20 Nannenge kweli,
ojwampoke jwajo junantuma
amboke ne, na ojwamboke nenga
bapoke abandumite.”

Yesu alondola apakugalukigwa
(Matayo 26:20-25; Maluko
14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Pajomola kulonge genia, Yesu
ngaechuka umwojo ngachala-
kicha kulenga, “Nannenge kweli,
jumwe kati jinu apakung'aluka.”
22 Akinapunji ngabalolana,
baotwije kumanya bannonge
mmene. 23 Jumwe kati ja akina-
punji, jwombe Yesu ojwakampala
muno, akiba atamite papipi na
Yesu. 24 Simoni Petulo ngankiny-
ila nukulenga, “Makonye ba-
longe geniago kwa magambu ga
beneke.”
25 Napunji jwenio ngaegelela
papipi muno na Yesu, ngankonya,
“Angwana, nga beneke?”
26 Yesu ngajanga, “Jwajo
jwambakumpe kipande cha nkate
chanelite muchaani, ngajweno.”
Bai ngatola kipande cha nkate

ngalela muchaani ngampe Yuda
mwana jwa Simoni Isikalioti.
27 Yuda papokela kipande chenie,
Lichetani ngilinnyingila. Yesu
ngannengela, “Champakutenda
ntende chokwe!” 28 Nambu
akibaje wala jumwe kati jabe
ojwatamite pamecha ojwaamanyi
alenga genia kwa magambu gani.
29 Kwa magambu Yuda akiba
mmeka ela kati jabe, bapemelela
Yesu annenge Yuda ajende
akaemele eipaligwa kusikukuu,
andaje annenge apange cha-
chotichela kwa akaocho.
30 Bai Yuda apajomola kutola
kipande cha nkate chela ngapita
panja chokwe. Ikiba kilo.

Amuli nhyono

31 Kuboka tu Yuda, Yesu
ngalenga, “Ngoe Mwana jwa
Mundu akoigwe, na Nnoongo
akoigwe nkati jakwe. 32 Na anda
kibumo cha Nnoongo kiekwike
nkati ja Mwana, bai mwene
Nnoongo apakuekula kibumo
cha Mwana nkati jakwe mwene,
na matenda genia chokwe.
33 Akinangota bango, tango
mbi namangweto kwa kingobu
chenje tu. Mpakumbala, nambu
ngoe nanenge gaga ganalengela
achilongochi ba Akayahudi,
‘Kunyenda mangweto kuotoje
kujenda!’ 34 Nampeganga amuli
nhyono, mpalane andi panam-
palanga mangweto. 35 Anda
mpaline mangweto jika, bandu
mabamanya mangweto makina-
punji bango.”

*Yesu alondola Petulo apakun-
gana*

*(Matayo 26:31-35; Maluko
14:27-31; Luka 22:31-34)*

36 Simoni Petulo ngankonya,
“Angwana nyenda ko?”

Yesu ngajanga, “Kunyenda kuo-
toje kungengama ngoe, nambu
maungengama mwenakandae.”

37 Petulo ngankonya, “Angwana,
kwani kuotoje kunkengama ngoe?
Mbi laachi kuwe kwa magambu
ginu.”

38 Yesu ngajanga, “Bo, mmi
laachi kuwe kwa magambu
gango?” Nannenge tango na
nkokoloko kubekaje mpakungana
patatu.

14

*Yesu Ndela ja kweeli kwa
Awawa*

1 Yesu ngabalengela, “Makaechukaje
mumyojo jinu. Muamini
Nnoongo, nhwaminiange na
nenga uyo. 2 Kachabe Awawa
bango mubi niitamo ndu, ngoe
nyenda kupanga paali kwa
ajili jiinu. Ikabi yeneje kabi
nanengalinge. 3 Anda nyabwile
kumpanganakia paali kwa ajili
jiinu, mambuja kuntolanga ili
namangweto mmegange pambi
nenga. 4 Mijimanyingite ndela ja
kujenda kweno kunyenda.”

5 Tomasi ngankonya, “Angwana,
tumanyije ukwannyenda, tu-
pakuotobo kujimanya ndela
jene?”

6 Yesu ngajanga, “Nenga nga
ndela, na kweeli na bwomi,
abije jwaotwile kujenda ka
Awawa ila kukupetela kwango.
7 Ngabalengela, anda umanyi
nenga, mammanyi na Awawa
bango uyo. Na mpaka ngoe
mammanyi, kabe mabweni.”

8 Filipo ngannengela, “Angwana,
mutulangile Awawa, na twe
aputupala.”

9 Yesu nganyanga, “Ndamite
na mangwetumwe kingobu
choeche, na gwe Filipo umanyije?
Ojwa mweni neenga babweni
Awawa. Nhwotobo kulenga
‘mutulangi Awawa’? 10 Bo Filipo,
kuaminije mbi nkati ja Awawa
na Awawa babi nkati jango?”

Kibokachapena Yesu ngabalengela akinapunji bakwe, “Malobe
ganannenge kwa madalaka gangoje, nambu Awawa bababi nkati
jango, bakamu maengo gabe. 11 Mpaligwa kuamini panenga
nenga mbi nkati ja Awawa na
Awawa babi nkati jango. Andaje,
nhwaminiange kwa magambu
ga ilebe yandenda. 12 Nanenge
kweeli, ojwanhwamini apaku-
tenda ilebe yambakutenda nenga,
abakutenda ata makolongwa
muno, kwa magambu nyenda
kwa Awawa. 13 Na chachoa
chela champa kujopa kwa liina
lyango mandenda, kupala Awawa
balumbigwe nkati ja mwana.
14 Anda unyopangite chachoa
chela kwa liina lyango, man-
denda.

Uhuke ba Nnoongo

15 “Anda umbailinge makamula
Malagilo gango. 16 Nanenga man-
ajopa Awawa nabenia mabampa
jonge jukunnyangata, ojwapaku-
tama na mangweto lemulemu
pangapela. 17 Jweno nga Uhuke
jwa kweeli jwa Nnoongo. Dunia
kuotoje kumpokela magambu
kuotoje kummona wala kum-
manya. Nambu mangweto
mumanyi magambu baigi na-
mangweto na babi nkati jiinu.

18 “Nanekangaje mangweto
ukeba, mainka kabele kwinu.
19 Tango kachoko na jene dunia
jimonaje kabele nambu mang-
weto mammona, na magambu
ne namomi, namangweto uyo
mamma mammomi. 20 Lichoba
lyale palipa kuika mammanya
nenga mbi nkati ja Awawa, na
mangwetomwe mi nkati jango,
nane nkati jinu.

21 “Ojwapokela amuli jango
na kujikengama jweno nga
ojwambala nenga. Na ojwambala
nenga mapaligwa na Awawa
bango na nenga manampala na
kukilaya kujweno.”

22 Yuda jweno Yuda Isikaliotije,
ngannengela, “Angwana, kuoto-
labo mwe kukilaya kwito nukube
kuduniaje?”

23 Yesu ngannyanga, “Mundu
anda ambaile akengame ma-
pundicho gango, na Awawa bango
mabampala, natwe matuika
nukutama nabo. 24 Jwangambala
ukengamaje maboulo gango.
Nililobe elimilijoina lela ngiti
lyangoje, ila lyabe Awawa aban-
dumitage.

25 “Nannengilinge ilebe yene
mangobu mbitango pamwe na
mangweto. 26 Nambu Nnyan-
gati, jweno Uhuke jwa Chwapi,
jwombe Awawa bapakuntuma
kwa liina lyango, mammola kila
kilebe nukunkombokelanga yoa
einanengalinge.

27 “Nanekela tengela, nampe-
ganga tengela jango. Nampe
andi pijitenda duniaje, makabe
nambweleje wala kuechuka.
28 Nganyoanga panannengala, ‘Ne
ndendakujabula, mambuja kabele
kwinu.’ Makambailinge kabi
mmi nalaa, kumagambu nyenda
ka Awawa, benia akolongwa
kumbeta ne. 29 Nannengelanga
genia ngoe tango nukupitilaje,
ibe pagapakupitila mme un-
hwamininge. 30 Nonge kabeje
namangwetomwe ilebe ijingi ku-
magambu nkolongwa jwa dunia
jeno atendakuwika, akwetije
makakala kumbeta ne. 31 Nambu
dunia jipaligwa kumanya napala
Awawa, ngakwamana ndenda
kila kilebe andi Awawa pabaa-
muliche.

“Nnyemange tuboke pamba!

15

Yesu nga nzabibu gwa kweli

1 “Nenga nzabibu gwa kweli,
Awawa bango alemi 2 Kila lutambi

nkati jango lwangapambika
ngoko benia kuluboya, nakila
lutambi olupambike kuluu-
nila kupala lupambike muno.
3 Mangweto mwe mmilingite
chwapi kwa magambu ga nhwalo
go gunanengile. 4 Ntamange
nkati jango, nane mandama
nkati jinu. Andi yene lutambi
kuotwaje jika jakwe kupambika
ngoko nukutamaje munkongo
gwa zabibu, na yene uyo mang-
wetomwe kuotwaje kupambika
ngoko nukutamaje nkati jango.

5 "Nenga nga nzabibu, mang-
weto mwe ndambi. Ojwatama
nkati jango na ne anda mbi
nkati jakwe jweno mapambika
ngoko majingi. Mana na neje,
nhwotolangaje kutenda chachoa
chela. 6 Mundu jwajoa jola
anda nukutamaje nkati jango,
kunneke panja andi lutambi
nu kujoma. Bandu kulokota
ndambi andi yene nukuilekela
pamwoto itinike. 7 Anda ntamite
nkati jango na malobe gango
anda gatamite nkati jinu, bai,
nnyopechachoa chela mampata.
8 Kibumo cha Awawa bango
kibonekane anda mpambike
ngoko majingi nukube akinapunji
bango. 9 Nenga nampailinge
andi Awawa pabambaile nenga,
ntamanga mumapalano gango.
10 Anda nkamwile amuli jango
mantamanga mumapalano gango,
andi yene nenga pangamwile
amuli ja Awawa nukutama
mumapalano gabe.

11 "Nannengile ilebe yenie
mbala laa jango jibe nkati jinu
nalaa jinu jikomale. 12 Jenje
nga amuli jango, mpalane andi
panampala mangweto. 13 Gabije
mapalano makolongwa muno
kupeta mapalano ga mundu
jwaboya bwomi gwakwe ku-
magambo ga kaganja mundu.
14 Mangwetomwe makaganja
bango anda nteilinge ganun-
hwamulicha. 15 Mangwetomwe
nankema kabeje makapakachi,
mana mpakachi kumanyaje
gabatenda angwana mundu,
nambu nenga nankema mang-
weto makaganja kumagambu
nanandulile goa ganajoa kuboka
ka Awawa bango. 16 Mangweto
unjagulingeje ne, nambu ne nan-
chagwile nukuntuma nnyende
mukapambike ngoko, ngoko
agalama, bombe Awawa bampe
chachoachela champa kujopa
kuliina lyango. 17 Bai amuli jango
kwinu nga jenje, mpalane.

Kuchimwa kwa dunia

18 "Anda dunia janchimwa
mangweto, nkombakela jin-
jimwite oti nenga. 19 Makabi
mabandu bapadunia, dunia kabi
jimpaile andi bandu baakwe.
Nambu kwa magambu mangweto
bapaduniaje, ila ne nanchag-
ulinge kuboka padunia, kwa mag-
ambu genia dunia janchimwanga.
20 Nkombokelange aganannen-
gelinge, 'Mmanda nkolong-
waje kumpeta nngwanamundu.'
Anda bandu bambotike ne,
bapakumpotekanga namangweto
uyo, anda bandu bagapenekia
maboulo gango, mabagapenekia
naginu uyo. 21 Nambu genia
goa mabantendela mangweto
kwa magambu mangweto mwe
bango, magambu bumanyije
jwajo ojwa ndumite. 22 Nakabi
nukuwikaje nukulonge nabo,
bakabinagoje mabaja, nambu
ngoe kuotwaje kukikoola kube
banga mabaja. 23 Abanjimwa
nenga, bachimwa Awawa bango
uyo. 24 Ikabi nukutendaje
kwabe eibi yangatenda mundu
jwajotejola, bakabije na mabaja,
nambu ngoe baloile gandendite
ngabanjimwanga na Awawa
bango uyo. 25 Nga kwamaana
gaga gagaandikigwe Mumalagilo

gabe kweli, ‘Batekunjimwanga
pangamalemwa.’
26 “Papakuika nnyangati,
jwenio Uhuke jwa Nnoongo,
jwambakuntuma kwinu kuboka
kwa Awawa, jweno Uhuke
ba Nnoongo, apakunjalakicha
ne. 27 Namangwetumwe uyo
maunjalakicha kwa magambu
makiba na ne pamwe pitumbala.

16

1 “Nannengila genia kupala
mikijilekaje imani jinu. 2 Bandu
bapakumenga mangweto mu-
majumba gabe ga kugongalela.
Kabele kingobu kitenda kuika iba
kila ojwapakunkoma mangweto
akita atenda yapala Nnoongo.
3 Bapakuntenda ilebe yene kwa
magambu bamanyije Awawa, na
bammanyije ne. 4 Bai nannengile
ilebe yene ibe kingobu chakwe
echikipakuika nkombokele na-
nengile.

Maengo ga Uhuke ba Nnoongo

“Nanengilingeje ilebe yenje
kuboka pitumbulaga magambu
nakiba pamwe na mangweto.
5 Nambu ngoe nanyendelela
jwajo ojwandumite, na abije na
jumweje jwangonya nyenda ko?
6 Kwa magambu ngoe nanen-
gelinge ilebe yene, mmilingite
echu mumyojo jinu. 7 Nambu
nanengelinge kweli, mbaya jinu
mangweto ne nyabule, maana
anda nukujabuje Nnyangati jo
aikaje kwinu. Nambu anda
nyabwile, manantuma kwinu.
8 Jwombe apapakuika apakalenge
kweli bandu bapadunia mabaja
gabe, na gapala Nnoongo na
hukumu jakwe. 9 Balemwanga
kwa magambu ga mabaja, babi
kunhwaminije ne. 10 Balemwanga
kwa magambu ga agapala
Nnoongo, kwa yene nyenda kwa
Awawa, mangweto umonangaje
kabele, 11 na balemwanga ku
nhwalo gwa hukumu, nkolongwa
jwa dunia jenje ahukumigwe.
12 “Mbinago nduu gu kunengela,
nambu ngoe kuotoje kugakamula.
13 Nambu apapakuika Uhuke jwa
kweli mabalongelea kukweli joa,
mana ailenga kwa madalaka
gakweje, nambu ainengala aga-
pakujoa, na apakunenge ilebe
ipakuika. 14 Jweno apakun-
goya nenga kwa magambu
apakunnengela gaga agapakupata
kuboka kwango. 15 Yoa ibakweti
Awawa nga yango, ngamana
nengita jweno Uhuke ba Nnoongo
apakunenge gaga agapakupata
kuboka kwango.

Kuwechuka mmojo na laa

16 “Kingobu tango ka-
choko mangwetumwe umonaje,
nakuboka pakingobu kachoko
maumona kabena!”
17 Penia akinapunji bakwe
bange ngabakonyana, “Babi na
mana gako pabatulenge, ‘Tango
kingobu kachoko mangweto
umonaje, na kuboka pakingobu
kichoko maumonage?’ Kabe
alenga, ‘Nukube nyenda ka
Awawa!’ ” 18 Bai ngababe
bakakonyana, “Babi na mana
gako pabalenga, ‘Tango kingobu
kichoko?’ Tumanyije echa lon-
gela.”
19 Yesu ngamanya bapaila
kunkonya, bai ngabalenge, “Bo,
nkonyana magambu ganongila
gala, ‘Tango kingobu kachoko
mangweto umonaje, na kuboka
pakingobu kachoko maumo-
nanga kabele?’ 20 Nanenge
kweli, mangweto mpakuguta nu
kokaleka, nambu dunia jipakube
na laa. Mpakuwechuka nambu
kuwechuka kwinu kuba kugalam-
buka kube laa. 21 Kingobu amama
pabakikombola mwana balola
kuwechuka magambu ga kubinia
kuiike, nambu anda bajomwi

kukikombola kukukomboke ka-
beleje kubinia ko kumagambu
ga laa kube mundu abelwike
padunia. 22 Mangwetu mwe
uyo mmimukuwechuka ngoe,
nambu manunhwikalila kabele,
namangweto mpakube na laa
mumyojo jinu, na laa jene abije
mundu ojwapakuboya kwinu.
23 “Lichoba lyene minyopaje
chachoa. Kweli nanenge, cha-
choa champakajopa Awawa kuli-
inalyango, mabampa. 24 Mpaka
ngoe manajopaje chachoa kuliina
lyango. Nnyopange mangweto
mampata kupala laa jinu jilimbe.

Nijiotwile dunia

25 “Nanengila ilebe yenje
kukichobo nambu kingobu
makiika penia nonge kabeje
kukichobo, ninengela ndaa ga
Awawa. 26 Lichoba lyene
mpakujopa kuliinalyango, na
nanengije mbakajopa Awawa
kumagambu ginu mangweto,
27 mana Awawa bampala mang-
weto, kumagambu mangweto
umbala ne na nhwamini moka
ku Nnoongo, 28 Nenga ngamoka
ka Awawa, nganhika padunia
nangoche ndenda kujileka dunia
na kubuja ka Awawa.”
29 Bai akinapunji baakwe
ngabanenge, “Hoo! Ngoe
nnenga kindema muno panga
kichobo. 30 Ngoe tumanyi mwe
mmanyi kila kilebe, kibije kilebe
chukunkonya mundu jwajoa,
na yene tuamine mmoka ku
Nnoongo.”
31 Yesu ngaba janga, “Bo,
nhwamininge ngoe? 32 Kingobu
kitenda kuika, kabe kiike, iba
mangweto mmoa mmaganga
mpwilikine kila mundu kachakwe
na ne uneka jika jango. Pi-
bile, nambu ne jika jangoje,
magambu Awawa babi pamwe
na ne. 33 Nanengelinge ile
yenje ili mmegange na tengela
kukulondana nanenga. Dunia
jipakumpeganga kulaga, nambu
nhwimbililange! Ne nijiotwile
dunia!”

17

Yesu bajopela akinapunji bakwe

1 Yesu apajomola kulenga
genia, ngalola kunani kumbengu,
ngalenga, “Awawa, mangobu
gaike! Mankoleye Mwana jwinu
na jweno Mwana apate kunko-
leya. 2 Andi yene ngamampe
mwanajwinu kinala kubandu
boa, kupala mapegange bwomi gu
machoba goa pangapela kubenia
boa abamapile. 3 Nabwomi gwa
machoba goa pangapela nga
gongono, bummanye mwenga
mammi jika jinu Nnoongo jwa
kweli, nukummanya Yesu kilisto
oju muntumite. 4 Nenga nankolie
pamba padunia, ngamilishe
liengo eliumbile ndende. 5 Ngoe,
Awawa, ungoleye nnongi jinu
kukibumo cha ngweti tangu
nukupanganaje dunia.
6 “Nantendite mmanyikane ku
bandu baba abaumbile kuboka
kudunia. Bakibanga bandu binu,
nane ngumbe babe bango. Na
benia bilikamulinge lilobe linu.
7 Ngoe bamanyi kila echiumbile
kibokita kwinu. 8 Nenga napilan-
gite malagilo agaumbile, na benia
bapokalinge, bamanyangite kweli
mokite kwinu, na baamininge
mwenga makande kunduma.
9 “Najope angweto, nijijope
duniaje, nambu najopela bum-
bile, gambu nga binu. 10 Goa
gambinago nga ginu, naginu
nga gango, na kibumo chango
kibonakine mubenia abaumbile.
11 Na ngoe nhika kwinu. Mbik-
abeje padunia nambu angweto
babi padunia. Awawa Bach-
wapi! Kwa makakala ga liina
linu eliumbile, chonde malole-
lange gwicho babegange kilebe
chimwe. 12 Apanakibanabo,

nenga nganalolelanga gwicho
kumakakala ga liina linu liumbile.
Nenga nalolile, abije ata jumwe
jwajomwike. Nambu jwajo
jumwe mwana jwa obite ili Ma-
jandiko Machwapi gatimie. 13 Bai
ngoe nhika kwinu, nanongile
ilebe yenje padunia, ili baotolange
kutama kwambone mulaa jango.
14 Nenga napilangite malagilo
giinu, na bandu bapadunia
ngabaachimwanga, magambu
angweto bapaduniaje, andi
yene nenga napadunia panoje.
15 Nyopa maboyange paduniaje,
nambu nyopa malolele na jwajo
Mmaja. 16 Angweto bapaduniaje
andi nenga nambi bapikilamboje.
17 Bajeguye kwa kweli, lilobe linu
nga kweli. 18 Anda yene ungingita
padunia, nane uyo natumangite
padunia. 19 Na kwa magambo
gabe namwene nikilumike kupala
namangweto uyo bajeguigwe
mukweli.
20 "Najopilanga angwetotuje,
nambu najopelanga na bange
bandu abapa kuamini nenga
kuboka mulilobe lyabe. 21 Nyopa
ili booa babe kilebe chimwe.
Awawa! Nyopa babe nkati jito,
andi nyene mwe pammile nkati
jango nane nkati jinu. Nyopa
babe kilebe chimwe ilidunia
jipate kuamini mwenga maungin-
gite. 22 Neenga napilangite
kibumo uchache chamamba
nenga, ili babe kilebe chimwe
andi twe tubi kilebe chimwe.
23 Nenga mbe nkati jabe namwe
mme nkati jango. Nanyopa
malimbie na kube kilebe chimwe,
ili dunia jimanye mwenga nte
kunduma na ntenda kapala
angweto andi paumbala nenga.
24 "Awawa! Mbala aba abaum-
bile, babe pamwe nane penia
pambile, ili bakibone kibumo
chaumbile, kwa magambu mam-
bai tango nukupanganaje dunia.
25 Awawa Bambone! Dunia
jummanyije, nambu ne numanyi,
nangweto bamanyi mwenga
maundumite. 26 Nammekite
umanyikane kwabe, manyen-
dekea kutenda nyene, ili ma-
palano gaminago kwango ube
nkati jabe, nane mbe nkati jabe."

18

Yesu bammeka mumakakala
(Matayo 26:47-56; Maluko 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu apalongela genia,
ngajenda kwiye ja lukemba
olukemigwa Kidiloni, najweno
pamwe nakinapunji bakwe. Paali
penia pakiba na bositani, najweno
Yesu ngajingi mweno pamwe
nakinapunji bakwe. 2 Yuda,
ojwang'aluka Yesu, apamaanyi
paali pena, kila kingobu Yesu
akongana na akinapunji bakwe
kweno. 3 Bai Yuda ngato kikundi
cha manjolinjoli na akalenda
kuboka kwa akakung'i akolo
na Mafalisayo, ngaika nabo
pabositani bapotwi muli, niim-
belembele na chilaa. 4 Yesu, kongo
akamanya goa agapakumpata,
ngapitila, ngabakonya, "Mam-
palanga meneke?"
5 Nabenia ngabannyangula,
"Yesu jwa ku Nazaleti!"
Yesu ngabalengela, "Nganenga."
Yuda ojwa akanng'aluka Yesu,
akiba ajemite penia pamwe
nabo. 6 Bai Yesu apabalengelinge,
"Nganenga," ngababuja unyuma,
ngabagweganga pae. 7 Yesu
ngabakonya kabele, "Mampala
mene?"
Ngabannyangula, "Yesu jwa ku
Nazaleti!"
8 Yesu ngabalengela, "nanen-
galinge nganeenga. Anda um-
bala nenga malekange angweto
bajabulange." 9 Alenga genia ili
gapate kutimia gaga agaakalenga,
"Baba abaumbile nunhwoiteje ata
jumwe."
10 Simoni Petulo akiba na
upanga, bai ngaucholomola,

nganhweketa lichikilo lya kalelo
mmanda jwa akung'i akolo.
Mmanda jwenio akemigwa
Malukusi. 11 Bai Yesu ngannenge
Petulo, “Mmuye upanga gwinu
muala. Bo, nakanyweje kikombe
cha matecho echibambi Awawa?”

Yesu nnongi ja Nkung'i Nkolongwa ojwakonda Anasi

12 Kikuta cha akalenda, na
akolongwa babe na akalenda
ba Akayahudi ngabampuki Yesu,
ngabantaba 13 ngabampeleka
oti kwa Anasi. Anasi nga
akimundu analome ba Kayafa,
benia bakiba Akung'i Akolongwa
chaka chene. 14 Jwenio Kayafa
ngaojwa balengela Akayahudi
nga mbaya mundu jumwe awe
kumagambu ga bandu.

Petulo ankana Yesu
(Matayo 26:69-70; Maluko 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Simoni Petulo pamwe na na-
punji jonge ngabankengama Yesu.
Napunji jonge jweno akate ku-
manyikana kwa akung'i akolo,
uyo ngajingi pamwe na Yesu
unyumba panchana pa akung'i
akolo. 16 Nambu Petulo akiba
ajemite panja, papipi na nni-
ango. Bai napunji jonge jweno
ojwakiba amanyikine kwa akung'i
akolo ngapita panja ngalonge na
mmanda munkege, nnende nni-
ango, ngannyingia Petulo un-
yumba. 17 Munkege nnenda jwa
nniango ngankonya Petulo, “Bo,
namwe uyo nga bamwe ba akina-
punji ba mundu ojojo?”
Petulo ngannenge, “Neje!”
18 Akabanda na akalenda bak-
iba bakoite mwoto kumagambu
pakiba na malili, ngaba jotanga
mwoto. Jwombe Petulo akiba
ajemite pamwe nabo ajota mwoto.

Akung'i akolo bankonya Yesu
(Matayo 26:59-66; Maluko 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Bai Akung'i Akolongwa ngaba
nkonyeke Yesu nhwalo gwa
akinapunji bakwe na maboulo
gakwe. 20 Yesu ngannyangula,
“Nongile na kila mundu goa
pukongolou. Kila kingobu
mbundiche munyumba ja kuny-
opa Nnoongo na munyumba ja
Nnoongo, paali apabakongana
Akayahudi boa, na wala nengi-
tije chachoti chela kwa kuiya.
21 Kwa nike ungonyekea nenga?
Makonyekea baba abajoaninge
nike nalengelinge. Angweto
bamanyi aganalengelinge.”
22 Yesu palenga genia nnendei
jumwe ojwa kiba ajemite penia
ngamputa likopi nukulenga, “Bo,
nga apamajanga akung'i akolo?”
23 Yesu ngannyanga, “Anda nen-
gite mabaja, nchalakiche ubaja
gweno, nambu anda nengite gam-
bone, mboni umbuta?”
24 Bai Anasi ngampeleka Yesu
abi atabigwe, kwa akung'i akolo
Kayafa.

Petulo ankana Yesu kabele
(Matayo 26:71-75; Maluko 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Petulo akiba penia ajota
mwoto. Bai ngabankonya, “Bo,
namwe uyo ngabamwe ba akina-
punji bakwe?”
Jwenio ngakana nukulenga,
“Neje!”
26 Jumwe jwa akapakachi ba
Akung'i Akolongwa, nnongo gwa
ojwaeketigwa lichikilo na Petulo,
ngankonya, “Bo, mwe namwenije
kukijongo pamwe na jwenio?”
27 Petulo ngakana kabele,
kingobutu nkokoloko ngabeka.

Yesu nnongi ja Pilato
(Matayo 27:1-2,11-14; Maluko 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Bai pakiba kilokilo, nga-
bantolanga Yesu kuboka kwa
Kayafa, ngabampeleka kuboma.
Nangweto kupala baotolange
kulye Pasaka, bajingilingije

unyumba ja boma bakanangita
kube nuchaapu. 29 Kwa nyene,
Pilato ngapita panja, ngalenga,
“Mmilingiti na machitaka gani na
mundu jonjo?”

30 Ngabannyangula, “Anda jonjo
akabi na malemwaje kabi tunetitije kwinu.”

31 Pilato ngabalengela, “Aja,
muntolange mmenimangweto,
maka nhwukumu ukengama na
malagilo ginu.”

Akayahudi ngaba nnyanga,
“Twe tukwetije amuli ja kunkoma
mundu jwajotijola.” 32 Itendigwa
nyenie japata kulenganila malobe
agalenga Yesu kulaya apakuwe
kiwe nike.

33 Pilato ngajingi kabe unyumba muboma, ngankema Yesu
nukunkonya, “Eti mwe ngama
ngwana ba Akayahudi?”

34 Yesu ngannyanga, “Bo, genia
nga malobe ginu au bange batennengela mialo jango?”

35 Pilato ngannyangula, “Bo,
ne Nayahudi? Bandu binu na
akakung'i bannetite kwangone.
Ntendite nike?”

36 Yesu ngannyanga, “Kingwana
chango chapa dunia jenjeje. Anda
kingwana chango chakabi cha
dunia jenje, akapakachi bango
kabibambutanile nakabekigwaje mumaboko ga Akayahudi.
Nambu ngoe kingwana chango
nga chapambaje.”

37 Penia Pilato ngannengela,
“Bai mwe nga Mangwana?”

Yesu ngajangula, “Mwe nnengite kutenda nenga Nangwana.
Nenga melwike kwa magambu
genia, na magambu genia nhike
padunia nijichalakiche kweli ku
bandu kila mundu jwabi mukweli
jenie kumbenikia.”

38 Pilato ngannenge, “Kweli nga
nike?”

Yesu aukumigwa kuwe
(Matayo 27:15-31; Maluko 15:6-20; Luka 23:13-25)

Pilato apalenga genia, ngabajendele kabele Akayahudi panja,
ngabalengela, “Nenga mbikulolaje lilemwa lyalyoa kwakwe.
39 Nambu lubi lukobo nenga kunnekeke mpungwa jumwe mangobu ga Pasaka. Bai mpalanga
nannyogolelange Nngwana jwa
Akayahudi?”

40 Penia ngabatenda manjega,
“Ije! Jwenio je, manyogolele Balaba!” Balaba jwenio akiba mpoki.

19

1 Bai Pilato ngaamulicha
Yesu atoligwe aputigwe iboko.
2 Manjolinjoli ngagaloka ulembalemba gwa miba, ngabankwindiya umutwe, ngagankwindiya ngobo ndandamau
jibakwindanga akangwana.
3 Kunhwikalila nnongi jakwe
nukulenga, “Shikamoo, Angwana
ba Akayahudi!” Ngabamputa
makopi.

4 Pilato ngapita panja kabele,
ngabalengela, “Nnolange, nanneta panja kwinu, mmegange
mmanyi neenga nagabwenije
malemwa gagoa kwakwe.” 5 Bai
Yesu ngapita panja, akwindite
ulembalemba gwa miba nilijou
libakwindanga akangwana. Pilato
ngabalengela, “Nnolange! Mundu
jwene nga ojo.”

6 Akakung'i akolo na akalendei pabammona ngabatondobea
lilobe, “Mammambe munchalaba!
Mammambe munchalaba!”

Pilato ngalenga, “Bai mantolange, mmene mangweto
makammambe munchalaba, magambu ne nagabwenije malemwa
gagoa kwakwe.”

7 Akayahudi ngabannyanga,
“Twenga tukweti Malagilo, nakagakengama magambu ga Malagilo

genia mpaka awe, magambu
akitenda Mwana jwa Nnoongo.”
8 Pilato apajoa malobe genia
ngajogopa muno. 9 Bai Pilato nga-
jingi muboma kabele, ngankonya
Yesu, “Mmoka kole mwe?”
Nambu Yesu ajangitije. 10 Pilato
ngannengela, “Kulongelaje na
nenga? Bo, umanyije kutenda
ngweti kinala chu kunnekekea ni
kinala chu kummamba?”
11 Yesu ngajanga, “Makabije
na kinala chachoa kwango, ak-
abi Nnoongo nukumpeje. Mag-
ambu genia, jwajo ojwangamuye
ne kwinu abi na mabaja mako-
longwa muno.”
12 Pilato apajoa genia, ngapala
ndela jukunnekekea, nambu
Akayahudi ngabachobela man-
jega, “Anda manekakie mundu
jonjo, mwe maganjaje na nkolo
jwa kilambo cha Loma. Kila
mundu ojwakitenda nngwana
ankana nkolo jwa kilambo cha
Loma!”
13 Pilato apajoa malobe geniago,
nganneta Yesu panja, ngatama
pikitebwe cha hukumu, paali
papakemigwa “Sakafu ja Maga-
nga” kwa kilonge cha Akaebula-
nia, ikonda Gabatha. 14 Ikiba
kingobu cha nalumu, lichoba lya
kupangania Pasaka. Pilato nga-
balenge Akayahudi, “Jwenio Nng-
wana jwinu!”
15 Angweto ngabatondobea
lilobe, “Mankome! Mankome!
Mamambe munchalaba!”
Pilato ngabakonya, Bo, nam-
mambe nngwana jwinu?
Akakung'i akolongwa ngaba-
janga, “Twenga tukwetije
angwana nambu nkolongwa jwa
Loma tu!”
16 Penia, Pilato ngankamuya
Yesu mumaboko ga Akayahudi ku-
pala bammambe munchalaba.

Yesu abambigwa munchalaba
(Matayo 27:32-44; Maluko 15:21-32; Luka 23:26-43)

Bai ngabantola Yesu. 17 Na
jwenio ngapita panja kongo
apotwi nchalaba gwakwe kujenda
paali papakemigwa “Kitongo
cha Mutwe” Kwa kilonge cha
Akaebulania ikonda Goligota.
18 Penia nga pabammamba Yesu,
uyo bakabamba bandu bange
abena, jumwe kingonu cha kalelo
na jonge kingonu chakwe cha
kangeja, Yesu panakati jabe.
19 Pilato ngaandika litangacho
ngabeka panani ja nchalaba.
Echibaandika, “Yesu ju Kunaza-
leti, Nngwana jwa Akayahudi.”
20 Akayahudi ajingi ngabachoma
litangacho lyene, mana paali pe-
nia pabambigwa Yesu pakiba pa-
pipi na Panyini. Kabe litangacho
lyene likaandikigwa kwa kabila
ja Kiebulania, Kilatini, na Kigiliki.
21 Bai akakung'i akolo ngaban-
nenge Pilato, “Makaandikaje,
‘Nngwana jwa Akayahudi ila,
Mundu jwenio alengita, nenga
nangwana ba Akayahudi.’ ”
22 Pilato ngajanga, “Gaandike,
andike!”
23 Manjolinjoli kuboka pa
kumamba Yesu, ngabatolanga
ngobo yakwe, ngababagana
mapungu ncheche, lipungu limwe
kila linjolinjoli. Ngabatolanga na
kanju jaakwe, kanju jene jikiba
ilokigwe kukipande chimwe tu,
janga nchono. 24 Bai genia
manjolinjoli ngagabeka machab-
uli, “Takapachulaje, nambu tu-
tendi kiumbuumbu jibe jabene.”
Nhwalo gweno utendigwa ili
gatimie Majandiko ga Machwapi
gagalenga,
“Ngababagana kikwindo chango,
na ngobo yango ngabapigi kula.”
Bai yene ngapagatenda manjolin-
joli.
25 Papipi na nchalaba gwa Yesu
bakiba bajemangite Amamundu,
na alombo ba amamundu,
Maliamu aanaba Kilopa, na
Maliamu Magidalena. 26 Yesu

pababona amamundu, na papipi
nabo ajemite jwajo napunji
jwampaile, ngabalenge ama-
mundu, “Amama, nnola, jweno
nga mwana gwinu.”
27 Kuboka penia nganenge na-
punji jo, “Nola, benia nga am-
abinu.” Na kuboka kingobu che-
nie napunji jo ngabantola atame
kachabe.

Kiu cha Yesu
(Matayo 27:45-56; Maluko 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Kuboka penia Yesu ngalola
goa gatimie, na ili Majandiko
Machwapi gapate kutimia,
ngalenga, “Nola nyota.”
29 Penia pakiba na ntungati
utweli siki. Penia ngabach-
wika litonji musiki ngababeka
mulutela lwa isopo, ngabammeka
pakano. 30 Yesu pachwena siki
jenie, ngalenga, “Galenganile!”
Kuboka penia ngakotima
mutwe, ngajomoka.

Yesu aomigwa nkuki pulubao

31 Ikiba ijumaa, lichoba li
kupangana. Yene kukupala
mibele jikatamaje mumichalaba
lichoba li Kupomalela, mana
lichoba lyene li Kupomalela likiba
likolongwa, Akayahudi ngabany-
opa Pilato makongono ga benia
ababambigwa gatwekuligwe na
mibele jabe jiboigwe. 32 Bai man-
jolinjoli ngagajenda, ngagatweku
makongono ga jwajo mundu ju
kutumbula na jwajo jwa pili
benia bakiba bakabambigwa
pamwe na Yesu. 33 Nambu
pabanhwikalila Yesu, ngabalola
awile, ku yene bantunwije
makongono. 34 Linjolinjoli limwe
ngalyampojola pulubao kwa
nkuki, ni kingobu tu ngijipita
myai na mache. 35 Mundu
ojwaubweni nhwalo gwenio
achalakiche kupala mangweto
mpate kuamini genia galongile
nga ga kweli, kabe benia bamanyi
balonge kweli. 36 Nhwalo gweno
utendigwa kupala Majandiko
Gachwapi galenganile, “Kubeje
wala kiupa chakwe chimwe
chikipa kutwekuligwa.” 37 Kabe
Majandiko gange galenga, “Bandu
mabannolakea jwajo jubampo-
jwile.”

Machiko ga Yesu
(Matayo 27:57-61; Maluko 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Kuboka pa genia, Yusufu ju
kilambo cha Alimatayo, ngannyo-
opa Pilato ampe mmele gwa Yesu.
Yusufu akiba napunji jwa Yesu,
nambu jwachili, gambu bajogopa
akiilongoi ba Akayahudi. Bai,
Pilato ngajeketela. Yene Yusufu
ngajenda, ngautola mmele gwa
Yesu. 39 Jwombe Nikodemo
jweno akanyendele Yesu machoba
ga unyuma kilo, ngaika kongo
apotwile kiwanga cha mauta ga
manemane na ubani kilo salasini.
40 Bai ngubutola mmele gwa Yesu,
ngaubiligila chanda pamwe na
ilebe inakunungila andi lukobo
lwa Akayahudi machiko gabe.
41 Paali penia pabammamba
Yesu pakiba kijongo, ni kijongo
chenie likiba likabuli liyono
tango lyanga nchika mundu.
42 Bai kumagambu ga maengo
ga Akayahudi ga kupanganikia
lichoba lya Kupomolela, na ku-
magambu likabuli libile, ngabam-
meka Yesu mwenio.

20

Likabuli jika
(Matayo 28:1-8; Maluko 16:1-8; Luka 14:1-12)

1 Kindabi ndabi Jumapili, pak-
iba tango nu lubendu, Maliamu
Magidalena ngajenda kulikabuli
ngalibona libwe lela liboigwe
paniango gulikabuli. 2 Bai nga-
jenda lubelo mpaka kwa Petulo
na jwajo napunji jonge ojwampai
muno Yesu, ngabalengelanga,

“Bammoite Nngwana mulikabuli,
na tukumanyije kubummekite.”

3 Petulo pamwe na napunji
jongi jola ngabajendanga kulik-
abuli. 4 Boa akabele babutuka
lubelo nambu jwajo napunji jongi
jola ngabutuka kumpeta Petulo,
ngalongelela kuika kulikabuli
ko. 5 Palita na kulinga mulik-
abuli ngakibona chanda, nambu
ajingije nkati. 6 Simoni Petulo
na jweno ngaika akankengama,
ngajingila mulikabuli. Mweno
ngakibona chanda, 7 na kitam-
bala chache chabantabali Yesu
umutwe. Kitambala chenie
kikiba pamweje na chanda
ila kikiba kitundanigwe kibi
pajika jakwe. 8 Kubokapenia
jwajo napunji jwalongalile kuika
kulikabuli, ngajingi uyo nkati
ngalola, ngaamini. 9 Bakiba
tango banamanyaje Majandiko
Machwapi gagalenga mpaka
ayoke kuboka kwa abawile.
10 Bai akinapunji benia ngababuja
kachabe.

*Yesu ampitila Maliamu Magi-
dalena*
*(Matayo 28:9-10; Maluko 16:9-
11)*

11 Maliamu akiba ajemite panja
ja likabuli, akaguta. Kongo abi
tango akaguta, ngalita nukulinga
mulikabuli, 12 ngababona aka-
pakachi abele bakwindite ngobo
nhuu, batamite pubugonike
mmele gwa Yesu, jumwe ku-
mutwe na jonge kamakongono.
13 Akapakachi benia ngabakonya,
“Amama mbona ntenda kuguta?”

Jwombe ngajanga, “Baboyan-
gite Angwana bango, na nuku-
manyije kababekite!”

14 Kuboka pa kulenga genia,
ngatendabuka unyuma, ngamona
Yesu ajemite penia, nambu
amanyije kutenda Yesu. 15 Yesu
ngankonya, “Amama, nng'uta
nike? Mampala meneke?”

Maliamu apemelela jweno
nnendei jwa bostani, ngannenge,
“Angwana anda mwe ntekumoya,
unengele kamabekite, nane
nakatole.”

16 Yesu nganenge, “Maliamu!”

Na jweno Maliamu ngatend-
abuka nganenge Kiebulania,
“Laboni!” Laboni mana gakwe
Apundichi.

17 Yesu nganenge, “Makanga-
muje, magambu nanajendaje
tango kunani ka Awawa. Nambu
nnyende kakanuna bango
makalengele, ‘Nyenda kunani ka
Awawa bango na Awawa binu,
Nnoongo jwango na Nnoongo
jwinu.’ ”

18 Yene Maliamu Magidalena
ngajenda kwa akinapunji nga-
balenge nhwalo gweno babweni
Angwana, na banengi genia.

*Yesu bapitila akinapunji bakwe
(Matayo 28:16-20; Maluko
16:14-18; Luka 24:36-49)*

19 Ikiba kimuyo ja lichoba lyene
lya Jumapili. Akinapunji bakiba
bakongine pamwe unyumba,
ni milyango jakiba jijigaligwe
magambu batenda kajogopa achi-
longochi ba Akayahudi. Bai Yesu
ngaika, ngajema panakati jabe,
ngabalenge, “Tengela jibe kwinu.”
20 Pajomola kulenga genia, nga-
balaya maboko gakwe na lubao
lwakwe. Bai akinapunji bakwe
ngabaala mojo muno kabona
Angwana. 21 Yesu ngabalenge
kabele, “Tengela jibe kwinu!
Andi Awawa apabandumite ne
na ne nantuma mangweto.”
22 Kuboka penia ngabalumika
angweto na kalenge, “Mpokelange
Uhuke jwa Chwapi. 23 Anda
malekekeinge bandu mabaja gabe
balekekeigwe anda nakalekekeje
balekekeigwaje.”

Yesu na Tomasi

24 Tomasi jumwe jwa aki-
napunji komi na abena, ojwa

kemigwa Mabela, akibaje pamwe
na angweto kingobu paika
Yesu. 25 Bai baba akinapunji
bangiba ngabanenge, “Tabweni
Angwana.”
Tomasi ngabalenge anda,
“Nagabwenije mabalilo ga michu-
mali mukubokojabe na kubeka
lukonji lwango palibalilo gena, na
kubekaje luboko lwango pulubao
lwabe, aminije.”
26 Bai kuboka pa machoba nane
akinapunji bala ngabakongana
kabele unyumba, bakiba na
Tomasi. Na milyango mujigale,
nambu Yesu ngaika ngajema
panakati jabe, ngalenga, “Ten-
gela jibe kwinu.” 27 Kuboka
penia ngannenge Tomasi, “Nnete
lukonji lwinu pamba na mag-
abone maboko gango, nnete
lukonji lwinu na meke pulubao
lwango. Makabe na mbweleje,
nhwuamini!”
28 Tomasi nganyanga, “Angwana
bango na Nnoongo jwango!”
29 Yesu nganenge, “Bo,
nhwamini magambu umweni?
Mbaya abaamini nukumonaje,
nambu baamininge.”

Magambu ga kuandika kitabu chenje

30 Yesu akalaya iingi yi ikobo
ijingi nnongi ja akinapunji
bakwe yenge yangaandikigwa
mukitabu chenje. 31 Nambu yenje
iandikigwe ili mpate kuamini
Yesu nga Kilisto, Mwana jwa
Nnoongo, na kukunhwamini
mpatange kube na bwomi kwa
makakala ga liina lyakwe.

21

Yesu bapitilanga akinapunji saba

1 Kuboka pagenia, Yesu
ngabapitila akinapunji bakwe
kabele umbwega ja lilaba lya
Tibelia. Ngaba pitilanga yene,
2 Simoni Petulo, Tomasi ojwa
kemigwa mabela, Natanaeli,
jukukilambo cha Kana Galilaya,
ingota ibele ya Zebedayo na
akinapunji bakwe bange abele,
bakibanga boa pamwe. 3 Simoni
Petulo ngabalenge, “Nyenda
kulopola yamaki.”
Bombe ngabannengela, “Na
twe tupakulongwana namwe.”
Bai ngabajenda, ngabaombe
muntumbwi, nambu kilo jene
bapatangitije kilebe. 4 Pitumbula
kuchee, Yesu akajema umbwega
ja lilaba likolo. Nambu akinapunji
bamanyije kutenda jwenio akiba
Yesu. 5 Bai Yesu ngabakonya,
“Achikakombo mpatiteje ya-
maki?”
Ngabajanga, “Tupatitije kilebe.”
6 Yesu ngabalengela, “Nnekele
lipelele kingonu chakalelo ja
ntumbwi, namangweto mampata
yamaki.” Bai ngabalekela lipelele
nambu ngoe baotwije kuuta ka-
bele, magambu ikajoloka yamaki.
7 Penia napunji jwajo ojwa-
paligwe na Yesu ngannenge
Petulo, “Ngangwana!” Simoni
Petulo apajowa Ngangwana,
ngakitaba ngobo jakwe maana
akiba makengele, ngagoloke
umache. 8 Nambu baba akina-
punji bange ngabaika kumbwani
na ntumbwi kongo bakauta
lipelele elitweli yamaki. Bakiba
kutaalije na kujomo, ila bakiba
kube kipemo cha meta mia jimwe
kuboka muluboga. 9 Pabaika
kujomo ngabaubona mwoto gwa
makala upambigwe na panani
jakwe pabekigwe yamaki na
nkate. 10 Yesu ngabalengela,
“Nnetange pamba yenge yamaki
yannopwile.”
11 Bai Simoni Petulo ngaombe
muntumbwi, ngajomboka mpaka
kujomo lipelele lyale elitweli ya-
maki ngolongolo mia jimwe na
amusini na itatu, naiganukube
yamaki ndu yene lipelele liny-
opwikije. 12 Yesu ngabalengela,

“Nhwikange nnabuke.” Akibaje
wala jumwe kati ja akinapunji
jwajigite kunkonya Yesu, “Mwe
mabene?” Maana bamanyi benia
Angwana. 13 Yesu ngaika, ngatola
nkate, ngabape. Ngatenda uyo na
yamakiye.
14 Penia pakiba kingobu cha
patatu Yesu kapitila akinapunji
bakwe kuboka ja kuyoka kuboka
kwa abawile.

Yesu na Petulo

15 Pabajomola kulye, Yesu
ngankonya Simoni Petulo, “Si-
moni mwana jwa Yohana! Bo,
umbaile nenga kupeta ababa?”
Petulo ngajanga, “Umo
Angwana, umanyi nenga nam-
paile mwe.”
Yesu ngannengela, “Nng'oye
yana yamambelele gango.” 16 Yesu
ngannenge mala ja pabele,
“Simoni mwana jwa Yohana,
umbaile?”
Petulo ngajanga, “Umo
Angwana, umanyi nampaile.”
Yesu ngannengela, “Nng'oye
mambelele gango.” 17 Yesu
ngankonya mala ja patatu,
“Simoni mwana jwa Yohana, Bo,
umbaile?”
Petulo ngaechuka magambu
ankonyite mala ja patatu, “Um-
baile?” Ngannengela, “Angwana,
mwe mmanyi goa. Mwe mmanyi
kutenda mbi kumpala.”
Yesu ngannengela, “Nng'oye
mambelele gango. 18 Nannengela
kweli, pamakiba makakombo
mayobalile kujenda okumpaala.
Nambu pampakube machiokolo
mpakutondobea maboko ginu,
na mundu jonge apakuntaba na
kumpeleka kwangapala kujenda.”
19 Kukulenga genia, Yesu alondola
kiu chapakuwe Petulo na kunkoya
Nnoongo. Kuboka penia ngannen-
gela, “Ungengame!”

Yesu na jwajo napunji jonge

20 Penia Petulo ngatend-
abuka, ngammona jwajo napunji
ojwampaile Yesu akakengama na-
punji jwenio ngajwajo jwatamita
papipi na Yesu kingobu cha kulye
ndalilo na kunkonya, “Angwana
ngabeneke abapakung'aluka?”
21 Bai Petulo apammona jweno,
ngankonya Yesu, “Angwana, ojo
bo?”
22 Yesu ngannyanga, “Andambai
aigale mpaka pambakuika, gan-
husu nike? Ungengame!”
23 Bai nhwalo gweno ngu-
ujoanika kubene akangweto-
jika napunji jwenio ajomokaje.
Nambu Yesu annengije kutenda
ajomokaje. Ila ngalenga, “Anda
mbala aigale mpaka pambakuika,
ganhusu nike?”
24 Jwenio nga napunji jwacha-
lakicha genia nu kugaandika. Na
twe tumanyi agalongile nga kweli.

Kupela

25 Ibi ilebe yenge ijingi yaten-
dite Yesu. Yene ikaandikigwe
yoa, chimwe chimwe, mbemele
ata dunia jene jakabi ikwelitije.

Itendwa
Ya Achandundame Kilongoi

Kitabu chi Itendwa ngi milando nhwalo gu kutumbula kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na bandu benia pabakwela kuboka ku Yelusalemu mpaka ku Yudea na ku Samalia na mpaka kwiye kilambo yene, andi yene Yesu pabalengelanga akinapunji bakwe tangu nukujabwaje kumbengu (Itendwa 1:8). Kitabu chenje kiandikigwa na Luka uyo jwaandika kitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwe na Luka. Ojwakiba nng'anga na ojwaingikia kukipola muno nu kuiandika ilebe andi pikiba. Luka nganhwandakila Teofilo kitabu chi itendwa cheno ni kitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Luka. Teofilo jwenio akiba Nng'iliki, nambu kitabu chenie kipemaligwa kiandikigwa gambu ga bandu boa abunhwamini Kilisto pamwe na Akagiliki boa na Akayahudi (Lipungu lya 1:1).

Kitabu chenje kipemeligwa kiandikigwa kati ja chaka cha 60-64 kuboka pukubelekwa Kilisto, kitabu chenje pikipela kilaya Paulo akiba tango mukipungo. Uyo Luka atyanga pamwe na ndundame Paulo na ipemeliligwa kitabu chenje kiandikigwa ku Antiokia. Kitabu chi Itendwa ngu kujendekea kukitabu chu Nhwalo Gwambone guandikigwa na Luka kitumbu papa patoligwa Yesu kujenda kumbengu. Kupala kwa Luka kuandika kitabu chenje kubi telatu nu ukwako kukuandika Nhwalo Gwambone. Ampala Teofilo, pamwe na bandu abakiba bakajonjakeka mukunhwamini Kilisto bamanye kwambone kwa gababoligwe yene ngaandika tela kila kilebe pikipitile mukutama kwa Yesu padunia nu kwela kwa imani ju kunhwamini Kilisto.

Kitabu chi Itendwa kitubeki kilandanakio cha bandu abatumbula kunhwamini Kilisto ni kibonekana na mana ga bandu kutama mukunhwamini Kilisto. Kilandanakio cha achandundame kitulaya ndela ju kuyobalela makakala gi Uhuke jwa Chwapi mukutangacha Nhwalo Gwambone kwa bandu bange.

Agabi mukitabu

- Pukutumbula Uhuke jwa Chwapi aika kwa akinapunji na bandu abunhwamini Kilisto batumbu kujonjekeka (Lipungu lya 1:1-8:1).
- Kabe bandu abunhwamini Kilisto bapotekigwa nu kutumbu kujomboka kuboka ku Yelusalemu kujenda kukilambo chenge (Lipungu lya 8:2-12:23).
- Kubokapenia Paulo atumbu myanja jakwe ji kimisheni (Lipungu lya 12:24-14:28).
- Kabe libalacha likongana ku Yelusalemu agabapaligwa kutenda ku bandu abatumbu kunhwamini Kilisto (Lipungu lya 15:1-35).
- Kabe Paulo abwele mwanja gwakwe gwa pabena gu kimisheni (Lipungu lya 15:36-18:22).
- Kubokapenia ajenda mwanja gwakwe gu kimisheni gwa patatu (Lipungu lya 18:23-20:38).
- Kabe Paulo bampukila ku Yelusalemu (Lipungu lya 21-26).
- Pukujomolela Paulo bampeleka ku Loma (Lipungu lya 27-28).

1 Mana Teofilo,

Mukitabu chango chinalongola kuandika minhalo joa ejakamula Yesu nu kubola kuboka patumbula maengo gakwe, 2 mpaka lichoba elyatoligwa kujenda

kumbengu. Apakiba tango
nukutoligwaje kujenda kum-
bengu, ngabapeganga malagilo
achandundame abapambuligwe
kupetela Uhuke jwa Chwapi. 3 Ku
kingobu cha machoba makomi
ncheche kuboka pa kiu chakwe
ngabapitilanga pajingi kwa ndela
ndu kulaya akiba mmomi.
Ngabammona na jwombe ngalon-
gela nabo nhwalo gwa Kingwana
cha Nnoongo. 4 Na apabakongana
pamwe, ngabaamulicha yene,
"Makabokaje Kuyelusalemu,
nambu nnendelange hupo jibal-
agila Awawa, ejinnyoininga
nakalongela. 5 Yohana abaticha
kwa mache, nambu kuboka pa
machoba machoko, mangweto
mammatichigwa ku Uhuke jwa
Chwapi."

*Yesu atoligwa kujenda kum-
bengu*

*(Maluko 16:19-20; Luka 24:50-
53)*

6 Achandundame apabakon-
gana na Yesu, ngabankonya,
"Angwana, kingobu chenje nga
echampakabukia Kingwana Kuisi-
laeli?"
7 Yesu ngabalengela, "Mangobu
na minhalo jenie gabi mukinala
cha Awawa bango, na mpaligweje
kumanya gapakube lii. 8 Nambu
kingobu Uhuke jwa Chwapi
apapakunhwikilila mangweto,
mpakube na makakala na
mpakube makachaili bango kati
ja Yelusalemu na kati ja kilambo
choa cha Yudea na Samalia na
mpaka kujipei dunia." 9 Yesu
kuboka pukulenga genia, boa
bakiba bakannolekea, ngatoligwa
kujenda kumbengu, ni liunde
ngilinhwekelela bakammonan-
gaje.
10 Apabakibanga tango
bakalolanga kunani kuliunde
apakiba akajabula, kingobu ucho
ngababonanga bandu abena
abakibanga bakwindangite ngobo
nhuu bajemangite papipi nabo,
11 nukulenga, "Mangweto bandu
ba ku Galilaya! Mboni nnye-
mangite kongo makalolanga
kunani kumbengu? Yesu jwe-
nio ojwatoligwe kuboka kwinu
kujenda kumbengu akaika kabe
anda apamammona akajenda
kumbengu."

*Matia achaguligwa akamule
paali pa Yuda*

(Matayo 27:3-10)

12 Penia achandundame
ngababujanga Kuyelusalemu
kuboke kukitombi echikikemigwa
kitombi cha Mizeituni echik-
ibi papipi kuboka kunnyini.
13 Apabaikanga kunnyini ngaba-
jingilanga muchumbi kugolofa
mubatamangaga, bakibanga
Petulo na Yohana na Yakobo na
Andulea na Filipo na Tomasi
na Batolomayo na Matayo na
Yakobo mwana jwa Alufayo na
Simoni Zelote na Yuda mwana
jwa Yakobo. 14 Bamba boa ngaba-
jendekea ukongana pamwe nu
kugongalela, pamwe na akikege
ndu, na Maliamu umamundu
Yesu, na akalongamundu.
15 Machoba machoko mwe-
nakandae, kukiba na ngongano
ja abajeketilinge, boa bakaban-
dakila kuika bandu makomi
komi na makomi mabele, na
Petulo ngajema nnongi jabe,
16 ngalenga, "Akalongabango,
ikiba mpaka oti Majandiko ga
Chwapi, galenganile, Uhuke jwa
Chwapi alongela kupetela Daudi
ngalondola minhalo ja Yuda, ojwa
balongelea abampukila Yesu.
17 Yuda akiba jumwe kati jito
twe mana akate kupembuligwa
tukamule pamwe na maengo
aga."
18 Jwenio ngaemela nng'onda
kuloi gwapata kwa ndela mbaja,
ngagwe munng'onda gwenio,
ngapachuka lutumbo na ma-
tumbo gakwe ngagapita panja.

19 Kila mundu jwa Yelusalemu
ngaujoa nhwalo gwenio, na yene
kukilonge chabe ngubukema
nng'onda gwenio Hakeli Dama,
mana gakwe “Nng'onda gwa
Myai.”
20 Petulo ngalenga, “Magambu,
iandikigwe mukitabu cha Zabuli,
‘Nyumba jabe jiigala jika,
aitamaje mundu jwajoa nkati
jakwe.’
Kabe iandikigwe,
‘Mundu jonge atola paali pa liengo
lyakwe.’
21 “Kuyene, ipaligwa tumpam-
bule mundu jumwe kati ja
abalongwana natwenga machoba
goa Nngwana Yesu apakiba
akatama na twenga. 22 Jwenio
apaligwa kube jumwe jwa abak-
iba munkenga gwito kingobu
Angwana apabakiba bakatyanga
pamwe natwe, kuboka kingobu
Yohana akabaticha mpaka lichoba
lyale Yesu apatoligwa kuboka
kwito kujenda kumbengu. Jwenio
aba pamwe na twe kuchalakicha
kuyoka kwake Yesu Kilisto ojwa-
pambuligwe na Nnoongo.”
23 Pena ngabalenga maina
ga bandu abele, Yusufu
ojwakemigwa Basaba andaje
Yusto, na jonge akiba Matia.
24 Ngabagongalela, “Angwana,
mwe mijimanyi myojo ja bandu
boa. Yene, mutulangile jwa kati ja
abele bamba ojwamanchagwile
25 atole paali pa liengo lya
undundame elialilekite Yuda
ngajenda paali pakwe mwene.”
26 Penia, ngabaoma kiumbuumbu
kuchagula kati ja bandu abele,
na ojwachaguligwa akiba Matia,
ngabammeka munkenga gwa
achandundame komi na jumwe.

2

Kuika kwa Uhuke jwa Chwapi

1 Apalyaika lichoba lya Pen-
tekoste, akaumini boa bak-
iba bakonganinge pamwe.
2 Kingobutu lilobe ngilijoanika
kuboke kunani lilobe elikiba anda
lya kimboonga kina makakala,
ngilitweleya nyumba joa omubak-
iba batamangite. 3 Kabe ngipitila
ilebe eibonekana andi nimi ya
mwoto, ngibaganika nu kutola
panani ja kila mundu. 4 Boa
ngabatweleigwa Uhuke jwa
Chwapi, ngabatumbu kulon-
gelanga kila mundu nikilonge
chikigeni andi Uhuke jwa Chwapi
apanhwotwiye.
5 Kwenio Kuyelusalemu bak-
ibanga Akayahudi batamanga
penia, bandu bambone kwa
Nnoongo, ababokelinge kila kil-
ambo kumbengu. 6 Apabilijoanga
lilobe lyene, nkengeni nkolongwa
gwa bandu nguukongana pamwe.
Boa ngabaomongwa muno maga-
mbu kila mundu penia ngabajoa
akaumini benia bakalongela
kilonge chakwe mwene ojwajoa.
7 Ngabajitukanga nu kuomongwa
bakalenga, “Bo, bamba boa abata-
joanga bakalongela yene, bandu
buku Galilayaje? 8 Iteibo twe
tuboa, tajoa balonge kilonge chito
tubene? 9 Twe tuboke kukilambo
cha Kupatia na bange kukilambo
cha Kumedia bange kukilambo
cha Kuelamia, bange kukilambo
cha Masopotamia na kukilambo
cha ku Yudea na kukilambo
cha Kapadokia na kukilambo
cha Ponto na kukilambo cha
Asia, 10 Kuboka kukilambo cha
Fulugia na kuboke kukilambo
cha Pamfilia na kuboke kuk-
ilambo cha Misili na kuboke
kukilambo cha Kulibia papipi na
Kulene. Bange bandu pamba
akageni kuboke kukilambo cha
Loma, 11 Akayahudi na bandu
bange banga akayahudi abajingi
dini ja Kiyaudi, bange kuboke
kukilambo cha Kulete na bange
kubeke kukilambo cha Alabia.

Tuboa twenga tujoa bakalongela
kukilonge chito tabene kuminhalo
mikolongwa ejatei Nnoongo!”
12 Boa ngabaomongwa nukube na
mbwele kongo bakakonyananga,
“Genia gabi na mana nii?”
13 Nambu bandu bange nga-
batukananga bakalenga, “Bandu
benia bate kulobela!”

Nhwalo gwa Petulo kwa bandu

14 Nambu Petulo ngajema
pamwe na bange bala komi na
jumwe ngatumbula kalengelanga
bandu kulilobe lya kanonoya,
“Makalongo Makayahudi na
mmoa mantamanga pamba
pa Yelusalemu, mpenekiange
maha ganga gambakunnengela
mana gakwe ganga. 15 Bandu
bamba balobalingeje, anda apa
nhwachanga, ngoe saa tatu tango
kindabi tu. 16 Chenje kilebe
chikipitile ngaechalenga Yoeli,
nnondoli jwa Nnoongo.
17 ‘Nnoongo alengite chenje nga
echimbakamula muma-
choba ga kupela,
Manajelelanga bandu boa Uhuke
jwango.
Ingota yinu ikinalome na ikikege,
ipakulondola unhwalo
gwango,
ikakombo inu ipakulondola,
na akananhota binu mabalota
maloto.
18 Uyo, ata akapakachi bango, ak-
inalome na akikege,
Manajelela Uhuke jwango ma-
choba genia,
bombe mabalondola nhwalo
gwango.
19 Manaya gukuomongwa kunani
kamaunde
ni iingi pae ja dunia.
Kupakube na myai, mwoto na
malyoi matopeu,
20 lichoba libakujeligwa lubendu,
na mwei upakube nkele anda
myai,
tango nukuikaje lichoba lyale liko-
longwa lya kibumo cha
Angwana.
21 Penia, mundu jwajoa ojwapaku-
jopa kujangatigwa kwa li-
ina lya Angwana makom-
boligwa.’
22 “Mabandu ba Kuisilaeli,
mpenakiange malobe ganga! Yesu
jwa ku Nazaleti akiba mundu
jwenio amuli jakwe jiki Nnoongo
ejibonekana kwinu kundela ji
ikobo nu gukuomongwa ni iingi,
eyakamula Nnoongo kupete
jwombe. Mangweto mmene mag-
amanyi ganga, gambu gapitila
pamba kati jinu. 23 Kuboka pitum-
bulaga mwene Nnoongo ngabeka
kube Yesu abekigwe mumaboko
ginu, na mangweto ngamankoma
kwa kalekelanga bandu ak-
abaja bammambe panchalaba.
24 Nambu Nnoongo nganhyoya
kuboka kwa abawile, ngammeka
agabwa kuboke mumakakala ga
kiu, magambu kabi iwechakineje
kiu kintabe. 25 Gambu Daudi
akalenga minhalo ja jwenio Yesu
kulenga,
‘Nganabona Angwana nnongi
jango kila kingobu,
babi papipi nane, na ne nagaje.
26 Na kuyene mwojo gwango
ngualalila,
kabe malobe gango nganonge
kukuala mwojo.
Mmele gwango mautama
mukuhyobalela,
mambomalela kukuhyobalela,
27 magambu mulekaje mwojo
gwango kumambi,
wala kunneka mmanda jwinu jwa
chwapi abole kulikabuli.
28 Unaite ndela ja bwomi,
kube kwinu kumekite kube kuala
mwojo.’
29 “Makalongo bango, nanen-
galanga kipola nhwalo gwa Nng-
wana Daudi anhokabito. Bombe
ngabawe na ngabachikwa, kabe
ndunda yabe ibi pamba upamba

pito mpaka lele. 30 Kwa nyenie
akiba Nnondoli, na ngamanya goa
Nnoongo atekunnapila, kutenda
apakumpambu jumwe kati ji
kibelei chakwe nu kummeka
pikitebu chakwe chutawala.
31 Daudi ngajibona minhalo
ejapakamu Nnoongo nnongi,
ku yene ngalenga nhwalo gwa
kuyoka kwa Kilisto kingobu
echalenga,
‘Bannekiteje kumambi,
mmele gwakwe uboliteje mulik-
abuli.’
32 Nnoongo ngannyoya Yesu
kuboka kumambi na twe tuboa
takachaili ba kunhwalo gwenio.
33 Yesu ngajinuligwa kunani nu
kummeka kingonu chakalelo ja
Nnoongo Awamundu, ngapokela
Uhuke jwa Chwapi kuboka ka
Awamundu anda apabalagila.
Penia ngatujela Uhuke jwenio
ngachenie echimikibona nu
kukijoa ngoe. 34 Mana Daudi
ajabwije mpaka kumbengu,
nambu jwombe ngalenga,
‘Angwana ngabalengela Angwana
bango,
Ntame kingono chango cha kalelo
35 mpaka nabekange akangondwa
binu pae ja makongono
ginu.’
36 “Bandu boa ba Isilaeli,
bapaligwa, kumanya kweli kube
Yesu, jwenio ojwa mammam-
bangite, nga jwenio Nnoongo
ammekite abe Nngwana na Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo!”
37 Bandu apabajoanga genia,
ngajabinia myojo ngabankonya
Petulo na achandundame ajakwe
bala, “Akalonga bito, tutenda
bole?”
38 Petulo ngajanga, “Kila mundu
kati jinu alape mabaja gakwe
na abatichigwe kuliina lya Yesu
Kilisto, na Nnoongo mannekekea
mabaja ginu, na mangweto mam-
pokele lilagano lya Nnoongo lya
Uhuke jwa Chwapi. 39 Gambu
lilagano lyale lyakiba magambu
jinu na ingota inu nu kuboa abata-
manga kutaali na magambu ga
kila mundu ojwa apaukemigwa
na Angwana ana Nnoongo bito.”
40 Petulo ngabakwajililа ku-
lenga gange ndu, akalenga,
“Mikikombolange kuboka
muhukumu ejiika mulungolo
londo lubaja.” 41 Bandu ajingi
abajoininge nhwalo gwakwe
ngabajeketela ngababatichigwa,
na bandu elufu tatu ngaba-
jonjekeka munkenga gwenio
lichoba lyene. 42 Bamba boa
ngabajendekea kukibola kuboka
kwa achandundame, kutama
pamwe kiulongo, kulye pamwe
na kugongalela pamwe.

Kitama cha bandu abannhwamini Yesu

43 Iingi yi ikobo nu gukuomongwa
majingi ngagakamuligwa kuku-
petela achandundame penia
kila mundu ngabe na mbwele.
44 Abunhwamine boa ngabajen-
dekea kutama pamwe na ilebe
yabe ngababagana na ilebe yabe.
45 Bakiba bakaucha ilebe yabe
na uloi gwabe, nukubagana
uloi kuboa, tela na kila mundu
apapala. 46 Ngabajendekea
ukongana pamwe machoba goa
Munyumba ja Nnoongo, na
kingobu cha kulye chakulya
ngabalyeganga pamwe muma-
jumba gabe, ngabalyeganga
kukuala mojo, 47 Ngabannumba
Nnoongo, ngabapaligwa na bandu
boa. Kila machoba Angwana
ngabajonjake bandu mukikuta
chabe abakomboligwe.

3

Nangwaba alamiigwa

1 Lichoba limwe saa tisa
kimuyo, Petulo na Yohana baje-
ndanga ku Nyumba ja Nnoongo
kingobu cha kunng'ongalela

Nnoongo. 2 Pakiba na nnyango
gwa Nyumba ja Nnoongo
ogukemigwa, Nnyango guna
Kualala, pakiba na mundu jumwe
nangwaba kuboka pabelekwa.
Kila machoba bandu batela
mpotola mundu jwenio kummeka
pena bajope bandu chochoa kwa
abakiba bakajingila Munyumba
ja Nnoongo. 3 Apammona Petulo
na Yohana bakajingila Munyumba
ja Nnoongo, ngabajopa bampe
chochoa chabakweti. 4 Petulo
na Yohana ngabannolekea muno,
jwombe Petulo ngalenga, “Mu-
tulolekeye twe!” 5 Nangwaba
ngabalolakeya, akahyobalela
kupokela kilebe kuboka kwabe.
6 Nambu Petulo ngannengela jwe-
nio, “Ngwetije uloi, nambu nampa
chache echingweti, kuliina lya
Yesu Kilisto jwa Nazaleti nannen-
gela mwe nnyinuke na nnyende!”
7 Penia ngankamula luboko lwa
kalelo ngannyinula. Kingob-
ucho makongono na majugwa
ga mundu jwenio ngagabe na
makakala, 8 ngagoloka, ngajema
nukutumbula kujenda. Penia
ngajingila pamwe nabo mwibanja
ya Nyumba ja Nnoongo, aka-
jenda nukuomba omba kongo
akankolea Nnoongo. 9 Bandu
abakiba penia ngabammona
akajenda nukunkolea Nnoongo,
10 na apabamanya kube nga
jwajo ojwakiba akajopajopa
papipi na Nnyango guna Kualala
gwa nyumba ja Nnoongo, boa
ngabaomongwa muno nu kuchip-
ula kumanya agampitile.

Malobe ga Petulo muibanja ya Nyumba ja Nnoongo

11 Mundu jwenio apakiba tango
akalongwana na Petulo na Yohana
papakemigwa pa Nchana gwa
Solomoni, bandu ngabaomongwa
nu kubutukila kwenio. 12 Petulo
apababona bandu bakonganinge,
ngabalengela, “Mabandu ba
Kuisilaeli, bole mboni nhwom-
wanga kile chenjeno? Mboni
mutulolekeanga muno nkitanga
kwamakakala gito andaje nkita ku
uwecho gwito twe tubene tantei
mundu jonjo aotole kujenda?
13 Nnoongo jwa Ulaimu na Isaka
na Yakobo na Nnoongo jwa akaok-
abito, ankoliye Yesu Mpakachi
jwakwe. Nambu mangweto
ngamampukila nukumpeleka kwa
akakolongwa na ngamankana
nnongi ja Pilato, ati Pilato papala
kunnekekea. 14 Akiba jwa
chwapi na jwa mbone, nambu
mangweto ngamankana jwombe,
nu kumpala Pilato ampegange
mundu jonge ojwakiba nkomi.
15 Ngamankoma ojwabalon-
golea bandu mubwomi, nambu
Nnoongo nganhoya kuboka kwa
abawile, na twe takachaili ba
kikobo chenie. 16 Makakala ga
liina lya Yesu elimpi uwecho
nangwaba ojo. Chimikibona nu
kukimanya kikamuligwe ku imani
ja liina lyakwe, imani kwa Yesu
ngaechantei alamite mundu jonjo
anda apannolanga mmoa.

17 “Ngoe, mabandu ba Isi-
laeli, manyi kube mangweto
na akiilongoi binu manteilinga
Yesu genia gwanga manya
gwinu. 18 Nambu Nnoongo
ngalenga kukupetela akalondoli
ba Nnoongo kube Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo
mpaka apotekigwe, na genia
galenganile kube kweli kundela
jenje. 19 Nnapange mabaja
ginu, mammujilange Nnoongo ibe
jwombe annekekeange mabaja
ginu. 20 Kingobu cha kujeligwa
makakala ga kiuke makiika
kuboke kwa Angwana, na
Nnoongo mankinga Yesu, Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo kwinu. 21 Mpaka oti
jwenio aigale kumbengu mpaka
kiike kingobu cha kila kilebe

kitendekiigwe ibe iyono, anda
Nnoongo apalengita kukupetela
akalondoli bakwe bachwapi
kutumbu lolo. 22 Gambu
Musa akalenga, ‘Angwana ana
Nnoongo binu bapannetelanga
nnondoli, anda ne kuboke kwinu
mangweto. Mpaligwa kunnyali
kila kilebe echapakunnengela.
23 Mundu jwajoa jwanga nnyali
nnondoli jwa Nnoongo jwenio
apakuboigwa nu kubekigwa
kutaali na bandu bambone
ba Nnoongo nu ukomigwa.’
24 Akalondoli ba Nnoongo boa,
kutumbu Samweli na boa
abankengime, uyo ngabatan-
gacha minhalo ja ilebe yenje
eikamuligwa machoba ganga.
25 Malagano agapia Nnoongo ku-
petela akalondoli bakwe ngaginu,
namangweto mmekigwe kube
bandu ba lilagano, elyabeka
Nnoongo na akaoka binu. Andi
apannengela Ulaimu, ‘Kupetela
lungolo lwinu, bandu boa ba-
padunia bapakupata upeele.’
26 Yene Nnoongo nganhyoya
mpakachi jwakwe, nu kunkinga
oti kwinu, kunnumika mangweto
kukummeka kila mundu kati jinu
auleke ubaja gwakwe gwoa.”

4

Petulo na Yohana pikitamo chakinanhota

1 Petulo na Yohana apakiba
tango bakalongela na bandu,
ngabaika bange akakung'i ako-
longwa na kilongoi gwa akalenda
ba Nyumba ja Nnoongo pamwe
na Masadukayo. 2 Benia
batekuchimwanga muno, mag-
ambu achandundame abena
bakabolanga bandu kube Yesu
akatekuyoka, nhwalo gulaya
kipola kube abawile mabayoka
babe na bwomi. 3 Benia
ngabataba angweto mukipungo
magambu ikiba kimuyo bajogo-
lalingeje, mpaka kindabi jakwe.
4 Nambu ajingi abajoa nhwalo
gwabe ngabajeketela, na bandu
boa abaamine bakiba kupeta
elufu nhwano.
5 Kindabi jakwe, achilongoi
ba Akayahudi, akinanhota na
aboli ba Malagilo ga Musa
ngabakongana pamwe kwenio
Kuyelusalemu. 6 Ngabakongana
pamwe na Anasi na Kayafa
na Yohana na Alekizanda na
bange abakiba ba lungolo lwa
Akung'i Akolongwa. 7 Ngababeka
achandundame bajeme nnongi
jabe, ngabakonyanga, “Mangweto
nkamulinge nhwalo gongo kwa
makakala ga beneke? Andaje liina
lya beneke?”
8 Petulo, akiba atweli Uhuke
jwa Chwapi, ngabajanga, “Aki-
ilongoi na Akinanhota ba
bandu, 9 mutukonya lele nhwalo
gwambone ogwatendigwe mundu
ojwakiba nangwaba nu kulama,
10 mangweto mmoa mabandu
ba Kuisilaeli mpaligwa kumanya
kube mundu jonjo lele ajemite
nnongi jinu, alamite, kwa
makakala ga liina lya Yesu Kilisto
ju Kunazaleti, mangweto ojwa-
mankoma munchalaba, nambu
Nnoongo ngannyoya kuboka
kwa abawile. 11 Yesu nga
jwenio ojugannenga Majandiko
Gachwapi.
‘Libwe elimilikananga makachengi
lele libi lyambone kupeta goa.’
12 Ukomboi kupatikana kwakwe
Yesu, magambu libije lina lenge
pae ja mbengu mundu ojwatupi
Nnoongo atukombole.”
13 Akanahota ba libalacha,
bumanyi Petulo na Yohana
kube bandu banga ilimu
ngabaomongwa apababona baka-
longela nukujogopaje. Ngaba-
manya kube balondine na
Yesu. 14 Nambu apabammona
mundu jwajo ojwalamiigwe
ajemite pamwe na Petulo na
Yohana, baotolingeje kulongela

kilebe. 15 Yene, ngabaamulicha
Petulo na Yohana bapitange
panja ja Libalacha, na penia
ngabatumbu konyana beneakang-
weto. 16 Ngabakonyana, “Tatendi
bo bandu aba? Kila mundu
ojwatama pa Yelusalemu amanyi
kikobo chenje chukuomongwa
kikamuligwe na angweto, natwe
tuotwaje ukana kile chenie.
17 Nambu kukupala kakanakia
nhwalo gongo gukajendakeaje
kujoanika kwa bandu, takelabuye
bakalongeje na mundu jwajoa
kuliina lya Yesu.”

18 Yene ngabakemanga kabele
unyumba, na ngabalengela baka-
longeje pukongolou na bakabolaje
bandu kuliina lya Yesu. 19 Nambu
Petulo na Yohana ngabajanga,
“Mmanyanga mmene mangweto
chikipaligwa ku Nnoongo kun-
nyali mangweto andaje kunnyali
Nnoongo. 20 Gambu twe tuot-
waje kotoka kulenga minhalo
jaje ejitujibweni nu kujijoa.”
21 Penia, akanahota ba Libalacha
ngabakalapila, kuboka penia
ngabalekekeya. Bahukumwije,
magambu bandu boa bakiba
bakankoleya Nnoongo magambu
ga nhwalo gwenio. 22 Mundu
jwenio ojwatendigwa kikobo
chu kulamiigwa akiba na yaka
alubaini.

Abaamininge bannyopa Nnoongo bape makakala

23 Kingobutu Petulo na
Yohana kuboka pa kulekekigwa
ngababuja kwa akajabe, nga-
balenge gaga agalengigwe na
akakung'i akolongwa na aki-
nanhota. 24 Apabujoa nhwalo
gwenio, boa ngababe lyabe limwe
kukunnyopa Nnoongo bakalenga,
“Angwana, mwe mampangine
mbengu na dunia na baali na yoa
eibi mwenio! 25 Ngamammeka
mpakachi jwinu, nhwoko gwito
Daudi, alenge kwa makakala ga
Uhuke jwa Chwapi.
‘Kwa nike bandu banga
Akayahudi bachimwanga,
Mboni bandu bakamwa ganga
mbone?
26 Akangwana ba padunia ngibik-
ibeka maha,
na akakolongwa ngabakongana
pamwe
ibe bakanange Angwana na
Kilisto Nkomboi ojwa-
pambuligwe na Nnoongo
jwakwe.’
27 Gambu kweli Helode na Pontio
Pilato na bandu ba Isilaeli
na bandu banga Akayahudi
ngabakongana upamba pannyini
kunkana Yesu, Mpakachi jwinu
jwa Chwapi, ojwamantei Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo. 28 Benia ngabakon-
gananga bakamwa ilebe yae
eimapaila ikamuligwe kuboka
pitumbulaga kuwecho gwinu
na kukupala kwinu. 29 Nambu
ngoe, Angwana, nnole kujogoya
kwabe, nu mutuotoye twenga,
takapakachi binu, tulenge lilobe
linu panga jogopa. 30 Ntondabeye
luboko lwinu nnamie bandu,
nnaye ikobo na gukuomongwa
kulina lya Yesu Mpakachi jwinu
jwa Chwapi.”

31 Apabajomola kugongalela,
paali penia apabakakongana nga-
palendemela. Ngabatweleigwa
Uhuke jwa Chwapi na boa
ngabatumbu kutangacha lilobe
lya Nnoongo panga jogopa.

Abaamininge ngabatamanga pamwe

32 Nkenga gwoa gwa abaamine
gwakiba kile chimwe kukupalana
na mwojo. Akibaje mundu
jwajwoa ojwakiba na kile chochoa
akakibeka kube chakwe jika,
nambu ngababagana yoa eyabak-
iba nayo. 33 Achandundame
ngabachalakicha kwa makakala
ndu ga kuyoka kwa Angwana

ana Yesu, na Nnoongo ngabape
upeele boa. 34 Akibaje mundu
ojwakapelelwa kilebe. Jwajo
ojwakiba na migonda andaje
nyumba akiba akaucha, nu kuleta
uloi ogwaupatite, 35 nukapeganga
achandundame, nu uloi gwenio
kubagana kila mundu andi
papala.
36 Pakiba na Mlawi jumwe,
ojwabelekwa kukilambo cha
Kupulo, liina lyakwe Yusufu,
achandundame bankema Banaba
mana gakwe "Mundu juna kape
bandu mojo," 37 jwombe uyo akiba
na nng'onda gwakwe, ngaucha,
uloi gwene, ngajenda kakamuya
achandundame.

5

Anania na Safila

1 Akiba mundu ojwakemigwa
Anania, na aanamundu Safila
ngabauchanga nng'onda gwabe
uyo. 2 Nambu Anania ngaba-
pangana na aanamundu, gonge
uloi kukibeke bene akangweto na
gonge ngabape achandundame.
3 Petulo ngankonya, "Anania,
mboni Lichetani lintei mwe
munkoloye Uhuke jwa Chwapi
kukuiya uloi gonge ogumpatite
kukuucha nng'onda? 4 Pamakiba
tango nu kuuchaje ukiba gwinu,
na kuboka pu kuucha, uloi gwenio
ukiba mukinala chinu. Kwa
nike ngampangana mumyojo jinu
kutenda kilebe anda chenieche?
Mankolwi munduje, mankolwi
Nnoongo!" 5 Anania kujoa tu ge-
nia, ngagwe, nu kuwe, na bandu
boa abajoa nhwalo gwenio ngaba-
jogopa muno. 6 Achakakombo
ngabaika, ngubutabali chanda
mmele gwakwe, ngubupia panja,
ngubuchika.
7 Kubokapa masaa matatu
nhwanamundu, nukumanyaje
ilebe eipitile, ngajingila unyumba
jenie. 8 Petulo ngankonya,
"Unengele, uloi gongo nga
gwoa ogumpatangite mwenga na
angwanabinu kukuucha nng'onda
gwinu?"
Jwombe ngannyanga, "Elo,
gwoa nga gwenio."
9 Penia Petulo ngannengela,
"Mboni mwe na angwana
binu mpanganinge kunnondola
Uhuke jwa Angwana? Bandu
ababachikite angwana binu
ngoe babi panniango, na ba-
pakumpotola panja na mwe
uyo!" 10 Upo Safila ngagwe
nnongi ja makongono ga Petulo,
ngawe. Achakakombo bala
apabajingila, ngabammona aw-
ile, penia ngabampiya panja,
ngabanchika papipi na angwana
mundu. 11 Kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto choa pamwe
na bandu boa abajoa unhwalo
gwenio ngabajogopa muno.

Ikobo na yukuomongwa

12 Achandundame ngabakamwa
ikobo na gukuomongwa majingi
kati ja bandu. Abaamininge bak-
iba bakakongananga pamwe pan-
chana gwa Solomoni. 13 Akibaje
mundu jwangabe munkenga
gwenio ojwajigite kube pamwe
nabo, ati yenie bandu benia nga-
balumbalila. 14 Bandu abaamine
Angwana, akinalome na akikege,
ngabajonjeke kube ajingi muno.
15 Magambu genia, bandu bakiba
bapelekanga akatamwe undela na
kagoneka panani ja indanda na
makai ibe Petulo papakupeta, ata
kiwili chakwe chawekelele bange.
16 Bandu ajingi ngabaika kuboka
kuilambo ya papipi ja Yelusalemu,
bakaleta akatamwe na abakiba na
michepela, na boa ngabalama.

Kupotekigwa kwa Achandundame

17 Penia Akung'i Akolongwa
na akajabe, abakiba bankengeni
gwa Masadukayo ba paali pe-
nia, ngababone achandundame
bwiu, yene benia ngabaamu

katakiana. 18 Ngabapukilanga
achandundame ngabajigilila
mukipungo. 19 Nambu kilo
mpakachi jwa Angwana kuboka
kumbengu ngajogola milyango
ja kipungo, ngabapiyanga achan-
dundame panja, na kalengela,
20 “Nnyendange makajeme kwi-
ibanja ya Nyumba ja Nnoongo,
na makalengelange bandu kila
kilebe nhwalo gwa bwomi gongo
nnyono.” 21 Achandundame
ngabajeketela, ngabajendanga
kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo
kindabi ndabi, ngabatumbu
kubola.

Nkung'i Nkolongwa na akajabe
ngabakemana pamwe akanan-
hota ba Akasilaeli ngibe ngongano
ji Kitamo chakananhota, kabe
ngabakinga bandu kukipungo
balete achandundame. 22 Nambu
akapakachi benia apabaika
kwenio bakolalingeje achandun-
dame mukipungo, ngababujanga
ku Kulibalacha nu kalengela,
23 “Kingobu putuika kunyumba
ja kipungo, tujikolela jijigiligwe
milyango joa na akalenda
bakalenda pimilyango, nambu
apatajogola milyango, tankolije
mundu unyumba!” 24 Kingobu
akakung'i akolongwa na kilongoi
jwa akalenda ba nyumba ja
Nnoongo pabajoa nhwalo gwenio,
ngabaomongwa achandundame
chapiti kinii. 25 Ngaika mundu
jumwe, ngabalengela, “Mpe-
nakiange! Bandu abamajigilila
mukipungo, ngoe babilingite
kuibanja ya Nyumba ja Nnoongo,
babolanga bandu!” 26 Penia
kilongoi jwa akalenda jupa
Nyumba ja Nnoongo na bandu
bakwe ngabajenda ku Nyumba
ja Nnoongo, kaletanga achandun-
dame. Baletange kwa makakalaje,
magambu bajogopa bandu kaputa
mabwe.

27 Ngabaletanga achandun-
dame, ngabajemeka nnongi ja
Kitamo chakananhota, na Nkung'i
Nkolongwa ngabakonya angweto.
28 Ngalenga “Ngatankelebuya
makabolaje kuliina lya mundu
ojo nambu nnolange echinka-
mulinge! Ntangachinge maboulo
ginu Kuyelusalemu joa na
mpalanga tukonda twe tukomite
mundu jwenio!”

29 Petulo na achandundame
bange ngabajanga, “Tupaligwa
kunnyali Nnoongo, nambu
munduje. 30 Nnoongo jwa
akananhota bito ngaunnyoya
Yesu kuboka pa mangweto
kunkoma kukummamba pancha-
laba. 31 Nnoongo ngaunhyoya
nukummeka kingonu chakwe
cha kalelo, ngabe kilongoi na
Nkomboi, ibe bandu ba Isilaeli
bapatange kulapa mabaja gabe,
ibe balekekekigwe mabaja gabe.
32 Na twenga takachaili ba min-
halo jenie, pamwe na Uhuke jwa
Chwapi jwenio bapile abannyoa
Nnoongo.”

33 Kingobu bandu boa ba
Kitamo chakananhota apabajoa
genia, ngabachimwa muno,
ngabapala kakomanga achandun-
dame. 34 Nambu Mfalisayo jumwe
ojwakemigwa Gamalieli ojwakiba
mmoli jwa Malagilo ga Musa na
bandu bakampe ichima, ngajema
nnongi ja Kitamo chakanan-
hota. Ngalenga achandundame
bapiigwe panja kukingobutu,
35 penia ngabalenge bandu ba
Kitamo chakananhota, “Mabandu
ba Kuisilaeli, mmaganga maha
champakatendanga bandu aba.
36 Nkombokela kube ngapitila
mundu liina lyakwe Theuda,
ngakilenga jwombe mundu jwa
mbone bandu ngababe mia
ncheche ngabalondana nakwe.
Nambu ngakomigwa, kuboka
penia abankengima boa ngabap-
wilikana na minhalo jakwe
ngijiwe. 37 Kuboka penia,
kingobu uchache cha kubalanga

bandu, ngapitila Yuda jwa
Galilaya. Jonjo uyo ngabauta
bandu ngabankengama, nambu
jwombe uyo ngakomigwa, na
abankengama ngabapwilikana.
38 Ngoe uyo ne nannengelanga,
bandu bamba makatendakileje.
Malekange! Anda ibi kile chenje
akiletite mundu, makikotoka
chene, 39 nambu anda akiletite
Nnoongo, nhwotolangaje kuk-
iboya. Mannolanga mmene
ntaukana na Nnoongo!”

Libalacha ngilijeketela machab-
uli ga Gamalieli. 40 Ngabakema
achandundame unyumba,
ngabaamulicha baputigwe
iboko na kakelebuyanga bak-
abolangaje kabe kuliina lya
Yesu, na ngabalekekea bajab-
ulange. 41 Achandundame
apabapita Mukitamo chakanan-
hota, ngabaala mwojo, maga-
mbu Nnoongo babeka angweto
bapaligwe ukamuligwa yene
magambu ga liina lya Yesu.
42 Kila machoba ngabajendanga
kubola nu kutangacha Nhwalo
Gwambone gwa Yesu Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo kuibanja ya nyumba ja
Nnoongo na kachabe bandu.

6

Akajangati saba

1 Machoba genia, akina-
punji apabajonjakea kube
ajingi, ngukupitila kokaleka
Akayahudi kati ja abaamine
abalongela Kigiliki na abalon-
gela Kiebulania. Abalongela
Kigiliki ngabakokaleka kutenda
akanawele babe batela kalibilila
mukubagana ilebe ya kila ma-
choba. 2 Kuyenie akinapunji
komi na abena ngubukema
nkengeni gwoa gwa abaamine
nu kulenga, “Ipaligweje twenga
tuleke kulitangacha lilobe lya
Nnoongo tubegele nu kubagana
ilebe. 3 Kuyenie makalongo,
nchagulange bandu saba kati jinu
abamachalakiche kube bambone
na abatweli Uhuke jwa Chwapi,
bina malango, natwe matabeka
babegele na lyenie. 4 Na twe,
matubegelela nu kugongalela ni
liengo lya kutangacha lilobe lya
Nnoongo.”

5 Nkenga gwoa pamwe na
achandundame abachaguligwe,
kuyenie ngabampambu Stefano
mundu juna imani ngolongwa
jwa tweli Uhuke jwa Chwapi, na
Filipo na Polokolo na Nikanoli na
Timona na Pamena na Nikolao
abokela kukilambo cha Antiokia
ngajingi dini ja Kiyaudi. 6 Nkenga
ngugwabeka nnongi ja achandun-
dame, angweto ngabanng'ongale
Nnoongo na kabeke maboko gabe
panani jabe.

7 Lilobe lya Nnoongo ngilijen-
deke kujoanika. Na akinapunji
Kuyelusalemu ngabajonjake kube
ndu muno nankengeni nkolongwa
gwa akakung'i ngabapoke imani.

Kupukaligwa kwa Stefano

8 Nnoongo ngannyalia Stefano
upeele ndu, ngampe makakala
ndu ngabe akakamula ikobo
ikolongwa na gukuomongwa kati
ja bandu. 9 Nambu bandu bange
ngabapitila bataukane na Stefano.
Bandu benia bakiba ba nyumba
ja kugongalela ejikemigwa,
“Nyumba ja kugongalela ja Bandu
ba Agabwa,” angweto babokela
Kulene na Kualekizanda, bange
babokela ku Kilikia na Asia.
10 Nambu bunhotolingeje gambu
gwa mwojo gwakwe gwambone
na Uhuke jwa Nnoongo ojwan-
nongelea kingobu chalongela.
11 Kuyenie ngabaeme bandu
bange balenge nhwangi kulenga,
“Tannyoine Stefano akalenga
malobe ga kuntukana Musa na
ga kuntukana Nnoongo!” 12 Kwa
magambu genia, ngabakolakea
bandu, akinanhota na aboli ba

Malagilo ga Musa. Penia ngabannyendela Stefano, ngabampukila, nu kunneta nnongi ja Kitamo chakananhota. 13 Ngabaleta akachaili buwangi abalenga, “Mundu ojo kila machoba ajitukana Nyumba ja Chwapi ja Nnoongo na Malagilo ga Musa. 14 Magambu tannyoine akalenga eti Yesu jwenio jwa ku Nazaleti apakapabomola pamba na kuboya lukobo olutupokela kwa Musa!” 15 Boa abakiba pikitamo chakananhota ngabampikia mio Stefano, ngubukubona kumio jakwe kukiba andi kumio ja mpakachi jwa Nnoongo jwa kumbengu.

7

Stefano akikola kukitamo chakananhota

1 Nkung'i nkolongwa ngankonya Stefano, “Bo, ile yenje nga kweli?”
2 Stefano ngalenga, “Malongo bango na akinawawa, umbenakiange! Nnoongo juna kibumo ngabapitila awawa bito ana Ulaimu apabakiba kukilambo cha Masopotamia tango nukujendaje kutama kukilambo cha Halani. 3 Nnoongo ngabalengela, ‘Mmoke pikilambo chinu na mululeke lungolo lwinu na nnyende kukilambo chambakunnaya.’ 4 Kuyenie, Ulaimu ngaama kilambo chuku Kalidayo, ngajenda kutama kilambo chuku Halani. Kuboka pa kiu cha awamundu, Nnoongo ngammoya kukilambo cha Halani ngaika kutama pi kilambo chenje chantamanga ngoe. 5 Nnoongo ampije Ulaimu kipande ati chimwe cha kilambo chenje kibe chakwe, ati yene, ngalagila kumpe kilambo chenje kibe chakwe na kibelei chakwe. Kingobu chenie Nnoongo echalagila genia jwombe Ulaimu akwetije mwana. 6 Nnoongo ngannengela yene, ‘Kingolo chinu makipelekigwa kukilambo echikitawaligwa na bandu bange, na kwenio mababeka babe akabanda na katendanga mabaja kwayaka makomi komi ncheche. 7 Nambu manahukumula bandu benia abapakummeka ubanda alenga Nnoongo. Kabe manuluboya lungolo lwinu kukilambo chenie luike kung'ongalela ne paali pamba.’ 8 Kuboka penia Nnoongo ngampe Ulaimu lukobo lukuinigwa kiingi chukulaya lilagano. Yene Ulaimu nganhwina mwana jwakwe Isaka, lichoba lya nane kuboka pa kubelekwa. Isaka uyo nganhwina mwana jwakwe Yakobo. Na Yakobo ngaina ingota yakwe komi ni ibena, ngabenia akaoka bito.”

9 “Ingota ya Yakobo ngibe na bwiu ku ununa gwabe Yusufu nu kunhucha abe mmanda kukilambo cha Misili. Nambu Nnoongo akiba pamwe na Yusufu, 10 ngankombola mumalago gakwe goa. Kingobu Yusufu apaika nnongi ja nngwana juku Misili, Nnoongo ngampe malango nu kujeketeligwa nnongi ja Falao, ojwakiba Nngwana juku Misili. Penia Falao ngammeka Yusufu abe nkolongwa ju kilambo chenie na nyumba joa jikingwana. 11 Kuboka penia, ngukupitila njala ngolongwa pikilambo choa cha Misili na cha Kanaani, ngijileta kulaga muno. Akahoko bito baotwije kupata chakulya chochoa chela, 12 na Yakobo apajoa kutenda ku Misili chakulya kibile, ngaituma ingota yakwe, akaoka bito, bajendange kwenio kwa mala ja kutumbula. 13 Mumwanja gwabe gwa pabele, Yusufu ngakibeka amanyikane kwa akalongamundu, na Falao ngalumanya lungolo lwa Yusufu. 14 Yene Yusufu ngalagila nhwalo kwa awamundu na akalongamundu boa, bandu makomi saba

na nhwano, baikange ku Misili.
15 Penia Yakobo ngajenda ku
Misili okwa awaga jwombe na
ingota yabe ngabawe. 16 Mibele
jabe ngijiletigwa kukilambo cha
Shekemu, ngijichikigwa pilikabuli
elyaemela Ulaimu kwa ela,
kubandu ba kilambo cha Hamoli.”

17 “Kingobu apachaika cha
Nnoongo apange tela na apala-
gana nu Ulaimu, ichabu ya
bandu bala kwako ku Misili
yakiba ijonjaki kube ngolongwa
muno. 18 Kuboka pa kupeta
machoba ndu, nngwana jumwe
jwanga mmanya Yusufu nga-
tumbu kutawala kwenio ku Misili.
19 Ngababonela bandu ba kabi
jito na katenda ubaja akawabito,
kwakaamulicha bipiye ilemba
yabe panja iwe. 20 Kingobu
chenie nga chabelekwa Musa,
akiba mwana juna kualala
muno. Ngabannela unyumba
kawamundu kwa myei mitatu,
21 na kingobu Musa apapiigwa
panja, mwana munkege jwa Falao
ngantola, akannele andi mwana
jwakwe. 22 Musa ngaboligwa
gambone goa ga bandu ba ku
Misili ngakola kwa malobe na
itendwa.”

23 “Musa apakiba na yaka
makomi ncheche ngajenda
kabona akalongomundu Akasi-
laeli babone apabatendigwa.
24 Kwenio ngammona nnyakwe
akaboneligwa, ngajenda kunken-
gela, nu kukubuya ngankoma
Mmisili jwenio. 25 Akita aka
Isilaeli ajakwe kabi bamanyi
kutenda Nnoongo ankingite
jwombe kabekanga tengela,
nambu angweto bamanyije.
26 Malabo jakwe, ngababona aka
Isilaeli abena bakaputana, ngajiga
kabekanga tengela akalenga,
‘Mangweto makalongo, mboni
ntenda kubonelana?’ 27 Nambu
ojwakiba akammonela nnyakwe
ngankanga Musa kumbwega
akakonya, ‘Bene abammekite
mwe mme makilongoi na mak-
engi bito?’ 28 ‘Bo, mpala kun-
goma anda apamankoma Mmisili
jola licho?’ 29 Musa apajoa
genia, ngatila, ngajenda kutama
kukilambo cha Midiani kwenio
ngapata ingota ibena.”

30 “Apayaika yaka makomi
ncheche, mpakachi jwa Angwana
kuboka kumbengu ngampitila
Musa pikindumba chikikiba
chakajaka mwoto kupongoti
papipi na kitombi cha Sinai.
31 Musa ngaomongwa muno
kukibona kile chenie, ngaegelela
papipi aingakie. Nambu ngalijoa
lilobe lya Angwana, 32 ‘Ne na
Nnoongo ba akaokabinu na
Nnoongo jwa Ulaimu na Isaka
na Yakobo.’ Musa ngalendema
kukujogopa muno na ajigiteje
kujendekea kulola. 33 Angwana
ngabannengela, ‘Nhwule ilatu
yinu, magambu paali pannyemite
pano pachwapi. 34 Nagabweni
mabaja agatendigwa ku bandu
bango ku Misili. Nyoine nguto
jabe, nane inke kakombola.
Nhwike ngoe, mbakunkinga ku
Misili.’ ”

35 “Musa jwenio nga jwajo
ojwakanigwa na bandu ba
Kuisilaeli, apabalenga, ‘Mene
ojwammekite mwe mme makilo-
ngoi na matawala bito?’ Kuku-
petela mpakachi jola ojwampitila
pikindumba echikikiba chakajaka
mwoto, Nnoongo ngankinga
Musa jwenio abe ntawala na
nkomboi. 36 Nga ojwabalongelea
bandu ba Isilaeli baboke ku
Misili ku ukamwa ikobo na
gukuomongwa pa kilambo cha
Misili nuku baali ja Shamu na
kupongoti kukingobu cha yaka
makomi ncheche. 37 Musa nga
ojwabalengela bandu ba Kuisi-
laeli, ‘Nnoongo manchagulilinga
nnondoli andi ne kuboka kati ja
akalongabinu mmene mangweto.’

38 Musa akiba pamwe na bandu
ba Isilaeli pabakongana kwako
kupongoti, akiba na akahokabito
nga ojwalongela na mpakachi jwa
Nnoongo pikitombi cha Sinai. Nga
ojwakamuigwa malobe ga bwomi
atupe twenga.”
39 “Nambu akaokabito
ngabakana kumpenakia jwe-
nio, ngabankanga kumbwega,
ngabapala kubuja ku Misili.
40 Ngabannenge Aluni, ‘Mutu-
tendekeye milongo ejipakutu-
longalea undela, magambu tu-
manyije agampatite Musa ojwat-
ulongelea tuboke kukilambo cha
Misili.’ 41 Penia ngibikitendekeya
kinyago echikilandine na likoga,
ngibikipangi lilumbo nu kukibeke
mpapala kukugongalela kilebe
chibikitendekekie benekangweto.
42 Nambu Nnoongo ngaboka
kwabe, ngabaleka bagongalele
ndondwa yu kumbengu, andi
apiandikigwe mukitabu cha
akalondoli ba Nnoongo,
‘Mabandu ba Kuisilaeli! Neje
inyama imachinja nu kupanga
lilumbo
ku yaka makomi ncheche kupon-
goti.
43 Mangweto mukipotola kiteba
cha nnongo Moleki,
na kinyago cha lutondwa
nnoongo jwinu Lefani,
yakiba inyago imatendakea
kuigongalela.
Kuyenie mbakumpeleka kubanda
kutaali kupeta ku Ba-
biloni.’ ”
44 “Liteba lyu uchaili likiba
pamwe na akaokabito kupongoti,
andi Nnoongo apannangila Musa
alitendekeye, tela na chache echa-
laigwe na Nnoongo. 45 Kuboka
penia akaokabito ngabapokelana
bombe kwa bombe mpaka
kingobu cha Yoshua, apabakitola
kilambo chache kuboka kwa
ilambo eibabenga Nnoongo
bandu bakwe nnongi jabe.
Kiteba chenie ngikitama penia
mpaka kingobu cha Daudi.
46 Daudi akate kupaligwa na
Nnoongo, na jwombe ngannyopa
Nnoongo annyeketele kunchenge
kitamo jwenio Nnoongo jwa
Yakobo. 47 Nambu Solomoni
nga ojwanchengela Nnoongo
nyumba.”
48 “Nambu, Nnoongo Nko-
longwa kutamaje munyumba
eichengigwe na bandu, anda
apalenga nnondoli jwa Nnoongo,
49 ‘Angwana balenga, mbengu
nga kitebu chango chu
kutawala,
na dunia nga kitebu chukubeka
makongono gango.
Nyumba nike ejinhwotolinge kun-
jenge nenga?
Paali gani apambakutama?
50 Ilebe yenje yoa nipanginya
neje?’ ”
51 Stefano ngajendekea kulon-
gela, “Mangwetumwe makami-
tau!” “Myojo jinu mitopeu na
mmi mangajoa kwa Nhwalo gwa
Nnoongo! Mmi andi akahoka
binu. Mangweto machoba
goa mankananga Uhuke jwa
Chwapi jwa Nnoongo. 52 Bo, abi
nnondoli jwa Nnoongo jwanga
mmonela akaoka binu? Ngabako-
manga angweto abakingigwe
na Nnoongo kutangacha kuika
kwakwe jwajo jwambone. Na
ngoe mangweto mang'alwikinge
nu kunkoma. 53 Mangweto
ngampokela Malagilo agaletigwa
kwinu na Mpakachi kuboka
kumbengu, nambu magajeketije.”

Kiu cha Stefano

54 Bandu abakiba piki Ki-
tamo cha akanahota apabajoa
genia, ngabachimwanga muno,
nu kuyaga mino kukuchimwa.
55 Nambu Stefano kongo atweli
Uhuke jwa Chwapi, ngalola
kunani kumbengu, ngakibona
kibumo cha Nnoongo na Yesu

ajemite kingonu cha kalelo
cha Nnoongo. 56 Ngalenga,
“Nnolange! Nijibona mbengu
jiekuligwe na Mwana jwa Mundu
ajemite kingonu cha kalelo cha
Nnoongo!”
57 Penia, bandu boa abak-
iba pikitamo cha Akanahota
ngabaibanga machikilo gabe
kwa maboko gabe ngabatenda
manjega. Kabe ngabanng'olokela
boa pamwe, 58 ngabampia panja
ja kilambo, ngabamputa ma-
ganga. Akachaili ngababeka
makoti gabe pu ulenda gwa
kakombo jumwe liina lyakwe
Sauli. 59 Ngabajendekea kumputa
Stefano kwa maganga kongo
akann'gongolela Nnoongo, ku-
lenga, “Angwana ana Yesu,
mupokele mwojo gwango!”
60 Ngakilikitila majugwa, ngaguta
kulilobe likolongwa, “Angwana,
makakombakeje kwa magambu
gu ubaja gongo.” Kuboka puku-
lenga genia, ngawe.

8

1 Sauli ngalola ukomigwa kwa
Stefano nga tela.

Sauli akipoteka kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto

Lichoba lyene kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
chu Kuyelusalemu ngikitumbu
kupotekigwa. Abaamine boa,
ngabatumbu kupwilikana papipi
na migonda ja ku Yudea na ku
Samalia nambu achandundame
bapwilikineje. 2 Bandu abampala
Nnoongo ngabanchika Stefano
nu kunkokalakea kwa nguto
ngolongwa.
3 Nambu Sauli ngatumbu
kukikoma kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto. Ngajenda
kila nyumba, ngabapia panja
abaamine, akinalome na akikege,
ngababeka mukipungo.

Nhwalo Gwambone utangachigwa ku Samalia

4 Abaamine abapwilikine,
ngabajenda kila paali bakatan-
gacha Nhwalo Gwambone.
5 Filipo ngaika pikilambo chuku
Samalia nu kuntangacha Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo kwa bandu ba penia.
6 Bandu ngabakongana kupenakia
nhwalo gwa Filipo nu kuibona
ikobo eyaikamula. 7 Michepela
ngijapita bandu ndu kwa nguto
ngolongwa, na bandu ajingi
abakiba bapolite mmele na nang-
waba ngabalamiigwa. 8 Kuyenie
ngukube na laa ngolongwa
pikilambo chenie.

9 Pakiba na mundu jumwe
ojwakemigwa Simoni ojwak-
iba atei uwabe gwakwe pik-
ilambo chenie kukingobu na
kaomwayanga bandu ba Samalia,
ngakikema jwombe mundu
nkolongwa. 10 Bandu boa,
bunuloi na akaocho, ngabam-
penakia bakalenga, “Simoni
nga makakala ga Nnoongo
agakemigwa, ‘Makakala Mako-
longwa.’ ” 11 Simoni ngabauta
bandu ajingi nukuomongwa kwa
machoba goa kwa magambu
ga uwabe gwakwe. 12 Nambu
ngubunhwamini nhwalo gwa
Filipo kunhwalo gwa mbone gwa
Kingwana cha Nnoongo na kwa
liina lya Yesu Kilisto, akinalome
na akikege ngababatichigwa.
13 Na mwene Simoni ngaamini,
nu kuboka pa kubatichigwa
ngabe akakengamana na Filipo
na ngaomongwa apaibona ikobo
eikiba ikatendigwa.

14 Achandundame ba Kuyelusalemu
ngabajoa kube bandu ba
Samalia bapokelinge lilobe lya
Nnoongo, kuyenie ngabankinga
Petulo na Yohana ku Samalia.
15 Pabaikangaga ngabanng'ongale
Nnoongo bape Uhuke jwa Chwapi.
16 Gambu kingobu chenie Uhuke
jwa Chwapi akiba tango anaikaje

kumundu jwajoa kati jabe, bakiba
babatichigwe tu kuliina lya
Angwana ana Yesu. 17 Penia
Petulo na Yohana ngababekelanga
maboko abaamine, na angweto
ngabapokela Uhuke jwa Chwapi.
18 Penia Simoni ngalola kube
abaamine bapokalinge Uhuke jwa
Chwapi kwakabekelanga maboko
ga achandundame. Kuyenie
ngapala kape uloi Petulo na
Yohana, 19 na ngalenga, “Umbe-
gange na nenga kinala chenie
kupala mundu jwajoa ojumba
kummeke maboko, apoke Uhuke
jwa Chwapi.”
20 Nambu Petulo ngannyanga
jwenio, “Mwe nnyomoke nu uloi
gwinu magambu nkita nhwotwile
kuemela hupo ya Nnoongo ku
uloi! 21 Nkwetije kilebe chachoa
wala mpaligweje muliengo lito,
magambu mwojo gwinu ubi
telaje nnongi ja mio ga Nnoongo.
22 Kuyenie, nnape ubaja gwinu
gongo na majope Angwana na
bombe baotwile kunnekekea
mawacho ginu. 23 Gambu ne
nammona mwe ntweli bwiu na
mapungwa ba ndela jinu mbaja.”
24 Simoni ngannenge Petulo na
Yohana, “Chonde unnyopele kwa
Angwana, ibe lyakambataje wala
limwe kati ja genia agannon-
galinge.”
25 Kuboka pa Petulo na Yohana
kuchalakicha nu kutangacha
nhwalo gwa Angwana, ngababuja
Kuyelusalemu. Apabakiba bak-
abuja undela ngabatangacha
Nhwalo Gwambone pi ijiji ndu ya
Samalia.

Filipo ammaticha mmeka uloi jwa Ethiopia

26 Mpakachi jwa Angwana
kuboka kumbengu ngannengela
Filipo, “Mpanganike nnyende
kubanda kupetela ndela ejiboke
Kuyelusalemu kujenda ku Gaza.”
Ndela jenie kupetekaje machoba
ganga. 27 Filipo ngapanganika,
ngatumbu mwanja. Kingobu-
cho kukiba na mundu jumwe
Muethiopia, mmeka uloi jwa
linyongolo jwa Kandeke juku
Ethiopia, ojwabekigwe panani ja
ilebe yakwe yoa, na akiba ajeile
Kuyelusalemu kunng'ongalela
Nnoongo na kingobu chenie akiba
akabuja kachakwe mumutuka
jakwe jukuuta. 28 Apakiba
mumwanja akiba akachoma
kitabu cha nnondoli Isaya.
29 Uhuke jwa Chwapi ngannengela
Filipo, “Nnyende mpaka ku
mutuka makatame papipi najo.”
30 Filipo ngabutukila papipi na
mutuka, ngannyoa mundu jwenio
akachoma paali pa kitabu cha
nnondoli Isaya. Penia Filipo
ngankonya, “Bo, magamanyi
genia ganchoma?”
31 Mundu jwenio ngannyanga,
“Nhotola bo kumanya panga
mundu kunongolea?” Penia
ngampembela Filipo aombele
mumutuka atame pamwe nakwe.
32 Paali pa majandiko Gach-
wapi apakiba akachoma pakiba
paandikigwe yene,

“Akiba andi limbelele elipelekigwa
kuchinjigwa,
andi mwana limbelele apatama
nuu apabunhweketa ma-
juni.
Jwombe alongi kileje.
33 Ngakachipiigwa na ngajimigwa
echapala.
Abije jwapakuotola kulongela na
lungolo lwakwe,
magambu bwomi gakwe padunia
uboigwe.”

34 Mwethopia jwenio ngannen-
gela Filipo, “Unengele, nnondoli
jwenio alenga nhwalo nike?
Alenga ilebe yenje gambu gakwe
mwene andaje magambu ga
mundu jonge?” 35 Penia, Fil-
ipo ngatumbula upapa pa Ma-
jandiko Gachwapi, ngannengela

Nhwalo Gwambone gwa Yesu.
36 Apabakiba tango bakajenda
undela, ngabaika paali pina
mache, na ofisa jwenio ngalenga,
“Paali pamba mache gabile,
bo kinike chikipa kunhwibila
kubatichigwa?” 37 Filipo ngalenga,
“Anda nhwamini kwa mojo gwinu
gwoa nhwotwile kubatichitigwa.”
Jwombe ngajanga, “Elo, amine
kube Yesu Kilisto nga Mwana jwa
Nnoongo.”
38 Penia, ofisa ngaamulicha
mutuka jela jijeme, na boa
Filipo na ofisa ngabaelela ku-
mache, na Filipo ngammaticha.
39 Apabapitanga umache Fil-
ipo ngatoligwa na Uhuke jwa
Angwana. Ofisa amwenije kabele
Filipo, nambu ngajendeke na
mwanja gwakwe kongo aali
mwojo. 40 Filipo ajitukila abi
kukilambo cha Azoto, ngapeta
muilambo yoa akatangacha
Nhwalo Gwambone mpaka paika
kukilambo chuku Kaisalia.

9

Sauli annyekete Yesu
(Matayo 22:6-16; 26:12-18)

1 Kingobu chenie Sauli nga-
jonjake iticho ya kakoma akina-
punji ba Angwana. Ngajenda
kwa Akakung'i akolongwa, 2 na
ngajopa bampe balua ju kulaya
ku majumba gukugongalela ga
Akayahudi okwo ku Damasko,
ibe anda bakolile kwenio ak-
inalome andaje akikege abak-
engama ndela ja Angwana, ba-
pukile na kaleta Kuyelusalemu.
3 Nambu apakiba undela papipi
na kuika ku Damasko, kingobu
tu lumuli kuboka kunani ngulum-
mulika tii nde. 4 Ngagwe pae
nu kulijoa lilobe lyakannengela,
“Sauli, Sauli! Mboni umboteka?”
5 Sauli ngakonya, “Angwana
Mwe mabeneke?”
Lilobe ngililenga, “Ne na Yesu
maumboteka.” 6 “Nambu ngoe
nnyinuke nnyeme, nnyende kun-
nyini kwenio mamakalengaligwa
echimpaligwa ukamula.”
7 Bandu abatyangita pamwe na
Sauli ngabajema penia, bakiba
nuu, ngibilijoa lilobe lela nambu
bammwenije mundu jwajoa.
8 Sauli ngajinuka, apajiga kueku
mio gakwe aotwije kukibona
kilebe. Penia bandu bala
ngabannongolea kukunkamu
luboko mpaka ku Damasko.
9 Sauli ngatama kwa machoba
matatu aotwije kulola, na kingobu
chenie alije kilebe andaje kunywe
chochoa.
10 Kwenio, ku Damasko pakiba
na napunji jumwe ojwakemigwa
Anania. Angwana ngabannengela
mumalolo, “Anania!”
Anania ngajeketa, “Mbi pamba,
Angwana.”
11 Angwana ngabannengela,
“Mpanganike nnyende kundela
ejikemigwa Ndela ja Kipola, na
kunyumba ja Yuda nkonyeke
mundu jumwe ju kuboka ku Taso
ojwakemigwa Sauli. Ngoe atenda
kugongalela, 12 na mumalolo
ngammona mundu ojwakemigwa
Anania akajingila unyumba
kummekela maboko ibe aotole
kulola kabele.”
13 Nambu Anania ngajanga,
“Angwana, nyoine minhalo ja
mundu ojo kuboke ku bandu ndu,
nyoine nhwalo gwa mabaja aga-
batendelinge bandu ba Nnoongo
bu Kuyelusalemu. 14 Na aike
pamba abi ni kinala kuboka kwa
akakung'i akolongwa kapukilanga
boa abanng'ongalela mwenga.”
15 Angwana ngabannengela,
“Nnyenda tu, magambu nam-
pambwi jwenio abe chombo
chango, atangache liina lyango
kuilambo yoa na akangwana nu
kubandu bu Kuisilaeli. 16 Ne man-
annaya jwenio goa agapaligwa
kupotekigwa magambu gwa liina
lyango.”

17 Anania ngajenda, ngajingila
munyumba omwakiba Sauli, na
ngabeka maboko gakwe panani
jakwe. Ngalenga, “Malongo ana
Sauli, Angwana ana Yesu abampi-
tila undela kingobu echimakiba
makaika pamba, bangingite
nenga ibe mpate kulola kabele na
ntwele Uhuke jwa Chwapi.” 18 Upo
ngitola ilebe andi mangalabata ga
chamaki kuboke mumio ga Sauli,
ngaotola kulola kabele. Ngajema
nu ngabatichwa, 19 na kuboka pa
kulye chakulya, makakala gakwe
ngagammujila.

Sauli atangacha ku Damasko

Sauli ngatama machoba ma-
choko pamwe na akinapunji ku
Damasko. 20 Ngajenda mpaka
ku majumba gu kugongalela
Nnoongo na ngatumbula kutan-
gacha kutenda Yesu nga Mwana
jwa Nnoongo.

21 Boa abannyoa ngabaomongwa
nukonya, bakalenga, “Bo ojo
ujwajoje jubakoma bandu
Kuyelusalemu abakiba bak-
agongalela kwa liina lya Yesu?
Kabe aikila pamba apaala kapuk-
ila bandu benia na kapeleka kwa
akakung'i akolongwa?”

22 Nambu matangacho ga Sauli
ngagajonjekea kube na makakala
muno, nu kuchalakicha kube Yesu
nga Kilisto Nkomboi ojwapam-
buligwe na Nnoongo, Akayahudi
abatamanga ku Damasko ban-
nyangitije jwombe.

23 Kuboka pa machoba ndu
kupeta, Akayahudi ngabakon-
gana pamwe na ngabapangana
kunkoma Sauli, 24 nambu Sauli
ngalengeligwa njama jenie. Kilo
na mui ngabannyobelanga pim-
ilyango ji kujingalila kunnyini
ibe bankomange. 25 Nambu
lichoba limwe kilo akinapunji
bakwe Sauli ngabantola jwombe
ngabampia panja kupete pililanga
li lumati, ngubunhuluya nkati ja
kikapo kikolongwa.

Sauli abuja Kuyelusalemu

26 Sauli ngabuja Kuyelusalemu
na ngajiga kengamana na aki-
napunji. Nambu bunhwaminije
kube akiba napunji, na boa
ngabannyogopa. 27 Penia Ba-
naba ngaika kunnyangata nu
kumpeleka kwa achandundame.
Ngabalandulila angweto Sauli
apababweni Angwana undela
na Angwana ngabalonge nakwe.
Ngabalenge uyo Sauli akiba
akatangacha ku Damasko ku liina
lya Yesu pangajogopa. 28 Sauli
ngatama pamwe na angweto,
ngatyanga Kuyelusalemu kwoa
akatangacha lilobe lya Angwana
panga jogopa. 29 Kabe uyo
ngalongela nukutaukana na
Akayahudi abalongela Kigiliki,
nambu angweto ngabapala
kunkoma. 30 Abaamine apabajoa
kilebe chenie, ngabantola Sauli,
ngabampeleka ku Kaisalia, nga-
banneka ajende ku Taso.

31 Kingobu chenie kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto
ngikibe tengela Kuyudea nu
Kugalilaya nu Kusamalia joa.
Ngikibe na makakala nukola na
bandu ngabajonjake kube ndu
kuwecho gwa Uhuke jwa Chwapi.

Petulo ajenda ku Lida na ku Yopa

32 Petulo ngatyanga kila paali
ngaika ku bandu ba Nnoongo
abatamanga ku Lida. 33 Kwenio
ngankolela mundu jumwe
ojwakemigwa Enea ojwakiba
apolite mmele kukingobu cha
yaka nane akiba agolwike pikin-
danda. 34 Petulo ngannengela,
“Enea, Yesu Kilisto annamia.
Nnyinuke ntandike kindanda
chinu.” Upo Enea ngajinuka.
35 Bandu boa ba Lida na Solani
ngabammona Enea, na boa
ngababujila Angwana.

36 Kukiba na munkege
jumwe kukilambo cha Yopa
ojwakemigwa Tabitha, Kukiyu-
nani nga Dolika, mana gakwe,
Mbala. Munkege jwenio aka-
mula gambone kajangata akao-
cho. 37 Kukingobu chenie
akiba ntamwe, ngawe. Bandu
ngubujoya nchiba gwakwe
ngubugoneka muchumbi ku-
golofa. 38 Kuyopa kukiba kutalije
na ku Lida, na bandu buku
Yopa akinapunji pabamanya
kutenda Petulo abi ku Lida
ngabakinga bandu abena bakan-
nenge Petulo nhwalo gwenio,
“Chonde nhwike kongo chokwe.”
39 Penia, Petulo ngajabula pamwe
nabo. Kuika tu ngabampeleka
kugolofa kuchumbi. Kwenio
akinawele ajingi ngabantindila
Petulo bakaguta nukunnaya
ngobo eyachona Dolika kingobu
apakiba mmomi. 40 Petulo
ngabapia panja boa, ngakilikitila,
ngagongalela Nnoongo. Kuboka
penia ngautendebukia nchiba
ngalenga, “Tabitha, nnyimuke.”
Na jwombe ngaekula mio gakwe
na apammona Petulo, ngajimuka
kutama. 41 Petulo ngannyan-
gata kunnyinula, kuboka penia
ngabakema bandu ba Nnoongo
na akanawele, ngabakamuya
abi mmomi kwabe. 42 Nhwalo
gwenio ngujoanika kila paali ku
Yopa, na bandu ajingi ngabaamini
Angwana. 43 Petulo ngatama
machoba ndu ku Yopa, atama kwa
mundu jumwe pundi jwa mam-
bendela ojwakemigwa Simoni.

10

Petulo na Konelio

1 Kukiba na mundu jumwe ku
Kaisalia ojwakemigwa Konelio,
nkolongwa jwa kikuta cha man-
jolinjoli chuku Loma kikemigwa,
“Kikuta cha manjolinjoli guku
Italia.” 2 Akiba mundu jwambone,
jwombe pamwe na akalonga
mundu boa banng'ongalela
Nnoongo, akiba akatenda ile ijingi
ya kajangata akaocho ba Kiyaudi
na akiba akagongalela Nnoongo
kila kingobu. 3 Ikiba saa tisa
kimuyo, mumalolo ngammona
mpakachi jwa Nnoongo kuboka
kumbengu akajingila unyumba
nu kunnengela, “Konelio!”

4 Konelio ngannoleke muno
mpakachi jwenio kukujogopa,
ngannengela, “Kibi nike anan-
hota?”

Mpakachi jwenio ngajanga,
“Nnoongo annyeketile ku-
gongalela kwinu na malumbo
ginu kwa akaocho, na alibil-
ije. 5 Ngoe makinge bandu
ku Yopa bakankeme mundu
jumwe ojwakemigwa Simoni,
kuliina lenge Petulo. 6 Jwombe
nng'eni jwa Simoni pundi jwa
mambendela nyumba jakwe jibi
papipi na baali.” 7 Na mpakachi
kuboka kumbengu apajomola
kulenga genia ngajabula, Konelio
ngabakema akapakachi abena
bakachakwe na nnenda, ojwak-
iba akanng'ongalela Nnoongo.
8 Ngabalengela goa agapitile,
ngabakinga ku Yopa.

9 Malabo jakwe, bandu
akatatu benia kongo babi tango
mumwanja, nambu papipi na
kuika ku Yopa, Petulo ngaombela
kunani ja dali ikiba saa sita mui
ibe akagongalele. 10 Ngijimmina
njala ngapala kile chukulye,
kingobu chakulya apikikiba
chakatelekigwa, ngalola malolo.
11 Ngajibona mbengu jiwekuligwe
ni kilebe andi ngobo jikikiyeka
ngolongwa jakauluigwa pae
kongo jikamuligwe mumalombola
gakwe ncheche. 12 Nkati ja ngobo
jikikiweka jenie mukiba na kila
inyama, inyama ina makongono
ncheche, inyama eikwaba ni ijuni
yu kunani. 13 Ngalijoa lilobe

lyakalenga, “Nnyinuke, Petulo,
nchinje nnie!”
14 Nambu Petulo ngalenga, “Ije,
Angwana! Ne nanalyeje kile cho-
choa chu nhwilo andaje kichapu.”
15 Lilobe lela ngilijoanika kabele
lyakalenga, “Mikikemaje ichapu
ilebe eyaijegwiye Nnoongo!”
16 Nhwalo gwenio upiti patatu,
na pukujomolela yoa ngitoligwa
kujenda kumbengu.
17 Petulo apakiba tango
akaomongwa mana ja malolo
genia, bandu abakakingigwa na
Konelio, kuboka pa kuimanya
nyumba ja Simoni, ngabaika
nnongi ja nnyango. 18 Ngabakema
nukonya, “Abi nng'eni pamba
ojwakemigwa Simoni Petulo?”
19 Petulo akiba tango akajiga
kugamanya malolo gala na penia
Uhuke jwa Nnoongo ngannengela,
“Mpenakie! Babi bandu akatatu
pamba batenda mpalapala.
20 Nhwuluke chokwe na makap-
weleje kujenda pamwe nangweto
magambu nenga nanakingite.”
21 Penia Petulo ngauluka pae, nga-
balengela bandu benia, “Nenga
nga mundu jumampalapala.
Kunike nhwikilinge?”
22 Angweto ngabannyanga,
“Nkolongwa jwa akalenda
Konelio mundu jwambone,
ojwanng'ongalela Nnoongo na
juna kupata ichima muno nnongi
ja Akayahudi boa, atukingite.
Ngalengeligwa na mpakachi
jwa Chwapi kuboka kumbengu
bakinge bandu kwinu, ankoke
kachakwe kupala apenakie kilebe
chochoa echimpakulongela.”
23 Petulo ngabapokela unyumba,
ngabape paali pu kugoloka kilo.

Malabo jakwe, Petulo nga-
tumbula mwanja pamwe na
angweto, na bange abaamine ba
kwenio ku Yopa ngabalongwana
nakwe. 24 Lichoba eliika ngabaika
ku Kaisalia na kwenio Konelio
atela kalenda pamwe na aka-
longo na akaganja ababakokite.
25 Petulo apakiba akajingila,
Konelio ngapita panja kumpokela,
ngakilikitila majugwa nnongi ja
Petulo. 26 Nambu Petulo ngan-
nyinula, ngannengela, “Nnyeme,
magabu nenga namundu tu.”
27 Petulo ngajendekea kulongela
na Konelio kongo bakajingila
unyumba omwabakolela bandu
ajingi bakonganinge. 28 Petulo
ngabalengela, “Mangweto mmene
mmanyi kube Nhyahudi jwajoa
akanakigwe na malagilo gakwe
ga dini kube lyabe limwe na
bandu banga Akayahudi. Nambu
Nnoongo anaite nakanhwachilaje
mundu jwajoa kube nhwilo
andaje nchapu. 29 Kwa magambu
genia, apaungemangita nhike
panga pwelea. Nankonyanga,
ungemalinga nike?”
30 Konelio ngalenga, “Machoba
matatu agapetite kingobu andi
uchenje, saa tisa kimuyo, nakiba
nakagongalela kuchumbi jango.
Kingobucho, mundu ojwakiba
akwindite ngobo ina kung'ala nga-
jema nnongi jango, 31 ngalenga,
‘Konelio! Kugongalela kwinu
na malumbo ginu kwa akaocho
Nnoongo ajeketile. 32 Mankinge
mundu ajende ku Yopa akankeme
mundu jumwe ojwakemigwa
Simoni, ku liina lenge Petulo.
Jwombe nng'eni jwa Simoni pundi
jwa mambendela papipi na baali.’
33 Ku yenie nganagila nhwalo
nhwike chokwe na mwe ntei
chwapi kuika. Ngoe twe tubi
nnongi ja Nnoongo, kupenakia
chochoa echibunhwamuliche
Angwana kulenga.”

Petulo batangachi bandu

34 Penia Petulo ngatumbu
kulenga, “Ngoe manyi kube
kweli Nnoongo kupembulaje.
35 Nambu kila kilambo mundu
anda akamu gapala Nnoongo

kujeketiligwa na jwenio, kujalije mundu kilambo chaboka.
36 Gongo nga nhwalo Nnoongo
ogwaupelika ku bandu ba Isilaeli,
akatangacha Nhwalo Gwambone
oguleta tengela kundela ja
Yesu Kilisto ojwapambuligwe
na Nnoongo, ojwabi Nngwana
jwa boa. 37 Mangweto mmanyi
nhwalo ogupitile kukilambo
choa cha Kuyudea, kutumbu Ku
Galilaya kuboka pa Yohana ku-
tangacha nhwalo gwa kubaticha.
38 Mummanyi Yesu jwa ku
Nazaleti Nnoongo apampambwile
kukunnyelela Uhuke jwa Chwapi
na makakala. Ngajenda kila paali,
akatenda gambone na kalamia
boa ababoneligwe na Mmaja,
gambu Nnoongo akiba pamwe
nakwe. 39 Natwe takachaili ba
minhalo joa ajatenda kukilambo
cha Akayahudi na kukilambo
cha Yelusalemu. Penia nga-
bankoma kukummamba pan-
chalaba. 40 Nambu Nnoongo
ngannyoa lichoba lya tatu nu
kuntenda abonekane, 41 kubandu
boaje, nambu kwa baba Nnoongo
abapambuligwe babe akachaili
bakwe, yani twenga twatulile nu
kunywe pamwe nakwe kuboka
pa kuyoka kwakwe kuboke
kwa abawile. 42 Ngatuamulicha
tutangache Nhwalo Gwambone
ku bandu boa nu kuchalakicha
kutenda jwombe nga ojwapam-
buligwe na Nnoongo abe akimu
jwa ababi ammomi na abawile.
43 Akalondoli boa ngabacha-
lakicha nhwalo gwakwe kube
kila mundu ojwapakunhwamini
malekekigwa mabaja gakwe goa
kulina lyakwe.”

Bandu banga Akayahudi bapokelanga Uhuke jwa Chwapi

44 Kingobu Petulo apakiba tango
akalongela malobe genia, Uhuke
jwa Chwapi ngabaulukila boa
abakiba bakapenakia nhwalo
gwenio. 45 Akayahudi abaamine
abaikalinge pamwe na Petulo
kuboke ku Yopa ngabaomongwa
kube Nnoongo ngabape hupo ja
Uhuke jwa Chwapi uyo bandu
banga Akayahudi. 46 Gambu
ngabajoanga bakalongela kuk-
ilonge kiyono bakankoleya
Nnoongo. Petulo ngalenga,
47 “Bandu bamba bapokile Uhuke
jwa Chwapi andi twenga tubene
apatumpokile. Bo, abi mundu
jwajoa ojwaotwi kakanakia
bakabatichigwaje kwa mache?”
48 Kuyenie, ngaamulicha ba-
batichigwe kuliina lya Yesu Kilisto
ojwapambuligwe na Nnoongo.
Penia ngabannyopa atame nabo
kwa machoba machoko.

11

Petulo ajenda kulenga kalenge bandu abaamini ba Kuyelusalemu

1 Achandundame na abaamine
bange buku Yudea ngabajoa
kutenda bandu banga Akayahudi
uyo bapokalinge lilobe lya
Nnoongo. 2 Petulo apabuja
Kuyelusalemu, Akayahudi
abaamine abapala bandu banga
Akayahudi bainigwe, ngaban-
chonjoya kulenga, 3 “Mwenga
ngantama kachabe bandu ban-
gainigwa nu kulye nabo pamwe!”
4 Penia Petulo ngabalenge tela
nhwalo ogupitila kuboka putu-
tumbulaga,
5 “Kingobu apanakiba nak-
agongalela kunnyini ku Yopa,
nganola malolo. Nginiki-
bona kilebe chikaika pae
kikiba andi ngobo jikikiyeka
ngolongwa jakauluigwa pae
kuboka kumbengu kongo jika-
muligwe mumalombola gakwe
ncheche, jibekigwe papipi jango.
6 Nganolakea muno kukuin-
gakia nginibona inyama ina
makongono ncheche, inyama ya
mpongoti na yukulanga ni inyama

eikwaba ni ijuni yukunani.
7 Kubokapenia nginilijoa lilobe
lyakalenga, ‘Petulo nnyinuke, nch-
inje nnie!’ 8 Nambu ne nganenga,
‘Ije, Angwana! Chanajingije
mukano jango chakulya chu
nhwilo andaje kichapu.’ 9 Lilobe
lela ngilijoanika kabele kuboka
kumbengu, ‘Mikikemaje ichapu
ilebe ijeguigwe na Nnoongo.’
10 Nhwalo gwenio upiti patatu, na
pukujomolela yoa ngitoligwa ku-
jenda kumbengu. 11 Upo, bandu
akatatu abakiba bakingigwe
kwango kuboka kwa Kaisalia
ngabaika kunyumba ejinakiba
nakatama. 12 Uhuke jwa Nnoongo
nganengela nyende pamwe nang-
weto panga mbwele. Abaamine
sita ngabalongwana pamwe
na nenga kujenda ku Kaisalia
na kwenio ngutuika kachakwe
Konelio. 13 Jwenio ngatulengela
apammona mpakachi kuboka
kumbengu ajemite kachakwe
nukunnenge, ‘Mankinge mundu
ajende ku Yopa akankeme mundu
jumwe ojwakemigwa Simoni,
lengi liina Petulo. 14 Jwenio
mannengela malobe agabakun-
tenda mwenga nakalongo binu
nkomboligwa.’ 15 Na panatumbala
kulongela tu, Uhuke jwa Chwapi
ngabaulukila andi apatuulukila
twenga pukutumbulaga. 16 Penia
ngangombakela malobe ga
Angwana gabalenga, ‘Yohana
abaticha kwa mache, nambu
mangweto mammatichigwa ku
Uhuke jwa Chwapi.’ 17 Anda
Nnoongo bapile lilumbo uyo
bandu banga akayahudi lilumbo
ulyale elyatupa twenga apataam-
ina Angwana ana Yesu Kilisto,
bo, ne nabeneke nhoto kunkana
Nnoongo?”

18 Angweto pabajoa genia,
ngabakotoka kutauka na ngaba
nkolea Nnoongo, kulenga,
“Nnoongo bapi lilanga bandu
banga akayahudi lyu kulapa
mabaja gabe bapatange bwomi!”

Bandu abaamine buku Antiokia

19 Kuboke kupotekigwa kukupi-
tila kingobu apakomigwa Stefano,
abaamine ngaba pwilikana.
Bange ngabajenda mpaka kil-
ambo ya Kufoinike na Kukupulo
na Kuantiokia bakatangacha
nhwalo gwa Nnoongo kwa
Akayahudi jika. 20 Nambu
abaamine bange kuboka kukil-
ambo chiku Kupulo na Kulene,
ngabajenda kukilambo cha Kuan-
tiokia nu kutangacha Nhwalo
Gwambone gwa Angwana ana
Yesu ku bandu Akayahudi Bikig-
iliki. 21 Makakala ga Angwana
ngagabe pamwe na angweto
na bandu ajingi ngabaamini na
kabuji Angwana. 22 Nhwalo gu
kile chenie ngujoanika kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
chu Kuyelusalemu, yene nga-
bankinga Banaba ajende ku An-
tiokia. 23 Kingobu apaika kwenio
nakabona bandu Nnoongo pabapi
upeele ngaala mojo nakakwajalila
angweto boa babe na imani ja
kweli ka Angwana kumyojo jabe
joa. 24 Banaba akiba mundu
jwambone ojwatweli Uhuke jwa
Chwapi na imani, na bandu ajingi
ngabautigwa ka Angwana.

25 Penia Banaba ngajenda
ku Taso kumpalapala Sauli.
26 Apampata, ngabanneta Kuan-
tiokia, na boa abena ngabatama ni
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto. Kwenio ku Antiokia,
kukutumbula kakema akinapunji
aka Kilisto.

27 Kingobu chenie, bange
akalondoli ngabaika ku Antiokia
kuboke Kuyelusalemu. 28 Jumwe
kati jabe ojwakemigwa Agabo
ngajema na kuwecho gwa Uhuke
jwa Nnoongo ngalondola kutenda
kupakube na njala ngolongwa
kuilambo yoa. Njala jenie

jikiba kingobu Kilaudio apakiba ntawala. 29 Akinapunji
ngabaamu kila mundu tela na
uwecho gwakwe apeleke chachoa
kupala kajangata abaamine
abakiba bakatama ku Yudea.
30 Ngabatenda genia nukupeleka
chango yabe kwa akinanhota bi
ikuta ya bandu abanhwamine
Kilisto kupete maboko ga Banaba
na Sauli.

12

Likanicha liyanga kupotekigwa

1 Kingobu chenie, Nngwana
Helode ngatumbu kapoteka bange
kati ja kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto. 2 Ngankoma
ku upanga Yakobo nnongo gwa
Yohana. 3 Helode palola kube
kikobo chenje kite kaalalila
Akayahudi, ngajenda kumpuki
Petulo. Kile chenie kika-
muligwa kingobu cha Mpapala
gwa Mikate Jangajeligwa Amila.
4 Kuboka pukupukaligwa, Petulo
ngaba mmeka kukipungo, kwe-
nio ngabammeka alendeligwe
muikuta ncheche ina akalenda
ncheche ncheche. Helode apanga
kumpia Petulo pukongolou
kuboka pa mpapala gwa Pasaka.
5 Petulo apakiba mukipungo,
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto kikiba chakagongalela ku
Nnoongo.

Petulo alekekigwa kuboke mukipungo

6 Tango nukuikaje lichoba lyale
Helode papala kumpia Petulo
puukongolou, licho kilo jakwe
Petulo akiba agolwike panakati
ja akalendei abena. Akiba
atabaligwe mitondolo mibena,
na akalenda bakiba bakalendela
nniango gwa kipungo. 7 Upo,
mpakachi jwa Angwana kuboka
kumbengu ngajema papipi na
jwenio na lumuli ngulumulika
chumbi cha kipungo. Mpakachi
ngannyukanyuka Petulo pili-
pamba akalenga, “Nnyinuke
chokwe!” Kingobu uchache
mitondolo ngijikuluguka kuboke
mumaboko gakwe. 8 Mpakachi
ngannengela, “Mikitabe luunga
lwinu, nkwinde ilatu yinu.”
Ngatenda yene. Kuboka pe-
nia mpakachi jwenio ngannen-
gela, “Nkwinde likoti linu, un-
gengame.” 9 Petulo ngankengama
panja ja kipungo nambu amanyije
kutenda genia gakamuligwe na
mpakachi jwenio gakiba ga
kweli, akita atela kulola malolo.
10 Ngabapeta pukutumbu ulenda
na pukubwelea ulenda, kuboka
penia ngabaika pa nniango
gwa choma kujenda kunnyini.
Nniango gwenio ngujogoka gwene
na angweto ngabapita panja.
Ngababe kujenda pawe kingobu
tu mpakachi jwa Angwana
nganneka Petulo.
11 Petulo ngamanya agampitile,
ngalenga, “Ngoe manyi kipola!
Angwana bankingite mpakachi
jwabe kuboka kumbengu an-
gombole kuboke mumakakala ga
Helode nu kuboke mwilebe yoa
eibayobalila bandu bu Kuhyahudi
ipitile.”
12 Apamanya yene ngajenda
kachakwe Maliamu umamundu
Yohana ojwakemigwa Maluko.
Mwenio bandu ajingi bakiba
bakonganinge bakagongalela.
13 Petulo ngagomba oti pa
nniango panja na mpakachi
jumwe nhwenja ojwakemigwa
Loda, ngajenda pa nniango
kujekete otina. 14 Nhwenja
jwenio ngalimanya lilobe lya
Petulo ngaala mojo muno ngabuja
unyumba lubelo nakalenge bandu
kutenda Petulo ajemite panja.
15 Bandu gabannenga nhwenja jo,
“Matamwe machonjo!” Nambu
jwombe ngayangala kulenga
kweli angweto ngabannengela
lyenie lihoka lyakwe.

16 Petulo akiba akajendekea
kugomba oti. Pukujomolela
ngabajogolanga nniango na
pabammona ngabaomongwa.
17 Petulo ngabaponge luboko
batamange nu, ngabalan-
dulila paboigwe mukipungo na
Angwana. Penia ngabalagila,
“Makannenge Yakobo na bandu
bange abaamine,” kubokapenie
ngabaleka ngajenda konge.
18 Pukuchaga, ngukupiti mb-
wele kati ja akalenda, chikipiti
kwa Petulo? 19 Helode ngaa-
mulicha bampalepale nambu
baotalingije kumpata. Pe-
nia ngaamulicha akalenda
bala bakonyange, ngaamulicha
bakomigwe.

Paulo kubokapenia ngaboka ku
Yudea ngajenda ku Kaisalia ok-
watama kalakala.

Kiu cha Helode

20 Helode ngabachimwa bandu
bi kilambo chi ku Tilo na Sidoni,
nambu angweto ngaba kinga
bandu kunnyendele Helode. Na
ngweto ngabampata oti Bulasto,
ojwakiba nkolongwa jwa Boma
ja ngwana Helode. Kubokapenia
ngabannyendele Helode kunny-
opa kube tengela, magambu kil-
ambo chabe kihyobalela kupata
chakulya kuboke kilambo cha
Angwana Helode.
21 Lichoba limwe elipambu-
ligwe na Helode ngakwinda
ngobo ikingwana, nukutama
kitebu cha kingwana na ngalonge
na bandu. 22 Bandu ngaba
chobela kulenga, “Lilobe lende
lya munduje, nambu nnongo.”
23 Upo mpakachi jwa Angwana
nganng'wia Helode pae, maga-
mbu ampije kibumo Nnoongo.
Ngaleligwa na mabongo nukuwe.
24 Lilobe lya Nnoongo ngilijen-
deke kujoanika nu kola.
25 Banaba na Sauli ngaba-
jomo liengo lyabe lyabakingigwe
ngababuja kabele Kuyelusalemu,
uyo ngabantola Yohana ojwakemigwa
Maluko.

13

Banaba na Sauli bapambuligwa nukingigwa

1 Kati ji kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto Kuantiokia
kukiba na akalondoli bange na
akaboli. Benia nga Banaba
na Simioni ojwakemigwa Mpili,
Lukio kuboke ku Kulene, Manaeni
ojwannela Nngwana Helode na
Sauli. 2 Apabakiba bakagongalela
kwa Angwana nu kupunga, Uhuke
jwa Chwapi ngabalengela, “Um-
bambulilange Banaba na Sauli,
bakamulange liengo elinakemile.”
3 Ngabapunga nu kugongalela,
nu kabekelanga maboko panani
jabe, ngabaleka bajabulange.

Kukupulo

4 Banaba na Sauli apabakingigwa
na Uhuke jwa Chwapi, ngaba-
jenda mpaka ku Seleukia nu
kuboka kwenio ngabaombe
mungalaba kujenda Kukupulo.
5 Kingobu apabaikanga ku
Salami, ngabatangacha lilobe
lya Nnoongo ku nyumba ya
kugongalela ya Akayahudi. Na
angweto bakiba na Yohana abe
mpakachi jwabe.
6 Angweto ngabatyanga ku-
pete kingono chimwe cha
kichilu mpaka ku Pafo, ok-
wabankolela mundu jumwe
nhwabe ojwakemigwa Bali Yesu,
Nhyahudi ojwakitenda nnon-
doli. 7 Mundu jwenio akiba
nng'anja jwa nkolongwa jwa
kichilu, ojwakemigwa Segio
Paulo ojwakiba juna malango,
ngabakema Banaba na Sauli
magambu apala kupenakia lilobe
lya Nnoongo. 8 Nambu nhwabe
jwenio Bali Yesu, liina lyenie
ku Kukiyunani mankema Elima,
ngajiga katauka Banaba na Sauli

na kunhwibalakia nkolongwa jwa
kichilu akaaminije imani yene.
9 Penia Sauli ojwakemigwa Paulo,
kongo atweli Uhuke jwa Chwapi,
ngampikia mio nhwabe Elima
10 kulenga, “Mwe mamwana
jwa Mmaja! Namangondwa
kukilebe chochoa chambone
chapala Nnoongo. Mwe ntweli
ndela ndu yubaja na mwe kila
kingobu nnyiga kujigalambuya
kweli ja Angwana kube uwangi!
11 Ngoe luboko lwa Angwana lu-
pakunhukumu, mma kinjwilili na
milibonaje lichoba kukingobu.”

Upo ngongobwi nulubendu
ngulunhwikalila Elima na ngabe
kinjwilili na ngatumbu kupupukia
kongo na kongo akampalapala
mundu jukunkamu luboko an-
nongaleye. 12 Nkolongwa jwenio
apalola agapitile, ngaamini,
ngaomongwa maboulo ga nhwalo
gwa Angwana.

Kuantiokia ja Kupisidia

13 Paulo na akajakwe
ngabaombe muntumbwi kuboke
Kupafo ngabaika Kupega kun-
nyini Kupamfilia, kwenio Yohana
ngabaleka ngabuja Kuyelusalemu.
14 Angweto ngabajendeke na
mwanja kuboke ku Pega mpaka
kunnyini ku Antiokia ku Pi-
sidia, na Lichoba lya Kupo-
molela ngabajingi munyumba
ja kugongalela Nnoongo, nga-
batama. 15 Kuboka pa kuchoma
kitabu cha Malagilo ga Musa
na majandiko ga akalondoli
ba Nnoongo, akakolongwa ba
nyumba ja kugongalela ngabalagi
nhwalo gongo, “Makalongo, anda
nkweti nhwalo gwa kalengela
bandu kupala balimbe mwojo,
nnengange.” 16 Paulo ngajema,
ngaponga luboko, ngatumbu
kulenga,

“Mabandu ba Kuisilaeli na
bandu manga akaisilaeli ma-
munng'ongale Nnoongo, umbe-
nakiange! 17 Nnoongo jwa bandu
ba Kuisilaeli ngabapambula
akahoka bito na kape indimba
muno bandu aba kugeni okwo
Kumisili. Nnoongo ngababoya
kwenio kuwecho nkolongwa,
18 na ngabaimbali yaka alubaini
kupongoti. 19 Ngabajomo bandu
makabila saba kukilambo chi
Kanaani na kape kilambo chenie
kibe chabe. 20 Goaga gatendigwa
kwa yaka alubaini nu nhwano.

“Kuboka penia ngabape
bukuhukumula mpaka kingobu
cha nnondoli Samweli. 21 Penia
ngabajopa bape nngwana,
Nnoongo ngabape Sauli mwana
jwa Kishi jwa kabi ja Ben-
jamini, kube nngwana jwabe
ku yaka alubaini. 22 Kuboka
pu kummoya Sauli, Nnoongo
ngampambu Daudi kube nng-
wana jwabe. Ngachalakicha ku-
lenga, ‘Nammweni Daudi mwana
jwa Yese mundu ojwanampala,
mundu ojwapakamu goa aganam-
pala akamule.’ 23 Jwenio nga Yesu
ju kibelei cha Daudi, Nnoongo
ojwantei Nkomboi jwa bandu bu
Kuisilaeli, andi apalagila. 24 Tango
Yesu nu kutumbwaje maengo
gakwe, Yohana ngatangacha ku
bandu boa bu Kuisilaeli kutenda
balape mabaja gabe na ba-
batichigwe. 25 Na Yohana apaban-
dakila kujomola liengo lyakwe,
ngabalenge bandu, ‘Mangweto
nhwachanga ne nabeneke? Ne
ojumunnenda kuika joje. Nambu
mpenekiange! Jwombe maika
kuboka pango ne, nane kuotwaje
kulugula ngoji yi ilatu yakwe.’

26 “Malongo bango bu Kuisilaeli,
lungolo lu Ulaimu, na mmandu
mmoa manga Makayahudi ma-
munng'ongale Nnoongo, nhwalo
gukomboi gono uletigwe kwito!
27 Gambu bandu abatama
Kuyelusalemu na akiilongoi babe
bummanyije kutenda jwenio
nga Nkomboi na bamanyije

malobe ga akalondoli ba Nnoongo
agachomigwa Machoba goa gu
Kupomalela. Na yene bagatei
malobe ga akalondoli ba Nnoongo
galenganile kukunhwukumu Yesu
awe. 28 Iganukube apatikinije
ni lilemwa li ukomigwa, nga-
bannyopa Pilato anhwukumu
ukomigwa. 29 Angweto kuboka
pu kamula kila kilebe chik-
ilengigwe Mumajandiko Gach-
wapi kwajwenio, angweto
ngubunhwuluya kuboka mun-
chalaba ngaba mmeka mundun-
dangele. 30 Nambu Nnoongo
ngannyoya kuboka kwa abawile,
31 na kwamachoba ndu ngabapiti
abatyanga nakwe kuboka ku
Galilaya mpaka Kuyelusalemu.
Ngoe nga akachaili bakwe ku
bandu bu Kuisilaeli. 32 Na
twe tubi pamba kunnetelanga
Nhwalo Gwambone, kile chache
echalagila Nnoongo kwa akaoko
bito, 33 ngoe Nnoongo alenganakie
magambu ga ingota yabe kukun-
nyoya Yesu kuboke kwa abawile.
Andi piandikigwe mu Zabuli ja
pabele,

‘Mwe Mamanango,
lele nonge bandu boa bamanye
kutenda ne nawabinu.’

34 Na chenje nga echalenga
Nnoongo ngannyoya jwenio
kuboke kwa abawile na annek-
itije akabola mundundangele.
Nnoongo ngalenga,

‘Manampa upeele gwachwapi na
gwa kweli
gunalagana na Daudi.’ 35 Nu uyo
ngalonge kabele,
‘Mannekaje mmanda jwinu
jwachwapi abole mu ndun-
dangele.’

36 “Gambu Daudi akabegele aga-
pala Nnoongo kukingobu chakwe,
penia ngawe, ngachikigwa
pamwe na akaoka mundu na
mmele gwakwe ngubola mu
ndundangele. 37 Nambu jwajo
ojwayoigwe na Nnoongo kuboke
kwa abawile aboliteje. 38 Tupala
mangweto mmanyange, maka-
longo ba Kuisilaeli, kupete Yesu
nhwalo gwa kulekekigwa mabaja
utangachigwa kwinu, 39 na kila
mundu ojwanhwamini Yesu
kulekekigwa mabaja gakwe goa,
kile chenie kabi kiwechakineje
kundela ja Malagilo ga Musa.
40 Yene mma maha, gakampataje
gaga agalengigwa na akalondoli
ba Nnoongo gakampitije mang-
weto.

41 “ ‘Mpenekiange, mangweto
mammembula! Nhwomwange na
nhwobange!

Magambu chandenda lele
nhwaminangaje kile chenie,
ata ikabi mundu akannandulile
mangweto!’ ”

42 Paulo na Banaba pababokanga
munyumba ja kugongalela, bandu
ngabakoka baike kabele lenge
Lichoba li Kupomolela eliika
na balanduli muno nhwalo
gwenio. 43 Bandu apababoka
pangongano, Paulo na Banaba
ngabakengamigwa na Akayahudi
ajingi na bandu banga Akayahudi
aba amininge dini ja Kiyahudi.
Achandundame benia ngabalonge
nabo na kakweleka bajendeke
kutama mu upeele gwa Nnoongo.

44 Apalibandakila Lichoba li
Kupomalela bange bandu kuboka
kunnyini ngabaika kupenikia
lilobe lya Angwana. 45 Kingobu
Akayahudi apabubona nkengeni
gwa bandu, ngababe na bwiu,
angweto ngabatauka agalenga
Paulo nu kuntukana. 46 Nambu
Paulo na Banaba ngabalonge
pangajogopa, kulenga, “Lilobe
lya Nnoongo likiba mpaka oti
lilengigwe kwinu. Nambu kuboka
pu kulikana maachangitije ku-
tenda mpaligwa kube na bwomi
gwa machoba goa pangapela,
tupakunneka mangweto na ka-
jendele bandu banga Akayahudi.

47 Magambu jenje nga amuli ejibutupi Angwana,
‘Na ntei mwe mme lumuli kwa bandu banga Akayahudi,
yene dunia joa majikomboligwa.’ ”
48 Kingobu bandu banga Akayahudi apabajoa yene, ngaba alamwojo ngubulumbalila nhwalo gwa Angwana, na abapambuligwe kube na bwomi gwa machoba goa pangapela ngabaamine.
49 Lilobe lya Angwana ngilijoanika kilambo chenie. 50 Nambu Akayahudi ngabakolekea akikege bunuuwecho biilambo yenge abakiba banga Akayahudi bakagongale Nnoongo na akinalome abajoanika bikilambo chenie. Benia ngabatumbu kapotekanga Paulo na Banaba na kabenga kilambo chenie. 51 Nambu benia ngabapyata litukunda mumakongono gabe andi kabeka nhwilo kuboka penia ngabajenda Kuikonio. 52 Nambu akinapunji buku Antiokia ngaba alamwojo na kutwele Uhuke jwa Chwapi.

14

Ku Ikonio

1 Ku Ikonio Paulo na Banaba ngabajenda ku nyumba ja kugongalela ja Nnoongo andi Kuantiokia ngabalongela panga jogopa mpaka Akayahudi ajingi na Akagiliki ngubunhwamini Yesu. 2 Nambu Akayahudi bange abakananga kuamini ngabakolakea bandu banga Akayahudi babembu abanhwamini Yesu. 3 Paulo na Banaba ngabatama kwenio kwa machoba majingi, ngabalongela panga jogopa nhwalo gwa Angwana, na Angwana ngabachalakicha nhwalo gwenio gubupiyanga kwa gwambone gwa Angwana, kwa kaotoya kamula ikobo na gukuomongwa. 4 Bandu bi kilambo chenie ngibikibagana, bange ngababe kingonu cha Akayahudi na bange kwa achandundame.
5 Penia bandu bange banga Akayahudi na Akayahudi, pamwe na akilongoi babe, ngabaamua katenda ubaja achandundame na kupala kaputa mabwe. 6 Kingobu achandundame apabamanya kile chenie, ngabatililа ku Lusta na ku Debe ilambo ya Lukonio na ilambo ya papipi jakwe. 7 Kwenio ngabatangacha Nhwalo Gwambone.

Paulo na Banaba kwenio kilambo cha Lusta na Debe

8 Kukilambo cha Lusta kukiba mundu ojwakiba nangwaba kuboka pukubelekwa. 9 Ngatama penia kupenakia malobe galongela Paulo. Paulo ngannolekea kukunhwingakia, apammona mundujo abi ni imani yukuoto kulamiigwa, 10 na ngalenga kulilobe likolongwa, “Nnyeme gwema kwa makongono ginu!” Mundu jwenio ngaomba nu kutumbu kujenda. 11 Nkenga gwa bandu apaulola genia agatei Paulo, ngabatumbu kutenda manjega kukilonge chabe cha Kilukaonia, kulenga, “Milongo jituikalile kwito jibi andi putubi tubandu!” 12 Ngabampe Banaba liina lya Zeu na Paulo magambu akiba nnongei ngabampe liina lya Heme. 13 Nkung'i jwa nnongo ojwakemigwa Zeu ojwakiba nikitembe chakwe kutaali na kilambo ngaleta ng'ombe na maloba nnongi ja nniango, gambu jwenio na akajakwe bapala kupanga lilumbo kwa achandundame.
14 Nambu achandundame Paulo na Banaba apabajoa echibapala kamula, ngabajwepu ngobo yabe nu kubutukila panakati jankengeni gwa bandu, kongo bakapeta kuchobela, 15 “Kunike mangweto ntendanga yenela? Twe uyo tabandu andi mangweto!

Tubi pamba kupala kutangacha
Nhwalo Gwambone, kupala
mileke ilebe yenie yangapaligwa,
mantendebuki Nnoongo ojwabi
mmomi, Nnoongo ojwapangine
mbengu na dunia baali na yoa
eibi nkati jakwe. 16 Kalakala
Nnoongo ngabaleka bandu ba-
tendi agabapala. 17 Nambu
Nnoongo akotwikeje kunnayanga
iingi kutenda abile, kuilebe yam-
bone, kunkomelanga ula kuboka
kumbengu na mauno kukingobu
chakwe, ampeganga chakulya
nukumpeganga kuala mwojo."
18 Achandundame baganwa ku-
longela genia baotalingeje kaibi
bandu kape lilumbo.

19 Nambu bange Akayahudi
ngabaika kuboka Antiokia nu
ku Ikonio, na katenda bandu
balondane na angweto, ngabam-
puta Paulo maganga nu kun-
huta mpaka kutali ni kilambo
bakita awile. 20 Nambu akina-
punji pabakongana pamwe nu
kuntindila, ngajimuka ngabuja
kunnyini. Malabo jakwe, jwombe
pamwe na Banaba ngabajabula
kunnyini ku Debe.

*Paulo na Banaba babuja kukil-
ambo cha ku Antiokia Kusilia*

21 Paulo na Banaba ngabatan-
gacha Nhwalo Gwambone ku
Debe na kapata akinapunji ajingi.
Kuboka penia ngababuja ku
Lusta na ku Ikonio mpaka ku
Antiokia Kupisidia. 22 Ngabaotoya
akinapunji bi ilambo yenie na
kape mwojo batame gwicho
mu imani. Ngabalenge, mpaka
oti tupete mumalago ndu ku-
pala tujingi mukingwana cha
Nnoongo. 23 Paulo na Banaba
ngabapambu akinanhota ba kila
kikuta cha bandu abunhwamine
Kilisto kalongeleya akaamine,
kuboka penia, kukugongalela nu
kupunga, kabeka mulenda gwa
Angwana akaamina.

24 Kuboka pa kupete kilambo
chi ku Pisidia, ngabaika ku Pam-
filia. 25 Kuboka pukutangacha
Nhwalo Gwambone ku Pega
ngabajenda ku Atalia. 26 Kuboka
kwenio ngabajingi mumeli kubuja
ku Antiokia kwenio kalakala
bakiba mupeele gwa Nnoongo na
ngoe kupala bajomole liengo.

27 Apabaika ku Antiokia
ngababeka ngongano ya kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
bapenia, ngabalandulila minhalo
joa Nnoongo ejatei pamwe na
angweto, na apabajogolile bandu
banga Akayahudi nniyango
baamini. 28 Na ngabatama kwa
machoba ndu kwenio pamwe na
akinapunji.

15

Ngongano Kuyelusalemu

1 Bandu bange ngabaika
kuboke ku Yudea ku Antiokia
ngabatumbu kabolanga abaamine
balenga, kulenga, "Mangweto
nukuinigwaje nkomboligwaje
andi pagapaligwa Malagilo ga
Musa." 2 Kile chenie ngik-
ibeka ndu ngabatenda Paulo
na Banaba balonge nabo, ngia-
muligwa Paulo na Banaba pamwe
na abaamine akachoko aba
nhwamini Yesu buku Antiokia,
bajende Kuyelusalemu kalenge
achandundame na akinanhota
kile chenie.

3 Penia kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto ngabalondana na
angweto apabapetela ku Foinike
na Samalia ngabalandulila bandu
banga Akayahudi pabantende-
buki Nnoongo, nhwalo gwenio
ngugwaalali muno abaamine
boa. 4 Kingobu apabaikanga
Kuyelusalemu, ngabapokeligwa
na kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto na achandun-
dame na akinanhota, nangweto
ngabalengela nhwalo gwoa
Nnoongo ogwatenda pamwe
nangweto. 5 Nambu aba

nhwamini Yesu bange abakiba
bikikuta cha Mafalisayo ngaba-
jema, kulenga, “Mpaka oti bandu
banga Akayahudi bainigwe na
kabola bagakengame Malagilo ga
Musa.”
6 Penia achandundame na ak-
inanhota ngabakongana pamwe
nu kuwacha muno nhwalo gwe-
nio. 7 Kuboka pu konyana muno,
Petulo ngajema, ngalenga, “Maka-
longo bango, mangweto mmanyi
kutenda kalakala Nnoongo apala
kunjagu nenga kati jinu ndan-
gache Nhwalo Gwambone ku
bandu banga Akayahudi, bajoe
nukuamini. 8 Na Nnoongo,
ojwamanyi mwojo gwa kila
mundu, ngachalakicha kutenda
bajekatile na kape angweto Uhuke
jwa Chwapi andi patupi twenga.
9 Abagwije kati jito na angweto,
ngajijeguya myojo jabe kuimani.
10 Lele, kunike kuntega Nnoongo
katweka miigo akinapunji ba
Yesu ata akahokabito baotwije
kupoto miigo jenie, wala twenga
tuotwije kupotola? 11 Yeneje!
Twe tuamine nu komboligwa kwa
upeele gwa Angwana ana Yesu,
andi apabakomboligwe angweto.”

12 Kikuta choa ngikitama
nuu, kupenakia Banaba na
Paulo bakalandulila ikobo na
yukuomongwa eikamuligwa na
Nnoongo kupete maboko gabe
kati ja bandu banga Akayahudi.
13 Apabajomola kulongela, Yakobo
ngalenga, “Makalongo bango, um-
benakiange! 14 Simoni alandulila
agalaya Nnoongo kubandu banga
akayahudi kapambu bange kati
jabe babe bandu bakwe. 15 Nhwa
gongo ubi tela na malobe ga
akalondoli ba Nnoongo. Andi
apagalenga Majandiko Gachwapi,

16 ‘Kuboka paganga mambuja
kabena, balenga Angwana,

nu kuchenga kabena kiteba cha
Daudi chikibomwike.

Mandendekea kabele maami
gakwe
nu kugalimbia.
17 Penia bandu boa abaigile
mabaika kwango,
bandu boa banga Akayahudi ba-
palapala Angwana.
18 Nga apabalenga Angwana,
ababikibeka kile chenje
kimanyikane.’ ”

19 Yakobo ngajendeke kulenga,
“Ne mbala yene,” “Takachum-
buyaje bandu banga Akayahudi
abammuji Nnoongo. 20 Nambu
tapelekelange balua kalenge-
langa makalyegangaje yakulya
eipangigwe lilumbo ku inyago,
bileke ngongola, bakalyegangaje
kinyama chochoa echikipopo-
toligwe na bakanywegangaje
myai. 21 Gambu Malagilo ga Musa
ngagatangachigwa tangu lolo
mukila kilambo nu kuchomigwa
mumajumba goa gukugongale
Nnoongo kila machoba Lichoba
li Kupomolela.”

Balua ja bandu banga Akayahudi abaamine

22 Achandundame na akinan-
hota, pamwe na kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto boa, ngabaa-
muanga kapambula bandu kati
jabe na kakinga ku Antiokia
pamwe na Paulo na Banaba.
Angweto ngabampambula bandu
abena Yuda ojwakemigwa Basaba
na Sila benia boa bakiba akilo-
ngoi bi kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto, 23 na ngabape-
ganga balua jenie,

“Twenga achandundame na
akinanhota, takalongo binu, cha-
lamu chinu mangweto makalongo
manga Akayahudi mammelwike
nukutama ku Antiokia na ku
Silia na ku Kilikia. 24 Tujoine
kutenda bandu bange kuboka
kachito ngabantindagana kwa
malobe gabe, ngibibeka myojo
jinu mumbwele. Nambu twe
tatumitije genia. 25 Nayenie,

tuamwi pamwe kampambula
bandu achoko na kakinga kwinu
pamwe na akaganja bito Banaba
na Paulo, 26 ababekita bwomi
gwabe mungondo magambu gwa
liina lya Angwana ana Yesu Kilisto
abapambuligwe na Nnoongo.
27 Tankinga Yuda na Sila kwinu,
benia angweto mabannengelanga
ganga agatugaandike. 28 Uhuke
jwa Chwapi atulaite kutenda
takantwekangaje nhwigo guna
kutopa muno kupeta minhalo
jenje jambone, 29 makalyegangaje
yakulya eipangigwe lilumbo
ku inyago, makanywegangaje
myai, makalyegangaje nyama ja
kinyama chochoa echikipopo-
toligwe, nnekange ngongola.
Mantendanga chwapi anda
nnyepangite kamu minhalo jenie.
Makajimukage."
30 Kuboka pa katabuka, bandu
benia ngabaleka ngabajenda ku
Antiokia kwenio kukikongine
kikuta choa cha bandu abaamine
ngabape angweto balua jenie.
31 Bandu pabachoma balua jenie,
malobe gakwe ngagape mojo,
ngabaala mojo muno. 32 Yuda
na Sila, angweto bakibanga
akalondoli ba Nnoongo, ngaba-
longela na angweto bea bakapa
mojo na makakala. 33 Kuboka
pa kutama kukingobu kwenio,
bandu abaamine buku Antiokia
ngabatabuka kwa tengela, pe-
nia ngabaleka nu kubuja kwa
ababakingite. 34 Nambu Sila
ngaamu kuigala kwenio.
35 Paulo na Banaba ngabaigala
ku Antiokia kukingobu, angweto
pamwe na bandu ajingi
ngababola nu kutangacha lilobe
lya Angwana.

Paulo na Banaba batenda kulekana

36 Kuboka pa machoba ma-
choko, Paulo ngannengela Ba-
naba, "Tubuje takatyangile
akalongo mukila kilambo
okututangiche lilobe lya
Angwana, takalole apabajen-
dekea." 37 Banaba ngapala
kuntola na Yohana ojwakemigwa
Maluko, 38 nambu Paulo apaije
kulongwana na Maluko, gambu
pukutumbula jwenio ngabaleka
ku Pamfilia nukana kujangatana
muliengo lyabe. 39 Penia,
ngukupitila mitau muno kati jabe,
ngabalekana. Banaba ngantola
Maluko, ngabaombe mungalaba
kujenda ku Kupulo. 40 Na
Paulo ngampambula Sila, bandu
abunhwamini Yesu ba paali
penia ngaba mmeka pulenda gwa
upeele gwa Angwana, ngajabula.
41 Mumwanja gwakwe ngapetela
ku Silia nu ku Kilikia, kukipe
makakala kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto.

16

Timoteo akwamwa maengo pamwe na Paulo na Sila

1 Paulo ngaika ku Debe na ku
Lusta, okwatama napunji jumwe
ojwakemigwa Timoteo. Uma-
mundu uyo akiba aamine, ak-
iba Nhyahudi, nambu awamundu
bakiba Agiliki. 2 Timoteo ngaban-
chalakicha kwambone bandu boa
abaamine buku Lusta na buku
Ikonio. 3 Paulo ngampala Timoteo
alongwane nakwe, ku yenie ngan-
hwina. Atenda nyene magambu
Akayahudi boa abatama penia
bamanyi kube awamundu Timo-
teo bakiba Agiliki. 4 Apabakiba
bakapeta muilambo yene, nga-
balengela bandu abaamine amuli
ejiamuligwe na achandundame
na akinanhota ba Kuyelusalemu,
na ngabalengela angweto bijijali
amuli jenie. 5 Penia, kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto ngik-
ijendeke komala kuimani nu kola
kukujonjake bandu kila machoba.

Malolo ga Paulo ku Toloa

6 Angweto ngabatyanga kupete
ku kilambo cha Fulugia na
kilambo cha Galatia magambu
Uhuke jwa Chwapi ngabakanakia
batangache nhwalo gwenio kuil-
ambo ya Asia. 7 Apabaikanga
kumipaka ja Bisinia, ngaba-
jiga kujingila ku ilambo ya
ku Betania, nambu Uhuke
jwa Yesu ngabakanakia be-
nia. 8 Kuyenie, ngabapetela
ku Bisinia, ngabajenda mpaka
ku Toloa. 9 Kilo jenie, Paulo
ngalola malolo agammona mundu
jumwe jwa Makedonia ajemite
papa nu kunnyopa, “Nnyombeke,
nhwike Makedonia mutujangate.”
10 Kingobutu Paulo pukulola
malolo genia, ngutupanganika
chokwe kujenda Makedonia,
gambu tumanyi kutenda Nnoongo
atukemite tatangachile bandu
Nhwalo Gwambone.

*Ukomboka kwa Lidia kukil-
ambo cha Filipi*

11 Kuboke ku Toloa, ngutujenda
kwa ngalaba mpaka ku Samoti-
lake, na malabo jakwe ngutuika
ku Neapoli. 12 Kuboke kwenio,
ngutujenda mpaka kukilambo
cha ku Filipi, pannyini pikilambo
kikolongwa cha mukilambo
cha Makedonia, apapakiba na
kingwana cha Loma. Ngutu-
tama pikilambo chenie kwa
machoba majingi. 13 Lichoba lya
Kupomolela ngutupita panja ja
kilambo, ngutujenda pambwega
ja lukemba tupemelela penia
paali pa Akayahudi pabakon-
gana kunng'ongalela Nnoongo.
Ngututama, ngutulongela na
akikege abakonganinge paali
penia. 14 Kati ja abakiba
bakatupenakia akiba munkege
jumwe ojwanng'ongale Nnoongo
ojwakemigwa Lidia kuboke ku
Tiatila, ojwakiba nhucha ngobo
ya bei ngolongwa. Angwana
ngubujogola mojo gwakwe nga-
gapokela malobe ga Paulo agakiba
akalongela. 15 Kuboka pa bandu
ba nyumba jakwe kubatichigwa,
ngatukoka akalenga, “Anda kweli
nnoilinge kube nenga naamini
Angwana, nhwikange ukaja nta-
mange.” Ngatukwajalila tujende.

*Paulo na Sila babekigwe
mukipungo ku Filipi*

16 Lichoba limwe putujenda
paali pukugongalela, ngutukon-
gana na mpakachi kamwale
ojwakiba na nchepela ogun-
hwotwiya kulondola agaika. Oju
bachumila uloi ndu akangwana
mundu kukulondola kwakwe.
17 Ngankengama Paulo na twenga,
akapeta kuchobela nu kulenga,
“Angwetwa nga akapakachi ba
Nnoongo Nkolongwa Ojwabi
kunani! Bantangachilanga ndela
ju komboka!” 18 Ngatenda yene
kwa machoba majingi, mpaka
Paulo ngachimwa yene nga-
tendabuka ngaulengela nchepela
gwenio, “Ku liina lya Yesu Kilisto
nunhwamulicha mampite mundu
jonjo!” Nchepela ngugummoka
kingobucho.

19 Akangwana mundu paba-
manya kuhyobale kwabe kupata
uloi kupeile, ngabampuki Paulo
na Sila ngabautanga mpaka
kukitamo chakananhota kwa
akakolongwa. 20 Ngabaleta
angweto mpaka ku akilongoi ba
Loma nu kulenga, “Bandu bamba
Akayahudi na baletanga kijonga
pikilambo chito. 21 Angweto
babola ikobo yangapaligwa
muma lagilo gito tubandu ba
Loma na tupaligweje kuijeketela
ikobo yene nu kamula.” 22 Nkenga
gwa bandu ngabalondana pamwe
ngugu nnyingalila Paulo na Sila.

Penia Akilongoi ba Loma
ngabaulanga ngobo Paulo na
Sila na ngaamulicha baputigwe
iboko. 23 Kuboka pa kuputigwa

muno, ngabajingia mukipungo,
na nnenda jukipungo ngaa-
mulichigwa kabeke ulenda
nkolongwa muno. 24 Nnenda
jwenio papokela amuli jenie
ngababekanga chumbi cha
nkati na katabanga makongono
panakati ju lueke.

25 Panakati juwiku Paulo na Sila
bakiba bakagongalela nukujemba
miambo ju kunnumbali Nnoongo
na akapungwa bange bakibanga
bakajoa. 26 Kingobutu ngukupiti
kulendema kukolongwa ku-
lundope, ngilitikatika nyumba
ja kipungo. Upo milyango
ngijijogoka na mitondolo ngi-
jikuluguka kuboka mwa aka-
pungwa boa. 27 Nnenda jwa
kipungo pajimukaga, nukujibona
milyango jijogwike, apemelela
kutenda akapungwa batilangite,
nayene ngacholomo upanga
gwakwe apalakukikoma mwene.
28 Nambu Paulo ngakwaja
kulilobe likolongwa, “Mikikiko-
maje mmene! Twe tuboa tubi
pamba!”

29 Nnenda jwa kipungo
ngankema mundu alete lumuli,
nnenda jwenio ngabutiki un-
yumba, nu kugwe pamakongono
ga Paulo na Sila kongo akalen-
demela kukujogopa. 30 Penia
ngabalongaleya panja nukonya,
“Ananhota, ndendani mbate
komboka?”

31 Angweto ngabajanga,
“Maamini Angwana ana Yesu
na mwe mankomboka pamwe
na nyumba jinu joa.” 32 Penia
angweto ngabatangachi lilobe
lya Angwana kumundu jwenio
pamwe na bandu boa buunyumba
jabe. 33 Kilo ujo nnenda jwa
kipungo ngajenda kajeleya ma-
banga gabe na benia boa bu-
unyumba jabe ngababatichigwa
kingobucho. 34 Kubokapenia
ngabatola Paulo na Sila kachakwe
ngabape chakulya chukulye. Be-
niabo na bandu bunyuumba jabe
ngaba alamwojo magambu benia
ngoe bunhwamini Nnoongo.

35 Piika kindabi akakolongwa ba
Loma ngabakinga akalenda ako-
longwa ngabaamulicha, “Maleke
bajabule.”

36 Yene nnenda jwa kipungo
ngannenge Paulo, “Akakolongwa
ba Loma bapangite amuli kwinu
nuku Sila tunnekekeye. Ngoe
mmokange nnyabule kwa ten-
gela.”

37 Nambu Paulo ngabalenge
nkolongwa jwa akalenda, “Twe
tubonikinije nililemwa lya lyoa,
ngubutuputanga nnongi ja bandu
na twe tubandu ba Loma! Na
benia ngubu tubeka mukipungo.
Na ngoe bapalanga kutulekekeya
twenga kinunu. Kubeje! Maleke
akakolongwa ba Loma baikange
kutupia twe.”

38 Akakolongwa ba akalenda
ngabajenda kulanduli genia
kwa akakolongwa ba Loma, na
kingobu apabajoa kutenda Paulo
na Sila bakibanga bandu ba
Loma angweto ngaba jogopa
muno. 39 Yene akolongwa ba
Loma ngabajenda kapembelanga,
kubokapenia angweto ngabalenge
bajabulange Paulo na Sila na
kalongolea baboke kilambo che-
nie. 40 Paulo na Sila ngaba pita
mukipungo ngabajabu kunyumba
ja Lidia. Penia angweto ngaba
kongana na bandu abaamini,
nukulonge malobe gakape mojo
angweto na ngababoka.

17

Kusesalonike

1 Paulo na Sila ngabajenda
ku Kusesalonike kupetela Am-
fipoli na Apolonia, ngabaika
kwenio kwajenda kunyumba
ja kugongalela ja Akayahudi.
2 Paulo ngabe pamwe na angweto

anda apibile lukobo lwakwe
ngajenda ku nyumba ja ku-
gongalela ja Akayahudi. Kwenio
ngalongela nabo bandu kwa
Machoba matatu gu Kupomolela,
akatumia Majandiko Gachwapi
3 nu kulandulula Majandiko
Gachwapi nu kulaya kube kwa
magambu gabe Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo
apaligwa kupotekigwa na kuy-
oigwa kuboka kwa abawile.
Paulo ngalenga, “Yesu jonjo
jwanantangacha kwinu nga
Kilisto Nkomboi ojwapambuligwe
na Nnoongo.” 4 Bandu bange
ngabaamini malobe ga Paulo na
Sila. Bange bandu abakiba banga
Akayahudi, akikege bunuwecho
na kikuta kikolongwa cha Akagi-
liki abanng'ongale Nnoongo.

5 Nambu Akayahudi bange
ngababe na bwiu ngabakoka
bandu bina ng'omo nu kubeka
kikuta. Na kutenda kijonga
kunnyini kwoa na ngabaji-
jingilila nyumba ja Yosani,
bahyobalela kapatanga mwenio
Paulo na Sila kupala bapeleke
kubandu. 6 Nambu bapatangitije,
ngubunhwuta Yosani pamwe
na abaamine bange mpaka
kwa akinanhota bi kilambo
nu kuchobela, “Bandu bamba
batenda kijonga padunia! Ngoe
babi pannyini pano, 7 na Yosani
bapokilinge kachakwe. Boa
abaalabia amuli ja angwana
bu Loma, eti balenga kita abi
jonge nngwana, ojwakemigwa
Yesu.” 8 Kwa malobe genia
ngababe na mbwele akananhota
ba kilambo nankengeni gwa
bandu. 9 Ngabantocha Yosani
na akajakwe bapange uloi, penia
ngabaleka bajabulange.

Kilambo cha ku Belea

10 Kingobutu apiika kilo,
abunhwamini Yesu ngabannenge
Paulo na Sila bajabulange kuk-
ilambo cha Belea. Pabaika
kwenio, ngabajabulanga kun-
yumba ja kunng'ongalela ja
Akayahudi. 11 Bandu bakwe-
nio bakiba bukujoanga muno
kupeta bandu bu Kusesalonike.
Ngabapenakia malobe kwa chuna
muno, ngabaingikia Majandiko
Gachwapi kila machoba, kupala
bamanye anda gaga agalenga
Paulo na Sila gakiba kweli.
12 Akajingi kati jabe ngabaamini,
na akikege Bikigiliki bina uwecho
na akinalome ba Kiyunani uyo
ngabaamini.

13 Nambu Akayahudi ba ku Kus-
esalonike apabajoa kube Paulo
akiba akatangacha malobe ga
Nnoongo kwenio ku Belea, ngaba-
jenda kwenio na ngabatumbwa
kutenda kijonga na kikolakeya
ikuta ya bandu. 14 Abunhwamine
Yesu ngabanhwindikila chokwe
ajabule kumbwani nambu Sila
na Timoteo ngabaigala ku Be-
lea. 15 Bandu ababunhwindikila
Paulo ngabajabula pamwe nakwe
mpaka ku Atene. Kubokapenia
ngababuja pamwe na malagilo
kuboka kwa Paulo kutenda Sila
na Timoteo bankengame chokwe
andaiwechikine.

Paulo alongela na bandu ba ku Atene

16 Kingobu Paulo apakiba
akannenda Sila na Timoteo
ku Atene, ngachimwa umwojo
apalola kilambo chenie pikitweli
milongo ji inyago. 17 Penia
ngalonge nabo munyumba
ja kugongalela na Akayahudi
na bandu banga Akayahudi
abanng'ongalela Nnoongo, nu uyo
pukongolou pamwe na bandu
boa abapitila penia. 18 Bange
akaboli ba Epikulo na Stoiki uyo
ngabataukana nakwe. Bange
ngabakonya, “Apakulongela nike
ojo mpuchi?”

Bange ngabajanga, “Abonekana
andi alonge nhwalo gwa mi-
longo ja kigeni.” Balenga genia
magambu Paulo akiba akatan-
gacha nhwalo gwa Yesu nu
kuyoka. 19 Yenie ngabantola
Paulo, ngabampeleka kitamo
chakananhota echikikemigwa
Aleopago, ngabalenga, “Tupala
kumanya nhwalo gongo nhy-
ono ogumakiba makalongela.
20 Yengi ilebe eitijoine kwa
machikilo gito ibonekana kutenda
ilekaleka kwito. Tupala kumanya
nhwalo gwenio ubi na mana
gani.” 21 Bandu ba ku Atene
na akageni abakiba bakatama
kwenio bapalanga mangobu goa
kube bakalandulila nu kupenikia
minhalo miyono.

22 Paulo ngajema nnongi ja
libalacha lya Aleopago, ngalenga,
“Bandu ba Atene nammonanga
kube mabandu ba dini muno.
23 Gambu apanakiba nakatyanga
mukilambo chinu nu kupabona
paali panng'ongalela, ngunubona
utala uandikigwe, ‘Kwa Nnoongo
jwangamanyika.’ Jwenio nga
jumanng'ongalela, iganukube
mummanyije, jwenio nga ojunan-
tangachilanga mangweto ngoe.
24 Nnoongo, ojwapanganie dunia
na yoa eibile, nga Angwana ba
mbengu na ilambo, jwenio kuta-
maje mu nyumba ejichengigwe
kamaboko ga bandu. 25 Kabe
kubegeleligwaje kwa maboko
ga bandu andi ojwapala kilebe
chachoa, kwa magambu jwenio
mwene nga ojwabape bandu
bwomi, ojubaotoya kupomola
na kapeganga bandu ilebe yoa.
26 Kuboke mu mundu jumwe
Nnoongo ngapangana bandu boa
abatama padunia joa ngapangana
kutumbu kalakala, balame mpaka
lii na koo. 27 Atenda nyenie,
kupala bandu boa bampalepale,
pangaje mabammona ati ikabi
kukupapaya. Nambu Nnoongo
abikutaalije na twe. 28 Andi
apalenga mundu jumwe,

‘Nkati jakwe twe tutama na tubi
kujenda na tubi na bwomi
gwito.’

Ibi andi nhwambo gwa mundu
jumwe ulenga,

‘Na twe uyo talungolo lwabe.’

29 Bai, twenga ingota ya Nnoongo,
ipaligwije kunhwachila Nnoongo
kube andi jaabu andaje uloi an-
daje ata libwe elitengenechigwe
na kulembelekea na mundu.
30 Nnoongo ngakibeka anda
abikulolaje kingobu chache
bandu apabakiba akajinga.
Nambu ngoe, amulicha bandu
boa kila paali balapange mabaja
gabe. 31 Kwa mana abekite
lichoba lyene aihukumula bandu
boa andi pipaligwa kwa kupete
mundu jumwe ojwapambuligwe
na Nnoongo. Nnoongo balen-
ganakiye boa nhwalo gongo kwa
kila mundu kukunnyoya mundu
jwenio kuboka kwa abawile!”

32 Kingobu apabannyoa Paulo
akalenga nhwalo gwa kuyoka
kwa abawile, bandu bange
ngabaekanga, nambu bange nga-
balenga, “Tupala kunnyoa kabele
ku nhwalo gongo!” 33 Penia, Paulo
ngaboka pangongano. 34 Nambu
bange bandu ngibikilonda na
jwenio, nukuamini. Kati jabe
bakibanga Dionisi, jumwe kati ja
ojwakiba pikitamo cha kanahota
echikikemigwa Aleopago, uyo
akiba munkege akemigwa Damali
na bange bandu.

18

Paulo kukilambo cha Kolito

1 Kuboka pa genia, Paulo
ngaboka ku Atene, ngajenda ku
Kolinto. 2 Kwenio ku Kolito,
ngankolela Myahudi jumwe
ojwakemigwa Akila, ojwabelwike
ku Ponto. Akila pamwe na

nhwanamundu ojwakemigwa
Pilisika, bakiba babujangite
kuboka ku Italia machoba ugo
kwa magambu Kaisali Kilaudio
akiba amuliche Akayahudi boa
babokange ku Loma. Paulo
ngajenda kabona, 3 na ngatama
nabo nukamula maengo pamwe,
magambu jwenio akiba pundi ma-
hema andi angweto. 4 Ngalonge
na Akayahudi na Akagiliki
munyumba ja kugongalela kila
Lichoba li Kupomolela ajiga kauta
bunhwamini Yesu.

5 Sila na Timoteo pabaika
Makedonia, mangobu goa, Paulo
ngatangacha nhwalo, akacha-
lakicha kwa Akayahudi ku-
tenda Yesu nga Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo.
6 Angweto pabankanga nu kun-
tukana, ngakung'unda litukunda
mungobo yakwe na kalenge,
“Myai jinu jiba mumitwe jinu,
ne mbi chwapi! Kutumbu
ngoe mbakujenda kwa bandu
banga Akayahudi.” 7 Yene
ngabalekanga angweto ngajenda
kutama ku mundu jumwe jwanga
Nhyahudi akemigwa Tito Yusto,
ojwanng'ongalela Nnoongo,
nyumba jakwe jikiba papipi ja
nyumba ja kugongalela. 8 Kilisipo
akiba kilongoi jwa nyumba
ja kugongalela, ngaba amini
Angwana pamwe na nyumba
jakwe joa. Na bandu bange ajingi
ku Kolinto abubujoine nhwalo
gwenio ngabaamini na ngaba
batichigwa.

9 Lichoba limwe kilo Angwana
ngabannenge Paulo mumalolo,
“Makajogopaje, nnongelatu,
10 magambu ne mbi pamwe
na mwenga. Babije abaotwi
kuntenda kilebe, bandu ajingi bik-
ilambo chenje bango.” 11 Kuyene
Paulo ngatama kwenio kwa chaka
chimwe na myei sita, akabola
bandu lilobe lya Nnoongo.

12 Kingobu Galio apakiba
nkolongwa ju Loma jwa Akaya,
Akayahudi ngaba kongana
pamwe, ngabampukila Paulo, nu
kumpeleka kukitamo chakanan-
hota. 13 Ngabalenga, “Tuntakiana
mundu jonjo magambu gwa
kakweleya bandu banng'ongale
Nnoongo kundela jangapaligwa
muma lagilo gito!”

14 Paulo kuwakalikaje ku-
longela Galio ngabalenge
Akayahudi, “Mpenikiange mang-
weto Makayahudi! Ikabi kweli
nhwalo gongo ubi na malemwa
andaje ubaja kabi nampenikiinge.
15 Nambu kutumbu pukutaukana
nhwalo gwa malobe na maina
na malagilo ginu, nhwamuanga
mmenimangweto. Mbeje na
amuli ja ilebe yenie!” 16 Jwombe
ngababenge panja ja kitamo
chakananhota. 17 Angweto boa
ngabampukila Sositenesi, kilongoi
jwa nyumba ja kugongalela,
nu kumputa nnongi ja kitamo
chakananhota. Nambu Galio
ajalitije kile chenie na pachoko-
chokuje.

Paulo abuja ku Antiokia

18 Paulo ngatama na bandu
abaamininge ku Kolinto kwa
machoba majingi, na ngabaleka
ngaombe mungalaba pamwe
Pilisika na Akula kujenda ku
Silia. Kwenio ku Kenkelea tangu
nukutumbuje mwanja ngacheku
mutwe gwakwe magambu ga
nalili jabekite. 19 Angweto
ngabaika ku Efeso, Paulo nga-
baleka Pilisika na Akila. Nga-
jenda ku nyumba ja kugongalela
ngabeka ngalonge pamwe na
Akayahudi. 20 Bandu ngaban-
nyopa ajendeke kutama, nambu
ajeketije kutama. 21 Nambu
apakiba akajabula ngalenga,
“Andapai Nnoongo maniika kabe
kwinu.” Ngaboka ku Efeso mu
ngalaba.

22 Paika ku Kaisalia, ngajenda
Kuyelusalemu ngajenda kukipata
abali kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto, kubokapenia
ngajenda ku Antiokia. 23 Kuboka
pukutama machoba majingi ku
Antiokia, ngaboka nu kujenda
kupete ku ilambo ya Galatia
na ku Fulugia, kape makakala
akinapunji boa.

Apolo ku Efeso na ku Kolinto

24 Kingobu chenie Nhyahudi
jumwe ojwakemigwa Apolo, ojwa-
belekwa Kualekizanda, ngaika ku
Efeso. Akiba nnongei muno na
akiba mundu jwagamanyi muno
Majandiko Gachwapi. 25 Akiba
aboligwe ndela jenie ja Angwana,
magambu mwojo gwakwe ukiba
gwakajaka ngatumbu kukutan-
gacha nu kubola kweli ja Yesu.
Iganukube, akabatichigwa ubati-
cho gwa Yohana tu. 26 Ngatumbu
kulongela panga jogopa mun-
yumba ja kugongalela. Kingobu
Pilisika na Akila apabannyoa
jwenio ngabantola kujabu nakwe
kachabe ngaba mmola majingi
ga ndela ja kweli ja Nnoongo.
27 Penia Apolo ngaamua kujenda
ku Akaya, yene abaamine ba ku
Efeso ngabannyangata kaandik-
ilanga akinapunji buku Akaya,
bampokele. Kingobu apaika,
jwenio ngabajangata muno kwa
bandu abaamini ba kwenio
abapatite upeele gwa Nnoongo
chukube abaamine. 28 Apolo
ngabapeta Akayahudi pukongolou
akachalakicha Mumajandiko ga
Chwapi kutenda Yesu nga Kilisto
Nkomboi ojwapambuligwe na
Nnoongo.

19

Paulo ku Efeso

1 Apolo apakiba ku Kolinto,
Paulo ngajenda kupete kujomo
ngaika ku Efeso. Kwenio
ngabakolela akinapunji bange
2 na ngabakonya angweto, “Mang-
wetumwe mpokilinge Uhuke
jwa Chwapi kuboka pukube
makaumini?”

Ngabajanga, “Tanajoaje ku-
tenda abi Uhuke jwa Chwapi.”

3 Paulo ngabakonya, “Mmatichigwe
ku ubaticho gani?”

Angweto ngabajanga, “Ubaticho
gwa Yohana.”

4 Paulo ngabalengela, “Ubati-
cho gwa Yohana ulaya kutenda
bandu balapite malemwa gabe,
na Yohana balengala bandu bun-
hwamini ojwapa kuika yaani,
Yesu.”

5 Apabajoa genie, ngaba-
batichigwa na ubaticho ku liina
lya Angwana ana Yesu. 6 Paulo
ngabeka maboko gakwe panani
ja angweto, nu Uhuke jwa
Chwapi ngabaulukila, ngaba-
tumbu kulonge kilonge kiyono
na uyo kutangacha nhwalo gwa
Nnoongo. 7 Ngababe jumula
bandu komi na abena.

8 Paulo ngajenda ku nyumba ja
kugongalela na kwa myei mitatu
akiba akalongela na bandu panga
jogopa, ngabe akataukana na
angweto na ngatumbu kalanduli
kingwana cha Nnoongo kupala
baamini. 9 Nambu bange bak-
iba na mitau ngabakana kuamini,
na nnongi ja kikuta choa nga-
batumbu kulongela ilebe ibaja
nhwalo gwa ndela ja Angwana.
Kuyene Paulo ngabaleka angweto
nu kube na akinapunji, kila ma-
choba ngalonge nabo munyumba
ji kubola ja mundu ojwakemigwa
Tulano. 10 Minhalo jenie ngiji-
jendekea kwa yaka ibena, yene
bandu boa abatama kuilambo ya
Asia, boa pamwe na Akayahudi
na Akagiliki, ngibilijoa lilobe lya
Angwana.

Ingota ya Sikewa

11 Nnoongo ngakamula ikobo
ikolongwa muno kupete Paulo.

12 Bandu bakiba bakatola
mikunge na ngobo yenge
ya maengo eikiba itumiigwe
na Paulo, ngibipeleka kwa
akatamwe, nangweto ngabalami-
igwa itamwe yabe, ni michepela
mibaja ngijaboka abakiba ni
michepela jenie. 13 Akayahudi
bange abajenda bakatindila
kongo na kongo, ngabajiga
kujibenga michepela kutumia
liina lya Angwana ana Yesu.
Ngibijilenge michepela mibaja,
“Nunhwamulicha kwa liina lya
Yesu, ojwantangacha Paulo.”
14 Ingota saba, eikiba ingota ya
Nhyahudi nkung'i nkolongwa
ojwakemigwa Sikewa, abateilinge
genia.

15 Nambu nchepela mmaja
ngugwakonya, “Numanyi Yesu,
na numanyi Paulo, nambu
mangwetomwe makinabene?”

16 Penia mundu ojwakiba na
nchepela mmaja ngabagolekela
angweto ngabapeta kwa
makakala na kaputa. Ningota
ya Sekewa ngipita panja mbelo,
kongo babi makengele na
mabanga. 17 Akayahudi boa
na bandu banga Akagiliki
abatamanga ku Efeso apabajoa
genia, boa ngababe na mb-
wele, na liina lya Angwana
ana Yesu ngililumbigwa muno.
18 Abaamine ajingi ngabaika,
ngabalenga pukongolou ilebe yoa
eibakiba bakamulinge. 19 Na
bandu ajingi abakiba akahabe
ngabaleta itabu yabe ngaba-
pamba mwoto nnongi ja bandu
boa. Ngababalanga bei ja
itabu yenie kube iotwi kuika
ipandi yuloi elufu amsini. 20 Ku
ndela jenie lilobe lya Angwana
ngilijendeke kwela kila paali nu
kube na makakala muno.

Kijonga ku Efeso

21 Kuboka pa ilebe yenie
kupitila, Paulo ngaamu um-
wojo kujenda Kuyelusalemu
kupete Kamakedonia na Kuakaya.
Ngalenga, “Anda nyabwile kwe-
nio mpaka nyende kabona ku
Loma.” 22 Kuyene ngabakinga
akabena Timoteo na Elasto, kati ja
akajangati bakwe, ka Makedonia,
kingobu jwombe abi tango ku
ilambo ya Asia.

23 Kingobu chenie nga apak-
iba na kijonga muno ku
Efeso magambu gwa ndela ja
Angwana. 24 Kukiba na pundi
jwa uloi jumwe ojwakemigwa
Demetilio, ojwakiba na liengo
lya kubacha inyago ya madini
ga ela agabachigwe ibe inyago
ya nyumba ja nnongo munkege
ojwakemigwa Atemi. Liengo
lyakwe lyenie ngilyape mapundi
bakwe nyonjakea ngolongwa.
25 Demetio ngabakongolanga
benia akakamwa maengo pamwe
na bange abakiba na liengo anda
lyenie, ngabalengela, “Akakola
kilambo, mmanyange kube ny-
onjekea jito jiboke na kutenda bi-
achala jenje. 26 Ngoe, nhwotolinge
kujoa na kulola mmenimangweto
ilebe eyakamula Paulo, pambat-
uje pa Efeso, nambu ku Asia kwoa.
Jwombe ngabalengela bagalam-
buya bandu ngabajeketela kube
milongo jaje ejitengenechigwe na
bandu milonguje ata kachoko.
27 Yene liengo lito libakubembu-
ligwa nu kube na liina libaja.
Yenetuje, nambu nhwalo gwenio
uotwi kujibeka nyumba ja nnongo
Atemi kube kilebe changa mbone.
Penia kulumbaligwa kwa jwenio
na kugongaligwa kwajwenio ku
bandu ba Asia na dunia joa
kubakupela!”

28 Nkenga gwa bandu pujoa
malobe genia, nguchimwa nuku-
tumbu kuchobela, “Atemi nga
nkolongwa ku Efeso!” 29 Pannyini

poa ngapabe na kijonga. Kikuta
ngikinnyingili Gayo na Alistako,
bandu ba Makedonia abatyanga
pamwe na Paulo, ngabatila nabo
mpaka kukibanja cha kuina
ng'oma. 30 Paulo mwene apala
kujenda nnongi jankengeni gwa
bandu kuchindana nabo, nambu
akinapunji ngabankanakia.
31 Akiilongoi bange bilambu
yenie, abakiba akaganjamundu,
uyo ngabannagi nhwalo kutenda
akikilayaje pikibanja. 32 Kingobu
chenie abakongine boa bakiba
bakakwaja, bange nyenela na
bange nyenela, magambu ajingi
kati jabe bamanyije angweto
baikilinga kutenda nike. 33 Bange
bandu bapemelela kutenda
Alekizanda nga jwenio, mpaka
Akayahudi pabannengela ajendi
nnongi. Kubokapenia Alekizanda
ngatondobe luboko kwa bandu
kupala batamange nuu, na nga-
tumbu kukikombola. 34 Nambu
angweto pabamanya Alekizanda
nga Nhyahudi angweto boa
ngabachobela pamwe kilebe ucho
kwa kingobu cha masaa mabena,
“Atemi nga nkolongwa ku Efeso!”

35 Penia kalani jukilambo
chenie ngaoto kakotoya. Kulenga,
“Makajango buku Efeso, kila
mundu amanyi kutenda kilambo
chenje cha Efeso nga cha ulenda
cha nyumba ja nnongo Atemi na
nnendei jwa inyago yae ejigwa
kuboka ku mbengu. 36 Abije
mundu ojwaotwi kana nhwalo
gwenio. Kwa yene nkotokange
makapotekanaje. 37 Maletangite
bandu aba pamba baganu kube
bijitukinije nyumba ja nnoongo
wala nnoongo jwito munkege.
38 Anda Demetilio na akakamwa
maengo bakwe bakweti lukumbi
na mundu jwajoa, tukweti amuli
na machoba ga kongana piitamo
yito ngumbi baotwi kupeleka
kwenio. 39 Nambu anda nkwetan-
gite minhalo jenge mpelekanga
pangongano ejipaligwa ja bandu.
40 Kwa magambu gwa ganga,
agapitile leleno butulekaje kutu-
takiana, matukolaje majango ga
kajanga.” 41 Kuboka pa kulonge
genia lukumbi ngulupela.

20

Kilambo cha Makedonia na ku Akaya

1 Kuboka pa kijonga kotoka,
Paulo ngabakema pamwe akina-
punji na ngabalimbi mwojo na
ngabatabuka. Ngabaleka nga-
jenda kilambo chu Makedonia.
2 Ngapetela kuilambo yenie na
kape mojo bandu abaamine kwa
malobe ndu. Penia ngaika Kugi-
liki, 3 kwenio ngatama myei mi-
tatu. Ngapanganika kujenda ku
Silia apang'anyama kube babi
Akayahudi bange bunhwachila
mabaja, ngaamua kubuja ku-
petela ka Makedonia. 4 Sopata
mwana jwa Pilo, kuboke ku Belea,
ngalongwana nakwe, uyo pamwe
na Alistako na Sekundo, kuboke
ku Kusesalonike, Gayo kuboke
ku Debe, Tukiko na Tolofimo,
kuboke kukilambo cha Asia, na
Timoteo. 5 Angweto ngabalon-
galela nu kutulenda ku Toloa.
6 Ngutuombe mungalaba kuboke
ku Filipi kuboka pa Mpapala
gwa Mikate janga jelwa Kimela,
machoba nhwano ngatakolela ku
Toloa, kwenio ngututama ma-
choba saba.

Paulo ajenda mala ja mwicho ku Toloa

7 Jumamosi kimuyo ngutukon-
gana kulye nkate pamwe. Paulo
ngalonge na bandu mpaka kilo
puwiku, apanga kujabula malabo
jakwe. 8 Imbelembele ijingi ikiba
yakajaka kuchumbi kugolofa
okutukonganaga. 9 Kakombo
jumwe ojwakemigwa Yutiko
akiba atamite pilidilicha na kongo

Paulo akajendekea kulongela, Yutiko akiba nulugono muno, Paulo
apajendekea kulongela ngayanga
kugochela na ngagwe kuboke
kugolofa ja tatu mpaka pae.
Apabanyinulaga, akiba ajomwike.
10 Nambu Paulo ngauluka pae
ngalita ngankumbatila na kalenge
bandu, “Makabeganga na mb-
weleje abi tango bwomi!” 11 Penia
ngaombela kabele ku golofa,
ngametula nkate, ngalye. Kuboka
pu kulonge nabo muno angweto,
mpaka pilipita lichoba, Paulo
ngajabula. 12 Akaumini ngabam-
peleka kakombo jo kachabe,
kongo abi momi na ngabaala mojo
muno.

Kuboke kilambo cha Toloa kujenda ku Mileto

13 Twenga ngutuombe mumeli
ngutujenda kukilambo cha Aso,
Tupeta kuntola Paulo. Akutulenge
mwene tupete kwenio, magambu
ajenda kwenio kupete kilambo
kijomo. 14 Kingobu apakon-
gana na twenga kukilambo cha
Aso, ngutuombe mungalaba
pamwe ngutujenda ku Mitulene.
15 Malabo jakwe ngutujenda kwa
ngalaba kuboke kwenio nu kuika
kukilambo cha Kio. Lichoba
eliika ngutuika ku Samo, na
lichoba lenge ngutuika kukilambo
cha Mileto. 16 Paulo ngaamu
kujendeke na mwanja kwa
ngalaba mpaka ku Efeso, apaije
kuchelwa kuilambo ya Asia.
Ngajenda chokwe Kuyelusalemu
kubutuki lichoba lya Pentekoste,
anda iwechakine.

Paulo batabuka akinahota ba ku Efeso

17 Kuboke kilambo cha Mileto
ngakinga nhwalo ku Efeso,
kupala akinanhota bi kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
bakongane nakwe. 18 Kingobu
angweto pabaika kwenio nga-
balengela, “Mmanyi kutenda
kingobu choa nakiba namang-
weto, kuboka lichoba lya ku-
tumbula panaika kuilambo ya
Asia. 19 Kukunyenyepa na man-
jochi twee ngangamwa maengo
andi nammanda jwa Angwana
kingobu chu ukomo ogunapata
magambu gwa itendwa ibaja ya
Akayahudi. 20 Mmanyi kutenda
nakotwikeje kamula kilebe cha-
choa chinapaligwa kunnyangata
mangweto kukutangacha nu
kubola pukongolou nu muikaja.
21 Kwa Akayahudi na bandu
banga Akayahudi nganakele-
buyanga balape malemwa gabe
nu kummuji Nnoongo na kaamini
Angwana ana Yesu. 22 Na
ngoe, kukunnyoa Uhuke jwa
Chwapi nyenda Kuyelusalemu,
manyije kwenio chikipakupitila
kwango. 23 Chinikimanyi nenga
kila kilambo Uhuke jwa Chwapi
nganenge tango nu kupitaje ku-
tenda ipungo nu kulaga kutenda
kunenda. 24 Nambu bwomi
gwango nubona kilebe cham-
boneje kwango, mbala nenganikie
undundame gwango na nyomole
liengo lyale libambi Angwana
ana Yesu kamula, kuchalakicha
Nhwalo Gwambone gupeele gwa
Nnoongo.

25 “Ndyangite panakati jinu
mmoa, kuntangachi Kingwana
cha Nnoongo. Na ngoe manyi
mmoa ne umonaje kabele. 26 Yene
nannengelanga chengeni, anda
mundu jwajoa kati jinu aobite ne
ngoligwaje. 27 Kwa magambu ne
ngotwikeje kuntangachilanga goa
agapala Nnoongo. 28 Mmaganga
maha mmenemangweto na
mikilendele kikuta echampi
Uhuke jwa Chwapi. Mmegange
makachungi bi kikuta cha bandu
ba Nnoongo abunhwamini Kilisto
echapata kupete myai ja Mwana
jwakwe. 29 Manyi kutenda
kuboka kwango ne tu, mamei

makale gabakuika kwinu, gabeje
na kia kukikuta. 30 Kingobu ki-
tenda kuika bandu bange kuboke
mukikuta chinu balongela gu
uwangi na kaoyanga akinapunji
bakengame angweto. 31 Mma
maha, na nkombakele kutenda
kwa manjochi twe, kilo na mui,
nakotwikeje kummola mmoa kwa
yaka itatu.

32 “Na ngoe nammekanga
mangweto mulenda gwa Nnoongo
na nhwalo gwa upeele gwakwe.
Jwenio akweti uwecho gwa
gukunchenga nu kunhotoya
mpatange kindimba cha Nnoongo
chababeki bandu bakwe boa
abajeguigwe. 33 Natoije uloi
gwa mundu wala jaabu wala
ngobo. 34 Mmenemangweto
mmanyi kutenda nakamula
maengo kwa maboko gango
kupata gambala na kakajango.
35 Nannayangite mangweto kila
kilebe kukulandanikia ku kamu
maengo kukachana kundela
jenie tajangata abanying'anyile,
tukombakele lilobe lya Angwana
ana Yesu bene balenga, ‘Chwapi
kupanga kuliko kupokela.’ ”

36 Kingobu Paulo pajomola
kulongela, ngakilakitila ma-
jugwa pamwe na angweto
nu kunng'ongale Nnoongo.
37 Boa bakiba bakagutanga nga-
bankumbatila na ngabatabukana.
38 Bakibanga nu kuechuka muno
magambu balengi bimmonaje
kabele. Kuyene ngubunhwindiki-
langa mpaka ku ngalaba.

21

Paulo kujenda Kuyelusalemu

1 Ngatatabuka angweto ngutu-
jabula. Kuboka pu kuombela
muntumbwi ngutujenda mpaka
ku Kosi, malabo jakwe ngutuika
ku Lode, nu kuboke kwenio
ngutujenda mpaka ku Patala.
2 Kwenio ngitijikolela meli eji-
jenda ku Foinike, kuyenie ngutu-
jingila nu kujabula. 3 Ngutuika
paali aputuotola kukubona ku
Kupulo, nu kuboka penia kupete
kubanda ku Silia. Ngutuika
mpaka ku Tilo, kwenio meli
jakiba jakauluya miigo jakwe.
4 Kwenio ngatakolela akinapunji
bange nu ngututama na angweto
kwa machoba saba. Kwa
makakala gu Uhuke jwa Chwapi
ngabannengela Paulo akajendaje
Kuyelusalemu. 5 Nambu kingobu
cha twe kutama na angweto
apikipela, ngutujabula. Angweto
boa, pamwe na akahanamundu
ni ingota, ngubutuindakila mpaka
panja ja kilambo kumbwani,
kwenio tuboa ngutukilakitila nu
kunng'ongalela Nnoongo. 6 Penia
ngututabukana, twe ngutujingila
mumeli na angweto ngababuja
kachabe.

7 Twenga ngutujendeke na
mwanja, kuboke ku Tilo ngutuika
ku Tolemaisi, kwenio ngata-
pata abali abaamine akajito
nu kutama nabo kwa lichoba
limwe. 8 Malabo jakwe ngutuboka
ngutuika ku Kaisalia. Kwenio
ngututama ku nyumba ja Filipo
ojwakiba ntangachi. Filipo ojwak-
iba jumwe kati ja bandu saba
abapambuligwa Kuyelusalemu
babe akajangati. 9 Akiba
na akaenja ncheche abakiba
tango bangatoligwa, abalondola
nhwalo gwa Nnoongo. 10 Tukiba
tutamite penia kwa machoba
machoko kingobu tu nnondoli
ojwakemigwa Agabo ngaika
kuboke ku Yudea. 11 Atuikalila
twenga, ngatola luunga lwa Paulo,
ngakitaba makongono maboko
gakwe, nu kulenga, “Uhuke jwa
Chwapi alenga yene, mundu
juna luunga londo nga apa-
pakutabigwa yene na Akayahudi
Kuyelusalemu, nu kunkamuya
kwa bandu banga Akayahudi.”

12 Apatujoa genia, twenga
pamwe na akajito ngutumpem-
bela Paulo akajendaje Kuyelusalemu.
13 Nambu jwenio ngajanga, “Nten-
danga nike, mapala kunyituya
mwojo kwa nguto andi jenje? Ne
mbi tayali ati kukutabigwa tuje
Kuyelusalemu nambu ati kuwe
kwenio magambu gwa Angwana
ana Yesu.”
14 Apatuchipula kunhwibila,
ngutunneka nu kulenga, “Elibapala Angwana likamuligwe.”
15 Kuboka pu kutama machoba
machoko kwenio, ngutubeka ilebe
ito tela nu kujenda Kuyelusalemu.
16 Bange akinapunji kuboke
ku Kaisalia ngabajenda pamwe
na twenga ngubutupeleka ku
nyumba ja Mnasoni ojwabokela
ku Kupulo, putukiba tukajenda
kutama kukingobu tu. Nasoni
akiba ojwaamine jwa machoba
majingi.

Paulo antyangi Yakobo

17 Kingobu apatuika Kuyelusalemu,
abaamine ngubutupokela kwa
mbone. 18 Lichoba eliika Paulo
ngalongwana na twenga kujenda
kunnola Yakobo, na akinanhota bi
likanicha bakiba. 19 Paulo ngaba-
pata abali na kalandulila kila
kilebe echatei Nnoongo panakati
ja bandu banga Akayahudi kupete
maengo gakwe. 20 Kuboka pu
kumpenakia jwenio, boa ngaban-
numba Nnoongo. Kuboka penia
ngabalenga, “Malongo ana Paulo,
nhwotwi kulola Akayahudi alenga
abaamininge, apabakengama
Malagilo. 21 Bajoine kutenda
mwe mabolangita Akayahudi
abatamanga kwa bandu banga
Akayahudi kulenga bakakenga-
maje Malagilo ga Musa, ni biki-
inaje ingota yabe na wala bakak-
engamaje ikobo ya Akayahudi.
22 Bamanyangite kutenda nhwike.
Lele tutenda, bo? 23 Yene
nguputupala mwe ntende. Pamba
babi akinalome ababekite nalili.
24 Nnyende makalongwane nabo
ku mpapala gwa kukijeguya,
makalepe chikipaligwa, penia
bachekuligwe mitwe yabe. Pe-
nia bandu mabamanya kube
minhalo jaje ejibijoina kwinu
jambonije, gambu mmene ntama
nu kengamana na Malagilo ga
Musa. 25 Nambu ku bandu banga
Akayahudi abaamininge tapeleki
balua kalenge twe tuamwi
angweto bakalyeje chakulya
cha chochoa chikipangigwe kwa
milongo juwangi, andaje myai an-
daje inyama yayoa ipopotoligwe,
ku yenie bapaligwa babe kutaali
na ngongola.”
26 Yene Paulo ngabatolanga
bandu bala na lichoba elikengima
ngabeka mpapala gukukijeguya
pamwe na benia. Kuboka penia
ngajenda kuibanja ya nyumba
ja Nnoongo na ngabatangachi
machoba balenga mpaka kujo-
mola kukijeguya nga lichoba lya
kupanga lilumbo lya kila mundu.

Kujigaligwa kwa Paulo

27 Nambu machoba saba genia
pagabandakila kupeta, bange
Akayahudi kuboka kuilambo
ya Asia ngabammona Paulo
kuibanja ya nyumba ja Nnoongo.
Ngabakolake bandu bampukile
Paulo. 28 Angweto ngabachobela,
kulenga, “Bandu ba Kuisilaeli
mutujangate jonjo nga mundu
ojwajenda kila paali kummola
kila mundu gangapaligwa ku
bandu ba Kuisilaeli, Malag-
ilo ga Musa na nyumba ja
Nnoongo. Na ngoe baletite bandu
banga Akayahudi ku nyumba ja
Nnoongo nu kupabeka paali pa
Chwapi uchapu!” 29 Balenga yene
magambu bammweni Tolofimo
kuboke ku Efeso abi pamwe
na Paulo pannyini, angweto
bapemelela kutenda Paulo antoi

jwenio nu kunneta kuibanja ya
nyumba ja Nnoongo.
30 Kilambo choa ngikibe na
kijonga na bandu ngabaika
kuboka kila kingonu ngaban-
nyingili Paulo nu kunhuti panja
ja ibanja ya nyumba ja Nnoongo.
Kingobutu milyango ja ibanja
ya nyumba ja Nnoongo ngiji-
jigaligwa. 31 Nkenga gwenio
ngujiga kunkoma Paulo, nambu
nhwalo gwenio ngaujoa nko-
longwa jwa Loma kilongoi jwa
manjolinjoli kutenda Yelusalemu
joa jibi ni kijonga. 32 Upo
nkolongwa jwa manjolinjoli
ngabatola akalenda na kilongoi
ngabajenda kunkengeni gwa
bandu. Kingobu bandu apabam-
mona jwenio pamwe na man-
jolinjoli, ngabakotoka kumputa
Paulo. 33 Nkolongwa jwa man-
jolinjoli ngannyendelela Paulo,
ngabampukila, nu kuamulicha
atabigwe mitondolo mibena.
Penia ngakonya, “Ojo mene,
na atei nike?” 34 Bandu bange
pankenga gwenio ngabachobela
kile chenje na bange chenge.
Magambu gwa kijonga chenie,
nkolongwa jwa manjolinjoli
aotwije kumanya nhwalo ogupi-
tile, kuyenie ngaamulicha bandu
bakwe bantole Paulo mpaka
muboma. 35 Pababandakila kuika
nakwe pangacha, manjolinjoli
genia ngagampotola Paulo mag-
ambu gwa kijonga cha bandu.
36 Angweto boa ngabankengama
kongo bakachobela kulenga,
“Mankome jwenio!”

Paulo akikombola mwene

37 Manjolinjoli apagapala kun-
nyingiya Paulo muboma, Paulo
ngannengela nkolongwa jwa
manjolinjoli, “Nhotwi kunnenge
kilebe?”
Jwenio ngankonya, “Mmanyi
kulongela Kigiliki?” 38 “Mwe jwa-
joje Mmisili ojwatumbula kijonga
lichana tu na kalongelea akan-
gondwa elufu ncheche mpaka
kupongoti?”
39 Paulo ngajanga, “Nenga
Nhyahudi namelikwa ku Taso
ku Kilikia, mundu jwa kilambo
echikimanyikana. Chonde nanny-
opa uneke nongele na bandu.”
40 Nkolongwa jwa akalenda
ngajeketela, yene Paulo ngajema
panani ja ngachi ngabapongela
luboko bandu bakotoke manjega.
Kingobu apabakotokanga, Paulo
ngalongela nabo ku Kiebulania,

22

1 “Makalongo bango Akayahudi,
umbenakiange nikikikombola
nnongi jinu!” 2 Kingobu paban-
nyoa jwenio akalongela nabo ku
Kiebulania, ngabayanga kutama
nuhu, na Paulo ngajendeke,
3 “Nenga na Yahudi, melikwa
ku Taso ku Kilikia, nambu
neligwa upamba pa Yelusalemu
nakiba napunji jwa Gamalieli.
Ngambata maboulo ga malagilo
ga akahoka bito ngamegele
kwa mojo gwoa kwa Nnoongo
anda mangweto mmene mammi
ngoe. 4 Nganapotekanga na
kakoma baba abakengama ndela
jenje. Nganapukila akinalome
kwa akikege na kajigililanga
mukipungo. 5 Nkung'i nkolongwa
na kitamo choa cha akinan-
hota na akananhota baotolinge
kuchalakicha nhwalo gwenio.
Kuboka kwabe ngambokela balua
ejibaandikila akalongo Akayahudi
ababi kwenio ku Damasko.
Nganyenda ku Damasko ibe
napukile bandu benia natabe
kwa mitondolo na kaleta
Kuyelusalemu bapotikigwe.

Paulo alongela nhwalo gwa komboka kwakwe
(Matayo 9:1-19; 26:12-18)

6 “Apanakiba undela papipi
kuika ku Damasko, ikiba saa sita
nalumu, lumuli luna kung'ala

muno kuboka kumbengu ngulupi-
tila kingobutu ngulumulika
ingonu yoa. 7 Penia ngang'we
pae, nginilijoa lilobe lyaka-
nengela, ‘Sauli, Sauli! Kwa
nike umboteka?’ 8 Ngangonya,
‘Mwe mabeneke, Angwana?’
Nganengela, ‘Nenga nga Yesu
jwa ku Nazaleti, jwamam-
poteka mwenga,’ Ngannyangula.
9 Akajango bala ababulubona lu-
mulilo, nambu bajoiningije lilobe
lya jwajo ojwalongela na nenga.
10 Ne ngangonya, ‘Ndendi nike
Angwana?’ Bombe Angwana nga-
bannengela, ‘Nnyeme, nnyende
ku Damasko na kwenio maban-
nengela goa Nnoongo agapala
nkamule.’ 11 Kuboka pu kumulika
lumulilo naotwije kulola na
nyenie akajango ngabangamula
luboko kunongalea mpaka ngan-
hika ku Damasko.
12 “Kukilambo chenie kuk-
iba na mundu jumwe ojwa
kemigwa Anania, mundu jwa
nng'ongale Nnoongo, juna kujali
Malagilo ga Musa, Akayahudi
abakiba bakatama ku Damasko
ngabachalakicha gwambone
gwakwe. 13 Jwenio ngaika
kunola, ngajema papipi na nenga,
ngalenga, ‘Malongo ana Sauli,
nnole kabele!’ Upo nganola
kabele, nganannolakea. 14 Penia
Anania ngalenga, ‘Nnoongo
jwa akanhota bito ampambwile
mpate kumanya mapalano gakwe
na kummona jwajo mpakachi
jwakwe jwambone na kunnyoa
mwene akalongela kulilobe
lyakwe. 15 Kwa magambu
manchalakicha kwa bandu boa
makalengela gaga agamagabweni
na kugajoa. 16 Lele, kwa
nike nchelwa muno? Nnyeme,
na mmatichigwe na kuboigwa
mabaja ginu kwa kunng'ongalela
jwenio.’

Paulo akemigwa katangachila kwa bandu banga Akayahudi

17 “Ngambuja Kuyelusalemu,
na apanakiba nakagongalela
kuibanja ya nyumba ja Nnoongo,
nganola malolo, 18 nganabona
Angwana bakanengela, ‘Chokwe!
Mmoke Kuyelusalemu chokwe
kwa mana bandu ba penia
bajeketeje kuchalakicha kwinu
kwango.’ 19 Nane nganajanga,
‘Angwana, angweto bamanyi
kube nenga nganyenda mukila
nyumba ja kugongalela kataba
na kaputa bandu ababunhwamini
mwenga. 20 Na kingobu nchaili
jwinu Stefano apakomigwa,
ne namwene nakiba penia,
nganyeketela ukomigwa kwakwe
nu kulende ngobo ya abakiba
bakankoma.’ 21 Na Angwana
ngabanengela, ‘Nnyende, gambu
mbankinga kutaali ku bandu
banga Akayahudi.’ ”
22 Bandu ngabampenaki Paulo
mpaka apalenga genia, nambu
angweto ngabatumbu kuchobela
kulilobe likolongwa, kulenga,
“Mammoye jwenio! Mankome
jwenio! Apaligwije kulama!”
23 Ngabajendeke kwajuka, kongo
bakanyukanyuka ngobo yabe, na
bakalekela matukunda kunani.
24 Nkolongwa jwa Loma ngabaa-
mulicha bandu bakwe bampeleke
Paulo muboma, ngabalengela
bampute iboko bamanye kwa
nike Akayahudi batela nchobelela
jwenio. 25 Nambu kingobu
apabantaba ibe bampute iboko,
Paulo ngankonya kilongoi jumwe
ojwajemite penia, “Bo, ipaligwe
kwinu kumputa iboko mundu jwa
Loma tango nu kuhukumigwaje?”
26 Kilongoi jwenio apajoa yene,
ngajenda kwa nkolongwa jwa
manjolinjoli ngankonya, “Mpaku-
tenda boo? Ojo mundu juku
Loma!”
27 Kuyenie nkolongwa jwa
manjolinjoli ngannyendela Paulo
ngankonya, “Unengele, mwe
mamundu ba Loma?”

Paulo ngajanga, “Elo.”

28 Nkolongwa jwenio ngalenga,
“Mbi na mundu ba Loma kukuemela uloi ndu.”

Paulo ngajanga, “Nambu nenga namundu ba Loma kukubelekwa.”

29 Upo bandu abajenda kunhwingakia Paulo ngabatila, na nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kingobu apamanya kube Paulo akiba mundu jwa Loma nu magambu akantaba mitondolo.

Paulo nnongi ja libalacha

30 Nkolongwa jwa manjolinjoli ngapala kumanya lukumbi Akayahudi olukiba bammekile Paulo, kuyenie lichoba elikengima ngankulugula Paulo mitondolo na ngaamulicha akakung'i akolongwa na kitamo cha akinahota choa bakongane. Penia nganneta Paulo ngannyemeka nnongi jabe.

23

1 Paulo ngabalolakea muno bandu ba kitamo cha akinahota ngalenga, “Makalongo bango Makasilaeli! Mpaka lele mbi nakatama kwa mojo gwa mbone nnongi ja Nnoongo.”
2 Nkung'i nkolongwa Anania ngabaamulicha angweto abajemite papipi na Paulo bampute likopi pakano. 3 Paulo ngannengela, “Nnoongo amputa likopi mwenga mammi andi lipamanda elipakaigwe chwakala! Nhwotobo kutama penia nu kuhukumu kuboke Mumalagilo kongo mmene magaalabia Malagilo makaamulicha mbutigwe?”

4 Bandu abakiba bajemite penia ngabannengela Paulo, “Mantukana Nkung'i Nkolongwa jwa Nnoongo!”

5 Paulo ngajanga, “Makalongo Makasilaeli, namanyije kube ojo nga Nkung'i Nkolongwa. Majandiko Gachwapi galenga, ‘Makalonge mabajaje ku ntawala jwa bandu binu.’ ”

6 Penia Paulo apamanya kube kati ja bandu benia gabi Masadukayo na Mafalisayo, Ngatondabeya lilobe nnongi ja kitamo cha akinahota, “Makalongo Makasilaeli! Nenga Nafalisayo, mwana jwa Mafalisayo. Nenga netigwe nnongi ja kitamo chakinanhota magambu gwa kuhyobalela abawile mabayoka.”

7 Kingobutu kuboka pa kulongela yene, Mafalisayo na Masadukayo ngabatumbu kutaukana muno, bandu benia ngababaganika. 8 Gambu Achamasadukayo bakalenga yene bandu bayokaje kuboka pa kuwe na kutenda babije akapakachi kuboka kumbengu na wala uhuke, nambu Mafalisayo kujeketela goa matatu gano. 9 Bandu ngabayanga kuchobela, bange akaboli ba Malagilo ga Musa ababi munkenga gwa Mafalisayo ngabajema nu kutumbu kulonge kwa makakala muno, “Tubi kukibonaje kile chochoa chela kibaja kumundu jonjo! Pangaje alongi nakwe uhuke andaje mpakachi kuboka kumbengu!”

10 Mitau ngijibeka kijonga muno mpaka nkolongwa jwa manjolinjoli ngajogopa kutenda Paulo kabi bantopaline. Kuyenie, ngagaamulicha manjolinjoli gakwe gajingalile kati ja kikuta chenie, bammoye Paulo penia, nu kumpeleka mu boma.

11 Kilo jenie Angwana ngabajema papipi na Paulo nu kulenga, “Makajogopaje! Anda apamachalakicha bandu nhwalo gwango pamba pa Yelusalemu, nu uyo mpaligwa kalenge kukilambo cha Loma.”

Njama ja kunkoma Paulo

12 Apakuchaga, Akayahudi
bange ngabakongana pamwe nu
kupangana njama. Ngabalapila
kutenda balyeje kilebe wala
kunywe mpaka apababapankoma
Paulo. 13 Bakiba bandu kupeta
makomi ncheche abapanganila
genia pamwe. 14 Kuboka penia
ngabajenda kwa akakung'i ako-
longwa na akinanhota, bakalenga,
“Twenga tutekulapila pamwe
takalyeje kilebe mpaka apatupa
kunkoma Paulo. 15 Ngoe,
mangweto pamwe na kitamo
cha akinahota nkingange cha-
lamu kwa nkolongwa jwa man-
jolinjoli kutenda annete Paulo,
makakopakea kutenda mpalanga
kumanya kipola nhwalo gwakwe
jwenio. Nambu twenga tuba tela
kunkoma jwenio tango nu kuikaje
pamba.”
16 Nambu mwipa gwakwe Paulo
ngajoa machabuli genie, kuyenie
ngajenda ku boma nu kunnenge
Paulo. 17 Penia Paulo ngankema
kilongoi jumwe jwa akalenda
ngannengela, “Mantole kakombo
jonjo mpaka kwa nkolongwa
jwa akalenda, akweti nhwalo
gwakalengela bombe.” 18 Kilongoi
jwa akalenda jwenio ngantola
kakombo jwenio, ngampeleka
kwa nkolongwa jwa akalenda,
kulenga, “Ojwajigiligwe Paulo
ngangema nenga nukunyopa
nannete kakombo jonjo kwinu,
magambu akweti nhwalo gukun-
nengela mwenga.”
19 Nkolongwa jwa manjolin-
joli ngankamula kakombo jwe-
nio luboko, ngajenda nakwe pan-
temela, nu kunkonya, “Nkweti
kini chukunengela?”
20 Jwenio ngalenga, “Akayahudi
bapangine bannyope mwenga
malabo bantole Paulo kukitamo
cha akinahota, bakakopakea
kutenda kitamo cha akinahota
bapala kumanya kipola nhwalo
gwa jwenio. 21 Nambu mwenga
makapenakiaje angweto, maga-
mbu babi bandu makomi ncheche
abapakukiiya nu kunnenda
jwombe. Balapilinge balyeje
wala kunywe mpaka apababapa
kunkoma. Ngoe babilingite
tela balendela pampa kuamua
mwenga.”
22 Nkolongwa jwa akalenda
nganneka ajabule nu kunnagi,
“Makannengeje mundu kutenda
unengi nenga.”

Paulo apelekigwa kwa Felisi ntawala jwa kilambo

23 Penia nkolongwa jwa
akalenda ngabakema akilongoi
abena ba akalenda ngabalengela,
“Mpanganie akalenda ichilini
bu kujenda ku Kaisalia, pamwe
na akaombe falasi makomi
saba na akalenda makomi komi
mabena bina mikoa, na mme
tela kuboka lele saa tatu ja
kilo. 24 Mmekange falasi yenge
ya Paulo mumpelekange kwa
tengela mpaka kwa ntawala
jwa kilambo jwakemigwa Felisi.”
25 Penia nkolongwa jwa akalenda
ngaandika balua yene,
26 “Makolongwa ana Felisi
chalamu chinu. Nenga Ki-
laudio Lusia nunhwandikila.
27 Akayahudi ngabampukila
mundu jonjo na bapala kunkoma.
Ngamanya kube akiba mundu
jwa Loma, kuyenie nganyenda
pamwe na manjolinjoli gango nu
kunkombola. 28 Nganampeleka
ku kitamo cha akinahota lyabe
mbala kumanya kipola nhwalo
gwa lukumbi lwabe. 29 Ngamanya
kube ateije kile chochoa chela
echapaligwa kuwe andaje ku-
jigaligwa mukipungo, lukumbi
lwene lukiba nhwalo gwa
malagilo gabe. 30 Na kingobu
panamanya kutenda Akayahudi
bapalanga ndela ja kunkoma
jwombe, upo ngaamua kunneta

kwinu. Nganalengela abantakiana balete lukumbi lwabe kwinu.”
31 Manjolinjoli genia ngagatenda apabaamiluligwe. Ngabantolanga Paulo kilo jenie mpaka ku Antipatili. 32 Lichoba elikengima manjolinjoli agatyanga kwa makongono ngababuja ku boma na ngabaleka achamanjolinjoli abatyanga mufalasi bajendeke na mwanja pamwe na Paulo. 33 Na apabaika ku Kaisalia, ngabampe ntawala jwa kilambo balua jela na kummeka Paulo pulenda gwa benia. 34 Ntawala jwa kilambo ngachoma balua jenie nu kunkonya Paulo aboke kilambo nike. Pimanyika kutenda aboke kilambo cha Kilikia, 35 ngalenga, “Mambenakia lukumbi lwinu apabapakuika abantakiine.” Penia ngaamulicha Paulo alendigwe pulenda gwa panchana gwa Helode.

24

Lukumbi lwa Paulo

1 Kuboka pa machoba nhwano, nkung'i nkolongwa Anania ngaika ku Kaisalia pamwe na akinanhota akachoko pamwe na mundu jwa chalia ojwakemigwa Tetulo. Ngabannyendelela ntawala Felisi nu kumpeleke lukumbi lwa Paulo. 2 Paulo ngakemigwa na Tetulo ngatumbu kuntakiana Paulo yene,

“Anahota Felesi! Ulongoi gwinu gwa mbone uletite tengela kwa machoba majingi na mawacho ginu mayono kukugalambuya iletite ibe chwapi mukilambo chito. 3 Genia goa tagapokile kukualali mwojo nu kunnumba muno kila paali. 4 Nambu, nu kuchelwa, tunnyopa kwa mwojo gwinu gwa mbone, mpenakie nhwalo gwito nchoko. 5 Tumanyi kutenda mundu jonjo nga jwa ngondo muno. Jwombe atumbula kijonga kwa Akayahudi kila paali padunia nu uyo nga kilongoi jwa chama cha Akanazaleti. 6 Kabe ngajitukana nyumba ja Nnoongo, natwe ngutumpukila. Natwe ngutupala kuhukumu kuboke mumalagilo gito. 7 Nambu Lusia, nkolongwa jwa manjolinjoli, ngajingilila panakati, ngantola kwa makakala mukuboko jito. 8 Anda mankonyite mundu jwenio, mwe mmene maumanya kipola ku jwenio ilebe yoa twenga eyatantakiana. 9 Akayahudi ngababe pamwe mukuntakiana jwenio nukulenga kutenda genia goa gakiba kweli.

Paulo akikombola nnongi ja Felesi

10 “Penia nkolongwa jwa kilambo ngampongela luboko Paulo alongele, na Paulo ngalenga,

“Manyi kube mwe manahakimu ba kilambo chenje kwa yaka ndu, kuyene nhali mwojo kukikobola nnongi jinu. 11 Mwe mmene nhwotwi kuingakia nu kumanyi kutenda nakiba Kuyelusalemu machoba komi na mabele ganapetaje tangu mujite kwenio. 12 Akayahudi bangolalingeje nakataukana na mundu kuibanja ya nyumba ja Nnoongo, wala bangolalingeje nakakolakea bandu, kunyumba ja kugongalela na wala paali popoa kunnyini. 13 Na kuotwaje kulonge uchaili gu lukumbi londo lubandakiine. 14 Echinyeketela nnongi jinu nga chenje, Nenga nanng'ongalela Nnoongo jwa akinahota bito nakakengama ndela ejibikema ndela jinhwangi. Nambu nenga nhamini kila kilebe echikiandikigwe Mumalagilo ga Musa na muitabu ya akalondoli ba Nnoongo. 15 Nenga nunhyobalela Nnoongo, nangweto uyo, kutenda bandu, bambone na akabaja, mabayoka kuboka kwa abawile. 16 Kuyenie ngachana

kwa makakala muno kube na
mwojo gwa mbone nnongi ja
Nnoongo na nnongi ja bandu.
17 “Panakiba kutaali na
Kuyelusalemu kwa yaka ndu
kachoko, nganyenda kabe
Kuyelusalemu kupeleka uloi ku
bandu bango nu kupanga lilumbo.
18 Ogunakiba nakakamula ge-
nia nga apabangolela kuibanja
ya nyumba ja Nnoongo, kiti
nyomwile kugongalela kukuki-
jeguya. Kukibaje nkengeni gwa
bandu andaje kijonga. 19 Nambu
kukiba na Akayahudi bange
kuboke kukilambo cha Asia, benia
nga abapaligwa kube nnongi jinu
nu kubeka lukumbi lyabe anda
kweli bakweti chochoa chukun-
dakiana nenga. 20 Andaje, maleke
aba ababi pamba balenge lilemwa
elibilikolela kwango kingobu
apanajema nnongi ja kitamo
chabe cha akinahota, 21 nambu tu
malobe ganga aganengita ogun-
yemita nnongi jabe, ‘Bandakiana
lele nnongi jinu magambu gwa
kujendeke kuamini kutenda
abawile mabayokage.’ ”
22 Penia Felisi, ojwakiba aji-
manyi ndela jenie kwambone,
ngaekalela oti lukumbi lwe-
nio. Ngabalengela, “Mambanga
hukumu ja lukumbi londo apa-
pakuika pamba Lusia, nkolongwa
jwa manjolinjoli.” 23 Penia Felisi
nganhwamulicha nkolongwa jwa
manjolinjoli ojwakiba akalenda
penia ammeke Paulo pulenda,
nambu baleke akaganja mundu
bantyangile nu kunnete gapala.

*Paulo nnongi ja Felesi na Du-
lusila*

24 Kuboka pa machoba ma-
choko, Felisi ngaika pamwe na
nhwanamundu Dulusila ojwakiba
Nhyahudi. Ngaamulicha Paulo
aletigwe, bampenakia akalongela
nhwalo gwa kunhwamini Yesu
Kilisto. 25 Nambu kingobu Paulo
apajendekea kulongela nhwalo
gwa ilebe yaipala Nnoongo, na
kikibeka maha mwene na nhwalo
gwa lichoba lya hukumu eliika,
Felisi ngajogopa, ngalenga, “Ngoe
nhwotwi kujabula, tankema
kabela apatupakube na napachi.”
26 Kingobu chenie ahyobalela
kutenda Paulo kabi ampi uloi,
yene ngabe akankema Paulo kila
kingobu nu kulongela nakwe.
27 Kuboka pa yaka ibena ku-
peta, Felisi ngato liengo lya Pokio
Festo atawale kuboka pa jwenio.
Na Felisi ngapala kube jwambone
kwa Akayahudi kuyene nganneka
Paulo mukipungo.

25

*Paulo ajopa lufa kwa angwana
akolongwa ba Loma*

1 Festo paika ku Kaisalia
kuboka pa machoba matatu
ngaboka ku Kaisalia, ngaika
Kuyelusalemu, 2 akakung'i ako-
longwa pamwe na akiilongoi ba
Akayahudi ngabannete lukumbi
lwa Paulo. Ngabampembe Festo,
3 batendele gambone kukunneta
Paulo Kuyelusalemu, bakiba
bapangine njama ja kunkoma
undela. 4 Nambu Festo nga-
janga, “Paulo abi kukipungo ku
Kaisalia, na nenga namwene
manyenda kwenio machoba
uganga. 5 Malekange akiilongoi
binu bajende ku Kaisalia pamwe
na nenga kwenio bakapiange
uchaili gwa lukumbi lwenio anda
atei chochoa kibaja.”
6 Festo ngatama nangweto
kukingobu cha machoba nane an-
daje komi, kuboka penia ngabuja
ku Kaisalia. Kindambi jakwe nga-
jenda kukitamo cha akinahota,
ngaamulicha Paulo aletigwe un-
yumba. 7 Kingobu Paulo apaika,
Akayahudi abaikanga kuboke
Kuyelusalemu ngabantindila
ngabatumbu kulenga ngumbi ndu
ngolongolo kuntakiana jwenio

nambu baotwije kuchalakicha.
8 Nambu kwa kukikombola, Paulo
ngalenga, “Nenga ndeije lilemwa
lyalyoa nhwalo gwa Malagilo
ga Akayahudi, andaje nhwalo
gwa nyumba ja Nnoongo, andaje
nhwalo gwa nngwana nkolongwa
jwa Loma.”
9 Nambu Festo apala kube
jwambone kwa Akayahudi na
kuyenie ngankonya Paulo, “Bo,
mpaile kujenda Kuyelusalemu
na kwenio makahukumuligwe
nnongi jango nhwalo gwa
lukumbi londo?”
10 Paulo ngalenga, “Nyemite
nnongi ja mahakama ga nng-
wana nkolongwa jwa Loma, nga
pambaligwa kupata hukumu.
Ne nalemwitije ubaja gwagoa
Akayahudi mwe umanyi kipola.
11 Anda nemwite magambu
gwa malagilo na ndeile kile
chambaligwa komigwa, nyopaje
kulekekekigwa magambu gwa
chenie. Nambu andi kweli jibeje
nhwalo gu lukumbi londo, abije
mundu ojwapakumbeleka kwabe.
Nyopa lufaa kwa nngwana
nkolongwa jwa Loma.”
12 Festo kuboka pu kulongela
na kitamo cha akinahota bakwe,
ngannengela Paulo, “Nnyopite
lufa kwa angwana ba Loma,
mikikombola kangwana ba
Loma.”

Paulo nnongi ja Agilipa na Benike

13 Machoba nduje kuboka
penia, Nngwana Agilipa na
Benike ngabajenda ku Kaisalia
kumpata abali nu kumpoke
Festo. 14 Kuboka pukutama
machoba machoko kwenio, Festo
ngalandulila lukumbi lwa Paulo,
“Abi mundu jumwe pamba Felisi
anneka mikipungo, 15 na apana-
jenda Kuyelusalemu, Akakung'i
akolongwa ba Akayahudi na
akinanhota ngabanete lukumbi
kuntakiana Paulo bakapala
nunhukumu. 16 Nambu nenga
nganalengela kutenda lukoboje
kwa bandu ba Loma kumpia
mundu ahukumigwe panga
jwatakiinigwe anakonganaje
na bandu abantakiine kumio
nu kumio nu kumpe kingobu
cha kukikombola nhwalo gwa
lukumbi lwenio. 17 Kingobu
apabaika pamba, nenga nachel-
witeje, nambu malabo jakwe
ngandama pikitamo chakanan-
hota nu kuamulicha mundu
jwenio aletigwe. 18 Bandu
abantakiana ngabajema nambu
bapiiteje lukumbi lubaja anda
apannolela. 19 Nambu kukiba
na mitau kachoko pamwe na
jwenio nhwalo gwa dini jabe
na nhwalo gwa mundu jumwe
ojwakemigwa Yesu, ojwawile,
nambu Paulo ngakachana ku-
lenga abi momi. 20 Namanyije
chukamula nhwalo gwa kile
chenie, kuyenie nganankonya
Paulo anda kabi apaile kujenda
kukitamo chakananhota ba
Kuyelusalemu magambu gwa
lukumbi lwenio. 21 Nambu Paulo
ngajopa lufaa, ngajopa banneke
mikipungo mpaka angwana ba
Loma pabakujomola lukumbi
lwenio. Kuyenie ngaamua
atame mikipungo mpaka apam-
bakumpeleka kwa angwana ba
Loma.”

22 Agilipa ngannengela Festo,
“Mbala kumpenakia mundu jwe-
nio namwene.”

Festo ngajanga, “Mampenakia
malabo.” 23 Malabo jakwe
Agilipa na Benike ngabaika
pamwe na ilulu ku nchana gwa
lukumbi kongo balongwine na
akakolongwa ba manjolinjoli na
akiilongoi ba kilambo. Festo
ngaamulicha Paulo aletigwe
unyumba. 24 Festo ngalenga,
“Nngwana Agilipa na mmoa
mammilingite pamba pamwe
na twenga! Nnongi jinu abi

mundu jwenio Akayahudi boa ba
pamba na ba ku Kuyelusalemu
ngabakwajalila nu kutenda man-
jega kutenda apaligwije kulama.
25 Nambu nenga nikibwenije
kilebe echateile echikibi kibaja
chukupaligwa komigwa. Nambu
magambu Paulo mwene ngajopa
lufaa ku nkolongwa jwa Loma,
ngaamua kumpeleka. 26 Nambu
kingonu chango ngwetije uchaili
gu nhwalo gwenio gukuoto
kunhwandikila nkolongwa jwa
Loma. Ne nga nannetite
pamba nnongi jinu na kwinu
mangwana ana Agilipa, ibe
kuboka pa kunhwingakia, nhotole
kube na chukuandika nngwana
jwa ku Loma. 27 Mbemelela
kube chwapije mbakamu
chukuomongwa kumpeleka ojwa-
jigiligwe panga lenga kipola
lukumbi olubantakiana.”

26

Paulo akikombola kwa Agilipa

1 Agilipa ngannengela Paulo,
“Nnyeketiligwe kukikombola
mmene.” Paulo ngatondabea
luboko lwakwe ngalenga yene,
2 “Nngwana Agilipa! Niki-
bona ngweti upeele lele gu ku-
jopa nnongi jinu nhwalo gwa
lukumbi lwoa lwa Akayahudi
lubandakiana nenga, 3 muno mag-
ambu mwenga mmene mmanyi
lukobo lwa Akayahudi na ukomo
gwabe, nanyopa yene umbenakie
kukunhimbalila.
4 “Akayahudi bamanyi
nenga kuboke ungota gwango.
Panatama kutumbu kubandu,
kutumbu kukilambo kachango na
mpaka Kuyelusalemu. 5 Benia
bamanyi kwa kingobu choa,
na baotwi kuchalakicha, anda
bapailinge, kutenda kuboke
pukutumbula natama andi jumwe
kati ja kikuta china ukale muno
mudini jito, yani kikuta cha
Mafalisayo. 6 Na ngoe mbi pamba
nhukumigwa kwa magambu
gwa kuhyobalela malagano ga
Nnoongo galagana na akahok-
abito. 7 Lilagano lyene nga
ulyale eligahyobalela makabila
komi na mabele ga kilambo
chito, kunng'ongalela Nnoongo
kwa machoba goa kilo na mui.
Angwana, Akayahudi bandakiana
kwa magambu gwa kuhyobalela
kwenio! 8 Kwa nike mangweto
kuaminije kutenda Nnoongo
bayoyanga abawile?
9 “Ne namwene ngaamini
kutenda nhotwi kamula ilebe
ijingi kulikana liina lya Yesu
juku Nazaleti. 10 Minhalo
jenie nga ejinakamula kwenio
Kuyelusalemu. Ne namwene,
nakiba bambile kinala kuboka
kwa akakung'i akolongwa, ngam-
bata kabeka mukipungo ajingi
bandu ba Nnoongo. Angweto
apabaukumigwa komigwa, na
ne nganyeketela. 11 Pajingi
nganatendanga bapotekigwe mu
nyumba ya kugongalela yoa
nakapoteka bijikanange imani
yabe. Lilaka lyango kwabe likiba
likolongwa ata nganapalanga
mpaka ilambo ya kutaali.

Paulo alenga apakombwike
(Matayo 9:1-19; 22:6-16)

12 “Kwa liengo ulyo, nganyenda
ku Damasko, mbi ni kinala na
chalamu kuboka kwa akakung'i
akolongwa. 13 Angwana,
panakiba undela, saa sita nalumu,
ngunulubona lumuli lwaka-
mulika muno kupeta lichoba
jakamulika kuboka kumbengu,
ngulundindila nenga na baba
akamwanja jango. 14 Twe tuboa
ngutugwe pae, nane nganyoa
lilobe lyakanengela ku Kiebu-
lania, ‘Sauli, Sauli! Kwa nike
umboteka? Mikipoteka mmene
panga kilebe anda liponda eliputa
liteke bokola ja angwanamundu.’
15 Nenga ngangonya, ‘Nga

mabeneke mwe ma Ngwana?’
Bene Angwana ngabajanga,
‘Nenga na Yesu jwenio mwenga
mampoteka. 16 Nambu nnyinuke,
nnyeme kwa makongono ginu.
Nampitile lele ibe nammeke mme
mapakachi na machaili bi ilebe
yenje eimibweni, nu kuilebe eim-
bakunnaya. 17 Manankombola na
bandu ba ku Isilaeli na bandu
banga Akayahudi bombe nenga
nankinga kwabe. 18 Mamaekula
mio gabe na kaotoyanga baboke
pulubendu na kujingila mulu-
muli, baboke mu makakala ga
Lichetani, bammuji Nnoongo,
kupala kukuamini, baotolange
kulekekigwa mabaja gabe nu
kutola ulichi kati ja baba aba-
jeguigwe ku imani ejibi ku
Nnoongo.’

Paulo alonge nhwalo gu up-akachi gwakwe

19 “Kwa yene, Nngwana Agilipa,
naotwije kube nimitau kwa mal-
olo genia ga kumbengu. 20 Nambu
natumbula kutangacha kwa
bandu buku Damasko, penia kwa
baba bandu ba Kuyelusalemu na
kilambo choa cha ku Yudea, na
uyo kwa bandu ba ilambo yenge.
Nganakwajalila baleke mabaja
babe bammuji Nnoongo na kulaya
kuitendwa kube balapite mabaja
gabe. 21 Kwa magambu genia,
Akayahudi ngabambukilanga
mbi munyumba ja Nnoongo,
ngabajiga kungoma. 22 Nambu
Nnoongo nganyangata na nyenie
mpaka lichoba lya lele nyemite
maha nakachalakicha kwa boa,
akananhota na ingota. Ganongela
nga gaga agakiba akalondoli ba
Nnoongo na Musa ngabalenga
magapitila, 23 yani apaligwa
Kilisto apotekigwe na kube
jwa kutumbula kuyoka kuboka
kwa abawile, ibe atangache
kube lumuli lya ukomboi kwa
Akayahudi na bandu banga
Akayahudi.” 24 Paulo mpaka penia
mu kukikombola kwakwe, Festo
ngalenga kwa lilobe likolongwa,
“Paulo! Mmi namachonjo! Ku-
choma kwinu kujingi kummeka
machonjo!”
25 Nambu Paulo ngalenga,
“Ngwetije machonjo angwana
ana Festo. Chanenga nga kweli
jika. 26 Mwe mangwana mmanyi
minhalo jenje, kwa nyenie
nhotwile kulongela panga jogopa
nnongi jinu. Magambu manyi
mwe mijimanyi minhalo jenie
magambu kile chenie kitendigwe
kukuiyaje. 27 Angwana ana
Agilipa, bo, mmi na imani na
akalondoli ba Nnoongo? Manyi
kube nhwamini.” 28 Angwana
ana Agilipa ngabanga Paulo,
“Mpemele kukulonge genia
nhwotwi kumeka na Kilisto?”
29 Paulo ngajanga, “Nannyopa
Nnoongo kutenda, kwa kingobutu
andaje kwa mangobu ndu, ngati
mwetuje nambu kwa boa abanyoa
lele bapatange kube anda apambi
nenga, nambu panga mitondolo
jenje.”
30 Penia nngwana Agilipa na
ntawala jwa kilambo na Benike,
na boa abakiba pamwe nabo,
ngabajema. 31 Apababokanga,
ngabalengelana, “Mundu ojo
ateije kilebe chikipaligwa
kunnhwukumula kuwe andaje
kipungo.” 32 Nngwana Agilipa
ngannengela Festo, “Mundu ojo
kabi alekekigwe anda akabi
ajopitije lufaa kwa nkolongwa jwa
Loma.”

27

Paulo ajenda kilambo chuku Lumi

1 Kingobu apikiamuligwa tu-
jende kukilambo chuku Italia,
ngabammeka Paulo pulenda gwa
Yulio ojwakiba kilongoi jwa man-
jolinjoli kukikuta echikikemigwa,
“Kikuta cha Agusto.” 2 Ngutuombe

meli kuboke ku Adilamito ejikiba jakajenda kupete kubandali
yenge yi kilambo chenie cha
Asia, ngututumbwa mwanja. Al-
istako, mundu jwa Kamakedo-
nia kuboke Kusesalonike, akiba
pamwe na twenga. 3 Lichoba
elikengima ngutuika kubandali ja
Sidoni. Yulio ngantende Paulo
gambone kukunneka balole ak-
aganja mundu nu kupata ilebe
eyapala. 4 Ngutujendeke na
mwanja kuboke penia, nambu
magambu upepo gwakiba gwak-
aguguma kwa makakala muno
gukutuikalila nnongi jito, ngutu-
petela kingonu cha kichilu cha
ku Kupulo kwenio upepo gwak-
iba nduje. 5 Penia ngutujomboka
baali ja Kilikia na Pamfilia, ngu-
tuika ku Mula, kilambo cha Lusia.
6 Kwenio kilongoi jola ngajikolela
meli jimwe ja Alekizandalia ejik-
iba jakajenda ku Italia, na yene
ngatuombe mwenio.

7 Kukingobu cha machoba ndu
ngutujenda kachokochoko na
kukulaga ngutuika papipi na
Nido. Magambu upepo gwakiba
tango gukutupenga, ngutujen-
dekea nnongi kipola ngutupetela
na kingonu cha Kulete papipi na
Solomoni kwenio upepo gwakiba
nduje. 8 Ngutupeta pambwega
jakwe kachokochoko ngutuika
paali apakemigwa, “Bandali
jatengela,” papipi na kilambo cha
Lasea.

9 Machoba ndu gakiba gapetite
na lichoba likolongwa lya
kuchikichana likiba lipetite.
Ngoe ikiba kujogoya kikoko
kutyanga mumeli. Kuyenie Paulo
ngabakelebuya, 10 “Makinahota,
nubona mwanja gongo kutenda
upakube gwa kupotekigwa muno
na asala ndu ngiti kwa miigo na
meli tuje, nambu uyo kwa bwomi
gwito.” 11 Nambu kilongoi jola
agajoa muno ga nahodha na ga
juna meli ngabembu ga Paulo.
12 Bandali jenie jikiba jambonije
kutama machoba ga malili,
ajingi ngaba palanga kujendekea
na mwanja, andaiwechikine
mpaka ku Foinike. Foinike nga
bandali ja kilambo cha Kulete
ejilola kubanda kundonde na
kuchanya kundonde, na kwenio
kabibaotwile kutama mangobu ga
malili.

Upepo nkolongwa kubaali

13 Upepo nchokochoko gwa
kubanda ngutumbu kuguguma,
angweto bakita bapatangite
chabapalanga, nyene ngababoya
nanga, ngabaendecha meli papipi
muno na kumbwani ja Kulete.
14 Nambu kipetitije kingobu, up-
epo nkolongwa ogukemigwa “Up-
epo gwa Kuchanya” ngutumbwa
kuguguma kuboka kukichilu.
15 Upepo nguputa melije, na kwa
magambu tuotwije kujilongolea
meli, ngutujileka jiutigwe na
upepo. 16 Kichelu chimwe
echikikemigwa Kauda ngiki-
tukenga kachoko na upepogo,
na apatapeta kubanda kwakwe
ngutuotola iganukube kwa kulaga
muno kubeka gwicho ntumbwi
gwa mumeli. 17 Angweto
ngubuuta ntumbwi nkati, penia
ngabajitindikia meli lugoji na
kujitaba kwa makakala. Bajo-
gopa kutenda kabi bakwamite
umbwega ja baali, kumbwani ja
Libia. Kwa nyenie ngabauluyanga
matanga na kujileka meli jiutigwe
na upepo. 18 Upepo nkolongwa
gujendekea kuguguma na malabo
jakwe ngabatumbu kulekela
panja miigo ja meli. 19 Lichoba lya
tatu, ngabatumbwa uyo kulekela
mumache ilebe yumumeli kwa
maboko gabe bene. 20 Kwa
machoba majingi tuotwije kuli-
bona lichoba wala ndondwa,
upepo ngolongwa ngujendekea
kuguguma muno, ata kuhyobalela

kwito kwa komboligwa nga-
gapela.

21 Kubokapa kutama kingobu
kijingi pangalye chakulya,
Paulo ngajema panakati jabe,
ngalenga, “Akangwana, ikabim-
baya anda makambenekie na
kotoka mwanja kuboka Kulete.
Anda makatei nyene kabitujepite
upepo nkolongwa kabi tupatitije
asala jenje joa. 22 Nambu ngoe
nannyopanga mme na mojo,
abije ata jumwe katijito ojwa-
pakuoya bwomi gwakwe, meli
tu nga ejipakuoba. 23 Magambu
lichana kilo mpakachi jwa
Nnoongo kuboka kumbengu
jwenio nenga nga bakwe na
jwombe ne nanng'ongalela ngam-
bitila, 24 nganengela, ‘Paulo,
makajogopaje! Nga mpaka
nnyeme nnongi ja Nngwana
nkolongwa jwa Loma. Gwambone
gwa Nnoongo, ampile bandu
boa ababi mumwanja pamwe na
mwenga.’ 25 Nyenie, akangwana,
nnimbange mojo! Magambu nan-
hwamini Nnoongo kutenda iba
tela anda apabanengila. 26 Nambu
nga mpaka matulekeligwa umb-
wega ja kichilu chimwe.”

27 Kilo chi lichoba lya komi na
ncheche, takiba takautigwa kongo
na kongo mu baali ja Adulia.
Papipi na kilo puwiku akakamwa
maengo bumeli ngabapemelela
kube papipi na kujomo. 28 Nyene
bapalanga kipemo cha baali kwa
kuuluya lugoji olukiba lutabigwe
na kilebe kitopeu, ngabapala
kipemo cha meta makomi
ncheche. Uyo ngabapema
kabele ngabapata meta makomi
matatu. 29 Kwa magambu ga
kujogopa ukolimwa mumaganga,
ngabauluyanga nanga ncheche
unyuma ja meli, ngabajopa kuche
chokwe. 30 Akakamwa maengo
bu mumeli bapala kutoloka na
bakiba bauluinge ntumbwigo mu-
mache, bakakikopakea kutenda
bajenda kuuluya nanga nnongi ja
meli. 31 Nambu Paulo ngannen-
gela nkolongwa jwa manjolinjoli
na akalenda bakwe, “Anda
akakamwa maengo aba kuigaje
nkati ja meli, nkomboligwaje.”
32 Penia manjolinjoli gala nga-
gaeketa ngoji eibakiba batabali
ntumbwi ngubuleka ujabule na
mache. 33 Papipi nu kuche, Paulo
ngabapembela boa balyegange
chakulya, “Kwa machoba komi
na ncheche ngoe nnilingitije
kilebe. 34 Kuyenie, chonde nan-
nyopanga nniagange chakulya
kwa magambu mikipalanga ibe
nhwotolange kulama. Magambu
ata lunywili lumwe lwa mitwe
jinu luobaje.” 35 Kubokapa ku-
lenga yene, Paulo ngatola nkate,
ngannumba Nnoongo nnongi
jabe boa, ngaumetula, ngatumbu
kulye. 36 Penia boa ngababe na
mwojo, nangweto uyo ngabalye
chakulya. 37 Tuboa takiba
bandu makomi komi mabele na
makomi saba na sita mu meli.
38 Kila mundu pajukuta chakulya,
ngabapunguya kutopa kwa meli
kwa kulekela ilyo mubaali.

Meli jibomoka

39 Pukuchaga, akakamwa
maengo ba mumeli baotwije
kukimanya kilambo chache,
nambu ngabapabona paali pina
nhwangi, ngabaamua kujijemeka
kubeka nanga kweno anda
iwechekine. 40 Nyenie ngaeketa
nanga na kuileka mubaali, na
mangobu ugogo ngabakulugula
ngoji eikiba batabalile nchukani,
penia ngababeke nanga jimwe
nnongi ukamula upepo, ngaba-
jenda kumbwani kola. 41 Nambu
ngabaika paali pa ngongano ibena
ja baali na meli ngijikwama.
Nnongi kwakiba kujingi pae pim-
inhyangi nukuinainaje. Kunyuma
ja meli ngijitumbu kueketeka

ipandi pandi ku kuputigwa na
mawimbi gina makakala.
42 Akalenda bapalanga kakoma
akapungwa boa ku kujogopa
kube kabibaotwile kuogela mpaka
kwie na kutoloka. 43 Nambu
kwa nyenie kilongoi jwa man-
jolinjoli apala kunkombola Paulo,
ngabaibila bakatendanga yaneje.
Ngaamulicha abamanyi kuogela
batumbu kuomba kuboka mumeli
na kuogela mpaka kwie, 44 na
bange bakengame bakakamulila
mbao andaje mu ipandi ya meli
ejieketike. Nga twenga tuboa
aputuika tela kwie.

28

Kilambo cha Malita

1 Aputuika kujomo tengela,
ngutumanya kutenda kichelu
che kikemigwa Malita. 2 Bandu
ba penia bakiba maganja muno
na twenga. Ula jakiba jaka-
tumbula koma na bakiba na
malili, kuyenie ngabakoya mwoto,
ngubutupokela. 3 Paulo ngalokota
nhwigo nchokochoko gwa anju na
ngakolake pamwoto. Penia, mag-
ambu ga mwoto, lijoka ngilipita
muanju mola ngilinnyengelela
Paulo mukuboko. 4 Bandu ba pe-
nia apabilibona lijoka linyengali
mukuboko jakwe ngabalengelana,
“Pangaje mundu ojo nkomi,
iganukube akombwike mubaali,
haki jannekaje ajendeke kulama.”
5 Nambu Paulo ngalimichila lijoka
lyenie pamwoto na apotekigwije
ati kachoko. 6 Bandu bala
ngabalolela jwenio atupe andaje
kingobucho kabi agwile pae nu
kuwe. Kuboka pa kulendela
kwa kingobu muno panga lola
kutenda Paulo champatite kile
chochoa chela changa pemelela,
ngabaailicha mawacho gabe
ngabalenga, “Jwenio nnoongo!”
7 Papipi na penia pakiba na
nng'onda gwa Pubulio, nko-
longwa jwa kichilu chela. Pubulio
ngatupokela kwambone, kwa
machoba matatu takiba takageni
mundu. 8 Awamundu Pubulio
bakiba pikindanda, atamwe,
bakweti mbenduka nu kualicha.
Paulo ngajenda muchumbi
chabe, nganng'ongalela Nnoongo,
ngabeka maboko gakwe panani
jabe, ngannamia. 9 Kingobu apa-
gapitila genia, bandu akatamwe
bange boa ba kichilu che-
nie ngabaika ngabalamiigwa.
10 Bandu ngubutupe hupo ndu
na kingobu pututumbula kabena
mwanja, ngababeka nkati ja meli
machulupu agatagapaile.

Kilambo cha Malita ku Loma

11 Kuboka pa myei mitatu
ngututumbwa kabe mwanja
gwito kwa meli jimwe ja kil-
ambo echikikemigwa Alekizan-
dalia ejikemigwa, “Milongo
Mabela.” Meli jenie jakiba
jijemite pikichilu kingobu cha
malili choa. 12 Ngutuika pikil-
ambo cha Silakusa, ngututama
penia kwa machoba matatu.
13 Kuboka kwenio ngutujenda
ngututindila ngutuika kilambo
cha Legio. Lichoba elikengima
upepo ngutumbu kuguguma
kuboka kubanda, na machoba
mabele agakengama ngutuika
kubandali ja Potioli. 14 Kwenio
ngatakolela abaamine bange
benia ngubutujopa tutame na
angweto kwa machoba saba. Na
ngutuika ku Loma. 15 Abaamine
buku Loma apabajoa minhalo jito,
ngabaika kutupokela kuchoko ja
Apio na Mikahawa Mitatu. Paulo
apababona ngannumba Nnoongo,
ngabe na makakala.

Paulo kukilambo cha Loma

16 Aputuika ku Loma, Paulo
ngajeketiligwa atame jika jakwe
pamwe na linjolinjoli limwe lya
kunnenda.

17 Kuboka pa machoba matatu,
Paulo ngabakema pamwe aki-
ilongoi ba Akayahudi ba paali
penia. Apabakongana, Paulo nga-
balengela, “Makalongo Makasi-
laeli, nenga, ng'anukube ndeije
chachoa kibaja wala kutauka
lukobo lya akinahota bito, ngam-
bukaligwa okwo Kuyelusalemu
na ngambukaligwa na bandu ba
Loma. 18 Apabangonya nu kulola
kutenda nakibaje ni lilemwa,
ngabapala kuneka. 19 Nambu
Akayahudi bange ngabakana kile
chenie, nane ngambaligwa kujopa
tengela kwa Angwana akolongwa
ba Loma, iganukube nakibaje
na kilebe chochoa cha katakiana
bandu akajango. 20 Kwa mag-
ambu genia nnyopite kongana
nu kulongela na mangweto.
Ndabigwe mitondolo jenje gambu
gwa kilebe echibahyobalela
bandu Kuisilaeli.”

21 Angweto ngabannengela,
“Twenga tupokije balua jajoa
jela kuboka ku Yudea, wala
nnongo gwito ojwaike pamba
kulenga minhalo jenie andaje kile
chochoa kibaja nhwalo gwinu
mwenga. 22 Nambu ipaligwa
kunnyoa mmene manhwacho
ginu, magambu tumanyi kutenda
kila paali bandu batenda kutauka
kunhwalo gwa kikuta chenie
echimmi mwenga.”

23 Penia ngabapangania na
Paulo lichoba elibapakongana, na
bandu ajingi ngabaika kwenio
okwakiba akatama. Kuboke
kindabi mpaka kimuyo Paulo
ngabalandulila na nhwalo gwa
kingwana cha Nnoongo na akajiga
bajeketele nhwalo gwa Yesu
kupete Malagilo ga Musa na
majandiko ga akalondoli ba
Nnoongo. 24 Bange kati jabe
ngabajeketela malobe gakwe,
nambu bange baaminingije.
25 Kuyenie ngabaleka, ngukube
na kupwilikana na mumawacho
kati jabe. Apabakiba bakajabula,
Paulo ngalenga, “Kweli nga tela
Uhuke jwa Chwapi agalongela
kupete nnondoli Isaya kwa
akahoka binu! 26 Gambu alenga,
‘Nnyende kwa bandu bamba
makalengele,
Kupenakia mampenakia, nambu
mmanyaje,
kulola mannola, nambu mi-
bonaje,
27 magambu malango ga bandu
bamba gatekupunganikwa,
baibangite machikilo gabe
nu kuchwili mio gabe.
Na yeneje, kabi baloi kwa mio
gabe,
kabi bajoine kwa machikilo gabe,
kabi bamanyi kwa malango gabe,
nu kung'alambuki, alenga
Nnoongo,
nane kabi nalamiinge.’ ”

28 Penia Paulo ngalenga,
“Mmanyange kube, lilobe lya
Nnoongo nhwalo gwa ukom-
boligwa upelekigwe kwa bandu
banga Akayahudi. Angweto
mabupenakia!” 29 Paulo apajo-
mola kulonge genia, Akayahudi
ngababoka kongo bakataukana
muno bene akangweto.

30 Kukingobu cha yaka ibena
Paulo ngabe akatama munyumba
ejajaika mwene, ngabe akapokela
bandu boa abakiba bakaika
kunnola. 31 Akiba akatangacha
nhwalo gwa kingwana cha
Nnoongo nukubola nhwalo gwa
Angwana ana Yesu Kilisto panga
jogopa na kwa agabwa.

Balua ja Paulo kwa Akaloma Kilongoi

Kitabu cha Akaloma kiotwi kube kiandikigwa na Ndundame Paulo kati ja chaka cha 54-58 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango anatyangije ku Loma yene ngakinga balua jenje kupala kalagi bandu boa, Akayahudi na banga Akayahudi abunhwamini Kilisto abatama ku Loma. Aandika balua jenje pakiba akatama ku Kolinto kingobu chenie. Paulo aandika balua jenje kupala bandu bilambo yoa bunhwamini nu kunnyali Yesu Kilisto (Lipungu lya 16:26).

Kitabu cha Akaloma ngi kitabu chakajangata muno bandu abunhwamini Kilisto ba kila paali ni kingobu choa kwa gambu Paulo aandike kwambone muno nhwalo gu ukomboi, nu putuotwi kupata kundela ja Yesu Kilisto. Uyo Paulo alondine Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto ku lilagano lya lolo. Akachomi ajingi balenga nsitali gu kijemo mu kitabu chenje nga lipungu lya 1:16 lyenie lilenga, “Nuboneje oni Nhwalo Gwambone, kwa magambu nga makakala ga Nnoongo ku ukomboi gwa kila mundu ojwaamini, kutumbu oti kwa Akayahudi kuboka penia kwa bandu banga Akayahudi.” Paali pukutumbula pi kitabu chenje kilenga muno kumanya ku nkati nhwalo gwa Nnoongo (Lipungu lya 1-12). Na paali papaigile (Lipungu lya 13-15). Pabi na malagilo majingi kukamula mukutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

Paulo atumbu balua jakwe andi pahyobalile kukilaya mwene nu kulenga bandu abaandakila (Lipungu lya 1:1-15)

Kabe alenga mundu pabile na paoto koligwa kundela ja Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:16-11:36).

Kuboka penia Paulo alagi ilebe yukamula mukutama mukunhwamini Kilisto (Lipungu lya 12:1-15:13)

Paulo ajomole mukitabu chenje kwa kapatanga abali bandu abunhwamini Kilisto buku Loma (Lipungu lya 16).

1 Nenga Napaulo andika balua jenje, napakachi jwa Yesu Kilisto, nandundame nambambuligwe nukemigwa kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Nnoongo. 2 Kutumbu lolo, Nnoongo akalagi Nhwalo Gwambone kupete akalondoli bakwe andi piandikigwe Mumajandiko Gachwapi. 3 Nhwalo gongo ulenga Mwana jwa Nnoongo, Nngwana jwito Yesu Kilisto, jwenio umundu gwakwe, akiba kibelei cha Daudi, 4 nhwalo gongo gunnenga Yesu Kilisto Nngwana jwito, ku nhwalo gu Uchwapi gwakwe guki Nnoongo ngalaigwa kuwecho nkolongwa kukuyoigwa kwakwe. 5 Kupete kwa lina lya jwenio twenga tupatite upeele gukube tandundame, kupala kundela jakwe talongoleye bandu ba makabila goa bajali kupete imani. 6 Mangweto uyo kati ja bandu benia, nkemigwe na Nnoongo mme mabandu ba Yesu Kilisto.

7 Nunhwandikilanga mmoa mammi ku Loma mampaligwa na Nnoongo, ngankemigwa mmegange bandu bakwe ba Chwapi.

Awabito ana Nnoongo na Angwana bito ana Yesu Kilisto bampegange upeele na tengela.

Lilumbo ku Nnoongo

8 Kukutumbula, nannumba Nnoongo jwango kupete Yesu Kilisto kwa magambu ginu mmoa,

magambu imani jinu jijoanika
padunia joa. 9 Nnoongo nga
nchaili jwango echinenga nga
kweli, Nnoongo ojunammegelela
kwa mwojo gwango gwoa ku-
tangacha Nhwalo Gwambone
gwa Mwana jwakwe. Nnoongo
amanyi kube mbinkombokelanga,
10 kingobu choa pang'ongalela.
Ngoe nannyopa Nnoongo anda-
paile, nantyangilange. 11 Kwa
magambu ndekumpalanga muno
kummonanga kupala namma-
ganakie hupo iboke mukihuke
nu kunnimbia mwojo. 12 Mana
gakwe, yene, kukuamini kwango
ne kupakunnimbia mangweto,
kuamini kwinu mangweto ku-
pakunimbia nenga.

13 Akalongo bango, mbala
mmanye kube pajingi nakapala
kuntyangilanga, nambu ikiba
ilebe ijingi einhibila kuwika
kwinu. Napaile bandu bum-
manye Yesu kati jinu mangweto
andi pikiba kwa bandu banga
Akayahudi. 14 Mbaligwa kajen-
delela bandu boa, Akagiliki na
banga Akagiliki, bina kumanya na
banga manya. 15 Kuyenie mbala
kutangacha Nhwalo Gwambone
uyo kwinu mangweto mammi
kwenio Kuloma.

Makakala gu Nhwalo Gwambone

16 Ne kulolaje oni kutangacha
Nhwalo Gwambone, gwenio
nga makakala ga Nnoongo
ogugwakombola boa abaamini,
kutumbu Akayahudi na bandu
banga Akayahudi uyo. 17 Kwa
magambu Nhwalo Gwambone
ulaya kipola kube Nnoongo andi
pabatenda bandu kube bam-
bone, nhwalo gwenio utendigwa
ku imani, kuboka pukutum-
bula mpaka kupela, Majandiko
Gachwapi galenga, “Mundu
ojwabekigwe jwambone kuimani
malama.”

Malemwa ga bandu

18 Lilaka lya Nnoongo
lilengigwe kuboka kumbengu
kati ja malemwa na ubaja
gwoa gwa bandu gwenio kwa
ndela yabe mbaja abakana
ukweli gwaka manyikanaje.
19 Nnoongo bahukumu angweto,
magambu ilebe yoa kumanyikana
ku nhwalo gwa Nnoongo
ibi kipola kwabe, magambu
mweni Nnoongo abekite yenie.
20 Kutumbu Nnoongo papangania
dunia kuwecho gwakwe, nu
Unnongo gwakwe gwa machoba
goa, iganukube ibikubonekanaje
kwa mio, imanyikine kipola.
Bandu baotwile kumanya ilebe
yenie kuboke ni ilebe eyapan-
ganie Nnoongo. Kwa yenie
bakwetije ndela jajoa ja kukikola!
21 Iganukube bamanyi Nnoongo
abile, nambu babikumpeje ichima
ejipaligwa, kabe nukunnum-
baje. Gambu mawacho gabe
gabi nikilebije na malango
gabe gabi nikilebije, gatweli
lubendu. 22 Bikitenda kube bina
malango, kumbe banga malango.
23 Ngabagalambuya kibumo cha
Nnoongo ojwalama machoba goa
pangapela, nambu bigongalela
inyago yukubacha eilandine na
mundu jwawe, andaje ijuni
andaje inyama andaje ikoko.

24 Kuyenie, Nnoongo ngabaleka
batende ilebe yanga mbone ibi
mumyojo jabe na kutendelana
ilebe ya oni mumibele jabe bene
akangweto. 25 Bagalambuya
kweli ja Nnoongo kube uwangi,
bigongalela nu kuibegelela ilebe
yapangine mweni Nnoongo,
kunneka mwene jwapanginiage,
jwapaligwa kulumbigwa pan-
gapela! Unhyo.

26 Yene Nnoongo balekite
bakengame tama mbaja. Akikege
bagalambwike nu kotoka ka-
palanga akinalome nu ku-

jingililana bene akangweto. 27 Na
akinalome uyo, ngabakotoka ku-
tenda ile yikibelekwa kwa akikege
na ngabajingililana angweto kwa
angweto. Akinalome ngabatenda
ilebe ya oni kwajabe, kwa yene
ngabapatanga hukumu jabe
ejipaligwa tela na itendwa yabe
ibaja.
28 Magambu bandu bakatekana
kummanya Nnoongo, Nnoongo
ngabaleka mumawacho gabe
mabaja, ngabatenda ganga
paligwa kutenda. 29 Batwelelinge
ubaja na tama ju kupala kube
ni ilebe nduu na chojo na
kuponja. Batwelelinge bwiu na
ukoma na bulwa na uwangi na
mawacho mabaja. Kung'ing'ia,
30 nu ukopekeana, nga bandu
abanchimwa Nnoongo, mich-
wembo, bina lunjonjo na ku-
lokaloka, nukujogopaje kutenda
ilebe ibaja, kajeketeje achikibelei
babe, 31 kuotwaje kumanya nu
kulengenekia malagano gabe,
bambonije na kiaje kwa aka-
jabe. 32 Bamanyi kube Malagilo
gambone ga Nnoongo galenga
kube bandu abatamanga yene,
bapaligwa kuwe. Na genia
ngiti batendanga bene akangweto
tuje, nakabe balumbalila bange
abatendanga andi genia.

2

Hukumu ja Nnoongo

1 Yene, maganja, anda mahuku-
mula bange panga paligwa,
nhwotoje kukikola, ata makabi
mwe mabeneke. Magambu,
kwa kahukumu bange, miki-
hukumula mmene magambu
mmene ntenda ilebe andi uyo
yamahukumu bange. 2 Ngoe tu-
manyi kube hukumu ja Nnoongo
nga ja haki kwa abatenda
ilebe andi yenie. 3 Nambu
mwe maganja mamahukumula
abatenda ilebe andi yenie
na mwenga uyo ntenda, bo,
nkita mamijijepa hukumu ja
Nnoongo? 4 Andaje mubem-
bula gwambone gwa Nnoongo,
kuimbalila kwakwe muno,
pangamanya kube gwambone
gwakwe gwenio upala kunnon-
galea nnape? 5 Nambu nkweti
mojo gumitau nu kujundupa
na nyenie mikibeke hukumu
kwa lichoba lyenie lya lilaka
lya Nnoongo na hukumu jinu ja
kweli ejipakubonekana. 6 Lichoba
lyenie Nnoongo mannepa kila
mundu kuboke kuitendwa yateile.
7 Abaimbalila nu kujendeke
kutenda gambone kukupalapala
kibumo ni ichima na bwomi gwa
machoba goa pangapela, Nnoongo
mabapa bwomi gwa machoba
goa pangapela, 8 Nambu abapala
ilebe yabe bene bijikana kweli
nu kupala kengama itendwa
ibaja, lipakagwele lilaka lya
Nnoongo. 9 Kulaga na kubinia
kupakumpata mundu jwajoa
ojwatenda ubaja. Kupakapata
Akayahudi oti, uyo na bandu
banga Akayahudi. 10 Nambu
Nnoongo mabapa kibumo, ichima
na tengela abatenda gambone,
Akayahudi oti uyo na bandu
banga Akayahudi. 11 Magambu
Nnoongo bahukumu bandu boa
telatela.
12 Baba abatenda ubaja panga
gamanya Malagilo ga Musa
mabawaganga iganukube baga-
manyije Malagilo. Na baba
abakamu ubaja kongo maga-
manyi Malagilo mabahukumigwa
kwa Malagilo. 13 Ngiti abajoa
Malagilo nga ababi bamboneje
nnongi ja Nnoongo, nambu
abaagabala Malagilo. 14 Bandu
banga Akayahudi bakwetije
Malagilo ga Musa, nambu kila
apabatenda agabi Malagilo ga
Musa genia umwojo jabe, benia
angweto babaganga kipemo cha
Malagilo iganukube bagamanyije

Malagilo ga Musa. 15 Itendwa
yabe ilaya kube pagapala Malagilo
gaandikigwe mu myojo jabe.
Myojo jabe jilaya kile chenie
nga kweli, chengi kingobu
mawacho gabe katakiana na
chengi kingobu kakola. 16 Yenie,
kuboke Munhwalo gwa Mbone
gongo ogundangacha, nga api-
pakube mangobu Nnoongo apa-
pakuhukumu ilebe ya bandu
eikiite, kwa ndela ja Yesu Kilisto.

Akayahudi na Malagilo gabe

17 Na mwe, bo? Mmene
mikikema Mayahudi, magahy-
obalela Malagilo ga Musa na
kulokaloka kube ba Nnoongo,
18 kwa ndela ja Malagilo mmanyi
apapala Nnoongo na nhwotwile
kupambula kilebe chambone,
19 mwenga mikibona kube mak-
ilongoi ba bangalola na lumuli
ku bandu ababi mulubendu,
20 mikibona kube maboli ba
mandokoma na maboli bi kingota,
nkweti malango mu Malagilo
nu umanyi gwa kweli. 21 Bai
mwenga mabolanga bange,
mboni mmene mmi kukibolaje?
Matangachila bange bakajibaje,
nambu mmene mboni nnyiba?
22 Mwenga nnenga, “Makatenda
ngongolaje,” na kongo mmene
ntenda ngongola? Mwenga
mijichimwa milongo ji inyago na
kongo mmene nnyiba muiteba
yabe? 23 Ku kulenga eti nkweti
Malagilo ga Nnoongo, bo nnolaje
kube kukualabiya Malagilo mam-
membu Nnoongo? 24 Majandiko
Gachwapi galenga, “Magambu
ginu Makayahudi, bandu banga
Akayahudi bilitukana liina lya
Nnoongo!” 25 Anda mmi ka-
gaagabala Malagilo ga Musa,
kuinigwa kwinu kupakube
kwambone, nambu anda mmi
kagaagabaje Malagilo mbaya
makainigwije. 26 Anda mundu
jwanga Nhyahudi jwangainigwa
ojwaagabala Malagilo ga Musa,
bo Nnoongo ammalangije kube
ainigwe? 27 Bandu banga
Akayahudi bapakunhukumula
panga paligwa mwenga Mayahudi
anda nhwalabiye Malagilo,
iganukube nkweti majandiko
ga Malagilo na nhwinigwe na
angweto bagajeketela Malagilo
iganukube bainigweje. 28 Ngiti,
kila mundu ojwabonekana kunja
Nhyahudi nga Nhyahudi jwa
kweli na wala mundu kubeje
Nhyahudi jwa kweli eti mpaka
ainigwe. 29 Nhyahudi jwa kweli
nga jwajo ojwabi Nhyahudi
mpaka mmojo, nga ojwainigwe
umwojo. Gongo ngu nhwalo
gu Uhuke, ngiti nhwalo gwa
majandiko ga Malagiloje. Mundu
andi jwenio apatachipa, ngiti
kuboka kwa banduje, nambu
kuboka ku Nnoongo.

3

1 Nhyahudi akweti nike
chakapeta bandu banga
Akayahudi? Andaje kibi cham-
bone kuboke mukuinigwa? 2 Elo,
kibile chambone kuingono yoa.
Pukutumbu, Nnoongo ngabape-
ganga Akayahudi Lilobe lyakwe.
3 Nambu ibabole anda bange
bandu bakiba bangaaminika?
Bo, kile chenie kibakuboya
kuaminika kwa Nnoongo?
4 Napachokuje! Nnoongo nga jwa
kweli machoba goa, iganukube
kila mundu abi nuwangi. Andi
Majandiko Gachwapi pagalenga
ku nhwalo gwa Nnoongo, “Anda
malobe ginu gabi gambone
pamme nulukumbi mwenga
kuotola.”
5 Nambu, anda ubaja gwito
ulaya Nnoongo atenda pipaligwa,
tulenga nike? Bo, tulenga atenda
telatelaje patuhukumula? Pamba
nonge kimundu. 6 Napachokuje!
Ikabi yene, Nnoongo akaotolabo
kujihukumu dunia?

7 Nambu anda ibi kundela
ju uwangi gwango ukweli gwa
Nnoongo ubonekana na jwombe
abi ni kibumo muno, bai kwanike
ndenda kuhukumigwa anda na-
mundu bina malemwa? 8 Andaje
tulenga, tukamwa mabaja ibe
tupate gambone! Yenie bange nga
apabututukana kukututakiana
kube tubolite yenie. Mabahuku-
migwa panga paligwa!

Abije mundu ojwabi jwambone

9 Tulenga nike? Bo, twenga
Takayahudi tambone kapeta
bange? Napachokuje! Kwa
magambu nengite pukutumbula
kube Akayahudi na bandu banga
Akayahudi boa batei mabaja.
10 Anda Majandiko Gachwapi
pagalenga,
"Abije na jumwije ojwabi
jwambone,
11 abije mundu junamalango,
wala ojwampalapala Nnoongo.
12 Boa bannekite Nnoongo,
boa babi andi batekubola,
abije ojwatenda gambone, na-
jumweje.
13 Kano yabe anda makabuli gan-
gaelekea,
nimi yabe itweli uangi,
ng'omo yabe gapita malobe gina
uchungu andi gwa lijoka,
14 kano yabe itweli minhilo jiku-
binia.
15 Angweto kutenda chokwe
ukoma,
16 kila pabajenda kwipulana nu
kupoteka.
17 Angweto bijimanyije ndela ja
tengela,
18 kunnyogopa ngu Nnoongo."

19 Tumanyi kube Malagilo
ga Musa gapalanga ababi Mu-
malagilo genia, kuyenie ko-
laje chukopakea, ilambo yoa
ibi muhukumu ja Nnoongo.
20 Gambu abije mundu jwambone
nnongi ja Nnoongo kukutenda
pagapala Malagilo ga Nnoongo,
liengo lya Malagilo kunnaya tu
mundu kube atei mabaja.

Kujeketeligwa na Nnoongo kuimani

21 Nambu ngoe, ndela ja
Nnoongo ja katenda bandu
kube bambone nnongi jakwe
jiekuligwe, kabe panga hyobalela
Malagilo. Malagilo ga Musa na
Majandiko ga akalondoli bachala-
kicha kilebe chenie. 22 Nnoongo
batenda bandu babonekane
kube bambone nnongi jakwe
kwa ndela ja kunhwamini Yesu
Kilisto. Nnoongo atenda genia ku
bandu boa abaamini. Magambu
kubije kubagulana kwakwoa,
23 bandu boa balemwite na
babi kutaali na kibumo cha
Nnoongo. 24 Nambu mu upeele
gwa hupo ya Nnoongo, bandu
boa batendigwa kube bambone
kupete Yesu Kilisto ojwababeka
bandu babe agabwa. 25 Nnoongo
ngampanga Yesu, kupala kwa
myai jakwe, abe ndela ja kabokea
bandu mabaja kukuamini kwabe.
Atenda genia kupala alaye gapala
Nnoongo. Lolo Nnoongo atela
kuimbalila mabaja ga bandu
panga hukumula, 26 atenda
yene kupala kulaya gwambone
gwakwe ku bandu kingobu chenje
jwenio nga ojwabi jwambone
na kabeka bandu abunhwamini
Yesu babonekane kube bambone
nnongi ja Nnoongo.

27 Tukilumbalila nike? Kibije!
Kwa nike? Bo, kwa maga-
mbu ga kulenganakia Malagilo
ga Nnoongo? Ije! Nambu
kwa magambu tunhwamini Yesu
Kilisto. 28 Gambu Nnoongo an-
tenda mundu kube jwambone ki
imani na ngiti kukulenganakia
Malagiloje. 29 Andaje bo, Nnoongo
nga Nnoongo jwa Akayahudi tu,
andaje uyo jwa bandu banga
Akayahudi? Elo, jwa bandu
banga Akayahudi uyo. 30 Nnoongo
nga jumwe, jwombe mababeka

Akayahudi abainigwe kube bambone kuimani jabe na bandu banga Akayahudi banga inigwa uyo kuimani jabe. 31 Bo, tutumi imani kukuleke kutali Malagilo? Napachokuje, nambu tagajemeka Malagilo.

4

Kulandanakia nu Ulaimu

1 Tulenga nike nhwalo gwa aokabito ana Ulaimu? Ilebe nike eibapitile mummele? 2 Anda Ulaimu akabekigwa kube jwambone nnongi ja Nnoongo, kuilebe yateile, akweti kilebe chukulokeloke, ngiti nnongi ja Nnoongoje. 3 Majandiko Gachwapi galenga, “Ulaimu nganhwamini Nnoongo, kukutenda yenie Nnoongo ngammona kube jwambone nnongi jakwe.” 4 Boa abakamu maengo kulepigwa nchaala, nchaala gwenio ngiti hupoje, nambu chabapaligwa kupata. 5 Nambu bandu bangahyobalela itendwa yabe, nambu bunhwamini Nnoongo ojwabalekekea akabaja, penia Nnoongo kuliagabala lihyobalelo lya bandu benia na kabona kube bambone nnongi jakwe. 6 Anda Daudi palenga mbaya jakwe mundu ojwabonekana jwambone nnongi ja Nnoongo, pangalolakea itendwa yakwe,

7 “Mbaya baba abalekekeigwe
malemwa gabe,
bombe mabaja gabe gaboigwe.
8 Mbaya mundu jwajo
Angwana bagabalangaje mabaja
gakwe.”

9 Bo, mbaya jenie jalenga Daudi kwa bandu abainigwe tu? Ije! Andaje pamwe na bandu bangainigwa. Magambu tulengite kutenda, “Ulaimu nganhwamini Nnoongo, gambu gwa kuamini kwakwe Nnoongo ngammona kube jwambone nnongi jakwe.” 10 Genia gatendigwa kingobu gani, tango Ulaimu nukuinigwaje? Andaje itendigwa kuboka pa kuinigwa? Tango nukuinigwaje, ngiti kuboka pa kuinigwaje. 11 Ulaimu ngajeketela kiingi chu kuinigwa kulaya kutenda ajekataligwe kube jwambone nnongi ja Nnoongo, gambu gu kuhyobalela kwakwe tango nu kuinigwaje. Kwa nyenie, Ulaimu nga awawa ba boa abaamine nu kubekigwa kube bambone nnongi ja Nnoongo gambu gukuamini kwabe iganukube bainigweje. 12 Ulaimu uyo aokabito ba boa abainigwe, nambu ngiti magambu gukuinigwa kwabije, nambu kwa magambu gukengama ndela ujaje ja imani ja aokabito ana Ulaimu ejibakengama tango nu kuinigwaje.

Lilagano lya Nnoongo lipokaligwa kuimani

13 Nnoongo ngalagana na Ulaimu ni ibelei yakwe kube dunia majiba jabe. Nnoongo atela yene ngiti kwa magambu Ulaimu akaagabala Malagilo ga Musaje, nambu magambu gukunhwamini Nnoongo ngammeka kube jwambone nnongi jakwe. 14 Andaibi lilagano lya Nnoongo libi kwa baba tu ababagakengama Malagilo ga Musa, imani jiba jambonije, uyo lilagano lya Nnoongo liba kile chamboneje. 15 Malagilo ga Musa galeta lilaka lya Nnoongo, nambu pangabe Malagilo, kubeje kualabia Malagilo.

16 Nayene lilagilo likiba muimani, kupala lilagilo lyenie libe, lilame nukujendekea andi hupo kuboka ku Nnoongo kwa boa ababi kukibelei cha Ulaimu, ngiti kwa abahyobale Malagilo ga Musa tuje, nambu uyo kwa abaamini andi patenda Ulaimu. Gambu Ulaimu nga

awabito bu Uhuke tuboa, 17 andi
Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Nammekite mme mawawa ba
makabila nduu.” Lilagano lyenie
libi kweli nnongi ja Nnoongo nu
Ulaimu nganhwamini Nnoongo.
Jwenio nga Nnoongo jwabape
bwomi bandu abawile, kwa
amuli jakwe, ilebe yangabe ibe.
18 Ulaimu ngaamini gangaoto ku-
gahyobalela, nayenie, ngibe andi
Majandiko Gachwapi galenga,
“Awawa bi ilambo ijingi na kibelei
chinu kiba nduu!” 19 Ulaimu akiba
okolo abandakila kube nayaka
makomi komi, nambu kuamini
kwakwe kupolitije iganukube
amanyi kube mmeli gwakwe uk-
iba andi uwile, nu nhwanamundu
Sala akiba ntonga. 20 Ulaimu
alipwelije lilagano lya Nnoongo,
kuamini kwakwe ngukumpe
makakala, ngampe kibumo
Nnoongo. 21 Amanyi pe kutenda
Nnoongo malenganakia lilagano
lyakwe. 22 Nga mana Nnoongo
ammona kube jwambone nnongi
jakwe. 23 Pilengigwa, “Nga-
balangigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoogo,” ilengigwa
magambu gwa jwenio tuje.
24 Genia gaandikigwa pamwe na
twenga uyo tatu jeketeligwe kube
tambone tatunhwamini Nnoongo
ojwanhyoite Yesu Nngwana jwito
kuboka kwa abawile. 25 Magambu
gwa mabaja gito Yesu ngabekigwa
akomigwe, ngayoigwa kube
mmomi kupala atubeke twe
tambone nnongi ja Nnoongo.

5

Kupaligwa na Nnoongo

1 Gambu tujeketeligwe
kubekigwa tambone nnongi
ja Nnoongo kuimani, tukweti
tengela na Nnoongo kupete
Nngwana gwito Yesu Kilisto.
2 Kuimani jito, jwenio atuletite
tube mupeele gwa Nnoongo,
ogututama nago ngoe. Tuala
mwojo kulihyobalelo litukweti
likube pamwe mukibumo cha
Nnoongo. 3 Elo, ngiti genia tuje,
nambu tualalila mukulaga kwito
uyo, magambu tumanyi kutenda
kulaga kuleta kuimbalila, 4 nu
kuimbalila kuleta kube mundu
jwambone nu kulimba mwojo
kuleta kuhyobalela. 5 Na lihy-
obalelo lyenie liwangije magambu
Nnoongo ajeile lipalano lyakwe
mumyojo jito ku ndela ja Uhuke
jwa Chwapi, jwatupi twenga.

6 Putukiba tanga uwecho,
kukingobu chapala Nnoongo
Kilisto ngawe kupala atukombole
mabaja gito. 7 Kindemaje mundu
kuwe magambu ga mundu
jwambone, pangaje mundu
aotwile kujiga kuwe magambu
ga mundu jwambone. 8 Nambu
Nnoongo alaite kube abi kutupala,
gambu putukiba tango tana
mabaja, Kilisto ngawe kwa maga-
mbu gito. 9 Magambu tubekigwe
kube tambone muno kwa myai ja
Kilisto, ilaya kweli kube kukupete
jwenio matukola kuboka mulilaka
lya Nnoongo. 10 Takiba takan-
gondwa ba Nnoongo, atuchika-
chine kupete kiu cha Mwana
jwakwe. Ngoe tubi takaganja ba
Nnoongo, nga kipola muno kube
matukomboligwa kwa bwomi
gwa Kilisto. 11 Genia tuje, nambu
uyo tuala mwojo ku Nnoongo
kwa ndela ja Nngwana jwito
Yesu Kilisto ojwatuchikachine na
Nnoongo.

Adamu na Kilisto

12 Kupete mundu jumwe
mabaja ngagajingila padunia na
genia ngagaleta kiu. Nhyene
kiu kijendekie mu bandu boa,
kwa magambu boa batei mabaja.
13 Gambu tango nu kubeje
Malagilo mabaja gakiba padunia,
nambu mabaja kubalangigwaje
kube mabaja panga Malagilo.
14 Nambu kutumbu mangobu

ga Adamu mpaka mangobu ga
Musa, kiu ngikibe panani ja
bandu boa, uyo ngikibe nu
kubandu bangatenda mabaja tela
na Adamu apakana amuli ja
Nnoongo.

Adamu andi kilandanikio cha
Kilisto jwaika. 15 Nambu ile ibele
yenie ibi telaje, magambu gwa
hupo ya tengela ya Nnoongo telaje
na mabaja ga Adamu. Kweli
kutenda bandu ajingi ngabawe
magambu ga mabaja ga mundu
jumwe. Nambu upeele gwa
Nnoongo ubi nkolongwa muno,
hupo yakwe yenie ya tengela
kwa bandu ajingi kupete upeele
gwa mundu jumwe, Yesu Kilisto.
16 Hupo ya Nnoongo na mabaja
ga mundu jumwe ibi telaje.
Mana, kuboka pa lilemwa lya
mundu jumwe, Nnoongo nga-
panga hukumu, nambu kuboka
pa malemwa ga bandu ajingi,
Nnoongo ngabaupa upo yakwe
kwa kalekekea. 17 Kweli kwa
mabaja ga mundu jumwe, kiu
ngikitumbu kutawala kwa bandu
magambu gwa mundu jumwe.
Nambu chambone muno echatei
mundu jwenio, Yesu Kilisto!
Boa abapokela gwambone gwa
Nnoongo na hupo yenie nu ku-
tendigwa babonekane bambone
nnongi ja Nnoongo, mabatawala
mu bwomi kundela ja jwenio
jumwe jwenio nga Yesu Kilisto.

18 Andi yene lilemwa lya
mundu jumwe lyahukumula
bandu boa panga paligwa, uyo
kupete kitendwa chambone
cha mundu jumwe bandu boa
mababekigwa kube bambone
nnongi ja Nnoongo na bwomi.
19 Andi yene kwanga jali kwa
mundu jumwe ngukwabeka
bandu mumalemwa uyo kuaga-
bala kwa mundu jumwe mak-
abeka bandu ajingi bajeketeligwe
nnongi ja Nnoongo.

20 Malagilo ga Musa, pagaika
itendwa ibaja ngijonjeke kube
ndu, nambu mabaja pagakiba
ndu, upeele gwa Nnoongo
ngube ndu muno. 21 Andi
mabaja pagatawala kukuleta kiu,
uyo gwambone gwa Nnoongo
utawala kukuleta ilebe einhwalali
Nnoongo nukuleta bwomi gwa
machoba goa pangapela kupete
Yesu Kilisto Nngwana gwito.

6

*Tulama kukulimba kwa maga-
mbu ga Kilisto*

1 Tulenga nike kabele? Tujen-
dekeya kutenda mabaja kupala
kindimba cha Nnoongo kijonjake
kube ndu? 2 Napachokuje!
Tukotwike kutawaligwa na
mabaja, tujendekeabo kutama
mumabaja? 3 Gambu mmanyi
kube twenga tatubatichigwe
kulondana na Yesu Kilisto,
putubatichigwa ngutulondana na
kiu chakwe. 4 Apatabatichigwa
kututumbukia mumache ngutu-
londana na kiu chakwe,
ngutuchikigwa pamwe najwenio,
kupala andi Kilisto apayoigwe
kuboka kwa abawile kukibumo
cha makakala ga Awawa, twenga
uyo matuba mubwomi nhyono.

5 Gambu andi putulondine
nakwe mukuwe, uyo nga putu-
pakulonda nakwe mukuyoka.
6 Tumanyi kutenda bwomi gwito
gwa kalakala uwile panchal-
aba pamwe na Kilisto, kupala
makakala ga mabaja mumibele
jito gaalabiigwe, kuyene takabeje
kabe takabanda ba mabaja.
7 Gambu mundu jwajoa ojwawe
abi agabwa na mabaja. 8 Andaibi
tuwile pamwe na Kilisto, uyo
tuamini kutenda matulama
pamwe na jwenio. 9 Gambu
tumanyi kube Kilisto ayokite,
aweje kabele, kiu kintawalaje
kabena. 10 Yene, magambu awile
pakamwe tu, mabaja gakwetije
makakala kujwenio, na ngoe

atama kitamo chakwe mutawala
gwa Nnoongo. 11 Na mangweto
uyo mikibalangila kube nhwile ku
nhwalo gwa mabaja na ntamanga
kukummegelela Nnoongo kupete
Yesu Kilisto.
12 Yene, mabaja gakajendekeje
kutawala mibele jinu ejiwe, nu
kujijeketela tama yakwe. 13 Na
makaboyangaje ipagwa imibele
jinu kube yombo yukutende
mabaja. Mbaya mmeni mangweto
mikibekange ku Nnoongo, andi
bandu abayoigwe kuboke kwa
abawile, mmekange mibele
jinu joa kwa agapala Nnoongo.
14 Magambu mabaja gantawalaje
kabele, mangweto mmi kulon-
galeigwaje na Malagilo nambu
nnongaleigwa na gwambone gwa
Nnoongo.

Akabanda abapaligwa

15 Tulenga nike? Bo, tu-
tendi mabaja magambu tubije
Mumalagilo gambu tubi muu-
peele gwa Nnoongo? Ije na-
pachokuje! 16 Mmanyi kube
anda mikibekangite mmene
makangweto kube makabanda
ba mundu mmaganga kweli
makabanda ba mundu jwenio,
andaje makabanda ba mabaja
mmanya kipakumpata kiu, andaje
akabanda abannyali Nnoongo
mpakube mambone nnongi
jakwe. 17 Nambu nannumba
Nnoongo! Kagaagaba maboulo
gamaboligwe kumyojo jinu joa,
iganukube lolo makiba mabanda
ba mabaja. 18 Ngammekigwa
agabwa kuboka mumabaja, na
mmi makabanda bi ilebe yaipala
Nnoongo. 19 Pamba nonge kilonge
chamachoba goa magambu gwa
kulegaleka kwa mibele jinu. Andi
kingobu chenge pamabekanga
ipagwa inu itendi ilebe ichapu
na mabaja ngamme makachapu,
uyo ngoe mmekange ipagwa
yinu itendi ilebe yapala Nnoongo
mmegange chwapi.
20 Pamakiba mabanda ba
mabaja makiba agabwa muku-
tenda ilebe yaipala Nnoongo.
21 Makapatanga nyonjakea nike
kuboke mukutendanga ilebe yae
eintei mme na oni? Magambu
ile yenie yoa kupela kwakwe
kuwe! 22 Nambu ngoe mmekigwe
agabwa kuboka mubanda gwa
mabaja na mmi makapakachi ba
Nnoongo. Nyonjakea jankweti
ngoe chwapi, kubokapenia mpata
bwomi gwa machoba goa pan-
gapela. 23 Kwa magambu lipungu
lya mabaja nga kiu, nambu hupo
ejapanga Nnoongo nga bwomi
gwa machoba goa pangapela
kukulondana na Yesu Kilisto,
Angwana bito.

7

Nhwalo gukutolana

1 Makalongo bango, mam-
manyanga agambakunnengela,
gambu mmoa magamanyangite
Malagilo. Malagilo gantawala
mundu mangobu abi mmomi.
2 Magambu munkege ojwa-
toligwe na analome kila kingobu
atabigwa na malagilo kingobu
angwanamundu pababe bwomi,
nambu angwanamundu paba-
jomoka malagilo genia gantabaje
kabena munkege jwenio. 3 Yene
munkege jwenio andatoline
na analome bange nakongo
angwanamundu babi amommi,
akemigwa nngongola, nambu
anda angwanamundu bajomwike,
munkege jwenio aba agabwa
mumalagilo na ata akatoline na
analome bange, nngongolaje.
4 Yene nga apammilingite maka-
longo, mangweto uyo nhwilan-
gite, mmi kutawaligwaje na
Malagilo gambu mangwetomwe
ngi ipagwa ya mmele gwa Kilisto,
ngoe mmi bakwe ojwayoigwe

kuboka kwa abawile yene tu-
paligwa kummegele Nnoongo.
5 Gambu apatakiba takatama
kimmele tu, tama mbaja ngi-
jikolakeigwa na malagilo, ubaja
ngutenda maengo mummele
gwito, nu tuboa ngutugwele
mukiu. 6 Nambu ngoe tubi
agabwa kuboka mumalagilo,
tubokite mukilebe chache echik-
itubeka tube takabanda. Ngoe
tubegelela kabeje na ndela ja lolo
ja Malagilo ga Musa agaandikigwe
nambu kwa ndela nhyono ja
Uhuke.

Malagilo na Mabaja

7 Bo, tulenga, kube Malagilo
ga Musa nga mabaja? Na-
pachokuje! Nambu panga
Malagilo, nenga kabi manyije
kulokalela ilebe yabange nga
nike, anda Malagilo gakalengi-
tije, “Makalokaleje.” 8 Kukube
muamuli jenie, mabaja ngagapata
ndela jukolakea mabaja ndu nkati
jango. Panga malagilo malemwa
kilebe chikiwe. 9 Pukutumbula
nenga nakiba namomi kutaali
na malagilo, nambu malagilo
apagaika, mabaja ngagayoka,
10 nenga nganhwe. Malagilo
genia gakita galete bwomi, nambu
kwango ganeti kiu. 11 Gambu,
mabaja ngagapata ndela kuboka
kwa malagilo, ngagangoloya ne
nukungoma.

12 Malagilo gene gabi chwapi
na amuli jene jibi chwapi,
nga ejipaligwa na jambone.
13 Bo, ikonda kilebe echikibi
chambone kijambuki kiu chango?
Napachokuje! Apibile nga
yene, mabaja gabonekane kipola
kube mabaja, gapeti muchache
chambone nu kunyambukia kiu
chango. Yene mabaja kwa ndela
ja malagilo ibonekana kipola kube
mbaja muno.

Ngondo nkati ja mundu

14 Tumanyi kube Malagilo gu
uhuke, nambu nenga na bammele
tu, nenga nhuchigwe kube na-
banda ba mabaja. 15 Nikimanyije
chandenda, magambu chache
chinikipala kutendaje, nambu
chinikichimwa nga echindenda.
16 Andaibi, ndenda gangapala,
ilaya kube nyekete kube malagilo
nga gambone. 17 Ibonekana
kipola neje nandenda kilebe
chenie, nambu mabaja agabi
nkati jango. 18 Manyi kube
ngwetije chambone nkati jango,
mu umundu gwango. Kwa
magambu, iganukube mbaile
kutenda kilebe chambone, kuo-
toje kulilenganakia. 19 Pambala
kutenda kilebe chambone ku-
tendaje, nambu kilebe kibaja
changakipala nga chandenda.
20 Anda ndenda gangapala,
ilaya kube neje nandenda
genia, nambu mabaja agabi
nkati jango. 21 Bai ng'anyime
lukobo londo, pambala kutenda
kilebe chambone, ni kibaja
kibi upo. 22 Nkati mumwojo
gwango nagapala Malagilo ga
Nnoongo. 23 Nambu nola kube
gabi malagilo gange agatenda
maengo mummele gwango,
malagilo gangachikachana na
malango gango. Genia gameka
mbe nabanda ba malagilo mabaja
agatenda maengo mummele
gwango. 24 Naocho nenga!
Beneke abapakungola kuboka
mummele gongo ogumbeleka
kukiu? 25 Nannumba Nnoongo
ojwatenda genia kwa ndela ja
Nngwana jwito Yesu Kilisto!

Malango gango gabegele Malag-
ilo ga Nnoongo, nambu mmele
gwango ubegele malagilo gubaja.

8

Kutama mu Uhuke jwa Nnoongo

1 Yene, ngoe hukumu janga
paligwa jibije kwa boa abalondine
na Yesu Kilisto. 2 Magambu,
Malagilo gu Uhuke gwa Nnoongo
agaleta bwomi ogubi mu Yesu
Kilisto gangombwile kuboka
mu malagilo mabaja na kiu.
3 Nnoongo ngalenganakia kilebe
changalenganakia Mumalagilo ga
Musa, ngankinga Mwana jwakwe
kiti abi na mmele tela na mmele
gwito twenga tatubi na malemwa,
kwa magambu ga mabaja na kwa
mmele gwenio ngagahukumu
mabaja. 4 Nnoongo atela genia ku-
pala gaga agapaligwa Mumalagilo
galenganile nkati jito, twenga
tanga kengama tama ja ilebe ya
mmele, nambu kwa makakala
gu Uhuke. 5 Baba abatama
kukengama pupala mmele, kulon-
galiigwa na mawacho ga mmele.
Nambu abatama kukunkengama
Uhuke jwa Chwapi mawacho
gabe kulongalaigwe na gaga
agapala Uhuke jwa Chwapi.
6 Mawacho ga mmele galeta kiu,
nambu mawacho ga Uhuke galeta
bwomi na tengela. 7 Gambu
ojwatawaligwa na mawacho ga
mmele jwenio nngondwa jwa
Nnoongo, kujalije Malagilo ga
Nnoongo na kuotwaje kugajali.
8 Bandu abalongaleigwa na aga-
pala mmele gwa mabaja kuotwaje
kunhwalalila Nnoongo. 9 Nambu
mangweto kulongaleigwaje nu
pupala mmele gwa mabaja,
nambu ntamanga kukengama
papala Uhuke, anda ibi Uhuke
jwa Nnoongo atama nkati jinu.
Jwajwoa jwanga Uhuke jwa
Kilisto, jwenio nga jwakuje Kilisto.
10 Nambu anda Kilisto abi nkati
jinu, iganukube mibele jinu jiwile
magambu ga mabaja, kwinu
Uhuke nga bwomi kwa magambu
gukutenda agapala Nnoongo.

11 Anda abi Uhuke jwa Nnoongo
ojwanhyoya Kilisto atama nkati
jinu, jwenio jwanhyoite Yesu
kuboka kwa abawile majipa
bwomi mibele jinu ejiwile, ma-
tenda yene kupete Uhuke jwakwe
ojwatama nkati jinu. 12 Yene, aka-
longo bango, tukweti liengo, ngiti
likutama kukengama agapala
mmele gwa mabaje. 13 Magambu
anda ntamanga kukengama
agapala mmele gwa mabaja
mmanya mpala kuweganga.
Nambu, anda kwa ndela ja Uhuke
miikoma itendwa inu yangam-
bone, mannamanga. 14 Boa
abalongaleigwa na Uhuke jwa
Nnoongo ngi ingota ya Nnoongo.
15 Magambu, mpokelingije Uhuke
jukummeka mangweto maka-
banda nu kummeka mbwele,
nambu mpokilinge Uhuke jukum-
meka mangweto mme ingota
ya Nnoongo, kwa Uhuke jwenio
twe tunkema Nnoongo, “Aba,”
ikonda, “Awawa!” 16 Na Uhuke
jwa Nnoongo mwene achalakicha
ni iuke ito kube twenga ngi
ingota ya Nnoongo. 17 Lele
twenga anda tubi ingota ya
Nnoongo, matupokela upeele
gwoa Nnoongo ogubabekalinge
bandu bakwe, matuba pamwe
muulichi gwenio na Kilisto,
magambu anda tukilondite
mukupotekigwa kwakwe Kilisto,
uyo matuba pamwe mukibumo
chakwe.

Kibumo chikiika

18 Nola kube kupotekigwa
kwa kingobu chenje cha
ngoe ngikilebe chambonije
anda tulandanakie na kibumo
chache chitupakupata twenga.
19 Ipanganyigwe yoa ilende kwa
chuuna muno kupala kulola
Nnoongo apailaya kipola in-
gota yakwe. 20 Kwa mana,
ipanganyigwe ibekigwe kube
pangaotola, ngiti kukupala yenije,
nambu ibekigwe yene kukupala
mwene Nnoongo. Na yenie ibi

ni lihyobalelo, 21 magambu ipan-
ganigwa yenie maikomboligwa
kuboka mu ubanda gu ubou, iba
agabwa mukibumo cha ingota
ya Nnoongo. 22 Magambu,
tumanyi mpaka ngoe, ipan-
ganigwe yoa iguta kukubinia
andi kubinia kwa kukikombola
mwana. 23 Yenetuje, ipanganigwe
na twenga tatubi na Uhuke
jwenio, ojwabi hupo ikutumbula
ya Nnoongo, twe uyo tuguta nkati
jito, tulendela tubekigwe kube
ingota ya Nnoongo na myojo
jito jikomboligwe. 24 Magambu
kukuhyobalela kwenio twe
tukomboligwe. Nambu lihy-
obalelo kubeje lyambone andibi
tupeta kukibona echituhyobalela.
Gambu meneki ojwahyobalela
chache chakibona? 25 Anda
tukihyobale kilebe tango changak-
ibona, tukilendela kukuimbalila.

26 Uyo, Uhuke abikutujangata
mukulegeleka kwito. Magambu
twe tumanyije apipaligwe kun-
nyopa Nnoongo, nambu Uhuke
mwene atujopela ku Nnoongo
kukulwala kwangalandulila.
27 Jwombe Nnoongo ojwalola
mpaka nkati ja myojo ja bandu,
amanyi mawacho ga Uhuke
jwenio, Uhuke jwenio kajopela
bandu ba Nnoongo akengama
papala Nnoongo.

28 Tumanyi kube, ilebe yoa
ilenganile telatela, Nnoongo
atenda maengo pamwe na
abampala nakape gambone,
yani abakemigwe kwa maengo
gakwe. 29 Gambu benia Nnoongo
bamanyi kuboka pukutumbula,
nga abapambwile balandane
na Mwana jwakwe, kupala
Mwana abe nkolongwa kati ja
akalongo ajingi. 30 Bai baba
Nnoongo abapambwile nga benia
abakemite na benia abakemite
nga abatei kube ingota yakwe na
benia batei kube bambone nnongi
jakwe benia nga abaletite babe
pamwe mukibumo chakwe.

Lipalano lya Nnoongo

31 Mugenia, tulenga nike ka-
bele? Andaibi Nnoongo abi
pamwe na twe, beneke aba-
pakuotola kutukana? 32 Nnoongo
ankanakije Mwana jwakwe jwa
jika, nambu ngammoya kwa mag-
ambu gito twenga tuboa. Anda
ibi atei genia, bo, matupeje upeele
gwoa? 33 Bo, beneke aba-
pakatakiana abapambuligwe na
Nnoongo? Nnoongo mwene ku-
lenga batei babe bambone! 34 Bo,
beneke abaotwi kutuhukumula?
Babije! Mana Yesu Kilisto nga
ojwawile, kabe ngayoka kuboka
kwa abawile na atama kingono
cha kalelo cha Nnoongo. Jwombe
atujopela! 35 Nga mene ojwaotola
kutulekania na kupalana kwito na
Kilisto? Kulaga andaje malola
andaje ngondo andaje njala an-
daje uwocho andaje kupotekigwa
andaje kiu? 36 Anda Majandiko
Gachwapi apagalenga,

"Kwa magambu ginu, tubi
mukioya chu kuwe lyoele
tipi,
tutendigwa andi mambelele gu
kuchinjigwa."

37 Nambu, muilebe yenie yoa,
matuotola kukutujangata jwenio
jwatupaile. 38 Gambu manyi
kube kibije kilebe echikiotwi
kutulekania lipalano lyabe,
nakiuje, nabwomije, wala na
akapakachi kuboka kumbenguje
andaje makakala gange ga
kumbenguje andaje agapitila
ngoe andaje agapakupitila an-
daje uwecho gwagwoa, 39 wala
eibi kunani na wala eibi pae
wala kipanganigwa chochoa.
Kibije echikipanganigwe chachoa
echikipakuotola kutukolobana na
lipalano lya Nnoongo mu Kilisto
Yesu Angwana bito.

9

Nnoongo na bandu bakwe

1 Mwojo gwango anda ulon-
goleigwa nu Uhuke jwa Chwapi
inenge kutenda nonge uwangije.
2 Mbala kulenga yene, mbi
nukuwechuka muno nu kubinia
kwanga pela umojo gwango.
3 Kwa magambu ga akalongo
bango bu lungolo lumwe, ik-
abi kwa magambu gakajan-
gata angweto tu, kabi nyeketi
kubekigwa nhwilo nu kubekigwa
kutali na Kilisto kummele.
4 Benia nga bandu ba Kuisilaeli
abapambuligwe na Nnoongo
kube ingota yabe, ngababeka
mukibumo chakwe, ngalagana
nabo, ngabape Malagilo na kabola
pipaligwa kugongalela. 5 Angweto
nga ichokolo ya akahokolo ba
Akayahudi na jwenio Kilisto, ku
umundu gwakwe, nga julungolo
lwabe. Nnoongo jwatawala goa,
alumbigwe pangapela! Unhyo.

6 Nongeje kutenda Nnoongo
agalambwi malagano gakwe,
gambu bandu boa ba Kuisilaeli
ngiti bandu ba Nnoongoje. 7 Ngiti
ibelei yoa yu Ulaimu ngi ingota
ipatite lilagoje. Nnoongo ngalonge
na Ulaimu kulenga, “Nannag-
ila kupete Isaka mpakupata
ibelei.” 8 Mana gakwe, ingota
ya Nnoongo ngiti iibelwike
kundela ja mmeleje, nambu
ingota iibelwike kwa malagano
ga Nnoongo. 9 Lilagano lyene nga
lende, “Mangobu agajeketeligwe
manhika, Sala maipata mwana.”

10 Yene tuje, nambu uyo Lebeka
ngapoto ingota ibele ka awawa
bamwe, awawa benia nga anhoka
bito ana Isaka. 11 Kupala
Nnoongo amanyikane kutenda
abi nuwecho gukupambula,
tangu niingotaye kubelekwaje na
tangu nukumanyaje gambone na
mabaja, 12 Nnoongo ngannenge
Lebeka, “Nkolo ammegelela
unung'una.” Yene kupambu
kwa Nnoongo kukengamana
nulukemo lwakwe mwene, ngiti
itendwa ya munduje. 13 Andi
Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Yakobo nakate kumpala, nambu
Esau nakate kunchimwa.”

14 Tulenga nike? Bo, Nnoongo
jwa apaligweje? Napachokuje!
15 Magambu akannenge Musa,
“Manammonela kia mundu
jwajoa junampala kummone kia,
manankole kia mundu jwajoa
junampala.” 16 Yene, ilebe
yoa ihyobalela kia ja Nnoongo,
ngiti ukachana andaje kukupala
kwa munduje. 17 Magambu
Majandiko Gachwapi galenga
yene ku Falao, “Nakammeka
mangwana ibe kwa ndela jinu,
uwecho gwango umanyikane, li-
ina lyango litangachigwe padunia
joa.” 18 Ibonekana kipola kube,
Nnoongo kummone kia mundu
jwajoa ojwampala nu kummeka
mundu jwajoa abe nimitau.

Lilaka na kia ja Nnoongo

19 Pangaje maungonya, “Anda
ilebe ibi nyenie, Nnoongo
aotobo kunng'amba mundu?
Beneke abaotola ukana mapalano
gakwe?” 20 Nambu, mwe ma-
mundu, nhwotobo kunng'amba
Nnoongo? Bo, kibega kiotwile
kakonya abombi bakwe, “Mboni
umombite yene?” 21 Mmombi
akweti kinala chukubomba itope
papala mwene nu kubomba ibega
ibele ku utope ugwo, chimwe
chambone muno na chenge
chamboneje.

22 Nyenie nga apibile ku
Nnoongo. Apaila kulaya lilaka
lyakwe na kumanyikana uwecho
gwakwe. Akiba nu kuimbalila
muno, baimbalila bandu aba-
paligwa kupata lilaka lyakwe,
kwa abapaligwe komigwa. 23 Uyo
apala kulaya kujoloka kukibumo
chakwe echatupongolela twenga

tatubi mukia jakwe, tatubekigwe
kukipokela kibumo chakwe.
24 Magambu twenga nga baba
abakemite, ngati kuboka kwa
Akayahudi tuje nambu uyo
kuboka kwa bandu ba ilambo
yenge. 25 Andi palenga mukitabu
cha nnondoli Hosea,
“Baba abakiba, bandu bangoje
manakemanga, ‘Bandu bango!’
Jwombe, nampaije
aikemigwa, ‘Junampala.’
26 Na papa pabalengigwa,
‘Mangwetomwe bandu banguje.’
Penia bikemigwa,
‘Ingota ya Nnoongo ojwabi
bwomi.’ ”
27 Jwombe nnondoli Isaya, maga-
mbu ga Isilaeli atondobea lilobe,
“Ata ikabi ingota ya Kuisilaeli
ibi ndu andi nhwangi gwa
kumbwani, nambu achokutu
abapakomboligwa, 28 Magambu
Angwana, bachelwaje kuleta
hukumu jabe tegatega kudunia
joa.” 29 Andi Isaya apalenga
pukutumbula, “Anda Angwana ba
matyala bakabi nukutuigakiaje
kibelei chenge chu Kuisilaeli,
kabitubi andi ku Sodoma,
kabitubi anda ku Gomola.”

Kuisilaeli nu Nhwalo Gwambone

30 Tulenga nike? Bandu banga
Akayahudi bangapalapala ndela
ju kubonekana bambone nnongi
ja Nnoongo, nambu babekigwe
kube bambone, kundela ja imani,
31 kongo bandu ba Kuisilaeli aba-
palanga malagilo ga kabeka babe
bambone nnongi ja Nnoongo,
bapatangitije. 32 Kwa nike? Kwa
magambu bahyobale itendwa
yabe panga nhwamini Nnoongo.
Ngabakoba panani ja, “liganga
lyukobala,” 33 anda pagalenga
Majandiko Gachwapi,
“Nnola, mbakubeka kukilambo
chu Kusayuni liganga eli-
pakakwalambu,
liganga elipakabeka bandu bag-
wegange.
Nambu ojwapakuamini aikolaje
oni.”

10

1 Makalongo bango, cham-
bala umwojo gwango ajango
Akasilaeli bakomboligwe. Kabe
najope ku Nnoongo. 2 Nhotwile
kuchalakicha kulenga bandu
benia kutenda babi kachana
kung'ongale Nnoongo, nambu
kugongale kwabe ngiti kukum-
manya Nnoongo jwa kwelije.
3 Magambu bijimanyangitije
ndela ja Nnoongo ejibabeka
bandu babe bambone nnongi
jakwe, bajigangite kubeka ndela
jabe na nyene bijijeketelingije
ndela ja Nnoongo ja kubeka
babe bambone. 4 Magambu
kukuika kwakwe Kilisto, malagilo
galenganile, kupala boa abaamini
babekigwe bambone nnongi ja
Nnoongo.

Ukomboi kwa bandu boa

5 Nhwalo gukutenda ilebe ya-
pala Nnoongo kukujali malagilo,
Musa aandika yene, “Mundu
jwajoa jwalenganakia pagapala
Malagilo malama.” 6 Nambu
nhwalo gukutenda gapala
Nnoongo ku ndela ja imani, ilenga
yene, “Makalengaje umwojo
gwinu, ‘Bene abapa kujenda
mpaka kumbengu?’ Iboneka,
munhuluya Kilisto pae, 7 na
makalengaje, ‘Bene abapakuu-
luka mpaka kumambi?’ Iboneka,
kunneta Kilisto kuboka kwa
abawile.” 8 Majandiko Gachwapi
galenga nyene, “Nhwalo gwenio
gwa Nnoongo ubi papipi na
mwenga, ubi nkano jinu na
kumwojo gwinu” na gwenio nga
imani ejitujitangacha. 9 Anda
nnyeketile kwa kano jinu kube
Yesu nga Angwana nu kuamini
kumwojo gwinu kube Nnoongo
nganhyoya kuboka kwa abawile,
mankomboka. 10 Magambu
umwojo mundu kuamini mpaka

kujeketeligwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo, na kwa
kano mundu kujeketela mpaka
koligwa. 11 Majandiko Gachwapi
galenga, “Kila ojwanhwamini
Nnoongo akolaje oni.” 12 Nhwalo
gongo kwa boa, kabe ulekinije
kati ja Akayahudi na bandu banga
Akayahudi, Angwana ba boa nga
bamwe, bombe ukina muno kwa
boa abannyopa. 13 Magambu
Majandiko Gachwapi galenga,
“Kila mundu jwapakujopa ku liina
lya Angwana, makomboligwa.”

14 Bannyopabole jwenio kongo
kunhwaminije? Kabe, bun-
hwaminabo anda banajoaje
nhwalo gwakwe? Na ba-
joabo nhwalo gwakwe anda
abije mundu jukutangacha?
15 Na bandu batangachabo
anda bakingigweje? Anda
pagalenga Majandiko Gachwapi,
“Kilebe chu kualala muno kuika
kwa baba abatangacha Nhwalo
Gwambone!” 16 Nambu boaje
abajekatile Nhwalo Gwambone.
Na Isaya alenga, “Angwana, nga
beneke abaamine nhwalo gwito?”
17 Kuamini kuboke pu kujoa
nhwalo, nu nhwalo gwenio uboke
mulilobe lya Kilisto.

18 Nambu ngonya, bo, bu-
joiningije nhwalo gwenio? Elo,
bujoininge, anda Majandiko
Gachwapi pagalenga,

“Lilobe lyabe lijoinike padunia
poa,
malobe gabe gaike mpaka kujipei
dunia.”

19 Ngonya kabele, bo, iotwi kube
bandu ba Kuisilaeli bamanyangi-
tije? Mwene Musa nga jukutum-
bula kujanga,

“Manammekanga mabonelange
bwiu
kubandu banga kilambo,
manammeka mme na lilaka
kwa ilambo ya bandu akatoka-
mau.”

20 Kabe Isaya ajiga kulenga,

“Baba bangambalapala bambat-
ite,
nikilaite kwabe banga konya
nhwalo gwango.”

21 Nambu kwa bandu ba Kuisilaeli
alenga,

“Lyoele tipi nganatondabekea
maboko gango kakemanga
bandu abankanite Nnoongo
na bangajali.”

11

Kiya ja Nnoongo Kuisilaeli

1 Ngonya, bo, Nnoongo ate
kakana bandu bakwe? Napa-
chokuje! Nenga namwene nga
Naisilaeli, kibelei cha Ulaimu, jwa
kabi ja Benjamini. 2 Nnoongo
bakanitije bandu bakwe ababa-
pambwile kuboka pitumbulaga.
Nkombokela apagalenga Ma-
jandiko Gachwapi mangobu Eliya
apakokaleka ku Nnoongo nhwalo
gwa Kuisilaeli, 3 “Angwana,
bakomangite akalondoli binu nu
kubomola kitembe chinu. Nga ne
tu jika jango naigile, kabe bambal-
apala bangome!” 4 Bo, Nnoongo
annyanga bole? Ngannenge,
“Nikibekile bandu elufu saba
bombe bikigongalelije kinyago
Baali.” 5 Nga apibi ngoe, babile
bandu abaigile benia Nnoongo
bapambwi kupeele gwakwe.
6 Kupambu kwakwe kikengamana
ni upeele gwakwe. Ngiti kwa
magambu ga itendwa yabeje,
anda kupambu kukengamana
na itendwa ya bandu, upeele
gwakwe chikakonda upeeleje
kabe.

7 Ngoe, bo? Bandu ba Kuisilaeli
bapatangitije chibakiba bakapala-
pala nambu boa abapambuligwe
ngibikipata. Bange ngabapunga-
nia, 8 andi Majandiko Gachwapi
pagalenga,

“Nnoongo agatei malango gabe na
mwojo jabe kube mitopeu,
mpaka leleno kuotoje kulola kwa
mio gabe

andaje kujoa kwa machikilo gabe.”
9 Na Daudi alenga,
“Michopi jabe jibe ntambo gu kujonjigwa,
bagwegange na kahukumula.
10 Mio gabe gabekigwe lubendu gakaotoje kulola.
Migongo jabe jipende kwa kulaga kwangapela!”

11 Ngonya, bo, Akayahudi bakobalinge nu kugweganga mbyuu? Napachokuje! Kulemwa kwabe kutei ukomboi gwaikalile bandu ba ilambo yenge, kupala Akayahudi babone bwiu. 12 Mabaja ga Akayahudi gajambukie kindimba nduu padunia joa, gwangaamini gwabe uletite kindimba nduu ku bandu bi ilambo yenge. Ibonekana kulenganakia kwabe kubakuleta kindimba nduu muno.

Ukomboi gwa bandu ba ilambo yenge

13 Ngoe nannengelanga mangweto mabandu manga Akayahudi, gambu ne mbi nandundame ku bandu bange banga Akayahudi, kuyene nokeloke liengo lyango. 14 Kupala nabekange bwiu akakola ilambo ajango pangaje nakombolange katijabe. 15 Magambu andaibi ukanigwa kwabe kuletite dunia jichikachane na Nnoongo, ipakubebo anda pabapa kujeketeligwa na Nnoongo? Abawile bapakuyoka!

16 Andaibi kipande cha nkate chukutumbula kibekigwe chwapi magambu gwa Nnoongo, mmanya kipande choa kibi chwapi magambu gwa jwenio, mikega ja mikongo andajibi jina kualala, ndambi yakwe uyo iba ina kualala. 17 Elo, ndambi yenge ya nzeituni kubositani ngiekatigwa, paali pakwe ngabalondana lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti. Mangweto mabandu ba ilambo yenge mmi tela nu lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, ngoe ntumiyanga makakala na malelalela ga nzeituni gu kubositani. 18 Makabembuje baba abaeketigwe andi ndambi! Na ati kikabi chukulokeloke nkombokelanga kube mangwetomweje mamijibeka mikega jibe na makakala, nambu mikega nga ejimpe mangweto makakala.

19 Nambu mannenga, “Ndambi ieketigwa magambu ne mbandakigwe paali pakwe.” 20 Tela! Ieketigwa kwa magambu gukotoka kunhwamini Nnoongo, nambu mwenga nnyema gambu gwa imani jinu, makalokalokaje nambu nnyema kukujogopa. 21 Magambu, anda Nnoongo babonije kia Akayahudi ababi andi ndambi ikibelekwa, nkita mankolela kia mwenga? 22 Nnolaoti, Nnoongo apabi jwakia na nkale. Jwombe nkale kwa baba abagwile, na jwakia kwinu mwenga anda mannyendekea kube mukia jakwe, andaje, namwe uyo manhweketigwa. 23 Na Akayahudi, uyo, anda bakotwike kuamini kwabe mabalonda kabena gambu Nnoongo aotwile kalonda kabena. 24 Mangweto mabandu ba ilambo yenge, kukubelekwa andi lutambi lwa nzeituni gwa kupongoti, nambu mmoigwe kwenio nganondigwa mu nzeituni gu kubositani paali panga pinu. Nambu, Akayahudi kukubelekwa andi nzeituni gwa kubositani, maiba kindema muno kwabe kupandakigwa kabele munkongo ugwo gwabe.

Komboka bandu buku Isilaeli

25 Makalongo bango, mbala mmanyange nhwalo gongo

ogugukiite manhwacha kita
nkweti malango muno. Mitau
ja Akasilaeli jikiba jikingobu
tu, nambu mpaka bandu ba
ilambo yenge balengenile kumuji
Nnoongo. 26 Penia nga kilambo
choa chu Kuisilaeli apikipa
komboligwa, anda pagalenga
Majandiko Gachwapi,
"Nkomboi maika kuboka
Kusayuni,
mauboya ubaja gwa kibelei cha
Yakobo.
27 Lende nga lilagano elimbakula-
gana nabo
mangobu apambakuboya mabaja
gabe."
28 Kwa magambu bukana
Nhwalo Gwambone, Akayahudi
babi akangondwa ba Nnoongo,
nambu ngu upeele gwinu ma-
bandu banga Akayahudi. Nambu,
magambu gukupambuligwa kwa
akahokomundu, maganja tango
na Nnoongo. 29 Magambu
Nnoongo anda bandu bapile
hupo yakwe na kapambula,
kugalambukaje. 30 Kutumbu
kalakala mangweto makan-
nemwa Nnoongo, nambu ngoe
mmoneligwe kia jakwe kwa
magambu ga malemwa gabe.
31 Uyo, na kia ejimpatite mang-
weto, Akayahudi ngoe banemuki
Nnoongo ibe uyo na angweto
bapokele ngoe kia ja Nnoongo.
32 Magambu Nnoongo abatabang-
ite bandu boa mu malemwa gabe
ibe boa bakolelange kia.

Nnoongo alumbigwe

33 Utajili na gwambone na ilimu
ja Nnoongo nga ngolongwa
muno! Hukumu jakwe ku-
pemekaje na ndela yakwe
kumanyikanaje!
34 Andi pagalenga Majandiko,
"Bene agabagamanyi
mawacho ga Angwana?
Bene abaotwi kumpangila?
35 Andaje bene abampi ote kilebe
kuboka penia kabukia kabele che-
nie?"
36 Magambu ilebe yoa ipan-
ganigwa na benia, yoa
ibi ku uwecho gwabe nu
kukupala kwabe.
Kibumo kibe kwabe machoba goa
pangapela! Unhyo.

12

Kutama kukummegele Nnoongo

1 Kwa nyene, akalongo bango,
magambu Nnoongo nga juna
kia ndu, nannyopa kwa mojo
gwoa, mpangange mibele jinu
kwa Nnoongo ibe lilumbo elibi
li mmomi, ilibi chwapi na
linakualala. Jenie nga ndela
jinu jambone ju kugongalela.
2 Makajigaje ilekaleka ya
padunia pano, nambu Nnoongo
ang'alambuye nu kutenda may-
ono mawacho ginu. Penia nga
pampakuoto kumanya gapala
Nnoongo nu kumanya nhwalo
ogubi gwambone, ogunhwalalila
nu kulimba.
3 Kuboka mu upeele ogwambi
Nnoongo, nannengelanga mmoa,
mikikibona mambone muno
kupeta apampaligweje. Kuwacha
kwinu kuba tela na kipemo cha
imani andi Nnoongo elyampile
kila mundu. 4 Mmele ukweti
ipagwa ndu, kila kipagwa kikweti
liengo lyakwe. 5 Uyo iganukube
twenga tubi tajingi kukulondana
na Kilisto, kila jumwe nga
kipagwa cha jonge. 6 Tukweti
itoi ijingi andi putupatite upeele.
Ojwakweti kitoi chukulonge lilobe
lya Nnoongo atenda yene tela na
kuamini kwakwe. 7 Mundu juna
kitoi cha kubegelela na abegelele.
Juna kitoi cha kubola na abole.
8 Juna kitoi cha kalimbia mwojo
bange na atende nyenie. Juna
kabaguli ilebe ajakwe eyakweti na
atende kwa mwojo lachi. Kilongoi
alongoleya kukachana, juna kia
na atenda nyenie kukuala mwojo.

9 Kupalana kwinu kuba
kuwangije. Mikichimwange
kilebe chachoa kibaja, nambu
nkamulila yambone. 10 Mpalanange
andi makalongo, kila mundu an-
hwachila oti nnyakwe kuichima.
11 Makalegelekaje mukachana,
nambu nkalamuke mumyojo
jinu kwakabegele Angwana.
12 Kuhyobalela kwinu machoba
goa kummekange kube nu kuala
mwojo, mmegange nu kuimbalila
mumalola, kugongalela machoba
goa. 13 Majangatange bandu ba
Nnoongo bapate ilebe ibipala,
mapokelange akamageni ku
mwojo gwambone.

14 Malumbilange kindimba boa
abampoteka malumbilange mak-
abeka nhwiloje. 15 Nhwalalange
mwojo pamwe na abaala mwojo,
nng'utange pamwe na abaguta.
16 Ntamange kukuchikachana
kwambone mangweto jika. Maka-
palangaje makolomakolo, nambu
magabegelele machokomachoko.
Mikikibonaje kube mmi na-
malango muno.

17 Makabuyanaje ubaja
kwa ubaja. Mmegelelange
ilebe ya mbone nnongi ja
boa. 18 Ntendanga andi pun-
hwotolanga na mma natengela
na bandu boa. 19 Makaganja
bango, makabuyanaje, nambu
mannekele Nnoongo kilebe
chenie, magambu Majandiko
Gachwapi galenga, “Kubuya
liengo lyango nenga mamuyage,
balenga Angwana.” 20 Gange
Majandiko, galenga, “Nngondwa
jwinu andabi na njala, mampe
chakulya, andabi na nyota,
mampe chukunywe. Magambu
kukutenda nyenie mamummeka
abe na oni ngolongwa andi
makala ga mwoto umutwe
gwakwe.” 21 Makajeketeje kuchip-
ula na ubaja, nambu muotole
ubaja kwa gambone.

13

Kujali madalaka

1 Kila mundu apaligwa ka-
jali bina kinala mu chilikali,
magambu kinala choa kiboka
ku Nnoongo, bombe bina ki-
nala babekigwe na Nnoongo.
2 Ojwakana kinala chi ilongoi
akana ulongoi gwa Nnoongo,
abatenda genia bikilete hukumu
bene. 3 Magambu, akatawala
kabekaje bandu bambone mb-
wele, nambu ku bandu akabaja.
Bo, mpala makannyogopaje
mundu juna kinala? Ntenda
gambone jwombe ma nnumbalila,
4 magambu jwombe mpakachi
jwa Nnoongo jwa kamwa maengo
magambu gukunnyangata mang-
weto. Nambu andankamwi
mabaja, ipaligwa kunnyogopa,
magambu kweli aotwile kun-
hwukumula. Jwombe nga
mpakachi jwa Nnoongo, alaya
lilaka lya Nnoongo kwa abatenda
mabaja. 5 Yene ipaligwa kajali
bina madalaka, ngiti magambu
gwa kujogopa lilaka lya Nnoongo
tuje, nambu mwojo ngapupala.

6 Kwa magambu ugo mangweto
nnepanga kodi, magambu ilon-
goi yenie immegelela Nnoongo
bakalenganakia agapaligwa.
7 Mampagange kila mundu
echapaligwa kupata, mundu jwa
uchulu mumpe uchulu na jwa
kodi mumpe kodi na ojwapaligwa
ichima mumpe ichima.

Kupalana kwakalongo

8 Makabegangaje na ligambo
kwa mundu jwajoa, nambu tu
ligambo lya kupalana. Jwampala
nndami nnyakwe agalengenakia
Malagilo ga Musa. 9 Magambu,
amuli yenje, “Makatenda ngongo-
laje, makakomaje, makajibaje na
makalokaleje kilebe cha mundu,”
nayenge yoa, ibi mu amuli
jenje jimwe, “Mampale nndami
nnyinu andi pimikipala mmene.”

10 Jwampala nndami nnyakwe
antende ubajaje. Bai lipalano
lilenganakia Malagilo.
11 Mangweto mmanyi muno
kube kingobu chenje nga kingobu
gani, ngoe nga mangobu gu ku-
jimuka mulugono, elo, ukomboi
gwito ubi papipi muno ngoe ku-
peta mangobu gaga apatatumbula
kuamini. 12 Kilo jitenda kupeta
na ngoe kuchile. Tileke kutaali
ilebe yoa yulubendu, takatole chi-
laa ja ndaa. 13 Tutama gwi-
cho andi bandu tatutama pulu-
muli, ngiti kumipapala jukulye
nu kulobela na ngongolaje an-
daje bulwa na bwiu. 14 Yene
munkwindange Nngwana Yesu
Kilisto mikikilekekeje kuutigwa
na mmele nu kubegele na tama
yakwe mbaja.

14

Makanhukumuje nnongo gwinu

1 Mapokelange kachinu bandu
abalegalike imani, nambu
makabembuje mawacho gabe.
2 Bandu bange imani jabe ku-
lye ilebe yoa, nambu mundu
jwalegalike imani alye likolo tu.
3 Bandu abalye kila kilebe bak-
abembuje bangalye, kongo abalye
likolo tu bakahukumuje abalye
kila kilebe, gambu Nnoongo
bajeketile. 4 Mwenga mabeneke
manhwoto kunhukumu mpakachi
jwa jonge? Anda ajemite andaje
agwile bamanya Angwanamundu,
elo, majema ndii, magambu
Angwana baotwile kunnyemeka.
5 Mundu aotwi kuwacha lichoba
limwe nga lyambone muno
kupeta gange, mundu jonge
aotwile kagawachila machoba
goa kube tela. Kila mundu
akengame apagapala malango
gakwe. 6 Abaacha kube lichoba
limwe nga lyambone muno
lyukunnumba Nnoongo, jwombe
jwalye kile chochoa atenda yene
kakoya Angwana nu kunnumba
Nnoongo. Uyo jwakana kulye
chakulya atenda yene magambu
ga kakoya Angwana jwombe uyo
annumba Nnoongo. 7 Magambu
abije mundu jwajoa kati jito
jwatama kukukibegele mwene,
wala abije jwawe kukukibegele
mwene. 8 Magambu anda
tulamite tulama kwa magambu
ga Angwana, anda tuwile, tuwe
kwa magambu ga Angwana. Anda
tulamite andaje tuwile, twenga
tabandu ba Angwana. 9 Magambu
Kilisto ngawe, ngayoka kupala
abe Nngwana jwa ababi ammomi
na abawile. 10 Kwa nike, mwenga
munhukumu nnonga gwinu?
Namwe, kunike mammembula
nnonga gwinu? Twenga tuboa
tijema nnongi ja kitebu cha
hukumu ja Nnoongo. 11 Magambu
Majandiko Gachwapi galenga,
"Andi panama, balenga Angwana,
kila mundu makilikitila nnongi
jango,
kila mundu majeketela ne nga
Nannoongo."
12 Kwa nyenie, kila mundu kati
jito mapanga minhalo jakwe
mwene nnongi ja Nnoongo.

Makannyambuki kugweje nnongo gwinu mumabaja

13 Bai, tukoto kuhukumulana,
nambu ibe kutenda mundu
akatendaje kilebe chukunnyam-
buki mundu agwe mumalemwa.
14 Mukube pamwe na Nng-
wana Yesu, manyi kube kibije
kilebe chachoa kichapu chene,
nambu, mundu andapemele
kube kilebe chenie kichapu, kwa
jwenio kiba kichapu. 15 Anda
nnongogwinu mantei achimwe
magambu ga chakulya chinu,
mmanya mmije mukupalana.
Makajeketeje chakulya chinu
kimmeke mundu aobe magambu
Kilisto ngawe magambu ga
jwenio! 16 Makajeketelangaje

kilebe echimikibona kube chambone kitukanigwe. 17 Magambu
Kingwana cha Nnoongo ngiti
kulye nu kunyweje, nambu
ipaligwa kutenda gapala Nnoongo
na tengela na kuala mwojo
okuletigwa na Uhuke jwa Chwapi.
18 Ojwammegele Kilisto andiyene
anhwalalila Nnoongo nu kujeketeligwa na bandu.

19 Kwa yene tuagabale ilebe
ileta tengela na eituotoya kulimbiana mwojo. 20 Makaalabiaje
liengo lya Nnoongo kwa magambu ga kutaukana ku nhwalo
gwa chakulya. Yakulya yoa ibi
chwapi, nambu ipaligwije kulye
chakulya echikimmeka mundu
agwe mu mabaja. 21 Mbaya
kuleka kulye nyama nu kunywe
divai, andaje ukamwa chachoa chikiotwa kunnyambukia
nnongogwinu agwe mumabaja.
22 Nkamulile echinhwamini
kati jinu na Nnoongo jwinu.
Mbaya mundu jwajoa aiganwaje
echapakutenda. 23 Nambu
mundu jwabi na mbwele kunhwalo gwa chakulya nambu
kulye, Nnoongo kunhukumula
pipaligwa gambu abi kamwaje
agapaligwa muimani. Ni kilebe
chachoa changabe muimani ngu
ubaja.

15

Tukikipala tubenituje, tapala na bange

1 Twenga tatubi ndii mu
lihyobalelo tupaligwe kajangata
abalegalike lihyobalelo bagaotole
malola gabe. Tukikikonjale
tubeneje. 2 Kila mundu kati
jito apaligwa kunhwalali nndami
nnyakwe kwa mbone aoto kutama mulihyobalelo. 3 Magambu
Kilisto akikonjelije mwene,
nambu akiba andi Majandiko
pagalenga, “Lukolo lwoa lubankolila mwenga lumbatite nenga.”
4 Magambu, goa agaandikigwe
gaandikigwa kwa magambu ga
kutubola twenga tube mukuimbalila nukuala mwojo kuboke
Mumajandiko Gachwapi gutuhyobalela. 5 Nnoongo jwabi kindumbutumbu chukuimbalila nu
kulimba mwojo, anhwotoyange
mangweto kube nu Uhuke ju
kulondana kengama andi kulandanakia kwa Yesu Kilisto,
6 ibe mangweto mmoa, kwa
lihyobalelo limwe na lilobe limwe,
mankoleye Nnoongo, Awawa ba
Nngwana jwito Yesu Kilisto.

Nhwalo Gwambone kwa bandu boa

7 Nnyeketelane magambu ga
kibumo cha Nnoongo andi
jwombe Kilisto apannyeketilinge.
8 Magambu, nannengelanga
Kilisto ngababegelela Akayahudi
apate kulaya kuaminika kwa
Nnoongo, lyale lilagilo lya
Nnoongo apababapile akaokabito
lilenganila, 9 ibe bandu ba ilambo
yenge bannyali Nnoongo kwa
magambu ga kia jakwe. Andi
Majandiko Gachwapi pagalenga,

“Kwa yene ninnumbalila panakati
ja bandu ba ilambo yenge.
Nijemba nhwambo kwa liina
linu.”

10 Kabe Majandiko galenga,

“Nhwala mojo, mabandu ba ilambo yenge,
nhwala mojo pamwe na bandu
bakwe.”

11 Na kabe,

“Mangweto ilambo yoa, malumbali Angwana,
mangweto bandu boa, malumbalile.”

12 Kabe Isaya alenga,

“Mulungolo lwa Yese mapitila
mundu,
jwombe mabalongalea bandu ba
ilambo yenge,
bombe mabunhyobalela.”

13 Yene Nnoongo jwabi kin-
dumbutumbu cha bwomi, antwe-
leyange kuala mwojo kwoa na
tengela kuboke mu muimani jinu,
kuhyobalela kwinu kujonjakeke
mu makakala gu Uhuke jwa
Chwapi.

Liengo lya Paulo

14 Makalongo bango, ne
namwene manyi kipola kutenda
mangweto uyo ntwelelinge
gwambone na ilimu yoa,
nhwotwile kubolana mmene-
mangweto. 15 Mubalua jenje
ilebe yenge nunhwandikilinge
pangajogopa. Ndela nyenie
kwa gwambone gwa Nnoongo,
16 chukube napakachi jwa
Yesu Kilisto kwa bandu banga
Akayahudi. Liengo lyango likube
Nakung'i kutangacha Nhwalo
Gwambone gwa Nnoongo ku-
pala bandu banga Akayahudi
babe lilumbo elijeketeligwe na
Nnoongo, lilumbo elijeguigwe
nu Uhuke jwa Chwapi. 17 Bai
kukulondana na Yesu Kilisto
nokenoke liengo lyango magambu
ga Nnoongo. 18 Mbaligwije
kulonge kilebe chenge cha-
choa nambu tu chache chatei
Yesu Kilisto kupete nenga ibe
bandu banga Akayahudi bannyali
Nnoongo. Atei nyenie kwa mal-
obe na itendwa, 19 kwa makakala
ga ikobo na gukuomongwa,
kwa makakala ga Uhuke jwa
Nnoongo. Kwa kutyanga kila
paali, kutumbwa kukilambo chu
Kuyelusalemu mpaka kukilambo
cha Iluliko, nuutangiche tegatega
Nhwalo Gwambone gwa Kilisto.
20 Echimbala machoba goa kutan-
gacha Nhwalo Gwambone papoa
pangajoanika liina lya Kilisto,
nakaikaje kuchenga panani ja
kijemo cha mundu jonge. 21 Anda
pagalenga Majandiko Gachwapi,

"Bandu boa bangalengigwa min-
halo jakwe mabijibona,
na banga joa minhalo jakwe,
mabamanya."

Mawacho ga Paulo gu kutyangila Kuloma

22 Kwa magambu genia nakaibi-
likigwa pajingi kuika kwinu.
23 Nambu ngoe nyomwile liengo
lyango kingonu chenje, kwa kube
kwa yaka ndu nakate kupala
muno kuika kwinu, 24 nhyobale
ukamwa nyenie ngoe. Napaile
kupeta kunnolanga mangweto
mumwanja gwango gukujenda
Kusipania nu kupala unyan-
gatange mu mwanja gwenio
kuboka pu kualala mwojo pukube
pamwe na mangweto. 25 Nambu,
kwa ngoe nyenda kabegelela
bandu ba Nnoongo kwako
Kuyelusalemu. 26 Magambu
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto bikilambo cha Makedo-
nia na bu Kuakaya balengite
bapakupanga nchango gwabe
kajangata bandu ba Nnoongo
ababi aocho okwo Kuyelusalemu.
27 Benekangweto bapaile ku-
tenda nyenie, nambu, kweli
lyenie ngi liengo lyabe. Anda
babi bandu banga Akayahudi
bapokile kindimba chiki Uhuke
kuboka kwa Akayahudi, nang-
weto uyo bapaligwa kabegelela
Akayahudi mu ilebe ipaligwa
mukutama kwabe. 28 Pamba
kulenganakia liengo lyenie na
kakamuya nchango gwenio
gukongoligwe kwa magambu
gabe, manuntyangilanga mang-
weto pamba kujenda Kusipania.
29 Manyi kube andanhike kwenio
maninnetelanga indimba nduu
ya Kilisto. 30 Akalongobango,
nannyopanga ku Nngwana
jwito Yesu Kilisto na mapalano
agaletigwa nu Uhuke, nnan-
dane na nenga mumaengo
gango kukunyope nenga ku
Nnoongo. 31 Nnyopange mbate

komboka kati ja bandu bangahy-
obalela ababi Kuyudea, liengo
lyango kwenio Kuyelusalemu
lijeketeligwe na bandu ba
Nnoongo ababi kwenio. 32 Nyenie,
andapaile Nnoongo, manhotola
kuika kwinu kukuala mojo,
mambomolela pamwe namang-
weto. 33 Nnoongo jwabi kin-
dumbutumbu cha tengela abe
namangweto mmoa! Unhyo.

16

Napatanga abali bandu boa

1 Mbala kunneta kwinu nnombo
gwito Foibe ojwabi mpakachi
mu kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto buku Kenkelea.
2 Mumpokelange kwa magambu
ga Angwana andi apipaligwa ku
bandu ba Nnoongo. Mannyangate
kuilebe yayoa yapakuipala kwinu,
gambu jwombe abi jwambone
muno kwa bandu ajingi na
kwango uyo. 3 Makapatange
abali Pilisika na Akula, akakamwa
maengo ajango mu kummegelela
Yesu Kilisto. 4 Angweto ngibik-
ibeka mukupotekigwa kwa mag-
ambu gango. Ipaligwa ku-
lumbigwa, ngati kuboka kwango
tuje, nambu uyo kuboka muikuta
ya bandu abunhwamini Kilisto
muilambo yenge. 5 Makapatange
abali bandu bunhwamini Kilisto
abakongana kachabe.

Makampate abali nng'anja
gwango jwanampala Epaineto
ojwakiba jukutumbula mu
kunhwamini Kilisto kukilambo
cha Asia. 6 Makampate abali
Maliamu ojwakamwi maengo
kuukachana kwa magambu ginu.
7 Mapatange abali Andiloniko na
Yunia, akakola kilambo ajango
abatabigwe kukipungo pamwe
na nenga, angweto bamanyakine
muno kati ja achandundame,
kabe bakibanga Akakilisto tangu
ne kubeje Nakilisto.

8 Makampate abali Ampiliato,
nng'anja gwango jwanampala
mu kulondana na Angwana.
9 Makampate abali Alubano,
nkamwa maengo nnyango mu
kummegelela Kilisto, uyo makam-
pate abali nng'anja gwango Staku.
10 Makampate abali Apele jwombe
kuaminika kwakwe kwa Kilisto
kumanyikine. Mapatange abali
boa ba kachakwe Alistobulo.
11 Makampate abali Helodiana,
nkola kilambo nnyango, na kwa
bandu boa ba kachakwe Nakisi
babikilondite na Angwana.

12 Mapatange abali Tulufena
na Tulufosa abakamu maengo
mu kabegele Angwana na
nng'anja gwango jwanampala
Felisi munkege jonge jwababegali
Angwana. 13 Makampate abali
Lufo, mundu jwapambuligwe na
Angwana pamwe na amamundu
ababi andi amamabango uyo.
14 Mapatange abali Asunikilito na
Fulegoni na Helime na Patuloba
na Helima na akalongo boa ababi
pamwe nabo. 15 Mapatange abali
Filologo na Yulia na Nelea na
alombomundu na Olumpa na
bandu ba Nnoongo boa ababi
pamwe nabo.

16 Mpatanange abali ku kulaya
mapalano ga Kilisto. Ikuta yoa ya
bandu abunhwamini Kilisto yam-
patanga abali.

Maboulo gu kujomolela

17 Akalongobango, nanyopanga
malangi boa abajambukia kupwi-
likana na katenda bandu bange
bagwegange, pangapala maboulo
agammoligwe. Majepange bandu
benia, 18 magambu bandu andi
benia bammegele Nngwana gwito
Kilistoje, nambu bibegele ndumbo
yabe bene. Kwa malobe gabe
ginakanoga na guwangi kupala
kuoya myojo ja bandu banga
malemwa. 19 Kila mundu ajoine

nhwalo gwa kujali kwinu na nyenie mmi magambu ga kuwalalila kwango. Nampalanga mmagange na malango kuile yambone na panga lilemwa ku ilebe ibaja. 20 Jwombe Nnoongo jwabi kindumbutumbu cha tengela achelwaje kulitimba Lichetani pae ja makongono ginu.

Kindimba cha Nngwana gwito Yesu Kilisto kibe na mangweto.

21 Timoteo, nkamwa maengo nnyango, ampata abali. Uyo Lukio na Yasoni na Sosipateli na akakola kilambo akajango bampata abali.

22 Nane Telitio nanhandika balua jenje, nampatanga abali kwa liina lya Angwana.

23 Gayo jwambokile kachakwe uyo akipokile kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto, ampatanga abali. Elasto, mmeka uloi gwa kilambo chenje, pamwe na nnongo gwito Kwalito, bampatanga abali. 24 Kindimba cha Nngwana gwito Yesu Kilisto kibe namangweto mmoa. Unhyo.

Kugongale kukunnumba Nnoongo

25 Ngoe tunnumbe Nnoongo! Jwenio aotwile kunnimbia mojo mu Nhwalo Gwambone gunatangacha gwa Yesu Kilisto, gwenio gukiba chili ejiekuligwe jombe jikiba jiigwe kwa yaaka lemulemu. 26 Nambu, ngoe kweli jenie jiekuligwe kupete Majandiko gakalondoli, na kwa amuli ja Nnoongo jwa machoba goa pangapela kupala bandu bilambo yoa baamini nu kuagabala.

27 Kana Nnoongo ababi jika jabe bambone, kibumo kibe kupete Yesu Kilisto, changapela na changapela! Unhyo.

Balua ja Paulo jukutumbula kwa Akakolinto Kilongoi

Kitabu cha 1 Kolinto kiandikigwa na nndundame Paulo 55 kuboka pukuyoka Kilisto (Lipungu lya 1:1) Jenje nga balua ju kutumbula kati ja balua ibena ya Paulo itubinayo yenie Paulo akakiandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Iwechakine aandika balua jenje pakiba ku Efeso tango nu kuamuje katyangi ku Kolinto mumwanja gwakwe gukujenda nu kubuja Makedonia (Lipungu lya 16:5-9).

Balua jenje nga majango ga mi-alo jombe Paulo jajipokile kuboka kwa akaamini bi likanicha kunhwalo gwa itendwa ichapu panakati ja bandu abunhwamini Kilisto, ikiba pamwe nu kuk-ibagana pamwe na itendwa ya ngongola. Kilambo cha Kolinto chakamanyikana ku itendwa ya ngongola ku yene iomwangikije ati kikuta cha bandu abun-hwamini Kilisto ngibikilonda umwo. Uyo 1 Kolinto libi lipungu elimanyakina muno nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 13).

Agabi mukitabu

- Paulo bapatanga abali Akakolinto nu kunnumba Nnoongo kwa magambu gabe (Lipungu lya 1:1-9).
- Kabe ngalenganakia nhwalo gwaupatite gu kubaganika kwa bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto (Lipungu lya 1:10, 4:21).
- Kuboka penia ngalenganakia minhalo ja ngongola nu kupelekana mumabalacha akangweto kwa akangweto (Lipungu lya 5-6).
- Kiboka pa genia ngababolo ku nhwalo gu kutolana, nu nhwalo gukupangi lilumbo inyago nu kugongale ni itoi ikihuke nu kuyoka (Lipungu lya 7-15).
- Paulo ajomolile kukupanga ilebe yukamula kwa kila mundu (Lipungu lya 16).

1 Nenga Napaulo, nangemigwe
kube nandundame ba Yesu Kilisto
kukupala kwa Nnoongo. Balua
jenje tuandika nenga na nnongo
Sositenesi, 2 ku kikuta cha bandu
ba Nnoongo abunhwamini Kilisto
ababi Kukolinto, ku bandu boa
abajeguigwe mu Yesu Kilisto nu
kemigwe babe chwapi, pamwe na
boa abikema liina lya Angwana
ana Yesu Kilisto kila paali,
Angwana babe na bito. 3 Awawa
bito ana Nnoongo na Angwana
ana Yesu Kilisto bampegange
upeele na tengela.

Kindimba Kunnoongo

4 Kila kingobu nannumba
Nnoongo jwango magambu ga
upeele gwampilingite mang-
weto kupete kwa Yesu Kilisto.
5 Gambu kukulondana na Kilisto
kummekangite kube nu uwecho
gwa ilebe yoa. Nnoongo ampi
ilimu nuwecho gukutangacha.
6 Gambu nhwalo gwa Kilisto
uchalakichwe kipola nkati jinu,
7 yene kipungukaje kitoi chachoa
chela chikiuke kwinu mangweto
anda mmi makalendela paba-
pakuekuligwa Angwana bito ana
Yesu Kilisto. 8 Bombe mabampa
makakala mpaka pukupela
makabonekanaje na malemwa
Lichoba lyale lya Angwana bito
ana Yesu Kilisto. 9 Nnoongo juna
kuaminika, jwombe ankemite
mangweto mmegange kilebe
chimwe na Mwana jwabe Yesu
Kilisto.

Kupwilikana kwa bandu abunhwamini Kilisto bu Kukolinto

10 Kwa lina lya Angwana bito ana Yesu Kilisto, chonde nannyopanga nchikachane kwa kila kilebe channongelanga, makapwilikanaje kati jinu. Mmaganga kilebe chimwe, champala chimwe na mawacho gamwe. 11 Makalongo bango, bandu bange bakachakwe Kaloe bannengile ilebe ilaya kube ubi bulwa. 12 Mbakulenga yene, kila mundu kati jinu alonge gakwe. Jumwe alenga, “Nankengama Paulo,” jonge, “Nankengama Apolo,” jonge, “Nankengama Kefa,” na jonge, “Nankengama Kilisto.” 13 Bo, Kilisto ate kikibagana ikuta ikuta! Bo, Paulo nga ojwakabambigwa panchalaba kwa magambu ginu mangweto? Andaje makabatichigwa kwa lina lya Paulo? 14 Nannumba Nnoongo kwa magambu nammatichije mundu jwajwoa kati jinu nambu Kilisipo na Gayo. 15 Mundu akalengaje abatichigwe kwa lina lyango. 16 Oho! Elo, nakammaticha Stefano na akalongo mundu, nambu mbikobakelaje kube nammatiche mundu jonge. 17 Kilisto angingitije ne kubaticha. Nambu angingita kutangacha Nhwalo Gwambone nu kutangacha kwenio panga kengama malobe ga bandu bina malango kupala makakala ga kiu cha Kilisto panchalaba gakabembuligwaje.

Kilisto makakala na gwambone gwa Nnoongo

18 Kunhwalo gwa kiu cha Kilisto panchalaba upuuchi kwa bandu ababilingite mukuoba, nambu kwito twenga tatubi mundela ja ukomboi nga makakala ga Nnoongo. 19 Gambu Majandiko Gachwapi galenga,

“Mbakualabiya malango ga bandu
bina malango
nu kubeka pambwega ilimu ya
bandu ababoligwe.”

20 Babiko, bina malango? Babiko, aboli ba malagilo? Apundi kutaukana ba yaka yenjeno babi koo? Nnoongo abekite malango ga dunia jenje kube upuuchi. 21 Gambu malango ga Nnoongo, bandu kuotoje kummanya Nnoongo kwa malango gabe bene. Kinyume chakwe Nnoongo apala kakombolanga abaamini kundela ejibijibonanga bandu bina malango kube upuuchi, yani nhwalo ogututangacha. 22 Akayahudi bapalanga kuingikiya iingi, Akagiliki bapalanga malango, 23 nambu twenga tuntangacha Kilisto ojwabambigwe panchalaba. Kwa Akayahudi kauchi na kwa bandu banga Akayahudi upuuchi. 24 Nambu kwa boa abakemigwe na Nnoongo, kwa Akayahudi na Akagiliki, Kilisto nga makakala ga Nnoongo na malango ga Nnoongo. 25 Gambu chikibonekana kube upuuchi gwa Nnoongo, kikweti malango kupeta malango ga mundu.

26 Makalongo, nkombakelanga kingobu pamakemigwa, akajingi bakibangaje bina malango ata kukuwacha tu kimundu, ajingi bakibaje na makakala andaje bandu bina kujoanika. 27 Nnoongo aichagwi ilebe ibonekana nadunia kube upuuchi, kupala bakoye oni bandu bina malango, na ngagachagula gaga dunia eigabona kube gina kulegeleka, kupala kakoya oni bina makakala. 28 Nnoongo ngachagu ilebe ibonekana na bandu kube yanga mbone na ina kubembuligwa nu kuiwachi kube yanga mbone, kupala kuialabia ilebe ibawachi bandu kube yambone. 29 Nnoongo atela yene kupala akabeje mundu ojwaoto kulokaloka nnongi jakwe.

30 Nambu Nnoongo mwene nga
ojwammekite mangweto kube
pamwe na Yesu Kilisto, Nnoongo
antei Kilisto abe malango gito.
Kupete jwenio twe tubekigwa
kube tambone nnongi ja Nnoongo,
tube tabandu bachwapi ba
Nnoongo nu kombaligwa. 31 Anda
pagalenga Majandiko ga Chwapi,
“Ojwapala kulokaloka,
balokeloke Angwana.”

2

Nhwalo gwa kubambigwa kwa Yesu

1 Akalongo bango panaika
kachinu kuntangachilanga chili
ja Nnoongo nalongije mal-
obe matopeu andaje kengama
malango ga mundu. 2 Kingobu
panakiba kachinu, makalongo
ngaamu kube andi jwangamanya
kilebe chachoa chela nambu
chache tu kumanya kiu cha Yesu
Kilisto, ojwabambigwa panchal-
aba. 3 Kingobu panakiba kachinu
nakiba negalike, nakalendema
kwa mbwele nu kujoboka muno.
4 Undo yango na matangacho
gango gakiba gakaalali ban-
duje na kakweleka banduje
nambu kuuchaili nkolongwa gwa
makakala ga Uhuke jwa Nnoongo.
5 Natenda yene kupala imani jinu
jikunhyobale munduje nambu
makakala ga Nnoongo.

Malango ga Nnoongo

6 Ata yene, twenga tulonge
malobe gina malango kwa
abakomalinge Kiuhuke, nambu
malango genia ngiti ga padunia
panoje, wala ga akatawala
ba dunia jenjeje gambu benia
babilingite mukuoba. 7 Malango
ganeenga nga malango ga chili
ja Nnoongo, malango agagikiite,
agabekigwe kwa magambu ga
kibumo chito kuboka pitumbu-
laga. 8 Abije ntawala jwa dunia
jenje ojwamanyi malango ganga,
bakamanyi kabi babambiteje
Angwana ba kibumo. 9 Majandiko
ga Chwapi galenga,

“Ilebe yangalibona lio,
wala lichikilo lyanajoaje,
wala mundu anawachaje umojo,
genia nga agabekite Nnoongo kwa
abampala.”

10 Genia nga Nnoongo gatu-
jogolile kugamanya kukupete
Uhuke gwakwe. Gambu Uhuke
kuingakiya kila kilebe, ata ilebe
ya Nnoongo eikiite. 11 Mene
ojwaotwile kuimanya ilebe eibi
nkati ja mundu, uhuke tuje jwabi
nkati ja mundu jwenio? Uyo
Uhuke jwa Nnoongo tu ojwaotwi
kumanya ilebe ya Nnoongo.
12 Twenga tupokije kiuke jwa
padunia pano nambu tupoki
Uhuke jwaboka Kunnoongo
kupala atuotoye kugamanya
gatupile Nnoongo. 13 Yene twenga
tuboulaje malobe agaboligwe
kwa malango ga bandu, nambu
tuboula malobe agatuboligwe na
Uhuke jwa Nnoongo, tukalen-
ganikia ilebe yikihuke kwa
bandu ababi na Uhuke jwenio.
14 Mundu jwa dunia kupokeje
ilebe i Uhuke jwa Nnoongo.
Kwa magambu kwa mundu
jwenio ilebe yenie yupuuchi,
kuotoje kuimanya, gambu iotwi
kumanyikana kukujangatigwa na
Uhuke tu. 15 Nambu mundu
jwakweti Uhuke jwenio aotwi
kumanya kweli ja kila kilebe,
nambu mwene kumanyikanaje
na mundu. 16 Andi Majandiko
pagalenga,

“Beneke abagamanyi malango ga
Angwana?
Beneke abaotwile kaboula?”

Nambu twenga tukweti malango
ga Kilisto.

3

Mmanda jwa Nnoongo

1 Makalongo nenga nhotwije
kulonge na mangweto andi
nonge na bandu abakweti Uhuke,
napaligwa kulonge na mangweto
andi kulonge na bandu ba
padunia, andi ilemba mulihy-
obalelo lya Kilisto. 2 Mbaligwa
kumpeganga mabele ngiti
chakulya kijomoje gambu mmilin-
giti tango kukiotola. Na mpaka
ngoe tango kukiotoje. 3 Gambu
mmilingite tango mabandu ba
dunia. Bo, kweli kutenda kwinu
ubi bwiu nu kutumbakana kati
jinu? Ilebe yenie ilaya kipola
kutenda mangwetumwe tango
mabandu ba padunia, ntamanga
tela na kitama cha dunia. 4 Jonge
panakati jinu alenga, “Nenga jwa
Paulo,” na jonge alenga, “Nenga
jwa Apolo,” bo, yene ibikulayaje
kube mangweto tango makatama
kitama cha padunia pano?
5 Apolo nga meneke? Paulo nga
meneke? Twenga takapakachi
tatunnetalinga imani mangweto.
Kila mundu akamwa liengo andi
Angwana pabampile. 6 Nenga
nakapanda mbeju na Apolo ngaji-
tilila mache, nambu Nnoongo nga
ojwaiteila imalike. 7 Jwapanda na
jwajitilila mache boa bambonije,
jwambone nga Nnoongo ojwaitela
mbeju imalike. 8 Penia kibije
chikipetine kati ja abapandite na
abajitilila mache iganukube kila
mundu abakupokela hupo jakwe
kengama maengo gakwe gakamwi
mwene. 9 Gambu twenga taka-
longo tatukamu maengo pamwe
na Nnoongo. Na mangweto nga
nng'onda gwakwe, mangweto nga
nyumba jwakwe.
10 Kukupete upeele gwambi
Nnoongo, nhotwile kubeka ki-
jemo chambone andi nachengi
bina malango, chenie mundu
jonge aotwile kuchenga panani
jakwe. Nakila mundu aba
maha papakuchenga panani
jakwe. 11 Abije mundu ojwaotwi
kubeka kijemo chenge paali pa
chache chekibekigwe, yani Yesu
Kilisto. 12 Panani ja kijemo chenie
mundu aotwile kuchenga kwa
jaabu na jonge kuuloi andaje
maganga ga bei ngolongwa,
aotwile kuchenge mikongo andaje
maamba andaje manyai. 13 Na
gwambone gwa kila liengo
lya mundu ubonekana lichoba
lya Kilisto pilipakuekuligwa.
Gambu, lichoba lyenie libakupiti
na mwoto, mwoto gwenio
nga ogupakupema liengo lya
kila mundu kulaya gwambone
gwakwe. 14 Anda ibi liengo lya
mundu elyachengite panani ja
kichemo chenie liimbalile mwoto
gwenio, mapata hupo. 15 Nambu
anda echachengite kitinike,
mmanya ipakuoba hupo yakwe,
nambu mwene aiba akombwike
andi mundu ojwaponiigwe na
mwoto. 16 Bo, mmanyangitije
kutenda mangwetomwe nga
nyumba ja Nnoongo, na yene
Uhuke jwa Nnoongo atama nkati
jinu? 17 Mundu ojwapakubomola
nyumba ja Nnoongo, Nnoongo
apakummomola mundu jwenio,
gambu nyumba ja Nnoongo
jibi chwapi, na mwenga nga
nyumba jakwe. 18 Mikikikoloyaje!
Mundu jwajoa kati jinu anda
akita jwombe juna malango tela
nikitama cha padunia pano,
mbaya abe ntokamau kupala
abe juna malango ga kweli.
19 Gambu malango ga padunia
pano nnongi ja Nnoongo upuuchi.
Gambu Majandiko ga Chwapi
galenga, “Nnoongo bajonjanga
bandu bina malango kukalamuka
kwabe.” 20 Majandiko gange
galenga, “Angwana bamanyi
kutenda mawacho ga bandu bina
malango kuchataje.” 21 Mundu
akalokelokeje bandu gambu kila
kilebe nga chinu. 22 Paulo
na Apolo na Kefa, dunia nu
kulama nu kuwe, ilebe ya

ngoeno na eipakuika yowa nga
inu. 23 Nambu mangweto nga
ba Kilisto na Kilisto nga jwa
Nnoongo.

4

Achandundame ba Kilisto

1 Kila mundu atumanye twe
kube takapakachi ba Kilisto
tatukamuigwe chili ja Nnoongo.
2 Chikipaligwa kwa mundu
jwajwoa jola ojwakamuigwe
liengo apaligwa kube juna
kuaminika. 3 Ne kileje anda
unhukumwile mangweto andaje
jinhukumwi dunia, namwene
ne kukihukumuje. 4 Kumwojo
jango mbi kutakiinigwaje ni
kilebe chachoa chela, nambu mbi
kubonekanaje nambone nnongi
ja Nnoongo gambu gwa genia.
Angwana nga abanhukumula
nenga. 5 Yene makanhwuku-
mulaje mundu tango nikingobu
chakwe, nnekange mpaka oti
pabapakuika Angwana. Benia
bapakuumbula ilebe yowa iiigwe,
nukulaya pukongolou agaba-
gawachi bandu umwojo jabe.
Penia kila mundu mapata lilumbo
elipaligwe kuboka ku Nnoongo.

6 Makalongo genia gowa
ganongila nhwalo gwa Apolo
nu nhwalo gwango namwene,
gabe andi kilandanikio kwinu,
magambu gwa kilandanikio
chango nenga na Apolo
mbala mmanyange kilonge
chenje, “Magabekange umojo
agaandikigwe.” Kati jinu pakabeje
na mundu jwannokenoke mundu
jumwe nu kummembula jonge.
7 Bene abantei mwe makabe telaje
na bange? Bo, Nnoongo ampije
mwe kila kilebe chankweti?
Kunike kulokeloke ilebe yenie
andi inu mmene?

8 Anda mpatite kila kilebe
champala. Tayali nkweti uloi.
Mmilingite makangwana panga
twenga. Elo, anda kweli makabi
makatawala, kupala twenga uhyo
tutawale pamwe na mangweto.
9 Ne mbemele Nnoongo atubekite
twenga takandundame kube
tubandu bukujalaulika muno,
andi bandu abahukumigwe
komigwa, gambu tubi andi
kinyepe padunia joa, nnongi ja
akapakachi kuboka kumbengu na
bandu. 10 Twenga takapuuchi
magambu gwa Kilisto, nambu
mangweto kukulondana na
Kilisto mina malango! Twenga
tulegalike, nambu mangweto
mmilingite na makakala. Mang-
weto mmi kuichimika nambu
twenga tutenda kubembuligwa.
11 Mpaka ngoche tubi nanjala
na nyota, tukwetije ngobo,
tuputigwa makopi, tukwetije
pukutama. 12 Kabe tubi kulaga nu
kamwa maengo kwa maboko gito
tubene. Pututukanigwa, twenga
kajopelanga kindimba, putupon-
jigwa, twenga tubi kuimbalila.
13 Anda butukopakiye kajanga
majango gichima. Mpaka ngoe
bututendanga andi uchapu gwa
dunia, na kwa kila mundu twenga
uchapu tu!

14 Andika ganga ngati kupala
kunkoya onije nambu kupala
nammolange mangweto andi
makinangota bango banampaile.
15 Ata makabi na makomi elufu
bukunnela mukutama kwinu
na Kilisto, awabinu bamwe
tu, gambu mukulondana na
Kilisto Yesu nenga nga nanam-
potolinge kukutangacha Nhwalo
Gwambone.

16 Kwa yene nannyopanga
chonde nnandane na nenga.
17 Nga magambu nankingite
Timoteo kwinu. Jwombe nga
manango junampala na juna
kuaminika mukulondana na
Angwana. Mainkombakelanga
ndele jangengama kukulondana
na Kilisto Yesu, ndela jamola
kila paali mukikuta cha bandu

abunhwamini Kilisto choa.
18 Bange kati jinu batumbwile kulokaloka bakitanga yene nhikaje kabena kachinu. 19 Anda bapai Angwana, mainka chokwe kachinu, penia ngapambakulola namwene, ngiti chabalonge angweto abalokaloka tuje, nambu uhyo na chache chibaotwi kamula. 20 Magambu Kingwana cha Nnoongo malobetuje nambu makakala. 21 Mpalanga chako? Inke kachinu na bokola andaje inke na mwojo gukupala nu kunyenyepala?

5

Ngongola jilichapuya likanicha

1 Jibi minhalo ja kweli ejilenga ibi ngongola muno kwinu mangweto na janapitije ata kwa bandu bangammanya Nnoongo. Banengile kube abi mundu ojwatyanga na aanaba awamundu! 2 Nhwotolangabo kulokeloke? Mbaya ikabi kwinu ukokaleka, na mundu jwenio ojwatei kilebe chenie aboigwe kwinu. 3 Nenga, ng'anu kube kwa mmele mbi kutali namangweto, nambu kuhuke mbi upo pamwe namangweto na yene anda mbi upo, nunhukumwile mundu jwenio ojwatei kilebe chenie cha oni. 4 Kingobu pankongananga pamwe kwa lina lya Angwana ana Yesu, nane kitimbi pamwe namangweto kuhuke, kuwecho gwa Angwana bito ana Yesu, 5 mundu jwenio munkamuye ku Lichetani kupala mmele gwake upotekigwe nu uhuke gwakwe ukomboligwe lichoba lya Angwana.
6 Kulokaloka kwinu kuchata kileje! Bo, mmanyangiteje kutenda kimela kachoko kunyelea libolonge lyoa lya unga? 7 Mikijeleyange, makaleke kutali kimela cha lolo mmegange libolonge liyono lyanga jela kimela andi pampaligwa kube, magambu Kilisto, Pasaka jito, apangigwe kube lilumbo. 8 Tubeke mpapala gwenio ngiti kwa kimela cha lolo chelaje, kimela chiubaja na malemwa, nambu kwa nkate gwanga jela kimela, nkate gwambone na kweli.
9 Ngununhwandakila mubalua jango makabe pamweje na akangongola. 10 Kweli nga yene nakiba na mana kutenda akangongola boa ba paduniaje, andaje bachojoje, andaje bina lwina, andaje akagongale manhokaje. Magambu ikabi kupala kajepanga benia boa makapaligwa kuama padunia pano! 11 Chaandike nga chenje, makabeganga pamweje na Nkilisto nngongola andaje jwachojo andaje jwagongale mahoka andaje nndumbakani andaje jukulobela andaje juna lwina. Mundu andi jwenio ati kulye makalye nakweje.
12 Bo, ne mbaligwe kahukumula bandu ababi panja? Benia Nnoongo mabahukumula. Bo, mangwetomwe mpaligwaje kahukumula ababi mulungolo lwinu mmene? 13 Nambu angweto ababi panja Nnoongo mabahukumula Mammengange abe kutali mmaja jwenio.

6

Kuntakiana nnyinu Nkilisto

1 Ajigabo jumwe kati jinu kuntakiyana nnyakwe ojwaamine kwa bandu banga mmanya Nnoongo kotoka kuntakiyana ku bandu ba Nnoongo? 2 Bo, mmi kumanyangaje kutenda bandu ba Nnoongo mabijihukumula dunia? Anda ibi mangweto mpa kujihukumula dunia, kunike kupaligwaje kuhukumula ati ilebe ichoko ichoko? 3 Bo, mmanyangitije kutenda iganukube mihukumula ilebe ichoko ichoko ya

machoba goa, matahukumula ati
akapakachi kuboka kumbengu?
4 Pammeganga na bulwa gwa
ilebe ichoko ichoko, bo, mmi
kakemanga babe achamahakimu
bandu banga agabala bandu
ba Nnoongo? 5 Oni mmene!
Ikonda abije mundu wala jumwe
kati jinu juna malango jukuoto
kujomo malobe? 6 Badala jakwe,
ibonekana lubi lukobo nnongo
kumpeleka nnongo gwakwe
kamahakama, kabe nnongi ja
achamahakimu banga nhyobale
Nnoongo.
7 Pibonekana ngumbi ya
mmene kangweto jika nchip-
ulinge! Bo, ikabije kilebe
chambone kwinu kuboneligwa?
Ikabi chwapije kwinu kupokigwa
ilebe inu? 8 Nambu, badala jakwe
mangweto ntenda kuboneligwa
nu kupokonyola, kabe, genia goa
matendelanga akalongo binu!
9 Andaje mmanyije kutenda
bandu akabaja balichije king-
wana cha Nnoongo? Mikikikoloy-
aje! Bandu abatenda ngongola
na abagongalela inyago na
abatenda malaya andaje akalaw-
iti, 10 akajibi na bachojo na
bukulobela na ba kung'ing'iya na
akapoki benia boa balichije king-
wana cha Nnoongo. 11 Mmange
makibanga yenie, nambu ngoe
nnyeguigwe, mmekigwe kube
chwapi, nukube bandu ba
Nnoongo kwa liina lya Angwana
ana Yesu Kilisto na ku Uhuke jwa
Nnoongo jwito.

Mmele gwinu utumike kukunkoya Nnoongo

12 Mundu aotwile kulenga,
“Nenga kila kilebe nyekataligwe
kutenda.” Tela, nambu yambone
yowaje. Nenga nyeketile kutenda
kila kilebe tela kwango, nambu
mbaije kutawaligwa na kilebe
chachoti chela. 13 Nhwotwile ku-
lenga, “Chakulya kwa magambu
ga lutumbo, na lutumbo lubi kwa
magambo gwa chakulya.” Tela,
nambu Nnoongo apakualibiya
yoa ibena. Mmele gwa mundu
ngiti kwa magambu ga ngongo-
laje nambu kwa magambu ga
kabegele Angwana, na Angwana
magambu ga mmele. 14 Nnoongo
ojwabayoite Angwana kuboka
kabawile uhyo apakutuyoya
twenga kwa makakala gakwe.
15 Bo, mmanyangiteje kutenda
mibele jinu ngi ipagwa ya mmele
gwa Kilisto? Bo, mpemele
nhotwile kutola kipande cha
mmele gwa Kilisto kuubeka
ube mmele gwa munkege
nngongola? Napachokuje!
16 Gambu andi pummanyi, ku-
tenda mundu ojwatyanga nu
munkege nngongola akilondana
na jwenio? Andi piandikigwe, ku-
lenga, “Nabenia akabena mababa
mmele gumwe.” 17 Nambu
ojwakilondite na Angwana aba
Uhuke jumwe na benia.
18 Ntilange kutali na ngongola.
Malemwa gange goa gatendigwa
panja ja mmele, nambu mundu
jwatenda ngongola atenda
mabaja mummele gwakwe. 19 Bo,
mmi kumanyangaje kutenda
mibele jinu nga Nyumba ja
Uhuke jwa Chwapi ojwabi nkati
jinu, ojwamapokela kuboka ku
Nnoongo? Jwenio jwinu mang-
wetoje. 20 Nhwemeligwe kwa bei
ngolongwa. Nayene ntumiyange
mibele jinu kukunkolea Nnoongo.

7

Konyakea nhwalo gwa kutola akege

1 Nhwalo gwa ilebe yae
einhwandikinge, mbaya ngoe
mundu akatolaje akege. 2 Kwa
magambu ga ngongola mbaya kila
munalome abe na aanamundu
mwene na kila munkege abe
na angwanamundu mwene.

3 Munalome alenganakie aga-
paligwa kwa aanamundu nu
munkege alenganakie agapaligwa
kwa angwanamundu. 4 Aano
kutawalaje mmele gwabe, nambu
angwanamundu kutawala, nu
uhyo analome kutawalaje mmele
gwabe, nambu aanamundu
kutawala. 5 Kila mundu akanny-
imaje nnyakwe, kiti mpataninge
kukingobu tu, kutenda genia
kupala mpatange kingobu chu
kugongalela, kuboka penia mmu-
jilana kabele mumapatano ginu.
Kwa ndela jenie mamulijepa
Lichetani kunnyonjanga mag-
ambu gwangakamilika gwinu.
6 Ganannenge ngoe gangone
tu ngiti malagiloje. 7 Kweli
kabimbaile bandu boa babe andi
pambi nenga, nambu kila mundu
apatite kitoi chakwe kuboka kwa
Nnoongo, jonge chenje na jonge
chache.

8 Ngoe kwa bangatola akege na
akanawele nannenge mbaya ikabi
kutama uolo andi nenga. 9 Anda
mundu kuotoje kuimbalila mbaya
atole akege. Mbaya kutola akege
kuliko kulokalela.

10 Kwa baba abatoline ngweti
amuli, jenie jangoneje nambu ja
Angwana, akege bakalekanaje na
angwanamundu, 11 na anda atei
yene, apaligwa kutama uolo, an-
daje achikachane na angwana-
mundu. Na analome bakapeje
talaka aanamundu.

12 Nambu kwa bandu bange
nalenge nenga ngiti Angwanaje,
anda mundu Nkilisto akweti
munkege jwangaamini na
ajeketile kujendekeya kutama
na jwenio akampeje talaka.
13 Akege Akilisto anda batoligwe
na analome banga nhyobale
Nnoongo, analome benia ba-
jeketile kutama nabo akege
benia bakalekanaje na angwana-
mundu. 14 Magambu analome
banga nhyobale Nnoongo be-
nia bajeketeligwa na Nnoongo
kukulondana na aanamundu, na
akege banga nhyobale Nnoongo
benia bajeketeligwa na Nnoongo
kukulondana na angwanamundu.
Na yeneje ata ingota yabe
ikaba ichapu, nambu ngoe ngi
ingota ya chwapi. 15 Anda ibi,
jwanga nhyobale Nnoongo jola
apala kaleka angwanamundu
Akilisto, penia, baleka tu. Pe-
nia munkege Nkilisto andaje
munalome Nkilisto aba tengela.
Magambu Nnoongo ankemangite
ntamange kwa tengela. 16 Mwe
makege Makilisto mmanyabo
pangaje mpakakombola angwana
binu? Andaje mwe manalome
Makilisto mmanyabo pangaje
mpakakombola aanabinu?

Ntama andi pankemigwe na Nnoongo

17 Mundu apaligwa kutama
tela ni kitoi chabampi Angwana,
andi apakemigwe na Nnoongo.
Lyene nga lilagilo lyango kwa
makanicha goa. 18 Anda mundu
akemigwa na Nnoongo na
kongo ainigwe, bai akakopakeaje
kube jwanga inigwa, anda
akemigwa tango nu kuinigwaje,
bai akainigwaje. 19 Gambu
kuinigwa andaje gwangainigwa
kile chamboneje, nambu cham-
bone kengama malagilo ga
Nnoongo. 20 Kila mundu aigale
uhyo andi apakemigwa na
Nnoongo 21 Bo, mwe apankema
Nnoongo makiba mabanda? Tela,
makajalije, nambu andampatite
uwecho gukube tengela mutumie
gwenio. 22 Gambu ojwakemigwe
na Angwana ata akabi mmanda
jwenio aba tengela jwa Angwana.
Uhyo na mundu ojwakemigwe
jwatengela, aba mmanda jwa
Kilisto. 23 Magambu Nnoongo
anhwemalinge mmoa kwa bei
ngolongwa, yene makabeje

kabele makabanda ba bandu.
24 Makalongo bango kila mundu
aigale uhyo andi apakemigwa na
Nnoongo.

Nhwalo gwa banga tola akege
na akinanhwele

25 Nhwalo gwa achikabale na
bangatolana na akinalome ng-
wetije amuli kuboka ka Angwana,
nambu nampeganga mawacho
gango nenga kwa kia ja Angwana
mbaligwa kuaminika.
26 Magambu gwa malola agabi
ngoeno mbaya mundu atame
uhyo. 27 Bo, nkweti akege?
Bai, makajigaje kaleka benia.
Bo, ntoije akege? Makatolaje
akege. 28 Nambu anda ntoi akege
nnemwiteje, nakamwale anda
atoligwe nanalome alemwiteje.
Angweto abapakutolana bapaku-
pata malola ga dunia jenje,
nambu nenga napaije gam-
patange malola andi agabap-
atanga abatoline.
29 Makalongo mbala kunnenge
yene, kingobu chikiigile kichoko
tu. Na mpaka ngoe abato-
line babegange andi bangatolana.
30 Abaguta babe andi bangaguta,
abaala mojo babe andi banga
ala mojo, abaemela babe andi
banga kola ilebe. 31 Abakweti
liengo padunia pano babegange
andi babi kuliagabaje. Gambu
dunia jeno andi putujimanyi jiten-
dakupeta.
32 Pambailage makabe na
mbweleje. Mundu jwanga akege
abegele liengo lya Angwana
pabapa kaalalila Angwana.
33 Nambu munalome ojwatoi
akege abegele ni ilebe ya dunia
pabapa kaalalila aanamundu,
34 na benia bikibagine. Munkege
jwangatoligwa na analome andaje
nhwenja abegele ni ilebe ya
Angwana apange mmele gwakwe
nu uhuke gwakwe kutama kwa
Chwapi ka Angwana. Nambu
munkege ojwatoligwe nanalome
abegele ni ilebe ya dunia jenje
bakakonjale angwanamundu.
35 Nannenge genia mbala
kunyangatanga. Ngiti kupala
kunkanakiaje. Mbala mmegange
ni kijemo cha mbone, mmaganga
na limwe kwa mojo kabegelela
Angwana. 36 Anda mundu
alola atenda gamboneje kunneka
munkege jwankobike, nukuimbali
chepa mbaya antole, wala atenda
malemwaje kuntola. 37 Nambu
anda mwene munalome abi
lachi akatolanaje nu munkege na
aotwi kuimbalila mmanya atenda
gambone nukutolaje. 38 Ku yenie,
jwajo ojwatola akege atenda
gambone, na jwajo jwangatola
akege atenda gambone muno.
39 Munkege ojwatoligwe atabigwe
na angwanamundu kwa machoba
goa gababi angwanamundu bomi.
Nambu anda angwanamundu
bajomwike, amama benia babi
tengela, na anda bapaile baotwile
kutolana na analome nambu babe
Akilisto. 40 Nambu panola nenga
ikabi mbaya kutama uhyo. Genia
gango nenga, mbemele nanenga
ngweti Uhuke jwa Nnoongo.

8

Yakulya ikugongalela mahoka

1 Ngoe ku nhwalo gwa yakulya
ikugongalela mahoka, tumanyi
kutenda twenga tuboa tukweti
upundi, nambu upundi gwenio
gwabeka bandu kulokaloka
nambu mapalano kuchenga.
2 Ojwapemele kube amanyi kilebe
jwenio amanyije andi apipaligwe.
3 Nambu ojwampala Nnoongo
jwenio amanyakine na jwenio.
4 Kwa yenie nhwalo gwa
yakulya ibagongali mahoka,
tumanyi kutenda mahoka kilebe
chamboneje padunia na tumanyi
kutenda Nnoongo jumwe tu. 5 Ata
ikabi ilebe ikemigwa milongo

padunia andaje kumbengu na
ata jikabi milongo na akangwana
ajingi, 6 yene abi Nnoongo jumwe
tu, Awawa, Chapanganya jwa
ilebe yoa, kwa kupala kwabe twe
tubile. Nu uhyo babi Angwana
bamwe tu, ana Yesu Kilisto
benia kwa ndele jabe ilebe yoa
ngipanganigwa na twe tutama
kwa ndela jabe.

7 Nambu bandu boaje abamanyi
kweli jenie. Gambu babi bandu
bange abayobali mahoka, bandu
benia mpaka ngoe apabalyeganga
yakulya yenie bibonanga tango
andi yakulya igongaligwe kwa
mahoka. Gambu balegalike lihy-
obalelo, bapata kinyela. 8 Nambu
chakulya kuotoje kutubeka kube
papipi na Nnoongo. Anda tuk-
ilekite tupungukaje ni kilebe cha-
choa, anda tulile kutujonjakeaje
kilebe.

9 Nambu mma maha, tengela
jinu jakatendaje abalegalike
imani kugwe mumalemwaje.
10 Gambu mundu jwalegalike li-
hyobalelo, anda amweni mwenga
mankomi lihyobalelo makalya
yakulya yenie pikitembe cha
mahoka, bo, mabeje na mwojo
gukulye yakulya igongaligwe kwa
mahoka? 11 Yene Nkilisto nnyinu
jwenio jwanga komala lihyobalelo
Kilisto ngawe kwa magambo ga
jwenio, apakuoba kwa magambu
ga kumanya kwinu. 12 Kwa ndela
jenie mpakutendanga malemwa
kwa Kilisto kwa kagwiyanga
akalongo Akilisto abalegelike
mwojo. 13 Anda yakulya yam-
meka nnongo gwango kugwe
mumalemwa bai ndyeje nyama
manammeke nnongo gwango
kugwe mumalemwa.

9

*Kupaligwa na maengo ga ndun-
dame*

1 Bo, nenga ngwetije tengela?
Bo, ne nandundameje? Bo,
ne nabwenije Angwana bito
ana Yesu? Bo, mangwetomwe
nhwaminingeje kwa magambu ga
liengo lyango Kangwana? 2 Ata
ikabi bange kunyeketeje nenga
kube nandundame, nambu kwinu
mangweto ne nandundame.
Mangwetomwe nga maunayanga
ne kube nandundame kwa
magambu gwa kulondana kwinu
na Angwana.

3 Yene nga panyanga kwa bandu
boa abangonya. 4 Bo, tupaligweje
twe kulye nu kunywe? 5 Bo,
tupaligweje kuntola munkege
Nkilisto mumyanja jito, andi
achandundame bange pabaten-
danga na akanuna ba angwana
nu uhyo na Kefa? 6 Andaje ne
na Banaba tu tatupaligwe kupata
mapungu kwa maengo gito? 7 Bo,
lityala lyako elilikilepa lyene kwa
maengo gakwe kukigono cha
matyala? Nnemi ni jwangalye
yakulya ya munng'onda gwakwe?
Nchungi gani jwanganywee
mabeele ga ilangwa yakwe?

8 Bo, ilebe yenje nonge
kimundumundu? Malagilo ga
Musa galenga yeneje? 9 Malagilo
ga Musa galenga, “Makantabaje
kano ng'ombe papuluya mbonji.”
Bo ikonda Nnoongo abegelela
na ng'ombe? 10 Bo, atuwachije
twenga apalenga geniaga? Genia
gaandikigwa kwa magambu gito
twenga, gambu ojwalema na
ojwauna boa akabele bapaligwe
kuhyobalela kupata lipungu
lyabe lya mauno. 11 Anda
twenga tupandite mbeju ikihuke
kwinu, bo, ubaja anda tutoi
kwinu nyonjakea ya padunia?
12 Anda bange bahyobale kupata
genia kuboke kwinu mangweto,
bo, twenga tupaligweje kupata
kupeta angweto? Nambu
twenga tutumije genia. Nambu,
tutela kuimbalila goa kupala

tukuwibije Nhwalo Gwambone
gwa Kilisto. 13 Bo mmanyangiteje
kutenda ababijibegelela Nyumba
ja Nnoongo bapatanga chakulya
chabe pa Nyumba ja Nnoongo,
na abapangi lilumbo pikitembe
cha Nnoongo bapata lipungu lya
lilumbo lyenie? 14 Angwana bal-
agila uhyo, akatangacha Nhwalo
Gwambone bapatange chakulya
chabe kupete mwenio.

15 Nambu nenga ndumiije
panapaligwe na wala andika
ganga mbate je. Kwango
nenga mbaya kujomoka mbaije
kunnaya mundu kube ndenda
kukiluya jagi. 16 Anda ndangacha
Nhwalo Gwambone, mbalig-
waje kukikoya. Lyenie nga
liengo lyambaligwe ukamula.
Mbakulaga anda nukutangachaje
Nhwalo Gwambone. 17 Liengo
lende nakachagwi kwa mele,
kabi hyobalile lipungu, nambu
ngamwa kwa magambu Nnoongo
annengi ngamule, penia pabi
namana liengo lyambaligwa
kamula. 18 Lipungu lyango nike?
Lipungu lyango uwecho guku-
tangacha Nhwalo Gwambone
bule, nakalongaje lipungu andi
pambaligwe.

19 Nenga nabandaje ba mundu
jwajwoa, nambu nikibekite mbe
nabanda ba bandu boa kupala
nampe Kilisto bandu ajingi anda
iwechekine. 20 Kwa Akayahudi
natama andi Nayahudi kupala
kapata Akayahudi, iganukube
ne mbije Mumalagilo ga Musa,
nikibeka kube pamwe nabo
Mumalagilo ga Musa kupala
kapata ababi Mumalagilo. 21 Kwa
bangabe Mumalagilo ga Musa,
ndama andi angweto banga
Malagilo. Kupala napate ababi
panja ja Malagilo. Ngiti mbije
Mumalagilo ga Nnoongo ije,
gambu mbi Mumalagilo ga Kilisto.
22 Kwa bandu abalegalike nane
kulegaleka uhyo kupala kapata
bandu abalegalike. Nikitei kube
kila kilebe kwa bandu boa
kupala kakombola kati jabe anda
iwechakine.
23 Ngamwa genia goa kwa
magambu ga Nhwalo Gwambone,
kupala mbate kindimba chakwe.
24 Bo, mmanyi kutenda ababutuka
mbelo kupetana kupala kupata
lilumbo, nambu mundu jumwe
tu ojwapata lilumbo? Na
mwe uhyo mpaligwa kubutuka
andi angweto. 25 Ababutuka
mbelo bikibeke chalia ngolongwa,
batendange yene kupala bapate
hupo eialabika! Nambu twenga
tutenda genia tupate hupo
yangaalabika. 26 Nga kwamana
mutuka yene kupala nhotole,
ngapambutana, ngiti andi ojwa-
puta lingumi panyengelejagije.
27 Nuhyobeleke mmele gwango
mukomo nkolongwa, kupala
namwene nakakanigwaje kuboka
pakatangachila bange.

10

Kelebuya nhwalo gwa mahoka

1 Makalongo nkombakelanga
kutenda akaokobito pabakiba na
Musa balendeligwa na liunde
na boa ngabajomboka baali kwa
tengela. 2 Kukubeganga nhwina
ja liunde nu kukubeganga nkati
ja baali boa ngababatichigwa
kube pamwe na Musa. 3 Boa
ngabalyaganga chakulya uchache
chikihuke. 4 Na ngabanyweganga
kinywagi uchache chikihuke,
gambu ngabanyweganga kuboke
mulibwe lya kiuhuke elyabak-
engamaga, libwe lyenie likiba
Kilisto mwene. 5 Ata yene bandu
bange bankonjalije Nnoongo,
ngabaweganga papongote.

6 Ilebe yene yoa kilandanakiyo
tu kwito, tukakamuje mabaja
andi angweto pabatendaga.
7 Makagongaleje mahoka andi

bange pabatendaga, andi Majandiko pagalenga, “Bandu ngabatamanga kulye nu kunywe, ngabajema kuina.” 8 Wala tukatenda ngongolaje andi apabatendaga bandu bange, ngabaweganga lichoba limwe bandu elufu ichilini na tatu. 9 Takategaje Angwana andi bandu bange ngabatega ngabaweganga na majoka. 10 Takakoolaje andi bange ngabatenda yenie ngabakomigwa na Nkomi.

11 Ilebe yene yoa ipitila kupala kulandanakiya kubange, na gaandikigwa kupala kutukelebuya tatubi padunia ejipela. 12 Abapemele bajemite tela babe maha bakagweje. 13 Kulondoligwa kunnondoligwe nga kwa machoba goa kwa bandu boa. Nambu Nnoongo juna kuaminika, jwombe annekaje nnondoligwe kagapeta makakala ginu, iganukube kubi kulondoligwa, jwombe ampeganga makakala gukuimbalila na ndela ja kuboka mwenio tegatega.

14 Yenie makalongo bango nkotokange kugongalela mahoka. 15 Nonge namangweto andi bandu bina malango, nhwachanga mmene genia agannongile. 16 Putunnumba Nnoongo kukikombe chache chikindimba, bo, tubi kukilondaje na myai ja Kilisto? Putumetu nkate bo, tubi kukilondaje na mmele gwa Kilisto? 17 Magambu nkate gwenio nga gumwe tu, iganukube twe, tubi ndu, tubi mmele gumwe, gambu tuboa tulye nkate ugwo. 18 Maachanga bandu ba Kuisilaeli bene, abalyeganga malumbo bikilonda pikitembe cha Nnoongo. 19 Nenga bole? Chakulya chikilumbigwa kwa mahoka chambone kupeta mahoka? Andaje bo, mahoka gambone? 20 Ije napachokuje! Chanenga yene lilumbo lyabalumba bandu bangammanya Nnoongo bagape mahoka, ngiti Nnoongoje. Ne mbaije mangweto mikilonde na mahoka. 21 Mangweto mpaligweje kunywela kikombe chimwe na Angwana kuboka penia kunywe pamwe na mahoka, mpaligweje kutama pamecha ja Angwana na pamecha ja mahoka. 22 Andaje tupala kabeka bwiu Angwana? Nkita tukweti makakala muno kapeta beniabo.

23 Ilebe yoa ijekatiligwe kamula nambu yoaje yambone. Ilebe yoa ijekatiligwe nambu yoaje eichenga. 24 Mundu akabegele ilebe yakweje nambu ya jonge. 25 Yoa iuchigwa kuchoko nhwotwile kulye nambu makakonyakonyaje kwa magambu ga kulegaleka mojo kwinu. 26 Kwito twenga majandiko galenga, “Dunia na ilebe yoa nga ya Angwana.”

27 Anda mundu jwanga amini ankokite kulye na mangweto nnyeketile kujenda makalya yowa ibekigwe kwinu makakonyakonyaje kwa magambu ga kulegeleka mojo kwinu. 28 Nambu anda mundu annengi kita chakulya chenje kipangigwe kwa mahoka, makalyeje kwa magambu ga ojwannengile na kwa magambu ga kulegeleka mojo. 29 Nenga, “magambu ga kulegeleka mwojo,” ngiti myojo jinuje, nambu mwojo gwa jwenio ojwannengalinge. Kwanike tengela jango ihyobalele mwojo gwa mundu jonge? 30 Anda ibi nenga ndye chakulya kukunnumba Nnoongo mboni ndukanigwa magambu gwa chakulya na kongo nannumbite Nnoongo? 31 Yene chachoa chankamula, chachoa channie andaje kunywe, ntenda genia ku kibumo cha Nnoongo. 32 Makauchije Akayahudi andaje Akagiliki andaje bandu ba

likanicha lya Nnoongo. 33 Mma
andi nenga, nyiga kalenganakiya
bandu boa, kwa kila ndela,
panga palapala nyonjakea jango
namwene nambu nyonjakea ja
bandu boa, bakomboligwe.

11

1 Unyigange nenga andi ne
panannyiga Kilisto.

*Kuekele mutwe kingobu cha ku-
gongalela*

2 Nannumbalilanga magambu
umbikungombakela na mmi
kugakamula gaga ganannagilaga.
3 Nambu mbala mmanyange
kutenda Kilisto nga mutwe gwa
kila munalome, na munalome
nga mutwe gwa aanamundu,
na Nnoongo nga mutwe gwa
Kilisto. 4 Na kila munalome
ojwagongalela andaje kutangacha
Nhwalo gwa Nnoongo na kongo
aekalile mutwe, anyalau Kilisto.
5 Na munkege ojwagongalela
andaje kutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo na kongo kuekelelaje
luchunge umutwe, babembu
angwanamundu, ojwatenda yene
tela tu na munkege ojwachekwile.
6 Munkege jwanga ekele mutwe
gwakwe mbaya achekule nywili
yakwe. Anda munkege alola
oni kubota nywili yakwe andaje
kuchekula, mbaya aekele mutwe
gwakwe. 7 Kualaje munalome
kuekele mutwe gwakwe, maga-
mbu jwenio ngi kilandanakio na
Nnoongo nalindala lya kibumo
cha Nnoongo, na munkege nga
lindala lya kibumo cha angwana
mundu. 8 Munalome apitila
kumunkegeje, nambu munkege
apitila kumunalome. 9 Munalome
apanganigwa kwa magambu
ga munkegeje nambu munkege
apanganigwa kwa magambu ga
munalome. 10 Nga kwa mana
munkege aekele mutwe gwakwe,
kupala kiingi chi kinala echikibi
panani jakwe, uhyo gambu
ga akapakachi bukumbengu.
11 Na yene nnongi ja Angwana
munkege kilebeje panga analome,
uhyo analome nnongi ja Angwana
kilebije panga munkege.

12 Andi yene munkege papitila
kumunalome, uhyo munalome
abelekwa kwa munkege, ilebe yoa
ipiti ku Nnoongo. 13 Nnyomolanga
mmene makangweto, bo, chwapi
munkege annyope Nnoongo
kongo nu kuekeleje mutwe? 14 Bo,
kibelekwa chene kibi kulayaje
kipola kutenda munalome anda
akweti nywili ndu oni mwene?
15 Nambu ku munkege kube
na nywili ndu kibumo kwakwe,
nywili yakwe ndu apatite kupala
inhwekelele. 16 Anda mundu
atenda kutauka kilebe chenjeno,
bai amanya kutenda twenga
tukwetije lukobo longe, na
makanicha ga Nnoongo gakwetije
lukobo longe.

17 Kongo mbi tango nam-
paganga malagilo ganga, nan-
numbalilangaje magambu gwa
ganga, ngongano inu mang-
weto Makakilisto yammekanga
mumabaja kupeta gambone.
18 Nyoa, kutenda pankongananga
pamwe andi likanicha kupiti
kupwilikana panakati jinu. Nane
kuwamini kachoko, 19 gambu
kulekana mawacho mpaka kupi-
tile kwinu, kupala ababi tela
bamanyikane. 20 Kweli, mmi
kongananga, nambu magambu gu
kulye chakulya cha Angwanaje,
21 gambu panniegangа kila
mundu kikitamalila chakulya
chakwe mwene, bange kuba
nanjala na bange balobile. 22 Bo,
nkwetingitije kachinu kukunywe
nukulye? Andaje bo, milibem-
bula likanicha lya Nnoongo na
kabeka oni angweto bangakola
kilebe? Nannengalanga nike?
Nannumbalile? Ije napachokuje!

Kunhwalo gongoje.

23 Gambu nenga napokela Kang-
wana malagilo ganannekalinge,
kutenda uwiku gwago paba-
pangigwa Angwana ana Yesu,
ngabatola nkate, 24 ngalumba,
ngabametula ngabalenga, “Gongo
mmele gwango oguboigwa ka-
magambu ginu ntendanga yene
kukungombokela.” 25 Uhyo
kuboka pukulye ngabatola
kikombe ngabalenga, “Chenje
kikombe cha lilagano liyono
lyanaya kwa myai jango. Nten-
danga yene kila punnywe, kukun-
gombakela.”

26 Magambu kila pannie nkate
gongo nu kunywela kikombe
chenje, ntangachanga kiu cha
Angwana, mpaka pabapakuika.
27 Kwa yene, kila ojwalye nkate
gongo andaje kunywela kikombe
cha Angwana pangapaligwa,
apakube na malemwa kummele
na myai ja Angwana. 28 Kila
mundu akiwachila mwene oti,
kuboka penia alya nkate an-
daje kunywela kikombe che-
nie. 29 Gambu ojwalye nu
kunywe pangamanya mana ga
mmele gwa Angwana, anywe nu
kulye hukumu jakwe mwene.
30 Nga mana akajingi panakati
jinu akatamwe nu kunyililika,
nabange bandu bawilangite.
31 Ikabi tukipemite tubene kwa
mbone kabi tuhukumuligweje.
32 Nambu anda tuhukumuligwe
na Angwana, tuboligwa tube
na ichima, tukaika kuhuku-
muligwaje pamwe na dunia.
33 Kwa, yene makalongo bango,
pankongananga kulye chakulya
cha Angwana, ntenda kulendana.
34 Na anda mundu jwajwoa abi na
njala, alyeoti kachakwe, kupala
kongana kwinu kukammekanga
muhukumuje. Nambu gange
gala, nimpaganga milandu pam-
bakuika.

12

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

1 Ngoe makalongo bango,
mbala mmanyange kipola nhwalo
gu itoi ya Uhuke jwa Chwapi.
2 Mmanyi kutenda, pamakiba
tango nu kummanyaje Nnoongo,
ngannongaleigwa mundela mbaja
kugongale inyepe yangaoto ku-
longela. 3 Mbala mmanyange
kutenda abije mundu ojwalon-
galeigwa na Uhuke jwa Nnoongo
ojwaoto kulenga, “Yesu abekigwe
nhwilo!” Uhyo, mundu jwajoa
kuotoje kulenga “Yesu nga Nng-
wana,” pangalongoigwa na Uhuke
jwa Chwapi.

4 Itoi ya kihuke itekulekania,
nambu Uhuke ojwapanga jumwe
tu. 5 Ibi ndela ndu ikubegelela,
nambu Angwana nga bamwe.
6 Gabi maengo ndu gukamula
nambu Nnoongo jumwe tu,
ojwaotoya bandu boa kamwa
maengo goa. 7 Kila mundu apata
kitoi cha Uhuke kwa magambu ga
kajangata bandu boa. 8 Uhuke
ampe jumwe kube na nhwalo
gwa malango, jonge ampe nhwalo
gwa maboulo, apapala Uhuke
ujwo. 9 Uhuke ujwo ampe jumwe
imani, jonge ampe kitoi chu
kulamiya. 10 Uhuke ampe jonge
mundu kitoi chukulaya ikobo,
jonge mundu ampe lilobe lya
Nnoongo, jonge mundu ampe
uwecho gu kumanya maengo
ga Uhuke na gangabe maengo
ga Uhuke, kumpe jonge kitoi
chu kulongela kilonge kiyono na
jonge mundu kulandulila kilonge
chenie. 11 Nambu Uhuke ujwo
jumwe ojwakamu maengo genia
goa, kummagulila kila mundu
kitoi chachoa chela andi papala.

Mmele gumwe nambu ipagwa ndu

12 Andi pubi mmele gumwe
guna ipagwa nduu, ipagwa ye-
nie iganukube nduu, ipangania
mmele gumwe, nga apibile kwa
Kilisto. 13 Natwe tubi uhyo,
tube Akayahudi andaje bandu
banga Akayahudi, takabanda an-
daje takangwana, tuboa ngutu-
batichigwa Kuhuke jumwe mu
mmele gumwe, tuboa ngutunywe
Uhuke ujwo jumwe.

14 Mmele upanganigwa
kukipagwa chimwe tuje nambu
ku ipagwa ijingi. 15 Lukongono
anda lulenga, “Magambu nenga
lubokoje, bai ne nammeleje,” bo,
kwa magambu genia ibakotoka
kube lwammele? 16 Na ikabi
lichikilo lilengite, “Magambu
nenga nalioje bai ne nammeleje,”
bo, kwa magambu genia ibako-
toka kube lyammele? 17 Ikabi
mmele gwoa lio, gukaotolabo
kujoa? Ikabi lyoa lichikilo,
gukaotolabo kunuya? 18 Nambu
Nnoongo abekite ipagwa yoa
mummele gwa mundu andi
papaile jwombe. 19 Nambu yoa
ikabi kipagwa chimwe, mmele
gukaba koo? 20 Andi pibi, ukweti
ipagwa ijingi, mmele gumwe.

21 Lio kuotoje kululenge luboko,
“Nampaije mwe!” Mutwe kuotoje
kugalenge makongono, “Nam-
pailingije mangweto!” 22 Kupeta
genia, ipagwa yenge ya mmele
eibonekana kube kunyililika, ye-
nie nga eipaligwa muno. 23 Kabe
ipagwa yenge eimpemele kube
ipaligweje kupata ichima muno,
nga eituigoya muno, ipagwa
ya mmele eibonekana kube
yamboneje nga eituibeka gwicho
muno. 24 Ipagwa yenge ipaligweje
kuigoya. Mwene Nnoongo
aubekite yenie mmele, ngakipe
ichima muno kipagwa chache
chikipungwike ichima. 25 Kupala
ipagwa ikikibaganaje ipagwa yoa
ijangatane. 26 Anda kipagwa
chimwe kitamwe ipagwa yoa
kubinia pamwe na chenie. Anda
kipagwa chimwe kilumbaligwe
yoa kuala mojo pamwe na chenie.

27 Yene mangweto mmoa nga
mmele gwa Kilisto na kila mundu
kipagwa cha mmele gwenio.
28 Nnoongo abekite mulikanicha,
kutumbu achandundame kuika
akalondoli ba Nnoongo kuika
akaboli kuika abalaya ikobo,
uyo na boa abalamiyanga naboa
abaotolanga kajangata bange na
boa bina itoi ya kube achilongoi
na boa abalonge kilonge kiyono.
29 Bo, boa nga achandundame?
Boa nga akalondoli? Boa akaboli?
Boa balayanga ikobo? 30 Bo, boa
nga bina kitoi chikulamiya? Bo,
boa nga bina itoi yu kulonge
kilonge kiyono? Bo, boa ba-
manyangite kulandulila kilonge
kiyono? 31 Yene mpalange muno
itoi eibi ikolongwa. Nane ngoe
nannayanga ndela yambone
kupeta yoa.

13

Mapalano

1 Ata nakalongi kilonge cha
bandu na cha akapakachi kuboka
kumbengu na anda na ma-
palanoje nenga mbi andi lilobe
lya lidebejika andaje njuga.
2 Kabe, nhotwi kube na kitoi
cha kutangacha nhwalo gwa
Nnoongo, nu kumanya ilebe yoa
iigwe, nhotwi kube na imani
ju kuiboya itombi nambu anda
ngwetije mapalano, ne kileje.
3 Nhotwi kupanga ilebe yango
yoa yangweti kakaocho nukuboya
mmele gwango utinike mwoto
nambu anda na mapalanoje genia
kuchataje.

4 Juna mapalano kuimbalila
nu kube na kia, juna mapalano
bwiuje, na kukilumbaje nu
kulokalokaje. 5 Juna mapalano
ligouje nu kupalaje ilebe yajika nu

kubeje nililaka nu kombakelaje
mabaja. 6 Juna mapalano
kualalije mabaja, nambu kuala
mojo mukweli. 7 Juna mapalano
kuimbalila goa nu kuamini goa
nu kulimba mwojo kwa goa.
8 Mapalano gapelaje ngu. Anda
kibi kitoi cha kutangacha Nhwalo
gwa Nnoongo, mmanya ipa
kuboka lichoba limwe tu, anda
kitoi cha kulonge kilonge kiyono,
ipa kupela, anda kubi kuboola,
kupa kupeta. 9 Magambu tumanyi
kachoko na tukweti kitoi cha
kutangacha lilobe lya Nnoongo
kachoko. 10 Nambu pikipakuika
chache chikilenganile, kichoko-
choko chela kipakuboka.

11 Kingobu panakiba namwana,
nalongela kingota nu kumanya
kwango kingota nu kuwacha
kwango kingota. Nambu ngoe
mbi nanahota ilebe yoa ikingota
nilekite. 12 Chitikibona ngoe
andi kiwili tu mulindala, nambu
makiika kingobu matuibona lio
kwa lio. Ngoe manyi kachoko
tu nambu makiika kingobu
manya yoa chwapi andi Nnoongo
pamanyi nenga. 13 Kwa ngoe ibi
ilebe yenje itatu imani nukuhy-
obalela na mapalano nambu
kikolongwa muno mapalano.

14

Itoi kuboka ku Uhuke jwa Chwapi

1 Nkachana kube na ma-
palano. Uhyo nnokalela yenge
itoi ikiuhuke, muno mpate kitoi
chu kutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo. 2 Mundu ojwalonge
kilonge kiyono alonge na banduje
nambu alonge na Nnoongo,
gambu abije mundu jwamanya.
Jwenio alonge kwa makakala
ga Uhuke ilebe ikiite. 3 Nambu
juna kitoi chukutangacha Nhwalo
gwa Nnoongo, alonge na bandu
magambu ga kajangata na
kapeganga mojo na kakweleka.
4 Boa abalonge kilonge kiyono
bikijangata bene tu, nambu
boa abatangacha Nhwalo gwa
Nnoongo bajangata bandu abun-
hwamini Kilisto boa. 5 Nenga kabi
mbai mmoa nnongelange kilonge
kiyono, nambu kabi mbai muno
mmoa mmegange na kitoi cha ku-
tangacha Nhwalo gwa Nnoongo,
gambu mundu ojwatangacha
Nhwalo gwa Nnoongo jwambone
muno kupeta ojwalonge kilonge
kiyono, nambu tu anda abi
mundu jukulandulila chalongela,
yene bandu abunhwamini Kilisto
boa baotwi kujangatigwa. 6 Yene,
makalongo bango, anda nhike
kachinu nu kulonge kilonge
kiyono mpa kupatanga nike?
Kibije champakupata, nambu tu
anda nannengalinge agaekeligwe
kuboka ku Nnoongo andaje ilimu
andaje Nhwalo gwa Nnoongo
andaje maboulo.

7 Andi pibi yombo yangapomola
ijemba andi pilimbi andaje
kilimba anda ibi kupiaje lilobe
kipola. Mundu aotolabo ku-
umanya nhwambo ogujembigwa?
8 Lipenga anda libi kujembaje
gwicho beneke ababakukibeka
tela kwa ngondo? 9 Uhyo
namangweto, anda lulimi lwinu
lulonge ilebe yangamanyika, bene
abapa kumanya channongela?
Gambu malobe ginu andi nnonge
panyengelejagi. 10 Ibi ilonge
aina ijingi padunia, ni kibije
changa mana. 11 Nambu anda
ne manyije mana ga kilonge
cha mundu jwajwoa jola yoa
ibalongela iba igeni kwangone na
mundu jwenio nng'eni kwango.
12 Na mangwetomwe uhyo,
kwa magambu mpalanga itoi
ya Uhuke, nkachananga muno
kupata yae eijangata kachenga
bandu boa bi kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto. 13 Kwa
yene, ojwalonge kilonge kiy-

ono annyope Nnoongo apate
kitoi chikulandulila. 14 Gambu
anda ng'ongali kukilonge kiyono
mwojo gwango uhyo utenda
kugongalela, nambu malango
gango gabi kupata kileje. 15 Lele
ndendabole nenga? Ng'ongalela
kwa kihuke chango, ng'ongelela
uhyo kwa malango gango,
nyemba kwa kihuke chango
uhyo nyemba kwa malango
gango. 16 Anda munnumbali
Nnoongo kwa kihuke chinu
tu anda abi mundu nng'eni
ojwabi pangongano apakumanya
bole kujeketela pannumba ku-
lenga "Unhyo," anda amanyije
channongela? 17 Kugongale
kwinu kwa kunnumba Nnoongo
kuotwi kube chwapi nambu
jwenio kunnyangata kilebeje.
18 Ne nannumba Nnoongo
kukumbe kulongela kilonge kiy-
ono kumpeta mangweto mmoa.
19 Nambu mulikanicha mbala
muno kulonge malobe nhwano
agamanyikana kupala nabolange
bange, kupeta malobe elufu ga
kilonge kiyono. 20 Makalongo
bango, makawachanga andi
ingotaje. Kwa mabaja mmegange
andi ingota, nambu punhwacha
mmaganga andi makinahota.
21 Iandikigwe Mumalagilo ga
Musa kulenga,
"Angwana balenga yene,
'Kwa ndela ja kilonge kiyono,
kwang'omo ya akageni,
manongela na bandu benia,
ata yene banyoangaje.' "
22 Yene kitoi cha kulonge kilo-
nge kiyono ngi kiingi, ngiti kwa
bandu abaaminije, nambu kwa
bandu bangaamini, nambu ki-
toi cha kutangacha Nhwalo gwa
Nnoongo nga magambu ga bandu
abaamini ngiti bangaaminije.
23 Anda bandu abunhwamini
Kilisto boa bakongine pamwe
na boa anda batumbu kulonge
kilonge kiyono, anda baike bandu
akageni andaje bandu bangahy-
obalela, bo, balengaje mangweto
kube nkweti machonjo? 24 Nambu
boa anda batangacha Nhwalo
gwa Nnoongo, andaike mundu
nng'eni andaje jwangahyobalela
goa agapakujoa gapakulaya
ubaja gwakwe mwene, goa
agapakujoa gapakunhukumula.
25 Ilebe yoa iikiite umojo jakwe
ibakubonekana, najwenio apaki-
likitila nu kung'ongale Nnoongo
kulenga, "Kweli Nnoongo abi
pamwe na mangweto."

Pipaligwa mulikanicha

26 Makalongo bango, tulenga
nike? Pankongana pamwe,
jumwe ajembe nhwambo, jonge
abolage, jonge alenga ilebe
iiigwe kuboka kwa Nnoongo,
jonge alongela kilonge kiyono na
jonge alenganakia agalongaligwa.
Goa gaba kwa magambu ga
kajangata bandu ba likanicha.
27 Anda babi bukulonge kilonge
kiyono, balongela abena andaje
atatu, akajonjake jongije, nambu
alongela jumwe jumwe na kongo
aba mundu jonge jukulandulila
agalongaligwa. 28 Nambu anda
abije mundu junkunnandulila
agalongeligwa, bai, ojwalonge
kilonge kiyono akotoke pan-
gongano penia, alonge mwene
tu na Nnoongo. 29 Akalondoli
ba Nnoongo, balondola abena
andaje atatu na kongo bandu
bange bagapeme malobe ga
benia. 30 Nambu anda mundu
jumwe pangongano akalongelaga
na jonge kati ja abapenakia
aekuligwe Nhwalo gwa Nnoongo
bai jwajo ojwalongela akotoke.
31 Mmoa nhwotwile kutangacha
Nhwalo gwa Nnoongo, jumwe
jumwe, kupala kila mundu aotole
kukibola alimbe mojo. 32 Ihuke
ya akalondoli kajoa akalon-
doli. 33 Gambu Nnoongo ngiti
Nnoongo jwa kijongaje, nambu

jwa tengela, uhyo andi pibile
mumakanicha goa ga bandu
ba chwapi. 34 Akikege batame
nuu pangongano. Bapaligwaje
kulongela, bapaligwa kube ni
ichima, andi pagalenga Malagilo
ga Akayahudi. 35 Anda bapala
kumanya kilebe chachoa chela,
bakonya akangwanamundu kach-
abe. Gambu oni munkege kulonge
milikanicha.
36 Bo, nkita lilobe lya Nnoongo
liboke kwinu mangweto andaje
linhwikili mangweto jika jinu?
37 Anda abi mundu jwajwoa
akipemele kube jwenio nga nnon-
doli jwa Nnoongo andaje akweti
kitoi cha Uhuke, amanya kutenda
ganuandikila mangweto gano
malagilo ga Angwana. 38 Nambu
mundu anda agabembwile genia
na jwenio abembuligwe. 39 Yene
makalongo bango, mpaligwa
kube na chuna cha kutangacha
lilobe lya Nnoongo, nambu
mukunkanakiaje mundu kulonge
kilonge kiyono. 40 Nambu kila
kilebe kitendigwe kuichima na
maha.

15

Kuyoka kwa Yesu

1 Ngoe makalongo bango
mbala kunkombake, Nhwalo
Gwambone ogunantangachi-
langa mangweto, namangweto
ngumupokela nu kugwenio nnye-
mangite kwambone. 2 Ku Nhwalo
Gwambone gwenio mangweto
nkomboligwe, na ngunhwagabala
malobe ganantangachilinge nu
kutenda yenieje kuamini kwinu
kukaba jagi.
3 Nankamuinge mangweto ilebe
yambone muno kwinu einipok-
ile, kutenda Kilisto awa kwa
magambu ga mabaja gito, andi
piandikigwe Mumajandiko ga
Chwapi, 4 kutenda ngabanchika
nu kuyoka lichoba lya itatu,
andi apiandikigwe Mumajandiko,
5 penia ngampiti Kefa kuboka
penia ngabapitila achandundame
boa komi na abena. 6 Kuboka
penia ngabapitila akalongo aka-
jingi kupeta bandu mia nhwano
kingobu chimwe, ajingi kati
jabe babilingite tango bakalama
mpaka ngoe, nambu bange
bajomokinge. 7 Kuboka penia
ngampiti Yakobo na achandun-
dame boa. 8 Pukujomolela ngam-
biti nenga andi namundu namel-
wike tango kingobu chakwe.
9 Magambu nenga nachokochoko
kupeta achandundame boa na
mbaligweje kemigwa nandun-
dame kwa magambu nakapoteka
bandu bikikuta cha Nnoongo.
10 Nambu upeele gwa Nnoongo
undei mbe andi pambile nu
upeele gwambile ukiba guhyoje.
Nenga ngamwi maengo kapeta
boa, ngiti neje nambu upeele
gwa Nnoongo ogukamwi maengo
pamwe nane. 11 Nambu ata ikabi
nenga andaje akajango abatan-
gacha, chenie nga echinhwamini.

Kuyoka kwito

12 Lele anda itangachigwa ku-
tenda Kilisto ayoigwe kuboka kwa
abawile, bange bandu kati jinu
baotwabo kulenga kita kuyoka ku-
bije? 13 Anda kuyoka kubije, bai,
Kilisto ayokiteje, 14 anda Kilisto
ayokiteje kuboka kwa abawile,
kutangacha kwito kwamboneje
na imani jinu jambonije. 15 Elo
genia tuje twenga tubonekana
kube takachalakichi buhwangi
nnongi ja Nnoongo, gambu
tulenga kutenda Nnoongo ngan-
hyoya Kilisto kuboka kwa abawile
na kumbe jwombe anhyoiteje
anda kweli bandu abawile bay-
oigwaje. 16 Gambu anda abawile
bahyoigweje, mmanya na Kilisto
ahyokiteje. 17 Na anda Kilisto
ahyoigweje, mmanya imani jinu
ja jagi, mmi tango mumabaja

ginu. 18 Uhyo abajomokinge
pamwe na Kilisto baobangite boa.
19 Anda kuhyobalela kwito kwa
Kilisto kubi kwa bwomi gongo
tu mmanya twenga nga tubandu
bukutukokalekea kupeta bandu
boa.
20 Kweli Kilisto ayoigwe kuboka
kwa abawile, jwenio nnembu
gwa boa abawile. 21 Andi yene
kiu padunia ajambukiya mundu
jumwe, uhyo kuhyoka kuboka
kwa abawile padunia ajambukia
mundu jumwe. 22 Gambu kupete
Adamu bandu boa baweganga
nu kupete Kilisto bandu boa
babaganga mmomi. 23 Nambu
kila mundu na paali pakwe,
kutumbu Kilisto kuika bandu
bakwe kingobu apapakubuja
Kilisto. 24 Kuboka pa genia,
kubakuika kupela penia Kilisto
apakakamuya kingwana chabe
Awawa ana Nnoongo, kuboka
pa kuboya kila utawala nu
uwecho na makakala. 25 Gambu
Kilisto apa kutawala mpaka apa-
pakapeta na kabeka akangondwa
bakwe pae ja makongono gakwe.
26 Kiu nga nngondwa jukujomo
komigwa. 27 Majandiko galenga,
“Nnoongo abekite ilebe yoa pae
ja makongono gakwe.” Nambu
Majandiko pagalenga, “Ilebe yoa
ibekigwe pae ja makongono
gakwe aitawale,” ilebe yenie ngiti
pamwe na Nnoongoje, magambu
jwenio nga ojwaibeka ilebe
yenie pae ja Kilisto. 28 Nambu
kingobu apapakubeka ilebe yoa
ku utawala gwa Kilisto, penia
Mwana nga apapakukibeka pae
ja Nnoongo, ojwabekite ilebe
yoa pae jakwe, kupala Nnoongo
atawale gwicho ilebe yoa.
29 Anda kuyoka kubije, bo
bandu ababatichigwa maga-
mbu ga abawile bahyobale
kupata nike? Anda abawile
bayoigweje, kwa nike bandu
babatichigwa kwa magambu
gwabe? 30 Na twenga kwa nike
kukibeka mukioya kila kingobu?
31 Makalongo bango, nikibeka
mukuwe kila machoba! Kuk-
iluya kwango kwinu mangweto
kukulondana na Yesu Kilisto
Angwana bito indenda ndangache
kilebe chenje. 32 Ikabi kupala
kwango kukiba kimundumundu
tu, kujomana kwango ni inyama
ikale ku Efeso nakapata nike?
Anda abawile kuhyokaje, bai,
“Tulye tunywe magambu malabo
tupakuwe.”
33 Makakoloigwaje, “Maganja
mabaja kualabia itendwa yam-
bone.” 34 Nnyimukange! Ntum-
balange kutama kwambone andi
pampaligwa nkotokange kutenda
mabaja. Bandu bange kati jinu
bummanyije Nnoongo. Nannen-
galanga genia kunkoyanga oni
mangweto.

Mmele gukuhyoka

35 Nambu mundu aotwi
konya, “Abawile kuhyoka bole?
Babakube na mmele nike?”
36 Kwenio konya kukutokamala!
Mbeju yampanda kumalikaje
mpaka iwe oti. 37 Yampanda
mapeije nambu mbeju tu, ibe
mapemba andaje yenge tu.
38 Nnoongo aipe mbeju yenie
mapei agapala mwene, kila
mbonji ibe yannyika jakwe.
39 Na mibele ja kila chekipan-
ganiigwe kulandanaje. Mibele ja
bandu jannyika na mibele ja in-
yama jannyika na mibele ja ijuni
jannyika na mibele ja chamaki
jannyika.
40 Yene jibi mibele ja kumbengu
na mibele ja padunia, nu kualala
kwa mibele ja kumbengu kwan-
nyika nu kualala kwa mibele ja
padunia kwannyika. 41 Lichoba ni
kialala chakwe na mwei ni kialala
chakwe na ndondwa ni kialala
chakwe na ata ndondwa ilekine
kulala kwakwe.

42 Yene nga paipakube kuhyoka
kwa bandu abawile. Mmele
apubuchika, ube mmele gual-
abika nambu puhyoka ube
gwangaalabika. 43 Apuchikigwa,
ube guna oni nambu uhyoka
kukibumo, uchikigwa gwanga
makakala uhyoka guna makakala.
44 Apuchikigwa ube mmele
gwa kimundumundu uhyoka
mmele gukihuke. Kubi mmele
gukimundumundu uhyo ubi
mmele gukiuhuke. 45 Malagilo
galenga, “Mundu jukutumbula,
Adamu, ngabe mmomi,” nambu
Adamu jukujomole nga Uhuke
ojwapanga bwomi. 46 Gutumbula
mmele gu kihukije, nambu
mmele gukimundumundu, kuika
mmele gu kihuke. 47 Mundu ju
kutumbula, apanganigwa kwa
mandope, na abokila mulundope,
nambu ngaika mundu jonge
abokita kumbengu. 48 Boa ababi
ba padunia babi andi jwajo
ojwapanganigwa kwa mandope
uhyo boa ababi ba kumbengu
babi andi jwajo ojwaika kuboka
kumbengu. 49 Andi yene putulan-
dine na mundu ojwapanganigwe
kulundope uhyo tubakulandana
na jwajo ojwaboka kumbengu.

50 Makalongo bango, channenga
chenje, mmele na myai kuotoje
kulichi kingwana cha Nnoongo,
chukualibika kuotojo kulichi ilebe
yanga alabika. 51 Nnyoanga,
nannengelanga chili, twenga
tujomoka tuboaje, nambu tuboa
tubakugalambuigwa, 52 piliba
kujemba lipenga lya kujomolela,
kukujitukila, bandu abawile
mabahyoigwa ni mibele jiba
jangawe kabena na twenga
matugalambuigwa. 53 Gambu
kila kilebe chikialabika mpaka
ote kibe changaalabika, mmele
gukuwe ube mmele gwangawe.
54 Kingobu mmele gongo guna
kualabika pupakube gwanga
alabika na chache chukuwe
pikipakube changawe, penia
nga pilipakulenganila lilobe
lela eliandikigwa Mumajandiko,
kulenga, “Kiu kialabigwe nu
uwecho!”
55 “Mwe makiu, uwecho gwinu
ubiko?
Mwe makiu, ubiko uchungu
gwinu gukupoteka?”
56 Uchungu gwa kiu nga mabaja
na makakala ga mabaja nga
malagilo. 57 Nambu tunnumbe
Nnoongo ojwatupi uwecho kupete
kwa Angwana bito ana Yesu
Kilisto! 58 Yene makalongo bango
manampala, nyemange gwicho na
kwa makakala. Nkachane kila
kingobu na maengo ga kabegele
Angwana andi mmanyiela ku-
tenda maengo gankamula ka
Angwana gaoba jagije.

16

Chango ya akaumini

1 Ngoe kunhwalo gwa chango
ya ela kwa magambu ga kape
bandu ba Nnoongo, ntendanga
andi panalagalinge bandu ba
makanicha guku Galatia. 2 Kila
Jumapili kila mundu abeke ela
tela na apapata, kupala gukabeje
michango kingobu pambakuika.
3 Kingobu pambakuika kwinu,
nakinga bandu abampa kachag-
ula kati jinu bapeleke balua na
hupo inu Kuyelusalemu. 4 Anda
ipaligwe kujenda na nenga,
tijabulanga nanenga.

Mawacho ga Paulo

5 Mainka kwinu kuboka pa
kupete Kamakedonia magambu
mbakupete kwenio. 6 Mbemele
nitama kwenio kwa machoba
machoko pangaje nitama ma-
choba goa ga malili, kupala un-
yangatange mumwanja gwango
kokotikola okumbakujenda.
7 Mbaije kupeta kwinu chok-
wechokwe nu kujendeke na

mwanja. Mbemele mandama
kwinu machoba majingi anda
Angwana bapaile.
8 Nambu mba upamba pa Efeso
mpaka lichoba lya Pentekoste.
9 Pamba napabona pabi kipola
pukamu maengo gango gambone,
iganukube abangana babilingite
ndu. 10 Anda aike Timoteo
makammeka kube na mbweleje,
magambu jwenio akamu maengo
ga Angwana andi pangamu
nenga. 11 Makammembulaje,
nambu munyangate ajendeke na
mwanja gwakwe kwa tengela
kupala aoto kubuja kwango, mag-
ambu twenga tutenda kunnolela
aike na akalongo bito. 12 Apolo
nnongo gwito, ndekumpembela
muno kupala aike kwenio pamwe
na bange abanhyobale Nnoongo,
apaije kuika machoba gano,
nambu maika kwenio anda
aotwile.

Malobe gu kupela

13 Nkelukiange, ntamanga maha
muimani jinu, nkachanange nu
kube na makakala. 14 Kila chanka-
mula nkamulanga kwa mapalano.
15 Mikimanyi kibelei cha Ste-
fano, angweto bakiba bukulon-
galela kupokela lihyobalelo lya
Kikilisto kukilambo cha Kuakaya,
ni bikibekangite beneakangweto
kabegelela bandu ba Nnoongo.
Nanyopanga makalongo bango,
16 mikibekange pae ja ulongochi
gwa bandu andi benia na mulon-
gochi gwa kila mundu ojwakamu
maengo nu kubegelela pamwe
nangweto.
17 Nhala mojo muno kutenda
Stefano na Fatunato na Akaiko
baikangite, baibangite lilanga
elikiba gwanga beganga gwinu.
18 Bikialali kiuhuke chango na ki-
uhuke chinu uhyo. Yene ipaligwa
kakombakela bandu andi benia.
19 Bandu boa ba kukilambo chuku
Asia abahyobale Nnoongo bam-
patanga abali. Akula na Pilisika
pamwe na bandu ba likanicha
boa ababilingite munyumba jabe
bampatanga abali ku lina lya
Angwana. 20 Akalongo boa
bampatanga abali. Namangweto
uhyo mpatananga abali kukiingi
cha mapalano ga Nnoongo.
21 Nenga Napaulo nampatanga
abali, andika balua kuluboko
lwango namwene. 22 Mundu
jwajwoa jwangapala Angwana,
abekigwe nhwilo. Angwana
nhwike! 23 Upeele gwa Angwana
ana Yesu ube pamwe na mang-
weto. 24 Mapalano gango gabe
pamwe na mangweto mammi
nkati ja Yesu Kilisto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akakolinto Kilongoi

Balua ja 2 Akakolinto jiandikigwa kati ja chaka cha 55 andaje 56 kuboka pukubelekwa Kilisto (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jimwe kati ja balua ibena yutukweti Paulo baandakila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Akachomi baamini kutenda kalakala Paulo akalongale kuandika balua jukale kwa Akakolinto. Machoba ganga tukwetije balua jukale jenie ejilaigwe mu, (Lipungu lya 2:3-4). Balua jenje jibonekana jiandikigwa na Paulo kingobu pakiba Kamakedonia (Lipungu lya 2:13).

Balua ja 2 Akakolinto nga ja nnyika na kabe gambu gwa mundu mwene na balua jenie kujingi mpaka umwojo. Paulo alanduli kuala mwojo kwakwe kukujoa ilebe yambone yaipokela kuboka kwa Tito ku nhwalo gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Kolinto. Mubalua jenje tagabona maboulo agabekigwe kwambone kunhwalo gukupanga lilumbo andi pibi Mulilagano Liyono, muno paali papa Paulo palagila ukongo uloi nu kuupeleka Yelusalemu gambu gwa kajangata bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 8-9). Ibonekana kutenda achandundame bange buwangi kuboka bangabe nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto batumia bulwa ogukiba kati ja Paulo na bange bandu nkati ji kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kukikwea beneakangweto. Angweto ngabakolakea bandu babe na mbwele gambu gu kinala cha Paulo, kilebe chenie nga echikintenda Paulo alonge pangajogopa nhwalo gu kinala chakwe chu kube ndundame jwa Yesu Kilisto pajomole balua jenje 2 Akakolinto.

Agabi mukitabu

- Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:1-7).
- Kabe Paulo alonge nhwalo gu kugalambuya mawacho ga mwanja gwakwe kabe alenga minhalo jajipokile ku bandu benia na majango gabe kwa balua jakwe jukutumbula (Lipungu lya 1:8-7:16).
- Kuboka penia Paulo ngabape malagilo kunhwalo gu kongo uloi gukajangata bandu abunhwamini Kilisto buku Yelusalemu (Lipungu lya 8:1-9:15).
- Pukujomolela Paulo alikengeleke liengo li undundame gwakwe na kalenge nhwalo gwa katyangila (Lipungu lya 10:1-13:10).

1 Nena Paulo nandundame jwa Yesu Kilisto kukupala kwa Nnoongo mbi pamwe na nnongo gwango Timoteo. Nunhwandiki balua jenje mangweto mabandu mamunhwamine Kilisto bu kilambo chuku Kolinto, pamwe na bandu ba Nnoongo bi ilambo yu Kuakaya. 2 Ana Nnoongo Awabito na Angwana ana Yesu Kilisto bampe gwambone gwabe na tengela.

Paulo annumba Nnoongo

3 Tunnumbe Nnoongo na Awawa ba Angwana bito ana Yesu Kilisto, Awawa bina kia na Nnoongo ojwabajangata bandu mumalola goa. 4 Nnoongo jwenio ojwatujangata mumalola gito goa, yene na twenga tuotwile kajangata bange bandu abakweti malola gagoa, kundela ujaje

ejatujangata jwenio. 5 Putuyanga
kupotekigwa kwa magambu ga
kummegele Kilisto, uyo Kilisto
nga payanga kutupoya mwojo.
6 Anda tutenda kupotekigwa,
tupotekigwa kwa magambu
gukunnyangata mangweto nu
komboligwa kwinu. Anda
tutenda kujangatigwa nga gambu
gukunnyangata mangweto kupala
mpatange makakala gukuoto
kuimbalila kupotekigwa ukwako
gutupata twenga. 7 Kuhyobalela
kwito kwinu mangweto kute
kulimba muno, magambu tu-
manyi kutenda anda mmi pamwe
na twenga mukulaga kwito uyo
mma pamwe mukujangatigwa
kwito.

8 Makalongo tupala kunnenge
kulaga kutulaga kunkoa gwa
Asia, kulaga kwenio kukiba
kukolongwa muno, kupeta kuim-
bali kwito, mpaka ngitikibona
tukwetije makakala gujendekeje
kulama. 9 Elo, mumyojo
jito ngitikibona andi tubandu
tatuhukumigwe komigwa. Ge-
nia gapitila kupala tuboligwe
kunhyobale Nnoongo ojubahy-
oya bandu abawile, tukahy-
obale makakala gito tubeneje.
10 Jwenio ngatukombola kuboka
mukioya kikolongwa cha kiu
chache chekipala kutukoma
na ajendeke kutukombola, nu
tuhyobale matukombola ka-
bele. 11 Mangweto mutujangata
kukutujopela. Nnoongo atupi
kindimba chakwe kuboke muku-
gongalela kwa bandu ajingi, yene
ibakatenda bandu ajingi ban-
numbe Nnoongo kwa magambu
gito twenga.

Paulo agalambuya mwanja gwakwe

12 Twenga tulokeloke kilebe
chimwe tu, kuchalakicha kwa
myojo jito jilenga kutenda tu-
tamite padunia pano, muno
panakati jinu, kukunyenyepa nu
kuaminika kwatupi Nnoongo.
Tulongaliigweje na malango
gi kimundumundu nambu
kwa gwambone gwa Nnoongo.
13 Tunhwandikilanga mangweto
ilebe yu nhwoto kuchoma nu
kumanya. Nhyobale kutenda
mammanya goa pe, 14 gambu
mpaka ngoe mutumanyi kachoko
tu. Tumanyi kutenda lichoba
likubuja Angwana ana Yesu
mangweto mamutulumbalila
twenga andi twe putunnumbalila
mangweto.

15 Nakahyobalela genia, ngam-
banga kutumbu kuika kachinu
kupala mpatanga kindimba
mala pabena kukumona ne
pabena. 16 Napala kupete kachinu
kingobu panajenda kukilambo
cha Kamakedonia, uyo na mabuja
kupala unyangatange mumwanja
gwango gu kujenda kukilambo
chuku Yudea. 17 Bo nkita
pandenda yene nakiba namundu
ba nagalambu? Bo, nkita ndenda
genia kwa mawacho gi kimundu-
mundu andaje nenga, “Elo,”
andaje, “Ije,” upopo? 18 Nnoongo
nga kweli jika, kuyenie, chache
chitunnengila mangwetoche
ngiti kilebe, “Chukujeketela,” nu
“Kanaje.” Kukingobu chimwe.
19 Gambu Yesu Kilisto, Mwana jwa
Nnoongo, nga jwenio ojututan-
gacha kwinu, nenga na Silwano
na Timoteo, jwenio akiba mundu
jukulenga “Elo,” andaje “Ije,” je,
nambu jwenio, machoba goa nga
“Elo,” ja Nnoongo. 20 Gambu nkati
ja Yesu malagano goa ga Nnoongo
gabi “Elo” kwa magambu genia
“Unhyo,” mana gakwe, “Elo,” jito
jilengigwa kwa ndela ja Kilisto
kupala kumpe kibumo Nnoongo.
21 Mwene Nnoongo nga ojwat-
ulimbia twenga na mangweto
mukulondana na Kilisto. Nga
ojwatupambwile, 22 atupi Uhuke
jwakwe jwa Chwapi mumyojo

jito abe kiingi chu kulaya twenga
tabandu bakwe na nnolei jwito ju
ilebe yoa eyatubekile.
23 Nnoongo nga nchaili jwango,
jwenio aumanyi mwojo gwango!
Nenga ngaamu kotoka kuika
kabena ku Kolinto kupala nukun-
hwechuyangaje kukunnenge
malobe makale. 24 Tupaije
kutumi makakala gambu ga ech-
inhwamini, mangweto mmilingite
ndii muimani jinu. Nambu
tupala kamwa maengo pamwe na
mangweto kupala nhwalalange
mwojo.

2

1 Yene mbangite nakantyangije
kabena nu kunhwechuyanga.
2 Gambu anda nunhwechuinge
mangweto bene abapakunhalali
mwojo? Gambu mangweto
nga mampaligwa kunhalali
mwojo nenga! 3 Nga mana
ngununhwandikilanga kulenga
nhikaje kabele kachinu kupala
nakaechukaje na bandu aba-
paligwa kunhalali mwojo gambu
manyi kipola kutenda nenga
anda nhali mwojo uyo na mang-
weto mmoa mpakuala mwojo.
4 Pununhwandikilanga balua
jaje nakiba chiimba umwojo
nu kokaleka na manjochi twe,
ngiti ikiba kupala kunhwechuya
mangwetuje, nambu magambu
gu kunnayanga kutenda ndenda
kumpalanga muno.

Kunnekekeya nnemwa

5 Ngoe abi mundu ojwanhwech-
wiye nnyakwe mundu jwenio
anhechwiye netuje, nambu
anhwechuyanga mmoa nane
mbaije kube nakale muno.
6 Hukumu ejapatite mundu
jwenio kuboka ku bandu ajingi
kuntocha. 7 Lele ipaligwa
mangweto munnekekeye mundu
jwenio na mannimbie mwojo
kupala akaechuka munoje nu
kuchipula. 8 Yene nampembela,
mangweto mannayange mundu
jwenio kutenda mmi kumpala
muno. 9 Naandika balua jaje ku-
pala manye anda mmi kunyoa ku
kila kilebe. 10 Anda mannekekiye
mundu ojwalemwite nane uyo
nannekekeya, anda kweli kibile
kilebe chukulekekea, nekekea
nnongi ja Kilisto magambu ginu
mangweto, 11 kupala takalipeje
Lichetani ndela litukoloye, gambu
tumanyi kalamuka kwakwe.

Paulo kukilambo chuku Toloa

12 Panaika kukilambo chuku
Toloa kutangacha Nhwalo
Gwambone gwa Kilisto, na-
pakolela Angwana banyogoli
ndela ju kamwa maengo ga
Angwana. 13 Nambu nakiba na
mbwele muno gambu nankolije
nnongo gwango Tito. Yene
nganatabukanga bandu boa ba
penia nganyenda kukilambo cha
Makedonia.

Kuotola kupete Kilisto

14 Nambu alumbigwe Nnoongo
ojwatulongaleya machoba goa
mumwanja kiti tubi mukikuta
chukulaya kuotola kwito muku-
londana na Kilisto. Jwenio
atubeka tutangache kweli ja
Kilisto andi luumba lunaka-
nungila kila paali. 15 Gambu
twenga tubi andi ubani guna
kunungila gwenio Kilisto am-
pangi Nnoongo, ubani guna ku-
nungila ogugwaikalila bandu boa,
abakomboligwa na abaobanga.
16 Kwa bandu abaobanga ku-
nungila kwenio nga kiu, nambu
kwa bandu abakoligwa kunungila
kwenio nga bwomi. Beneke
abaotwi kamu liengo lyenie?
17 Nambu twenga andi bangeje
abachulucha Lilobe lya Nnoongo,
twenga tutangacha mukweli
nnongi ja Nnoongo, andi tubandu
tatukingigwe na Nnoongo kiti
tulondine na Kilisto.

3

Akapakachi bi lilagano liyono

1 Bo, tutumbu kabele kukilum-
balila tubene? Bo, tupaligwa kube
na balua jikikilandulila kwinu,
andaje kuboke kwinu andi bange
bandu? 2 Mmene mangweto nga
balua jito, balua ejiandikigwe
mumyojo jito, kupala kila mundu
ajibone nu kuchoma. 3 Nga
kweli kutenda mangwetumwe
nga balua ejiandikigwe na
Kilisto kuboke mumaengo gito
panakati jinu. Balua jenie
jiandikiigwe kwa winoje nambu
jiandikigwe ku Uhuke jwa
Nnoongo ojwabi mmomi, ngiti
iandikigwe mukipande chiliganga
chikibangigweje, nambu mumy-
ojo ja bandu.

4 Tuoto kulenga genia panga
mbwele magambu gu kuhyobale
kwito kutukweti ku Nnoongo
gambu gwa gaga agatei Kilisto.
5 Ngiti tuoto kamu kilebe cha-
choa tubenije, nambu uwecho
gwito gwoa uboka ku Nnoongo.
6 Gambu jwenio nga ojwatuotoya
kube takapakachi bi Lilagano
Liyono lyenie ngiti Lilagano
eliandikigweje nambu Lilagilo li
Uhuke jwa Nnoongo. Gambu
Malagilo agaandikigwe galeta
kiu, nambu Uhuke aleta bwomi.
7 Malagilo gaandikigwa muipande
imaganga ibangigwe. Iganukube
kujomole kwakwe ngukuleta kiu,
nambu kibumo chakwe kikiba
kikolongwa muno ata Akaisilaeli
ngabachipu kukulolakea kumio
ja Musa gambu ga kukung'ala
kwakwe. Kung'ala kwenio
kukiba kukingobu tu. Yene
anda ibi Lilagilo elijambukia kiu
litendigwa kukibumo kikolongwa
yenela, 8 bo, liengo li Uhuke
jwa Chwapi libeje nikibumo
kikolongwa muno? 9 Anda kikiba
kibumo kuliengo lyale elileta
hukumu, mmanya kutenda liengo
elileta ilebe yaipala Nnoongo
iba ni kibumo kikolongwa
muno. 10 Chekikiba ni kibumo
kalakala kioite kibumo chakwe
gambu kibumo chekibi ngoe
kikolongwa. 11 Gambu anda
echikikiba chikingobutu kikiba
nikibumo chakwe, mmanya
chikibi changapela kibi ni kibumo
muno.

12 Magambu tukweti lihy-
obale lyenie tuotwi kulongela
pangambwele. 13 Twe tubi andi
Musaje, ojwabeka kitambala
kumio jakwe kupala bandu ba
Kuisilaeli bukukubonaje kung'ala
kukuika kuimika. 14 Nambu
bandu benia malango gabe
ngagapunganikwa mpaka ngoe
pilichomigwa Lilagano lya Lolo
kiekelo chenie kibitango upapa.
Kiekelo chenie kuboigwa anda
mundu akilondite na Kilisto.
15 Mpaka ngoe kila pagachomigwa
Malagilo ga Nnoongo agampa
Musa malango gabe gaekaligwe
ni kitambala. 16 Nambu kingobu
tu mundu patendabuka kwa
Angwana ana Yesu kiekelo chenie
kuboigwa. 17 Pamba “Angwana,”
nga Uhuke jwa Chwapi, na apabi
Uhuke jwa Angwana nga pijibi
agabwa.

18 Yene twe tuboa tangaekelela
kumio jito, tulaya kibumo cha
Angwana andi kung'ala kukuboka
mulindala nu tugalambuigwa tu-
landane ni kilandanikio chakwe
kukibumo kijingi muno. Lye-
nie ngi liengo lyu Uhuke jwa
Angwana.

4

Lupambo lwa Uhuke muyombo yutope

1 Yene Nnoongo kwa kiya jakwe
atukamwiye liengo lende na yene
tubujaje unyuma. 2 Bai tuilekite
ilebe yoa inaoni ni ilebe yoa
itendigwa kukuiya. Tunkoloyaje

mundu jwajoa, wala kuliponangana Lilobe lya Nnoongo.
Kukulonge kweli kubakatenda
bandu boa bamanye mumyojo
jabe putubile nnongi ja Nnoongo.
3 Anda Nhwalo Gwambone gongo
gututangacha utekikiiya, gukiite
kwa bandu abaobanga tu. 4 Benia
kuaminije magambu Lichetani
nnoongo jwa padunia pano
abekite lubendu mumalango
gabe kupala bukulubonaje lu-
muli lu Nhwalo Gwambone gu
kibumo cha Kilisto, ojwabi andi
Nnoongo pabile. 5 Magambu
twe tukitangacha tubenije nambu
tuntangacha Yesu Kilisto ojwabi
Nngwana, tubene twenga taka-
pakachi binu kwa magambu ga
Yesu. 6 Nnoongo ojwalenga,
“Lumuli lumulike kuboka mu-
lubendu,” nga Nnoongo ujwajo
ojwatei lumuli lung'ale mumyojo
jito, kupala kutupe lumuli lu
kumanya lu kibumo cha Nnoongo
chikimulika kumio ja Yesu Kilisto.

7 Twenga tatubi nu lupambo
lu Uhuke tubi andi yombo
yutope ibi ni ilebe yuhuke nkati
jakwe, kupala ibonekane kutenda
makakala genia makolongwa
muno gaboka kumwene Nnoongo
ngiti gaboka kwituje. 8 Mangobu
goa tubi kulaga nambu tubi
kupondekaje. Tubi na mbwele
nambu tubujaje unyuma, 9 tubi
kupotekigwa nambu Nnoongo
atulekaje. Iganukube mabutug-
wia pae nambu tukomigwaje.
10 Machoba goa tutyanga na kiu
cha Yesu mumibele jito kupala
bwomi gwa Yesu ubonekane
mumibele jito. 11 Machoba
goa pututama tubi mukioya
chu kuwe kwa magambu gu
kummegele Yesu kupala bwomi
gwa Yesu ubonekane mumibele
jito ejiwe. 12 Yene ibi na mana
tujekatile kuwe kupala mangweto
mpatange bwomi gwa machoba
goa pangapela.
13 Majandiko ga Chwapi
galenga, “Ngaamini magambu
nganongela.” Natwe uyo tubi
na mwojo gwa imani ujo nga
magambu tulongela. 14 Tumanyi
kutenda Nnoongo ojwanhyoite
Angwana ana Yesu, apakutuhyoya
natwenga uyo pamwe na Yesu nu
kutubeka nnongi jakwe pamwe
na mangweto. 15 Ilebe yenia
yoa ipiti kwa magambu ginu
mangweto, kupala gwambone
gwa Nnoongo gwaikali bandu
ajingi muno na muno nu kulumba
kwabe kujonjake kuleta muno
kibumo cha Nnoongo.

Kutama kuimani

16 Kwa magambu geniaga tubu-
jaje unyuma, iganukube mibele
jito kwa panja jipakulala nambu
umyojo jito tubekigwa kube
takayono machoba goa. 17 Kulaga
kutulaga kachoku tu, kabe
kukingobu tu, nambu kubaku-
tupe kibumo changapemeka na
cha machoba goa pangapela
kibumo chekibi china kualala.
18 Magambu twenga tuagabala
ilebe eibonekanaje, nambu tuaga-
bala ilebe yangabonekana. Mag-
ambu ilebe eibonekana ikingobu
tu, nambu ilebe yangabonekana
ya machoba goa pangapela.

5

Mmele nhyono

1 Magambu tumanyi kutenda
liteba lende litutama padunia
pano yani mmele gwito, anda
libomoligwe, Nnoongo matupa
kitamo cha machoba goa
pangapela kumbengu, kitamo
changa tengenecha mundu.
2 Ngoe itubinia muno umyojo
tukalendela kwa chuna muno
chukutupe mibele minhyono ju
kumbengu. 3 Kukupata mibele
jenie tibonekanaje kube tanga
mibele nnongi ja Nnoongo.

4 Kingobu tubi tango ni liteba lya
padunia pano tutenda kulwala
nu kupotekigwa ngiti tupala
kuulaje mmele gongo guwe,
nambu tubi na chuna chu kupata
mmele gwangawe kupala chache
china kuwe chela kigalambuigwe
nabwomi. 5 Nnoongo mwene nga
ojwatupanganakia kugalambuka
kwenio, najwenio ngatupe Uhuke
jwakwe abe nnendei jwa goa
gatubekile. 6 Tumanyi kipola
kutenda anda tutamite na mmele
machoba goa nga kutama kutali
na Angwana. 7 Gambu tu-
tama kuimani ngiti kukuibonaje.
8 Nambu tubi ndii nu tupaile
kuuleka mmele gongo nu kujenda
tukatame ka Angwana. 9 Nambu
kilebe chambone muno, tupala
kakonjale Angwana, kiti tubi
mummele ja padunia pano
andaje mummele gu kumbengu.
10 Magambu tuboa tupaligwa
kujema nnongi ja kitebu cha
hukumu cha Kilisto, kupala
kila mundu apokele chapaligwe
kupokela kuitendwa eyateile
kingobu apakiba ku mmele
padunia, anda ikiba yambone
andaje yangambone.

Kuchikachana na Nnoongo kupete Kilisto

11 Twe tumanyi mana ga
kajali Angwana, na yene
tukachana kakokanga bange
bandu. Nnoongo atumanyi pe,
nane mbemele kutenda na mang-
wetumwe uyo umanyingite muno.
12 Gambu tupaije kukilumbalila
kabena kwinu, nambu tumpe-
ganga ndela jikikilumbalila kwa
magambu gito, kupala majange
abikilumba ku ilebe ya panja tu,
nambu ku ilebe yumwojoje. 13 Na
anda tubonekana takatamwe ma-
chonjo, genia kwa magambu ga
kunhwalali Nnoongo na anda tubi
na malango tegatega genia gambu
ginu mangweto. 14 Magambu
mapalano ga Kilisto gutulongalea
twenga twatumanyi kutenda
mundu jumwe tu ojwawile kwa
magambu ga bandu boa, mana
gakwe boa bikilonda mukiu
chakwe. 15 Jwenio awa kwa
magambu ga bandu boa, kupala
abalama bakalama kwa magabu
gabe benije. Nambu batama
kukunhwalali Kilisto, ojwawa
nu kuyoigwa kwa magambu
gabe. 16 Kutumbu ngoe twenga
tumpemaje mundu kukunno-
lakea, iganukube kikiba kingobu
tampemite Kilisto kukunnolakea
ngoe kabeje. 17 Mundu jwajwoa
anda alondine na Kilisto aba
mundu nhyono, minhalo ja
kalakala jipetite, nnole ngoe jibi
mihyono. 18 Goa nga maengo ga
mwene Nnoongo kutuchikachana
twenga namwene kupete kiu
cha Kilisto, nu kutupe liengo lya
kachikachania bange najwenio.
19 Gongo nga nhwalo gwito,
Nnoongo ate kachikachania
bandu boa na mwene kupete kiu
cha Kilisto, pangajali malemwa
gabe bandu benia. Jwenio atupi
twe liengo lya kachikachania
bandu na mwene.

20 Kuyene twenga tulonge
papala kulonge Kilisto, tulonge
andi mwene Nnoongo alonge
na mangweto kupete twenga.
Tutenda kunnyopa papala kun-
nyopa Kilisto, nchikachane na
Nnoongo. 21 Kilisto akibaje na
mabaja, nambu kwa magambu
gito twenga Nnoongo ammekite
atole mabaja gito, kupala twenga
kukikilonda na jwenio, kupala
tuoto kujeketeligwa kube tam-
bone nnongi ja Nnoongo.

6

1 Anda tubi takamwa maengo
pamwe na Nnoongo, tumpem-
bela makajeketeje kukioya kilebe
chambone champokile kuboka ku

Nnoongo. 2 Nnoongo alenga yene
Mumajandiko Gachwapi,

“Kingobu chekipaligwa nganampenekia,

kingobu chu kunkombola nganannyangata.”

Mpenakie! Ngoe ngi kingobu chikipaligwa, ngoe ngi, lichoba liukoli!

3 Tupala mundu tukunhwibije kunhwamini Kilisto, kupala tukabeje nu lukolo mumaengo gito. 4 Kupala kila kilebe chitutenda tukilaya kutenda takapakachi ba Nnoongo kukuimbalila kingobu chu kupotekigwa nu kulaga nu mumalola. 5 Tuputigwe nu tutabigwe mukipungo nu kutuchobalela pukongolou, pajingi tukamwi maengo nu kutotakela nu kelukia nu kutama pangalye. 6 Tukilaya kutenda takapakachi ba Nnoongo kwa mwojo chwapi, kumanya nu kuimbalila na gwambone. Tunhyobale Uhuke jwa Chwapi na tapala bandu panga undendemundu. 7 Tutangiche nhwalo gwa kweli kwa makakala ga Nnoongo. Chilaa chito chikuputanila nu chikukilendela kutenda ilebe yaipala Nnoongo ingonu yoa. 8 Tubi kupata kibumo nu kubembuligwa nu kutukanigwa nu kulumbaligwa. Butukita takawangi nakumbe twe takakweli. 9 Tubonekana andi tangamanyikana kumbe tubi kumanyikana kubandu boa, andi tubandu butuwile kumbe tubi takammomi. Tuputigwe nambu tubi komigwaje, 10 anda tuechuigwa, nambu tuala mwojo machoba goa. Tubonekana andi takahocho, nambu tukweti kila kilebe. Andi banga kilebe nambu tukweti ilebe yoa. 11 Makalongo Makakolinto tulongi namangweto pangunhwiya kilebe, tubi kumpalanga kwa myojo jito joa. 12 Tukotwikeje kumpala mangweto nambu mangweto nkotwike kupala twenga. 13 Ngoe nnonge namangweto andi ingota yango mutupale andi twe putumpalanga mangweto.

Makabe linu limweje na bandu banga umanya Kilisto

14 Makabeganga pamweje na bandu banganhwamini Kilisto. Bo, ilebe yambone ni ibaja kuoto kutama pamwe? Bo, lumuli nu lubendu kuoto kutama pamwe? 15 Bo, Kilisto kuotola kuchikachana na Beliali yani Lichetani? Bo, ojwanhwamini Kilisto kubabo maganja na jwanganhwamini Kilisto? 16 Nyumba ja Nnoongo jibi na machikichano gako nu kugongale inyago? Magambu twe nga Nyumba ja Nnoongo ojwabi mmomi! Andi mwene Nnoongo palenga Mumajandiko Gachwapi, “Mammeka itamo yango kwabe nu kutama panakati jabe. Maniba Nnoongo jwabe, nangweto biba bandu bango.” 17 Kuyene Angwana balenga, “Mmokange panakati jabe, makabe kutali nabo. Makakunyuje kilebe kichapu nane manumpokela.” 18 Nane niba Nawabinu, namangweto mma makinangota bango, akikege na akinalome, balenga Angwana bina uwecho gwoa.

7

1 “Makalongo anda ibi butupi malagano ganga goa tupaligwa tukijeleye ni ilebe yoa iotwi kutuakaya mibele ni ihuke ito tube tubandu chwapi muno nu tutame kukunnyali Nnoongo.”

Paulo aala mwojo

2 “Tujopa mutujogole myojo jinu! Tunnemwiteje mundu jwajwoa, tanampotekaje wala tanankoloyaje mundu jwajwoa jola.” 3 Nonge ilebe yenje

ngiti kukunhwukumu munduje.
Gambu andi pandumbula kulon-
gela, mangweto mmi mumyojo
jito, tuwa pamwe na tulama
pamwe. 4 Mbi kunhwamini muno
panonge namangweto ndenda
kunnemela muno mangweto!
Mukulaga kwito umboite mwojo
muno, na mbi kuala mwojo.

5 Putuika kukilambo cha Make-
donia, tupomolije. Kujomana na
bandu bange nu umwojo mbwele.
6 Nambu Nnoongo ojwabalimbia
mwojo bina mbwele, ngatulimbia
mwojo na muno apaika Tito.
7 Magambu gukuika Tito tuje
nambu tujoine pamannimbie
mwojo Tito, jwenio atulengile
pampala kumona nenga na
pammi nu kuechuka kwa agapi-
tile, na pampalanga kunyangata.
Kilebe chenie kimbe kuala mwojo
muno.

8 Magambu ata kwa balua
jango jela nhwechukinge nambu
mbi kuganwaje. Iganukube
nganhechuka kukingobu ka-
choko, panamanya kutenda balua
jenie jitekunhwechuyanga nambu
ikiba kukingobu tu. 9 Ngoe
nhala mwojo ngiti magambu
gukuechuka kwinuje, nambu
kuechuka kwinu kunteilinge
nng'alambuye mawacho ginu nu
kulapa. Nhwechwike andi papai
Nnoongo, kuyene tampotekije.
10 Kuechuka kuboke mu agapala
Nnoongo kujambuki kugalambu
mwojo, kugalambuka kwenio
kuleta ukoli, wala kuganwa
kubije. Nambu kuechuka kwa
bandu bapadunia kuleta kiu.
11 Ngoe nnolange nkati jinu
chikiletigwe gambu gu kun-
hechuka andi papala Nnoongo,
kukikola, kuchimwa, mbwele,
chuna, kachana, nu kulepelekea!
Kukila ndela mikilaite kutenda
mmi chwapi kukilebe chenie.

12 Yene ng'anu kuandika balua
jela ngiti jikiba kwa magambu
ga ojwalemwiteje, andaje kwa
magambu ga ojumunnemwiteje.
Naandika kupala ibonekane
kipola nnongi ja Nnoongo
pammilingite nu kachana ku-
tubegelela magambu gito twenga.
13 Kuyene twenga ngutuala mwojo
muno.

"Ngiti tukaala mwojo tuje,
nambu uyo Tito akutualali mwojo
kukuala mwojo kwakwe kuboke
mangweto pumunhwalili mwojo."
14 Nenga nde kunnumbalilanga
nnongi jakwe magambu ginu,
yene umbije oni. Tunnengilinge
kweli machoba goa, na kunnum-
balilanga nnongi ja Tito kweli jika.
15 Yene mapalano gakwe gumwojo
kwinu mangweto gajonjake kube
nduu muno pakombake kutenda
mangweto pumunnyoa, nu
kumpoke kuichima muno. 16 Mbi
kuala mwojo muno kutenda
nhotwi kunhyobale mangweto
kukila kilebe.

8

Kupanga lilumbo kwa mwojo gwambone

1 Makalongo tupala tunnenge
minhalo ja jambone ja Nnoongo
jakipile kikuta cha bandu ababun-
hwamini Kilisto okwo kunkoa
gwa Makedonia, 2 bandu benia
bakate kulondoigwa mukulaga,
nambu kuboka penia ngababe
mukuala mwojo muno mpaka
ngabapanganga kukina muno,
iganukube bakibanga akahocho
muno. 3 Nhotwi kuchalakicha
kulenga bakibanga nukina muno,
kukupala kwabe bene akangweto
ngabapanga panga kakwajalila
muno kupeta uwecho gwabe.
4 Bate kutujopa muno kunhwalo
gwa gwambone gongo, kupala
babe pamwe na twenga muliengo
lende lya kajangata bandu ba
Nnoongo buku Yudea. 5 Kilebe
chenie tukihyobalije ngu! Ku-
tumbu oti ngibikipanga bene

akangweto ka Angwana, kuboka
penia ngibikipanga kwito twenga
tela na mapalano ga Nnoongo.
6 Kwa magambu genia ngutun-
nyopa Tito ojwatumbula liengo
lyenie ajendeke kunnyangata
kulenganakia liengo lyenie li
kupanga hupo kwa mwojo lachi.
7 Mangwetumwe mmilingite
nnongi ku ilebe ijingi imani nu
kuoto kulongela nu kuchoma
nu ukachana kamu gambone
na mapalano ginu kwito. Uyo
tampalanga mmegange nnongi
kube na mwojo ku liengo lende
li kupanga.

8 Nampaganga amulije nambu
mbala kupema mapalano ginu
ga kweli kukulandanakia na
mapalano ga bandu bange.
9 Magambu mangweto mumanyi
gwambone gwa Nngwana jwito
Yesu Kilisto. Jwenio aganukube
akiba na kila kilebe, ngakibeka
kube nhwocho kwa magambu
ginu mangweto kupala kuboke
muwocho gwakwe antweleyange
ilebe ndu. 10 Kuboke mukilebe
chenje nampeganga mawacho
ilebe yamakamula makacho nka-
mulange na chakacheno. Mang-
wetomwe ngamme bukutumbula
kupanga hupo na ngamme buku-
tumbula kutenda genia. 11 Yene
nnenganakie liengo lyenie, andi
pamakiba na chuna chukujangata
uyo nnenganikiange liengo lyenie.
Mpanganga tela nu wecho gwinu.
12 Gambu mundu anda abi
na mwojo gukupala kajangata
bandu, Nnoongo kupokela tela
na echapanga mundu, kulongaje
kupeta penia. 13 Nenga genia
ngiti kupala mangweto nnagange
gambu ga kajangata bange,
nambu mmoa mme tela. 14 Anda
mpatangite ilebe nduu mape
bange banga kola. Kupala
angweto pabapakupata ilebe ndu
bampegange mangweto pamme
na malola. Kuyene ibatela.
15 “Andi Majandiko Gachwapi
pagalenga,
Ojwakongwi ndu akwetije nyon-
jakea,
na jwajo ojwakongwi kachoko
apungukigweje.”

Tito na akajakwe

16 Nannumba Nnoongo
ojwabekite chuna chukujangata
nkati ja mwojo gwa Tito andi
pangweti nenga. 17 Tito ajeketile
echitunnengile kukupala kwakwe
mwene aika kwinu kiti abi
na chuna muno chakajangata
bandu, mpaka mwene ngaamu
kuika kachinu kukupala kwakwe.
18 Pamwe na jwenio tunkinga
mundu jumwe juna kuechimika
jwenio alumbaligwa kuku-
tangacha Nhwalo Gwambone
kuikuta yoa ya bandu abun-
hwamini Kilisto. 19 Pamwe na
genia jwenio achaguligwe ni ikuta
ya bandu abunhwamini Kilisto
abe nnyito mumyanja mupeele
gongo, ogutubegelela, kupala
kape kibumo Angwana, kulaya
kutenda tupaile kujangata.

20 Tupala kulujepa lukolo pulu-
pakupitila mulolei gwito muile
yene ipangigwe kwa mwojo.
21 Gambu tupala ukamu gambone
ngiti nnongi ja mio ga Angwana
tuje, nambu na nnongi ja bandu.

22 Pamwe na akalongo benia,
tunkinga jonge mundu jwombe
mala pajingi tunnondwiye,
ngutummona abi na mwojo gu
kajangata bandu kupeta kalakala,
mpaka ngoe abi kunhwamini
mangweto. 23 Tito nga nnyito,
tukamu maengo pamwe kwa
magambu ginu, nambu kunhwalo
gwa akalongabito, angweto nga
achandundame bikikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto,
benia bampe kibumo Kilisto.
24 Yene malayange kijemo cha
mapalano ginu, kupala ikuta yabe
ya bandu abunhwamini Kilisto

balole kutenda kulokaloka kwito
nga kwa kweli.

9

Kajangata ajito akaumini

1 Kunhwalo gu kupeleka chango
ku bandu ba Nnoongo buku
Yudea ipaligwe munoje kun-
hwandikilanga. 2 Nummanyangite
pammilingite na mwojo gu
kajangata bandu, ne nganemela
kwinu mangweto ku nhwalo
gwenio nnongi ja bandu ba
Kamakedonia. Nganalenge, “Aka-
longo bito buku Akaya babilingite
telatela kutumbu makacho.”
Yene kachana kwinu kwatei
bandu ajingi bapange muno.
3 Natumangite akalongo bito
benia, kupala kulokaloka kwito
kwinu mangweto kukabe malobe
jikaje, nukube mmilingite telatela,
kwa kajangata kwinu bandu andi
panalenga. 4 Ikapitije kube bandu
ba Kamakedonia pabapakuika
pamwe na nenga kunkolila
mmekangitije ilebe telatela, penia
twe tiba na oni muno, pangalenga
oni jampakupata mmene mang-
weto magambu tute kunhyobale
muno. 5 Yene nganola najopange
akalongo benia balongalele kuika
kwenio, kupala babeke tela
hupo itulagana mpakupanga yela.
Yenie ibonekana kweli kube
ipangigwa kukupala kwinu ngiti
kwelekeyaje. 6 Nkombakelanga
kutenda, mundu ojwapanda
mbeju njoko kuuna njoko, mundu
ojwapanda mbeju ndu kuuna
ndu. 7 Kila mundu apanga tela
na apaacha umwojo gwakwe,
ngiti kukuechukaje andaje
kwelekeyaje, magambu Nnoongo
ampala jwajo ojwapanga kukuala
mwojo. 8 Nnoongo aotwile
kumpaganga mangweto gampala
nu kupeta penia, kupala kila
machoba mme na kila kilebe
champala, na yene nhwotolange
kajangata bange mumaengo
gambone. 9 Andi Majandiko
Gachwapi pagalenga,
“Jwenio apanga kukina,
bapeganga akahocho.
Gwambone gwakwe kulama ma-
choba goa pangapela.”
10 Nnoongo jwampe nnemi
mbeju na chakulya, uyo mam-
paganga mangweto mbeju imi-
pala, maibeka imalike, ni ikole
nukumpeganga mauno gambu
ga kina kwinu. 11 Jwenio
mampaganga mangweto kila
kilebe ndu, kupala mapegange
bandu ku kina na benia ban-
numbe Nnoongo magambu ga
hupo ibapokela kuboka kwito.
12 Magambu liengo lende liku-
panga elimmegalela ngiti lyajan-
gata bandu ba Nnoongo kupata
ilebe ibipala tuje, nambu libaka-
tenda bandu ajingi bannumbe
Nnoongo. 13 Kuboke muchaili
ogulaigwa kukupanga kwinu kuk-
ina, bandu mabankoya Nnoongo
kwa magambu gu kuagabala
kwinu Nhwalo Gwambone gwa
Kilisto nu kujeketela mukano
inu, uyo magambu gukina kwinu
kukape ilebe angweto na bandu
boa. 14 Yene mabannyopilanga
mangweto kumwojo gwa ma-
palano magambu ga upeele
gwa Nnoongo ogubi nduu nkati
jinu. 15 Tunnumbe Nnoongo
kwa magambu ga hupo yakwe
yangaoto kulandulika!

10

Paulo aliputani liengo lwakwe

1 Nena Paulo namwene mon-
ekana kulita anda mbi na
mangweto, nambu anda mbi
kutali na mangweto nakale,
ndenda kumpembela kwa kiya
na gwambone gwa Kilisto.
2 Nannyopanga makameka mbe
nakalije kingobu pambakuika,
magambu manyi kube nhotwi
kube nakale kwa boa bala
abapemele kita twe tubi na tama

andi bandu ba padunia. 3 Kweli
tutama padunia nambu ngondo
jito tuputana andi bandu ba
paduniaje. 4 Magambu chilaa
chituputilana ngiti chilaa cha
duniaje, nambu makakala ga
Nnoongo agaalabiya boma yoa
ya akangondwa na agaalabia
mawacho guwangi, 5 nu kubo-
mola kila kilebe chikibekigwe
na bandu na chi bikilokelokela
nukutauka kummanya Nnoongo,
tugakamula mawacho goa nu
kugabeka gannyali Kilisto. 6 Anda
nnimbangite mukujali, twe tuba
tayali kunhwukumula mundu
jwajoa jwanga jali.

7 Mangwetumwe nnola ilebe
kwa panja tu. Bo, abi mundu jwaj-
woa ojwapemele kube jwenio nga
jwa Kilisto? Tela! Nambu, awache
na twe uyo tubandu ba Kilisto
andi jwenio apabi jwa Kilisto.
8 Ne mbi kulolaje oni kulokeloke
kinala chabambi Angwana kinala
chukunnimbia mwojo mangweto
ngiti chukunhwechuyaje ata yene
mbi kupweleje wala pachoko.
9 Ngiti mbala nannyogoyeje mang-
weto kwa balua yango. 10 Mundu
aotwi kulenga, “Balua ya Paulo
inukale na inamalobe matopeu
nambu anda mwene Paulo abi
upopo abonekana mundu jukulita
na palonge malobe gakwe anda
gambonije.” 11 Mundu ojwalonge
genia mbaya akombakele ku-
tenda gaga agutuandika mubalua
kingobu tubi kutali nga agutuka-
mula kingobu tubi pamwe na
mangweto.

12 Atayene kabi tujigiteje kuki-
beka tela na bandu abikilum-
balila bene. Bandu abikipema
nu kukilandanikia angweto jika,
bandu benia nga akatokamau.
13 Twenga tulokalokaje kupeta
pipaligwa, nambu kulokaloka
kwito kuigala mumaengo gatupi
Nnoongo, maengo genia uyo
tagakamu kwinu. 14 Twe tu-
lokitelokitije kupeta pipaligwa
kingobu putukiba kachinu.
Gambu putuika kachinu kun-
tangachila Nhwalo Gwambone
gwa Yesu Kilisto tukiba nkati
ja mipaka. 15 Kabe twe tubi
kulokalokaje gambu ga maengo
gabakamulinge bandu bange
nambu tuhyobale kutenda imani
jinu pijijendeke kola natwe
tupata lilanga likamwa maengo
muno panakati jinu tela na
mipaka jatupi Nnoongo. 16 Penia
matuotola kutangacha Nhwalo
Gwambone kuilambo yenge, ku-
tali na mangweto penia tilokaloka
gambu ga maengo gito ngiti
maengo gabakamwi bandu bange
kilambo yengeje.

17 Nambu andi Majandiko
Gachwapi pagalenga, “Ojwapala
kulokaloka alokeloke maengo
gabatei Angwana.” 18 Gambu
mundu jwajeketeligwa ngiti jwak-
ilumbali mweneje, nambu jwajo
jwalumbaligwa na Angwana.

11

Paulo na achandundame buwangi

1 Nhyobale kabi nhwimbalilinge
kachoko, ati ikabi ne natokamau
kachoko! Elo, nhwimbalilange
kachoko. 2 Nammonelanga bwiu
andi pabi Nnoongo, magambu
mangweto nga andi mwale jwa
chwapi banalenga mpakutolana
na munalome jumwe jwenio
nga Kilisto. 3 Nambu nyoboka
kube andi lijoka ku uenje
gwakwe guwangi ngilinkoloya
Hawa, mawacho ginu gaotwi
kuoigwa, nu kutoka kuaminika
kwinu kwa kweli ku Kilisto.
4 Magambu mundu jwajwoa
anda aike kwinu kuntangacha
Yesu jwangalandana na jwajo
jutuntangachaga, omongwa mag-
weto kumpokela kwa maboko
mabele nu kunnyekete uhuke na

nhwalo gwambone gonge gwanga
landana na gumapokela kwito!
5 Ne mbemelije kube na-
chokochoko kumbeta angweto
abakemigwa, “achandundame
akolongwa.” 6 Pangaje ngwetije
uwecho gukulongela chwapi.
Nambu ngweti umanyi, kilebe
chenje tukibekite kipola kwinu,
paali poa ni kingobu choa.
7 Nenga ngandangacha Nhwalo
Gwambone gwa Nnoongo kwinu
na nannongitije kunepa, bo,
penia natei libaja nike, kun-
yenyepa kwango kwinu kupala
nantondobeyange mangweto?
8 Panakamula maengo panakati
jinu, ngambata ilebe inapala
kuboke ku ikuta yenge ya bandu
abunhwamini Kilisto. Pamba
nhotwi kulonge napokonyola
bange angweto ilebe yabe
mbate kummegelela mang-
weto. 9 Panakiba na mangweto
nanchumbwije mundu panapala
kilebe chachoa, akalongo ba
kilambo cha Makedonia nga-
banete kila kilebe chinapalaga.
Nakatama maha muno kupala
nukunhyobale kuilebe yoaje na
manyendekeya kutenda yene.
10 Kwa kweli ja Kilisto ejibi
nkati jango, abije mundu jwajoa
jwaotwi kunhibi kulokaloka
kunhwalo gongo kukilambo choa
chuku Akaya. 11 Kwa nike nonge
yenela? Kwa magambu mbi
kumpalangaje mangweto? Ije!
Nnoongo amanyi kutenda mbi
mpalanga!
12 Manyendekea kamwa andi
pangamu ngoe, kupala nakapeje
lilanga likulokaloka kwa baba
ababikikema kita achandun-
dame akolongwa, kutenda
bakamu maengo andi twenga.
13 Magambu angweto achan-
dundame buwangi, akakamwa
maengo kukobola ababikitenda
achandundame ba kweli ba
Kilisto. 14 Genia kuomongwaje,
gambu ata Lichetani lyene
likitenda kube mpakachi julumuli
kuboka kumbengu! 15 Genia
ngiti gukuomongwaje akapakachi
bakwe bikitenda bambone nnongi
ja Nnoongo. Pukujomolela bipata
hukumu tela na itendwa yabe.

Paulo apotekigwa gambu gukube ndundame

16 Mbuji kabe kulongela, mundu
akapemeleje ne kube natoko-
mau. Na anda nhwachanga
yene, bai, umonanga ne kube
natokomau kupala nane mbe ni
kilebe chukulokeloke ata kachoko.
17 Chanonge ngoe chabandumita
Angwanaje, nhwalo gongo guku-
lokaloka, ndenda kulonge tu andi
mundu ntokomau. 18 Gambu
ajingi balokeloke andi pabatenda
bandu bapadunia pabatendanga
nane uyo mpaka nokelokele.
19 Mangwetumwe mikitenda
nkweti malango nga maga-
mbu maimbalila akatokamau!
20 Mangweto munhwimbalila ata
mundu ojwammekanga mang-
weto kube makabanda nu kutola
ilebe inu na ojwampondanga na
ojwammembula na ojwamputa
makopi kumio! 21 Nola oni ku-
lenga twenga tukiba kulegaleka.
Ata ikabi yenela nambu
anda mundu ajiga kulokeloke
kilebe, nane uyo ndenda ku-
jiga, nambu ngoe nonge andi
natokamau. 22 Bo, angweto
nga Akaebulania? Nane uyo.
Bo, angweto nga Akaisilaeli?
Nane uyo. Bo, angweto nga
achikibelei ba Ulaimu? Nane
uyo. 23 Angweto nga akapakachi
ba Kilisto? Nane uyo, nonge
genia andi jwapunganikwe
nandundame ba Kilisto kapeta
angweto ne ngamwi maengo
mala pajingi muno ndamite
mukipungo, mbutigwe mala
pajingi na mbonigwe kuwe mala
pajingi. 24 Nganjapigwa mala
punhwano iboko salasini na tisa

na Akayahudi. 25 Ngambutigwa
bokola patatu na Akaloma, ngam-
butigwa maganga pakamwe,
ngijimomoke meli mubaali mala
patatu na pakamwe ngambe
umache lyoele tipi kelu ndaa.
26 Kila kingobu mumyanja jango
nakiba mukioya cha chembwe
cha ngemba na kioya chi in-
yama na kioya kuboka kwa
Akayahudi ajango nu kuboka ku
bandu banga Akayahudi. Kioya
pannyini na kioya kupongoti,
kioya undela na kioya mubaali
na kioya kuboka kwa akalongo
buwangi. 27 Ngamwi maengo nu
kulaga, pajingi ngelukie panga
lugono. Ndamite na njala na
nyota, pajingi ngambunga nu
kutama namalili kukupelelwa
ngobo. 28 Kupeta genia goa, kila
machoba mbaligwa kiwachila
ikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto. 29 Anda mundu jwajwoa
abi nnegalau nane uyo nan-
negalau, mundu jwajwoa anda
ajambukigwe kulemwa, nenga
mina mwojo kulilaka.
30 Anda mbaligwa kulokaloka
manokaloka kwa magambu
gukulegeleka kwango. 31 Nnoongo
na Awawa ba Angwana bito
ana Yesu, lina lyabe lilumbigwe
machoba goa pangapela, benia
bamanyi kube nonge uangije.
32 Panakiba ku Damasko, nko-
longwa jwa nkoa, jwakiba pae
ja nngwana Aleta, ngabeka
akalenda kulende kilambo chuku
Damasko kupala bambukile.
33 Nambu akajango ngaban-
huluya mikikapo kikolongwa
kupete pililanga li lumati, ngam-
bokonyoka mumaboko gakwe.

12

Malolo ga Paulo nu kuekuligwa

1 Manokaloka iganukube
kualaje! Nambu ngoe manan-
dulila nhwalo gwa malolo nu
kuekuligwa kwabamba Angwana.
2 Nummanyi mundu jumwe
jwanhwamini Kilisto, yaka
komi na ncheche tu ipetite
ojwayungigwa mpaka kumbengu
kunani muno kutenda kwenio ak-
iba mummele andaje mukihuke,
Nnoongo amanyi. 3 Muji kabele,
manyi kutenda mundu jwenio
ngayungigwa mpaka kupepo.
Nambu manyije kutenda kwenio
akiba mummele andaje muki-
huke, Nnoongo amanyi. 4 Kwenio
ngajoa ilebe yukuomongwa
yenie mundu apaligwaje ku-
landulila. 5 Nenga manan-
nokelokela mundu andi jwenio
nambu nokalokaje namwene,
nambu tu kukulegaleka kwango
namwene. 6 Anda nakapai
kulokaloka kabi ndokamije na
pachokuje, gambu nakalongila
kweli tu. Nambu nokalokaje,
mbaije mundu agawachile gange
kupeta gaga agabona na kagajoa
kuboka kwango. 7 Nambu kupala
ilebe ikolongwa yanhekuligwe
yakammeka kulokalokaje, ngam-
bata kubinia mummele andi
mwiba, akiba andi jwatumigwe
na Lichetani ngilimboteka,
kupala nakalokaloka munoje.
8 Nganapembela Angwana
patatu kupala kilebe chenie
kimoke. 9 Nambu ngannengela,
“Gwambone gwango kunkwela,
gambu uwecho gwango ujonjake
kube nduu pannegaleka.” Yene
mbi tela kulokeloke magambu ga
kulegeleka kwango kupala uwe-
cho gwa Kilisto ube panani jango.
10 Yene nyeketile kumwojo lachi
kulegaleka nu kubembuligwa
nu kulaga nu kupotakigwa kwa
magambu gu kummegele Kilisto,
gambu pambe nukulegaleka nga
pambe namakakala.

Paulo bawachila Akakolinto

11 Mbi andi natokomau, nambu
mangweto maumekite mbe yene.

Mangweto nga mamapaligwe
kunumbalila. Iganukube ne
kilebije, ata ikabi yene nenga
nachokochokoje kupeta angweto
abikikema, “achandundame ako-
longwa.” 12 Ikobo na ikuomongwa
eilaya kipola kutenda nenga
nandundame kweli, eitendigwa
panakati jinu kukuimbalila kwoa.
13 Bo, kini chanatei ku ikuta
yenge ya bandu abunhwamini
Kilisto changatenda kwinu? An-
daje gambu ne nannyopangiteje
kupala unyangatange, unekeke
ku lilemwa lyene! 14 Ngoe
mbi tela kupala kuika kwinu
mala ja tatu, nanchumbuyangaje.
Magambu mbala ilebe inuje,
nambu mmene makangweto. Nga
pabatendanga achikibelei kabeke
lupambo akinangota mundu
ngiti ingota kabeke achikibeleije.
15 Yene manhalala mwojo kutumi
kila kilebe changweti ata ikabi
kikipanga namwene kwa maga-
mbu gu kunnyangata mangweto.
Bo, anda nenga mbi kumpalanga
muno, mangweto maumbalanga
kachoko?
16 Mannyeketela kutenda nenga
nahyobalije kupata kila kilebe
kwinu. Pangaje mundu jonge
aotwi kulenga, “Magambu Paulo
nkalamui, atekunkoloyanga.”
17 Bo, nakampoka ilebe inu
kupete bandu banatuma kwinu?
18 Nenga nganankema Tito
nganampembela aike kwinu, na
nnongo gwito jonge. Bo, Tito
akampoka ilebe inu? Bo, mmany-
ije kutenda twenga tulongaleigwa
nu uhuke ujwajo na majendo gito
gamwe?
19 Pangaje mpemele twe tutenda
kukikengelekea tubene nnongi
jinu! Nambu tulonge ilebe yene
nnongi ja Nnoongo, kiti tukilon-
dite na Kilisto. Makalongo ilebe
yene yowa, magambu kupala
kunnimbia mwojo mangweto.
20 Nyogopa, kutenda pangaje pam-
bakuika kwinu mbankole na ali
jangajipala, nane nipaligwa kube
na ali mangajipala mangweto,
nyoboka pangaje kupakube bulwa
na bwiu na lilaka nu kutaukana
nu kung'ing'iyana na matukano
nu kulokaloka ni kijonga panakati
jinu. 21 Nyogopa pangaje pam-
bakuika mwanja gonge Nnoongo
jwango apakungoya oni nnongi
jinu, nane mbakokaleka gambu
gwa bandu ajingi abateilinge
mabaja nambu balapangitije
uchapu gwabe na tama yabe
mbaja na ngongola yabateilinge.

13

*Paulo babola bandu abun-
hwamini Kilisto*

1 Gongo mwanja gwango gu-
patatu gwambakuika kuntyangila
kachinu, andi pagalenga
Majandiko Gachwapi, “Kila
nhwalo upakuamuligwa na
machaili abena andaje nduu.”
2 Nganakelebuya abatei malemwa
na abajendekea kutenda
malemwa na bange boa, pam-
bakuika mbeje na kiya. 3 Penia
mangweto mannolanga mmene
kutenda Kilisto nga ojwalonge na
mangweto kupete nenga. Yene
Kilisto pammegele mangweto ale-
galikije, nambu malaya makakala
gakwe panakati jinu. 4 Iganukube
akiba jwanga makakala pabam-
bigwa panchalaba, nambu ngoe
alama kuwecho gwa Nnoongo.
Natwe uyo tubi tanga makakala
kukulondana nakwe nambu tiba
na bwomi pamwe na jwenio
kuwecho gwa Nnoongo kupala
tuoto kamwa maengo kati jinu.
5 Mikilolange mmene makang-
weto mmanyanga kweli mmilin-
gite ndii muimani. Mikiingakia
mmene makangweto. Bo,
mmanyije kutenda Yesu Kilisto
abi nkati jinu? Anda abije nkati
jinu, mangwetumwe nchipulinge.
6 Nambu nhyobale kutenda

mangweto mmanyi kutenda
twenga tuchipwije. 7 Tunnyopa
Nnoongo makatendaje ubaja
gwagwoa, ngiti tubonekane
tabandu tatuotwileje, nambu
mpatange kamwa gambone, ata
ikabi twe tubonekana tuchipwile.
8 Magambu twe kuotoje kijikana
kweli nambu tujendeke kijitan-
gacha kweli. 9 Tuala mwojo kube
twenga tubi kulegaleka, nambu
mangweto nkweti makakala,
yene tunnyopa makapunguka
ni kilebeje. 10 Kuyene andika
balua jenje kiti mbi kutali,
kupala pambakuika kachinu
nakabe nakalije kwinu kuboke
mukinala chibambi Angwana,
elo, kinala chu kunchanga ngiti
chukubomolaje.

Ajomole kapata abali

11 Ngoe makalongo nantabukanga!
Makapungukigweje ni kilebe
na nkamule malobe gango na
mmegange ni kijemo chimwe
ntamanga kwa tengela. Jwombe
Nnoongo jwa mapalano na
tengela maba pamwe na mang-
weto. 12 Mpatana abali kukulaya
kiingi chwapi chukupalana.
13 Gwambone gwa Angwana bito
ana Yesu Kilisto na mapalano
ga Nnoongo nu kube pamwe nu
Uhuke jwa Chwapi ube kwinu
mmoa. 14 Gwambone gwa
Angwana ana Yesu Kilisto na ma-
palano ga Nnoongo kukulondana
nu Uhuke jwa Chwapi ube na
mangweto mmoa.

Balua ja Paulo kwa Akagalatia Kilongoi

Kitabu cha Akagalatia kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Jenje nga balua jaandika Paulo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia kati ja chaka cha 48-57 kuboka pukujomoka Kilisto. Akagalatia iwechakine bakiba bandu abatama kukilambo chuku Loma nkoa gwa Galatia. Akachomi bamanyi kipolaje kutenda Paulo akiba kole kingobu paandika balua jenje, nambu iwechakine aandika pakiba ku Efeso andaje ku Kolinto.

Paulo aandike kalaya bandu abunhwamini Kilisto, boa Akayahudi na bandu banga Akayahudi, mu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia. Aandika kupala kakelebuya akaboli buwangi abalenga kita bandu abunhwamini Kilisto bapaligwa kengama malagilo ga Akayahudi kuboke Mulilagano lya Lolo, muno kuinigwa. Kikiba kikuta cha bandu kati ja bandu abunhwamini Kilisto kikemigwa Yuda abakwajalila bandu banga Akayahudi abunhwamini Kilisto bainigwe. Nu uyo bakonya liengo likindundame lya Paulo. Paulo aliputani liengo lyakwe liundundame kukulanduli minhalo jakwe (Lipungu lya 1:11-2:14). Na auputani Nhwalo Gwambone kukulenga kipola kutenda ukomboi upatikana kukunhwamini Yesu Kilisto tu (Lipungu lya 2:16). Genia gambu ga kia Nnoongo alaite ngiti kwa chatei munduje.

Agabi mukitabu

Paulo mubalua jakwe atumbu kapata abali bandu abunhwamini Kilisto buku Galatia (Lipungu lya 1:1-5).

Kuboka penia Paulo alanduli minhalo jakwe junyuma ejintei ajeketeligwe kubola nu kulaya kutenda ngajiga kutama kukengama chalia nambu innyangite kileje (Lipungu lya 1:6-2:21).

Kabe alandulile kipola pagabi malagilo na gwambone mukomboi (Lipungu lya 3-4).

Alanduli pipaligwa kutama kwa mundu jwanhwamine Kilisto (Lipungu lya 5:1-6:10).

Paulo mubalua jakwe ajomole kwa chalamu nu kugongalela kwakakombake bandu abagalambuigwe na Nnoongo kube mundu nnyono ngi kile chambone muno kabe amuli ja nnyika, andi kuinigwa (Lipungu lya 6:11-18).

Paulo bapatanga abali bandu ba Kugalatia

1 Nenga Napaulo ngemigwije
wala ngingigweje na mundu kube
nandundame, nambu kwa uwe-
cho gwa Yesu Kilisto na gwa
Awawa ana Nnoongo abunhy-
oite Yesu kuboke kwa abawile,
2 akalongo boa ababi pamwe nane
tapata abali bandu abuhyobalela
Yesu ababi kukilambo cha ku
Galatia. 3 Tunnyopelanga upeele
na tengela ka Awawa bito ana
Nnoongo na kuboke ku Nngwana
Yesu Kilisto.
4 Kilisto ngakiboya mwene
magambu ga malemwa gito
ukengamana na mapalano ga
Nnoongo ababi Awabito, kupala
butukombole mu dunia jenje
mbaja ja ngoe. 5 Ku Nnoongo
kube nikibumo changapela na
changapela! Unhyo.

Nhwalo Gwambone gumwe tu

6 Omongwa yene kingobu
kichokutu kipetite, namang-
weto mannekite Nnoongo

ojwankemite ku upeele gwa
Kilisto, nkengamanga gonge
nhwalo gwambone. 7 Nambu
ubije Nhwalo Gwambone gonge.
Nambu nonge yene magambu
babi bandu abankolobana, bandu
abapala kugalambuya Nhwalo
Gwambone gwa Kilisto. 8 Nambu,
anda mundu kati jito andaje
mpakachi kuboke kumbengu,
akantangachila nhwalo gonge
na gwangabe tela na gwago
ogutuntangachila twenga, jwe-
nio Nnoongo ammeki nhwilo!
9 Anda panalongelaga, ngoe
nonge kabele, anda mundu
jwajoa antangachilanga nhwalo
gonge gwangabe tela na gwago
ogumapokile, jwenio Nnoongo
ammeke nhwilo!
10 Genia nonge kupala
nyeketeligwe nabene, na bandu,
andaje na Nnoongo? Andaje bo,
mbala naalalile bandu? Anda
ndei yene, nenga kabi mbije
napakachi ba Kilisto ngu.

Lukemo lwa Paulo kube ndundame

11 Akalongo, mbala mmanyange
kube Nhwalo Gwambone gwago
ogununtangachila gola ngiti
nhwalo gu kimunduje. 12 Nenga
nupokije kuboka kwa mundu,
wala moligwije na mundu.
Nambu Yesu Kilisto mwene nga
ojwanhekulile.
13 Ngannyoanga panakiba
nakatama kalakala ku kengama
dini ja Kiyahudi, pinikipoteka
kikuta cha bandu ba Nnoongo
abunhwamini Kilisto nu kupala
kukijomola. 14 Elo, nenga
nganapetanga Akayahudi ajingi
akakola kilambo ajango ba
malenga gango mu ukengama
dini ja Kiyahudi, ngangachana
muno kagakamula maboulo ga
akananhota bito.
15 Nambu Nnoongo, kwa
gwambone gwakwe, ngam-
bambula tango nu kubelek-
waje, ngangema nammegelele.
16 Kingobu tu panhekulila Mwana
jwakwe kupala ndangache
Nhwalo gwakwe gwa Mbone
kwa bandu banga Akayahudi,
nabutakije konya mawacho kwa
bandu, 17 tangu nukujendaje
Kuyelusalemu kwa achandun-
dame abakiba tangu nenga
kubeje nandundame. Nganyenda
oti kunkoa gwa Kualabia, ki-
bokachapenia ngambuja kabele
kukilambo chuku Damasko.
18 Kuboka pa yaka itatu, penia
nganyenda Kuyelusalemu kubo-
nangana na Kefa*, ngandama
kachakwe machoba komi nu
nhwano. 19 Kwenio nabonan-
gitije achandundame bange ila
Yakobo, nnunu gwa Nngwana
ana Yesu. 20 Ganunhwandikilanga
gano Nnoongo amanyi, nonge
uwangije.
21 Kubokapenia nganyenda
muilambo ya Silia na Kilikia.
22 Kingobu chenie, nakiba na-
manyakineje ni kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto bikilambo
chu Kuyudea. 23 Echibajoine
chache tu bandu bange cha-
balenga, “Mundu ojwatupoteka
jola, ngoe atangacha imani ujaje
ejapala jakajendekeje.” 24 Penia
bandu ngabankolea Nnoongo kwa
magambu gango nenga.

2

Paulo na achandundame bange

1 Kuboka pa yaaka komi
na ncheche, nganyenda ka-
bele Kuyelusalemu pamwe
na Banaba, uyo nganantola
Tito ngutube pamwe nanenga.
2 Kujenda kwango kukiba
andi apanaya Nnoongo. Ni
pikitamo cha ntemela kwenio

* **1:18** Kukigiliki “Petulo.”

Kuyelusalemu nganalengelanga
akiilongoi Nhwalo Gwambone
ogunutangacha kwa bandu banga
Akayahudi. Ngandenda yene
magambu kwa liengo lyango
elinakiba ngamwile na lyale
elingamu ngoe, lyakabe liengo lya
jagije. 3 Nnyango Tito jwombe
aganukube Mgiliki, bankingilikije
kuinigwa, 4 iganukube pakiba
na bandu bange abanhyobale
Yesu bu uwangi abapala ainigwe.
Bandu benia ngabajingi kwito
ku kalamuka kupala kuingakia
agabwa jitubinajo ku kulondana
na Yesu Kilisto, kupala bututendi
takabanda. 5 Tapenekiingije
malobe gabe napachokuje kupala
Nhwalo Gwambone uigale na-
mangweto machoba goa.

6 Nambu bandu benia ijoinika
kube akiilongoi anda kweli bakiba
nyenie andaje nyenieje, kwale,
gambu Nnoongo kuhukumuje
ilebe ibonekana panja akiilon-
goi benia bamolite kilebeje.
7 Nambu echibamanyi, kutenda
Nnoongo angingite kutangacha
Nhwalo Gwambone kwa bandu
banga Akayahudi anda nyenie
Petulo apakiba akingigwe kutan-
gacha Nhwalo Gwambone kwa
Akayahudi. 8 Gambu jwajo ojwan-
hwotwiye Petulo kube ndundame
kwa Akayahudi abainigwe, nga
ojwanhotwiye nanenga uyo kube
nandundame kwa bandu banga
Akayahudi. 9 Yakobo na Kefa na
Yohana, ababonekana kube akii-
longoi akakolongwa, ngabamanya
kube Nnoongo kwa gwambone
gwakwe, ngambe liengo lyenie
yene ngubutupe nkono nenga
na Banaba, ibe kiingi chukube
pamwe. Twenga tupaligwa
tukakamu maengo kati ja bandu
ba ilambo yenge na angweto
kati ja Akayahudi. 10 Nambu
ngubutujopa kilebe chimwe,
taagabale akaocho abanhyobalela
Yesu ba Kuyelusalemu, kilebe
chenie nginikikachanakia muno
kukibegelela.

*Paulo ankelebuya Kefa Kuanti-
olia*

11 Nambu Kefa apaika Kuan-
tiokia ngandaukana nakwe
pukongolou gambu akapaligwa
kuhukumigwa. 12 Kalakala Kefa
akiba alya pamwe na bandu
banga Akayahudi nambu pabaika
bandu abakingigwe na Yakobo
ngakotoka kulye pamwe na bandu
banga Akayahudi kukujogopa
kikuta chenie echikikiba chaka-
pala bandu bainigwe. 13 Ata
Akayahudi bange ngabannonda
Kefa kukitenda kube bambone
ati Banaba uyo ngatoligwa nang-
weto kukitenda kube jwambone.
14 Pinikibona kijemo chabe kube
changakipola mu kweli ja Nhwalo
Gwambone, nganannenge Kefa
nnongi ja bandu boa, “Iganukube
mwenga Mayahudi, ntama
anda bandu banga Akayahudi
na mmi andi Mayahudije!
Nhwotobo, kujiga kakwajalila
bandu banga Akayahudi kutama
andi Akayahudi?”

*Akayahudi na bandu banga
Akayahudi bakomboligwa kwa li-
hyobalelo*

15 Twenga Takayahudi
kukubelekwa, ngiti andi
bandu banga Akayahudije,
“Abakemigwa akabaja”. 16 Nambu,
tumanyi kube mundu kuotoje
kubekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo kukengama
Malagilo ga Musa, nambu tu
kukunhwamini Yesu Kilisto. Na
twe uyo tunhwamini Yesu Kilisto
ibe tupate kubekigwa kube tam-
bone kwa ndela ja kuamini kwito
kwa Kilisto, ngati kukengama
Malagilo ga Musaje. Magambu
abije mundu ojwapakubekigwa
kube jwambone nnongi ja
Nnoongo kukengama Malagilo ga
Musa. 17 Andatujiga kupalapala

tubekigwe tambone nnongi ja
Nnoongo kwa kulondana na
Kilisto twe tubonekana tubi na
malemwa, bo, kilebe chenje kibi
na mana kube Kilisto ajambuki
tutendi mabaja? Napachokuje!
18 Nganhalabia ndela jikuhyobale
Malagilo. Anda ngoe nyiga
kuchenga kabele, monekana
nenga nabaja. 19 Gambu,
kukengama Malagilo genia, nenga
nhwile, Malagilo gene gangomite,
mbate kulama kwa magambu
ga Nnoongo. Nenga ngomigwe
pamwe na Kilisto panchalaba,
20 ngoe mbi kulama, nambu neje
kabele nanama, nambu Kilisto
atama nkati jango. Kulama
kongo okunama kummele ngoe
nama kuimani, imani mu Mwana
jwa Nnoongo ojwambaile na
ngauboya bwomi gwakwe kwa
magambu gango nenga. 21 Ne
nganaje upeele gu Nnoongo. Anda
mundu abekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo kundela ja
kulenganakia Malagilo ga Musa,
mmanya, Kilisto akawe jagi!

3

Lihyobalelo andaje Malagilo ga Musa

1 Mangweto bandu buku
Galatia, makamajinga muno!
Bannogangite beneke? Nhwalo
gwa kubambigwa kwa Yesu
Kilisto ngulanduligwa kipola
nnongi jinu. 2 Mbala manye
kilebe chimwe tu kuboke kwinu.
Bo, ngampokelanga Uhuke jwa
Nnoongo kwa magambu ga
kulenganakia kwa Malagilo ga
Musa andaje kwa magambu ga
kugajoa nu kuamini Nhwalo
Gwambone? 3 Bo, mangwetomwe
makamajinga yenela? Mangweto
ngantumbulanga Nuhuke jwa
Nnoongo, bo, ngoe mpalanga
kujomolela kwa makakala ginu ga
mmele? 4 Bo, malola goa agam-
patite gakiba gajagi? Kubeje!
5 Bo, Nnoongo ampeganga Uhuke
gwakwe kulaya ikobo panakati
jinu nkita kwa magambu gukulen-
ganakia agapaligwa Mumalagilo
ga Musa, andaje kwa magambu
mujoa Nhwalo Gwambone nu
kuamini?

6 Nhwachanga minhalo ja
Ulaimu, andi pagalenga Ma-
jandiko ga Chwapi, “Nganhy-
obalela Nnoongo, magambu gu
kuhyobalela kwakwe Nnoongo
ngammona kube jwambone
nnongi jakwe.” 7 Ngoche,
mmanyanga kube kibelei cha
Ulaimu nga bandu abakweti
imani. 8 Tango lolo Majandiko
ga Chwapi ngagalaya kutenda
Nnoongo mababeka bandu banga
Akayahudi kube bambone kwa
ndela ja imani. Na Majandiko ga
Chwapi ngagantangachi Ulaimu,
Nhwalo Gwambone kulenga, “Ku-
pete mwenga Nnoongo mabapa
kindimba bandu ba kabila yoa
ya padunia.” 9 Kuyene ababi na
imani babi nikindimba pamwe na
Ulaimu ojwaamine.

10 Nambu boa abakengama nu
kulenganakia agapaligwa Mu-
malagilo ga Musa, babakubekigwa
munhwilo na Nnoongo. Mag-
ambu, Majandiko ga Chwapi
galenga, “Mundu jwajoa jwanga
abaagala nu kulenganakia goa
agaandikigwe mukitabu cha Ma-
jandiko ga Musa, babakubekigwa
munhwilo na Nnoongo.” 11 Ngi
kipola kube Malagilo ga Musa
kuotwaje kummeka mundu kube
jwambone nnongi ja Nnoongo,
magambu, Majandiko galenga,
“Jwajo tu ojwabonekana na
Nnoongo kube jwambone kupete
imani malama.” 12 Nambu Malag-
ilo ga Musa kuotoje kujitenda
kilebe imani. Nambu Majandiko
galenga, “Mundu ojwalenganakia
ilebe eipaligwa Mumalagilo ga
Musa malama muilebe yenie.”

13 Kilisto ngatukola munhwilo
gwa Malagilo ga Musa kukutola
nhwilo gwenio kwa magambu
gito twenga, Majandiko galenga,
“Mundu jwajoa anda mmele
gwake ukobakigwe munkongo
abekigwe nhwilo na Nnoongo.”
14 Kilebe chenie kitendigwa ku-
pala kindimba chapatite Ulaimu
chaulukilange bandu banga
Akayahudi kundela ja Yesu Kilisto,
kupala kwa imani, tumpoke
Uhuke jwa Chwapi ojwalagila
Nnoongo.

Malagilo gabi telaje na Malagano

15 Makalongo, manannan-
danakia kuboke mu bwomi gwito
gwa machoba goa. Kingobu
bandu abele pabalagana kilebe
nu kubeka uchaili, abeje mundu
jwaotwi kualabia malagano genia
andaje kujonjakea kilebe chenge.
16 Ngoe Nnoongo abekite lilagano
kwa Ulaimu ni kibelei chakwe.
Majandiko galenga ibeleije,
kulenga bandu nduu, nambu
jumwe, “kibelei,” mana gakwe
mundu jumwetu, ojwakonda,
Kilisto. 17 Chambala kulenga
nga chenje, Nnoongo abekite
lilagano na Ulaimu nu kulagana
maligooya. Malagilo ga Musa
ngagaika kwa yaaka mia ncheche
na makomi matatu kubokapa
genia, yene Malagilo kuotwaje
kulialabia lilagano lyenie ku-
pala kuliboya. 18 Magambu,
anda hupo ja Nnoongo iboke
Mumalagilo, kuotwaje kuboke
mu malagano. Nambu Nnoongo
akalagana kumpe hupo yenie
Ulaimu. 19 Malagilo genia gakiba
gukutende nike? Gabekigwa
kupala kulaya ubaja nga nike,
mpaka apapakuika kibelei ju
Ulaimu, ojwalagana na Nnoongo.
Malagilo ga Musa galetigwa na
akapakachi kuboka kumbengu,
kwa ndela ja mundu nchikachani.
20 Nambu nchikachani kupalig-
waje andaibi kilebe chene cha
mundu jumwetu, na Nnoongo nga
jumwe.

Pagapala Malagilo

21 Bo, Malagilo ga Musa
kanana na lilagano lya Nnoongo?
Napachokuje! Gambu, ik-
abi kubekigwa kwa Malagilo
gaotwi kape bandu bwomi,
penia, kila mundu kabi aotwi
kubekigwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo kwa ndela
ja Malagilo. 22 Nambu yeneje,
Majandiko Gachwapi galengite
kube dunia joa jibi mumakakala
ga mabaja, na yene, Nnoongo
balengenikie lilagano elyabekite,
kukunhwamini Yesu Kilisto.
23 Tango nu kuikaje imani,
Malagilo ga Musa ngugutubeka
tube takapungwa, takalendela
imani jenie jiekuligwe. 24 Malagilo
genia gakiba andi aleli bito mpaka
apaika Kilisto, ibe kwa ndela ja
imani tubekigwe tambone nnongi
ja Nnoongo. 25 Magambu imani
jiike pamba, twenga tubije kabele
mumaboulo ga akaleli.
26 Ku ndela ja imani, mangweto
mmoa nga makinangota ba
Nnoongo kwa kulondana na Yesu
Kilisto. 27 Mangweto mmoa
mammatichigwe ngannondana
na Kilisto kupala nnandane na
Kilisto. 28 Yene, ilekinije kati
ja Nhyahudi na Mgiliki andaje
mmanda na mundu ojwabi
agabwa andaje munulome nu
munkege. Mmoa mmi kilebe
chimwe kwa kulondana na Yesu
Kilisto. 29 Andaibi mangweto
mabandu ba Kilisto, nga ibelei ya
Ulaimu, mampokela lilagano lya
Nnoongo.

4

1 Nambu nenga nonge yene,
nnichi, andabi tango mwana
ilekinije na mmanda iganukube

ilebe yoa yakwe. 2 Kingobu
chenie choa abi mumaboko
ga akalenda na akaleli mpaka
kingobu chikibekigwe na awa-
mundu. 3 Uyo na twe apatakiba
takanangota, takiba takabanda
mumakakala gi ibwebwe eitawala
dunia. 4 Nambu kingobu
chekipaligwa pikilenganila,
Nnoongo ngankinga Mwana
jwakwe jwabelwike nu munkege,
ngatama tela na malagilo, 5 kupala
kakola ababi Mumalagilo, tube
ingota ya Nnoongo.
6 Magambu mangweto ngi
ingota yakwe, Nnoongo ankingite
Uhuke jwa Mwana gwakwe
mumyojo jinu, Uhuke ojwaguta
“Aba,” yani “Awawa.” 7 Mwenga
mabandaje kabele, nambu
mamwana. Andammi mamwana,
mampokela yoa Nnoongo
eyaibekile ingota yakwe.

Mbwele ja Paulo kwa Akagalatia

8 Lolo mummanyije Nnoongo
na yene makibanga makabanda
bi milongo ejikiba milongo
jakwelije. 9 Nambu ngoe,
mummanyi Nnoongo, andaje tu-
lenge mmanyikana na Nnoongo,
nhwotolangabo kubuja ku ib-
webwe iocho yanga makakala
kube makabanda babe kabele?
10 Mmi tango makaagabala mipa-
pala ja lichoba, myei na ibole na
yaka! 11 Mbwele pangaje liengo
elingamwile kwinu mangweto ngi
liengo lyajagi!
12 Akalongo, nannyopanga
mmagange andi nenga, ne mbi
andi mangweto. Unemwitije
ubaja gwagwoa. 13 Mmanyi
kube kitamwe chamina nga
echikimmeka nantangachilange
Nhwalo Gwambone kukutum-
bula. 14 Pamwe na genia,
kingobu chache mamembwije
wala manganitije magambu gwa
kulegeleka kwango iganukube
kitamwe chamina kimmekite
ukomo, nambu ngumbokelanga
andi napakachi ba Nnoongo
kuboka kumbengu, andi Yesu
Kilisto mwene. 15 Ngamme
makaalala mojo, ngoe kupiti nike?
Nenga njalakicha yene kingobu
chache kabi makaotwi ata kuboya
mio ginu nu kumbe nenga. 16 Bo,
ngoe mbi nangondwa binu kwa
magambu gu kunnengelanga
kweli? 17 Bandu benia bikilayanga
kube bunhwagabala mangweto,
nambu mawacho gabe gambonije.
Bapalanga kunekania nanenga
bampala mangweto myojo jinu
jakengame bombe. 18 Kweli kilebe
chambone machoba goa myojo
jinu kuagabala ilebe yambone,
ngiti pambe pamwe namangweto
tuje. 19 Makinangota bango, andi
pibi munkege pibinia kingobu cha
kukikombola mwana, nenga naga
uyo magambu ginu mangweto
mpaka Kilisto abombigwe nkati
jinu. 20 Mbaya nakabi pamwe
na mangweto ngoe, kabi nongi
kukaleje kwinu! Magambu mbi
na mbwele muno na mangweto!

Kulandanakia kwa Hagali na Sala

21 Unengelange, mangweto
mampalanga kutawaligwa na
Malagilo ga Musa, bo, nny-
oine apagalenga Malagilo?
22 Iandikigwe Mumalagilo ga
Musa kutenda Ulaimu akiba na
ingota ibele, jumwe kwa munkege
mmanda, jonge kwa munkege
jwabi agabwa. 23 Munkege
mmanda ngabelekwa kwa mmele,
nu munkege jwabi agabwa,
kuboke mulilagano lya Nnoongo.
24 Ilebe yene ikiba ikulandanakia,
akina mama benia abele nga
kulandanakia kwa malagano
mabele, lyukutumbula nga lyale
elitendigwa kukitombi cha Sinai,
mpakachi jwakwe nga Hagali, in-
gota yakwe ibelekwa muubanda.
25 Hagali andi kitombi cha Sinai

echikibi kukilambo cha Alabia,
nga andi Yelusalemu ja ngoe,
ejibi jubanda pamwe na bandu
bakwe. 26 Nambu Yelusalemu ju
kunani kumbengu ngi kilambo
chikibi agabwa, chenie nga
amabito. 27 Gambu iandikigwe
Mumajandiko ga Chwapi kulenga,
“Nhwala mojo, mwenga mammi
mantonga,
ntondobeye lilobe kululuta mwe
mangapoto mwana,
gambu ingota ya jwajo
ojwalekigwe ibi ndu,
kupeta ya jwajo ojwabi
nanalome.”
28 Ngoe, makalongo, mang-
weto nga ingota ya Nnoongo
kuboke mu lilagano lyakwe
andi pakiba Isaka. 29 Nambu
andi machoba gaga mwana
jwabelwike kwa ndela ujaje
ja mmele, apampoteka mwana
jwabelwike kwa makakala ga
Uhuke jwa Nnoongo, unyaela
na machoba ganga. 30 Nambu
Majandiko ga Chwapi galenga
bole? Galenga, “Kabenga akege
abanda pamwe na mwana jwabe,
magambu mwana jwa mmanda
kulichije pamwe na mwana jwa
munkege jwabi agabwa.” 31 Yene,
akalongo, twenga nga ingota ya
mmandaje nambu ya munkege
ojwabi agabwa.

5

Nng'oyange agabwa jinu

1 Kilisto ngatupe agabwa,
ngapala tubenajo agabwa. Nnye-
mange mahaa makajeketeje
kabe kube mu kingolingoli
chiubanda. 2 Mpenekiange! Ne
Napaulo nanongela namangweto!
Anda nnyeketi kuinigwa, Kilisto
abakube kilebe chambonije
kwinu. 3 Nonge kabele kipola,
kila mundu jwajeketela kuinigwa
apaligwa akamu Malagilo ga
Musa goa. 4 Anda nnende
kubekigwa kube mambone kwa
ndela ja Malagilo, mmanya mmi
kutaali na Kilisto, mmi panja ja
upeele gwa Nnoongo. 5 Nambu
twenga, tulolela kukuhyobale
kwa makakala gu Uhuke jwa
Chwapi tubekigwe kube tambone
nnongi ja Nnoongo kupete imani.
6 Magambu andaibi tulondine
na Yesu Kilisto, kuinigwa andaje
pangainigwa kilebeje, chambone
nga imani ejikamu maengo kwa
mapalano.
7 Majendo ginu gakiba gam-
bone! Bene abankolobine
ukengama kweli? 8 Jwajambukia
kile chenie Nnoongoje, ojwanke-
mangite. 9 “Amila njoko jiotwi ku-
umula unga gwoa!” 10 Magambu
gukulondana na Angwana, nhy-
obale kube mangweto mmegan-
gaje na mawacho gangabe tela
nanenga. Kabe jwajoa ojwapa
kunkolobana atiikabi meneke
abakuhukumigwa na Nnoongo.
11 Na kwango nenga, maka-
longo, anda tango nakatangacha
kube kuinigwa kilebe chambone,
kwa nike, tango nakapotekigwa?
Anda ikabi yene, matangacho
gango nhwalo gwa nchalaba gwa
Kilisto kabi gabekitije bandu
kuchimwa. 12 Kabe angweto
abankolobana kabi bikibekite
mbende bene!
13 Mangweto makalongo,
ngankemigwa mmegange
agabwa. Nambu agabwa je-
nie jakabe kikopakeyoje chu
kulongaleigwa na tama mbaja
ja mmeleje, nambu mpaligwa
kubegelelana kwa mapalano.
14 Gambu Malagilo ga Musa goa
galenganakia mukamu amuli
jenje jimwe, “Mumpale nndamya
nnyinu andi pimikipala mmene.”
15 Nambu andaibi nnumana nu
kumemenana andi inyama, mma-
ganga maha makaika komanaje
mangweto jika!

Bwomi gwa Uhuke jwa Nnoongo ulekine na gwa tama

mbaja

16 Nonge yene, kutama
kwinu kulongaleigwe nu Uhuke
jwa Nnoongo, namangweto
mikengamangaje tama ja mmele.
17 Magambu tama ya mmele ejibi
nkati jinu kanana na papala
Uhuke jwa Nnoongo, nukupala
kwa Uhuke jwa Nnoongo kanana
na tama ya mmele ejibi nkati jinu.
Ilebe yene ibele kuchikichanaje,
kuyene anda nnongaleigwe na
Uhuke jwa Nnoongo nkamulan-
gaje agampala mmene mangweto.
18 Anda nnongaleigwa na Uhuke,
mmanya, mmije kabe Mumalag-
ilo.
19 Itendwa ya mmele
imanyikine, ngayenje, ngongola
na malaya na kupunganikwa,
20 kugongalela inyepe na uwabe
na ungondwa na bulwa na bwiu
na lilaka na chojo na mitau na
kupwilikana, 21 lwina na kulobela
na kulya na ilebe yenge anda
yenje. Nankelebuya kabele andi
apanakelebuya, bandu abakamu
ilebe anda yenje bajingalangaje
mukingwana cha Nnoongo.
22 Nambu mundu ojwalon-
galeigwa na Uhuke jwa Nnoongo
aba na, mapalano na kuala mojo
na tengela na kuimbalila na
gwambone na kina nu kuaminika,
23 kulita na kachoko. Gabije
malagilo agaotola kana ilebe
yene. 24 Baba ababi na Yesu
Kilisto bijibambite mibele jabe
pamwe na mawacho gabe na
tama mbaja yoa eikiba nkati
jabe. 25 Anda tutamite kukujan-
gatigwa ni Uhuke jwa Nnoongo,
tukengame ulongoi gwakwe.
26 Takalokalokaje, takabe na
nnomuje wala kubonelana bwiu.

6

Tuimbalilane nu kujangatana

1 Akalongo anda mamweni
mundu jwajoa ojwalemwite,
mangweto mannongoleigwa na
Uhuke jwa Nnoongo mankelebuye
mundu jwenio aileke itendwa
yene, munkelebuyanga nambu
kwanga ukale, kongo mmi maha
makaikaje kulondoligwa mmene.
2 Mpotolelane miigo jinu na
kwa ndela jene mpakagajali
malagilo ga Kilisto. 3 Mundu
anda akipemele kube kilebe na
kongo kilebije, jwenio akikoloya
mwene. 4 Nambu kila mundu na
akiingikiye oti mwene itendwa
yakwe. Anda ibi yambone,
aotwile kukilumbalila ku ilebe
yakamwile panga kilandanakia
na mundu jonge. 5 Gambu kila
mundu mapotola nhwigo gwakwe
mwene.
6 Ababoligwa lilobe lya
Nnoongo bapaligwa kabagulila
akaboli babe ilebe yoa yambone
yabakweti.
7 Makakoloigwaje, Nnoongo
kubekigwaje nhwenyo. Echapan-
dite mundu ngucho echapakuuna.
8 Mundu jwapanda nukualalila
mu tama mbaja ya mmele, mauna
ubaja mwenio, nambu anda
apandite mu kunhwalalila Uhuke
jwa Nnoongo, mauna bwomi
gwa machoba goa pangapela
kuboke mu Uhuke. 9 Takatotakeje
kutenda gambone, magambu
anda tulegalekaje kingobu maki-
ika chukuuna mauno. 10 Yene,
putukola kingobu, tatendelange
gambone bandu boa, muno
akalongo abaamine.

Maboulo gu kujomolela na kap-atanga abali

11 Nnolange panhandike kwa
nembo ngolongolo, kuluboko
lwango namwene. 12 Abapalanga
kubonekana bambone kwa
ilebe ya mmele nga aba-
pala kunkingilikia mangweto
nhwinigwe. Batendanga yene
kukilebe chimwe tu, bakaika
kupotekigwa benekangwetoje
magambu ga nchalaba gwa

Kilisto. 13 Magambu, bene
angweto abainigwe babikamuje
malagilo, bampalanga nhwinigwe
angweto balokeloke chache
chikitendigwe mumibele jinu.
14 Nambu nenga nokelokeje ngu
kilebe chachoa nambu chimwe
tu nchalaba gwa Nngwana gwito
Yesu Kilisto, magambu kwa
ndela ja nchalaba gwenio bwomi
gwa bandu ba padunia joa
bawile kwango, nanenga nhwile
magambu gwa bwomi gwa bandu
ba padunia. 15 Kuinigwa andaje
gwangainigwa kilebe chambonije,
chambone kube melwike kabele.
16 Bandu abakengamanga ndela
jenje najopelanga tengela na kia,
uyo tengela na kia Kuisilaeli
bandu ababi ba Nnoongo.
17 Ngoe mundu jwajoa akan-
jumbuyaje kabele, magambu ma-
balilo gangweti mummeli gwango
gambu nenga napakachi ba Yesu.
18 Makalongo, nannumbilanga
upeele gwa Nngwana jwito Yesu
Kilisto nu ube mumyojo jinu. Un-
hyo.

Balua ja Paulo kwa Akaefeso Kilongoi

Balua kwa Akaefeso jiandikigwa kingobu chimwe na balua ja Akakolosai chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Nhwandiki akilenga mwene kutenda nga ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Akachomi ajingi bajekatile kutenda Paulo baandakila Akaefeso iganukube yalamu yakwe ibonakineje mwenio nambu ibonekana mubalua ja Akakolosai. Magambu genia ngipaligwa jitindile mumakanicha goa ga nkoa gwenio. Uyo Paulo alengite ajiandika balua jenie pakiba mukipungo (Lipungu lya 3:1, 4:1, na 6:20). Paulo ngampeleke balua Tikiko ku nhwalo gwa mwanja gwakwe gukutyangi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso (Lipungu lya 6:21-22).

Efeso, ikiba kilambo kikolongwa na boma jutawala gwa Loma munkoa gwa Asia njoko. Ku Efeso ikiba kilambo chikimanyakine muno kitembe nnoongo munkege ojwakemigwa Atemi jwa Akagiliki (Itendwa 19:23-31). Kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso ngabatumbu kwa makakala, kuboka penia ngababe banga makakala gambu gukotoka kumpala Kilisto andi pukutumbula (Kuekuligwa 2:1-7).

Paulo nusu ja balua jakwe alanduli Nnoongo pabapambwi bandu bakwe na kakombola angweto kuboke mumabaja gabe kupete Yesu Kilisto. Ngabeka kilandanakio kati ja kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto na mmele, na Kilisto nga mutwe gwa mmele gwenio na alandanaki nyumba na Kilisto kube liganga likolongwa li pikimbetule lya nyumba jenie. Mu nusu jakwe ja pili jikitabu Paulo abekite ulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

- Paulo akilenga mwene na kapata abali bandu buku Efeso (Lipungu lya 1:1-2).
- Alanduli pikibi kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabalondigwe na Kilisto (Lipungu lya 1:3-3:21).
- Kabe Paulo aandike pabapaligwa kutama bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:1-6:20).
- Paulo ajomole balua jakwe kwa kalumbi kindimba (Lipungu lya 6:21-24).

1 Ne nana Paulo, nandundame
ba Yesu Kilisto kwa mapalano
ga Nnoongo. Nunhwandikila
mangweto mabandu ba Nnoongo
kwenio ku Efeso, manhwaminike
mu kulondana na Yesu Kilisto.
2 Nannyopelanga upeele na ten-
gela kuboka ku Nnoongo Awawa
bito na kwa Nngwana Yesu Kilisto.

Kindimba kuboka kwa Kilisto

3 Akoliigwe Nnoongo Awawa ba
Angwana bito ana Yesu Kilisto!
Magambu, mu kulondana kwito
na Kilisto kukutupe indimba
yoa eiboka kumbengu kupete
Uhuke jwa Chwapi. 4 Tango nu
kupanganiaje dunia, Nnoongo
ngatupambula tube bakwe mu
kulondana na Kilisto kupala
tube chwapi na tanga malemwa
nnongi jakwe. Kwa magambu ga
mapalano gabe, 5 Nnoongo ngatu-
pambu nu kupangania kutumbu
lolo kutubeka tube ingota yakwe
mwene kwa ndela ja Yesu Kilisto.
Kwa laa jakwe nu kupala kwakwe
mwene. 6 Yene tunnumbe
Nnoongo magambu ga gwambone
gwakwe gukuomongwa gambu
atupile Mwana jwakwe jwampala
abe hupo yangalepa!

7 Gambu kwa myai jakwe
Kilisto Nnoongo atukombwile,
yani mabaja gito galekekeigwe.
Yene gwambone nkolongwa gwa
Nnoongo, 8 atupi ndu muno!
Magambu ga malango nu ku-
manya kwakwe kwoa, 9 Nnoongo
ngakamwa chache chakipai
mwene, ngatubeka tumanye
nhwalo gwakwe ogugukiite, gwe-
nio ukiba ubekigwe kubegelela ku
ndela ja Kilisto. 10 Nhwalo gwenio
kabi aulenganakie kukingobu
chabekite mwene, kongola
ipanganigwa yoa pamwe, ilebe
yukumbengu na padunia, kubeka
mukinala cha Kilisto.
11 Mu kulondana na Kilisto,
twenga atuchagwi kube bandu
bakwe andi papai Nnoongo,
alenganakia kila kilebe kukupala
kwakwe mwene kutumbu lolo.
12 Twenga tatulongalile kun-
hwamini Kilisto tupaligwa kuk-
ilumbalila kibumo cha Nnoongo!
13 Namangweto uyo mmi
mabandu ba Nnoongo, pumujoa
nhwalo gwa kweli yani Nhwalo
Gwambone ogunnetila ukomboi,
mangweto uyo ngumunhwamini
Kilisto, Nnoongo kukulaya ku-
tenda mangweto nga bakwe,
ngammekanga muuli gwakwe
kukumpeganga Uhuke jwa
Chwapi ojwatulagila. 14 Uhuke
jwa Chwapi jwenio nga poni
kulaya kutenda matupokela
chache chatulagile Nnoongo aga-
balagila bandu bakwe, ilebe yene
itulenge kweli kube Nnoongo
mabakombolanga boa ababi
bakwe. Tukilumbalile kibumo
chakwe!

Paulo annumba Nnoongo

15 Kwa magambu genia, kuboke
apanajoa imani jinu kwa Nng-
wana Yesu na mapalano ginu kwa
bandu ba Nnoongo, 16 ngotwikije
ngu kunnumba Nnoongo kwa
magambu ginu. Nankombake-
langa mu kugongalela kwango,
17 kupala Nnoongo jwa Nngwana
gwito Yesu Kilisto, Awawa bina
kibumo, bampegange Uhuke
jwabe ojwapakumpe mme na
malango nu kunhweku Nnoongo
kupala mummanye. 18 Nannyopa
Nnoongo ajieku myojo jinu
jioto kulola lumuli lwakwe,
nhwoto kulimanya lihyobalelo
elyankemile nu kumanya kibumo
nduu chi kindimba chabalagi
kape bandu ba Nnoongo, 19 nu
kumanya uwecho gwakwe nko-
longwa muno kwa magambu
gito twenga tatuamini. Uwecho
gukamu liengo nkati jito nga tela
na makakala makolongwa muno,
20 makakala ganga ngu ugaga
agunhyoya Kilisto kuboka kwa
abawile, ngantamika kingonu
chakwe cha kalelo chu kumbengu.
21 Kwenio, Kilisto atawala kila ki-
nala, makakala ni kingwana, liina
lyakwe likolongwa ku dunia jenje
na ejipakuika. 22 Nnoongo abekite
ilebe yoa mumaboko gakwe, nu
kumpambula Kilisto jwatawala
kila kilebe, abe mutwe ku bandu
boa abunhwamini Kilisto, 23 benia
nga mmele gwa Kilisto, mmele
gwenio gunnimbia Kilisto na
Kilisto nga ojwalenganikia ilebe
yoa kila paali.

2

*Kuboka mukiu nu kujingi mub-
womi*

1 Mangwetomwe makiba
nhwilangite muhuke gambu
ga malemwa na mabaja ginu.
2 Kingobu chache matamanga
kengama ndela mbaja ja nnema
gongo, makannyali ntawala
ju michepela juna makakala
gu kunani kamaunde, jwenio
ojwabatawala bandu ngoe banga
nnyali Nnoongo. 3 Na twe tuboa
takiba andi benia, ngututama
ukengama tama jito mbaja ja
mmele ja dunia nu ukamwa ile

eipala mibele jito na malango gito.
Twenga uyo tatama andi angweto,
tukapaligwa kupata hukumu ja
Nnoongo.
4 Nambu Nnoongo juna kia
muno. Ngatupala kwa mapalano
makolongwa, 5 iganukube takiba
tuwile mukihuke kwa magambu
ga mabaja, ngatutenda kube
tammomi pamwe na Kilisto.
Gwambone nkolongwa gwa
Nnoongo mangweto nkoligwe.
6 Mukube pamwe na Yesu Kilisto,
Nnoongo ngatuyoya pamwe na
jwenio, ngatubeka tutame pamwe
nakwe kumbengu. 7 Atenda
genia kupala kulaya ku ibelei
yoa ipakuika gwambone gwakwe
nkolongwa gukuomongwa gwe-
nio aulaite kwito mukulondana
kwito na Kilisto Yesu. 8 Magambu,
kwa gwambone gwa Nnoongo
nkomboligwe kwa ndela ja
imani. Kile chenie ngiti magambu
ga kachana kwinuje, nambu
hupo ya Nnoongo. 9 Ngiti
kiboke muitendwa yinuje, mundu
akalokelokeje kilebe. 10 Nnoongo
atutei andi putubile, kukulon-
dana na Kilisto Yesu, Nnoongo
ngatupangana kupala tutame
ku itendwa yambone eyatupan-
ganakia tutende.

Kube pamwe mu Kilisto

11 Nkombakelange pamakiba
kalakala mangweto mammi
mabandu banga Akayahudi
mankemigwa, mangainigwa,
na Akayahudi, abikikema,
abainigwe, kwa magambu ga
chache chibatendanga mumibele
jabe kwa maboko kulaya ku-
tenda nga bandu ba Nnoongo.
12 Kalakala mangweto mata-
manga panga Kilisto, makiba
panja ja lungolo lwa Isilaeli,
makiba makamageni na makiban-
gaje na paali papoa mu lilagano
elyalagila Nnoongo. Makibanga
panga lihyobalelo andi bandu
bangammanya Nnoongo pan-
nema pano. 13 Nambu ngoe,
ku kulondana na Yesu Kilisto,
mangwetu mamakibanga kutaali
kalakala, mmekigwe papipi na
Nnoongo pokaligwe ku ndela
ja myai ja Kilisto. 14 Gambu
Kilisto mwene atuletile tengela
kwa kabeka Akayahudi na bandu
banga Ayahudi kube lungolo
lumwe. Ku mmele gwakwe
mwene ngabomola lipamanda
libalekania na kabeka kube
angondwa. 15 Ngaboya malagilo
ga Akayahudi pamwe na maboulo
gakwe. Kupala kuboke bandu
banga Akayahudi na Akayahudi
babe kilebe chimwe mukulon-
dana na Kilisto nu kuleta tengela.
16 Ku kiu chakwe, Kilisto ngaboya
ungondwa gwabe, kwa nchalaba
gwakwe ngaibeka pamwe ikuta
ibena ku mmele gumwe na
kachikachana na Nnoongo.

17 Kilisto ngaika ngatangacha
Nhwalo Gwambone gwa tengela
ku bandu boa, mangweto ma-
bandu banga Akayahudi mammi
kutaali na Nnoongo, nu uyo
kwa Akayahudi abakiba papipi na
Nnoongo. 18 Yene, kwa ndela
jakwe, twenga tuboa tajendele
Awawa kundela ju Uhuke jwa
Chwapi ujwajo jumwe.

19 Kuyene mangweto maka-
genije kabele, kabe mabandu ba
panjaje. Mangweto nga makakola
kilambo pamwe na bandu ba
Nnoongo uyo mabandu bu lun-
golo lwa Nnoongo. 20 Nchengigwe
panani pi kijemo chikibekigwe
na achandundame na akalondoli
ba Nnoongo, jwombe Kilisto
Yesu mwene nga libwe liko-
longwa likijemo. 21 Jwenio
nga ojwalondana nyumba joa
nu kujitenda jikole nu kube
nyumba Chwapi ejipangigwe
kwa Angwana. 22 Mukulondana
Kilisto, mangweto pamwe na
bange boa nchengigwe pamwe

mmegange kitamo cha Nnoongo
kwa ndela ja Uhuke jwakwe.

3

Liengo lya Paulo ku bandu banga Akayahudi

1 Magambu gwa genia, ne
Paulo, nandabigwe magambu
ga kummegele Kilisto Yesu na
gambu gukuntangachi mangweto
mabandu manga Akayahudi.
2 Kweli nnyoininge kutenda
Nnoongo, kwa gwambone
gwakwe, ngangamuya liengo
lende nilikamule kwa magambu
ginu. 3 Nnoongo anhekulile ilebe
yakwe eikiite. Andi pandumbwi
kuandika kachoko, 4 namangweto
andanchomangite malobe gango
mammanya panamanya chili
jenie ja Kilisto. 5 Lolo bandu
bamanyije chili jenie, nambu
ngoe Nnoongo bapi kumanya
achandundame na akalondoli
bakwe bachwapi kwa ndela ju
Uhuke. 6 Chili jene nga jenje, ku
ndela ja Nhwalo Gwambone gwa
Yesu bandu banga Akayahudi ba-
patanga lipungu lyabe pamwe na
Akayahudi kuboke mukindimba
cha Nnoongo, angweto uyo
ipagwa ya mmele ugwago, na
angweto uyo babi mulilagano
ulyale lyalagila Nnoongo ku ndela
ja Kilisto Yesu.

7 Nenga mekigwe kube na-
pakachi ba Nhwalo Gwambone
gwa Yesu Kilisto kwa gwambone
gwannyika gwambi Nnoongo
ku uwecho gwakwe nkolongwa.
8 Nenga nachokochoko kupeta
bandu ba Nnoongo boa, ata
yene Nnoongo ambi gwambone
gwakwe, kupala nantangachi-
lange bandu banga Akayahudi
kindimba cha Kilisto changape-
meka, 9 kabe namulikilange
bandu boa balole kupala kwa
Nnoongo kukukiite putendigwa.
Nnoongo ngaojwabi mpangani
jwa ilebe yoa ngaiya chili jenje
tango lolo, 10 kupala ngoe ku-
pete bandu boa abunhwamini
Kilisto, Nnoongo mabatenda
akakolongwa na akatawala kum-
bengu bamanye kinala chakwe
pikibonekana kundela nduu.
11 Nnoongo atenda nhwalo gwe-
nio tela na apapangite pangapela
genia atenda ku ndela ja Yesu
Kilisto Nngwana gwito. 12 Ku
kulondana na Kilisto na kun-
hwamini jwombe twenga tuotwi
kunnyendele Nnoongo kongo tubi
ndii panga mbwele. 13 Kuyene,
nanyopanga makatopoka mwo-
joje magambu gu kupotekigwa
kwango kwa magambu ginu,
genia gabi kwa magambu gi
kibumo chinu.

Mapalano ga Kilisto

14 Kwa magambu genia, naki-
likitila majugwa Awawa, 15 jwabi
kindumbutumbu chi ingolo
yoa pannema na kumbengu.
16 Nannyopa Nnoongo, kibumo
chakwe pikibi chukuomongwa,
ampegange uwecho ku Uhuke
jwakwe, nnimbange mumyojo
jinu, 17 Kilisto atame mumyojo
jinu ku imani. Nanng'ongale
mmegange ni mikega ni ki-
jemo mulipalano lya Nnoongo,
18 kupala mabandu ba Nnoongo
mmoa mmanyange mapalano ga
Kilisto pagajoanika na mapana nu
kutandamala, nu kola nu kuny-
olika. 19 Elo, milimanye lipalano
likolongwa lya Kilisto elipeta
malango goa, na mangweto
mantwelela kindimba tegatega ku
ndela yoa andi pabi Nnoongo.

20 Nnoongo kwa makakala
gakwe agakamu maengo nkati
jito baotwile kutenda minhalo
nduu muno kupeta agutujopa
andaje kuwacha. 21 Kibe kibumo
ku Nnoongo ku bandu boa
gambu ga kukikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto na Kilisto

Yesu mwene ku ingobu yoa,
machoba goa pangapela! Unhyo.

4

Kulondana mumele gwa Kilisto

1 Ne nambi napungwa kwa
kabegelela Angwana, nanny-
opanga ntamange tela andi
pankemigwe na Nnoongo ntame.
2 Mmaganga mabandu ba
kunyenyepa, nuu na kuim-
balila. Kuimbililana mmene
makangweto kwa mapalano.
3 Nkachanange kugoya kulondana
kwinu okuletigwa nu Uhuke
jwa Nnoongo kundela ja tengela
ejijimmeka mme pamwe. 4 Kubi
na mmele gumwe gwa Kilisto
nu Uhuke jwa Chwapi, jumwe,
anda yene libi lihyobalelo limwe
lyankemi Nnoongo. 5 Kubi na
Angwana bamwe, imani jimwe
nu ubaticho gumwe, 6 kubi
na Nnoongo jumwe benia nga
Awawa ba boa abunhwamini
Kilisto, benia bakamwa maengo
ku bandu boa, na babi umyojo ja
bandu boa.
7 Kila mundu kati jito apatite
hupo kuboka Nnoongo tela ni
kipemo chatupi Kilisto. 8 Anda
pagalenga Majandiko,

"Apajenda kumbengu kunani
muno,
ngabalongalea pukongolou
nnongi ja bandu andi
bandu abapukaligwa
mateka kungondo kulaya
baotwile,
ngapanga hupo kubandu."

9 Apilengigwa, "Ngajenda ku-
nani," ibi na mana nike? Mana
gakwe yene, pukutumbula ngaika
mpaka pae ja nnema. 10 Jwenio
ojwauluka pannema pano nga
ojwajenda kunani ku mbengu
yoa kupala autwelea nnema.
11 Nga ojwabapa bandu hupo,
bange ngababeka babe achan-
dundame, bange akalondoli,
bange babe akatangacha Nhwalo
Gwambone, bange akachungi na
akaboli ba bandu abunhwamini
Kilisto. 12 Atenda yene kupala
bapanganiki bandu ba Nnoongo
gambu ga liengo likummele
Kilisto kupala kuchenga mmele
gwa Kilisto, 13 kuyene tuboa tuba
pamwe kile chimwe ku imani nu
kummanya Mwana jwa Nnoongo
penia tuba tukomile nu kuika
kulenganila andi pabi Kilisto
mwene. 14 Tubeje kabe andi
ingota, nu kutoligwa na mawimbi
nu kugoloigwa na kila aina ju up-
epo gwa maboulo agaletigwa na
bandu buwangi kupala baoyange
bange kukalamuka. 15 Anda
tulengaline ukweli ku mwojo
gwa mapalano matujendekea
komala mukila kilebe kunhwiki
Kilisto ojwabi mutwe. 16 Mu
ulongoi gwakwe, ipagwa yoa ya
mmele ikamulana pamwe, na
mmele gwoa uhyobele ipagwa
yakwe. Penia kila kipagwa
kikamwa liengo lyakwe telatela,
mmele gwoa kola nu kukichenga
mumapalano.

Bwomi nhyono mu Kilisto

17 Kwa liina lya Angwana,
nankelebuya, makatamangaje
kabele andi bandu bangummanya
Nnoongo, ababi na mawacho
gukutokamala, 18 bandu benia
malango gabe gabi mulubendu.
Babi kutaali na bwomi gwapanga
Nnoongo magambu bummanyije
Nnoongo magabu gukutokamala
kwabe kukubi nkati jabe ni mitau
jabe. 19 Bakwetije oni, ngibikibeka
mungongola mbaja, angweto
kutenda kila ile ya oni panga
kotoka.
20 Nambu mangwetumwe
mikibolangitije yene kunhwalo
gwa Kilisto. 21 Ngi kipola
kutenda ngannyoanga chwapi
jakwe, makiba akinapunji bakwe
ngammoligwa kweli ejibi mu
Yesu. 22 Mmoligwe kuula majendo

ginu mabaja ga kalakala andi
mundu paula ngobo, kuula
umundu gwinu gwa lolo ogual-
abigwe na tama yakwe yuwangi.
23 Mwojo gwinu na malango
ginu gagalambuke kube mayono.
24 Nkwindange umundu nhy-
ono ogupanganigwe ogubi andi
Nnoongo, ogukilaya mukitamo
cha kweli, nu kutenda gapala
Nnoongo na chwapi.
25 Ku yene, muleke uwangi.
Kila mundu apaligwa kunnenge
nnyakwe kweli, magambu kila
mundu kati jito ngi kipagwa
cha mmele gwa Kilisto. 26 Anda
nchimwangite, makajeketeje
lilaka linu lyannyambuki kutenda
malemwa, wala makatamaje ni
lilaka lyoele tipi. 27 Makampeje
Mmaja lilanga. 28 Ojwakiba
akajiba, akajibaje kabele, nambu
akamu maengo gambone kwa
maboko gakwe, abe ni kilebe
chu kumpe mundu nhwo-
cho. 29 Malobe gangambone
gakajoanikaje ngu katijinu,
machoba goa malobe ginu
gabe gambone nu gukujangata
kabeka bange chwapi, kupala
baalalange mwojo abannyoanga.
30 Mukunhwechuyaje Uhuke jwa
Chwapi jwa Nnoongo, gambu
jwenio ngi kiingi cha Nnoongo
ilaya kutenda lichoba lya Nnoogo
elyaika kombola bandu bakwe
mankomboligwa. 31 Kubinia
mwojo nu kuchimwa ni lilaka na
manjega na matukano. Nnekange
kila ubaja! 32 Mmegange na
mwojo gwa mbone na bina
ukolelana kia, kila mundu an-
nekekee nnyakwe andi Nnoongo
apannekiinge mangweto kwa
ndela ja Kilisto.

5

Kutama mulumuli

1 Kuyene mannyigange
Nnoongo, magambu mangweto
ngi ingota yakwe yaipala.
2 Lipalano lilongalea bwomi
gwinu andi Kilisto apatupaile,
kwa magambu gito ngapanga
bwomi gwakwe andi lilumbo
lina kunungila na elilinhwalali
Nnoongo. 3 Ku yene mangweto
nga mabandu ba Nnoongo,
ngongola, uwenje gwagwoa gola
andaje tama mbaja yakajoanikaje
kwinu. 4 Kabe malobe ga oni na
gu upuchi andaje mitau, genia
goa gapaligwije kwinu, malobe
gu kunnumba Nnoongo nga
agapaligwa. 5 Mmanyanga kipola
kutenda nngongola jwajwoa an-
daje nchapu andaje tama mbaja,
tama mbaja tela nu kugongale
inyago, andaje mundu jwajwoa
jwa aina jenie ajambulije chachoa
mu kingwana cha Kilisto na cha
Nnoongo.
6 Makajeketeje ukoloigwa na
mundu kwa malobe gupuuchi,
kwa magambu ga ilebe andi yenie
Nnoongo mabahukumula bandu
boa bangannyali. 7 Mikikilondaje
pamwe na angweto ku kilebe
chochoa. 8 Kalakala mangweto
makibanga pulubendu, nambu
ngoe mangweto mmi mu lu-
muli kukulondana na Angwana.
Kuyene ntamanga andi bandu
ababi mulumuli, 9 magambu
lumuli luleta kutenda ilebe yoa
yambone, yapala Nnoongo nu
kulonge kweli. 10 Mikibolange
kumanya agabapala Angwana.
11 Makakamuje ganga mbone
andi agatendigwa na bandu bu-
mulubendu, nambu mabekange
bandu benia pulumuli. 12 Ilebe
yabatendanga angweto kwa chili
oni kulandulila. 13 Nambu
ilebe eitendigwa mu lumuli,
kubonekana, 14 gambu lumuli
lubeka kibonekane kila kilebe.
Gambu Majandiko galenga,
“Nnyimuke mwenga manng'ochile,
nhyoke kuboka kwa abawile,
Kilisto mammulikila.”

15 Mmaganga maha panta-
manga. Makatamangaje andi
makajinga, nambu andi bina
malango. 16 Ntumianga gwicho
kila lilanga lyampatanga maga-
mbu machoba ganga gambonije.
17 Makabegangaje makajinga,
nambu mmanyange gabapala
Angwana. 18 Nkoto kulobela divai
gambu jenie jipakunhwalabia,
nambu ntweleigwe Uhuke jwa
Nnoongo. 19 Nnongelange malobe
ga zabuli, minhambo ja kalumba
ana Nnoongo ni minhambo ju
kugongalela. Majembelange
Angwana minhambo jakalumba
mumyojo jinu. 20 Malumbe ana
Nnoongo Awawa machoba goa
kwa magambu ga ilebe yoa,
kwa liina lya Angwana bito Yesu
Kilisto.

Akikege na akinalome

21 Kila mundu annyali nnyakwe
kwa magambu ga kunnyali
Kilisto.
22 Akikege bajali akangwana-
mundu anda kajali Angwana.
23 Magambu analome nga mutwe
gwa aanamundu andi Kilisto pabi
mutwe gwa kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto mwene na
jwenio Nkomboi ku bandu abun-
hwamini, yani mmele gwakwe.
24 Andi yene kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto pabannyali
Kilisto, uhyo na akikege bajali
akangwanamundu mu ilebe yoa.
25 Namakinalome, mapalange
akaanabinu andi Kilisto apaba-
palanga bandu abunhwamini,
ngakipanga bwomi gwakwe ube
lilumbo kwa magambu gabe.
26 Atenda yene kupala babeke
chwapi bandu abunhwamini
nnongi ja Nnoongo, kwa kajeleya
ku lilobe lyakwe elibi andi mache.
27 Atela yene kupala akibeke
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto kibe china kualala muno,
kikuta cha bandu chwapi changa
malemwa, changa malelalela
andaje mangwinyali andaje cho-
choa andi chenie. 28 Akinalome
bapaligwa kapalanga akaana-
mundu andi mmele gwabe.
Mundu jwabapala aanamundu
akipala mwene. 29 Abije
mundu jwajoa ojwauchimwa
mmele gwakwe, nambu kupe
chakulya nu kukwindia. Andi
Kilisto apababegela bandu abun-
hwamini, 30 magambu twenga
ngi ipagwa ya mmele gwakwe.
31 “Kwa magambu genia, analome
mabaleka awawamundu na
amamamundu nu kulondana
na aanamundu, na abele be-
nia biba andi mundu jumwe.”
32 Ubi ukweli nkolongwa ogukiite gwa malobe ganga genia
Nnoongo anhekulile ne, panole
nenga kunhwalo gwa Kilisto ni
kikuta cha bandu abunhwamini.
33 Kwinu mangweto ipaligwa uyo,
analome bapale aanamundu andi
pibikipala bene na akege ipaligwa
bajali angwanamundu.

6

Ingota na achikibelei babe

1 Makinangota magambu
maamini Angwana majoe
awabinu na amabinu, mag-
ambu chenie kile chambone.
2 Mumajandiko ga Chwapi jibi
amuli ejilenga, “Majoe awabinu
na amamabinu,” jenie nga amuli
jukutumbula ejikweti malagilo,
3 “Mme na bwomi na ntame
kwa yaaka ndu pannema.”
4 Machikibelei mikutumbuje
nnomo ingota inu nambu milela
nu kuikelebuya nu kuibola ndela
yabapala Angwana.

Akabanda na akakolongwa babe

5 Mangweto makabanda, majali
akangwana binu padunia pano
kukupwelela nu kulendema, nten-
danga yene kukuala mwojo andi
kummegele Kilisto. 6 Ntendanga
yene ngati pabannoleke tuje

kupala bammonange mambone,
nambu mmegelelange kwa mwojo
gwinu andi papala Nnoongo
magambu mangwetumwe maka-
pakachi ba Kilisto. 7 Ntendanga
maengo ginu andi makabanda
kongo mmi lachi, andi mabegele
Angwana ngiti gambu ga ban-
duje. 8 Nkombakela kutenda
kila mundu ojwakamu gambone,
abe mmanda andaje agabwa,
mapokela hupo yakwe kuboka
kwa Angwana. 9 Mangweto
mammegaligwa, matendelanga
uyo akabanda binu, nkoto kajo-
goyanga. Nkombakela kutenda
mangweto mmi andi angweto,
Angwana binu ubo bukumbengu,
benia kubagwaje.

Ngondo yu uhuke

10 Kabe, nampalanga nnim-
bange mukulondana na Angwana
na kukujangatigwa kwa
makakala gabe makolongwa.
11 Nkwindange ilebe yukuputani
ngondo eyampe Nnoongo kupala
makajonjigwaje mumitambo ja
Mmaja. 12 Gambu kujomana
kwito ngiti na banduje nambu
tuputana na matyala gi michepela
kunani kamaunde bina utawala
na akangwana bina makakala
abatawala dunia ju lubendu.
13 Magambu gwa genia nkwin-
dange ilebe yampe Nnoongo
yukuputani ngondo. Kupala
lichoba lyubaja pilipakuika penia
mpakulimbanga kujingiligwa na
akangondwa kuboka pu kuputana
mpaka kujomola penia nhwoto
kujema ndii.

14 Nnyemanga ndii, kweli jibe
andi luunga mikibumo chinu, nu
kutenda gapala Nnoongo andi
kuibalaki kitibi, 15 chuna chu
kutangacha Nhwalo Gwambone
gwa tengela ibe andi ilatu
mumakongono ginu. 16 Kupeta
genia, imani jiba machoba
goa andi ngao mukuboku jinu,
junhwotoye kujiimia michale jina
mwoto ja Mmaja. 17 Mpokelange
ukoli andi kopia jinu ja choma,
lilobe lya Nnoongo andi upanga
ogwampe Uhuke jwa Nnoongo.
18 Nng'ongalelanga machoba goa,
mannyopanga Nnoongo annyan-
gate. Nng'ongalelange machoba
goa andi Uhuke jwa Nnoongo
pannongalea. Nkelukianga
panga totakela makagongalela
ku Nnoongo kwa magambu
ga bandu ba Nnoongo boa.
19 Uyo unyopelanga nanenga
kupala apanongela Nnoongo
ambe chukulongela, nhoto
kalenge bandu chili ju Nhwalo
Gwambone gwa Yesu panga
jogopa. 20 Nenga natangachi
bu Nhwalo Gwambone gono
iganukube ngoe mbi mukipungo.
Nnyopange, kupala nakabe na
bwogaje kutangacha andi pi-
paligwe.

Kupata abali kukujomolela

21 Tukiko, nnongo gwito
ojutumpala na mpakachi
ojwaaminike mukulondana na
Angwana, annengela ile yango
yoa kupala mmanyange changa-
mula. 22 Nankinga kwinu an-
nenge ilebe ito kupala annimbie
mwojo.

23 Nannumbilanga makalongo
tengela, lipalano na imani kuboka
ku Nnoongo Awawa nu kuboka ku
Nngwana Yesu Kilisto. 24 Mmoa
nannumbilanga gwambone gwa
Nnoongo ube kwa bandu ababa-
pala Angwana bito ana Yesu
Kilisto kwa mapalano gangapela
nannumbilanga gwambone gwa
Nnoongo na mapalano ga ma-
choba goa.

Balua ja Paulo kwa Akafilipi Kilongoi

Paulo ngabaandakila balua kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kati ja chaka cha 61 pakiba mukipungo, kuboka pukuwe Kilisto (Lipungu lya 1:13), iwechakine ku Loma. Balua ngijiandakigwa kukikuta cha bandu abunhwamini kilisto bikikilambo chuku Filipi. Tuotwi kikibola majingi kuboke mukitabu chi itendwa. Filipi ikiba kilambo kikolongwa cha nkoa gwa Makedonia. Uyo likiba likanicha likutumbula elichengigwa Kamakedonia. Paulo na Sila ngabatumbu kuchenga likanicha pamwe na iganukube bakiba mukipungo kilo jenie kingobu chabakiba penia (Itendwa 16).

Paulo akiba ni minhalo nduu jikuandika balua jenje. Ngabeka ilandanakio ya kalumba bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa hupo yabampelekela pabajoa abi mukipungo (Lipungu lya 4:10-19). Ngababeka tengela angweto pakiba mukipungo nu kulenga malemwa gabe Timoteo na Epafaladito kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:19-30) yene bapaligwa kapokela angweto na kajoa akiilongoi babe.

Agabi mukitabu

- Paulo aandike balua jakwe kukutumbu kapata kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi (Lipungu lya 1:1-2).
- Kabe balengi ilebe eimpitile ni minhalo jakweti (Lipungu lya 1:3-2:30).
- Kabe apangite ndela ejipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-4:9).
- Paulo ajomole kwa kalumba bandu abunhwamini Kilisto buku Filipi kwa hupo yabe nu kinga yalamu yakwe (Lipungu lya 4:10-23).

1 Nenga Paulo pamwe na Timoteo, takabanda ba Kilisto
Yesu, tunhwandikilanga mang-
weto mabandu ba Nnoongo
mantama Kufilipi mannondine
na Kilisto Yesu pamwe na
makiilongoi na makajangati
abajangata akiilongoi kalongele
bandu abunhwamini Kilisto.
2 Tunnumbilanga mpate upeele
na tengela kuboka ka Awawa ana
Nnoongo na Angwana bito ana
Yesu Kilisto.

Paulo bajope bandu abunhwamini Kilisto bu Kufilipi

3 Nalumba ana Nnoongo bango
kila kingobu panankombake-
langa, 4 na kila panannyopelanga
mmoa nannyopelanga kukuala
mojo, 5 magambu nnondine na
nenga muliengo likutangacha
Nhwalo Gwambone kuboke
lichoba likutumbula kuiki lele.
6 Yene ne manyi kube Nnoongo
ojwalitumbula liengo lyambone
lende nkati jinu, malibeka lijen-
dekeye mpaka lilenganile lichoba
likubuja kabena Kilisto Yesu.
7 Iyalile nenga kunkombakelanga
yene, gambu mmi umojo gwango.
Magambu mangweto mmoa
mikilondite pamwe na nenga
mulilanga lya Nnoongo kulen-
dela nu kuchalakicha Nhwalo
Gwambone, ngoe pandabigwe na
kalakala panakiba nangatabigwa.
8 Nnoongo nchaili jwango, amanyi
kutenda nengite kweli pang-
wajalila kutenda, kukupalana
ukwako kukuboke kwa Yesu
Kilisto, mbi na chuna muno
kummonanga.
9 Nannyopa Nnoongo kutenda
kupalana kwinu kujendekeye
muno na muno pamwe na
kumanya kwa kweli na malango

goa, 10 kupala nhwotolange
kupambula kilebe chikibi chwapi.
Penia nga pampakube chwapi
panga lugambo lwalwoa lichoba
likubuja Kilisto. 11 Mubwomi
gwinu gatwele majendo gambone
agapala Nnoongo, kuboka ku Yesu
Kilisto, gambu gwa kibumo nu
kunnumbalila Nnoongo.

Kutama kukummegele Kilisto

12 Makalongo bango mbala
umanyange kutenda ilebe eim-
bitile imbitila kupala Nhwalo
Gwambone ujendekeye kutan-
gachigwa. 13 Magambu gwa
genia, akalendei boa ba nyumba
ji kingwana, pamwe na bange
boa ba pamba bamanyi kube
ndabigwe kwa magambu nenga
nammegele Kilisto. 14 Nu
kukutabigwa kwango kwatei
akalongo ajingi bahyobale muno
Angwana, nu kube na mwojo
gukachana kutangacha lilobe lya
Nnoongo panga jogopa.

15 Kweli, bange bandu ban-
tangacha Kilisto kwa bwiu na
nnomo, nambu bange bantan-
gacha Kilisto kwa mawacho
gambone. 16 Benia batendanga
yene kulipalano, bamanyi kube
Nnoongo ambi liengo lende
kuulende Nhwalo Gwambone.
17 Bange bala bantangacha Kilisto
kukikitondabea ngiti kwa mojo
gwa mboneje, bakitanga kutenda
kabi banyonjakie kupotekigwa
kwango mukutabigwa.

18 Nambu genia goa kwan-
gone kileje! Ne aala mwojo
bandu pabatangacha Nhwalo
gwa Kilisto kwa kila ndela,
ibe kwa mwojo gwa mbone
andaje kwa mwojo gwanga
mbone. Ne manyendekea kuala
mwojo. 19 Gambu manyi kube
kukugongalela kwinu nu kuku-
jangatigwa okuboke ku Kuhuke
jwa Yesu Kilisto, manyogoligwa.
20 Chuna chango kikolongwa nu
kuyobalela kwango, kutenda ati
ikabi bole ngolaje oni, nambu
mbala nimbe mwojo machoba goa
muno ngoe, kupala Kilisto akoli-
igwe mukulama kwango anda
mbi nammomi andaje nhwile.
21 Magambu kwangune kulama
nga kummegele Kilisto, kuwe nga
nyonjakea. 22 Anda nyendaki
kulama mangamula liengo lina
nyonjakea ndu, lele, manyije
njagula nike! 23 Nhutigwa na
mabena gano. Mbi kupala
kuuleka bwomi gongo, nakatame
pamwe na Kilisto, chenje kile
chambone muno, 24 nambu ngi
kilebe chambone muno kwinu
anda nyendakie kulama. 25 Ne
manyi kweli kutenda manama,
na manyendekea kutama na
mangweto, kupala kunnyangata
muimani inu nu kuala mwojo
kwinu kujendekeye, 26 kupala
pambakube pamwe na mangweto
kabele mamma ni kile chuku-
lokeloke kwa agatei Kilisto Yesu
kupete ne.

27 Nambu, kilebe chambone nga
chenje machoba goa majendo
ginu gaba andi pipaligwa mu
Nhwalo Gwambone gwa Kilisto,
kupala anda nhike kachinu
andaje njipwile, nyoe maka-
jema ndii kumwojo gumwe
na mputana ngondo kum-
wojo gumwe magambu ga
imani ja Nhwalo Gwambone.
28 Makajogopangaje akangondwa
binu, nambu mmegange ndii
kingobu choa na yenie ipaku-
manyikana kutenda angweto
nga ababakuoba, na mang-
weto mpakomboligwa, gambu
ilebe yenie iboke ku Nnoongo.
29 Gambu mangweto mpatangite
lilanga li kummegelela Kilisto,
ngiti kunhwamini tuje, nambu
nu kupotekigwa kwa magambu
gakwe. 30 Ngoe mikilondite
pamwe na nenga mungondo
kujomani Nhwalo Gwambone.

Ngondo ujaje ejiummonangita
nakaputana kalakala na mpaka
ngoe mbi tango mungondo andi
pannyoanga.

2

Kunyenyepa nu ukolongwa gwa Kilisto

1 Bo, bwomi gwinu ku Kilisto
kubi kumpe makakala? Bo,
mapalano gakwe gabi kumpem-
beleanga? Bo, mikilonditeje
ni Kihuke jwa Chwapi nu
kubonelana kia nukokelekeana?
2 Nnenganakiange kuala mwojo
kwango kukube niliwacho
limwe ni lipalano limwe na
mwojo gumwe kuwacha kumwe.
3 Makatendangaje kile chochoa
kukupetana andaje kukulokaloka
jagi, nnyenyepane mangweto
kwa mangweto, kila mundu
ammone nnyakwe jwambone
kumpeta mwene. 4 Pakabeje
na mundu ojwapalapala ilebe
yaipala mwene tu nambu uyo
apalepale ilebe ibapala ajabe.
5 Mma na mwojo ugwago andi
gwa Kilisto Yesu.

6 Jwenio pabile akiba Nnoongo,
nambu aloije kube tela
na Nnoongo ngi kile chu
kuonenela.

7 Nambu kukupala kwakwe
mwene, ngaileka yoa yak-
weti, ngabe andi mmanda
pabile. Ngabelekwa
mundu, andi bange bandu.

8 Nganyenyepa nu kujali mpaka
kuwe, nu kuwe panchalaba.

9 Magambu gwa genia Nnoongo
ngantondabeya kunani
muno, ngampe liina elibi
likolongwa kupeta maina
goa,

10 kupala ku liina lya Yesu,
ipanganigwe yoa ya kum-
bengu na padunia nu
kumambi inkilakitila ma-
jugwa nnongi jakwe,

11 na kila lulimi lulenga kutenda
Yesu Kilisto nga Nngwana,
kukibumo cha Awawa ana
Nnoongo.

Kube andi lumuli padunia

12 Makaganja bango man-
ampala, panakiba pamwe na
mangweto ngunyoa machoba
goa, ngoe nga pipaligwa muno
kwinu mangweto kunnyoa pambi
kutali. Kwa mbwele nu ku-
lendema nnayange itendwa inu
kube nkombaligwe, 13 magambu
Nnoongo nga ojwakamu maengo
nkati jinu kingobu choa nu
kumpeganga mwojo gu kupala nu
uwecho gu kutenda ilebe yaipala
mwene.
14 Ntendange kila kilebe
panga kokaleka andaje kutauka,
15 kupala mme ingota ya kweli
ya Nnoongo mabandu mam-
bone, banga malemwa, andi
abatamanga mudunia mbaja na
bandu abaobite. Mmonekane
kati jabe andi ndondwa ping'ala
kunani, 16 kongo nkamulinge
maha nhwalo gwago gwa bwomi.
Anda ntei yene ne mbakube ni
kilebe chukulokaloka magambu
ginu mu lichoba likubuja Kilisto,
magambu maibonekana kipola
kube ukachana kwango na liengo
lyango liobite jagije.
17 Ata ikabi bwomi gwango
umiminigwe kube andi lilumbo
pamwe ni liengo linu likuaminika
elibi lilumbo nnongi ja Nnoongo,
ne manhalala mwojo muku-
londana pamwe na mang-
weto mmoa. 18 Namangweto
uyo nhwalalange mwojo kabe
nhwalalange mwojo pamwe na
nenga.

Timoteo na Epafaladito

19 Enoeno cheno mbemele
anda Angwana ana Yesu bapaile
mbakunkinga Timoteo kwinu
machoba uganga, mbala mbe na
mwojo kukujoa ile ya kwenio.
20 Ngwetije mundu jonge andi

jwombe ojwanhwagabala muno.
21 Magambu bandu bange baaga-
bala ilebe yabe bene tu kubegeleje
ilebe ya Yesu Kilisto. 22 Mangweto
mmoa mmanyi Timoteo pabe-
galile pamwe na nenga, magambu
gwa Nhwalo Gwambone andi
mwana na awamundu. 23 Kuyenie
nhyobale kunkinga kwinu ma-
choba uganga pambakumanya
ile pipakumbitila. 24 Ne naamini
Angwana kutenda namwene
ambanhika chokwe kwenio.
25 Nola chwapi kummuya kwinu
Epafolodito nnongo gwango na
mpakachi nnyango kukuputani
Nhwalo Gwambone pamwe na
nenga uyo jwenio nga ndundame
jwinu ojumunneta anyangate.
26 Abi na chuna muno chukummo-
nanga mmoa, kabe atekuechuka
muno gambu makajoa atenda
kubinia. 27 Elo, akiba ntamwe
papipi nukuwe. Nambu Nnoongo
ngammone kia, ammonela kia
jwombe jika jakweje, nambu na
nenga uyo kupala nakaechuka
munoje. 28 Yene, mbai muno
kunkinga kwinu, kupala pam-
pakummona nhwala mwojo
kabena, nukuechuka kwango
kuboke. 29 Mampokelange
kukuala mwojo andi nnongo ka
Angwana. Maagabale bandu
andi jwenio, 30 gambu jwombe
akiba papipi nukuwe magambu
gwa liengo lya Kilisto, ngaubeka
mukioya bwomi gwakwe kupala
anyangate pamachipulanga kun-
yangata.

3

Tubonekane tambone nnongi ja Nnoongo

1 Kuboka penia, makolongo
bango, nhwalalange mwojo
mukulondana na Angwana.
Mbi kutotakelaje kubujila gaga
agandumbwi kuandika, gambu
gapannyangatanga kummeka
maha. 2 Mmaganga maha
na bandu abatenda mabaja,
benia nga andi imbwa, bandu
abakwajali kuinigwa. 3 Twenga
nga tabandu tatuinigwe kweli,
angwetoje, gambu twenga
tanng'ongalela Nnoongo kundela
ja Kihuke jwakwe, nukulokelokela
kukulondana na Kilisto Yesu.
Twe kihyobaleje ilebe yammele.
4 Nenga namwene kabi nhotwi
kihyobale ilebe yenie, anda abi
mundu jonge jwaotwi kihyobalela
ilebe yenie, jwenio kumbetaje
nenga, 5 nenga ngainigwa lichoba
lya nane, nenga namundu ba
Kuisilaeli, kabila ja Benjamini,
Naebulania pyuu. Nhwalo gwa
kugaagabala malagilo ga Musa
gapata ku Nnoongo nenga nakiba
Nafalisayo, 6 nenga ngangachana
muno mpaka nginiipoteka ikuta
einhwamine Kilisto. Ku nhwalo
gukubonekana nambone nnongi
ja Nnoongo nu kamu malag-
ilo, nenga nakibaje nililemwa.
7 Nambu kwa magambu gwa
Kilisto goa aganagabona gam-
bone, ngoche nagabona kileje.
8 Kabe genia tuje, goa nagabona
kileje, magambu gi kilebe kiko-
longwa muno chukummanya
Kilisto Yesu Nngwana jwango.
Magambu gwa jwenio nekile
kutali kila kilebe, nola genia goa
andi mai, kupala nampate Kilisto,
9 monekane nondine nakwe
tegatega. Nenga mbaije kabe
kubonekana nambone nnongi
ja Nnoongo kukuagaba malag-
ilo nambu mbaije monekane
nambone kukunhwamini Kilisto,
gwambone uboka ku Nnoongo
kupete imani. 10 Chambala,
kummanya Kilisto na makakala
gu kuyoigwa kwakwe, mbala
mbotekigwe pamwe na jwenio nu
kulandana nakwe mukiu chakwe,
11 kongo nane nakahyobalela
mahyoigwa.

Mutuki kumbaligwa kuika

12 Ngiti nenga inke andaje
nimbite ije. Nambu mbi naka-
jendekea kachana mbate upo jaje,
gambu kupete Yesu Kilisto mwene
ngambata nenga. 13 Makalongo
bango, ne mbemelije kutenda
mbatite upo jenie, nambu
ngamwa kile chimwe tu, nagal-
ibalila gu unyuma na kagaagabala
ga nnongi. 14 Mutaki kumbaligwa
kuika, kupala mbokele upo ya
bwomi gwa machoba goa, upo
yangemi Nnoongo kupete Yesu
Kilisto. 15 Twe tuboa tatukomile
mubwomi gwito gu kulondana na
Kilisto tupaligwa kagawachi ugo.
Nambu anda bandu bange kati
jinu baachanga gange, Nnoongo
mannayanga kipola kile chenie.
16 Ati ikabibole tujendeke nnongi
ku ndela ujaje ejitukengima
kalakala mpaka ngoe.

17 Makalongo bango, nkenga-
mange kulandanikia kwango.
Mma maha na angweto
abakengama majendo ga
bandu agabagabona kwito.
18 Nannengilinge kilebe chenje
pajingi, ngoe muji kabele kwa
manjochi, bandu ajingi bata-
manga andi akangondwa ba
lilobe lya Kilisto kukuwe kwakwe
panchalaba. 19 Angweto bajo-
molela kumwoto, gambu nnoongo
jwabe tama yabe ya mmele,
kibumo chabe kibi muitendwa
yabe ya oni, bawachilanga ilebe
ya padunia tu. 20 Nambu twenga
tubandu bukumbengu nu tulende
kwa chuna muno Nkomboi aike
kuboke kumbengu, Nngwana
Yesu Kilisto. 21 Jwombe maji-
galambuya mibele jito ejibola nu
kujibeka jibe andi mmele gwakwe
gu kibumo, kwa makakala agaoto
kuibeka ilebe yoa mukinala
chakwe.

4

Malobe gukulimbia mwojo

1 Kuyenie, makalongo bango,
manampalanga, mbi na chuna
muno kummonanga, mangweto
mammi kualali mwojo kwango
nu luchengo lwango, nnyemange
ndii mukulondana na Angwana,
mangweto manampalanga.

2 Chonde nannyopanga Eudia
na Sunitike, nchikachane andi
makalongo mukulondana na
Angwana. 3 Namwe malongo
bango mina kuaminika, nanny-
opa majangate akina mama benia,
magambu angweto bakachaninge
kamu liengo likutangacha Nhwalo
Gwambone pamwe na nenga na
Kelemesi na akakamu maengo
akajango boa abaandikigwe
maina gabe mukitabu cha bwomi.

4 Machoba goa nhwalalange
mwojo kukulondana kwinu
na Angwana. Nonge kabele,
nhwalalange mwojo!

5 Nuu jinu jimanyikane na
bandu boa. Angwana ambabaika.
6 Mikikichumbuyaje ku kilebe
chochoa, nambu kukila kilebe
munnyopange Nnoongo gampala,
nu kunnumba. 7 Na tengela
ja Nnoongo ejipeta malango ga
bandu boa jipakujilendela myojo
na malango ginu, mukulondana
na Kilisto Yesu.

8 Kuboka penia, makalongo
bango, ntendange ilebe yambone
eilumbaligwa, ilebe ya kweli na
ilebe eibi yambone nnongi ja
Nnoongo na ilebe ya chwapi
na ilebe yukualala na ilebe
ina ichima. 9 Nnenganikiange
agamikibolite nu kupokela
kuboka kwango, goa agamajoine
nakagabona kwangone. Na
Nnoongo jwabatenda bandu kube
na tengela apakube pamwe na
mangweto.

Paulo balumba Akafilipi kwa hupo

10 Nhali mwojo muno mukulon-
dana kwango na Angwana mag-
ambu ungombakalinge kabena.
Kweli mmi kungombakela ma-
choba goa, nambu mpatangiteje
napachi jukulaya mmi kungom-
bakela. 11 Nonge genia ngiti
mbate kilebeje, gambu nikibolite
kujeketela kube ni ilebe eingweti
ati ikabi ichokutu. 12 Manyi
ibibo panga kola ilebe nu kola
ilebe nduu. Nikiyobaliki nu ku-
jeketela kube muali jojoa, anda
mbi nyukwite andaje mbe na
njala, mbe nikipato andaje nao-
cho. 13 Nhotwi kutenda ilebe yoa
kupete Kilisto jwambe makakala.
14 Nambu mangweto ntei kilebe
chambone kunyangata nenga
mukulaga kwango. 15 Mangweto
Makafilipi mmanyi mmene kube
panatumbula kutangacha Nhwalo
Gwambone panaboka Makedo-
nia, kikibaje kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto abanyan-
gite maengo gu kupokela nu
kupanga nambu mangwetomwe
tu. 16 Gambu ata panakiba
Kusesalonike ngunetelanga ilebe,
kabe pajingi. 17 Ngiti nenga mbala
kupoke upoje, nambu mbala kum-
mona nnyonjakiigwe gambone
goa gankamulinge. 18 Ne, mbokile
ilebe yoa eyumbile, kabe nduu
telaje na eimbalita. Ngoe ngweti
kila kilebe magambu Epafolodito
tayali ambile hupo eiboka kwinu.
Hupo yenje nga andi lilumbo lina
kunungila, lilumbo elijeketeligwa
nu kunhwalila Nnoongo. 19 Na
Nnoongo jwango jwakweti ilebe
nduu muno mantwelekea yoa ku
kibumo chakwe tela na pampala
kuwecho gwakwe nkolongwa
kundela ja Kilisto Yesu. 20 Kibumo
kibe na Nnoongo Awawa bito,
machoba goa pangapela. Unhyo.

Kupatana abali kukujomolela

21 Umbatilange abali bandu
ba Nnoongo boa abanhwamine
Kilisto Yesu. Akalongo ababi
pamwe na nenga pamba bam-
patanga abali. 22 Bandu ba
Nnoongo boa ba pamba, muno
ababi munyumba ja ngwana jwa
Loma bampatanga abali.
23 Nannumbilanga mmoa
gwambone gwa Nngwana jwito
Yesu Kilisto nu ube pamwe
mumyojo jinu.

Balua ja Paulo kwa Akakolosai Kilongoi

Balua kwa Akakolosai jiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Iwechakine ajiandika balua jenje kingobu pakiba mukipungo ku Loma kati ja chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto. Kitabu cha Akakolosai na Akaefeso ni kitabu cha Filemoni, ikemigwa balua imikipungo gambu Paulo aiandika yenie kingobu pakiba mukipungo. Balua jenje baandakila bandu abunhwamini Kilisto bikilambo cha Kolosai. Paulo atumbwije kalenga bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai, andi pabalengite mulipungu lya 2:1, nambu amanyi kutenda nga jumwe jwa genia. Iwechakine Epafaladito nga ogwatumbula kuchenga likanicha tangu pabokela ku Kolosai.

Paulo ngaga kana maboulo gu wangi mulikanicha lya ku Kolosai. Ngakinga balua nduu eilenga nhwalo gwenio. Kukiba na kikuta cha Akayahudi abunhwamini Kilisto abajiga kakwajali akaumini ajabe bakengame malagilo giki Yahudi kuboke Mulilagano lya Lolo, muno nhwalo gu kuinigwa. Paulo ngaandika kipola kutenda bandu abunhwamini Kilisto kibije chenge chabapala andaje mundu nambu tu Kilisto kupala bajeketeligwe na Nnoongo (Lipungu lya 1:15-20). Na maboulo genia galenda bandu akakata (Lipungu lya 2:8).

Agabi mukitabu,

- Paulo mubalua jakwe atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto buku Kolosai (Lipungu lya 1:1-2).
- Kabe aandike nhwalo gu ukolongwa gwa bandu abunhwamini Kilisto muno kagakana maboulo gu wangi Kukolosai (Lipungu lya 1:3-3:4).
- Paulo mubalua yakwe ijingi mukila balua aandike nusu ile yulongoi pipaligwa kutama kwa bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:5-4:6).
- Paulo ajomoli kapata abali na kalenge balua jenje jipaligwa kuuchomigwa kanonoya ku kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 4:7-18).

1 Nenga Napaulo, nandundame
ba Kilisto Yesu kukupala kwa
Nnoongo, pamwe na nnongo
gwito Timoteo, 2 tunhwandikila
mangweto bandu ba Nnoongo
mantama Kukolosai, makalongo
manhwaminike mu kulondana
na Kilisto, tunnumbilanga upeele
na tengela kuboke kana Nnoongo
Awabito.

Paulo annyopa Nnoongo nu kunnumba

3 Machoba goa putunny-
opelanga tunnumba Nnoongo,
Awawa ba Angwana bito ana
Yesu Kilisto, 4 gambu tujoine
pumunhwamini Kilisto Yesu
na mapalano ginu ku bandu
ba Nnoongo boa. 5 Kuamini
kwinu nu kupalana kwinu
kuboke mulihyobalelo elibam-
meki kumbengu. Lihyobalelo
elimilijoa lichoba likutumbula
kingobu chamatangachigwa
nhwalo gwa kweli gwenio nga
Nhwalo Gwambone. 6 Nhwalo
Gwambone gwenio ngunhwikali
mangweto, nu kujendeke kwela
padunia joa na kabeka bandu
batende gambone nu kola andi
pitei nkati jinu kutumbu li-
choba lyamajoaga nu kumanya
upeele gwa Nnoongo pubile.
7 Ngammoligwa upeele gwa
Nnoongo na Epafulo, mpakachi
nnyito jutumpala, mpakachi

juna kuaminika jwa Kilisto kwa
magambu gito twenga. 8 Jwenio
ngatulenge lipalano lyampatite ku
Uhuke jwa Nnoongo.
9 Kwa magambu genia kuboke
putujoa minhalo jinu, tujendeke
kunnyopelanga. Tannyopa
Nnoongo ampegange kumanya
goa agagapala, malango goa
nu kumanya kwampatite ku
Uhuke jwakwe. 10 Tujopa yene
kupala nhwotolanga kutama andi
pabapala Angwana nnyendeke
kamu gabaalali benia. Mannyen-
dekea kamu itendwa yambone
nu kola kukummanya Nnoongo.
11 Nnoongo ampe makakala
kuwecho gwakwe guna kibumo
kupala nhwoto kulendela nu
kuimbali goa panga totakela,
12 kukuala mwojo malumbange
Awawa, abantei nhwoto kupokela
lipungu lyababeki bandu ba
Nnoongo mukingwana chulu-
muli. 13 Nnoongo ngatukola
mumakakala gu lubendu, ngatu-
peleka mukingwana cha Mwana
jwakwe ojwampala, 14 kupete
jwenio twenga tukoligwa, yani
kulekekigwa mabaja gito.

Ukolongwa gwa Kilisto niliengo lyakwe

15 Kilisto abonekana kipola kube
alandine na Nnoongo
jwangabonekana,
jwombe akiba tango ni ipan-
ganigwa yoa kupan-
ganigwa.
16 Gambu kupete jwenio, Nnoongo
ngapangania ilebe yoa,
eibi kumbengu na eibi padunia,
eibonekana na yangabonekana,
akangwana na akatawala na bina
inala bina makakala.
Yoa ngipanganigwa kupete jwenio
kwa magambu gakwe.
17 Kilisto akiba tango ilebe yoa
nukupanganigwaje,
kukulondana na Kilisto ilebe yoa
ikamulana.
18 Jwenio nga mutwe gwa
mmele, mmele gwenio
ngi kikuta cha bandu boa
abunhwamini Kilisto.
Jwenio ngi kindumbutumbu cha
bwomi kupala abe juku-
tumbula kuyoka kilebe yoa.
19 Gambu Nnoongo apala
unnoongo gwakwe
ubonekane kupete nkati ja
Kilisto.
20 Kupete Mwana jwakwe,
Nnoongo aichikachine yoa
eipanganigwe immujile, na
kwa myai jakwe ejijitike
panchalaba abekite tengela
na ilebe yoa yapadunia nu
kumbengu.
21 Pukutumbula mangweto uyo
makiba kutali na Nnoongo na
makiba mangondwa bakwe mag-
ambu ga mawacho ginu mabaja ni
itendwa inu ibaja. 22 Nambu ngoe,
Nnoongo antei mangweto mme
makaganja mundu kupete kiu
cha mmele gwa Mwana gwakwe,
kupala ampeleke mangweto
nnongi jakwe kongo mmi chwapi,
panga malemwa. 23 Nambu
mpaligwa, kujendeke kuhyobalela
nu kube ndii mu imani, maka-
jeketeje kuboigwa mulihyobalelo
lyale lyamapata kuboke pamajoa
Nhwalo Gwambone. Nenga Paulo
bandei mbe napakachi bu Nhwalo
Gwambone ogutangachigwe ku
bandu boa padunia.

Liengo lya Paulo ku bandu abunhwamini Kilisto

24 Ngoe nhalali kupotekigwa
magambu ginu mangweto, nu
tweleke mmele gwango gaga
agapelewike mukupotekigwa
kwa Kilisto magambu ga mmele
gwakwe, yani nga kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto.
25 Nane mekigwe na Nnoongo
mbe napakachi ba bandu abun-
hwamini Kilisto. Bambi liengo

lyukutangacha lilobe lyabe limanyikane kipola, 26 nhwalo gwenio nga bandu ngabaiigwa bukumanyaje kuboke kalakala, nambu ngoe baekulile bandu bakwe. 27 Nnoongo akapala bandu bakwe bamanye gwambone nu ukolongwa gwa chili, chili jenie nga jenje, Kilisto abi nkati jinu, jwenio nga ojwatulaya kutenda matukilonda mulihyobalelo likibumo cha Nnoongo. 28 Nyene tuntangacha Kilisto kwa malango goa, takelebuya nu kummola mundu jwajoa kupala tuoto kumpeleka kila mundu nnongi ja Nnoongo kiti akomile mukulondana na Kilisto. 29 Kukutangacha nhwalo gwenio nenga ndenda kulaga nu kamwa maengo kwa makakala makolongwa ga Kilisto agakamu maengo nkati jango.

2

1 Mbala mmanyange apangamu maengo kukachana magambu ginu, nambu uyo ku bandu bu kilambo cha Laodikia na gambu ga bandu bange banga bonangana na nenga. 2 Ndenda yene kupala kape mojo na balondane pamwe mulipalano kupala batwele malango ga kweli, kupala bijimanye chili ja Nnoongo chili jenie nga Kilisto mwene. 3 Nkati jakwe iigwe mbambo yoa yambone, malango nu kumanya.

4 Nannengelanga yene makajeketeje koloigwa na mundu jwajoa kwa malobe guwangi, ati ikabi gukunogela muno. 5 Iganukube nenga mbi kutali na mangweto, nambu kwa mmele mbi kunhwagabala muno mangweto, mbi kualali mwojo panammona makajema ndii mukunhwamini Kilisto.

Bwomi gwa kweli mukulondana na Kilisto

6 Andi pamannyeketela Yesu Kilisto kube Nngwana, nnyendekeange kulondana nakwe. 7 Mmegange andi ngega imikongo ejionene pae nkati jakwe, na bwomi gwinu uchengigwe panani jakwe nu kube ndii muimani andi pammoligwe. Na mmaganga bandu bina lilumbo.

8 Mmaganga maha, mundu akantendanga makabandaje kwa maboulo ga jagi, guwangi jika agahyobale maboulo ga bandu na gimichepela ejitawala dunia, ngiti gaboka ku mwene Kilistoje! 9 Gambu, nkati ja Kilisto ku mmele gwakwe, kulenganile Unnoongo gwoa, 10 mangweto mpatite bwomi tegatega mukulondana nakwe. Jwombe akweti uwecho gukutawala kujipeta michepela ejitawala na bina kinala boa.

11 Mukulondana na Kilisto mangweto nhwinigwe kukuula umundu gwa mabaja, ngiti kuinigwa kubatenda banduje, nambu kuinigwa kukutendigwa na mwene Kilisto. 12 Kingobu pamabatichigwa, machikigwa pamwe na Kilisto, kukubatichigwa mangweto uyo ngunhyoigwa pamwe na jwombe mukuamini makakala ga Nnoongo ojwanhyoya Kilisto. 13 Mangweto makibanga andi nhwile magambu ga malemwa ginu na magambu umundu gwinu gwa mabaja ukiba ulekekigweje. Nambu ngoe Nnoongo ammekangite mme na bwomi pamwe na Kilisto. Nnoongo atulekekie mabaja gito goa, 14 pajomola kuimia malemwa agaandikigwe agutukong'ondela na malagilo gukutuhukumu twenga, ngaimia mbyuu, nu ngakong'andela panchalaba. 15 Panchalaba gwenio Kilisto ngabapoka makakala gabe achimichepela abatawala na akakolongwa, ngabalongalea pukongolou nnongi ja bandu andi bandu abapukaligwa mateka kungondo kulaya baotwile.

16 Yene, makajeketeje mundu
kummeke amuli ja chakulya an-
daje chukunywe, andaje mipa-
pala, andaje mipapala ja mwei
andaje Lichoba Lyu Kupomolela.
17 Ilebe yenie kiwili tu chi ilebe
eipakuika, nambu ukweli gwene
nga Kilisto. 18 Makajeketeje
kuhukumuligwa na mundu jwaki-
tenda nkolongwa kwa magambu
gwa malolo ga jika jakwe ojwak-
wajali kunyenyepa kuwangi nu
kagagongale apakachi bukunani.
Mundu andi jwenio alokaloka
gambu gwa ilebe yaibweni na
magambu gwa malango gakwe,
19 akotwike kukilonda na Kilisto
ojwabi mutwe gwa mmele. Ku-
pete Kilisto mmele gwoa kamu-
lana nu kulondigwa pamwe ku
ipagwa na ndandamba yakwe, nu
kola andi papala Nnoongo.

Kuwe nu kutama pamwe na Kilisto

20 Mangweto nhwile pamwe
na Kilisto nu komboligwa mu-
makakala ga michepela eji-
jitawala dunia. Kwanike mang-
weto ntama andi mabandu ba
padunia jenjeno? Kwanike
nkamu malagilo andi geniga?
21 “Makakamuje chenje na maka-
payaje chenje na makakunyuje
chache?” 22 Ilebe yoa kualabika
kingobu pitumika, genie nga
malagilo na maboulo ga bandu tu.
23 Malagilo genia gabonekana gina
malango kundela jukugongalela
kubabekangite beneakangweto,
kukunyenyepa, nu kukitawala
mmele gwabe kukale, nambu
genia kuotwaje kujiibila tama
mbaja ja mmele.

3

1 Lele anda uhyoigwe pamwe
na Kilisto, nhwachilange ilebe
yukunani, kwabi Kilisto, kwe-
nio atama paali pukutawala
kingonu cha kalelo cha Nnoongo.
2 Miwachilange ilebe yukunani,
ngiti ilebe eibi padunia panoje.
3 Gambu mangweto nhwilangite,
na bwomi gwinu uhiigwe pamwe
na Kilisto mu Nnoongo. 4 Bwomi
gwinu gwa kweli nga Kilisto,
kingobu chapakupitila kabele na
mangweto uyo miba pamwe na
jwombe mukibumo.

Bwomi gwa kalakala na bwomi nhyono

5 Yene, mikome ilebe ibaja nkati
jinu ya padunia pano, ngongola
nu uchapu na tama mbaja
jukupala kube ni ilebe nduu,
kwenio nga kugongale inyago.
6 Magambu gwa ilebe yenie lilaka
lya Nnoongo lipakaikalila bandu
boa banga nnyali. 7 Kalakala
mangweto makatama kengama
ilebe yenie, pantawaligwa na
mabaja genia. 8 Nambu ngoe
mpaligwa kuileka ilebe yenie yoa,
lilaka na tama nu kutenda ubaja.
Makantukanaje Nnoongo na mal-
obe gukung'ing'ia makalongeje
mukano yinu. 9 Makakoloyanaje,
magambu mangweto mulekite
umundu gwa kalakala pamwe
na itendwa yakwe yoa ibaja,
10 nu kwinda umundu nhyono.
Umundu nhyono gwenio ujen-
deke kutendekiigwa na Nnoongo,
Mpangani, kukulanda nakwe, ku-
pala mummanye kipola. 11 Penia
palekineje kati ja Mgiliki na
Nhyahudi, ojwainigwe na jwanga
inigwa, akageni andaje akola
kilambo, mmanda andaje mundu
ojwabi agabwa. Nambu Kilisto
nga goa, na abi kwa goa.

12 Gambu mangweto nga bandu
ba Nnoongo, jwenio ampaile
nu kumpambula mme bandu
bakwe. Kuyenie, mme na kia na
gwambone, kunyenyepa na nuu
nu kuimbalila. 13 Nhwimbalilane
nu kulekekeana anda mundu
anng'amba nnyakwe. Mpaligwa
kulekekeana malemwa andi

Angwana pabannekekie mang-
weto. 14 Chikilimbite kati ja
genia, nnyonjake kupalana,
magambu mapalano galondana
ilebe yoa nu kube kile chimwe
chinakulimba. 15 Na tengela
ja Kilisto jitawale mumyojo
jinu, gambu Nnoongo ankemite
mangweto mme na tengela ku
mmele gumwe. Kabe mmegange
ni lilumbo! 16 Nhwalo gwa
Kilisto utwele muno nkati jinu,
mmolane nu kelebuyana kwa
malango goa. Kongo makajemba
zabuli, minhambo ji kulumba
na ji kunng'ongale Nnoongo,
na nnyembange minhambo
jukunnumba Nnoongo mumyojo
jinu. 17 Kila chantendanga na
channongela, ntendanga yoa ku
liina lya Angwana ana Yesu na
kalumba Awawa ana Nnoongo
kundela jabe.

*Maboulo munyumba ya akau-
mini*

18 Makajumbo, majoe akang-
wana binu, gambu nga pabapala
Angwana. 19 Na makinalome,
mapalange akaana binu, makabe
iyobeje kwabe.

20 Na makinangota, majoe
achikibelei binu kukila kilebe
gambu genia gaalalila Angwana.

21 Na machikibelei, mikitumbu
nnomoje ingota inu, penia mpaki-
topoya mwojo.

22 Na makabanda, majoe
akangwana binu ba padunia
mugoa. Ngiti pabannolekea
tuje kupala mmonekane mam-
bone nambu ntenda genia kwa
mwojo gwambone magambu ga
kajali Angwana. 23 Chachoa
echintendanga, ntendange kwa
mwojo gwoa, andi matende
Angwana ana Yesu ngiti munduje.
24 Nkombakelanga kutenda
Angwana mabampaganga upo
eibabeki bandu bakwe. Kilisto
nga Nngwana jwa kweli jukum-
megelela! 25 Ojwatenda mabaja
malepigwa tela na mabaja gakwe,
gambu Nnoongo kupala kwakwe
kubaguje.

4

1 Na mangweto makangwana,
matendelange akabanda binu
kwa mbone na agunhwalali
Nnoongo, makakombakela ku-
tenda mangweto uyo nkweti
Angwana kumbengu.

Maboulo gukujonjakea

2 Nnyendekeange muku-
gongalela na pang'ongalela
mmegange maha, na munnumbe
Nnoongo. 3 Uyo, mutujopele na
twenga kupala Nnoongo atupe
lilanga lyambone likutangacha
nhwalo ogubi chili ja Kilisto.
Magambu gwa chili jenie ne ngoe
ndabigwe. 4 Lele nnyopange
kupala nhoto kutangatacha andi
pambaligwa nu kundela ejipaku-
jibeka chili jenie kipola.

5 Mmegange na malango
pantamanga na bandu banga
nhwamini Kilisto, ntumianga
gwicho lilanga lyampatanga.
6 Machoba goa nnongelanga
gambone gakajangata bandu,
na mpaligwa kumanya ndela
ju kunnyanga kwambone kila
mundu.

Abali jukujomolela

7 Tukiko nnongo gwito ju-
tumpala nkamwa maengo juna
kuaminika na mpakachi nny-
ito muliengo lya Angwana,
apakunnenge minhalo jango
joa. 8 Nankinga kwinu, kupala
ampegange mwojo kukunnen-
gelanga minhalo jito. 9 Aika
kwenio pamwe na Onesimo,
nnongo gwito jutumpala na juna
kuaminika jwenio nga nnyinu.
Bapakunnengelanga ilebe yoa
eikamuligwa pamba.

10 Alistako, jwatabigwe pamwe
nanenga, tumpatanga abali,
pamwe na Maluko, nhwibani jwa
Banaba. Mbemele nnyoininge
malagilo gakwe, anda aike
kachinu mampokelange. 11 Na
Yesu ojwakemigwa Yusto, am-
patanga abali. Kati ja Akayahudi
abijipokile imani bamba tu
abakamu liengo pamwe na nenga
li kingwana cha Nnoongo na
angweto banimbia mwojo muno.
12 Epafulo, jwabi pamwe na
mangweto na mmanda jwa Kilisto
Yesu, ampatanga abali. Machoba
goa annyopelanga kukachana
kupala nkomale nnyemange ndii,
na nnyendeke kuamini nu kamu
gapala Nnoongo. 13 Nhotwi
kuchalakicha kutenda akachana
kamwa maengo kwa magambu
ginu na kwa magambu ga bandu
buku Laodikia nu buku Hilapoli.
14 Luka, nng'anga jwito jutumpala
na Dema bampatanga abali.
15 Mapate abali akalongo ababi
ku Laodikia na nnombo gwango
Nifa pamwe na kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto abakongana
munyumba jakwe. 16 Anda
nnyomwi kuchoma balua jenje,
mikipe kikuta cha bandu abun-
hwamini Kilisto chuku Laodikia
nangweto bachome na balua ji-
maandikila bandu buku Laodikia
bampe mangweto, na mangweto
nchome. 17 Mannengelange
Alikipo, “Abegelele gwicho liengo
lyale lyabampi Angwana.” 18 Ne
Paulo andika ganga ku luboko
lwango namwene, kumpatanga
abali. Nkombakelanga ne mbi
mukipungo. Nannumbilanga
upeele kuboka ku Nnoongo.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 1 Sesolonike jiandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesolonike (Lipungu lya 1:1). Iwechekine balua jukutumbula ejaandika Paulo nga paali pa Bibilia na iandikigwa chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba Kukolinto pajiandika balua jenje mukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto Kusesolonike, kikuta chakitumbula mumwanja gwakwe gwa pabele gu kimisheni (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mukitabu chi Itendwa kutenda likanicha lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki ajingi.

Paulo ajendekije kutama Kusesolonike kuboka pukutumbula kikuta chenie, kuboka penia ngajikinga balua jenie kupala kalimbia mwojo akaumini kwenio. Balua jikiba ni ilebe ijingi nu yulongoi ku bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kutama. Paulo akwajali kubuja kabena kwa Kilisto. Iwechakine akaumini buku Sesolonike ngibilipala muno lipungu lyenie. Paulo atumi kubuja kwa pabena kwa Kilisto andi kalimbia mwojo batame kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 5:6-8).

Agabi mukitabu

Mubalua jenje Paulo atumbwi kapata abali bandu abunhwamini Kilisto nu kunnumba Nnoongo magambu gabe (Lipungu lya 1).

Kabe alandulile nhwalo gu itendwa yakwe ni ile iyono yaleta Timoteo (Lipungu lya 2-3).

Kuboka penia Paulo apangiti ulongoi pabapaligwa kutama bandu abunhwamini Kilisto gambu gwa kubuja kwa pabena kwa Kilisto (Lipungu lya 4:1-5:15).

Paulo ajomoli kapata abali bandu abunhwamini Kilisto na kakwajali kutenda kila mundu kati jabe apaligwa kuchoma balua jenie (Lipungu lya 5:16-28).

1 Ne Paulo na Silwano na Timoteo, tukiandiki kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto ba kilambo
cha Kusesalonike, ababi nkati ja
Awawa ana Nnoongo na nkati ja
Angwana ana Yesu Kilisto.

Tunnyopelanga upeele gwa
Nnoongo na tengela.

Kutama nu kuamini kwa bandu ba Kusesalonike

2 Tunnumba Nnoongo ma-
choba goa kwa magambu ginu
mangweto mmoa, machoba goa
putugongalela tubi kunkom-
bakela. 3 Gambu nnongi ja
Nnoongo Awawa bito, tukotokaje
kombakela imani inu ibonekana
kuitendwa na mapalano ginu
paganhwotoya kamu maengo
kukachana, na lihyobalelo linu
kwa Angwana bito ana Yesu
Kilisto pilibi ndii. 4 Makalongo
bito mangweto mpaligwe na
Nnoongo tumanyi kutenda ate
kunchagula, 5 Nhwalo Gwambone
punhwikilila uika kwa malobe
tuje, nambu kwa makakala nu
Uhuke jwa Chwapi kongo tumanyi
muno kutenda nhwalo gwenio
gwa kweli. Mmanyi kitama
chitutamite pamwe na mangweto,
tutama gwicho kupala kunnyan-
gatanga mangweto. 6 Mangweto
makengama majendo gito twenga
nu uyo ga Angwana. Iganukube
mate kupotekigwa muno, nambu
ngampoke nhwalo gwenio
kukuala mwojo kuboka ku Uhuke
jwa Chwapi. 7 Kuyene mangweto
mmilingite kilandanakio cha
mbone kwa bandu abunhwamini

Yesu ababi kukilambo cha Ka-
makedonia nu Kuakaya. 8 Gambu
kukachana kwinu nhwalo gwa
Angwana ujoinike ngiti Kamake-
donia nu Kuakaya tuje nambu
imani jammi najo ku Nnoongo
ilenganile kila paali. Tukwetije
chukujonjekea muno, 9 magambu
bandu benia balonge nhwalo gwa
mwanja gwito putuntyangilaga na
pumutupokelaga na pimilekaga
inyago na pamantebukila nu
kummegele Nnoongo ojwabi
mmomi na jwa kweli. 10 Nu
uyo butulenge ngoe mannende
mwana jwakwe auluke kuboka
kumbengu, mwana jwenio nga
Yesu ojwanhyoyaga, jwenio
apakutukombola mulilaka lya
Nnoongo elipakuika.

2

Liengo lya Paulo kwenio Kusesalonike

1 Makalongo mmene makang-
weto mmanyingite kutenda
mwanja gwito kwinu ukiba jagije.
2 Mmanyi putupotekigwe nu
kutukanigwa kwako kukilambo
cha Kufilipi tango nukuikaje
Kusesalonike. Iganukube kukiba
kanigwa kukolongwa Nnoongo
jwito ngatupe mwojo gukun-
tangachila mangweto Nhwalo
Gwambone panga jogopa. 3 Kilebe
chitunkwajalila mangweto ngiti
kilebe chuwangije andaje kupala
mawacho mabaja, wala tupaije
kunkoloya mundu jwajwoa. 4 Twe
machoba goa tulonge gapala
Nnoongo magambu atubweni
tuotwile, ngatukamuya kutan-
gacha Nhwalo Gwambone gongo.
Ngiti tupala kaalali banduje na
pachokochokoje nambu tupala
kunhwalali Nnoongo jwenio nga
ojwajimanyi myojo jito mpaka
nkati, 5 Nnoongo nga nchaili
jwito gambu andi pummanyi
kutenda, twenga tulongije malobe
gukupembela andaje gukuia
tama jito mbaja kupala kupata
ilebe yinu kwa chili! 6 Tupaije
kupata kibumo ku bandu na
wala mangweto, andaje mundu
jwajwoa. 7 Twenga iganukube
nga tachandundame ba Kilisto,
kabi tuotwile kulonga ilebe
yoyoa kwinu. Nambu twenga
ngututama kwa nuu kwinu
andi amama pabalela ingota
yabe. 8 Tukatekumpala muno
mangweto mpaka ngutunnete
Nhwalo Gwambone gwatupi
Nnoongo na bwomi gwito. Gambu
makiba bandu tatampala muno!
9 Makalongo bito, mangweto mmi
kombakela patukamula maengo
nu kupotekigwa kilo na mui
kupala takabeje nhwigo kwa
mundu jwajwoa panakati jinu
putukiba takantangachila Nhwalo
Gwambone oguboka ku Nnoongo.
10 Mangweto makachaili na
Nnoongo uyo, kube majendo gito
kwinu mangweto manhwamini
gakiba gambone, gujeketeligwa
nnongi ja Nnoongo panga lukolo.
11 Mmanyi kube twenga tunten-
dela kila mundu kwinu andi
awawa pabatende akinangota
mundu. 12 Ngutunnimbiya
mwojo, ngutumpembela nu
kunkwajalila kupala ntamange
papala Nnoongo jwankema
nnyingi mukingwana pamwe ni
kibumo chakwe.
13 Uyo twe tujendeke kun-
numba Nnoongo machoba
goa, magambu patannetelanga
Nhwalo gwa Nnoongo, mangweto
ngumupokela andi nhwalo gwa
Nnoongo ngiti nhwalo gwa
munduje, nga pubile. Magambu
Nnoongo akamu maengo nkati
jinu mangweto mamunhwamini.
14 Makalongo mangweto gam-
patite ugaga gabapata bandu
ba Nnoongo kikuta chikin-
hwamini Kilisto chikibi kwako
Kuyudea, minhalo ujaje jibapata

bandu ababi ba Kilisto Yesu.
Mangweto ngampotekigwa na
bandu bikilambo chinu uyo
andi angweto pabapotekigwa
gambu ga Akayahudi ajabe,
15 abakoma Angwana ana Yesu
na akalondoli ba Nnoongo na
twe ngubutupoteka. Bandu
benia banchimwi Nnoongo, kabe
angondwa ba kila mundu! 16 Na
ngabajiga kutuibilikia tukatan-
gachije bandu banga Akayahudi
Nhwalo ogubakalete koligwa.
Penie nga pabatwelekeya mabaja
goa gabatendanga machoba goa
nambu ngoe lilaka lya Nnoongo
lyaulukile.

Chuna cha Paulo katyangi kabena bandu bu Kusesalonike

17 Makalongo kulekana kwito
na mangweto kukiba kukingobu
tu, kabe kulekana kwenio kuk-
iba kwa mmele tu ngiti kwa
mawachoje. Kuboka pamachoba
machoko ngutupala kummona
kabele! 18 Penia ngutupala
kuntyangilanga kabele. Ne Paulo
ngambala kuika kachinu pajingi,
nambu Lichetani ngilituibila.
19 Bo, putupa kujema nnongi
ja Angwana ana Yesu kingobu
chabapakuika hupo ikulokeloke
kwito iba nike? Mangwetomwe
ngi lihyobalelo lito nu kuala
mwojo kwito! 20 Elo, magambu
mangweto nga kibumo chito nu
kuala mwojo kwito!

3

1 Putuchipula kujendeke kuim-
balila, yene ngutuamu kutama
jika jito Kuatene, 2 nukunkinga
kachinu nnongo gwito Timo-
teo, ojwakiba nkamu maengo
nnyito liengo lya Nnoongo
lya katangachi bandu Nhwalo
Gwambone gwa Yesu Kilisto.
Tankinga kupala kumpe mwojo
nu kunnimbia mu imani jinu.
3 Kupala imani ja mundu jwa-
joa panakati jinu jakapolaje
magambu gukupotekigwa kwe-
nio. Mangwetomwe mmanyi
kutenda tupaligwa kupotekigwa.
4 Magambu, putukiba pamwe
na mangweto, ngutunnen-
gela kutenda tupakupotekigwa,
andi pummanyi, ngapipitile.
5 Magambu naotwije kuimbalila
kabele nganankinga Timoteo
kwinu. Nankinga kupala manye
nhwalo gwa imani inu. Nap-
welela pangaje Mmaja atekun-
nondoya ni liengo lyoa elitutei
panakati jinu kabi liobite jagi!

6 Ngoe Timoteo abujite, jwombe
atulandulile minhalo jukuala
mwojo nhwalo gwa imani jinu na
mapalano ginu. Jwenio atulengi
kutenda mangweto mutuwachi
gambone kila machoba, kabe
mmilingite na chuna chu ku-
tubona twenga andi twe putubi
na chuna chu kummonanga.
7 Makalongo bito nhwalo gu
imani jinu jitupi mwojo mukulaga
nu kupotekigwa kwito kwoa.
8 Gambu ngoe tubi kupomola
anda mangweto nnyemanga
ndii kukulondana na Angwana.
9 Ngoe tuotwile kunnumba
Nnoongo kwa magambu ginu
mangweto. Tunnumba kukuala
mwojo kutubinako nnongi jakwe
kwa magambu ginu. 10 Tujendeke
kunnyopa Nnoongo kilo na mui
kumwojo gwito gwoa kupala
tammonange nu kunnyonjake
ipungwike muimani inu.

11 Tajopa ana Nnoongo Awabito
na Angwana ana Yesu, butu-
jogolele ndela jikuika kwinu.
12 Angwana bannyonjakeye
mangweto kupalana na kapala
bandu boa, andi twe putumpala
mangweto. 13 Yene Timoteo
majipa makakala myojo jinu na
mangweto mma manga malemwa
bachwapi nnongi ja Nnoongo

na Angwana bito ana Yesu
pabapakuika pamwe na boa ababi
bakwe. Unhyo.

4

Kulama kukunhwalali Nnoongo

1 Ngoe makalongo mikibolite
kwito ndela ejimpaligwa kutama
nu kupala kunhwalali Nnoongo.
Yene nga apantamanga. Lele
tunnyopanga nu kumpembela
kulina lya Angwana ana Yesu
nnyendekeye kupeta penia.
2 Magambu mmanyi maboulo
gutumpa kuwecho gwa Angwana
ana Yesu. 3 Nnoongo ampalanga
mangweto mmegange mach-
wapi ni milekange ngongola.
4 Kila mundu kati jinu apaligwa
kumanya kutama na aana-
mundu kwa chwapi ni ichima,
5 ngiti kwa tama mbajaje andi
bandu bange banga mmanya
Nnoongo. 6 Mundu jwajoa
akannemwaje nnyakwe andaje
kummonela nnyakwe ku kile
chenie. Magambu Angwana ba-
pahukumula boa abatenda genia
andi pututumbula kunnengela nu
kunkelebuya muno. 7 Nnoongo
atukemiteje tube tangongola,
nambu tube chwapi. 8 Na yene
mundu jwajoa ojwakana maboulo
ganga ankanali munduje, nambu
ankanali Nnoongo ojwampeganga
Uhuke jwakwe jwa Chwapi.

9 Ku nhwalo gu lipalano,
tupaije kunhwandikila, magambu
mangweto mmene ngammoligwa
na Nnoongo pampaligwa ku-
palana. 10 Magambu yene nga
pamatendelanga akalongo binu
boa ababi kilapaali Kamakedonia.
Nambu makalongo tunnyopanga
nnyendeke kutenda genia muno
na muno. 11 Nkachananga
kutama kitama chu kutamiana,
kila mundu abegelele ilebe yakwe
mwene na akamu maengo kam-
aboko gakwe mwene andi putu-
lagila. 12 Kukutenda yene genia
mampatanga kulumbaliligwa na
bandu banga mmanya Kilisto, nu
munhyobalelaje mundu jwajoa
kuilebe imipala.

Kuika kabena kwa Angwana

13 Makalongo bito, tupaije
makamanyaje kweli ku nhwalo
gwa bandu abajomwike mag-
ambu makaika kuechukaje
andi bange banga lihyobalelo.
14 Twenga tuamini kutenda Yesu
ngawe na ngayoka kabele na
yene twenga tuamini kutenda
Nnoongo mabaleta pamwe na
Yesu boa abajomwike kongo
bukunhwamini.
15 Ganga gutunnenge gano
nga lilobe lya Angwana, twenga
tatubi tammomi tatupa kuigala
mpaka kingobu Angwana paba-
pakuika kabele, kweli twenga
talongaleje baba abajomwike.
16 Gambu Angwana bene biuluka
kuboka kumbengu pamwe na
amuli ni lilobe lya mpakachi
nkolongwa ju kumbengu pamwe
na lilobe li lipenga lya Nnoongo,
na bandu abajomwike kongo
bukunhyobalela Kilisto bitum-
bula kuhyoigwa. 17 Penia
twenga tatubi tammomi, tatuigile
titoligwa kujenda kamaunde
kapoke Angwana panyengalele.
Na yene titama na Angwana
pangapela. 18 Ngoe mpegane
mwojo kwa malobe ganga.

5

Mpanganike kuika kwa Angwana

1 Akalongo tubi kukibonaje
chukunhwandikila ku nhwalo
gwa mangobu na lii pagapakupi-
tila, 2 gambu mmene makang-
weto mmanyi kutenda lichoba
libapakubuja Angwana liika andi
mmui apaika kilo. 3 Bandu

pabapakulenga, “Kila kilebe
kibi tengela na tegatega,” penia
ubaja pupakaikili kukujitukila!
Andi yene utandu gu munkege
juna ndumbo papoto mwana,
bandu biotoje kujepa. 4 Nambu
makalongo mangwetumwe mmi
mulubenduje lichoba lyenie
linhwikalilaje kukujitukila andi
mmui paika. 5 Mangweto
mmoa ingota ya mulumuli
ni ingota ya mui. Twenga
tubandu bulubenduje andaje
kilo. 6 Yene tukagocheje lugono
andi bange, tupaligwa kelukia
nu kukitawala. 7 Gambu bandu
abagochela bagoche kilo, na
bandu abalobela balobe kilo.
8 Nambu twenga tatubi tamui
nu tupaligwa kukitawala tubene.
Tukwinde imani na mapalano
andi ngobo ja choma kuibilikia
muitibi ito ni lihyobalelo lito
li ukoli andi kopia ja choma
jukuibiliki mitwe jito. 9 Magambu
Nnoongo atupambwije kupala
tuhukumuligwe mulilaka lyakwe,
nambu tukoligwe kundela ja
Angwana bito ana Yesu Kilisto.
10 Jwenio awa kwa magambu gito,
kupala tutame pamwe nakwe,
anda tubi tammomi andaje
tuwile papakubuja. 11 Mpegane
myojo nu kujangatana andi
pantendanga ngoe.

Malagilo gukujomolela na chalamu

12 Makalongo tunyopanga
majoange abakamu maengo kati
jinu abannongeleya nu kummolanga kutama kukulondana na
Angwana. 13 Mapegange ichima
ngolongwa na kapalanga magambu ga maengo gabakamula.
Ntamanga kwa tengela.

14 Makalongo tunnyopa makelebuyanga bandu akamakata,
malimbiyange mwojo ababi na
mbwele majangatange abalegalike, maimbalile bandu boa.
15 Mma maha mundu akannepaje
nnyakwe libaja anda antendi
libaja, nambu machoba goa
ntendelana gambone na katende
bandu boa gambone.

16 Nhwalalanga mwojo machoba goa, 17 mannyope Nnoongo
panga totakela, 18 nu kube ni
lilumbo mukila kilebe. Gambu
genia nga gapala Nnoongo
mubwomi gwinu kukulondana na
Kilisto Yesu.

19 Makaibilikije liengo
lyu Uhuke jwa Chwapi,
20 makabembuje nhwalo guboka
ku Nnoongo. 21 Nambu miingakie
ilebe yoa nu kutenda agabi
gambone, 22 ntamanga kutali nu
ubaja.

23 Nnoongo mwene jwatupe tengela annyeguyange jegwa, myojo jinu ni ihuke ni mibele jinu
jibekigwe panga malemwa mpaka
pabapakubuja kabele Angwana
bito ana Yesu Kilisto. 24 Jwenio
ojwankema mangweto matenda
yene, magambu atekuaminika.
25 Makalongo mutugongalele ku
Nnoongo.

26 Mapatange abali bandu boa
abunhwamini Kilisto kukiingi cha
mapalano.

27 Tunkwajali ku uwecho gwa
Angwana, balua jenje machomelanga bandu boa abunhwamini
Kilisto.

28 Tunnyopelanga upeele gwa
Angwana bito ana Yesu Kilisto ube
pamwe na mangweto.

Balua ja Paulo ja pabele kwa Akasesalonike Kilongoi

Balua ja 2 Sesolonike jiandikigwa na ndundame Paulo kwa Akasesolonike (Lipungu lya 1:1). Ajiandika balua jenje nyipi kubokapa balua ja 1 Sesolonike, chaka cha 51 kuboka pukubelekwa Kilisto. Paulo akiba tango Kukolinto pajiandika balua jenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike, ngi kikuta chakitumbula mwene mumwanja gwakwe gwa pabele (Itendwa 17:1-10). Ilengigwe mu kitabu chi Itendwa kutenda likanicha lyenie lichengigwa na Akayahudi na Akagiliki nduu.

Likanicha lya Akasesolonike ngiliundigwa gambu gwa mangobu gukupela gano nu kubuja kwa pabele kwa Kilisto, gambu Paulo agaandike genia goa mubalua yakwe yoa kwa Akasesolonike. Nusu ja 2 Sesolonike nga magambu gu nhwalo gwa machoba gukupela gano. Uyo Paulo akelebwie nhwalo gwa chojo. Kila mundu apaligwa kamwa maengo gambu gwa chakulya (Lipungu lya 3:6-10).

Agabi mukitabu

Paulo mubalua jakwe atumbwi kikilenga mwene na kapata abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe annumbite Nnoongo gambu gu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sesolonike nakajoe ku Nnoongo (Lipungu lya 1:3-12).

Mulipungu lya 2, Paulo alonge nhwalo gwa mangobu gukupela gano.

Kabe akelebwie nhwalo gwa chojo nambu bapaligwa kamwa maengo (Lipungu lya 3:1-15).

Paulo ajomoli kikipata abali kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:16-18).

1 Ne Paulo na Silwano na Timoteo, tunhwandikilanga mabandu
mamunhwamine Kilisto ba kwenio Kusesalonike, mammi ma-
bandu ba Nnoongo Awawa bito na
Angwana bito ana Yesu Kilisto.
2 Tunnyopelanga ku Nnoongo
Awabito na Angwana ana Yesu
Kilisto bampe upeele na tengela.

Hukumu kingobu chu kuika Kilisto

3 Makalongo twenga tupaligwe
kunnumba Nnoongo machoba
goa kwa magambu ginu mang-
weto, ipaligwe twe kutenda
yene magambu imani nu ku-
palana kwinu kila mundu na
nnyakwe jijonjeke kola. 4 Nga
kwa magambu twe tunnokeloke
mangweto ikuta ya bandu
ba Nnoongo mamunhwamine
Kilisto. Mannyendekea kaamini
Angwana nu kuimbalila kulaga
nu kupotekigwa kukumpatanga.
5 Genia goa galaya kube
hukumu ja Nnoongo nga eji-
paligwa, kupala mmonekane
kutenda nnyeketeligwe kujingi
mukingwana cha Nnoongo, nga
magambu mpotekigwa nago.
6 Nnoongo atenda andi pipaligwa,
mabalepa kupotekigwa boa
ababampoteka, 7 mampaganga
kupomolela mampotekigwa
natwe uyo. Bitenda genia kingobu
Angwana ana Yesu pabapakupi-
tila kuboka kumbengu pamwe na
akapakachi bakwe bukumbengu
bina makakala. 8 Apakuika na
nimi ya mwoto kahukumu bandu
abankana Nnoongo na abakana
kujoa Nhwalo Gwambone
gwa Angwana bito ana Yesu.
9 Mabaukumigwa kupotekigwa

machoba goa pangapela nu
kubekigwa kutaali na Angwana
na kibumo cha makakala gabe.
10 Lichoba lyenie elyapakuika
alumbigwa na bandu bakwe
nu kuomongigwa na bandu
abunhwamini, mangweto uyo
mibaganga pamwe nabenia, mag-
ambu uchaili gwito nguaminika
kwinu.
11 Kwa magambu tunny-
opelanga ku Nnoongo jwito ma-
choba goa anhwotoye mangweto
kuimbalila nu kutama kitamo
chenie echankemilinge ntame,
tunnyopa kwa makakala gakwe,
alengenakie mawacho ginu gu
kutenda gambone na kila liengo
lya imani. 12 Tujopa yene,
kupala liina lya Angwana bito
Ana Yesu lilumbigwa panakati
jinu na mangweto mipata ichima
kuboka kwakwe ku upeele gwa
Nnoongo jwito na Angwana ana
Yesu Kilisto.

2

Mundu mmaja

1 Gongo nga nhwalo gu kuika
kwa Angwana bito ana Yesu
Kilisto na twenga tukongana
nnongi jakwe. Makalongo
bito tunnyopa kukumpembela,
2 makajojoke kuechukaje umwojo
gwinu, andaje kube na mbwele
kwa magambu kulenga lichoba
lya Angwana liike. Pangaje
ikita kutenda nhwalo gongo
uboke mulondoi gwa bandu
bange, matangacho andaje balua
ejilengigwa jiboke kwito. 3 Mundu
akankoloyangaje kwa ndela
jajoa, magambu lichoba lyenie
liikaje mpaka lichoba lyale li
kunkanalila Nnoongo lipitile
na mundu jwakemigwa Mmaja
abonekane, ojwapakujomale
kualabigwa. 4 Jwenio apakikikana
kila kilebe echibikigongalela
bandu nu kukikema Nnoongo,
akitenda nkolongwa kukila kilebe
kabe aijingila nu kutama Mun-
yumba ja Nnoongo nu kukikema
mwene kita Nnoongo.
5 Bo, mmikombakelaje ku-
tenda nannengalinge genia goa
kingobu panakiba pamwe na
mangweto? 6 Nambu ngoe kibi
kilebe chikinhwibila, namang-
weto mikimanyi kilebe chenie.
Maliika lichoba lya Mundu
Mmaja malibonekana kukingobu
chikipaligwa. 7 Magambu
makakala ga Mundu Mmaja
ga chili gakamu maengo ngoe
nambu abonekana otije mpaka
aboigwe oti ojwaibilikia. 8 Penia
Mundu Mmaja jwenio apa-
pakuekuligwa, nambu Angwana
ana Yesu pabapakuika ba-
pakunkoma kuhuke gwa kano
jabe nu kuntimba kukung'ala
kwabe. 9 Mundu Mmaja jwenoi
aika kwa makakala gi Lichetani
lilaya ikobo ndu ikuomongwa
yuwangi, 10 atumia uwangi gwa
gwoa kwa kakoloya abaobanga.
Angweto biobanga kwa maga-
mbu bapokilingeje ni kujipala
kweli jakombolange. 11 Yene
Nnoongo babekangite bandu
benia babe pae ja makakala
guwangi, baamini yuwangi.
12 Yene boa abakanite kujiamini
kweli nambu bualali ubaja,
bapakuhukumuligwa.

Mpambuligwe kupala nkoligwe

13 Nambu ngoe tupaligwa
kunnumba Nnoongo machoba
goa kwa magambu ginu mang-
weto, mampaligwa na Angwana,
magambu kuboka pitumbulaga
Nnoongo ngampambula nkom-
boligwe kupete liengo lya Uhuke
jwakwe, nu kummeka mme
bandu bakwe bachwapi maga-
mbu ga kuamini kwinu kweli.
14 Nnoongo ankemangita mang-
weto kupete Nhwalo Gwambone
gutuntangachila kupala mma-
gange pamwe mukibumo cha

Angwana bito ana Yesu Kilisto.
15 Bai makalongo mma maha
na magaagabale maboulo gutun-
nengila na gutunhwandakila.
16 Tajopa Angwana bito bene
ana Yesu Kilisto na ana Nnoongo
Awabito abutupaile nu ku upeele
gwabe ngubutupe tengela ma-
choba goa pangapela ni lihy-
obalelo lya kweli, 17 annimbie
mwojo na ampegange makakala
gi itendwa nu kulonge gambone.

3

Mutujopele ku Nnoongo

1 Pukujomolela makalongo
bito mutujopele kupala Nhwalo
gwa Angwana ujoanike chokwe
na upokeligwe kuichima andi
pibi kwinu mangweto. 2 Uyo
mutujopele kupala Nnoongo
atukombole na bandu akabaja na
bandu bina kijonga gambu boaje
abaamini Nhwalo gongo.
3 Angwana nga bina kuaminika.
Bombe bannimbia nu kummeka
tengela na Mmaja jola. 4 Angwana
bututenda tunhwamini mang-
weto kube mannyendekea ku-
tenda agatunnengalinge.
5 Angwana bijilongaleye myojo
jinu mukulimanya lipalano lya
Nnoongo nu kuimbalila kwatupi
Kilisto.

Malagalakio gu kamu maengo

6 Makalongo kulina lya
Angwana bito ana Yesu Kilisto
tunnagi, ntamanga kutali na
bandu boa abunhwamini Kilisto
ababi akata banga kengama
malagilo gutulagile. 7 Magambu
mangweto mmene mmanyi
kutenda mpaligwe kengama andi
pututenda twenga. Twenga
tukiba takakataje putukiba na
mangweto, 8 tulije chakulya kwa
mundu panga lepa. Nambu
ngutukamu maengo kilo na mui
kukachana nu kulaga kupala
tukabeje nhwigo ku mundu
jwajoa kwinu. 9 Tutenda genia
ngiti tapaligwije kujangatigwa na
mangweto, nambu kwa magambu
kupala kunnayanga kilandanikio
kwinu. 10 Putukiba pamwe
na mangweto ngutunnengela,
“Mundu jwajoa jwakana kamu
maengo, akalyeje chakulya.”
11 Tulonge ilebe yene magambu
tujoine kutenda babi bandu bange
kati jinu akakata na kabe babi
kamuje maengo, nambu angweto
kikichumbuya kulonge minhalo
ja bandu bange. 12 Kuliina lya
Angwana bito ana Yesu Kilisto
nalagila na kakelebuyanga bandu
benia babegange na majendo
gambone nu kamu maengo
kupala bapatange chakulya chabe
bene akagweto.
13 Nambu mangweto maka-
longo, makatotakaje kutenda
gambone. 14 Anda abi mundu
kwenio jwanga agabala nhwalo
gwito gwa balua jenje, mam-
mekange pukongolou mundu
jwenio na makatama nakweje,
kupala abe naoni. 15 Nambu
mundu jwenio makantenda andi
nngondwaje, nambu mankele-
buya andi nnongo.

Chalamu chukujomolela

16 Bene Angwana abaleta ten-
gela, bampegange tengela ma-
choba goa ku ndela jajoti jela.
Na Angwana batame pamwe na
mangweto.
17 Ne Paulo, nampatanga
abali kukunhwandiki ku luboko
lwango namwene. Chene nga
kiingi chango paandika kila balua,
yene ngapaandika.
18 Nnoongo ampegange upeele
gwa Angwana bito ana Yesu
Kilisto ube pamwe na mangweto
mmoa.

Balua ja Paulo ju kutumbula kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu cha 1 Timoteo nga balua ejiandikigwa na ndundame Paulo kwa napunji jwakwe Timoteo. Kitabu chenje 1 Timoteo ewechakine kiandikigwa chaka cha 62-64 kuboka pukubelekwa Kilisto. Balua jenje jibonekana jiandikigwa papipi nu kujomoka Paulo kingobu patama padunia pano. Paulo akiba maganja na Timoteo nu kuyene pajingi ankema Timoteo mwana gwakwe nnola, (Akaf 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua ncheche yaandika Paulo ku mundu jumwe jumwe papala kukiandaki kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 2 Timoteo na Tito na Filemoni. Balua 1 Timoteo jiandikigwe minhalo nduu pipaligwa kugongalela ku bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 2:1-15), pipaligwa kube akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 3:1-13), nu kelebuya nhwalo gwa akaboli bu wangi (Lipungu lya 1:2-11, 4:1-5, 6:2-5). Yene ilaite Paulo pammola Timoteo kube kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Mubalua ja 1 Timoteo ibi ndela nduu iotwi kajangata akilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto bamachoba ganga baoto kalongolea bandu abunhwamini Kilisto.

Agabi mukitabu

- Paulo atumbu kumpata abali Timoteo (Lipungu lya 1:1-2).
- Kuboka penia ankelebuya Timoteo kunhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:3-11).
- Paulo ajendaki kulandulila pannumba Yesu Kilisto (Lipungu lya 1:12-19).
- Kabe annagila Timoteo ku nhwalo guku gongalela na akilongoi (Lipungu lya 2-3).
- Paulo mubalua jakwe ajomoli kumpe Timoteo malagilo gukujomolela (Lipungu lya 4-6).

1 Ne Paulo, nambi nandundame
ba Kilisto Yesu kwa amuli ja
Nnoongo Nkomboi jwito na
Kilisto Yesu lihyobalelo lito,
2 nunhwandakila Timoteo ma-
manango makweli mu imani.
Nannyope gwambone na kia
na tengela kuboka ku Nnoongo
Awabito na Yesu Kilisto Nngwana
gwito.

Kelebuya maboulo gu uwangi

3 Mbala ntame kwenio ku Efeso,
andi panannyopita apanakiba
nakajenda ku Makedonia. Babi
bandu bange kwenio ababola
maboulo gu uwangi, makanakie
bandu benia. 4 Malengele
bilekange omo nu nhwalo gwa
ibelei ndu ilondana, jenie jileta
kutaukana tu, kamwaje maengo
ga Nnoongo agapaligwa ka-
muligwa mukuamini. 5 Kilebe
kikolongwa cha malagilo gango
nga kwajalila mapalano agaboka
mu mwojo gwa chwapi na
mwojo gu kupala kupembu
gambone na imani ja kweli.
6 Bandu bange bijilekite ilebe
yenie nu kugalambuki ilebe
yangambone. 7 Bapalanga
kube akaboli ba Malagilo ga
Musa, nambu bikimanyije cha-
balongela andaje chibakwajalila.
8 Tumanyi kutenda Malagilo ga
Musa gambone, anda gatumike
pipaligwa. 9 Nambu ipaligwa
ukombokela kutenda Malagilo
gabekigwe kwa magambu ga
bandu bamboneje. Nambu kwa
magambu ga bandu bangajijoa

chalia na bangajoa Malagilo,
banga nnyogopa Nnoongo na
akabaja, bandu banga gongalela
abakengama dunia. Bandu
ababakoma akawamundu na
akamamundu na akakomi ba
baboa bala, 10 malagilo gabekigwe
kwa magambu ga akangongola
na akinalome abagoloka na aki-
nalome ajabe, abaucha bandu na
akawangi na abalapila kuwangi
andaje abatenda kilebe chachoa
changapaligwa na maboulo ga
kweli. 11 Maboulo genia gabi
mu Nhwalo Gwambone gwa
Nnoongo juna kibumo, juna
kindimba chenie bangamwie
nenga ndangache.

Lilumbo kwa magambu ga kia ja Nnoongo

12 Nannumba Nngwana jwito
Kilisto Yesu ojwambi makakala
kwa magambu ga liengo lyango.
Nannumba gambu amweni ne
mbi kuaminika, ngambambula
ne nammegelele. 13 Iganukube
kalakala nenga ngununtukana na
kumpoteka nu kuntende chanaki.
Nambu Nnoongo ngamone kia,
kwa magambu nakiba natokamau
kabe nanga imani. 14 Nambu
Nngwana jwito ngandweleke
gwambone nduu, ngambe imani
ni lipalano elibi lito mukulondana
na Kilisto Yesu. 15 Kilonge chenje
nga chakweli, kabe ipaligwe
kujeketeligwa, Yesu Kilisto ngaika
padunia pano kakombola bina
mabaja. Nane nga nanemwite
muno kupeta benia boa, 16 nambu
Nnoongo ngamone kia nenga
nambi nabaja kupeta bandu
boa, kupala Yesu Kilisto alaye
kuimbalila kwakwe kwoa kwango
nenga, andi kulandanakia kwa
boa abapakunhwamini kingobu
chikiika nu kupokela bwomi
machoba goa pangapela. 17 Kwa
jwenio jwabi Nngwana jwa
machoba goa pangapela na
jwangawe na jwangabonekana
na jwabi Nnoongo jika jakwe,
ku jwenio kube ni ichima ni
kibumo machoba goa pangapela!
Unhyo. 18 Manango Timoteo,
nankamuya amuli jenje tela na
malobe gulondoi agalengigwe
kalakala kwinumwe. Nannagi
magagoye malobe genia gabe
chilaa chukuputanila gwicho
ngondo ja Nhwalo Gwambone,
19 mijikamulile imani kupala mme
na mwojo gukupambula agabi
gambone. Bange bandu bapaije
kube na mwojo gukupambula
agabi gambone ku yene ngibi-
jialabia imani jabe. 20 Panakati
jabe abi Humeneyo na Alekizanda
bombe nakamuinge ku Lichetani,
kupala baboligwe bakantukanaje
Nnoongo.

2

Maboulo nhwalo gu ku-gongalela

1 Kilebe chukutumbula nan-
nyopanga, mannyope Nnoongo
ilebe eimpala, kugongalela ku
Nnoongo, ng'ongalele magambu
ga bandu bange nu kunnumba
Nnoongo kwa magambu ga bandu
boa, 2 na mannyopange Nnoongo
gambu ga akangwana na bandu
akatawala, kupala nhwoto ku-
tama kwambone na tengela
pamwe na kunng'ongale Nnoongo
na majendo gambone. 3 Kilebe
chenje chambone na kinhwalali
Nnoongo Nkomboi jwito, 4 jwenio
apala bandu boa bakomboligwe
nu kuumanya ukweli. 5 Gambu
abi Nnoongo jumwe, uyo abile
jumwe ojwabachikachana bandu
na Nnoongo, mundu jwenio nga
Kilisto Yesu, 6 jwenio ngakipanga
mwene kakombolanga bandu
boa. Penia ichalakicha kutenda,
kingobu chikipaligwa pikipakuika
Nnoongo apakakombolanga
bandu boa. 7 Kwa magambu

genia nenga ngabambambu mbe
nandundame na naboli ba bandu
banga Akayahudi, ndangache
nhwalo gwa imani na kweli.
Nenga kweli, ngiti uwangije!
8 Papoa pankongananga
kugongalela, mbala bandu
bagongalele ababi na myojo
chwapi, benia baotwile ku-
tondobea maboko gabe bak-
agongalela panga lilaka wala
mitau. 9 Kabe, napalanga
akikege bakwindange ngobo ina
ichima nnongi ja bandu pamwe
na majendo gambone ngiti
kukulembeke kukuchuka nywilije
kikilemba ku jaabu na lulu andaje
kuikwindo ya ngobo ya bei
ngolongwa, 10 nambu ku itendwa
yambone andi pipaligwa kwa
akikege abanng'ongale Nnoongo.
11 Akikege bapaligwa kutama
nuu nu kunyenyepa kingobu
chibikibola. 12 Ne nannekaje
munkege babole andaje antawale
munalome, apaligwa kutama nuu.
13 Gambu Adamu jwatumbula
kupanganigwa, kuboka penia
ngapanganigwa Hawa. 14 Na ngiti
Adamuje ojwakoloigwa, nambu
munkege nga ojwakoloigwa,
ngannemwa Nnoongo. 15 Nambu
munkege makoligwa mukioya
kingobu chukupoto ingota, anda
atamite muimani ni lipalano na
chwapi na majendo gambone.

3

*Ilongoi mukikuta cha abun-
hwamini Kilisto*

1 Kilonge chenje nga chakweli,
mundu ojwapala kube kilongoi
jwa kikuta cha abunhwamini
Kilisto, jwenio aganwa liengo
lyambone. 2 Kilongoi jwa
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto apaligwa kube mundu
jwanga koligwa, apaligwa kube
nu munkege jumwe, apaligwa
kube jwaotwi kikitawala mwene,
ojwaechimika nu kina, na
ojwaotola kuboola, 3 akabeje
jukulobela andaje mundu juna
kijonga, nambu aba jwa nuu,
jwapala tengela, akabeje mundu
jukupala uloi, 4 apaligwa abe
mundu jwaotola kagoya bandu
pa bapachakwe nu kabeka
babe bukujoa ni ichima muno.
5 Anda mundu kuotwaje kijigoya
nyumba jakwe, aotolabo kugoya
kikuta cha bandu ba Nnoongo?
6 Anda mundu jwaamine enoeno
akabekigwaje kube kilongoi,
akaika kulokalokaje nu kuhuku-
migwa andi Mmaja. 7 Apaligwa
kuchalakichigwa na bandu
banga nhwamini Kilisto, ku-
pala akakoligwaje nu kolwa
muntambo gwa Mmaja.

*Akajangati mu mukikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto*

8 Nu uyo akajangati ba kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
bapaligwa babe na majendo
gambone, bina kuaminika na
abalonge kweli bakabe akany-
wagije na bandu bukupala
kupata uloi kutama mbaja,
9 bapaligwa kujiagabala kweli
ja muimani kwa mwojo chwapi.
10 Nambu bapaligwa kajiga oti
anda babonakine kuotola kamu
liengo lyenie. 11 Akaanamundu
bapaligwa kube na majendo
gambone, bangang'ing'ia akajabe
bandu, bina kikitawala bene
na bina kuaminika ku ilebe
yoa. 12 Nnyangati mu kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
apaligwa kube nu munkege
jumwe, ojwaotwi kigoya chwapi
ingota yakwe na nyumba jakwe.
13 Gambu akajangati abakamu
maengo gabe kwambone babeka
bandu bajoe kabe akajangati
benia baotwi kulonge panga
jogopa nhwalo gwa imani jabe ku
Kilisto Yesu.

Kweli ejiekuligwe

14 Pununhwandaki balua
jenje nhyobale kutenda man-
hika kachinu machoba uganga.
15 Nambu anda njelwite, balua
jenje jinnenganakia majendo
gutupaligwa kube nago mu
nyumba ja Nnoongo, jenie nga
bandu abunhwamini Kilisto ababi
ba Nnoongo jwabi mmomi jwenio
nga lueke ni kijemo cha kweli.
16 Kubije mbwele jajoa ku nhwalo
nkolongwa gwa imani jito,
Ngabonekana na mmele andi
mundu,
Uhuke jwa chwapi annaite jwenio
kube jwambone nnongi ja
Nnoongo,
ngabonekana na akapakachi bu
kumbengu.
Ngatangachigwa mu ilambo yoa,
bandu ba padunia ngubun-
hwamini,
ngatoligwa kunani kumbengu
kukibumo.

4

Akaboli buuwangi

1 Uhuke alenga kipola kutenda
machoba agaika bandu bange
mabijikana imani, ni kijoa ihuke
yuwangi nu kengama maboulo
gi michepela. 2 Maboulo andi
genia gatangachigwa na bandu
akawangi na akandendemundu,
benia mwojo jabe ju kupambu
gambone andaje mabaja uchip-
wile andi upojoligwe na choma
cha mwoto. 3 Bandu benia babola
kutenda malemwa kutola akege
nu kulye yenge yakulya. Nambu
Nnoongo apanganya yakulya
yenie, kupala balye kukunnumba
Nnoongo bandu abaamine na
abijimanyi kweli. 4 Kila kilebe
chapanganie Nnoongo chambone,
kibije chikipaligwa ukanigwa,
nambu yoa ipokeligwe kukun-
numba Nnoongo, 5 magambu
ku lilobe lya Nnoongo nu ku-
gongalela kukibeka kilebe chenie
kijekatiligwe na Nnoongo.

Mpakachi jwambone jwa Yesu Kilisto

6 Anda malengalinge akalongo
boa malagilo ganga, mamma ma-
pakachi ba mbone ba Yesu Kilisto,
anda ntei genia mmene man-
nyendakea kola mu uhuke kwa
maboulo ga imani na maboulo ga
kweli gamakengama. 7 Nambu
mwe ma Timoteo mikane homo
yangabe ya Nnoongo na yanga
mana. Mikihyobalekea ku-
tama kukunhwalali Nnoongo.
8 Kikihyobalekea kugolola mmele
mbaya kachoko, nambu kutama
kukunhwali Nnoongo kwambone
muno mu kila kilebe, gambu
gutulagalaki bwomi mukulama
kwito ngoeno nu kulama kwito
kukupakuika. 9 Kilonge chenje
nga kweli muno na kipaligwa
kujeketeligwa. 10 Twenga tu-
undika nkunge nu kamu maengo
kukachana kwani tummekile
lihyobalelo lito Nnoongo jwabi
mmomi jwombe nga Nkomboi jwa
bandu boa, muno bandu aban-
hwamini Kilisto. 11 Mmole ilebe
yenje na makwajalile kana ilebe
yenie. 12 Makajeketeje mundu
jwajoa ammembule magambu
mwe nga makakombo, nambu
nkachane mma kilandanikio
kwa abanhwamine Kilisto, mu
kilonge chinu na itendwa iinu
na lipalano na lihyobalelo na
majendo ga chwapi. 13 Machoba
goa nnyendekea kachome bandu
pukongolou Majandiko Gachwapi,
kutangacha na kubola, mpaka
pambakuika. 14 Makakotokaje
kutumia upo yampatite kuboke ku
Uhuke jwa Chwapi ibi nkati jinu
champata kwa malobe ga akalon-
doli ba Nnoongo nu kummeke
maboko ga akinanhota bikikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto.
15 Nhwachila muno genia goa
nu kubegelela kupala kujendeke
kwinu kubonekane kwa bandu
boa. 16 Mma maha pantama
na pammola. Nnyendekea

kamu genia, magambu anda ntei
nyenie, mamikikola mmene na
abampenekia.

5

Pampaligwa kutama na akau-
mini ajinu

1 Makankalapilaje mundu
munanhota, nambu malengela
andi awabinu. Matendelange
achakakombo anda akalongo
binu, 2 akikege akinanhota
andi amabinu, achakabale andi
akalombo binu, panga mawacho
mabaja.

3 Maagabale akanawele ababi
na malola. 4 Nambu nawele
jwabi ni ingota andaje ichokolo,
yenie ipaligwa kagoya achikibelei
babe andi papala Nnoongo, yene
babukia maboko achikibelei babe
kukutenda yene bunhwalalila
Nnoongo. 5 Ojwabi nawele kweli,
jwanga mundu jukunnyangata,
jwenio anhyobale Nnoongo ajen-
deke kung'ongale Nnoongo nu
kunnyopa annyangate kilo na
mui. 6 Nambu nawele jwatama
kukikikonja, jwenio abi andi
awile, iganukube abi mmomi.
7 Makwajalile bandu batendi
ilebe yenie, kupala bakapatangaje
lukolo. 8 Anda mundu kagoyaje
akalongo mundu, muno ababi
kunyumba jakwe, mundu jwenio
ajikana imani, nga mmaja muno
kupeta mundu jwangaamini.

9 Mukunhwandikaje mukitabu
cha akinawele mundu jwangaika
yaka sitini. Kabe aba atoligwe
na analome bamwe, 10 na abe
banchalakiche kwa maengo
gakwe gambone, jwalelite ingota
yakwe kwambone, jwalendekie
akamageni kachakwe, jwabapoki
bandu ba Nnoongo na katawacha
makongono, ngajangata bandu
bina malola, jwakitabite kamu
gambone. 11 Makaandikaje
akanawele bale, gambu tama
yabe yu kupala kutoligwa
nanalome kabeka bagalambuke
nu kunneka Kilisto Nkomboi,
12 bikilete hukumu bene gambu
bukulekite kuamini kwabe kwa
kalakala. 13 Akanawele andi
benia bikibola ukata nu kutumbu
kutindila nyumba na nyumba,
kabe nyenie tuje nambu andum-
bakani na kang'ing'ina akajabe
nu kujingi muilebe ya bandu
bange bakalenga minhalo janga
paligwa kulongela. 14 Kwa yene
kabi mbaile akanawele baale ba-
toligwe na analome, bapate ingota
na kugoya nyumba yabe kupala
akangondwa bito bakabeje na
nililanga lya kulongela minhalo
mibaja kati jito. 15 Magambu
akanawele bange baobite nu
kunkengama Lichetani. 16 Nambu
anda amama Akilisto bakweti
akanawele mulongo gwabe,
benia bapaligwa kagoyanga
na ngiti kukileke kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto tuje
liengo lyenie. Kupala kikuta
cha abunhwamini Kilisto kioto
kagoyanga akanawele bangakola
bandu bakajangata.

17 Akinanhota abalongaleya
kwambone akaamini, bapaligwa
kupata mapungu gabe pabena,
muno kutangacha nu kubola.
18 Gambu Majandiko Gachwapi
galenga, “Makantabaje kano
ng'ombe pamatumia kupu-
luya ilyo,” uyo, “Nkamwa
maengo apaligwa malepo gakwe.”
19 Makajeketeje kupokela lukumbi
lwa ananhota abalongalea kikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
andaje pabe na akachaili abena
andaje atatu. 20 Abajendeke
kutenda mabaja makelebuya
pabandu nduu, kupala bange
bajogope.

21 Nunhwamulicha nnongi ja
Nnoongo na nnongi ja Kilisto
Yesu na nnongi ja akapakachi ba
kumbengu, magaagabale malagilo
ganga panga nchimwa mundu,

makammagu munduje kukun-
noleke kumio. 22 Makabyalaje
kummeke mundu abe kilongoi
kukabegele Angwana. Mikikilon-
daje mu mabaja ga bange, ntama
chwapi kukunhwalila Nnoongo.
23 Makanywe mache tuje,
nambu nnywa divai kachoko
kwa magambu ga lutumbo lwinu,
gambu ga itamwe eyampata kila
kingobu.
24 Malemwa ga bandu bange
gabonekana kipola, tango
nakapelekaje kuhukumu, nambu
mabaja ga bandu bange
gamanyikana kingobu cha
kapeleka kuhukumu. 25 Yene,
itendwa yambone ibonekana
kipola na yangabonekana kipola
kuotoje kikiiya.

6

1 Akabanda boa bapaligwa
kaechimu akinanhota mundu
kukila kilebe kupala lina lya
Nnoongo lyakatukanigwaje an-
daje maboulo gito. 2 Akabanda
abakweti akakolongwa babe
akaumini bakabembuje kwa
kawachi kutenda akaumini ajabe
tu. Nambu bapaligwa kabegelela
kwambone muno, gambu akako-
longwa benia bikikonja kuboke
mumaengo ga akabanda abun-
hwamini Kilisto benia ababam-
palanga, yene mpaligwa kubola
nu kutangacha nhwalo gwenio.

Maboulo gu uwangi ni kipato cha kweli

3 Mundu jwajoa jwabola
maboulo gange gangabe tela
na ganga, na jwanga jeketela
malobe ga kweli ga Angwana
bito ana Yesu Kilisto nu kutama
andi papala Nnoongo, 4 jwenio
kutweli kulokaloka na amanyi
kileje. Mundu ntamwe mitau
na bulwa mumalobe ganga
mbone, genia galeta bwiu na
bulwa na matukano na kawachi
bange mabaja, 5 mitau janga
pela kuboka kwa bandu benia
malango gabe gapungwanikwe
kabe bakwetije kweli. Bakitanga
kummegele Nnoongo nga ndela
jikipato. 6 Kweli kummegele
Nnoongo kummeka mundu abe
nikipato, anda ajeketile kube
ni ilebe yakweti. 7 Magambu
tuikije kilebe chachoa padunia
pano, wala tubokaje ni kilebe
chachoa padunia pano. 8 Yene,
anda tukweti yakulya na ngobo,
tupaligwa kujeketela kube na
yenie. 9 Nambu abapala kube
ni kipato kugwe mukujigigwa, nu
kujonjigwa mutama mbaja nduu
yukutokamala yenie kauta bandu
mukualabika nu kujomoka.
10 Gambu kupala muno uloi ngi
kindumbutumbu cha ubaja gwoa.
Bandu bange balokalile muno
kupata uloi ata ngababe kutaali
na imani na myojo jabe jitweli
kubinia.

Malagilo kwa Timoteo

11 Nambu mwe, mamundu ba
Nnoongo, nneke kilebe chenie.
Nnyendekea kube mambone
nnongi ja Nnoongo, mang'ongale
Nnoongo, imani na mapalano
na kuimbalila mma manuu.
12 Nkachana muno kagaoto
malola gankweti gambu ga
imani, kupala mpate bwomi
gwa machoba goa pangapela
ogwankemi Nnoongo kingobu
pamajeketela mmene imani jinu
pakachaili nduu. 13 Nannagila
nnongi ja Nnoongo jwaipe bwomi
ilebe yoa na nannagalakia nnongi
ja Yesu Kilisto jwapanga uchaili
nu kulenga kweli mwene nnongi
ja Pontio Pilato, 14 nkamule
malagilo ganga na kugaagabala
na ntenda kuaminika mpaka
lichoba libapakubuja Angwana
bito ana Yesu Kilisto. 15 Kubuja
kwabe kutendigwa mangobu
apagapaligwa agabekigwe na
Nnoongo jwalumbigwa jwabi

Ntawala jika jakwe, Nngwana
jwa akangwana na Ungwana
jwa Mangwana. 16 Jwenio
jika jakwe atama machoba goa
pangapela mu lumuli lwanga
oto kuluegelela mundu. Abije
mundu jwawaite kummona an-
daje jwaotwi kummona. Kwakwe
ibe ichima nu utawala gwa
machoba goa pangapela! Unhyo.
17 Malengele bandu ababi ni
ipato mu bwomi gongo gwangoe,
bakalokalokaje nu kihyobale
ilebe yanga hyobaleka nambu
buhyobale Nnoongo jwatupe kuk-
ina ilebe nduu kupala tuialalile
mwojo. 18 Malenge batendange
gambone, babe ni itendwa ndu
yambone na babe binukina
na abajeketile kape bange ile
yabe. 19 Ku yene mabikibekela
lupambo kumbengu lwenio
kwabe kiba kijemo chambone
kulimba machoba agaika. Penia
mabapata bwomi gwenio nga
bwomi gwa kweli. 20 Mwe ma
Timoteo, nng'oye kwambone goa
gala agankamwiigwe. Nnyepe
kulongela kwanga nhwalali
Nnoongo ni mitau jangamana
nu nhwalo gu kilebe bandu
bange chibikikema, kumanya.
21 Gambu bandu bange bikitenda
bakweti kumanya kupeta kwenio,
kujomole kwakwe bijioite imani.
Nnoongo ampegange upeele
gwakwe!

Balua jenge ja Paulo kwa Timoteo Kilongoi

Kitabu chenje cha 2 Timoteo kiandikigwa na ndundame Paulo ku napunji jwakwe jwakemigwa Timoteo. Kitabu chenje kiandikigwa papipi nu kupela kwake patama padunia pano. Kingobu chenie akiba mukipungo kukilambo chuku Loma (2 Timoteo 1:16). Paulo akiba kupalana nu kujoana muno na Timoteo mpaka Paulo ankema mwana gwakwe nnola (Akafilipi 2:22, 1 Timoteo 1:2, 1:18).

Jenje nga balua jimwe kati ja balua nchenche eyaandika Paulo kujenda ku mundu jumwe jumwe papala kuandika kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga, 1 Timoteo na Tito na Filemoni. Kingobu chenie chi kiandikigwa balua jenje 2 Timoteo, bandu abunhwamini Kilisto abakiba bakatawaligwa ni kingwana cha Loma batenda kupotekigwa muno. Pangaje chenie ngi kilebe chikintenda Paulo atabigwe, yene akiba akannagila Timoteo aimbalile kulaga. Andi pibi 1 Timoteo, Paulo nganhunda muno Timoteo ku nhwalo gwa akaboli buwangi (1 Timoteo 1:16-18). Uyo annenge Timoteo kutenda kiika kingobu chukulaga nnongi jito (Lipungu lya 3:1).

Agabi mukitabu

Paulo atumbu kukumpata abali Timoteo, kuboka penia annimbia mwojo (Lipungu lya 1:1-18).

Kabe ankwajali Timoteo aimbalile (Lipungu lya 2:1-13).

Kuboka penia ampe malagilo ku nhwalo gu kutama kukunhwamini Yesu (Lipungu lya 2:14-26).

Kabe annenge ilebe eipakuika nnongi na pipaligwa kamula (Lipungu lya 3:1-4:8).

Paulo ajomole kukunnagila mwene Timoteo (Lipungu lya 4:9-24).

1 Ne Napaulo nandundame
ba Yesu Kilisto kukupala kwa
Nnoongo. Mekigwe ndangache
bwomi ogwatulagila Nnoongo
mu kulondana na Kilisto Yesu,
2 nunhwandaki mwe ma Timoteo
mamanango manumpala muno,

Nunnyope kana Nnoongo
Awabito na Yesu Kilisto Angwana
bito bampe gwambone gwa
Nnoongo na kia na tengela.

Lilumbo na malobe gu kumpe mwojo

3 Nannumba Nnoongo junam-
megelela ku mwojo chwapi andi
apabatenda akananhota bango,
nannumba kila apanankom-
bokela mu kugongalela kwango
kilo na mui. 4 Mbi kombakela
manjochi ginu na mbi nachuna
muno nammone, kupala ndwele
kuala mwojo. 5 Mbi kombakela
imani yinu ya kweli, imani eibak-
weti awibinu Loisi nu uyo eibak-
weti amabinu Eunike. Manyi
kutenda namwe uyo nkweti
imani jenie. 6 Magambu gwa
genia nankombakela nkolokeye
kitoi champi Nnoongo mangobu
panammekela maboko gango.
7 Kwa magambu Nnoongo atupi
Uhuke jwa Chwapi jukutubeka
tube takabwogaje, nambu Uhuke
jukutupe makakala na mapalano
na mwojo kukikitawala.

8 Yene makalola onije kacha-
lakicha Angwana bito, kabe
makalola onije magambu gango
nenga nandabigwe mukipungo
kwa magambu ga benia. Nambu
mikilonde nane mukulaga kwa
magambu gu Nhwalo Gwambone,

andi Nnoongo pampe makakala.
9 Nnoongo atukolite, atukemite
tube bandu bakwe mwene,
ngiti gambu ga itendwa yito
yamboneje, nambu andi papaile
Nnoongo na gwambone gwakwe.
Ngatupe gwambone gwenio kwa
magambu ga Yesu Kilisto tango
dunia kupanganigwaje, 10 Nambu
ibekigwe kipola kwinu ngoe
kukuika kwakwe Nkomboi jwito,
Yesu Kilisto. Jwenio aboite mbyu
makakala ga kiu nu ku ndela ju
Nhwalo Gwambone ngauhekula
ndaa bwomi gwanga kiu.

11 Nnoongo ambambwile ne
mbe nandundame na naboli kwa
magambu gu kutangacha Nhwalo
Gwambone, 12 genia nga agameka
ne mbotakigwe ngoe. Nambu
ne mbi kupweleje magambu
nummanyi kipola jununhwamini,
kabe manyi kutenda jwenio
makilendela chambile, mpaka
lichoba lyapakubuja. 13 Nkamula
gwicho maboulo ga kweli ganam-
molite andi kilenganakio kwinu.
Na nnyendekeye mu imani na
mapalano agankweti mukulon-
dana na Yesu Kilisto. 14 Kwa
makakala gu Uhuke jwa Chwapi
jwatama nkati jito mikigoye
gwicho kile chache chambone
chankamuigwe.

15 Andi pummanyi, bandu boa
bi kilambo chuku Asia banekite,
kati jabe abi Fugelo na He-
limogene. 16 Najopa Angwana
babonelange kia akalongo ba One-
sifolo, kwa magambu akanim-
bia mwojo pajingi. Na aloije
oni kutenda nakiba kukipungo,
17 nambu kingobutu apaika kuk-
ilambo chuku Loma, ngatumbu
kumbalapala kukachana mpaka
ngambata. 18 Najopa Angwana
bankole kia Nnoongo lichoba lya-
pakuhukumu bandu! Namwe
mmanyi gwicho majingi agan-
dendile okwo ku Efeso.

2

Mpakachi juna kuaminika jwa Kilisto Yesu

1 Mwe mamanango Timo-
teo, mma na makakala mwag-
wambone gutupatite mu ku-
londana na Yesu Kilisto. 2 Na
maboulo agunyoina nakabola
nnongi ja akachaili ajingi, ugo
mabolange bandu abaaminika na
benia baoto kabola bandu bange.

3 Na mwe mikilonde mukupotekigwa
andi lityala lina kuaminika lya
Kilisto Yesu. 4 Lityala elibi kun-
gondo kupaligwaje kamu maengo
gangabe gumungondo, kupala
aotole kunhwalalila nkolongwa
jwa matyala. 5 Uyo mundu
jwapetana mukubutuka mbelo
kupataje upo panga agabala
malagilo gukubutuka agabekigwe.
6 Nnemi jwakamwi liengo
kukachana nga ojwapaligwa
kupata lipungu likutumbula lya
mauno. 7 Magabekange umwojo
genia gannongela na Angwana
mabanhwotoya kimanya ilebe
yoa.

8 Mankombakela Yesu Kilisto
ojwayoigwa, jwakiba ju lun-
golo lwa Daudi, andi pulenga
Nhwalo Gwambone gundan-
gacha. 9 Magambu gakwe
ne mbotekigwa na ndabigwe
mitondolo andi nabaja, nambu
lilobe lya Nnoongo litabigweje
mitondolo, 10 ku yene nhimbilila
kila kilebe kwa magambu ga
bandu ba Nnoongo, kupala
angweto uyo bapatange ukoli
ogupatikana kwa ndela ja Kilisto
Yesu, gwenio uleta kibumo cha
Nnoongo machoba goa pangapela.
11 Kilonge chenje nga chakweli,
“Anda ngutuwe pamwe nakwe,
matulama pamwe nakwe.
12 Anda tujendakie kuimbalila,
matutawala pamwe nakwe.
Andatunkanite,
jwenio uyo matukana.
13 Anda tubi kuaminikaje,

jwenio majendekea kuaminika machoba goa,
magambu jwenio kikikanaje mwene.”

Nkamwa maengo jwa-jeketeligwe na Nnoongo

14 Makombakeye bandu binu minhalo jenje na kakelebuya nnongi ja Nnoongo bakotoke mitau kwa malobe. Mitau jenie kualaje, gambu jaalabiya abajoa. 15 Nkachana kamwa ilebe enhwalali Nnoongo mme makamwa maengo mambone makalola onije ku liengo lyakwe na jwombe abola telatela nhwalo gwenio gwa kweli. 16 Mme kutali ni minhalo jikipuuchi janganhwalali Nnoongo gambu genia gajendeke kabeka bandu kutali na Nnoongo. 17 Maboulo andi genia nga andi libanga lyangalama elilye mmele. Kati ja akaboli benia nga Humeneyo na Fileto. 18 Benia bijilekangite kutali ndela ja kweli ni bijialabia imani ja bandu bange kukulonge kwabe kulenga kuyoigwa kwa bandu boa kupetite. 19 Nambu kweli ja Nnoongo jibi ndii andi libwe panani jakwe paandikigwe malobe ganga, “Angwana ba-manyi baba ababi bakwe,” na “Kila jwalenga jwenio nga jwa Angwana, nga mpaka alekane na mabaja.”

20 Mu nyumba ngolongwa mubi ni mitungati na yombo ya kila aina, yenge itenganichigwe ku uloi na jaabu gambu gwa liengo lya nnyika na yenge itenganichigwe ni mikongo yenge nu utope gambu gwa liengo lya kila machoba. 21 Anda mundu aki-jegwiye nu kube kutali ni minhalo mibaja, aba kilebe chukamuli maengo gannyika magambu abekigwe kube jwa Angwana, baalali Angwana mundu jwenio abi tela kamu liengo lyambone. 22 Mma kutali na tama jukombo na ntama tela na papala Nnoongo na imani nu kupalana na tengela pamwe na bandu boa abajopa Angwana ku mwojo gwa chwapi. 23 Ntama kutali ni mitau janga mana nu jukutokamala, mmene umanyi kutenda genia galeta bulwa. 24 Mpakachi jwa Angwana akajomanaje, apaligwa kube jwa nuu ku bandu boa, jwaotwi kubola na juna kuimbalila. 25 Jwa nuu pabakelebuya bandu abankana, gambu benia Nnoongo aotwi kape kingobu chukulapa nu kujimanya kweli. 26 Penia malango gabe magabujila kabele, mabapokonyoka muntambo gu Lichetani ogubajonjite na kabeka bannyali.

3

Machoba gukupela

1 Nkombokela kutenda, mu machoba gu kupela kupakube na mangobu gu kulaga. 2 Bandu bapakikipala bene, bina kupala uloi na bina kukilumbalila na bina lunjonjo na bina kun-tukana Nnoongo na bangajoa achikibelei babe, banga lumba na bangang'ongale Nnoongo. 3 Bandu banga mapalano na banga pala kuchikachana bina kung'ing'ia bina nnomo na akakale, mabachimwa kila chikibi chambone, 4 bapakagaluka aka-jabe banga jali na abatweli lun-jonjo, bipala kikikonja muno nu kotoka kumpala Nnoongo. 5 Kwa kunja bibonekana andi bandu bina kunng'ongale Nnoongo, nambu bagakana makakala gakwe. Mikijepange muno na bandu andi benia. 6 Bange bandu kujenda mu nyumba ya bandu na kagaluya akikege abapunganikwe abalemile ni miigo ja mabaja na abalongaleigwa na tama mbaja ya kila kilebe, 7 akikege benia

bajiganga kukibola kila machoba
nambu ngu kujimanyaje kweli.
8 Bandu benia bijikana kweli
andi Yane na Yambule apankana
Musa. Bandu bamba baobite
mumalango gabe bachipwile
muimani. 9 Nambu biotwaje
kujendeke muno magambu ku-
tokamala kwabe makubonekana
kipola ku bandu boa, ngapikiba
ku Yene na Yambule.

Undo yukujomolela

10 Nambu mwenga ma Timoteo,
magakengime maboulo gango
na majendo gango na gambala
mu kutama kwango na imani
jango na kuimbalila kwango
na mapalano gango na kulende
kwango, 11 nu kulaga kwango
nu kupotekigwa kwango. Kabe
magamanyi agambatite okwo ku
Antiokia nu Kuikonio nu Ku-
lusta. Ngaimbalila kupotekigwa
kukolongwa muno! Nambu
Angwana ngabangola mu genia
goa. 12 Kila mundu jwapala
kutama kukunhwalali Nnoongo
mu kulondana na Yesu Kilisto
apa kupotekigwe. 13 Bandu
akabaja na akakoboi bapakube
akabaja muno, bakakoloya bange
na beni angweto bikoloigwa.
14 Nambu mwe ntama mu kweli
ujaje ejimmoligwe ngumujeketela
muno. Mamanyi abakiba akaboli
binu, 15 mmi kombakela kutenda
tango ungota gwinu mmanyi Ma-
jandiko Gachwapi genia gaotwile
kumpe malango agaleta ukoligwa
ku ndela ja imani ku Kilisto
Yesu. 16 Majandiko Gachwapi
goa gabi nu uhuke gwa Nnoongo
gaotwi kajangata kubola kweli
nu kelebuya nu kugalambuya
mabaja gabe gambone na ka-
longolea bandu batame andi
papala Nnoongo, 17 kupala mundu
jwammegelela Nnoongo abe na
kila kilebe chikipaligwa muliengo
lyakwe na abe tayali kamu
maengo goa agabi gambone.

4

1 Nnongi ja Nnoongo na nnongi
ja Kilisto Yesu jwapakahukumu
bandu ababi bwomi na abawile
na kwa magambu atenda kuika
kutawala kongo abi Nngwana
nannagila, 2 ntangacha lilobe
lya Nnoongo, mpanganike ku-
tangacha kingobu chambone
andaje kingobu changa mbone
na nkalipe nkelebuye na mape
bandu mwojo makabola kukuim-
balila kwoa. 3 Gambu makiika
kingobu penia bandu bipenikije
maboulo ga kweli, nambu
bikengama tama yabe bene
ni kikikongole akaboli nduu
abapakalengela ilebe yae yibipala
kijoa. 4 Bikananga kujoa kweli,
bigalambukila omo yu uwangi.
5 Mwenga, nambu mma mio kila
ali, nhwimbalila kupotekigwa na
ntenda liengo lya ntangachi jwa
Nhwalo Gwambone na nnen-
ganakia kwambone upakachi
gwinu ku Nnoongo.

6 Kingobu chango chu kuwe
kibandakile na myai jango
jimiminigwa andi yene akakung'i
pabamimina lilumbo lya divai
nnongi ja Nnoongo. 7 Mbutine
ngondo kwambone, mwanja
gwango nyomwile, imani ng'oite
gwicho. 8 Ngoe iigi kupata hupo
yambaligwa gambu gukunhwalali
Nnoongo hupo ejibi Angwana,
ojwahukumu pipaligwa ku li-
choba lyenie ngiti netuje na
baba abalende kwa chuna kubuja
kwabe.

Malagilo ga mwene Timoteo kuboka kwa Paulo

9 Makachelwaje kuika kwan-
gone. 10 Gambu Dema aipai ile
ya padunia pano nganeka nu ku-
jenda Kusesalonike. Kelesike ajei
ku Galatia na Tito ajei Kudali-
matia. 11 Luka tu nga ojwabi
pamba pamwe na nenga. Mantole
Maluko nhwika nakwe, kwa mag-
ambu maotola kunyangata mu

liengo lyango. 12 Nakankinga
Tukiko kukilambo chuku Efeso.
13 Pampakuika umbotalele likoti
lyango linililekite kwa Kalipo kuk-
ilambo cha Kutoloa, uyo unetele
ni itabu muno yae itendakigwe
kulimbendela.
14 Pundi kipala jwakemigwa
Alekizanda andendi mabaja
majingi, Angwana mabannepa
kuboke mu itendwa yakwe.
15 Namwe mma maha najwenio
kwa magambu akate kana muno
nhwalo gwito.
16 Pinikikola pu kutum-
bula akibaje mundu jwajemite
kingono chango, boa ngabaneka.
Nnoongo balekeke malemwa
gabe! 17 Nambu Angwana nga-
batama pamwe nane, ngabambe
makakala, mpaka nganhotola ku-
utangacha nhwalo gwoa, kupala
bandu banga Akayahudi bujoe,
kabe ngakomboligwa mu hukumu
ja kiu andi mukano ji liimba.
18 Angwana mabangombola na
mabaja goa nu kundola tegatega
mpaka ku kingwana chabe chu
kumbengu. Kwabe kube ni
kibumo cha Nnoongo machoba
goa pangapela! Unhyo.

Kapata abali kukujomolela

19 Mapatange abali Pilisika na
Akula, pamwe bandu ababi kun-
yumba ja Onesifolo. 20 Elasto
ngaigala ku Kolinto na Tolofimo
ngananneka Mileto kwa maga-
mbu akiba ntamwe.
21 Nhwika chokwe tango nu
kuikaje kipepwe. Ebulo na Pude
na Lino na Kelaudio bampatanga
abali uyo na akalongo bange
abunhwamini Kilisto.
22 Angwana babe namwe um-
wojo gwinu. Nannyopelanga
mmoa upeele gwa Nnoogo.

Balua ja Paulo kwa Tito Kilongoi

Kitabu chenje cha Tito nga chimwe kati ja balua ncheche ya Paulo yaandika ku mundu jumwe jumwe papala kaandiki bandu abunhwamini Kilisto. Balua yenge itatu nga 1 Timoteo na 2 Timoteo na Filemoni. Iganukube Paulo anhwandaki balua jenje Tito, nambu jibonekana andi jipaligwe kuchomigwa kanonoya pabandu. Tuotwi kumanya lende gambu Paulo alandulile yoa eintenda abe ndundame, kile chenie Tito akiba akimanyi. Pangaje balua jenje jiandikigwa na Paulo panakati ja yaka 63-65 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Paulo ngannagi Tito kilongalea ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto eikiba ku ichilu ya Kulete. Aandika balua jenje kupala kunnagila Tito kunhwalo gu kupambula na kabola akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto. Ngalagi uyo mubalua jakwe ku Timoteo. Balua jakwe jilenga akiilongoi bikikuta cha bandu abunhwamini Kilisto pabapaligwa kube kilandanikio cha majendo gambone. Ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto na akiilongoi babe ba ngoe bapaligwa kutenda nu kamula goa agapaligwa mulongoi.

Agabi mukitabu

- Paulo annagila Tito kupambula bandu abannyali Nnoongo kube akiilongoi (Lipungu lya 1:1-16).
- Kabe annagila kabola bandu kutama kukunnyali Nnoongo (Lipungu lya 2:1-3:11).
- Paulo alonge malobe gukujomolela (Lipungu lya 3:12-15).

1 Ne Napaulo mpakachi jwa Nnoongo na ndundame jwa Yesu Kilisto nhandika. Nenga mbambuligwe kachenga imani bandu ba Nnoongo na kalongalea bijimanye kweli nu kutama andi papala Nnoongo, 2 kweli jenie jitupe lihyobalela li kube na bwomi gwa machoba goa pangapela. Nnoongo jwanga lenga nhwangi, ngatulagalakia bwomi gwenio tango dunia kupanganigwaje, 3 ni kingobu chekipaligwa apikiika, ngaulaya Nhwalo gwakwe. Ngangamuigwa Nhwalo gwenio nutangache kukengama amuli ja Nnoongo, Nkomboi jwito.

4 Nunhwandikila mwenga mana Tito, mamanango makweli muimani twe tuboa tubi mwenio. Nnoongo Awawa na Kilisto Yesu, Nkomboi jwito ampe tengela ni kindimba.

Liengo lya Tito ku Kulete

5 Ngananneka ku Kulete kupala nnyomolele maengo agakiba tango na kapambula akinanhota akiilongoi bi ikuta ya bandu abunhwamini Kilisto mukila kilambo. Nkombokele malagilo gango. 6 Munanhota kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto apaligwa kube jwanga lukolo, juna akege bamwe tu, ningota yakwe ipaligwa kube einhwamine Kilisto, jwanga manyikana kube juna nnomo andaje juna mitau. 7 Magambu kilongoi ju kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto nga nnolei jwa liengo lya Nnoongo, apaligwa kube mundu jwanga lokaloka. Jwanga chimwa chokwe, nnywagije, juna nnomoje andaje juna kupala uloi kundela mbaja. 8 Nambu apaligwa kube mundu juna kina, ojwapala ile yambone. Apaligwa kube mundu jwakitawala, jwanga bagu bandu, jwatenda gachwapi nnongi ja Nnoongo na jwanga

kijonga. 9 Apaligwa aagabale
telatela maboulo gukuaminika
andi pagaboligwa. Penia ngapa-
pakuotola kalimbia mwojo bandu
bange kwa maboulo ga kweli nu
kugapia panja malemwa ga bandu
abakana maboulo genia.
10 Gambu babile bandu bange
banga jali abalonge malobe ganga
mana muno bandu ababoka
mi kikuta chi Kiyahudi nu
kunhwamini Kilisto baoyanga
akajabe. 11 Ipaligwa kakotoyanga
malobe gabe, gambu batindagana
bandu boa munyumba yoa
kukubola ilebe yanga paligwa
babole, batendanga yenie kwa
mawecho mabaja gukupata
uloi. 12 Nnondoli jwabe jumwe,
Nkelete, ngalenga, “Akakelete
akawangi machoba goa, babi
andi inyama ikale, ba chojo na
bina ukata!” 13 Uchaili gwenio
kweli, na magambu gwa genia,
mpaligwa kakalapila muno,
kupala babegange niimani in-
akulimba. 14 Bakapenekije homo
yuwangi ya Akayahudi andaje
malagilo ga bandu abijikana
kweli. 15 Kila kilebe nga chwapi
kwa bandu abajeguigwe, nambu
kibije kilebe echikibi chwapi kwa
abachapuigwe na banga imani,
gambu malango nu kupala kwabe
kukupala kupembu gambone
kuchapuligwe. 16 Bandu benia
bajeketela kutenda bummanyi
Nnoongo, nambu kuitendwa yabe
batenda nkana. Nga bandu bi
kinyela muno ni mitau, kupalig-
waje kamula maengo gambone.

2

Mmole maboulo ga kweli

1 Nambu mwenga mpaligwa
kubola maboulo ga kweli.
2 Mabole akinanhota bapaligwa
kuoto kikitawala babe na
malango gambone, bandu ba
maha, bapaligwa kube telatela
muimani, baba na mapalano
nu kuimbalila. 3 Uyo mabole
akikege akinanhota babe na
majendo gukunhwalila Nnoongo,
bakabe bukung'ing'iaje andaje
akabanda bujembe. Kabe ba-
paligwa kubola minhalo jenie,
4 kupala kaunda achakabale
bapale akangwana mundu ni
ingota yabe, 5 baoto kikitawala
nu kube chwapi, babegelele
gwicho maengo ga kachabe kajoa
akangwana mundu, kupala Lilobe
lya Nnoongo lyakabembuligwaje.

6 Nu uyo, makwajali
achakakombo babe bikitawale.
7 Na mmene mwe mpaligwa
kube kilandanikio kuitendwa
yambone. Mmola kwa kweli na
makatenda nhwenyoje. 8 Mmola
malobe ga kweli kupala abatauka
babe na oni bakakolaje kile kibaja
chukulongela magambu gito.

9 Mabola akabanda ba-
paligwa kajoa akakolongwa
babe nu kaalalila kuilebe yoa.
Bakataukana nabuje, 10 andaje ka-
jiba ilebe yabe. Nambu bapaligwa
kulaya bina kuaminika muno,
kupala kuitendwa yabe yoa
bagabeke maboulo ga Nnoongo
Nkomboi jwito galumbigwe.

11 Gambu gwambone gwa
Nnoongo guleta ukoli gwapitile
bandu boa. 12 Gwambone
gwa Nnoongo gutubeka tukane
kamwa ubaja gwoa na tama
mbaja ya padunia, tube bandu
bikikitawala, tutame andi pi-
paligwa kukunhwalali Nnoongo
mudunia jenje ja ngoe, 13 kongo
takalendela lichoba likuala
mwojo muno litulihyobalela,
kingobu pikipakupitila kibumo
cha Nnoongo ojwabi nkolongwa
na Nkomboi jwito Yesu Kilisto.
14 Jwombe ngakipanga mwene
magambu gito kupala atukom-
bole kuboke muubaja gwoa nu
kutubeka bandu chwapi ababi

bakwe mwene, bandu ababi na
chuna chukamwa gambone.
15 Mmole ilebe yenie, kuki-
nala chinu choa makakwajalila na
kakelebuya bandu abampenakia,
mundu jwajoa akammembwaje.

3

Kutenda ilebe yambone eipaligwa

1 Makombakeye bandu kun-
yenyepa kwa akatawala na
bandu bina kingwana, kajoa
nu kujeketela kamu ilebe yam-
bone yoa. 2 Malengelange
bakantukanaje mundu jwajoa,
nambu batamange kwa tengela
nu kupenakiana, babe bandu
banga nnomo machoba goa kwa
kila mundu. 3 Kalakala, twenga
tukiba tatokamau uyo, ni mitau
na takabaja. Takiba takabanda ba
tama mbaja nu kupala kila ilebe.
Takatama kitamo china ubaja na
bwiu, bandu ngubutuchimwa nu
tubene ngutuchimwana. 4 Nambu
kingobu gwambone ni lipalano
lya Nnoongo Nkomboi gwito
puekuligwa kwito, 5 ngatukola
twenga. Ngiti kwa magambu
gi kilebe chambone chituteileje
chikinhwalali Nnoongo, nambu
gambu gwa kia jakwe atukolite.
Kundela ja Uhuke jwa Chwapi
ojwabeka tubelekwe uyono nu
kutupe bwomi uyono kukutujelea
kwa mache. 6 Nnoongo ngatupe
Uhuke jwa Chwapi nduu kundela
ja Yesu Kilisto Nkomboi jwito,
7 kupala kwa gwambone gwa
Nnoongo gwakwe tujeketeligwe
kube tunhwalali Nnoongo nu
kupokela bwomi gwa machoba
goa pangapela ogutunhyobalela.
8 Kilebe chenie kweli.

Mbala mikwajali ilebe yenje,
kupala abunhwamini Nnoongo
babe na chuna machoba goa
kutenda gambone, ilebe yenie
yambone nga yakajangata bandu.
9 Nambu mijepe mitau jukutoka-
mala kupala kumanya maina ga
lungolo lwa akaokolo na bulwa
nu kutaukana nhwalo gwa Malag-
ilo. Ilebe yenie yajagi kunnyan-
gataje mundu. 10 Mundu jwaleta
kupwilikana mankelabuye mala
ju kutumbula na mmwelea ja pa-
bele nu kuboka penia manneke.
11 Mmanyi kube mundu andi jwe-
nio ate kuoba na mabaja gakwe
galaya kutenda atekulemwa.

Malobe gukujomolela

12 Kingobu chambakunkinga
kwinumwe Alitemi andaje
Tukiko, nkachane kuika kukil-
ambo chuku Nikapoli, gambu
amwi kutama kwenio kingobu
chi kipupwe. 13 Nkachane
kunnyangata Zena mundu jwaga-
manyi malagilo na Apolo kupala
baotolange kutumbwa mwanja
gwabe na nnole kutenda ilebe
yoa bakweti. 14 Ipaligwa bandu
bito bikibole kila kingobu kutenda
gambone kupala bajangate bange
muilebe ibipala, kupala kutama
kwabe kukabonekana kwa jagije.
15 Bandu boa ababi pamwe na
nenga bampatanga abali. Map-
atange abali akaganja boa ababi
mu imani.

Mmoa nannyopelanga gwambone
gwa Nnoongo.

Balua ja Paulo kwa Filemoni

Kitabu chenje kichoko cha Filemoni kiandikigwa na ndundame Paulo (Lipungu lya 1:1). Iwechakine Paulo pakiba mukipungo ku Loma, yene anda akiba ku Loma penia mmanya balua jenje jiandikigwa chaka cha 61 kuboka pukubelekwa Kilisto, nga chaka ucho pikiandikigwa kitabu cha Kolosai.

Paulo anhwandakila balua jenje mundu jumwe jwakemigwa Filemoni. Ojwakiba jumwe kati ja bandu abunhwamini Kilisto na akiba na akabanda bakwe. Paulo anhwandakila kupala kunnyopa akunhwukumuje mmanda jwakwe jwakemigwa Onesimo jwakatila kuboka ku Filemoni. Kengama malagilo ga Loma Filemoni akiba nuwecho gu kunhukumu Onesimo akomigwe. Paulo ngampembela Filemoni kupala annyeketele Onesimo ammone andi nnongo mukulondana na Kilisto kabe annyopa Filemoni annekekeye Onesimo kupala abegelele pamwe na Paulo (Lipungu lya 1:13-14).

Agabi mukitabu

- Paulo ampata abali Filemoni, lipungu lya 1:1-3.
- Kabe Paulo annyopa Filemoni ampokele Onesimo andi nnongo mu Kilisto (Lipungu lya 1:4-21).
- Paulo ajomole kukutangacha mawacho gakwe ga katyangila na kapata abali (Lipungu lya 1:22-25).

1 Ne Napaulo, ndabigwe magambu ga kummegele Kilisto Yesu. Nenga pamwe na nnongo gwito Timoteo.

Tunhwandaki mwe maganja bito mana Filemoni, makamwa maengo majito, 2 na bandu abunhwamini Kilisto abakongana kachinu na ku nnombo gwito Afia nu ku lityala nnyito Alikipo.

3 Nnoongo Awabito mampegange tengela nu upeele na Angwana bito ana Yesu Kilisto.

Lipalano na imani ja Filemoni

4 Kila kingobu pang'ongalela, nankombake mwe ma Filemoni nu kunnumba Nnoongo, 5 gambu nyoine pamaamini Angwana bito ana Yesu na pamapala bandu ba Nnoongo boa. 6 Nannyope ku Nnoongo mme na makakala gakalenge bandu bange imani inu kupala bamanye kipola gwambone gutubi nago twenga tatulondine na Kilisto. 7 Malongo bango, lipalano linu linhalali muno na limbi mwojo! Mwenga mijikalamwie myojo ja bandu ba Nnoongo.

Paulo annyopa Filimoni ampokele Onesimo

8 Kwa magambu genia, ne nalongo binu kukulondana na Kilisto, kabi nhotwi kunhwamulu panga jogopa nkamule champaligwa kamula, 9 nambu magambu nde mpala, mbaya nannyope. Ndenda yene iganukube ne Paulo ng'oime na ngoe ne mbi napungwa kwa magambu ga kummegele Yesu Kilisto. 10 Nannyopa mannyangate Onesimo jwenio ngoe manango kukunhwamini kwakwe Kilisto ne mbi na awamundu panakiba mikipungo. 11 Pukutumbula akiba kile chamboneje kwinu nambu ngoe kile chambone kwango uyo na kwinu.

12 Ngoe nammuya kabele kwinu, jwombe mbi kumpala muno. 13 Kabimbai atame nanenga anyangate pampala kunyangata mwe kiti mbi pamba mukipungo magambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone.

14 Nambu mbaije kunnachimicha
unyangate, nambu mbala ntendi
pampala mmene yene ngamuje
chachoa mpaka nnyeketele.
15 Pangaje Onesimo ngaboka
kwinu kukingobu kichoko tu,
kupala abuje kabena ntame
nakwe machoba goa pangapela.
16 Jwenio mmanda kabeje, nambu
kupeta mmanda, jwenio ngoe
nga nnongo gwito mukulondana
na Kilisto. Ambala nenga na
ampala mwenga chenge muno,
gambu jwenio andi mmanda na
andi nnongo mukulondana na
Angwana.
17 Bai, anda umona ne kube
nalongo binu, kwa Angwana,
mampoke Onesimo andi umboke
nenga. 18 Anda akiba annemwite
kilebe, andaje akiba na ligambo
kwinu, nannepa nenga. 19 Ne
Paulo andika namwene ku lukobo
lwango, manannepage! Mbaije
kunkombake kutenda nkweti lig-
ambo lya bwomi kwango. 20 Elo,
malongo bango, undende yene
kukunyangata nenga ka maga-
mbu ga Angwana, ngoe mwe
malongo bango mukulondana na
Kilisto muwalali mwojo gwango.
21 Nunhwamine magambu nun-
hwandaki ganga, manyi manka-
mula kupeta genia ganannengile.
22 Pamwe na genia, umbangi
chumbi chukutama gambu nhy-
obale Nnoongo majanga kujopa
kwinu nu kumbanga kwinu.

Kupata abali kukujomolela

23 Epafulo, mpungwa nnyango
kwa magambu gukummegele
Kilisto Yesu, ampata abali.
24 Maluko na Alistako na Dema na
Luka, akakamwa maengo ajango,
uyo bampatanga abali.
25 Nnoongo ampegange upeele
kuboka ka Angwana bito ana Yesu
Kilisto ube pamwe na mangweto
mumyojo jinu.

Balua kwa Akaebulania Kilongoi

Kitabu cha Ebulania ngi kitabu chukupegana mwojo andi palengania Yesu ilebe yenge yulondoli mu Lilagano Liyono. Iandikigwe andi matangacho. Gabi mapungu 60 mu Lilagano Liyono mu kitabu cha Ebulania agalaya kutenda kweli ngalengania ulondoli ni liengo li Kiyahudi li ukung'i nkolo. Magambu ga genia kitabu chenje kiandikigwa gambu gwa kape mwojo Akayahudi abunhwamini Kilisto. Ebulania alaite Yesu palenganikie Chalia kuyene akakung'i bipangaje kabe malumbo. Yesu nga lilumbo lya mabaja goa, pakamwe nu kukila kingobu. Bandu abunhwamini Kilisto ba ngoe uyo bapata mwojo mu kitabu cha Ebulania kujendeke kunkengama Yesu Kilisto nga jwenio jwatei iwechekane twe kunhwamini Nnoongo, nu uyo kujendeke kunhwamini jwenio (Lipungu lya 12:2).

Abije mundu jwamanyi mene jwaandike kitabu cha Ebulania, nambu akachomi balenga kutenda iwechakine kiandikigwa na ndundame Paulo, andaje Luka, andaje Banaba. Chaka chikiandikigwa uyo kimanyakineje nambu bandu ajingi baamine kutenda kiandakigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yelusalemu jialabigwa chaka 70 kuboka pukubelekwa Kilisto nambu nhwandiki ju kitabu chenje alongila ilebe yenie tango nu kualabigwaje Yelusalemu. Kitabu cha Ebulania kiandikigwa ku Loma (Lipungu lya 3:24). Iwechakine ngikikwela mumakanicha nduu.

Agabi mukitabu

Nhwandiki alaite kutenda Yesu nga jwambone kwa akalondoli ba Nnoongo boa na akapakachi (Lipungu lya 1:1-4:13).

Kabe ngajendeke kulaya kutenda Yesu nga jwambone kwa akakung'i abijilongalea nyumba ja Nnoongo ku Yelusalemu (Lipungu lya 4:14-7:28).

Uyo liengo lya Yesu lyambone kupeta lilagano lya lolo Nnoongo lyabeka na bandu bakwe kupete lilagilo lyampa Musa (Lipungu lya 8:1-10:31).

Kuboka pukulenga kipola kutenda Yesu nga jwambone muno, nhwandiki alaite pipaligwa kutama (Lipungu lya 10:32-13:17).

Pukujomolela nhwandiki mukitabu chakwe ajomoli mubalua jakwe kwa kapata abali (Lipungu lya 13:18-25).

Nnoongo alonge kupete Mwana jwakwe

1 Kalakala Nnoongo ngalonge na akanhokabito pajingi kwa ndela ja akalondoli ba Nnoongo, 2 nambu machoba gukupela gano, alongi natwe kwa ndela ja Mwana jwakwe. Kupete jwenio Nnoongo ngapangania mbengu na dunia ni ilebe yoa eibi mwenio, ngampambula kupala ilebe yoa ibe yakwe. 3 Jwenio nga kung'ala ku kibumo cha Nnoongo na abi telatela na mweni Nnoongo, ajikamwi pamwe dunia ku lilobe lyakwe lina makakala. Kibokacha kajeguya bandu mabaja gabe, atamite kunani kumbengu, kingonu cha kalelo cha Nnoongo nkolongwa.

Ukolongwa gwa Mwana jwa Nnoongo

4 Mwana ngabekigwa kube nkolongwa kapeta akapakachi bu kumbengu, andi yene liina

elyampi Nnoongo nga likolongwa
kupeta maina ga akapakachi
bukumbengu. 5 Gambu Nnoongo
annengije mpakachi jwajoa,
kulenga,
“Mwe Mamanango, lele nonge
bandu boa bamanye ku-
tenda ne Nawabinu.”
Kabe Nnoongo alengitije
kumpakachi jwajoa,
“Ne mamba Nawabinu na mwe
mma Mamanango.”
6 Nambu Nnoongo apakiba akan-
tuma Mwana jwakwe, jwabi litibo
padunia alenga,
“Akapakachi boa ba Nnoongo
banng'ongalele.”
7 Nambu kunhwalo gwa aka-
pakachi bukumbengu Nnoongo
ngalenga,
“Babekite akapakachi bakwe
kube upepo,
na abammegelela kube nimi ya
mwoto.”
8 Nambu kwa Mwana jwakwe,
Nnoongo alenga,
“Kitebu chinu chikingwana, mwe
mana Nnoongo cha ma-
choba goa changa pela.”
Mwe matawala bandu binu
pangabagula.
9 “Mwe magapala agunhwalali
Nnoongo nu kuchimwa
ubaja.
Kuyene, Nnoongo, ojwabi
Nnoongo jwinu, ngampam-
bula,
nu kumpe kuala mwojo muno
kupeta akajinu.”
10 Na kabele, alengite,
“Angwana, mwe kalakala ngam-
meka kijemo cha dunia,
na mbengu liengo lya maboko
ginu.”
11 “Yene maipela, nambu mwe
nhwigala machoba goa,
yoa mailala andi ngobo.
12 “Mamilibulunga andi likai,
nayene maligalambuka andi lu-
tando olulalite.
Nambu mwe mma ujwajo ma-
choba goa pangapela,
Bwomi gwinu upelaje.”
13 Nnoongo annengije mpakachi
jwakwe na jumweje, kulenga,
“Ntame kingono chango cha
kalelo,
mpaka batamile akangondwa
binu pae.”
14 Lele akapakachi bukum-
bengu nga nike? Ngi ihuke tu
eimmegele Nnoongo na yombe
ikingigwa kajangata bandu aba-
pakoligwa.

2

Ukoli nkolongwa

1 Kwa yene tupaligwa kuaga-
bala kwa maha goa agataga-
joine, tukaikaje kutumbu kuoba
kachoko kachoko. 2 Nhwalo
gwago gutangachigwa na aka-
pakachi bukumbengu ubonekana
kube kweli mundu jwajoa
jwanga kengama andaje kulemwa
ngahukumigwa andi apipaligwa.
3 Lele twenga tujepa bole anda
tubembwile ukomboi nkolongwa
andi gongono? Angwana bene
ngabatumbu kutangacha ukoli
gwenio na abajoa ngabachala-
kicha kwito kutenda nga kweli.
4 Nnoongo uyo ngajonjake penia
uchalakichi kukulaya iingi na
yukuomongwa ni ikobo ijingi na
kape bandu itoi ya Uhuke jwa
Chwapi andi papala mwene.

Yesu nga jwatulongalea twe kukoligwa

5 Nnoongo babekiteje aka-
pakachi bukumbengu babe
akakolongwa badunia nhyono
ejiika, yani dunia jitujilenga.
6 Uyo pabi paali pa Majandiko
gachwapi palenga,
“Mundu nga nike, ata munhwachile,
jwabelwike na mundu nga nike
ata munhwagabale?

7 Ngamammeka kukingobu tu
abe nchokochoko ku-
peta pabakiba akapakachi
bukumbengu,
munkwindie luchengo lu kibumo
ni ichima,
8 ngammeka ilebe yoa pae ja
makongono gakwe.”
Galengigwe kutenda Nnoongo
ngammeka mundu kube ntawala
jwa ilebe yoa, yani panga kileka
ata chimwe. Ata yene, tubiku-
lolaje tango mundu akaitawala
ilebe yoa ngoe.
9 Nambu tummona Yesu
jwabekigwa kukingobu tu kube
nchokochoko kupeta akapakachi
bu kumbengu, kwa magambu
ga gwambone gwa Nnoongo
kwito, Yesu ngawe magambu ga
bandu boa. Magambu gu kulaga
kwakwe mpaka kuwe, ngoe
tummona bankwindie luchengo
lu kibumo ni ichima. 10 Kupala
alete ingota ijingi ikilonde muko-
longwa gwakwe. Ikiba tela
kwa Nnoongo ojwapangania nu
kutendekea ilebe yoa kummeka
Yesu akamilika muno kwa ndela
ju kupotekigwa. Gambu Yesu nga
ojwabakola bandu boa.
11 Jwenio bajeguyanga bandu
mabaja gabe, jwombe pamwe na
abajeleigwe mabaja gabe, boa
bakweti Awawa bamwe. Nga
magambu Yesu akwetije oni kake-
manga benia, akalongomundu,
12 andi apalenga ku Nnoongo,
“Manalandulila akalongo bango
itendwa inu.
Panakati ja ngongano jabe man-
annyembela.”
13 Alenga kabele,
“Manimmekela Nnoongo lihy-
obalelo lyango.”
Kabe ngajendeke kulenga,
“Ne mbi pamba pamwe na bandu
abambi Nnoongo kube in-
gota yango.”
14 Andi ingota pikweti mmele na
myai andi achikibelei babe, Yesu
uyo ngaika kube andi angweto.
Atenda yene kupala kwa kiu
chakwe, anhwotole Mmaja jwaka-
mulile makakala ga kiu. 15 Yesu
atenda yenie kupala kabeka
agabwa baba, kukujogopa kiu,
ngababe akabanda mu bwomi
gwabe gwoa. 16 Gambu kweli
Yesu aika magambu ga kajangata
akapakachi bu kumbenguje,
nambu, “Kijangata ibelei yu
Ulaimu.” 17 Magambu akapaligwa
abe andi akalongomundu ku ilebe
yoa, kupala abe Nkolongwa jwabe
jwa Akakung'i jwa Nnoongo
jwaaminike na juna kia mu
kummegele Nnoongo, kupala
mabaja ga bandu gaboigwe.
18 Magambu mwene ngaimbalila
kulaga palondoigwa yene aotwile
kajangata angweto abalondoigwa.

3

Yesu nga nkolongwa kupeta Musa

1 Makalongo bango, ma-
bandu ba Nnoongo mamik-
ilondite mulukemo lu kum-
bengu, munhwachila muno
Yesu ndundame na nkung'i
Nkolongwa jwa imani jitulenga
kukano ito. 2 Jwenio akiba
juna kuaminika ku Nnoongo
ojwampambula andi Musa pakiba
juna kuaminika pababegelela
bandu boa abakemigwa nyumba
ja Nnoongo. 3 Nambu Yesu
apaligwa ichima ngolongwa
muno kupeta Musa gambu
nchengi jwa nyumba kupata
ichima muno kupeta nyumba
jene. 4 Kila nyumba jichengigwe
na mundu, nambu Nnoongo nga
nchengi jwa ilebe yoa. 5 Musa
jwombe akiba mpakachi juna
kuaminika muliengo lyakwe
lyoa lyenie, liengo lyakwe likiba
kuchalakicha gaga agapaku-
longe Nnoongo kingobu chikiika.
6 Nambu Kilisto jwombe nga

ojwaaminika andi Mwana juna
kinala mu nyumba ja Nnoongo.
Tubeni twenga nga nyumba jakwe
anda tujendeke kube ndii mu
lihyobalelo litulokelokela.

Kakelabuya bina kujundupa myojo

7 Andi Uhuke jwa Chwapi
palenga Mumajandiko Gachwapi,
“Lele anda nnyoininge lilobe lya
Nnoongo,
8 makajundupa myojoje andi aka-
hokabinu kingobu chache
chabankana Nnoongo,
lichoba libannondoya kupongoti.
9 Nnoongo alenga kwenio akahok-
abinu ngabannondoya,
iganukube ngibibona itendwa
yango kwa yaka makomi
ncheche!
10 Kwa magambu genia ngambe
nililaka ku bandu benia
nganenga,
‘Machoba goa bakengama ndela
yabe,
bimanyije ngu ndela yango.’
11 Nganjimwa, nganapila,
‘Bijingije ngu paali pango pukupo-
molela!’ ”
12 Makalongo, mmaganga maha
akabeje mundu jwajoa kati jinu
jwabi na mwojo mmaja na
jwangaamini na mikikibekaje
kutali na Nnoongo jwabi mmomi.
13 Nambu pannyendeke kujoa
lilobe lende, “Lele,” likachomigwa
Mumajandiko, nnimbiane mwojo
kila machoba kupala mundu
jwajoa akakotokaje kuagabala
magambu gu koloigwa nu ku-
tenda mabaja. 14 Magambu twe
tuboa tubi pamwe mukulondana
na Kilisto ojwatukola anda ibi
tuilekiteje minhalo eituiamina
kalakala.
15 Nkombakela pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi,
“Lele anda nnyoaninge lilobe
lyakwe,
makabeganga nimitauje andi
kingobu chache chaban-
ganaga.”
16 Bene abilijoa lilobe lya
Nnoongo ngabankana? Bo,
boaje abalongoliigwa na
Musa pabakuboka ku Misili?
17 Nnoongo bachimwa beneke
ku yaaka makomi ncheche? Bo,
babaje abatei mabaja ngabagwe
nu kuwe kupongoti? 18 Nnoongo
apalapila, “Bijingije paali pango
pu kupomalela,” balenga beneke?
Bo, babaje abakana kunnyoa?
19 Tulola kutenda baotwije kujingi
kwenio magambu gwangaamini
gwabe.

4

Kupomalela kwa bandu ba Nnoongo

1 Kwa magambu lilagilo lyu
kujingi paali pa kupomolela
palagi Nnoongo panaboigwaje
kuyene tube maha kupala jwajoa
kati jinu akachipuje kujingila
mwenio. 2 Ngutujoa Nhwalo
Gwambone putangachigwa kwito
andi aputangachigwa ku bandu
benia ba lolo. Nambu nhwalo
gwenio gwajangiti kileje, gambu
bakwetije imani andi bandu aba-
joa kalakala. 3 Twenga tatuamine
kweli tujingi mulipomalelo lyenie,
paali penia ngu pukupomolela
apakiba akalongela Nnoongo
kulenga,
“Nakate kuchimwa, nganapila,
‘Bijingije ngu paali pango pi lipo-
malelo.’ ”
Nnoongo alenga genia
iganukube liengo lyakwe likami-
like kutumbu kupangania dunia.
4 Kweli mu Majandiko Gach-
wapi pabi paali apalenga nhwalo
gwa lichoba lya chaba, “Nnoongo
ngapomalela lichoba lya chaba,
ngakotoka kamu maengo gakwe
goa.” 5 Kabe mu Majandiko ganga
alenga, “Bijingije paali pango pu

lipomalelo.” 6 Yene iigile kwa
bandu bange kujingi paali pu
kupomolela nambu baba aba-
joa kalakala Nhwalo Gwambone
bajingije magambu gwanga jali
gwabe. 7 Nnoongo ngabeka
lengi lichoba elikemigwa “Lele,”
kuboka pa kupeta machoba ma-
jingi ngalonge kupete Daudi mal-
obe ugaga agalongila,
“Lele anda nnyoine lilobe lya
Nnoongo,
makabeganga nimitauje.”
8 Ikabi Yoshua bapile bandu
benia lipomalelo lyenie, Nnoongo
kabi alongije kabele kunhwalo
gu lichoba lenge. 9 Ku yene,
kubile kupomalela kwa bandu ba
Nnoongo andi Nnoongo apapo-
molela lichoba lya saba. 10 Kila
jwapakujingila paali pukupoma-
lelo pa Nnoongo maleka liengo
lyakwe andi Nnoongo pagaleka
maengo gakwe nu kupomolela.
11 Tukachane kujingi mulipoma-
lelo lyene, kupala akabeje mundu
jwajoa kati jito ojwapakana
kuliagabala andi apabatenda
angweto.
12 Lilobe lya Nnoongo libi lim-
momi na lina makakala, kutema
muno kupeta lipanga elinoligwe
kongo na kongo. Lyenie ku-
pekenyela mpaka nkati umyojo
jito nu muihuke andi lipanga lina
kutema liotwi kuchepa ipagwa
na uondo. Lilobe lyenie kaga-
manya mawacho ga tama mbaja
mu myojo ja bandu. 13 Kibije
kipanganigwa chachoa chikikiite
nnongi ja mio ga Nnoongo, kila
kilebe kiekuligwe nnongi ja mio
gakwe ku jwenio tupaligwa kun-
nenge itendwa ito yoa.

Yesu nga Nkung'i Nkolongwa

14 Gambu tukweti Nkung'i
Nkolongwa Yesu, Mwana jwa
Nnoongo ojwajingi mpaka kum-
bengu. Ku yene tupaligwa
kamu maha imani itulenga
mung'omo ito. 15 Jwenio Nkung'i
jwito Nkolongwa amanyi muno
kulegeleka kwito, jwombe mwene
ngalondoigwa andi twenga ku
kila kilebe nambu ateije mabaja.
16 Tukiegelele panga mbwele
kitebu chi kingwana cha Nnoongo
juna gwambone, tupokele kia na
gwambone gwakwe gukutujan-
gata kingobu cha malola.

5

1 Kila nkung'i nkolongwa
apambuligwa na Nnoongo kati
ja bandu. Jwombe abekigwe
ammegele Nnoongo gambu gwa
bandu, apange hupo ku Nnoongo
nu kupanga lilumbo kwa mag-
ambu ga mabaja. 2 Magambu
jwenio mundu andi twenga aotwi
kutenda mabaja gagoa gala,
kwayene aotwi kabone kia baba
abaoba gambu gwanga manya
kilebe. 3 Kwa magambu genia
apaligwa kupanga lilumbo ngiti
kwa magambu ga bandu tuje,
nambu uyo kwa magambu ga
mabaja gakwe mwene. 4 Abije
mundu ojwaotola kukitondabea
mwene ku ichima kube nkung'i
nkolongwa. Kila mundu apambu-
ligwa na Nnoongo kube nkung'i
nkolongwa andi apakiba Aluni.
5 Uyo Kilisto jwatukola akitond-
abieje mwene kube ni ichima ju
kube nkung'i nkolongwa, nambu
Nnoongo mwene ojwalenga,
“Mwe Mamanango,
lele nonge bandu boa bamanye
kutenda ne nawabinu.”
6 Uyo paali pange Mumajandiko
ga Gachwapi Nnoongo annenge,
“Mwe mma makung'i machoba
goa pangapela,
kulandanikia ni liengo lyu ukung'i
lya Melikizedeki.”
7 Yesu apakiba akatama
padunia pano, kukuguta
kukolongwa na manjochi,
ngagongalela nu kunnyopa
Nnoongo juna uwecho gu

kunkola mukiu, magambu Yesu
akiba akunhwalalila Nnoongo,
Nnoongo ngampenakia. 8 Nambu,
iganukube akiba Mwana jwa
Nnoongo, ngakibola kujali kun-
dela ju kupotekigwa. 9 Pajomola
kamwa liengo lyakingigwe na
Nnoongo, ngabalongalea bandu
boa abannyali bakoligwe ma-
choba goa pangapela, 10 jwombe
Nnoongo ngalenga boa bamanye
jwenio nga nkung'i nkolongwa
andi pukiba ukung'i nkolongwa
gwa Melikizedeki.

Ukelebuya nhwalo gu kileka imani

11 Tukweti majingi gukunnen-
gela nhwalo gongo, nambu ukomo
kunnengelanga, magambu mang-
weto makamakata kupenakia.
12 Ku kingobu chenje mangweto
makapaligwa kube makaboli,
nambu tango apaligwa mundu
ju kummolanga maboulo gu
kutumbula nhwalo gwa malobe
ga Nnoongo. Mmuji kujonga
mabele pampala kulye chakulya
kinonou. 13 Kila mundu jwa-
paligwa kujonga mabeele jwenio
tango kilemba, amanyije maboulo
gi ilebe einhwalali Nnoongo.
14 Nambu chakulya kinonou nga
magambu ga bandu abakomile,
benia baotwi kujendeke kukibola
kugamanya gambone na mabaja.

6

1 Tujendeke kukibola maboulo
agakomile nu kugaleka maboulo
ga kalakala gangakomala gu
nhwalo gwa Kilisto, ngiti ku-
jendeke kubola maboulo ga
kalakalaje gangajangata kilebe
andaje maboulo ga kalakala nu
nhwalo gukunhwamini Nnoongo,
2 na aina nduu ji maboulo gu
ubaticho nu kummeke maboko nu
kuyoigwa kwa bandu na hukumu
ja machoba goa pangapela.
3 Genia matutenda anda apai
Nnoongo.

4 Gambu bandu abapi lumuli
nu kupaya kitoi chu kumbengu,
ngabapoke Uhuke jwa Chwapi
pamwe, 5 nu kupaya gambone ga
lilobe lya Nnoongo na makakala
ga dunia ejiika, 6 Kuboka pa
genia ngibijileka imani jabe,
kuwechekanaje benia kabuya
balape kabena. Andi bammamba
kabena panchalaba Mwana jwa
Nnoongo kukunkana nu kunkoya
oni pukongolou.

7 Nng'onda ogukome ula kila
kingobu nu kumalika ipandwa
eibape akalemi ipato jenie ipatite
kindimba ku Nnoongo. 8 Nambu
nng'onda anda umalike mikongo
ja miba na chinde, gwambonije,
ubandakile kulaanigwa na
Nnoongo nu pukupela dunia
ujochigwa mwoto.

9 Nambu makalonga bango
iganukube tulenga nyenie, tu-
manyi kutenda kweli mang-
weto mmi mundela jambone,
ndela jenie jijenda ku ukoligwa.
10 Nnoongo kutendaje ilebe yanga
paligwa, kuyenie alilibilije liengo
elinteilinge andaje kupalana
kwannaite kwa liina lyakwe,
magambu mabegalile bandu
bakwe bachwapi na mpaka ngoe
tango makabegelela. 11 Tupai
muno kummona kila mundu
kati jinu alaye kachana uk-
wakwo mpaka pukupela kupala
gaga agunhyobalela galenganile.
12 Yene makabegangaje makakata,
nambu mmaganga andi abaamine
na abaimbalila, ngabapokela
agalagila Nnoongo.

Lilagilo lya Nnoongo nga lya kweli

13 Nnoongo apampa Ulaimu
lilagilo, ngalapila kwa lina lyakwe
mwene, magambu abije ojwabi
nkolongwa kupeta Nnoongo,
kabi otwile kulapila kwa jwenio.

14 Nnoongo ngalenga, “Kweli
kindimba manampa ni ibelei
nduu.” 15 Ulaimu ngalendela ku
kuimbalila ku yene ngapokela
chache channagila Nnoongo.
16 Bandu apabalapila, balapila ku
jumwe ojwabi nkolongwa kupeta
benia, nu kulapila kwenio kulaya
kweli ja chache chikilongaligwe.
17 Nnoongo ngapala kulaya kipola
muno kwa abalapile kutenda
agalambukaje. 18 Ibi ilebe
ibele, lilagilo nu kulapila, yenie
kuotwaje kugalambuka, kuyene
Nnoongo kulengaje uwangi,
twenga tatubutakile tengela
jakwe tupata mwojo gu kulikamu
lihyobalelo elibekigwe nnongi
jito. 19 Tukweti lihyobalelo
lyene libi andi nanga ja meli
mubwomi gwito. Lihyobalelo
lyene lipekenyela mpaka pilipazia
paali pachwapi muno. 20 Mwene
Yesu alongali kujingila mwenio
kwa magambu gito jwenio nga
nkung'i nkolongwa machoba
goa pangapela, kukulandanikia
andi liengo lyu ukung'i lya
Melikizedeki.

7

Ukung'i gwa Melikizedeki

1 Melikizedeki jwenio akiba
nngwana jwa Salemu na nkung'i
jwa Nnoongo jwabi Nkolongwa
muno. Ulaimu apabuja kuboka ku
ngondo kwenio ngabakomanga
akangwana, Melikizedeki nga-
jenda ukongana nakwe Ulaimu
nu kumpe kindimba, 2 jwombe
Ulaimu ngampe lipungu lya
komi li ilebe yoa eyabapoka
kwenio. Pukutumbula lina lyenie
Melikizedeki nga “Nngwana
jwatenda agapala Nnoongo,” kabe
akemigwa nngwana jwa Salemu,
akonda “Nngwana jwa Tengela.”
3 Kunhwalo gwa awamundu
na amamundu imanyakineje,
andaje lungolo lwakwe, andaje
kubelekwa kwakwe andaje ku-
jomoka kwakwe. Abi andi Mwana
jwa Nnoongo na ajendeke kube
nkung'i machoba goa pangapela.

4 Nhwacha oti mundu jwenio
akiba nkolongwa muno. Mpaka
munanhota jwito Ulaimu ngampe
lupungu lya komi li ilebe yoa
yatola kungondwa. 5 Na bandu
boa bi kibelei cha Akalawi na
abakiba akakung'i ba Nnoongo.
Malagilo ga Musa gapala batole
lupungu lya komi ku bandu
babe Akaisilaeli, iganukube
angweto uyo ngi ibelei ya Ulaimu.
6 Nambu jwenio Melikizedeki
akiba julungolo lwa Lawije,
ati yene apokela lipungu lya
komi kuboka kwa Ulaimu, kabe
ngampe kindimba jwenio jwakiba
ni lilagano lya Nnoongo. 7 Kubije
na mbwele kutenda nkolongwa
kumpe kindimba nchokochoko.
8 Kabe, benia akakung'i abapokela
lipungu lya komi, bandu tu
lichoba limwe kuwe, nambu
pamba abapokela lipungu lya
komi, nambu kwenio jwombe
jwabanchalakicha kutenda abi
mmomi. 9 Tuotwile, kulenga
Lawi kibelei chakwe kipokela
lipungu lya komi jwombe uyo
ngalepa lipungu lya komi ku
Melikizedeki kupete Ulaimu,
10 gambu Lawi akiba nkati
mumyai ja anhokamundu ana
Ulaimu, kingobu Melikizedeki
apakongana na Ulaimu.

11 Kuboka mu ukung'i gwa
Akalawi, bandu ba Isilaeli
ngabape malagilo gu ukung'i.
Anda bandu bakiba tegatega
gambu gu liengo li uking'i lya
Akalawi, ikapaligwije kube nu
ukung'i gonge ogukiba andi
ukung'i gwa Melikizedeki na
ngiti ogubi andi gwa Alunije.
12 Magambu ukung'i anda
ugalambwike, na malagilo gu
ukung'i uyo gapaligwa kugalam-
buka. 13 Bombe Angwana bito

minhalo jwenio joa jilengigwa
kwabe, akiba jwa kabi jenge mu
kabi jenie akibaje ata jumwe
jwabegali kitembe cha Nnoongo
andi nkung'i. 14 Imanyikana
kipola kutenda Angwana bito
baboke mu kabi ja Yuda, Musa
alengiti kileje kwa kabila jenie ku
nhwalo gu ukung'i.

Nkung'i jonge andi Melikizedeki

15 Kabe gutulengite ngaga kweli
muno, nkung'i jonge jwa Nnoongo
jwalandana na Melikizedeki
apitile. 16 Jwenio abekigwije kube
nkung'i kwa amuli ji kimundu
mundu kengama lungolo lwakwe,
nambu kwa makakala ga bwomi
gwa machoba goa pangapela.
17 Magambu banchalakiche ku-
tenda, “Mwe mma makung'i ma-
choba goa pangapela, kwa andi
pubi ukung'i gwa Melikizedeki.”
18 Amuli ja kalakala jela jinhwalo
gu ukung'i ngijiboigwa magambu
jikiba janga makakala janga ajan-
gata bandu. 19 Magambu malagilo
genia gaotwije kulenganila kilebe
chachoa. Nambu ngoe paali
pakwe pabekigwe lihyobalelo
elibi lya mbone muno kupete
lyenie tuotwile kummandakila
Nnoongo.

20 Muno mwa genia, pamba
pabi nu kulapila kwa Nnoongo.
Nambu mangobu bangiba apaba-
tendigwa akung'i pakibaje nu ku-
lapila. 21 Nambu Yesu abekigwe
kube nkung'i kukulapila mangobu
Nnoongo pannengala,

“Angwana balapile,
wala bagalambuyaje kupala kwabe,
‘Mwe nga makung'i machoba goa pangapela.’ ”

22 Gambu gwa kulapila kwenio,
Yesu nga ojwalibeka lilagano liy-
ono lipitile elibi lya mbone muno.

23 Kabe, akakung'i bange bak-
iba nduu magambu kila piika
kingobu chabe chukuwe ngabawe
kuyene ngabachipu kujendeke ni
liengo lyenie. 24 Nambu Yesu nga
anda beniaje, jwenio atama pan-
gapela, ukung'i gwakwe ubokaje
kwa jwenio. 25 Yene, jwe-
nio aotwile machoba goa kakola
boa abannyendelela Nnoongo ku
ndela jakwe, magambu jwenio
atama machoba goa pangapela
akajopela bandu ku Nnoongo.

26 Yene kile chambone muno
kwito twenga nga kube na nkung'i
andi jwenio, ojwabi chwapi,
jwanga malemwa andaje ubaja
na akengimeje ndela ja bina
malemwa na ajinuligwe kunani
muno kumbengu. 27 Ilekine na
akakung'i bange ba kalakala,
jwombe apaligwije kupanga
lilumbo kila machoba, kutumbu
mabaja gakwe mwene, nu kwa
mabaja ga bandu. Jwenio apanga
lilumbo pakamwe, pakamwe nu
ku bandu boa, pakipanga mwene
kuwe panchalaba. 28 Malagilo ka-
pambula bandu banga otola kube
akakung'i akolongwa, nambu
lilagano lya Nnoongo elyalitenda
ku kulapila na lyenie liike kuboka
pa malagilo limpambwi Mwana
jwombe abekigwe kube tegatega
machoba goa pangapela.

8

Lilagano lya kalakala ni lilagano liyono

1 Kilebe kikolongwa mu ganga
agatulengagano nga chenje, twe
tukweti Nkung'i Nkolongwa jwa
aina jenie, jwenio atama luboko
lwa kalelo lwa kitebu chi king-
wana chu Ukolongwa kumbengu.
2 Jwenio abegele liengo li ukung'i
paali pa Chwapi muno, yani
liteba lya kweli elichengigwe na
Angwana, ngiti na munduje.

3 Kila nkung'i nkolongwa
apambuligwe kumpangi hupo ni
inyama ku Nnoongo, yene Nkung'i
Nkolongwa jwito mpaka na

jwenio abe ni kilebe chukupanga.
4 Anda jwenio akabi jwa padunia
pano, akaba nkung'ije, kwani
babi akakung'i bange abapanga
lilumbo tela na Malagilo. Maengo
gabe ga kikung'i nga kulan-
danakia tu na kiwili cha gaga
agabi kumbengu. 5 Maengo gabe
ga kikung'i nga kulandanakia
tu ngi kiwili cha gaga agabi
kumbengu. Magambu Musa
apabandakila kuchenga lihema
lela, Nnoongo ngannengela,
“Ntendekee kila kilebe kulaya
kilandanakio uchache chenan-
naita kukitombi.” 6 Nambu ngoe
Yesu bampi liengo li ukung'i
elibi chwapi kupeta lyabe, andi
lilagano elileta kuchikachana kati
ja bandu na Nnoongo lyambone
muno, gambu libi nikijemo
chakwe chambone muno.
7 Magambu anda lilagilo lela lyu
kutumbula lyakabije na lilemwa,
kabi kubije kabele ni lilagano
lya pabele. 8 Nambu Nnoongo
ngagabona malemwa ku bandu
bakwe ngalenga,
“Machoba gaika,
balenga Angwana,
penia mameka lilagano lihyono
na bandu buku Isilaeli na
bandu buku Yuda.
9 Libije lilagano andi lyale
elindeila na akahoko
mundu panakamula luboko
kaboyanga baboke ku
Misili.
Magambu baaminikije mulilagano
lyango,
na yene nenga na nhagabije,
balenga Angwana.
10 Lende nga lilagano elimbaku-
tenda na bandu ba ku Isi-
laeli machoba agaika,
balenga Angwana,
mameka malagilo gango mu-
malango gabe,
nukubeka mumyojo jabe.
Nenga mamba na Nnoongo jwabe,
nabenia mababa bandu
bango.
11 Abije ngu jwapakummola nkola
kilambo nnyakwe,
wala jwapakunnenge nnung'una
gwakwe,
‘Mummanye Nngwana.’
Magambu boa, akachokochoko na
akakolongwa, mabamanya
nenga.
12 Manalekekea mabaja gabe,
nikombokeje kabele mabaja
gabe.”
13 Ku kulenga nhwalo gwa
lilagano lihyono, Nnoongo ngali-
boya lyale likutumbula, na cha-
choa chikilalite nu kube cha
kalakala kibandaki kuboigwa.

9

Kugongalela padunia nu ku mbengu

1 Lilagano li kutumbula lyakiba
na chalia yakwe yu kung'ongale
Nnoongo ni likiba na paali
pakwe pa chwapi pukugongalela
padunia pano. 2 Ngapachengigwa
liteba nkati likiba na yumbi
ibena, chumbi chukutumbula
pakemigwa paali pa Chwapi,
mwenio mwakiba nu utala
gukubeke muli na mecha na
mikate ejipangigwe ku Nnoongo.
3 Kunyuma ji lipazia lya pili
nkati ji lihema pakiba na chumbi
kikemigwa Paali Pachwapi muno.
4 Mwenio mukiba na kitembe
echibatendaki kujaabu magambu
ga kuukilikia ubani ni lichanduku
lya lilagano, lyombe lyakiba
lipakaigwe jaabu ingonu yoa,
nkati jakwe mwakiba ni kibega
cha jaabu echikikiba na chakulya
echikikemimwa mana, echikikiba
chakulya chu kupongote, bokola
ja Aluni ejikiba jiipwike maamba,
ni ibao ibele eiandikigwe Malagilo
komi ga Nnoongo. 5 Panani
ji lichanduku pakiba ni ipan-
ganigwa ibena ina mapapanilo
eilaya kutenda paali penia pabi
ni kibumo cha Nnoongo, mapa-
panilo gabe ngagaekela panani

ji kiekelo chi lichanduku kulaya
paali apalekeke mabaja ga bandu.
Nambu ngoe kingobu chakweje
chukulenga muno minhalo jenie.

6 Na kila kilebe apikik-
iba kibekigwe kila machoba
akakung'i ngabajingi paali puku-
tumbula pi lihema nu kamu
liengo lyabe li ukung'i. 7 Nambu
nkung'i nkolongwa jikajakwe nga
ojwapaligwa kujingi paali pa pili,
kabe atenda yene pakamwe tu
kwa chaka chimwe kongo apotwi
myai ejapanga ku Nnoongo kwa
magambu gakwe mwene na
kwa magambu ga mabaja ga
bandu agabatendangite panga
manya. 8 Kundela jenje Uhuke
jwa Chwapi alaya kutenda kongo
lihema likutumbula likiba tango
likajema, ndela jukujingi paali
pa Chwapi muno jikiba tango
janajogoligwaje. 9 Nhwalo gongo
kulandanakia na mangobu ga
ngoe, penia hupo na malumbo
gapangigwa ku Nnoongo nambu
yenie kuotwaje kuboya nhwigo
gwa mabaja mumwojo ja bandu
abang'ongale Nnoongo, 10 genia
goa gabi mu yakulya nu yukun-
ywee ndela nduu ikikijeguya.
Genia goa malagilo ga kunja tu,
na makakala gakwe kupela mag-
ambu Nnoongo apakutendekea
ilebe yoa ibe iyono.

11 Nambu Kilisto aike, ojwabi
Nkung'i Nkolongwa ju ilebe
yambone, eibi ngoe. Jwenio
ngajingila mu lihema likolongwa
elibi tegatega muno, lyanga
tenganechigwa na bandu, ngiti
paali padunia ejipanganigwe
jenoje. 12 Jwombe ngajingila
Paali Pachwapi pakamwe tu, kiti
apotwile myai, ngiti myai ja mbui
ni likoga lya ng'ombeje, nambu
apotwile myai jakwe mwene,
kundela jenie ngatulete ukomboi
gwa machoba goa pangapela.
13 Bandu abakiba akachapu ku
nhwalo gu kung'ongale Nnoongo
ngabajeguigwa kwa kamichi myai
ja mbui na ji likoga lya ng'ombe
pamwe na maliu gi likoga lya
ng'ombe. 14 Nambu, kwa myai
ja Kilisto, ilebe ikolongwa muno
kutendigwa! Kwa makakala
gu Uhuke jwa machoba goa
pangapela, Kilisto ngakipanga
mwene lilumbo elibi tegatega ku
Nnoongo. Myai jakwe majituje-
leya myojo jito kupala tammegele
Nnoongo jwabi mmomi.

15 Kuyene jwenio nga
nchikachani jwa lilagano lihyono
lyenie abakemigwe na Nnoongo
baotwile kupokela kindimba cha
machoba goa pangapela chabal-
agila. Kiu chakwe chakombo
bandu kuboke mumalemwa aga-
batendite kingobu cha lilagano li
kutumbula.

16 Ku nhwalo gu lilagano
lyu kuandika kujeketeligwaje
mpaka jwaandike amanyikane
kutenda awile. 17 Lilagano liulichi
kulenganakigwa mpaka kupiti
kiu, gambu lilagano li ulichi
kujeketeligwaje anda jwaandike
abi tango mmomi. 18 Magambu
lilagano li kutumbula libekigwije
panga myai. 19 Kukutumbula
Musa ngabatangachila bandu
malagilo goa andi apibile mu
Malagilo, kuboka penia ngatola
myai ji likoga lya ng'ombe pamwe
na mache na maamba ga litutwe
lya husopo pamwe ni litonji
likele ngakimichi kitabu cha
malagilo na bandu boa. 20 Musa
ngalenga, “Jenje nga myai ejicha-
lakicha lilagano elinnagiligwe na
Nnoongo kupala mulijali.” 21 Uyo
Musa ngalimichi myai lihema
lela ni ilebe yoa ibi mukitembe
cha Nnoongo. 22 Elo, kupala
kwa Malagilo kila kilebe kiotole
kujeguigwa kwa myai na mabaja
uyo galekekigwa kukujita myai.

Lilumbo lya Kilisto kuboya

mabaja ga bandu

23 Ilebe yenje ipaligwa ku-
jeleigwa kwa myai na kwenio
kulandanikia tu ku yae ibi ya
kweli yukumbengu. Nambu
ilebe yu kumbengu ipaligwa
kujeleigwa ku lilumbo elibi
lyambone muno. 24 Magambu
Kilisto ajingije paali pa Chwapi
papachengigwe na bandu, chenie
nga kilandanakio tu kwa chache
echikibi kweli. Jwombe ngajingila
kumbengu jenie ngoe ajema
nnongi ja Nnoongo kwa magambu
gito. 25 Nkung'i nkolongwa
jwa Akayahudi ajingila paali
pa Chwapi muno kila chaka
kongo abi na myai ja kinyama,
nambu Kilisto ajingije mweno
kupala akipange mwene pa-
jingi, 26 magambu ikabi yene,
Kilisto apaligwe kupotekigwa
pajingi kutumbu pipanganigwa
dunia. Nambu kweli apitile
mala pakamwe, pibandaki kupela
apitile mala pakamwe tu kuboya
mabaja ku kukipanga mwene abe
lilumbo. 27 Kila mundu kuwe
pakamwe tu, nu kujema nnongi
ja hukumu ja Nnoongo, 28 uyo na
Kilisto jwenio ngakipanga lilumbo
pakamwetu kwa magambu ga
kugaboya mabaja ga ajingi.
Papakubuja kabele, ngiti kwa
magambu ga mabaja je, nambu
nga kwa magambu ga kakombola
baba abannendela kwa chuna.

10

1 Kwa yene Malagilo kiwili tu
cha ilebe yambone eipakuika
na ngiti picha tegatega ya
ilebe ya kwelije, lilumbo ulyale
lya malagilo eipangigwa chaka
mpaka chaka, kuotwaje ngu
katenda baba abagongalela
babe tegatega. 2 Anda bandu
benia abanng'ongalela Nnoongo
bakabi bajeguigwe mabaja gabe
kweli, kabi bikibwenije kabele
kube bina mabaja nu kupanga
malumbo kabi kujendakije ku-
panga malumbo. 3 Nambu
malumbo genia gatendigwa
kila chaka kakombokea bandu
kutenda bakweti mabaja gabe.
4 Magambu myai ja ng'ombe
na mbui kuotwaje ngu kuboya
mabaja.

5 Nga magambu Kilisto apak-
iba akaika padunia, ngannengela
Nnoongo,

“Mapaije hupo andaje lilumbo li
inyama,
nambu nenga gumbanganikie
mmele.
6 Lilumbo li inyama yu kutinia
andaje malumbo gukuboya
mabaja gunhwalalije.
7 Penia nganenga,
‘Mbi pamba, Mwe, Mana
Nnoongo, kulenganakia
gambaligwa,
andi panyandikigwe Muma-
jandiko.’ ”

8 Panani palenga, “Mpaije nu
kunhwalalije lilumbo li inyama
yu kutinia, na malumbo gukuboya
mabaja.” Alenga yene iganukube
malumbo genia gapangigwa andi
pagapala malagilo. 9 Penia
ngalenga, “Mbi pamba, Mwe
mana Nnoongo, nhike kamula
gampala mwenga.” Yene Nnoongo
ngaliboya lilumbo likutumbula
lyenie ngammeka Kilisto kube
lilumbo. 10 Magambu Yesu
Kilisto ngalenganakia kupala kwa
Nnoongo, twe tujeguigwa mabaja
gito ku lilumbo kukuboigwa
mmele gwakwe gwapanga mala
pakamwe tu bai.

11 Kila nkung'i kamwa
liengo lyakwe lyukung'ongalela
Nnoongo lya kila machoba
nu kupanga malumbo ugaga
pajingi, lilumbo lyangaotola ngu
kuboya mabaja. 12 Nambu
Kilisto ngapanga lilumbo limwe
kwa magambu ga mabaja goa,
machoba goa pangapela, kuboka
penia ngatama kingonu cha kalelo

cha Nnoongo, 13 kutumbu kingobu
chenie balenda akangondwa
bakwe batamile. 14 Ku lilumbo
lyakwe limwe, batei balimbe
machoba goa pangapela boa
abajeguigwe mabaja gabe.
15 Nu Uhuke jwa Chwapi
matupa kuchalakicha kwakwe.
Pukutumbu alenga,
16 Angwana balenga, “Lende nga
lilagano elimbakulagana
nabo, machoba agaika,
mameka malagilo gango mumy-
ojo jabe,
nukugaandika mumalango gabe.”
17 Kabe ngalenga,
“Nagawachije ngu kabele mabaja
gabe,
wala itendwa yabe yu ubaja.”
18 Yene mabaja anda galekekigwe,
kupaligwaje kabele kupanga
malumbo gu kuboya mabaja.

Tunhwegelele Nnoongo

19 Akalongo, ku myai ja Yesu
tupatite mwojo gwanga jogopa ku-
jingila paali pa Chwapi. 20 Kilisto
atujogoli ndela nhyono, ndela eji-
tulongalea ku bwomi, kupete li-
pazia lyenie, yani mmele gwakwe
mwene. 21 Tukweti Nkung'i Nko-
longwa juna kinala ku nyumba
ja Nnoongo. 22 Kwa yene tum-
mandakile Nnoongo kwa mwojo
gwa kweli ni imani tegatega
nu ku myojo ejijegwike kuboke
gambu gwa myojo mibaja nu ku-
mibele ejijeleigwe kwa mache ga
chwapi. 23 Tuagabale muno li-
hyobalelo lya imani ito, lyaka-
galambukaje, magambu Nnoongo
ojwabekite lilagano lyakwe nga
juna kuaminika. 24 Tukachane
kujangatana kwa magambu ga ku-
pala nkachane kupalana nu ku-
tenda gambone. 25 Tukakotokaje
kongana pamwe, andi lukobo
lwa bandu bange banga kon-
gana. Nambu tupaligwa tupegane
mwojo andi putumanyi kutenda
lichoba lya Angwana libandakile.
26 Magambu, andatujendekie
kutenda mabaja nyamii kuboka
pa kumanya kweli, libije lilumbo
elioto kupangigwa kabele kwa
magambu ga kuboya mabaja.
27 Echikiigile kulende kwa mb-
wele hukumu ja Nnoongo na
mwoto nkale ogupakajomola boa
abankana Nnoongo. 28 Mundu
jwajoa jwangaagabala Malagilo
ga Musa, ngakomigwa pangabe
na kia anda pabi na uchalakichi
gwa bandu abele andaje atatu.
29 Bo, mundu jwanga nhwaga-
bala Mwana jwa Nnoongo nu
kujibembula myai ji lilagano lya
Nnoongo ejinnyegwiye na mundu
jwantukana Uhuke jwa Nnoongo
jwatupe kindimba, apaligwa
kupata hukumu ngolongwa andi
nike? 30 Magambu tuumanyi
jwalengita, “Nenga manepa
kisasi, nenga manepa,” na
jwombe ngalenga uyo, “Angwana
mabahukumula bandu bakwe.”
31 Kilebe chu kujogopa muno
Nnoongo anda ampukile nu
kunhwukumula!
32 Nkombokelange agapitile
machoba gu kutumbula kuboka
pa kukibola nhwalo gwa Kilisto.
Iganukube machoba genia mak-
iba na kupotekigwa kujingi,
mangweto ngunhwimbililanga.
33 Chengi kingobu ngantukanigwa
na kumpe oni nnongi ja bandu,
chengi kingobu ngannyeketela
kikilonda na abapotekigwe ndela
ujojo. 34 Kweli ngamabone
kia bandu ababi mukipungo
na pabampoka ilebe inu ngun-
hwalalila mwojo gambu ngam-
manya kutenda nkweti ilebe
yambone muno nu yukujen-
deke machoba goa pangapela.
35 Makaoyangaje lihyobalelo
linu, gambu lipakumpe hupo
ngolongwa muno. 36 Mpaligwa
kuimbalila kupala nhwotolange
kulenganakia gapala Nnoongo
nu kupokela chache chalagile.

37 Magambu Majandiko ga Chwapi galenga,
“Iigi kachoko tu,
ojwalendaligwa kuika, maikage,
achelwaje.
38 Nambu mundu ojwatama kukunhwalali Nnoongo malama ku imani,
nambu anda abujite unyuma
nenga nunhwalalije jwenio.”
39 Nambu twenga tubandu ababuja unyuma nu kujomoka, nambu twe tabandu bina imani nu koligwa.

11

Imani

1 Kuyene imani nga kweli ji ilebe eituhyobalela, nu kuiamini ilebe yangabonekana. 2 Magambu kwa yene akananhota bito ngabachalakicha, Nnoongo ngabalumbalila gambu gwa imani jabe.

3 Ku imani twenga tumanyi kutenda dunia ngijipanganigwa ku lilobe lya Nnoongo, ilebe eibonekana ipanganigwe kuboke mu yangabonekana.

4 Ku imani Abeli ngapanga lilumbo kwa Nnoongo elibi chwapi kupeta lya Kaini. Kwa imani jakwe Abeli ngaboneka jwambone nnongi ja Nnoongo, mwene Nnoongo ngachalakicha malumbo gakwe. Kwa imani jakwe Abeli tango akalongela iganukube awile,

5 Ku imani Henoki ngatoligwa na Nnoongo, akaweje. Abonekinije kabele magambu Nnoongo akate kuntola. Andi piandikigwe mu Majandiko ga Chwapi kutenda jwenio tango nu kutoligwaje kumbengu, Nnoongo ngachalakicha kutenda jwenio ateije mabaja. 6 Panga imani kuwechekanaje kunhwalalila Nnoongo. Kwa magambu kila mundu ojwannyendele Nnoongo mpaka aamini kutenda Nnoongo abile nu kutenda bagoya abampalapala.

7 Imani ngijintenda Nuhu aagabale agakelebuya Nnoongo ku ilebe eipakuika yangabonekana. Ngatengenecha safina mwenio ngakomboligwa jwenio pamwe na akalongo mundu. Kukilebe chenie Nnoongo ngijihukumu dunia, Nuhu ngabonekana jwambone nnongi ja Nnoongo kupete imani yakwe.

8 Ku imani Ulaimu ngannyali Nnoongo apakemigwa ajende kukilambo Nnoongo champe kibe chakwe. Iganukube Ulaimu akumanyije kwajenda, ngajenda. 9 Ku imani ngatama andi nng'eni mukilambo echannagila Nnoongo. Ngatama kwenio mu lihema anda apatama Isaka na Yakobo, benia uhyo ngabatama mulilagilo ulyale. 10 Gambu Ulaimu akiba akalendela kilambo china kijemo chambone, kilambo chenie mwene Nnoongo ojwakiwachila kube kitame pangapela. 11 Ku imani uyo Sala ngaamini kutenda Nnoongo kulenganakia malagilo gakwe, kuyene ngaoto kupata ndumbo iganukube akiba mbuja. 12 Ku yene, kuboke mundu jwenio jumwe, Ulaimu, jwakiba andi awile, ngabapiti bandu nduu bangabalangika andi ndondwa yu kumbengu na andi nhwangi gu kumbwani.

13 Bandu benia boa ngabaweganga kongo babi na imani. Ngabaweganga tango nu kupokeje ilebe eikiba alagine Nnoongo, nambu kutali ngibibona, ngabaala mwojo na angweto ngabalenga mu ng'omo yabe kutenda twe takamageni na takapeta ndela padunia. 14 Bandu abalenga ilebe andi yene, balaya kipola kutenda bikipalapala kilambo cha kweli. 15 Bikikiwachi kilambo echibabokanga lolo, kabi

baotwi kubuja kwenio. 16 Nambu
ngoe bapalanga kilambo echikibi
chambone muno, yani kilambo
chu kumbengu. Nga maga-
mbu Nnoongo abikulolaje oni
andabankemite jwenio Nnoongo
jwabe, kwa magambu jwenio
mwene tayali bapanganakie
kilambo.
17 Ku imani Ulaimu ngampanga
lilumbo mwana jwakwe Isaka
kingobu Nnoongo apalondoya
imani jakwe. Ulaimu nga jwapata
lilagano, jwenio ngajeketela
kumpanga lilumbo mwana
jwakwe iganukube akiba jwenio
tu, 18 iganukube Nnoongo akiba
annengile, “Ibelei inu ibakuboke
kwa Isaka.” 19 Ulaimu ngaamini
kutenda Nnoongo aotwile kayoya
abawile, na kweli Ulaimu ngam-
pata kabele Isaka kuboka kwa
abawile, kukulandanakia kwenio.
20 Ku imani Isaka nga-
balumbi kindimba Yakobo na
Esau, bapatange kindimba
muno echikipakuika mumachoba
agaika.
21 Ku imani Yakobo apaban-
dakila kuwe, ngabape kindimba
kila mundu jwa ingota ya Yusufu,
nganng'ongale Nnoongo akajege-
mekia bokola jakwe.
22 Ku imani Yusufu apabandak-
ila kuwe, ngalenga nhwalo gu
kuboka kwa Akaisilaeli mu kil-
ambo chu Kumisili nu uhyo nga-
balenge nhwalo gu iyupa yakwe.
23 Ku imani achikibelei ba Musa
ngabanhwiya Musa kwa myei mi-
tatu kuboka pu kubelekwa. Maga-
mbu bammona kualala muno, na
bajogopingije amuli ja nngwana
Falao ju Kumisili.
24 Ku imani Musa apakiba
mundu munanhota, ngakana
ukemigwa mwana jwa biti Falao.
25 Ngalola mbaya kulaga pamwe
na bandu ba Nnoongo kuliko
kualila mwojo mabaja kukingobu
kichoko tu. 26 Akamanya kutenda
kulaga kwa magambu ga Kilisto
jwatukola kubi kwambone muno
kupeta kipato choa chi kikilambo
cha Misili, magambu akiba
akalolela hupo eipakuika.
27 Ku imani Musa ngaamwa
kuboka kukilambo cha Misili
panga jogopa lilaka lya nngwana,
na wala abujitije unyuma, kwani
akiba anda mundu ojwamweni
Nnoongo jwangabonekana. 28 Ku
imani ngabeka Pasaka jikutum-
bula, ngalagi myai bapakaye
unani mumilyango, kupala
mpakachi nkomi akakomaje
akinalome abatumbwi kubelekwa
ba kabi ja Isilaeli.
29 Ku imani bandu buku Isilaeli
ngabajomboka baali ja Shamu
andi batyanga pajomo, nambu
Akamisili apabajiga kutenda yene
ngabawaganga na mache.
30 Ku imani bandu buku Isi-
laeli ngabatindi boma ji kilambo
cha Yeliko kwa machoba saba
na boma jenie ngijigwe. 31 Ku
imani Laabu ojwakiba nngongola
awije pamwe na baba aban-
nemwite Nnoongo, kwa magambu
bakapoke akaingakii kwa tengela.
32 Nongela nike muno? Kibije
kingobu chukujendekea kulon-
gela nhwalo gwa Gidioni, Bal-
aki na Samsoni na Yefita na
Daudi na Samweli na akalondoli
ba Nnoongo. 33 Ku imani be-
nia ngabaoto kuputana na akang-
wana bilambo yenge, ngabao-
tola. Ngabatawala pipaligwa
na kabeka bandu bajali malag-
ilo, ngabapokela ilebe eyalagila
Nnoongo. Ngibitaba kano ya
maimba, 34 ngabaimianga mwoto
nkale, ngabajepa mapanga, bak-
ibanga banga makakala nambu
ngabapata makakala. Ngababe
ndii mu ngondo, ngabagaotola
matyala mageni. 35 Na, akikege
abaamine ngababukia akalongo
mundu abawile kongo bahyoigwe.
Bange kati jabe ngabakana
kulekekigwa, ngabapotekigwa

mpaka kuwe kupala bahyoigwa
nu kujingi mu bwomi gwambone
muno.
36 Bange ngababekigwa un-
hwenyo na kaputa bokola na
bange ngabataba mitondolo na
kajigili mukipungo. 37 Bange
ngabakomigwa kukuputigwa
maganga bange ngabaeketigwa
ipandi ku michumeno bange
ngabakomigwa kwa mapanga.
Ngabatindila tindila kongo
bakwindangite mambendela
ga mambelele na mamben-
dela ga mbui bakiba bandu
akaocho bakapotekigwa nu
katende mabaja. 38 Bandu
benia ngubunhwamini Nnoongo,
nambu bandu ba dunia jenje
bakiba akabaja muno kuyene
bapaligweje kube na bandu andi
benia. Abunhwamine Nnoongo
ngabatindi tindila kupongoti nu
kuitombi, ngabatama mumachela
nu munduka ya pae.
39 Bandu benia Nnoongo
ngachalakicha imani jabe. Ata
yene bapokije ilebe eyabalagila
Nnoongo, 40 magambu Nnoongo
akiba atupanganiki ilebe eibi
yambone muno magambu gito,
kupala akangweto bakakami-
likaje panga twenga.

12

*Awabito ana Nnoongo bikele-
buya ingota yabe*

1 Twenga tukweti kikuta kiko-
longwa cha akachalakichi nnongi
jito. Yene tuboye kila kilebe echi-
tukolwa na mabaja agatuonenela.
Tubutuke mbelo kukuimbalila
kukupetana kukubi nnongi jito.
2 Tannolekea Yesu ojwatumbula
imani ito na ojwapakulenganakia.
Magambu amanyi laa japakupata
ngaimbalila kuwe panchalaba
panga lola oni na ngoe atama
luboko lwa kalelo lwa kitebu
chikinala cha Nnoongo.
3 Nhwachange nhwalo gwa
ilebe eyampata Yesu, apaotwile
kuimbalila kanigwa kukolongwa
na bandu bina mabaja. Makap-
weleje wala makatopoka mwo-
joje. 4 Nhwalo gwa kujomana
magambu gwa mabaja, mangweto
nnyitangitije myai magambu gwa
genia. 5 Bo, nnibalile malobe gu
kumpe mwojo, genia Nnoongo
alenga mangweto ngi ingota
yakwe?

“Manango, makabembuje pabam-
mola Angwana,
andaje kulegeleka mwojo pa-
bankelebuya.
6 Magambu Angwana kunkele-
buya kila ojwabampala,
kunchapa kila jwajeketela kube
mwana jwabe.”

7 Nhwimbililange pabankele-
buya genia nga maboulo,
Nnoongo antenda genia gambu
mangweto ingota yakwe. Gambu
awawa ni banganchapa mwana
jwabe? 8 Nambu anda mmi
kuchapigwaje andi ingota yenge,
mmanya mangwetomwe ingota
yabije, nambu makinangota ba
mumatutwe. 9 Muno mwa
genia, twenga taechimu achik-
ibelei bito ababutupotwile ata
apabutuchapa. Mmanya tu-
paligwa kajoa muno Awawa
bito biki uhuke kupala tulame.
10 Achikibelei bito padunia pano
ngubutuchapa kukingobu tu andi
bene akangweto pabalolanga tela,
nambu Nnoongo atukelebuya
magambu gukutujangata tubene,
tuotole kukilonda muchwapi
gwabe. 11 Kuchapigwa ngiti
kilebe chu kuala mwojoje nambu
kile chukubina. Nambu baba
ababoligwe kube na ichima
pukupela bipata hupo ya tengela
kuboka mu bwomi ogunhwalali
Nnoongo.

Kelebuigwa nu kuboligwa

12 Nnyinulange maboko
ginu agalendema nu kulim-
bia majugwa ginu agalegalike.
13 Mikitendekekeye ndela janga
mandondombi, kupala chik-
ilemile chakakobaleje, nambu
kilamiigwe.
14 Nkachanange kutama kwa
tengela na bandu boa. Ntamange
mubwomi gwa chwapi, kwa
magambu abije mundu ojwapak-
abona Angwana panga bwomi
anda gwenio. 15 Nkachanange
muno mundu jwajoa akaika
kuoyaje upeele gwa Nnoongo.
Mmaganga maha kupala nkega
mmaba gukayokaje kati jinu na
kachumbuya bange ku uchungu
gwakwe. 16 Mmaganga maha
kupala kati jinu pakabeje na
mundu nngongola andaje mundu
jwanganng'ongalela Nnoongo
anda Esau, ojwaucha upeele
gwakwe gu kutumbu kubelekwa
kwa kukulye chaliko chimwe.
17 Mangweto mmanyi kutenda
ata apapaila kupata kabele
kindimba chenia echikikiba
chakwe, ngakanaligwa, magambu
apatiti kabeje napachi ju kulapa,
iganukube akapalapala kwa
manjochi.
18 Mangweto maikilingije kukit-
ombi cha Sinai, kikiba chukamu-
lika andi Akaisilaeli pubikiikila
kitombi cha Sinai, Kitombi chenie
kijaka mwoto nu kube lubendu tii,
nu kujogoya muno, 19 kugugumа
ku lipenga nu kujoanika kulilobe.
Akaisilaeli ngibilijoa lilobe lyenie
ngabajopa bakajoangaje kabele,
20 gambu baotolingije kuimbalila
amuli ejipangigwe, “Ojwapakun-
yula kitombi chenje, ata ikabi
kinyama, kipakuputigwa maga-
nga.” 21 Genia goa gabonekina
gu kujogoya muno, ata Musa
ngalenga, “Ndenda kujogopa
muno nu kulendema.”
22 Nambu mangweto nhwikan-
gite ku kitombi cha Sayuni, kukil-
ambo cha Nnoongo jwabi bwomi.
Nhwikangite ku Yelusalemu,
kilambo chu kumbengu, kwenio
maelufu akapakachi bu kum-
bengu bakonganinge kwa laa
pampapala. 23 Nhwikangite
kungongano kwa ababelwike
pitumbula ba Nnoongo, bombe
maina gabe gaandikigwe kum-
bengu. Nnyemanga nnongi ja
Nnoongo ojwabi hakimu jwa
boa, nnongi ji uhuke gwa bandu
bambone ababekigwe bambone.
24 Nhwikilinge kwa Yesu ojwabi
nchikachani mu lilagano lihyono
na myai jakwe ijimichigwe jilonge
na twenga ilebe yambone kupeta
myai ja Abeli.
25 Mmaganga maha makakanaje
kumpenekia jwenio jwalonge
namangweto. Andi baba
abakana kumpenekia jwankele-
buya pamba padunia bakom-
bokingije, twenga tuotolabo kom-
boka anda tukanite kumpenekia
jwenio ojwatukelebuya kuboka
kumbengu? 26 Kingobu chenie
lilobe ngililendema padunia,
nambu ngoe alagile kabele, “Ma-
nendemeya kabena dunia, nambu
ngiti dunia tuje uyo na mbengu.”
27 Lilobe lende, “Kabele,” litulaya
kutenda ilebe ya kalakala ilende-
meigwa ipakuboigwa yoa, kupala
ilebe iyono iigala pangalendemi-
igwa.
28 Twenga tube nu kulumba,
gambu tupokela kingwana
changalendemela. Twenga
tunyenyepe nu kunng'ongalela
Nnoongo kundela ejitupakun-
hwalalila jwombe kugongalela
kukupwelela, 29 kweli Nnoongo
jwito nga mwoto nkale ogujomala.

13

Pipaligwa kunhwalalila Nnoongo

1 Nnyendekea kupalana ku-
longo. 2 Makalibilije kapokelanga

akamageni, gambu kukutenda
yene bandu bange bakapokelanga
akapakachi kuboka kumbengu
panga manya. 3 Makombokelange
ababi kukipungo andi ntabigwe
mmene mangweto. Makom-
bokelange abapotekigwa andi
mpotekigwa mmene mangweto.
4 Nhwalo gu kutolana upaligwa
kuechimigwa na bandu boa, ut-
wai gukabeje mukutolana kwabe.
Nnoongo mabahukumula akan-
gongola na akamalaya.
5 Makabe mabandu bu kupala
muno uloije, nambu ntochekange
ni ilebe einkweti. Mwene
Nnoongo alengite, “Ninnekaje,
wala nannyeaje ngu.” 6 Nga
magambu tuoto kulenga,
“Angwana nga ajangati bito,
nijogopaje.
Mundu apakututenda bo?”
7 Makombokelange achiilongoi
binu abantangachila lilobe lya
Nnoongo. Nhwingakie gwicho
majendo gi ilongochi inu pabata-
manga nu kuwe, makajigange
imani jabe. 8 Yesu Kilisto nga
ujwajo licho, leleno na jwan-
gapela. 9 Makaangaikaje kongo
na kongo kwa maboulo gange
gi kigeni. Upeele gwa Nnoongo
chwapi gulimbia iuke inu na
wala ngiti amuli ja nhwalo gwa
chakulyaje, amuli jenie jannyan-
gitije ngu mundu jwajoa ojwa-
jikengime.
10 Twenga tukweti kitembe
chenie ababegelela mu lihema
bapaligwije kulye ilebe ya mwe-
nio. 11 Nkung'i nkolongwa
jwa Akayahudi kuleta myai ja
inyama mu Paali Pachwapi na
kupanga lilumbo kwa magambu
ga mabaja, nambu inyama yenie
kitinia panja ja kambi. 12 Uyo
Yesu mwene, ngapotekigwa
nu kuwe panja ji kilambo
kupala bajeguya bandu kwa
myai jakwe mwene. 13 Lele
tukajogopaje tuboke tunnyendele
panja ji likambi tukakanigwe andi
pakanigwa jwenio. 14 Magambu
padunia pano tukwetije kilambo
chukulama, tukilolela kilambo
chikiika. 15 Kwa ndela ja Yesu,
tujendeke kumpangi Nnoongo
lilumbo lya chipa machoba goa,
mana gakwe nga malobe gito
putulenga Yesu nga Nngwana
jwito. 16 Makalibililangaje ku-
tenda gambone nu kujangatana,
magambu genia nga malumbo
aganhwalalila Nnoongo.
17 Maagabale achiilongoi binu
na ukamula amuli yabe, benia
bagoya uhuke gwinu kilo na
mui benia bapakulandulila ku
Nnoongo nhwalo gwa maengo
gabe. Mpaligwa kajoa kupala
bakamu maengo gabe kukuala
mwojo bukubona nhwigoje
gambu yene innyangata kileje
mangweto.
18 Nnyendeke kutujopela
natwenga. Tumanyi kutenda my-
ojo jito jibi kutulengeje kutenda
tute kulemwa, magambu tupala
kube na majendo gambone ku
ilebe yoa. 19 Nannyopanga muno
unyopelange kupala Nnoongo
amuye kwinu chokwe andai-
wechikine.

Kung'ongale Nnoongo ni kindimba

20 Nnoongo jwatupi tengela
anhyoite Nngwana jwito Yesu
Kilisto kuboka kwa abawile,
ojwabi Nchungi Nkolongwa ju
mambelele kupete myai ji lilagano
lya machoba goa pangapela.
21 Nnoongo ampegange kila
kilebe chikibi chambone kuyene
nhwotolange kamu agapala. Uyo
kupete Yesu Kilisto jwenio atenda
maengo nkati jinu agagunhwalali
mwene. Kupete Yesu kibe kibumo
pangapela! Unhyo.

Malobe gukujomolela

22 Makalongo bango, nannyopa
nhwimbalilange pampoke undo
ganannengalinge gambu nun-
hwandaki machoko tu mubalua
jenia. 23 Mbala kunnengelanga
kutenda nnongo gwito Timoteo
alekekiigwe kuboka mukipungo.
Anda ajombakite kuika pamba
chokwe, manhika nakwe kwenio.
24 Mapatange abali achiilongoi
binu boa pamwe na bandu ba
Nnoongo! Akalongo ba kilambo
cha Kuitalia bampatanga abali.
25 Mmoa tunnyopelanga upeele
gwa Nnoongo.

Balua ja Yakobo Kilongoi

Kitabu chenje kiandikigwa na mundu jumwe jwakemigwa Yakobo. Inhotwi kube Yakobo jonjo nga ojwakiba nnuna gwa Yesu, kabe akiba kilongoi mukikuta chukutumbula cha bandu abunhwamini Kilisto nu uyo akiba jumwe kati ja bandu bi libalacha likolongwa lya Yelusalemu (Itendwa 15:13). Uyo ndundame Paulo mu kitabu cha Akagalatia 2:9 ankema Yakobo, "lueke," lu kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Akachomi baamini kutenda kitabu cha Yakobo kiandikigwa tango nu kuikaje chaka cha 50 kuboka pukubelekwa Kilisto. Gambu Yakobo akiba kilongoi jukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto chuku Yelusalemu penia inhotwi kube aandika kitabu chenje pakiba akatama kwenio.

Yakobo baandikila kitabu chenje, "Makabi komi na mabena agapwilikine ku ilambo yenge" (Lipungu lya 1:1). Maboulo agabi mukitabu cha Yakobo nga gakajangata bandu boa abunhwamini Kilisto nambu malobe ganga, "Makabila komi na mabena" gatenda ibonekane Yakobo baandakila Akayahudi abunhwamini Kilisto. Magambu kitabu chenje kipaligwa kichomigwe na bandu ajingi kilongile minhalo nduu. Yakobo akwajalile nhwalo gwa imani ni itendwa kutenda imani ja kweli jilaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:17). Uyo akelabwie nhwalo gwakakonjale bandu bina uloi (Lipungu lya 2:1-4). Kabe atulenge tuba maha kwa agatulongela (Lipungu lya 3:1-12).

Agabi mukitabu

Yakobo bapata abali akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-1).

Kabe balimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto kuimbalila mu kulaga (Lipungu lya 1:2-27).

Kabe alanduli pibi kile chambone imani kulaigwa ku itendwa (Lipungu lya 2:1-26).

Kuboka penia alaya nhwalo gwa malobe pagabi na makakala (Lipungu lya 3:1-12).

Kabe Yakobo alanduli malango ga Nnoongo pagalekine na malango ga dunia (Lipungu lya 3:13-4:10).

Kabe bakelebuya akachomi bakwe ku nhwalo gu kulokaloka (Lipungu lya 4:11-5:6).

Yakobo ajomole kitabu chakwe kukalapila ilebe nduu (Lipungu lya 5:7-20).

1 Ne Yakobo, napakachi ba
Nnoongo na Angwana ana Yesu
Kilisto, nampatanga abali mang-
weto, mammi kabila komi na
mabena, agapwilikine padunia
joa!

Malango nu kuhyobalela

2 Makalongo pannondoigwa
mmanyanga kutenda ngi kingobu
chinu chu kuala mwojo, 3 mmanyi
kutenda kulondoigwa ku imani
inu impe kuimbalila. 4 Nno!
Kuimbalila kwinu kube mpaka
pukupela, kupala nkomale na
nnimbe panga pelelwa kilebe.
5 Nambu anda mundu kati jinu
apelwi malango gu kumanya,
apaligwa kunnyopa Nnoongo
ojwabape bandu boa muno nu
kwambone. 6 Nambu apaligwa
kujopa ku imani pangapwele
kilebe. Gambu mundu ojwabi
na mbwele abi andi kilebe
chikitoligwa na kimbonga nu
kulekeligwa okwo na okwo.
7 Gambu mundu andi jwenio
akahyobaleje kupoke kilebe ka
Angwana. 8 Mundu juna ndela

ibena kuchichilakana mundela
yakwe yenie yoa.

Nhwocho na juna uloi

9 Anda nnyinu mundu jwan-
hwamine Kilisto abi nhwocho
apaligwa kuala mwojo pajin-
uligwa na Nnoongo, 10 na mundu
juna uloi aalala mwojo pauluigwa
na Nnoongo. Gambu mundu
juna uloi apakujebelea andi liloba
likamanyai. 11 Lichoba pilipita
lumu kubala nu kulembuya
matutwe, na maloba gakwe kutola
pae nukualaje kabe. Uyo na
mundu juna uloi apakujebelea
mukubegele kwakwe.

Kulondoigwa nu kutegigwa

12 Mbaya mundu ojwajendeke
kuaminika mukulondoigwa,
gambu andaimbalile mpaka
kupela, aipata hupo ya bwomi
eyalagila Nnoongo kapeganga
abampala. 13 Anda mundu
alondoligwe, akalengaje, “Non-
doligwe na Nnoongo”, Gambu
Nnoongo kunnondoyaje mundu
kwa mabaja na jwenio. 14 Nambu
mundu alondoligwa pautigwa nu
kujonjigwa na tama jakwe mbaja.
15 Kuboka penia tama mbaja anda
jikomile jileta mabaja na mabaja
anda gakomile galeta kiu.

16 Makalongo bango manam-
pala, makakoloigwaje! 17 Itoi
yambone yoa ina kuala na
tegatega iboka kumbengu, iboka
Kawawa, abapangani muli kum-
bengu, benia kugalambukaje andi
kiwili chikiama ama. 18 Kukupala
kwabe bene ngubutupotola ku
lilobe lyabe lya kweli, kupala tube
milembu mu yoa yapangine.

Kujoa nu kamula

19 Makalongo manampalanga
nkombakelanga kilebe chenje!
Kila mundu ajojakele kujoa
nambu akajojokeje kulongela
wala akajojoke kuchimwaje.
20 Gambu lilaka lya mundu
kuotwaje kamu gambone gapala
Nnoongo. 21 Yene magalekele
kutali mabaja goa nu uchapu
mpokelange kukunyenyepa lilobe
lya Nnoongo elyapandite umyojo
jinu, lyene liotwile kunkom-
bolanga mangweto.

22 Mikikikoloyaje mmene
makangweto kukupenakia tuje
lilobe lyakwe nambu mpaligwa
kamula ku itendwa. 23 Anda
mundu jwajoa jwapenakia lilobe
lyenie nambu kulibegeleje, jwenio
andi mundu ojwakilolake mulin-
dala, 24 andajomwi kikilolakea
nu kuboka, kulibalila pabile.
25 Nambu mundu ojwakamu
kukachana malagilo agalenganile
nu kabeka bandu kube agabwa,
nu kujendeke kutenda yenie
pangalibalila chakijoine, nambu
ngalikamula apakupata kindimba
mu kila kilebe chakamula.
26 Mundu anda akibona nga
ojwang'ola Nnoongo, nambu ku-
lutabaje lugomo lwakwe mmanya
jwenio ang'ongale Nnoongoje,
na akikoloya mwene. 27 Ndela
ejibi chwapi janga malemwa
nnongi ja Nnoongo Awawa
ngajenje, kajangata akakeba na
akananhwele mumalola gabe,
kikilende mmene makaakaigwaje
padunia jenje.

2

*Kelebuya nhwalo gu kubagu-
lana*

1 Makalongo anda maamini
Ana Yesu Kilisto, Angwana bi
kibumo, makabagu banduje
na pachokuje. 2 Tulenge
mundu jonge akwindite pete
ja jaabu na ngobo inachwapi
ajingi pangongano inu, ni
kingobu ucho ajingi mundu
jonge ojwakwindite ngobo
yangambone. 3 Anda munyalite
muno jwajo ojwakwindite
ngobo inachwapi nu kunnenge
“ntame pamba” panachwapi

na kunnenge nhwochojo “mwe
nkajema okwo” andaje kun-
nenge “ntame paijagi,” 4 bo,
kwenio kubagulanaje mang-
weto kwa mangweto? Bo
mmi kuhukumuje mumawacho
mabaja?

5 Makalongo bango manam-
pala, mpenikiyange! Nnoongo
bachagwi bandu akahocho
padunia jenje babe bandu bina
kipato mu imani nukupoke king-
wana chalagila Nnoongo apakape
bandu abapaile. 6 Nambu
mangwetumwe mabembu bandu
akahocho! Bo, bandu binuloi
nga abamponjaje nu kumpeleka
mumabalacha? 7 Bo, nga beniaje
abalitukana liina lyambone lya
Kilisto, mangweto nga bakwe?

8 Anda nnenganakie malagilo
gi kingwana cha Nnoongo andi
piandikigwe Mumajandiko ga
Chwapi kulenga, “Mumpale
nndami nnyinu andi pimikipala
mmene,” mmanya mpakutenda
pipaligwa muno. 9 Nambu anda
mabagwi bandu ntenda ubaja,
na malagilo gunhukumulanga
mangweto mmi kujalije malagilo.
10 Ojwalemwa lilagilo limwe,
mmanya abakube ni lilemwa mu-
malagilo goa. 11 Gambu Nnoongo
ujwo jwalenga makatenda
“ngongolaje” nga ujwo ojwalenga,
“Makakomaje.” Kuyene ata ikabi
nteije ngongola, nambu nte
koma, mwe magajaliteje malagilo
goa. 12 Nnongelanga nukamu
andi bandu abapa kuhukumigwa
kwa malagilo agaleta agabwa.
13 Gambu Nnoongo abeje na
kia apapakunhukumu mundu
jwanga kiya. Juna kiya kujogopaje
kujema nnongi ja hukumu ja
Nnoongo.

Imani ni itendwa

14 Makalongo chambone kini
anda mundu alengite akweti
imani nu kongo kulayaje kui-
tendwa? Bo, imani jenie jiotolabo
kunkola? 15 Anda tulonge mundu
ojwaamini abi munalome andaje
munkege akwetije ngobo wala
chakulya. 16 Bo kualala kunnenge
jwenio, “nnyabula kwa tengela
makajote mwoto nu kujukuta,”
pangampe kile chakipala mub-
womi gwakwe? 17 Uyo imani
janga itendwa iwile.

18 Nambu mundu aotwi ku-
lenga, “Mwenga nkweti imani,
nenga ngweti itendwa!” Elo!
Unangile mundu kube na imani
panga itendwa, nane nan-
nangila imani jango kuitendwa
yango. 19 Bo, mwe kuamini
kutenda Nnoongo abi jumwe
tu! Tela! Nimichepela ji-
amini ulyo, kabe nukulendema
kwa mbwele. 20 Mwe malan-
goje! Bo, mpala kunnaya kube
imani janga itendwa jiwile?
21 Bo, Ulaimu aokobito bap-
atabo kube bambone nnongi
ja Nnoongo? Ikiba kuitendwa
yabeje! Kingobu pabampanga
mwana gwabe Isaka pikitembe
kube lilumbo. 22 Mmikulola
kutenda imani jakwe kenga-
mana ni itendwa yakwe, imani
jakwe jikamilika ni itendwa
yakwe. 23 Yene ngagalenganila
Majandiko Gachwapi agalenga,
“Ulaimu nganhwamini Nnoongo,
na kuimani jakwe Nnoongo
ngannyekete kube jwambone.”
Yene Ulaimu ngakemigwa ng'anja
jwa Nnoongo. 24 Mmikulola
kutenda mundu ajeketeligwa
kube jwambone nnoongi ja
Nnoongi kuitendwa yakwe, ngiti
kuimani jika tuje. 25 Ikiba uyo
kunhwalo gu munkege nngongola
ojwakonda Laabu. Jwenio
ngajeketeligwa kube jwambone
nnongi ja Nnoongo magambu ga
kapokela akaingakii Akasilaeli
bajabule kupete jenge ndela.
26 Yene andi mmele panga uhuke

mmanya uwile, uyo imani yanga itendwa iwile.

3

Kuundika lulimi

1 Makalongo bango, makalokale kube makaboli ajingije. Andi umanyiela, takaboli tubakupata hukumu ngolongwa kupeta bange bandu. 2 Gambu tuboa twenga tulemwa ku ile ijingi. Anda mundu kulemwaje mukulonge kwakwe, mmanya mundu jwenio akamilike, na aotwile kukilongalea mmele gwakwe. 3 Twenga tantaba choma pakano falasi kupala atukengame kwakwoa okutupala kujenda. 4 Nhwachanga ntumbwi, iganukube nkolongwa uotwile kuutigwa nuupepo nambu kugalambuya kwa kasia njokochoko, kujenda kwakwoa okwapala jwaulongalea. 5 Uyo, lulimi, luganukube kipagwa kichokochoko cha mmele, kukiluya makolongwa muno.

Mwoto nchokochoko tu nambu uotwile kutinia nhwitu nkolongwa. 6 Lulimi lubi andi mwoto. Lutweli mabaja ndu ngi kipagwa kichokochoko chi mibele jito nambu kujambuki ubaja mmele gwoa. Lulimi kutinia bwomi gwito gwoa kuboke kubelekwa mpaka kuwe. Gambu gwene utiniigwa na mwoto gu kujahanamu. 7 Mundu aotwile kulanga inyama naotwile kulanga ipanganigwe yoa andi inyama ya mpongote ni ijuni ni ikokalakani na yamaki yu umache. 8 Nambu kila mangobu nimi ito kutulema. Lulimi kilebe kibaja, kutawalikaje, kabe kitweli uchungu ogukoma bandu. 9 Ku lulimi twenga tutenda kalumba Angwana na Awawa bito. Kululimi ulwo tabeka nhwilo bandu, bandu abapanganigwe kukilandanikio cha Nnoongo. 10 Malobe gukumpe mundu kindimba na gukummeka mundu nhwilo goa gaboka mukano jimwe. Makalongo bango, ilebe yenje ipaligwije kube yene. 11 Chembwe chimwe kupiaje mache maimu na gina mwinyo. 12 Makalongo bo, ntini uotwile kupambika zabibu? Andaje nzabibu kupambika tini? Chembwe cha mache gina mwinyo kupiaje mache maimu.

Malango kuboka ku Nnoongo

13 Bo, mene juna kumanya na malango kati jinu? Alaye kilebe chenie kwa majendo gakwe gambone ni itendwa yakwe eitendigwa ina kualala itendigwa kukunyenyepa na kwa malango. 14 Nambu anda myojo jinu jitweli bwiu nu kuchimwa nu kukikoya, makaibilikije kweli kukulokeloke gwambone gwinu. 15 Malango genia gaboka kumbenguje, nambu ja padunia ngiti ji Uhuke jwa Chwapije, kabe gu Kichetani. 16 Gambu papoa apabi bwiu na kukiluya, penia pabi ni kijonga na kila ubaja. 17 Nambu malango agaboke kumbengu, gabi chwapi, kupala tengela nu kulita na kajali bandu, utweli kia na itendwa yambone, kubagulanaje wala undendemunduje. 18 Bandu abapala tengela bapandanga mbeju ya tengela na bapakuuna mauno agunhwalali Nnoongo.

4

Kummandaki Nnoongo

1 Kuputana nu kujomana kuboka ko? Kuboka mutama inu eijomana nkati jinu. 2 Mmi na tama ju kupala ilebe nambu mmi kipataje yene nnolanga tela tu koma, yene mmi kujomana nu kuputana. Mpatangaje chimikipala magambu mmi kujopaje ku Nnoongo. 3 Pannyopanga ku Nnoongo mmi

kupataje magambu nnyopanga
ilebe kupala mitumie ku tama
inu. 4 Mangwetumwe mabandu
bangaaminika. Bo, mmanyije ku-
tenda kipala ilebe ya dunia tela nu
kube mangondwa ba Nnoongo?
Mundu jwajoa ojwaipala ilebe
ya dunia abe nngondwa jwa
Nnoongo. 5 Makapemeleje
kutenda Majandiko Gachwapi
galenga malobe gajagi, pa-
galenga, “Uhuke ojwabekigwe
na Nnoongo nkati jito abi na
bwiu muno.” 6 Nambu upeele
gwatupi Nnoongo guna makakala
muno, andi Majandiko pagalenga,
“Nnoongo kakananga bandu bina
kulokaloka nambu kapeganga
kindimba bandu abanyenyepa.”
7 Lele mannyali Nnoongo,
mankanange Mmaja na jwenio
mantilanga. 8 Mummandakile
Nnoongo jwombe maba pa-
pipi na mangweto. Nkuyange
maboko ginu makabajamwe.
Nnyeguyange myojo jinu makan-
dendemundu! 9 Nhwechukange
na ng'utange nukokaleka. Kueka
kwinu kube nguto, nu kuala
mwojo kwinu kube kuwechuka
kukolongwa. 10 Nnyenyepange
nnongi ja Angwana, bombe
mabanyinulanga.

Kelebuya nhwalo gwakahukumu ajinu akaumini

11 Makalongo makakopekeanaje,
ojwankopake nnongo gwakwe
andaje kunhukumu nnongo
gwakwe, agakopake malagilo nu
kugahukumu malagilo. Nambu
anda magahukumu malagilo
mmanya mwe mmi kugaaga-
balaje malagilo, nambu mmi
mahakimu. 12 Nnoongo tu
ojwaotwi kubeka malagilo nu
kugahukumu. Jwenio jikajakwe
ojwaotwi kombola nukujita
bandu. Lele mwe mabene mpaka
nhwoto kahukumu ajinu bandu?

Kelebuya nhwalo gu kulokaloka

13 Ngoe mpenikiyange mang-
weto mannenga kutenda, “Leleno
andaje malabo nijenda kilambo
chikuteno nukutama kwenio
chaka mbyu kuucha ilebe nu ku-
pata uloi ndu.” 14 Mangwetomwe
mmanyije bwomi gwinu apu-
pakube malabo! Bwomi gwinu
nga nike, mangweto mmi andi
ngongobwe ijipiti kingobu tu
nukuboka. 15 Ipaligwa kulenga
“Angwana anda bapaile tuba tam-
momi tutenda chache na chache.”
16 Nambu ngoe ntenda kulokaloka
nu kukiluya, kulokaloka kwenio
kubaja. 17 Anda mundu kamwaje
lyale elyalimanyi lyambone lya-
paligwa kamula, atenda mabaja.

5

Kelebuya nhwalo gu uloi

1 Mpenikiyanga oti manu-
loi manhwamine! Ng'utange
nukokaleka gambu gu kulaga
okumpakupata. 2 Uloi gwinu
ubolite, na ngobo inu ileligwe
nu umea. 3 Jaabu jinu nu
uloi gwinu uleligwa na nguu,
na nguu jenie jibakube uchaili
kwinu mangweto na jenie
jiba kulye mibele jinu andi
mwoto. Mangweto mikilundaki
uloi mumachoba gukujomolela
gano. 4 Malepangiteje mapungu
gabe abakamulinga maengo
mumigonda jinu. Mpenekie
kokaleka kwabe! Nguto ja benia
abaunanga mumigonda jinu
kiike ka Angwana bina uwecho.
5 Ntamangite padunia kukikon-
jalela nu ukonji. Nnenepinge mmi
tela ni lichoba li kuchinjigwa.
6 Munhukumwile nu kunkoma
mundu jwanga malemwa, jwanga
nkananga mangweto.

Kubalakia nu kung'ongale Nnoongo

7 Lele makalongo, mmegange
mukulendela mpaka Angwana

pabapakuika. Nnolanga nnemi
apalende ipandwa yakwe mpaka
pipakujela kwambone. Jwe-
nio kulende ku kuimbalila
ula ja chembeya na jantolo.
8 Namangweto uyo mpaligwa
kuimbalila nu kujema ndii,
gambu lichoba likuika Angwana
libandakile.
9 Makalongo makang'olelanaje
mmene makangweto jika
Nnoongo manhwukumulanga.
Nno, hakimu ambaika kuhuku-
mula. 10 Makalongo anda
mpai kukilandanaki kuimbalila
mu kupotekigwa, maachanga
akalondoli abatangacha nhwalo
kuboka ka Angwana. 11 Angweto
takemanga mbaya magambu
gukuimbalila. Nnyoine nhwalo
gwa Ayubu, nu mmanyangite
Angwana pabantendile pukujo-
molela. Gambu Angwana batweli
kia nu upeele.

12 Muno mwa genia, makalongo,
mikijilapalije mbengu, wala
dunia, wala kukilebe chachoa.
Nnenganga “Elo,” anda kweli,
nnenganga “Ije” anda uwangi
na penia nhukumigwaje na
Nnoongo.

13 Bo, abi mundu kati jinu juna
malola? Apaligwa kugongalela
ku Nnoongo. Bo, abile ojwaala
mwojo? Apaligwa kujemba
miambo ji kunnumba Nnoongo.
14 Bo, abi mundu ntamwe
kati jinu? Apaligwa kakema
akinanhota bikikuta cha bandu
abunhwamine Kilisto, bombe
mabunnyopela nu kumpakaya
mauta kulina lya Angwana.
15 Kujopa kwenio anda bajopite ku
imani ntamwe malama, Angwana
mabannyinula jwenio. Ati ikabi
akweti mabaja malekekeigwa.
16 Yene nnengalane mabaja ginu
na nnyopelane ku Nnoongo
kupala nnamange. Kujopa
kumundu jwajekatiligwe na
Nnoongo kukweti makakala
gukutenda majingi anda ajopite
kukachana. 17 Nnondoli jwa
Nnoongo Eliya akiba mundu andi
twenga. Ngajopa kukachana
ula jikakomaje, na ula jikomitije
pikilambo kukingobu cha yaka
itatu na myei sita. 18 Kuboka
penia ngajopa kabele, mbengu
ngijipia ula ni ipandwa ngimalika
pannema.

19 Makalongo bango, kati jinu
anda mundu ajilekite ndela
ja kweli, na jonge ammuye,
20 mmanyanga kutenda jwenio
ojwammuite abakunkola bwomi
gwa mundu mmaja jwenio mukiu,
na mabaja majingi gabakuboigwa.

Balua ju kutumbula ja Petulo Kilongoi

Balua jenje ja 1 Petulo jiandikigwa na ndundame Petulo. Petulo atumbula balua jakwe kukikilenga jwombe meneke na baandaki bene. Jwombe baandakile balua jenje bandu boa abunhwamini Kilisto, "Abapwilikine padunia joa, benia kila kingobu mubalua jenje bakema akageni," (1 Petulo 1:1, 17; 2:11). Gambu balua jenje jilandine na balua ja Paulo kwa Akaefeso ku yenge ilebe, ajingi baamini kutenda balua jenje 1 Petulo jiandikigwa kuboka pu kuandika balua juku Efeso chaka 65 kuboka pukubelekwa Kilisto. Petulo aandika balua jenje kiti abi kukilambo chuku Loma kwakukema Babiloni (Lipungu lya 5:13).

Petulo alenga ajiandike balua jenje magambu gu, "kunnimbia mwojo mwenga nu kuchalakicha kutenda gongo nga gwambone gwa kweli gwa Nnoongo" (Lipungu lya 5:12). Kubi kulandana kati ja 1 Petulo 2:11-3:7, Akaefeso 5:18-6:9, na Kolosai 3:18-4:6. Mapungu matatu genia galagi nhwalo gwa majendo gambone mu kibelei nu kajoa achilongoi. Uyo balimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto baimbalilange kupotekigwa magambu kupela kwa dunia kubandakile (Lipungu lya 4:1).

Agabi mukitabu

- Petulo akilanduli mwene na abaandakila (1 Petulo 1:1-2).
- Kabe annumba Nnoongo gambu gu ukoli, bandu boa bapaligwa kujingi mwenio na nike mana gu ukoli gwenio mubwomi gwabe (1 Petulo 1:3-2:10).
- Kabe balagi abaamine kutama kwambone padunia na alanduli ilebe ijingi andi yene nhwalo gwa akege na analome na mmanda na angwana (1 Petulo 2:11-4:11).
- Kuboka pa genia Petulo balimbia mwojo babe akalimbau pabapotekigwa (1 Petulo 4:12-5:11).
- Kabe ajomwile balua jakwe (1 Petulo 5:12-14).

1 Nena Petulo nandundame ba
Yesu Kilisto, nunhwandikilanga
mangweto manchaguligwe na
Nnoongo Awawa bito, mampwilikine nukube andi mageni
kwenio kukilambo chuku Ponto
na kukilambo chuku Galatia
na kilambo cha Kapadokia na
kilambo chuku Asia na chuku
Betania. 2 Nnoongo Awawa bito
banchagula mangwetumwe andi
palongalela kummanya kuboka
kalakala tela nu kukupala kwabe,
na mmekigwe mmegange chwapi
ku ndela ju Uhuke jwakwe,
kupala munnyali Yesu Kilisto na
nnyeleigwe kwa myai jakwe.
Na Nnoongo ampe upeele na
tengela ndu.

Lihyobalelo lya bwomi gwangapela

3 Talumbalile ana Nnoongo,
Awawa ba Angwana bito ana
Yesu Kilisto! Kwa kia jabe
ngolongwa ngubutupe bwomi
nhyono kukunhyoya Yesu. Butupi
lihyobalelo lya bwomi gwangapela, 4 na yene tulole kupata
kindimba Nnoongo echibabeki
bandu bakwe. Kindimba chenie
kubolaje, kualabikaje nu kuchujukaje, chibammekile kumbengu
magambu ginu. 5 Namangweto
nnendeligwa na makakala ga
Nnoongo kundela ja imani kupala
mpatange ukoli ogupakuekuligwa
kingobu chukupela.

6 Nhwalalange mwojo kun-
hwalo gwenio, iganukube ngoe
mpakuechuka kukingobu ka-
choko nu kupotekigwa kundela
ndu. 7 Kulondoigwa kwenio
kupala kumanya imani jinu
jibibole. Ata jaabu jiganukube
ejialabika nambu mpaka jilon-
doigwe pamwoto, na imani jinu
uyo kilebe chambone kupeta
jaabu, mpakaoti nnondoigwe
kupala nnimbe. Kupala kube
lilumbo ni kibumo ni ichima
lichoba elyapakuika Yesu Kilisto.
8 Iganukube manammonaje mmi
kumpala, iganukube manammon-
aje mangweto mmi kunhwamini
na mmi kuala mwojo, kukuala
mwojo kukolongwa kwangalan-
dulika, 9 magambu mpokelanga
hupo yi imani inu gwenio ngu
ukoli gwa bwomi gwinu.

10 Akalondoli ngabapalapala
nu kuingakia ukomboi gwenio,
na ngabalondolanga nhwalo
gwambone gwa Nnoongo gwenio
kabi mpatangite mangweto.
11 Ngabapala kumanya kingobu
gani ni ipakubebo pikipakupi-
tila. Gambu Uhuke jwa Kilisto
ojwakiba nkati jabe ngabalaya
apabakiba bakalondola nhwalo
gu kupotekigwa ogupakumpata
Kilisto ni kibumo chikipakube.
12 Nnoongo akaekuli akalondoli
benia ngiti kwa magambu gabe
benije nambu ginu mangweto,
pabantangachila nhwalo gongo
gubannenge ngoeno na bandu
baba abantangachila nhwalo
gwambone kwa makakala ga
kiuhuke jwa chwapi jwakingigwa
kuboka kumbengu. Akapakachi
bukumbengu bapala kumanya ile
yenie.

Lukemo lu kutama chwapi

13 Penia malango ginu gabe
tela kukamwa maengo, mma
maha. Ni milibeke lihyobalelo
linu mu kindimba champakupata
kingobu Yesu Kilisto papakuika
kabena! 14 Mmaganga ingota
einnyoa Nnoongo, makajeketeje
kabe kengama tama mbaja andi
pamakibanga tango kujimanyaje
kweli ja Nnoongo. 15 Andi
Nnoongo ojwankemangite pabi
chwapi na mangweto mpaligwa
kube chwapi mumajendo ginu
goa. 16 Gambu Majandiko ga
chwapi galenga, “Mmaganga
machwapi gambu nenga nach-
wapi.”

17 Pamannyopa Nnoongo,
munkema Awawa. Yene
mmanyanga kutenda jwenio
anhwukumula kila mundu
kengama itendwa yakwe wala
kubaguje. Yene ntamanga
padunia andi makageni kukun-
nyali Nnoongo. 18 Gambu
mmanyi kutenda makomboligwa
mumajendo ginu gangambone
agaboke kakahokobinu nambu
makomboligwa kuilebe yanga
alabika, andi ela andaje jaabu,
19 nambu kwa myai jambone
muno ja Kilisto, ojwakiba andi
Mwana Limbelele jwangalemala
andaje lilelalela. 20 Jwenio
akiba apambuligwe na Nnoongo
tango dunia nu kupanganigwaje,
nambu ngaekuligwa machoba
gukupela gano kwa magambu
ginu mangweto. 21 Kundela
jakwe, mangweto muhyobale
Nnoongo ojwanhyoya kuboka
kwa abawile nu kumpe kibumo,
yene kuhyobalela kwinu nu
kuamini kubi ku Nnoongo.

22 Magambu ngoe nnyeguigwe
ihuke inu kukujijali kweli kupala
mapale akajinu panga unden-
demundu, mpalane kwa mwojo
chwapi. 23 Gambu mmelwikinge
kabele ku lilobe lya Nnoongo lina
bwomi elilama machoba goa pan-
gapela, ngiti ku mbeju eialabikaje
nambu ku mbeju eilama. 24 Andi
Majandiko Gachwapi pagalenga,
“Kila mundu andi maamba,

ni kibumo chabe andi liloba likamanyai
Maamba kuniala na maloba kupuluta,
25 nambu lilobe lya Ngwana kulama machoba goa pangapela.”

Lilobe lyenie ngu Nhwalo Gwambone oguntangachigwe kwinu.

2

Yesu nga liganga lina bwomi

1 Kuyene mulekange ubaja gwoa nuwangi na kukitenda mambone na bwiu nukopekeana. 2 Andi pibi ilemba apipala mabele, na mangwetomwe uyo mpaligwa kube nachuna chukunywe mabele ganga lomboligwa agabi lilobe lya Nnoongo, kupala nkolange nu komboligwa. 3 Andi Majandiko pagalenga, “Nng'anyaminge kutenda Angwana nga bambone.”

4 Majendele Angwana! Benia ngi liganga limmomi elikanigwe na bandu, nambu ngilipambuligwa na Nnoongo kube liganga lyambone kwakwe. 5 Mangweto uyo, munnyendelele jwenio andi machamaganga gabwomi makachengigwe nu kube nyumba ji uhuke mumpakutumika andi akakung'i ba bachwapi, kupangi malumbo gi kihuke agagunhwalali Nnoongo kwa ndela ja Yesu Kilisto. 6 Gambu Majandiko ga Chwapi galenga,

“Nnola! Meka liganga kukilambo cha Kusayuni,
liganga elipambuligwe likijemo pikimbetuli na lina ichima.
Mundu ojwapakunhwamini jwenio akolaje oni.”

7 Kwinu mangweto mamunhwamini liganga lyenie nga lyambone muno, nambu kwa banganhwamini, andi Majandiko Gachwapi pagalenga,

“Liganga elibilikana akachengi,
ngoe lyenie ngi liganga lina ichima muno.”

8 Kabe Majandiko galenga,

“Liganga lyenie ngi liganga lyukobala,
libwe lyakagwia bandu.”

Bandu kobala magambu gwanga liamini lilobe lya Nnoongo, yene babekalinge genia kuboke kalakala.

9 Nambu mangweto nga lungolo olupambuligwe na Nnoongo nu Ukung'i Gukingwana na kilambo cha Chwapi, bandu ba Nnoongo mwene, mampambuligwe kutangacha itendwa ikolongwa ya Nnoongo ojwankemangite kuboka kulubendu, ngannyingiyanga mulumuli lwakwe lukuomongwa. 10 Kalakala mangwetomwe makibanga mabandu ba Nnoongoje, nambu ngoe mangweto nga bandu bakwe. Kalakala mangwetomwe mapatangiteje kia ja Nnoongo, nambu ngoe mpatangite kia.

Akapakachi ba Nnoongo

11 Makalongo bango, nanyopanga mangweto andi makageni na mangakitamo padunia pano, nnekange tama mbaja ejikanana nu uhuke gwinu. 12 Majendo ginu panakati ja bandu banga nhyobale Nnoongo gaba gambone muno, kupala bandu apabapa kunkopakeanga kutenda ntendanga mabaja, pabapakibona itendwa inu yambone bannumbali Nnoongo lichoba elibapakuika Angwana. 13 Majali bandu bina kinala magambu ga Angwana. Mannyali nngwana jwabi ntawala nkolongwa, 14 andaje akakolongwa abapambuligwe na jwenio kahukumu abatenda mabaja na kalumbali bandu abatenda gambone. 15 Gambu Nnoongo apala nhwoto kagakotoya malobe matokamau

ga bandu akatokamau kuitendwa
yambone. 16 Ntamanga andi
bandu ba agabwa, nambu
makatumiaje agabwa jinu kube
kijobelo cha mabaja, nambu
ntamanga andi akabanda ba
Nnoongo. 17 Maichimu bandu
boa. Mapalange akaamini
ajinu. Manng'ongale Nnoongo.
Mapegange ichima angwana.

Kulandaniki kupotekigwa kwa Kilisto

18 Mangweto makapakachi,
majoe na kaechimu akangwana
binu, ngiti ababi bambone
na banuu tuje, nambu na
akaongwajagi. 19 Gambu anda
nhwimbali kupotekigwa kwanga
paligwa kwinu, makamanya
kube Nnoongo apala yenie
mmanya Nnoongo apakumpe
kindimba. 20 Mpakupata hupo
nike kukuimbali kuputigwa kwa
malemwa ganteile? Nambu anda
mpotekigwe kukutenda gam-
bone na mmi kuimbalila genia,
mmanya Nnoongo apakumpe
kindimba. 21 Genia nga ga-
bankemilinge, gambu mwene
Kilisto ngapotekigwa kwa maga-
mbu ginu, ngannekelanga kilan-
danakio kupala nkengame ndela
jakwe. 22 Jwombe ateije mabaja,
wala alongije kilebe chachoa
chuwangi. 23 Patukanigwa,
jwombe atukineje, apapotekigwa,
jwombe bayengije, nambu ngaun-
hyobale Nnoongo ojwahukumu
andi pipaligwa. 24 Yesu mwene
ngapoto mabaja gito mummele
gwakwe panchalaba, kupala
takatenda mabajaje, nu ku-
tama kukunhwalali Nnoongo.
Kukuputigwa kwakwe mangweto
nnamite. 25 Magambu mangweto
makiba andi mambelele agaobite,
nambu ngoe mummuji Nchungi
na Nnendei jwa bwomi gwinu.

3

*Akajumbo na akangwana-
mundu*

1 Uyo na makajumbo majoe
akangwanabinu, kupala anda
babi akinalome baboa ban-
gaamini lilobe lya Nnoongo,
baamini pabapakugabona ma-
jendo ginu. Pangapaligwa ku-
lenga lilobe, 2 gambu mabagabona
majendo ginu kube chwapi na gi
ichima. 3 Kukilembeleke kwinu
kukabe kunjatuje, andi kuchuka
kukulekaleka muno nu kwinda
jaabu na ngobo ya bei ngolongwa.
4 Nambu kukilembeleke kwinu
kube kuboke nkati ja mwojo
jinu, ukonji gwangaalabika, yene
nga uhuke gu kunnyenyepa na
nuu genia nga kilebe chambone
muno nnongi ja Nnoongo. 5 Yene
nga pibikilembelekea akikege
ba kalakala abunhyobalela
Nnoongo, bikilembelekea kukajoa
akangwanamundu. 6 Andi Sala
pabajoa angwanamundu ana
Ulaimu bakema angwanamundu.
Namangweto ngoe nga makinan-
gota mundu anda ntei gambone
pangajogopa kilebe.
7 Uyo na makinalome, nta-
manga nakaanabinu kongo maka-
manya kutenda angweto akale-
galau, yene makakanaje, majali
gambu mipokelanga pamwe na
angweto hupo ja bwomi gwa
Nnoongo. Anda ntei yene kibeje
kilebe chukuibaliki kujopa kwinu.

*Kupotekigwa kukutenda gam-
bone*

8 Kukujomole nonge yene, mma
mwojo gumwe, mmonelane kia,
mpalane andi makalongo, mma-
ganga manuu nu kunyenyepa.
9 Makabuyangaje bandu ubaja
ku ubaja andaje matukano kwa
matukano, nambu majopelange
kindimba, magambu mangweto
nkemigwa na Nnoongo kupala
mpatange kindimba. 10 Andi Ma-
jandiko Gachwapi pagalenga,

"Mundu jwajoa jola ojwaupala bwomi,
nu kugabona machoba gambone,
kano jakwe jakalongeje ubaja nu lulimi lwakwe lukalonge uwangije
11 Ajepe ubaja atendi gambone, apalepale tengela nu kujiagabala.
12 Gambu mio ga Angwana kalolake kwa mbone abajeketeligwe,
na machikilo gabe kupenekia kugongale kwabe,
nambu Angwana kalayanga kiyogo bandu abatendanga mabaja."
13 Beneke abapakumpoteka, anda nkachine kutenda gambone? 14 Nambu ataikabi mpaligwa kupotekigwa kwa magambu gukutenda agapala Nnoongo, mbaya mangweto. Makannyogopaje mundu jwajoa, wala makabe nambweleje. 15 Nambu munkoyanga Kilisto andi Nngwana mu myojo jinu. Machoba goa mmaganga tayali kunnyanga kila mundu ojwapakunkonya nhwalo gu lihyobalelo linu elibi mumyojo jinu. 16 Nambu ntendanga genia kwa nuu ni ichima. Mmaganga na mwojo gwanga nnaya kube na malemwa, kupala abantukana majendo ginu gambone andi bandu babunhwamini Kilisto, babe na oni. 17 Gambu mbaya kupotekigwa kukamu gambone, anda apai Nnoongo, kuliko kupotekigwa kukamu mabaja. 18 Gambu Kilisto ngapotekigwa nu kuwe pakamwe tu magambu ga malemwa ga bandu boa, mundu jwa mbone ngawe kwa bandu akabaja, kupala kumpeleka mangweto ku Nnoongo. Ngakomigwa mmele nambu ngabekigwa kube mmomi kuwecho gu Uhuke jwa Chwapi, 19 na ngajenda kuitangachila ihuke eikiba mukipungo, 20 benia nga abakanangita kunnyali Nnoongo apabalenda kwa kaimbalila kingobu Nuhu apatendekea safina. Musafina jenie bakiba bandu achokotu yani bandu nane tu abakomboligwe mumache, 21 mache genie galaya ubaticho ogunkombo mangweto ngoe. Ngiti ubaticho gukuboya uchapu gwa mmeleje, nambu lilagano elitendigwa ku mwojo gwanga hukumuligwa kube tutei malemwa nnongi ja Nnoongo ku ndela jikuyoka kwa Yesu Kilisto, 22 ojwajabwi kumbengu na ngoe atamite kingono cha kalelo cha Nnoongo, atawala akapakachi bu kumbengu na bina kinala na bina makakala.

4

Kutama gambu ga Nnoongo

1 Magambu Kilisto apotekigwe kwa mmele na mangweto uyo mpaligwa kengama majendo gakwe, gambu mundu anda apotekigwe kwa mmele alekine na mabaja. 2 Kutumbu ngoe bwomi oguigile kutama padunia pano mpaligwa kulongoleigwa na Nnoongo, ngiti ku tama mbaja ya mmeleje. 3 Kingobu kijingi kipetite penia makibanga na kingobu chukamu ilebe andi ibakamulanga bandu bangammanya Nnoongo. Matamanga kupala ngongola na tama mbaja nu kulobela ni mipapala ju kulye nu kulobela muno kutenda ilebe ya oni nu kugongale inyago yenie ngi ilebe ikuchimwa, 4 ngoe bandu benia bangummanya Nnoongo batenda kuomwangwa pabammonanga mmije pamwe nabo mukutenda mabaja muno nga magambu bantukananga. 5 Nambu bapaligwa kola chukujanga ku Nnoongo, apapakahukumu ababi mmomi na abawile. 6 Magambu Nhwalo

Gwambone ngutangachigwa ati
ikabi kubandu abawile, bahuku-
migwe mubwomi gwabe kimmele
andi pabahukumigwa bange,
kupala batamange mu Uhuke andi
Nnoongo apabi mmomi.

Mpakachi jwambone jwa hupo ya Nnoongo

7 Kupela kuilebe yoa kubandak-
ile, yene mma maha nkelukiange
kunnyopa Nnoongo. 8 Kupeta
genia goa mpalanange mangweto
kwa mangweto ku mwojo gwoa,
gambu mapalano gaibiliki mabaja
majingi. 9 Nnendekeane kachinu
mangweto kwa mangweto panga
kokaleka. 10 Kila mundu apaligwa
kutumia itoi yampi Nnoongo ka-
jangata bandu bange. Andi
makalolei bambone ba hupo nduu
yampaganga Nnoongo. 11 Mundu
jwatangacha kubandu atangacha
andi malobe ga Nnoongo. Anda
apala kubegelela abegelela kwa
makakala agapatite kuboka ku
Nnoongo, kuilebe yoa kupala
alumbigwe Nnoongo kundela ja
Yesu Kilisto. Gambu kibumo na
makakala nga ga Nnoongo ma-
choba goa pangapela. Unhyo.

Kupotekigwa magambu gukube makilisto

12 Makaganja bango, makaomong-
waje kupotekigwa kukubinia
kumpata magambu mankita
kilebe echikimpata kigeni.
13 Nambu nhwalalalile gambu
mpotekigwa andi papotekigwe
Kilisto kupala papakubuja kabe
mukibumo chakwe nhwalalilange
muno. 14 Mbaya mangweto
mantukanigwa magambu gukun-
hwamini Kilisto, kilebe chenie
kibi namana kutenda Uhuke
jwa kibumo jwenio ngu Uhuke
jwa Nnoongo atama namang-
weto. 15 Akabeje mundu jwajoa
panakati jinu ojwapakupotekigwa
kwa magambu nkomi andaje
mmwi andaje mmabaja andaje
mundu nndumbakani. 16 Nambu
anda mpotekigwa magambu
gukunhwamini Kilisto, makalola
onije nambu mankoleye Nnoongo
magambu mwenga mamundu ba
Kilisto.

17 Kingobu cha hukumu kiike,
hukumu jenie jitumbu na bandu
bakwe mwene Nnoongo. Anda
ibi hukumu jenie jitumbu kwito
jibakujomolebo, ku bandu ban-
gajali Nhwalo Gwambone gwa
Nnoongo? 18 Andi pagalenga Ma-
jandiko Gachwapi,

"Komboka ku mundu jwatenda
agunhwalali Nnoongo ku-
jundupa,
ibakubebo ku mundu jwanga
nnyogopa Nnoongo na
mmabaja?"

19 Kuyene bandu abapotekigwa
kwa magambu ga Nnoongo ba-
paligwa, kuitendwa yabe yam-
bone, kukibeka nhwina ja Mpan-
gani jwabe junakuaminika muno.

5

Bandu abunhwamini Kilisto

1 Nenga nananhota kati
ja akilongoi bi kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto,
nachaili kupotekigwa kwa
Kilisto. Nane mbakube pamwe
mukibumo echikipakuekuligwa.
Ndenda nnyopanga muno mang-
weto makiilongoi majango,
2 mikichunge kikuta cha Nnoongo
chibankamuinge, mikichunge
ngiti kukunnachimichaje, nambu
kukupala andi papala Nnoongo.
Nkamulanga liengo lyene
ngiti kukupala kunnepaje,
nambu ku mwojo gwinu gwoa.
3 Makatawalanga kwa makakalaje
benia ababekigwe kwinu,
nambu mmaganga kilandanakio
kukikuta chenie. 4 Na Nchungi
Nkolongwa papakuika, mangweto
mpatanga luchengo lu kibumo
lwanga chujuka.

5 Uyo machikakombo mpaligwa
kajoa akinanhota. Mangweto
mmoa mpaligwa kubegelelana
kukunyenyepa, gambu Ma-
jandiko ga Chwapi galenga,
“Nnoongo kakananga bandu
bina kulokaloka, nambu kape-
ganga upeele bina kunyenyepa.”
6 Nnyenyepange nnongi ju luboko
lwa Nnoongo juna makakala,
kupala anyinulange kingobu
chekipaligwa. 7 Mannekele
Nnoongo malola ginu goa, gambu
jwenio nga ojwang'oyanga.

8 Mma maha na nkelukiyange!
Nngondwa jwinu, Mmaja,
atenda kutinditindila andi liimba
elikoloma limpala mundu annie
mbyuu. 9 Ntamanga maha
mankanange na ntamanga ndii
muimani, kiti mmanyangite
kutenda akaamini ajinu padunia
joa bapotekigwa uyo. 10 Nambu
anda mpotekigwe kukingobu tu,
Nnoongo ojwabi kindumbutumbu
chu upeele gwoa na ojwankeme
kujingila mukibumo chakwe
cha machoba goa pangapela
kukulondana na Kilisto Yesu,
jwombe mwene ampa apakun-
nimbia nu kumpe makakala ni
kijemo chambone. 11 Jwenio nga
Nnoongo junuwecho machoba
goa unhyo.

Abali jukujomolela

12 Nunhwandikilinge balua
jenje nyipi anyangita Sil-
wano, nnongo ojunummanyi
jukuaminika. Mbala kunnim-
bianga mwojo nuchalakicha
kutenda gongo nga upele gwa
kweli ja Nnoongo. Ntamanga
maha mu upeele gwenio.

13 Bandu abunhwamini Kilisto
akajinu ba pamba panapakema
pa Babiloni abapambuligwe
pamwe na mangweto bam-
patanga abali. Na Maluko
manango mukihuke ampatanga
abali. 14 Mpatana abali ku kiingi
chu kulaya mapalano ku Kilisto.

Nannyopelanga tengela mang-
weto mammi mu Kilisto.

Balua ja pabena ja Petulo Kilongoi

Balua ja 2 Petulo jilenga jiandikigwa na ndundame Petulo, nambu akachomi ajingi ba ngoe bapemele kutenda genia ga kwelije. Iotwi kube mundu jonge nga ojwaandika balua jenje papala kuandika Petulo. Nhwandiki alenga jwombe mwene ngammona Yesu patama padunia pano muno Yesu pagalambuka kumio jakwe (2 Petulo 1:17-18). Anda nga ojwaandika balua jenje ibonekana aandika pakiba ku Loma pibandakila kupela yaka ya 65-67 kuboka pukubelekwa Yesu tango Petulo nu kujomokaje. Kabe Petulo ajikema balua jenje ja pabele Akalenga ajiandika balua jenje kuboka pukuandika balua ja 1 Petulo (2 Petulo 3:1). Aandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto.

Kupala kwa Petulo kuandika balua jenje nga kalimbia mwojo akaumini batame kwambone na kakelabuya bakakengamaje akaboli buwangi (2 Petulo lipungu lya 2). Bakwajali bandu abunhwamini Kilisto bakajalije bandu abalenga Yesu atenda kuchelwa kubuja. Nambu akwajali kulenga Nnoongo abi kuchelwaje nambu apala kila mundu akoligwe (Lipungu lya 3:8-9). Chenie ngi kilebe chabatenda bandu abapaligwa kutama kukunhwalali Nnoongo (Lipungu lya 3:14).

Agabi mukitabu

Petulo akilanduli mwene na akachomi bakwe (Lipungu lya 1:1-2).

Kabe bakombakea bandu batame kukunhwalali Nnoongo gambu Nnoongo atuotoya kutenda yene (Lipungu lya 1:3-21).

Kuboka penia bakelebuya bandu baba maha na akaboli buwangi na ailenga ilebe eipakapata akaboli buwangi pijipakupela dunia (Lipungu lya 2:1-22).

Kabe Petulo ajomole kukalimbia mwojo akaumini batame kukunhwalali Nnoongo nu kukipangani gambu gu kubuja Yesu Kilisto (Lipungu lya 3:1-17).

1 Ne, Simoni Petulo napakachi
na nandundame ba Kilisto,
nunhwandikilanga mangweto
mampatite imani jambone muno
andi ejitupatite twenga kundela
ja gwambone gwa Nnoongo na
Nkomboi Yesu Kilisto.
2 Nannumbilanga upeele na ten-
gela ndu mukummanya Nnoongo
na Yesu Nngwana jwito.

Nkemigwe nu kupambuligwa na Nnoongo

3 Kuwecho gwakwe Nnoongo,
atupi ilebe yoa itipala ku-
pala tutame kukunhwamini
jwombe kukummanya jwenio
nga ojwatukemite tube pamwe
mukibumo nagwambone gwakwe
mwene. 4 Kwa ndela jenie atupi
lilagano likolongwa na lyambone,
kupala ku hupo yenie tukilonde
mumakakala ga Nnoongo, kupala
tutame kutali nubaja gwa padunia
oguletigwa na tama mbaja nu
kupoke lipungu ku Unnongo
gwakwe. 5 Magambu gwa genia,
nkachanange kujonjake gambone
muimani jinu na mwagambone
nnyonjake malango, 6 mumalango
ginu nnyonjake nuu, munuu nny-
onjake kuimbalila mukuimbalila
nnyonjake bwoomi ogunhwalali
Nnoongo, 7 kukutenda ilebe
einhwalali Nnoongo nnyonjake
kutenda gambone kwa aka-
jinu abunhwamini Kilisto, na
nnyonjake mapalano ku bandu
boa. 8 Anda ntwelalinge chipa

ndu andi yene mmagangaje
makakata, nambu bukuoto kamu
gambone kwakamanya Angwana
bito ana Yesu Kilisto. 9 Nambu
mundu anda nukubeje na chipa
yenie mmanya nga andi mundu
kinjwilili kuotoje kulola gwicho,
na alibalile kutenda ajeguigwe
mabaja gakwe ga kalakala.
10 Ku yene makalongo
nkachanange muno kubeka
lukemo lwinu olunkemigwe
na Nnoongo lube kilebe chu
kujendeke kube nalwo mub-
womi gwinu, anda ntaman-
gite yenie ng'wegangaje ngu
mubaja. 11 Kukutenda yene man-
nyeketeligwa kujingila muking-
wana cha machoba goa pangapela
cha Angwana na Nkomboi jwito
Yesu Kilisto.
12 Na yene manyendekeya
kunkombakea machoba goa ilebe
yene, iganukube miimanyi na
mmilingite mukulimba mukweli
ejimpokilinge. 13 Ne mbemele
chenie kilebe cha mbone kwango
kunnyimuya kukunkombakea
ganga kiti mbi tango nakalama.
14 Manyi kutenda mandakile
kuwe nu kuleka mmele gongo,
andi Angwana bito ana Yesu
Kilisto apabanaite kipola. 15 Yene
mbakachana kunnaya ndela
kupala nkombakelange genia kila
kingobu anda nyomwike.

Takachaili bikibumo cha Kilisto

16 Kingobu putummola nhwalo
gwa makakala gukuika kwabe
Angwana bito ana Yesu Kilisto,
takengimeje omo eitendakigwe na
bandu akakalamui nambu twenga
tubene ngitikibona kibumo
chakwe kwa mio gito tubene.
17 Gambu twenga tukiba upo
kingobu Awawa ana Nnoongo
apabampa ichima ni kibumo.
Lilobe ngilijoanika kuboka
kwakwe jwombe jwabi Kibumo
Kikolongwa, ngalenga, “Jwenio
nga manango ojunumpaile,
ojwanhalalila.” 18 Kabe twe
tubene ngutujoa lilobe lyenie
kuboka kumbengu kingobu ap-
atakiba pamwe na jwenio panani
pikitombi cha Chwapi.
19 Kabe uchaili gwa Akalondoli
ba Nnoongo gutuchalakicha
kilebe chenie, na mangweto
mpakutenda gambone anda
miagabala ilebe yenie, gambu
yene ilandana andi lumuli
olumulika pulubendu mpaka
pipakuche nu lutondwa lu
kindabi pulupakung'ala mumyojo
jinu. 20 Kupeta genia mpaligwa
kutumbu kumanya ganga, ataik-
abibole, abije mundu jwajoa
ojwaotwi kupia ulondoli ogubi
Mumajandiko ga Chwapi andi
papala mwene. 21 Gambu
ulondoi kupiigwaje andi papala
mundu, nambu bandu ngabapia
ulondoli guboka ku Nnoongo
kukulongeleigwa nu Uhuke jwa
Chwapi.

2

Akaboli buwangi

1 Pakapiti na akalondoli
buwangi panakati ja bandu, nu
uyo akaboli bu uwangi mabapitila
panakati jinu. Benia bileta kwa
chili maboulo guwangi gukual-
abiya mpaka kunkana Ngwana
ojubakombwile, yene babakiki-
jambuki chokwe kujomoka bene
akangweto. 2 Kabe bandu akajingi
bapakengamanga ndela yabe ya
oni, nu kutenda yene ndela ja
kweli jipakutukanigwa. 3 Kwa
tama yabe mbaja i kipato, bapaku-
patanga nyonjakea kuboke kwinu
kukunhwome omo yuwangi.
Nambu kuboka kalakala hukumu
jabe jitangachigwe nu komigwa
kwabe kubi mio!
4 Gambu akapakachi bu kum-
bengu apabalemwaga, Nnoongo
bakolije kia, nambu ngabaleke

paali pukupotekigwa kwenio
batabangite mitondolo pulubendu
totolo balende lichoba lya
hukumu. 5 Nnoongo ajikolije kia
dunia ja kalakala paleta mapuliko
ga mache kikilambo cha bandu
bangannyali Nnoongo, nambu
Nuhu ojwatangacha ku bandu ku-
pala batende ilebe yukunhwalila
Nnoongo, ngankombola pamwe
na bandu bange saba. 6 Uyo
Nnoongo ngahukumu kilambo
chuku Sodoma ni kilambo chuku
Gomola, ngaitinia mwoto mpaka
ngibe tikitiki nga maliu, abeka
ibe kilandanakio chikipakapata
bandu bangannyali Nnoongo.
7 Nnoongo ngankombo Lutu
mundu jwanhwalalila Nnoongo
ojwaechuka muno magambu ga
ngongola ya bandu bangannyali
Nnoongo, 8 gambu mundu jwan-
hwalalila Nnoongo jwenio atama
pamwe na bandu benia, machoba
goa mwojo gwakwe nguechuka
kukulola nu kujoa itendwa yabe
ibaja. 9 Yene ngipibile Angwana
bamanyi pabapakakombo bandu
bakwe bambone kuboke muku-
londoigwa, na kabekanga bandu
bangannyali Nnoongo mpaka
lichoba lya hukumu. 10 Muno
bandu baba abakengama tama
mbaja ya mmele nukubembu
kinala cha Nnoongo.

Akaboli buwangi benia mi-
tau na bina kulokaloka kujo-
gopa kitukana ipanganigwa ina
kibumo yu kumbengu. 11 Nambu
akapakachi bu kumbengu abak-
weti makakala kapeta akaboli
buwangi, babi kitakiyanaje ipan-
ganigwa yenie nnongi ja Angwana
wala kitukanaje. 12 Bandu
benia kikitukana kila kilebe
changa kimanya balandine ni
inyama yangamawacho, ibelekwa
kuboka penia kupukaligwa nu
kuchinjigwa. Yenie ipakomigwa
andi inyama ya mpongoti,
13 malepigwa kulaga ku kulaga
ukwako kubajambukie. Angweto
kunhalalila kutenda yayoa ibaja
kengama tela na tama yimi-
bele jabe, kabe mui nalumu.
Bandu benia bankoyanga oni
nu kuwechuka panakati jinu
pammeganga pamwe muyakulya
ni mipapala kongo bakanhalalila
ndela yabe yubaja. 14 Mio gabe
gatweli ngongola nu kotokaje
kutenda mabaja. Balongaleya
bandu akalegalau mukutegigwa
mumabaja. Myojo jabe jiyobali
tama ji kipato, Nnoongo babekite
nhwilo. 15 Bijilekite ndela ji
kipola, baobangite ni bijikengama
ndela ja Balaamu, mwana jwa
Beoli jwenio apala kupata malepo
kukutenda mabaja. 16 Nambu
Balaamu ngakalapigwa ku ubaja
gwakwe, liponda ngililongela andi
mundu ngilinhwibila, machonjo
ga nnondoli jwenio.

17 Akaboli buwangi benia nga
andi chembwe chikijomite, andi
maunde agajoligwa nu upepo.
Bandu benia Nnoongo babeki
kutama paali pina lubendu totolo.
18 Balonge malobe gu guku-
lokaloka na gamboneje, ku tama
yabe mbaja ya mmele kautanga
bandu abatumbu katila bandu
abatama kubaja. 19 Balagana na
bandu kita baba tengela nakongo
bene akangweto akabanda
bu ubaja gambu mundu nga
mmanda ju kilebe chachoa chik-
intawala. 20 Bandu abapokony-
wikwe kuboke mu ilebe ya
dunia jenje ejileta kualabika,
Angwana na Nkomboi jwito
Yesu Kilisto, anda bapukaligwe
kabele nu kulongoleigwa na
angweto mmanya ubaja gwabe
upakube nkolongwa muno kupeta
pitumbulaga. 21 Ikabi mbaya
bikijimanyije ndela jukunhwalali
Nnoongo, kuliko kujimanya
kuboka penia kujileka nu kujioya
amuli ja chwapi jibapatite.

22 Kubi kichobo chenje, “Jimbwa
agabuji matapii gakwe mwene,”
ni kichobo chenge, “Ligolobe
elibilijoite ligalabuka kabele
pamandope.”

3

Lichoba lyukuika Angwana

1 Makalongo bango, balua
jenje nga jipabele kunhwandik-
ilanga mangweto. Mubalua
ibele yenie nyigite kugakala-
muya malango ginu gaacha
kwambone kukunkombake ilebe
yenje. 2 Mbala nkombakela
ilebe ibalenga akalondoli ba
Chwapi na amuli jimapata ka
Angwana na Nkomboi jwito
kupete achandundame binu.
3 Nkombakela kutenda machoba
gukujomolela gano bapakuika
bandu benia majendo gabe gak-
engama tama yabe mbaja. Benia
bammeka nhwenyo. 4 Balenga,
“Alagila kutenda maika! Lele,
babiko Angwana? Akaokobito
bajomwike, kila kilebe kibi uyo
kuboka pijipanganigwa dunia!”
5 Nambu bandu benia kwa nyamie
kubembula kutenda kalakala ku
lilobe lya Nnoongo mbengu na
dunia ngijipanganigwa. Dunia
ngijipanganigwa kuboke mache
nu kundela ja mache. 6 Ku
lilobe lya Nnoongo na mapuliko
ga mache dunia ja kalakala
ngijialabigwa. 7 Nambu kulilobe
ulyale mbengu na dunia ja ngoe
jibekigwa magambu ga Nnoongo
kupala itiniigwe na mwoto.
Ibekigwe mpaka lichoba lyale
pabakuhukumigwa nu komigwa
bandu banga nnyali.

8 Nambu makalongo bango kibi
kilebe chimwe mikikilibalije! Ku-
tenda, nnongi ja Angwana li-
choba limwe tela na machoba
elufu yaka elufu tela na lichoba
limwe. 9 Angwana kuchelwaje
kulenganiki lilagano lyabe andi
bandu pabapemelela kita batenda
kuchelwa. Benia babi kunhwim-
balila, kupalaje mundu jwajoa
awe, nambu bapala kila mundu
alape mabaja gakwe.

10 Nambu lichoba lya Angwana
liika andi nnyibi. Lichoba
lyenie dunia jiboigwa kuluindu
lukolongwa muno, kila kilebe
chikibi kunani kitiniigwa mwoto,
dunia jiboigwa na kila kilebe
chikibi mwenio ibeje kabele.
11 Anda kila kilebe kialabigwa
yenie lele mangweto mibaganga
mabandu nike? Mpaligwa
kutamanga chwapi nu kunnyali
Nnoongo, 12 andi pantama nuku-
lende lichoba lya Nnoongo nu
kulitenda liike chokwe. Lichoba
lyenie mbengu ibakutiniigwa
mwoto nu kualabigwa ni ilebe
yoa eibi kunani itapata kwa
mwoto. 13 Twenga tulende
lilagano lya Nnoongo, tulende
mbengu nhyono na dunia nhyono
itamo ya bandu abatenda gapala
Nnoongo.

14 Yene makalongo bango
magambu nnende ilebe yenie
nkachana kukibeka chwapi
makabeje na malemwa nnongi
ja Nnoongo, nukutama nakwe
tengela. 15 Mmanyanga kutenda
Angwana batenda kuimbalila
kumpala bandu bakole kingobu
chukomboligwa, andi Paulo
nnongo gwito ojutumpala pan-
hwandikila kwambone kwapata
ku Nnoongo. 16 Genia nga
agaandike Paulo mubalua yakwe
yoa palonge nhwalo gwenio.
Mubalua yakwe ilebe yenge
kumanyikanaje kipola na bandu
akajinga na nagalambu na banga
kijemo kagaponangania, andi
pabatenda mu Majandiko gange
Gachwapi, yene bikijambuki
kujomoka kwabe bene.

17 Nambu, makalongo bango,
magambu tayali mmanyi kile
chenie, mmaganga maha
makaoigwaje na malemwa ga

bandu akabaja, kugwe nu
kuchipu kujema pikijemo chinu.
18 Nambu nyendekeyange kutama
mupeele na kamanya Angwana
na Nkomboi jwito Yesu Kilisto.
Kibumo kibe kwabe, ngoe naku-
jendekea machoba goa! Unhyo.

Balua ju kutumbula ja Yohana Kilongoi

Balua ja Yohana jukutumbula jiandikigwa na ndundame Yohana chaka 85-90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilaiteje mwene kutenda nga jwaandikage, nambu lipungu lya likutumbula alaite kutenda jwombe nga nchaili jukuibona kukutama kwakwe padunia pano nu kuyoka kwa Yesu (1 Yohana 1:1-3). Aina jukuandika mu 1 Yohana uyo jilengani mu Nhwalo Gwambone gwa Yohana. Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua yenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto na kingobu chenie bandu abakiba bukunhwamina Kilisto bakate kulaga muno kuboka kukikuta cha bandu chikikemigwa, “Ginostiki.” Ngabaamini kutenda Yesu akiba Nnoongo kweli nambu pakiba padunia pano akiba munduje andi pabi mundu. Nga magambu Yohana aandike kunhwalo gukube kwakwe nchaili jwa Yesu kukutama kwakwe padunia nu kutenda maboko gakwe gankamwile Yesu (1 Yohana 1:1-3). Yohana aandika balua jenje kujitenda laa jakwe jilenganile (1 Yohana 1:4). Na kakanakia akaumini bakatenda malemwaje (1 Yohana 2:1). Na kalenda akaumini na maboulo guwangi (1 Yohana 2:26). Na kalenge kipola akaumini kutenda kweli babi koligwa (1 Yohana 5:13).

Agabi mukitabu

Yohana alanduli nhwalo gwa balua jakwe nu kulenga kwanike ajiandike jenie (Lipungu lya 1:1-4).

Na jwombe alaite kutenda Nnoongo ngu lumuli nu tupaligwa kutama andi patama Yesu (Lipungu lya 1:5-3:10).

Kabe atukombakie twenga nhwalo gu kupalana (Lipungu lya 3:11-5:12).

Penia ajomoli balua jakwe (Lipungu lya 5:13-21).

Lilobe elibape bandu bwomi

1 Tunhwandikilanga mangweto nhwalo gu Lilobe ojwaleta bwomi ojwakiba kuboke lolo. Twenga ngutunnyoa nu kummona kwa mio gito tubene, ngutunnolakea nu kunkamula kwa maboko gito tubene. 2 Bwomi gwenio apupitila twenga ngutubona na ngoe tuchalakicha minhalo jakwe nu kunnengelanga nhwalo gwa bwomi gwa machoba goa pangapela ogukiba kwa Awawa na ogulaigwa kwito. 3 Echitukibweni nu kukijoa nga chituntangachila na mangweto uyo, kupala namangweto nhwoto kube pamwe na twenga mukube kile chimwe andi putulondine twenga na Awawa na Mwana jwabe Yesu Kilisto. 4 Tunhwandikilanga mangweto ilebe yenje kupala tualalila mwojo muno.

Nnoongo ngu lumuli

5 Nhwalo gongo tujoine kuboka ku Yesu na ngoe tunnengelanga kutenda Nnoongo ngu lumuli nu lubije lubendu lwalwoa nkati jakwe. 6 Anda tulengite kutenda tubi pamwe na jwombe, nu upo tutama pulubendu, tulenga uwangi ni itendwa ito ya kwalije. 7 Nambu anda tutamite pulumuli, andi Nnoongo mwene patama pulumuli, penia, tiba kile chimwe tubene jika, na myai ja Yesu Kilisto, Mwana jwa Nnoongo, jitujeguya mabaja goa.

8 Anda tulengite kutenda tukwetije mabaja, tukikoloya tubene,

na kweli jibije nkati jito. 9 Nambu
anda tugalengite mabaja gito, pe-
nia, Nnoongo juna kuaminika na
jwambone, jwombe matulekekea
mabaja gito nu kutujeguya ubaja
gwoa gututeile. 10 Anda tulengite
kutenda tuteije mabaja, tupakun-
tenda Nnoongo alenga uwangi, ni
lilobe lyakwe libije nkati jito.

2

Kilisto nga ojwatujangata

1 Makinangota bango, nun-
hwandikila ilebe yenje, kupala
makatendaje mabaja. Nambu,
anda ibi mundu atei mabaja,
tukweti jumwe jwatujangata
kutujopela ka Awawa, nga Yesu
Kilisto jwanga lilemwa. 2 Kilisto
ngi lilumbo elilitubokea mabaja
gito, ngiti mabaja gito twenga tuje,
nambu uhyo gambu ga mabaja ga
bandu boa. 3 Anda tuagabi amuli
ya Nnoongo, penia tuotwi kulenga
kweli tummanyi. 4 Mundu
andalengite kutenda ammanyi
Nnoongo, nambu kuagabaje
amuli yakwe, mmanya mundu
jwenio alenga nhwangi, na kweli
jibije nkati jakwe. 5 Nambu
mundu jwajoa jola ojwaagabala
lilobe lya Nnoongo, jwenio nga
ojwakweti lipalano lya Nnoongo
lilenganile nkati jakwe. Yene
nga putuotwi kumanya kweli
tulondine nakwe, 6 mundu jwajoa
ojwalenga kutenda akilondine na
Nnoongo, apaligwa kutama andi
patama Yesu Kilisto.

Amuli nhyono

7 Makalongo bango, amuli
jenje ejinunhwandikila jeno ngiti
amuli nhyonoje, jenje amuli
ujaje jimakiba najo kuboke
pukutumbula. Amuli ng'ona
jenie nga nhwalo gumujoinago.
8 Kukingonu chenge, amuli jenje
ejinunhwandikilanga jeno nga
amuli nhyono, kweli jakwe
jibonekana nkati ja Kilisto na
nkati jinu uhyo. Gambu lubendu
lutenda kuboka nu lumuli lu-
tumbwile kumulikila.

9 Mundu jwajoa ojwalenga
kutenda abi nkati ja ndaa,
nambu anchimwa nnunug-
wakwe, mundu jwenio abi
tango mulubendu. 10 Mundu
jwajoa ojwampala nnunug-
wakwe abi mulumuli lwenio,
ni kibije kile chochoa chela
nkati jakwe chekiotwile kum-
meka mundu jonge atende
mabaja. 11 Nambu mundu
jwanchimwa nnongomundu abi
mulubendu. Atyanga mulubendu,
na amanyije okwajenda, gambu
lubendu luntei abe kinjwilili.
12 Nunhwandikilanga mangweto
makinangota magambu mabaja
ginu galekakiigwe kupete agatei
Kilisto. 13 Nunhwandikilanga
mangweto makina wawa maga-
mbu mummanyi jwenio ojwak-
iba kuboke pukutumbula.
Nunhwandikilanga mangweto
machakakombo na achakabale
magambu munhwotwile mmaja
jola. 14 Nunhwandikilanga
mangweto makinangota maga-
mbu mamanyi Awawa. Nun-
hwandikilanga mangweto makina
wawa magambu mamanyi bombe
abakiba kuboke pukutumbula.
Nunhwandikilanga mangweto
machakakombo na achakabale
magambu nkweti makakala, ni
lilobe lya Nnoongo libi nkati jinu
nu munhwotwile mmaja.

15 Mikijipalaje dunia wala
kilebe chochoa chikibi padunia.
Mundu jwajoa jwajipala dunia,
kuotoje kapala Awawa ana
Nnoongo. 16 Gambu kila kilebe
chikibi cha dunia, andi yene
tama mbaja ya mmele ni ilebe
eibibona bandu nu kulokalela nu
kulokaloka okujambukia gambu
gwa uloi, yenie yoa iboka ka
Awawaje, nambu iboke padunia.
17 Dunia pamwe na ilebe yakwe

yoa ina kulokalela itenda kupeta,
nambu mundu jwakamu lyapala
Nnoongo, atama machoba goa
pangapela.

Nngondwa jwa Kilisto

18 Makinangota, kupela kuban-
dakile! Ngannyoa kutenda
jwankana Kilisto atenda kuika,
nambu ngoe akangondwa nduu
ba Kilisto baike, kuyenie tu-
manya kutenda kupela kwa
dunia kubandakile. 19 Bandu
benia babokila kati jito nambu
kweli bakiba bitoje magambu
butulekite, anda bakabi bito, kabi
batamite na twenga. Nambu
ngubutuleka, ngabajabulanga,
kupala ibonekane kipola kutenda
bakiba bitoje ngu.

20 Mangweto mmanyi kutenda
Kilisto ngannyela Uhuke jwa
Chwapi, mangweto mijimanyi
kweli. 21 Nunhwandikilanga
mangweto, ngiti kutenda miji-
manyije kweli, nambu mijimanyi,
kabe magambu ubije uhwangi
gwagoa guboke mukweli.

22 Nhwangi nga meneke? Nga
ojwakana kutenda Yesu nga
Kilisto Nkomboije ojwapambu-
ligwe na Nnoongo. Mundu andi
jwenio nga jwankana Kilisto
Nkomboi, bakana Awawa na
Mwana. 23 Gambu mundu
jwajoa jwankana Mwana, bakana
Awawa uhyo, na mundu jwajoa
jwannyeketela Mwana, bajeketela
Awawa uyo.

24 Nhwalo gwago gumujoa
kuboke pitumbulaga utame
mumyojo jinu. Anda nhwalo
gwenio gumujoa kuboke pi-
tumbalaga utamite nkati jinu,
mmanya ntama mukulondana na
Mwana na Awawa. 25 Chenje nga
chatulagila kutupe Mwene Kilisto
bwomi machoba goa pangapela.

26 Nunhwandikilinge nhwalo
gongo kupala kunkelebuya
nhwalo gwa bandu abapalanga
kunkolobana mangweto. 27 Na
mangweto mumpokile Uhuke
jwa Chwapi kuboka ku Kilisto
na jwenio atame nkati jinu.
Mpaligweje kabe kuboligwa na
mundu jwajoa. Gambu Uhuke
jwenio ammolanga kila kilebe, na
maboulo gakwe nga gakweli, ngiti
guwangije. Yene magaagabale
maboulo gu Uhuke nu kujendeke
kutama kukulondana na Kilisto.

28 Elo makinangota nta-
mange nkati jakwe kupala apa-
pakuika tukajogopaje pangabe
ni kikopakeo chu kukiiya kwa
oni. 29 Mmanyi kutenda Kilisto
atenda gapala Nnoongo, kuyenie,
mpaligwa kumanya kila mundu
ojwatenda gapala Nnoongo nga
mwana jwa Nnoongo.

3

Ingota ya Nnoongo

1 Nnolange oti Awawa apabu-
tupaile muno mpaka tukemigwa
ingota ya Nnoongo! Na kweli
nga aputubile. Nga magambu
bandu badunia butumanyije,
magambu bummanyije Nnoongo.
2 Makalongo bango manampala,
ngoe twenga nga takinangota ba
Nnoongo, nambu tango yana-
manyikanaje kipola pipakube.
Nambu tumanyi kutenda Kilisto
papakubuja kabele, tuba andi
jwenio gambu tupakummona
pabile. 3 Kuyenie, kila mundu
ojwakweti lihyobalelo lende ku
Kilisto, kukijeguya mwene andi
Kilisto pabi chwapi muno.

4 Kila mundu jwatenda
malemwa ajikana chalia ja
Nnoongo, gambu kutenda mabaja
ngu kujikana chalia. 5 Mmanyi ku-
tenda Yesu Kilisto aikila kugaboya
mabaja gito, na nkati jakwe
gabije mabaja. 6 Kuyenie, kila
mundu ojwatama kukulondana
na Kilisto kutendaje mabaja,
nambu kila mundu ojwatenda

mabaja tango anumanyaje Kilisto
wala kummona.
7 Kuyenie makina ngota
bango makajeketeje mundu
ankoloyange. Mundu ojwatenda
itendwa eipaligwa na Nnoongo
jwenio anhwalali Nnoongo andi
Kilisto apuanhwalali Nnoongo.
8 Nambu mundu jwatenda mabaja
jwenio jwa Mmaja, gambu Mmaja
atei mabaja kutumbwa kalakala.
Nambu Mwana jwa Nnoongo
ngaika padunia kualabia liengo
lya Mmaja.
9 Kila mundu ojwabi mwana
jwa Nnoongo kujendekeje ku-
tenda mabaja, gambu bwomi
nhyono kuboka ku Nnoongo
utama nkati jakwe, kabe kuten-
daje mabaja gambu Nnoongo
nga Awamundu. 10 Chenje nga
chekilaya ingota ya Nnoongo
yako ni ingota ya Mmaja yako,
mundu jwajoa jwangatenda ilebe
yukunhwalali Nnoongo, andaje
jwangampala nnongomundu,
jwenio nga mwana jwa Mmaja.

Mpalanange

11 Nhwalo gumujoa kuboke
pukutumbula nga gongo, tu-
paligwa kupalana! 12 Takabeje
andi Kaini kukulongoleigwa na
Mmaja, ngankoma nnunamundu.
Na, kwanike ankomite? Gambu
itendwa yakwe ikiba ibaja,
nambu itendwa ya nnunamundu
nginhwalali Nnoongo!
13 Kuyenie, makalongo
bango, makaomwangaje anda
bandu badunia banchimwanga.
14 Twenga tumanyi kutenda
tupetite kuboka mukiu nu ku-
jingi mubwomi magambu tubi
kapala akanunabito. Mundu
jwanga mapalano ajendeke
kutama mumakakala ga kiu.
15 Kila mundu jwanchimwa
nnunamundu jwenio nga nkomi,
mangweto mmanyi kutenda
mundu jwajoa nkomi nkati jakwe
akwetije bwomi gwa machoba
goa pangapela. 16 Twenga tu-
manyi kupalana nga nike, kwani
Yesu Kilisto ngapanga bwomi
gwakwe magambu gito twenga.
Natwenga uhyo tupaligwa ku-
panga bwomi gwito magambu ga
akalongabito. 17 Na anda mundu
akweti ilebe ya padunia pano,
anda amweni nnongomundu
jwapala kilebe, nambu kunkole
kiaje aotwabo kulenga ampala
Nnoongo? 18 Makinangota bango,
mapalano gito gakabeje malobe
jika, nambu kupalana kuba kwa
kweli kukubonekana ku itendwa.
19 Yenie nga putuotwi kumanya
kube twenga tubi mukweli, nu tu-
jogopaje putupakujema nnoongi
ja Nnoongo. 20 Ata ikabi myojo jito
jituhukumula, tumanyi kutenda
Nnoongo nkolongwa amanyi kila
kilebe. 21 Makalongo bango, anda
myojo jito jibi kutuhukumuje
mmanya tujogopaje nnongi ja
Nnoongo, 22 nu kupoke kila kilebe
echitujopa kuboka kwakwe,
gambu tutenda kujali amuli
yakwe nu kamwa agunhwalalila.
23 Na amuli jakwe nga jenje,
kunhwamini Mwana jwakwe Yesu
Kilisto nu kupalana andi patua-
muliche. 24 Ojwaagabala amuli ya
Nnoongo atama nkati ja Nnoongo
na Nnoongo atama nkati ja jwe-
nio. Kupete Uhuke jwa Chwapi
ojwatupile Nnoongo, twenga
tumanyi kutenda Nnoongo atama
kukulondana na twenga.

4

Kihuke jwa kweli na jwa nhwangi

1 Makalongo bango mukun-
hwaminije kila mundu ojwalenga
kita akweti Uhuke jwa Nnoongo,
nambu munhwingakia mundu
jwenio anda akweti nu Uhuke jwa
Nnoongo andaje uwangi, gambu
akalondoli ndu buwangi bapitile

padunia. 2 Yene nga pampakumanya kutenda mundu jwenio alongeleigwa nu Uhuke jwa Nnoongo. Kila mundu jwalenga kutenda Yesu Kilisto ngaika, ngabe mundu, mundu jwenio akweti Uhuke jwa Nnoongo. 3 Mundu jwangannyeketela Yesu, mmanya akwetije Uhuke jwaboka ku Nnoongo. Nambu mundu jwenio akweti uhuke jwankana Kilisto, na mangweto ngannyoa kutenda atenda kuika, na ngoe aike padunia! 4 Nambu mangweto, nga makinangota ba Nnoongo na manhotwile akalondoli buwangi benia, gambu Uhuke jwa Nnoongo jwabi nkati jinu akweti makakala kupeta uhuke ojwabi nkati ja benia ababi badunia. 5 Akalondoli buwangi balenga ilebe yadunia, nangweto dunia japenakia magambu angweto nga badunia. 6 Nambu twenga nga bandu ba Nnoongo. Mundu ojwammanyi Nnoongo atenda kutupenakia, mundu jwangammanya Nnoongo kutupenakiaje. Kuyenie tuotwi kumanya kulekana kati ja Uhuke jwa kweli na uhuke juwangi.

Nnoongo juna kupalana

7 Makalongo bango, tupalane, gambu kupalana kuboka ku Nnoongo. Kila mundu ojwabi nu kupalana nga mwana jwa Nnoongo, na ammanyi Nnoongo. 8 Mundu jwangabe nu kupalana ammanyije Nnoongo, gambu Nnoongo nga kupalana. 9 Nnoongo ngalaya kupalana kwakwe kwito twenga kukunkinga Mwana jwakwe jwa jika padunia, kupala tube na bwomi kundela jakwe. 10 Kupalana kwa kweli nga kongo, ngiti tweje tatutumbula kumpala Nnoongo, nambu jwombe ngatupala nu kunkinga Mwana abe lilumbo likutubokea mabaja gito.

11 Makalongo bango, andaibi Nnoongo ngatupala yenie, mmanya, natwenga tupaligwa kupalana. 12 Abije mundu jwababweni ana Nnoongo, nambu anda tupaline, Nnoongo atama nkati jito, nu kupalana kwakwe kulengani nkati jito.

13 Tumanyi kutenda tutama nkati jakwe, najwombe abi nkati jito, gambu jwombe atupile Uhuke jwakwe. 14 Twenga tuloile nu kuchalakicha kutenda Awawa ngabankinga Mwana jwabe abe Nkomboi jwa padunia. 15 Kila mundu jwalenga kung'omo jakwe kutenda Yesu nga Mwana jwa Nnoongo, Nnoongo atama nkati ja mundu jwenio, na jwenio atama pamwe na Nnoongo. 16 Kuyenie twenga tumanyi nu tubikuamini kupalana kwakweti Nnoongo kwito twenga.

Nnoongo ngi lipalano, na kila mundu jwatama mukupalana, atama pamwe na Nnoongo, na Nnoongo atama mukulondana pamwe na jwenio. 17 Tube andi pabi Kilisto nu kutama kukupalana padunia pano, kupalana kwakwe kulenganile nkati jito tujogopaje Nnoongo lichoba lyapakahukumu bandu boa. 18 Apabi na mapalano kujogopaje, elo, mapalano ga kweli kukuboya kujogopa kwoa. Mundu juna kujogopa tango anabe telaje mumapalano, bandu bajogopa gambu kubi hukumu.

19 Twenga tukweti mapalano magambu Nnoongo nga ojwatumbula kutupala. 20 Mundu anda alenga ampala Nnoongo, kongo akanchimwa nnongomundu, jwenio alenga nhwangi. Gambu mundu jwanga mpala nnongomundu ojwammona, kuotwaje kumpala Nnoongo jwanga mmona. 21 Kuyenie jenje nga amuli jatupa Kilisto, ojwampala

Nnoongo uyo apaligwa kumpala
nnongomundu.

5

Kujioto dunia ku imani

1 Kila mundu ojwaamini ku-
tenda Yesu nga Kilisto Nkomboi
ojwapambuligwe na Nnoongo,
jwenio nga mwana jwa Nnoongo.
Kila mundu ojwabapala awawa
uyo ampale na mwana. 2 Yene
nga putumanya kutenda tubi
kuipala ingota ya Nnoongo,
kukumpala Nnoongo nu kuaga-
bala malagilo gakwe, 3 gambu
kumpala Nnoongo ngu kuagabala
amuli jakwe. Na amuli jakwe
kunonopaje, 4 gambu kila mundu
ojwabi mwana jwa Nnoongo
aotwile kujiotola dunia. Yene
nga aputujiotola dunia, kuimani
jito. 5 Mene ojwaotwile kujipeta
dunia? Jwajo tu ojwaamini
kutenda Yesu nga Mwana jwa
Nnoongo. 6 Yesu Kilisto nga
ojwaika kwa mache gukubatichila
kwakwe na myai ja kiu chakwe.
Ngiti aikila kwa mache tuje,
nambu kwa mache na kwa myai.
Nu Uhuke achalakicha kutenda
nga kweli, gambu Uhuke nga
kweli. 7 Babilingite akachaili
akatatu, 8 Uhuke jwa Nnoongo
na mache na myai, nu chaili
gwabe ubi tela. 9 Anda tujeketi
uchaili gwa bandu, uchaili gwa
Nnoongo guna kutopela muno,
gongo nguchaili ogwapiya mwene
Nnoongo nhwalo gwa Mwana
jwakwe. 10 Ojwanhwamini
mwana jwa Nnoongo akweti
uchaili gwenio nkati jakwe,
nambu jwanga nhwamini
Nnoongo, antenda Nnoongo
alenga uwangi, gambu aamineje
uchaili ogwapanga Nnoongo
nhwalo gwa Mwana gwakwe.
11 Nuchaili gwene nga gongo,
Nnoongo ngatupe bwomi gwa
machoba goa pangapela, bwomi
gwenio uboka ka Angwana.
12 Mundu jwajoa ojwanhwamini
Mwana jwa Nnoongo akweti
bwomi gwenio, jwanganhwamini,
akwetije bwomi.

Bwomi gwa machoba goa

13 Nunhwandikilanga mang-
weto manhwamini ku lina lya
Mwana jwa Nnoongo mmanyange
kutenda nkweti bwomi gwa
machoba goa pangapela. 14 Na
twenga tulimba mwojo nnongi ja
Nnoongo gambu tumanyi kutenda
anda tunnyopite andi papala,
jwenio kutujoa. 15 Tumanyi
kutenda anda tunnyopite ku-
tujoa, gambu tumanyi atupe
goa agatunnyopa. 16 Mundu
andamweni nnongomundu aka-
tenda libaja lyangampeleka
mukiu, apaligwa kunnyopela
ku Nnoongo, Nnoongo mampa
bwomi. Nonge yene magambu ga
bandu abatei mabaja gangapeleka
mukiu. Libi libaja likumpeleka
mundu mukiu, nenga nonge ngiti
mpaligwa mannyope Nnoongo
magambu ga geniaje. 17 Kila ki-
tendwa changunhwalali Nnoongo
ngu ubaja, nambu gabi mabaja
gangampeleka mundu mukiu.
18 Tumanyi kutenda ingota ya
Nnoongo kutendaje mabaja,
magambu Mwana jwa Nnoongo
annendele kwa tengela, Mmaja
kuntenda kileje. 19 Tumanyi
kutenda twenga ngi ingota ya
Nnoongo iganukube dunia joa
jitawaligwa na Mmaja jwenio.
20 Uyo tumanyi kutenda Mwana
jwa Nnoongo aike, atupile
malango kupala tummanye
Nnoongo jwa kweli, tutame
mukulondana na Nnoongo jwa
kweli na mukulondana na Mwana
jwakwe, Yesu Kilisto. Jwenio
nga Nnoongo jwa kweli, jwenio
nga bwomi gwa machoba goa
pangapela. 21 Makinangota bango
makagongaleje inyago.

Balua ja pabele ja Yohana
Yohana Kilongoi

Balua ja pabele ja Yohana jiandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandika jenie, nambu tu akikemite mwene munanhota. Minhalo ejibi mukitabu chenje gabi tela na agabi mukitabu chu Nhwalo Gwambone oguandikigwe na Yohana. Muno pakwajali nhwalo gwa amuli ja Yesu ju kupalana na panneta pamwe Yesu jwa lipalano nu kengama amuli jakwe (2 Yohana 1:5-6; Yohana 15:9-10). Bandu baamini kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu patama ku Efeso.

Iganukube Yohana ajiandika balua jenje kwa akalombo abapambuligwe na akinangota mundu, nambu ibonekana andi akiba akaandikila kikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Yohana aandika balua jenje gambu gwa kalimbia mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakelabuya angweto nhwalo gwa akaboli buwangi.

Agabi mukitabu

Yohana ajilaite balua jenje kutenda baandaki beneke na bapatite abali akajakwe (Lipungu lya 1:1-3).

Penia ngabape mwojo bandu abunhwamini Kilisto na kakomboke angweto amuli ngolongwa (Lipungu lya 1:4-6).

Kabe ngaba kelebuya angweto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Lipungu lya 1:7-11).

Yohana ajomolila balua jakwe kwakapata abali kuboke kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto kwakiba, chakikema “nnombo gwinu jwapambuligwe na Nnoongo” (Lipungu lya 1:12-13).

1 Nenga nananhota nunhwandikila mwenga Amama mampambuligwe pamwe ni
ingota inu mbi kupalanga mukweli. Ngiti netuje nanumpalanga,
nambu boa abijimanyi kweli babi
mpalanga. 2 Magambu kweli ejibi
nkati jito, jijendekea kube na
twenga machoba goa.
3 Gwambone na kia na tengela eiboka ku Nnoongo nuku
Yesu Kilisto, Mwana jwa Awawa,
ipakube pamwe na twenga mukweli na mapalano.

Kweli na mapalano

4 Nganhala mwojo muno
kutenda ingota inu yenge
itama mukweli andi ana
Nnoongo Awawa pubutuamuliche. 5 Nunhwandiki mwe
mamama, twe tuboa tatunhwamine Kilisto, tupalane. Kujopa kongo ngiti amuli nhyonoje,
nambu amuli ujaje ejitukiba najo
kuboke pukutumbula. 6 Kupalana
nga kongo kutama kukuagabala
amuli ya Nnoongo. Amuli
ejimijijoa kuboke kalakala nga
jenje, mmoa mpaligwa kutama
kukupalana.
7 Akawangi ajingi pabile
padunia, bandu benia kujeketeje
kutenda Yesu Kilisto eike kwa
mmele gukimundu. Mundu
jwalenga genie nhwangi na
ankana Kilisto. 8 Kuyenie,
mmegange maha mmeni mangweto kupala makaoyangaje
chache chemikibegalile, kupala
mpatange hupo inu tegatega.
9 Mundu jwajoa jwanga agabala nu kujendeke kutama
mumaboulo ga Kilisto, nambu

kuagabaje akwetije Nnoongo.
Ojwajendeke mumaboulo genia
akweti Awawa na Mwana.
10 Kuyenie anda mundu aike
kwinu mangweto nu kunneteje
maboulo genia, mangweto
makampokeje kachinu, wala
makampataje abali. 11 Gambu
jwampata abali mundu jwenio,
abi nakwe pamwe muitendwa
yakwe ibaja.

Malobe gukupela

12 Ngweti ndu gukunnenge-
langa, nambu mbaije kunnenge
genia kukunhwandakila, nambu,
nhyobale kuika kwinu nu kulon-
gela na mangweto, kupala kuala
mwojo kwito kulenganile.
13 Ingota ya nnombo gwinu jwa-
pambuligwe na Nnoongo yam-
pata abali.

Balua ja tatu ja Yohana Kilongoi

Balua ja 3 Yohana jiandikigwa na ndundame Yohana chaka cha 90 kuboka pukubelekwa Kilisto. Yohana akilengiteje mwene kutenda nga jwaandike, nambu tu akikemite munanhota (Lipungu lya 1:1). Ate uyo mubalua jakwe ja 2 Yohana (Lipungu lya 1:1). Iaminike kutenda Yohana aandike Nhwalo Gwambone tela na Yohana na balua yenge itatu 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana kingobu chatama ku Efeso.

Yohana aandika balua jenje ku mundu jwanhwamine Yesu ojwakemigwa Gayo. Annengite Gayo kutenda nng'anja mundu na annagila jwenio kutenda bapokele kachakwe akalongo abunhwamini Kilisto abatyangi pikilambo chenie.

Agabi mukitabu

Yohana ampata abali Gayo (Lipungu lya 1:1).

Uyo annimbie mwojo Gayo nu kunnagila jwenio kutenda abe jwakapoke akalongo mundu abunhwamini Kilisto (Lipungu lya 1:2-8).

Kabe alonge nhwalo gwa bandu abena bano, Detolofa na Demotilasi (Lipungu lya 1:9-12).

Ajomole balua jakwe (Lipungu lya 1:13-14).

1 Nenga nananhota nunhwandikila mwenga maganja
bango Gayo, manumpala mukweli.
2 Maganja bango, nanyope yene kila kilebe chan-
nyende kwambone, nannyope
mme na mmele gwambone
andi pammi mubwomi gwinu
muhuke. 3 Ndekuala mwojo
muno bange akalongo pabaika
pamba, ngabachalakicha mwe
pimijijali kweli na pannyende
kutama mukweli. 4 Kibije kilebe
chanhala mwojo muno nambu tu
panyoa kita ingota yango itama
mukweli.

Kajangata bange

5 Maganja bango, mwenga
mmi kuaminika kila kingobu
pamabegelela akalongo, ata
bakabi ageni. 6 Bandu benia
bachalakiche kubandu ba pamba
abunhwamini Kilisto minhalo
ja mapalano ginu. Chonde
majangate bajendeke na mwanja
gwabe tela na apipakunhwalila
Nnoongo. 7 Gambu batumbalanga
mwanja gwabe mukummegele
Kilisto panga pokela kilebe cho-
choa chakajangata kuboka kwa
bandu banganhwamini Kilisto.
8 Twenga tupaligwa kajangata
bandu benia, kupala na twenga
tube pamwe muliengo lyabe
mukutangacha kweli.

Deotefa na Dematilio

9 Nganhandika balua kukikuta
cha bandu chibunhwamini
Kilisto, nambu Diotefa, ojwa-
palapala kube nkolongwa jwabe,
apaije kumbenakia. 10 Yene, pam-
bakuika mbakulenga ilebe yoa
yaiteile, nilenga malobe mabaja
gu wangi galenga kwito. Kabe
genia tuje, jwombe akana kapoke
akalongo ababi mumwanja, nu
uhyo bakanakia bandu bange
abapalanga kapoke akageni nu
kupala kabenga baboke mukikuta
cha bandu abaamine.
11 Maganja bango, makajigaje
mabaja, nambu nnyiga gam-
bone. Kila ojwatenda gambone
jwenio jwa Nnoongo, nambu
ojwatenda mabaja ammanyije
Nnoongo. 12 Kila mundu an-
numbali Demetilio, na kweli
jene jichalakicha kutenda jwenio
jwambone. Na ata twenga
tunchalakicha ujwo, namwenga

mmanyi kutenda echitulongela chakweli.

Chalamu chukujomolela

13 Ngweti ndu gukunnengela, nambu mbaije kunhwandikia mubalua jenje. 14 Nhyobale kummona enoeno kupala tulongela putupakongana.

15 Tengela jibe na mwenga. Akaganja binu boa ba pamba bampata abali na mwenga mampata abali kila mundu jwabi nng'anja jwito.

Balua ya Yuda Kilongoi

Balua jikemigwa Yuda jitoi lina li nhwandiki. Yuda akilenga mwene kutenda nga nnuna gwa Yakobo nu uyo nnuna gwa Yesu (Yuda 1). Uyo bandu bamanyi kutenda Yuda akiba nnuna gwa Yesu. Tumanyije kutenda balua jenje jiandikigwa kwa magambu ga kikuta chenge cha bandu abunhwamini Kilisto kabe ibonekana akachomi bakwe bukutumbula bakiba Akayahudi tela na apatumie majandiko kuboke mulilagano lya lolo. Iganukube ibonekana balua jenie baandaki, "boa abakemigwe abapaligwe na Nnoongo Awawa, nu kugoigwa gambu ga Yesu Kilisto" (Yuda 1). Na balua jenie jibonekana jiandikigwa mu chaka cha 60 kuboka pukubelekwa Kilisto.

Kupala kwa Yuda kuandika balua jenje ku bandu boa abunhwamini Kilisto, kakelebu nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4). Atumi minhalo ni ilebe kuboke mu Majandiko ga lolo kupala kachani chalongela. Mubalua jenje ibi ilebe eilandine ni ilebe eibi mu 2 Petulo, kelebuya nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 4, 2 Petulo 2:1). Uyo alanduli nhwalo gwa akapakachi bu kumbengu ni ilebe yuku Sodoma nuku Gomola.

Agabi mukitabu

- Yuda atumbu kapata abali akachomi bakwe (Yuda 1-2).
- Kabe alanduli chikintei aandike, kakelebuya bandu abunhwamini Kilisto ku nhwalo gwa akaboli buwangi (Yuda 3-4).
- Kuboka penia bakelebuya akachomi bakwe kukalenge ilebe eibapitila bandu Mulilagano lya lolo (Yuda 5-16).
- Kabe balengi ibapaligwa kutenda kuboke muundo yenie (Yuda 17-23).
- Kuboka penia mubalua jakwe ajomali kukunnumba Nnoongo (Yuda 24-25).

1 Ne na Yuda, napakachi ba Yesu
Kilisto na nnuna gwa Yakobo,
nunhwandakilanga mangweto
mankemigwe nu kupaligwa na
awabito ana Nnoongo nu ulenda
gwa Yesu Kilisto.
2 Nannumbi kana Nnoongo
bankole kia na tengela na
mapalano ndu.

Akaboli bu uwangi

3 Makalongo bango, panapala
kunhwandikilanga nhwalo gwa
ukoli ogutubegelela tuboa, nambu
nola mbaligwa kunhwandiki
nukunnimbi mwojo kupala
kachani imani ejibapi bandu
ba Nnoongo pakamwe tu kwa
machoba goa. 4 Gambu bandu
bangannyali Nnoongo bajingi
kwa chili panakati jito, bandu
benia, bagalambuya nhwalo gu
upeele gwa Nnoongo jwito kupala
batendi ngongola nu kunkana
Yesu Kilisto jwabi jika jakwe
kilongoi nu Nngwana jwito.
Kupala bapate nyonjakea kuku-
tama kwabe mubaja. Nambu,
Majandiko Gachwapi ngagalenga
kutumbu lolo kutenda hukumu ja
bandu benia jitenda kalenda.
5 Ngoe mbala kunkombake-
langa kilebe, iganukube ganga
ngannengaligwa pajingi kingobu
chenie, nkombokelange ku-
tenda Angwana apababakom-
bola bandu buku Isilaeli na
kabuyanga ku kilambo chuku
Misili, nambu kuboka pe-
nia ngabajomola abakananga
kuamini. 6 Nkombakela aka-
pakachi bukumbengu abapalanga

kube akakolongwa kupeta pababile kuyene ngibileka itamo yabe
yabapaligwa kutama, Nnoongo
ngabataba mu lubendu ku
mitondolo kwa machoba goa
bakalendela lichoba lya ukumu.
7 Nkombokela uyo ku Sodoma
nuku Gomola na ilambo ya papipi
yakwe, bandu bakwe ngabatenda
andi akapakachi bukumbengu,
ngabatenda ngongola ni ilebe
yangapaligwa mukupanganigwa
kwabe, ngabapata hukumu ja
mwoto gwanga imika machoba
goa pangapela, ibe undo kwa
bandu boa.
8 Uyo nga apababile bandu
ababi maloto gabe gabeka
kuakaya mibele jabe nu kubembula kinala cha Nnoongo
kabe kitukana ipanganigwa ina
kibumo yu kumbengu. 9 Ata
Mikaeli, jumwe kati ja akapakachi
akolongwa bu kumbengu, ateije
yenie. Mukutaukana kati jakwe
na Mmaja ku nhwalo gwa mmele
gwa Musa, Mikaeli ajigitije kunhukumula Mmaja kwa matukano,
nambu alenga, “Angwana bene
bankalapile.” 10 Nambu bandu
benia kuitukana ilebe yoa yangimanya, andi inyama yanga
mawacho kutenda chachoa
bakalongeleigwa kwa malango
gabe bikipelekanga kukujomoka
kwabe. 11 Bapakulaganga! Bandu
benia gambu bakengeminge
majendo ugaga ga Kaini. Kwa
magambu ga uloi, balemwangite
malemwa ugaga ga Balaamu.
Bagalukinge andi pagaluka Kola
majomakinge andi pajomoka
Kola. 12 Bandu benia nga
andi maeleele machapu pabaika
kulye pamwe na mangweto
mumipapala jinu jimijibeka
kwa mapalano angweto kulye
kamakalama pangambwele. Babilangite andi maunde ganga
ula agajoligwa nupepo na andi
mikongo jangapambika ngokwa
ejijikuligwe nu kujoma. 13 Bandu
benia nga andi mawimbi ga baali
ni itendwa yabe ya oni ibonekana
andi mauluulu. Benia nga andi
ndondwa ijenda kongo na kongo
yombe ibekigwe paali pulubendu
lukolongwa machoba goa.
14 Jwombe Henoki, ojwakiba
kibelei cha saba kuboke Adamu,
ngalondola nhwalo gwa bandu
benia kulenga, “Mpenekiange!
Angwana batenda kuika pamwe
na akapakachi bakwe bachwapi
nduu bangabalangika bukumbengu, 15 kahukumula bandu
boa, na kapoteka bandu boa
banga nng'ongale Nnoongo kwa
magambu gi itendwa yabe yoa
ibaja eibateile panga nhwagabala
Nnoongo, na kwa magambu ga
malobe mabaja gukuntukana
Nnoongo.”
16 Bandu benia kung'ola machoba goa nu kokaleka, abakengama tama yabe mbaja, nu
kulonge makolomakola kukikiluya benekangweto na kalumbali
bange kupala bapate ilebe.

Maboulo nu kelebuya

17 Nambu makalongo bango,
nkombokelanga gaga agabannengila kuboka kalakala achandundame ba Angwana bito ana
Yesu Kilisto. 18 Ngabannengelanga,
“Machoba gukupela, mabapitila bandu abapammembula
mangweto, bandu benia nga
abakengema tama yabe mbaja.”
19 Bandu akabaja benia nga
abajambukia kulekana, bandu
ba mawacho ga padunia, banga
Uhuke jwa Nnoongo. 20 Nambu
mangweto, makaganja bango,
mikichengange ndi muimani
inu ibi chwapi muno. Nnyopange ku Nnoongo kuwecho
gu Uhuke jwa Chwapi. 21 Nu
kutama mukupala kwa Nnoongo,
makalendela Angwana bito ana
Yesu Kilisto bombe, kwa kia jabe,

mabampa bwomi gwa machoba
goa pangapela.
22 Mmaganga na kia kwa bandu
abapwelela. 23 Makolange kwa
kajokolanga kuboka pamwoto.
Nambu kwa bange mabonelanga
kia pamwe nu kube maha,
michimwe ata ngobo yabe ina
maeleele ga tama yabe mbaja.

Yuda annumbali Nnoongo

24 Mannyopange Nnoongo
nu kunnumbalila jwombe
jwaoto kunnolela kupala makag-
weje mumabaja, kabe ojwaoto
kumpeleka mangweto panga
malemwa mukolongwa gwakwe
nu kuala mwojo muno, 25 kwa
jwenio jwabi jika jakwe Nnoongo,
jwabi Nkomboi jwito nu uko-
longwa, makakala ni kinala kwa
ndela ja Yesu Kilisto Nngwana
gwito, kutumbwa lolo, ngoeno na
machoba goa! Unhyo.

Kuekuligwa
Yaekuligwa Yohana
Kilongoi

Kitabu chenje chu kuekuligwa kiandikigwa na ndundame Yohana (Kuekuligwa 1:1). Ngi kitabu chukupela kuandikigwa Mulilagano Lihyono, na kiandikigwa chaka cha 95 kuboka pukubelekwa Kilisto. Ndundame Yohana nga ojwaandika Nhwalo Gwambone oguandikigwa na Yohana na balua itatu ya 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana. Uyo Yohana jonjo nga ojwamanyikana kutenda "Yesu ojwakampala muno" (Yohona 13:23). Yohana aandika kitabu chenje pakiba mukichilu cha Patimo pakiba mukipungo, atabigwa gambu gu kutangacha Nhwalo Gwambone gwa Yesu Kilisto (Kuekuligwa 1:9).

Kupala kwa Yohana kuandika kitabu chenje chukuekuligwa apala kalimbia mwojo akachomi bajendeke kunhwamini Yesu Kilisto na kape lihyobalelo gambu kingobu chukubuja Yesu Kilisto kibandakile (Lipungu lya 1:3; 22:7). Baandakila bandu boa abunhwamini Kilisto muno ikuta saba ya bandu abunhwamini Kilisto andi pibi mu lipungu lya 2-3. Mwene Yohana alenga chakiandike ngu ulondoli (Kuekuligwa lipungu lya 1:3). Kabe atumia mawacho picha kulandulila ilebe yaibweni. Kitabu chenje kibi na mapungu agalandana na agabi mulilagano lya lolo muno Zakalia 6:1-8. Mapenga saba ni mitungati saba genia galandana ni miputo Nnoongo jabaputa Akamisili (Kuboka lipungu lya 7-9). Kuekuligwa kulanduli nhwalo gu kupela kwa dunia kutenda Yesu apakuotola na boa abunhwamini bapakutama nakwe machoba goa pangapela. Kuyene kitabu chenje kimmole nu kumpe lihyobalelo kutenda Yesu atenda kubuja chokwe.

Agabi mukitabu

- Yohana atumbu kukilenga jwenio nga meneke na papoki kuekuligwa kwenio kulondoi (Lipungu lya 1:1-1:20).
- Yohana ato nhwalo kuboka kwa Yesu ni kipe ikuta saba ya bandu abunhwamini Yesu (Lipungu lya 1:1-3:22).
- Kuboka penia alanduli nhwalo gu minepo saba (Lipungu 4:1-8:5). Na mapenga saba (Lipungu lya 8:6-11:19).
- Kuboka penia Yohana alanduli ngondo kati ja mwana munalome ni lijoka lina mitwe saba (Lipungu lya 12:1-14:20).
- Kabe aandika nhwalo gwa mitungati saba ji lilaka (Lipungu lya 15:1-16:18).
- Kuboka penia Yohana alanduli Nnoongo pabaotola akangondwa bakwe kumbengu (Lipungu lya 17:1-20:15).
- Pukujomolela alanduli nhwalo gwa mbengu nhyono na dunia nhyono pipakuika mukingobu chukupela (Lipungu lya 21:1-22:21).

1 Kuekuligwa kongo kwa Yesu
Kilisto, okwapanga Nnoongo
balayange akapakachi bakwe
ilebe ipakupitila chokwe. Kilisto
ngankinga mpakachi jwakwe ju
kumbengu annenge mpakachi
jwakwe Yohana ilebe yene.
2 Yohana ngalenga goa agagab-
weni nhwalo gu lilobe lya
Nnoongo nu uchaili gwa Yesu
Kilisto nga kweli. 3 Mbaya mundu
jwachoma kitabu chenje china
malobe gu nhwalo gongo gu
ulondoli na mbaya bandu abajoa
nu kuagabala agaandikigwe
mukitabu chenje, magambu

kingobu chukupitila ilebe yenje
kubandakile.

Yohana bapata abali bandu abunhwamini Yesu

4 Ne nga Yohana niandikila
ikuta saba ya bandu abun-
hwamini Kilisto eibi kunkoa
gwa Asia. Nannumbi upeele
na tengela kuboka ku Nnoongo,
jwenio nga jwakiba, jwabile
na jwapakuika, nu kuboka ku
iuhuke saba eibi nnongi ji
kitebu chakwe chu kutawala,
5 nu kuboka kwa Yesu Kilisto,
nchalakichi jwaaminika, ju ku-
tumbu kuyoigwa kuboka kwa
abawile, jwenio nga ntawala jwa
akangwana bapa dunia.

Nu kuboka kwa jwajo jwatupala
na atukolite mumabaja gito, kwa
myai jakwe, 6 ngatubeka twenga,
tube akakung'i mukingwana
chakwe, tummegelele Nnoongo,
Awamundu. Ku jwombe Kilisto
kube kibumo na makakala,
pangapela! Unhyo.

7 Nnola! Atendakuika na maunde!
Kila mundu mammona,
na ata baba abampojwile.
Kabila yoa padunia ma-
bankokalekea kwa maga-
mbu gakwe.
Yene ngipipakube. Unhyo.

8 Angwana ana Nnoongo bina
Makakala, ababile na abakiba na
abaika, balenga, “Nenga naku-
tumbula nu kujomolela ku ilebe
yoa.”

Malolo ga Yohana pammweni Kilisto

9 Ne nga Yohana, nalongabinu,
mukupotekigwa, na mukingwana
chakwe, mukuimbalila magambu
ga Yesu. Nenga nakabekigwa
mukipungo mukichilu chuku
Patimo magambu nakatangachi
bandu lilobe lya Nnoongo na
magambu gukuchalakicha kweli
ja Yesu. 10 Lichoba lya Angwana
Uhuke jwa Nnoongo nganon-
galea, nganyoa lilobe likolongwa
kunyuma jango, andi lilobe
li lipenga. 11 Lilobe lyenie
linengila, “Nhwandike mukitabu
agamagabona na mipelekele ikuta
saba ya bandu abunhwamini
Kilisto, eibi Kuefeso nuku Similina
nuku Peligamo nuku Tiatila
nuku Salide nuku Filadefia nuku
Laodikia.”

12 Ngandendabuka nabone
abakiba bakalongela nanenga,
nginibona ilebe saba ya jaabu
yukubeke muli, 13 panakati ja
inala saba ya jaabu yukubeke
muli yela nganammona jumwe
andi Mwana jwa Mundu, akwin-
dite kanju ndandamau mpaka
mumakongono gakwe nu luunga
lwa jaabu olupengakine pikitibi.
14 Nywili yakwe yumutwe yakiba
nhuu mbuu andi litonji, andaje
balafu, mio gakwe ngagamulakila
andi mwoto, 15 makongono gakwe
gang'ala andi liaba eliyanigwe
pikipala, ni lilobe lyakwe likiba
andi lilobe lya mache agaguguma.
16 Mu luboko lwakwe lwakalelo
akiba na ndondwa saba, na
mukano jakwe mupita upanga gu-
nakatema kono na kono. Kumio
jakwe ngukung'ala kwa makakala
andi lichoba lya nalumu.

17 Panammona tu, ngang'we
pamakongono gakwe andi ntui.
Ngameka luboko lwakwe lwa
kalelo, ngalenga, “Makajogopaje!
Nenga nga nakutumbula nu
kujomolela ku ilebe yoa. 18 Nenga
nambi na bwomi! Nakiba nhwile,
nambu ngoe ne mbi nammomi
machoba goa pangapela. Ng-
weti mbungulo ya kiu na yu
kumambi. 19 Yene nhwandike
eimibona, ilebe ya ngoeno ni
ilebe eipakuika. 20 Ganga nga
mana ga chili ja ndondwa saba
eimibweni muluboko lwango lwa
kalelo na chili ja inala saba ya
jaabu yukubeke muli. Ndondwa
saba yela nga akapakachi bu
kumbengu bi ikuta saba ya

bandu abunhwamini Kilisto, na
inala saba ya jaabu yukubeke
muli nga ikuta saba ya bandu
abunhwamini Kilisto.

2

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Efeso

1 “Munhwandiki yene mpakachi
ju kumbengu jwa kikuta cha
bandu abunhwamini Kilisto buku
Efeso,

“Gongo ngu nhwalo oguboka
kwa jwenio ojwakamwi ndondwa
saba mu luboko lwakwe lwalelo
nu kutyanga panakati ja in-
ala saba ya jaabu yukubeke
muli, 2 nagamanyi gankamula,
manyi ukachana kwinu na
kuimbalila kwinu. Manyi
kutenda kajeketeje bandu ak-
abaja na kajiga abikikema
achandundame nambu achan-
dundameje na mabweni ku-
tenda akawangi. 3 Mwenga
nhwimbalile, na mpotekigwe
magambu gu kumegelela nenga,
wala matotakije. 4 Nambu
kibi kilebe chimwe tu kunnen-
gela, nkotwike kumbala andi
kalakala. 5 Nkombakela pamakiba
tango nukugweje, makalape
nu kutenda andi pamatenda
pukutumbula. Anda nukotokaje
ubaja gwinu nhika kutola kinala
chinu chukubeke lumuli kuboke
pikikiba. 6 Nambu nannumbali
kilebe chimwe, mwenga maga-
chimwa agabatenda Akanikolai
andi nenga panagachimwa.

7 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo agalenga
kuikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto!

“Ojwapakuotola mbanneka alye
ngokwa ya nkongo gwa bwomi
ogubi mukijongo cha Nnoongo.”

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Similina

8 “Munhwandiki yene mpakachi
ju kumbengu jwa bandu abun-
hwamini Kilisto buku Similina.”

“Nhwalo gongo uboka ku
ojwabi jukutumbula nu kujo-
molela, nganhwe na abi mmomi,
9 nukumanyi kulaga kwinu
na manyi kutenda maocho
gwinu, nambu kweli mwenga
manikipato! Manyi kutukanigwa
kwinu kubantukana ababikikema
Akayahudi nambu nga Akayahudi
ba kwelije, nambu kikuta chi
Lichetani. 10 Makajogopaje
kupotekigwa kumpakupata. Nan-
nenge, Mmaja apakunnondoya
kukummeka mukipungo kati
jinu, namangweto mpakulaga
kukingobu cha machoba komi.
Mmaganga nukuaminika mpaka
kuwe, nane nimpa luchengo lwa
bwomi.”

11 “Ojwabi na machikilo, na
ajoe Uhuke jwa Nnoongo pailenge
ikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto!”

“Ojwapakuotola aialabigwaje
ngu na kiu cha pabele.”

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Paligamo

12 “Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu jukikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
buku Peligamo,

“Nhwalo gongo uboka ku
jwenio jwabi nu upanga guna
katema kono na kono. 13 Nu
kumanyi kuntama, pantama
nga kukibi kitebu chikingwana
chi Lichetani! Nambu tango
makaagabala lina lyango, nambu
nkotwikije kunhyobalela, ata
kingobu cha Antipa nchaili juna
kuaminika kwango jwakomigwa
kati jinu penia pilitama Lichetani.
14 Nambu ngweti nhwalo nchoko
gukunnengela, bange kati jinu
bakengama maboulo ga Balaamu.
Ojwammola Balaki balongaleye
bandu buku Isilaeli batendi ubaja
kukulye yakulya igongaligwe ni

inyago nu kutenda ngongola.
15 Uyo, babi bange kati jinu abak-
engama maboulo Gakanikolai.
16 Nnape. Anda nukulapaje, nhika
kwinu chokwe ne mbakuputana
na bandu benia nu upanga
guboka mukano jango.
17 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo balenge
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto!
“Ojwapakuotola nampa
chakulya chekiigwe chikikemigwa
mana. Uhyo manimpa libwe liuu
eliandikigwe lina lihyono abije
mundu jwalimanyi nambu jwajo
tu jwalipokela.

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Tiyatila

18 “Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu jukikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
buku Tiatila,
“Gongo ngu nhwalo gwa
Mwana jwa Nnoongo, ojwabi
na mio agajaka andi nimi ya
mwoto na juna makongono andi
liaba elikutigwe. 19 Nimanyi
itendwa inu. Manyi mapalano
ginu, manyi imani jinu. Manyi
kujangatana kwinu na manyi
kuimbalila kwinu. Ngoe ntenda
gambone muno kupeta pitum-
bulaga. 20 Nambu ngweti
kilebe chimwe chukunkelebuya,
mwenga munhimbali munkege
Yezebeli jwakikema mwene
nnondoli. Babola na kaoya
bandu bango batendi ngongola
nu kulye yakulya eigongaleigwe
inyago. 21 Nenga nampile kingobu
chukulapa ngongola yakwe,
nambu akanite kuileka ngongola
yakwe. 22 Penia, mbampoteka
ku kitamwe, jwenio pamwe na
akajakwe abatei nakwe ngongola
bapakupotekigwa muno, mpaka
pabapakileka itendwa yabe
ibaja yabatei nakwe. 23 Uhyo
mbakakoma abankengama, ku-
pala kikuta cha bandu boa
abanhamini nenga bamanye
kutenda nenga nagamanyi agabi
umyojo na agabi umutwe ja
bandu. Maninnepa kila mundu
tela na chateile.”
24 “Nambu mangweto manta-
manga kukilambo chuku Tiatila
nkengamingije maboulo gakwe.
Na mikibolite chache chibikikema
chili ji Lichetani. Nannengelanga
kutenda nintwekangaje gonge
nhwigo. 25 Nambu magaagabale
agammoligwe ngoe mpaka pam-
bakuika.
26 “Jwapakuotola nu kujendeke
kamwa ilebe einipala, manimpa
kinala chakalongalea bandu
bilambo yenge. 27 Matawala ku
bokola ja choma na kapwindu-
lana angweto biba andi ijonjo.
28 Na jwapakuotola aipokela
kinala uchache chambokila
kuboka ka Awabango, manampa
lutondwa lu nng'andu.
29 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo pailenge
ikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto!

3

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Sadi

1 “Munhwandiki yene mpakachi
ju kumbengu jukikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto buku Salide,
“Nhwalo gongo uboka ku
jwajo ojwakamwi ihuke saba
ya Nnoongo na ndondwa saba.
Nimanyi itendwa inu, manyi
mmanyikana kube na bwomi
kumbe nhwile!
2 “Nnyimuke, nnimbie ilebe iig-
ile kwinu tango yangawe. Gambu,
mpaka ngoe, nanibonaje itendwa
inu ilenganile nnongi ja Nnoongo
jwango. 3 Nkombokela, gam-
moligwe na agannyoine, mag-
aagabale genia, nnape kutenda
ubaja. Nambu anda nukelukije
niika kukujitukila andi mwii nu
umanyaje kingobu chambakuika.
4 Nambu nkweti bandu achoko

abunhwamini Kilisto buku Salide
banga akaya ngobo yabe. Benia
nga abapaligwa kutyanga pamwe
nanenga, kongo bakwindangite
ngobo nhuu.
5 “Jwapakuotola bikwindia
ngobo nhuu andi angweto. Nenga
niliboyaje lina lyabe mu kitabu
cha bwomi, kabe maninnyeketela
liina lyakwe nnongi ja Awabango
na nnongi ja akapakachi bakwe
bu kumbengu.
6 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo pakilenge
kikuta cha bandu abunhwamini
Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Filadefia

7 “Munhwandiki yene mpakachi
ju kumbengu ju kikuta cha bandu
abunhwamini Kilisto buku Filade-
fia,
“Yene nga palongela ojwabi
chwapi na juna kweli, juna
mbungulo ya Daudi. Na pajogola
nniango abije mundu jwaotwi
kujigala, na pajigala nniango
abije mundu jwaotwi kujogola.
8 Nno niimanyi itendwa inu yoa!
Ngoe, nyogwile nniango nnongi
jinu abije mundu jwaotwi kuji-
gala, manyi kutenda iganukube
nkweti makakala kachoko
nambu miliagabile lilobe lyango
na milikanitije liina lyango.
9 Mpenekie! Manannetela bandu
ba nyumba ji kugongale Lichetani
abibikikema Akayahudi, kumbe
Akayahudije, nambu akawangi,
manabeka bankilakitile majugwa
mumakongono ginu na bandu
boa bamanye kutenda nenga
ndendampala. 10 Magambu
miliagabile lilagilo lyango likuim-
balila, nenga maninnendela
kingobu chamalola chekiika
padunia joa, kalondoya bandu
boa. 11 Nhika kwinu chokwe!
Nkamula ndii chankweti, kupala
mundu akampokaje hupo inu.
12 Jwapakuotola manimmeka
abe nng'omba mu nyumba ja
Nnoongo jwango. Abokaje
mweno ngu. Uyo maniandika
kwakwe liina lya Nnoongo jwango
na liina lya kilambo cha Nnoongo
jwango, yani Yelusalemu nnyono,
kilambo chenie kiuluka kuboka
kumbengu kwa Nnoongo jwango.
Uyo panani jakwe niandika liina
lyango lihyono.
13 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo pailenge
ikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto!

Nhwalo kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto buku Laodikia

14 “Munhwandiki yene
mpakachi ju kumbengu jukikuta
cha bandu abunhwamini Kilisto
buku Laodikia.
“Gongo nga nhwalo guboke
kwa jumwe jwakemigwa Unhyo,
nchaili juna kuaminika na jwa
kweli jwenio ngi kindumbu-
tumbu chi ilebe yoa yaipanganie
Nnoongo. 15 Niimanyi itendwa
inu yoa! Manyi kutenda mwenga
kuimilaje na mwotoje. Mbaya
makabi, kuimila andaje mwoto.
16 Magambu mmi mapyou na
maimuje wala mmi mwotoje,
amba nantapika mmoke mukano
jango! 17 Mwenga mikitenda
mmi nikipato, na mina ilebe
nduu, na mpaije kilebe cha-
choa nambu mwenga umanyije
kutenda manying'anyau, ipai
kunkole kia, mwenga mahocho
kinjwilili na mmi makengele!
18 Nannenge nhwemele kwango
jaabu ejijochigwe mwoto kupala
mme nikipato. Uyo mbaya
nhwemele ngobo nhuu kupala
nhwibalikie oni jinu jukutama
makengele. Nu uyo nhwemele
ntela mpakaye mio jinu kupala
nnole. 19 Nenga kunkalapila nu
kunkelebuya jwajoa junampala.
Yene nkachane kutenda gambone

nu kulapa. 20 Mpenekia! Nenga
nyema panniango na kugomba
oti. Mundu jwajoa andajoine
lilobe lyango nu kujogo nniango,
manyingila nu kulye nakwe, na
jwenio malya pamwe nanenga.
21 “Jwapakuotola nammeka
atame pamwe na nenga pikitebu
chango chukutawala, andi nenga
panhotwile nu kutama pamwe
na Awabango pikitebu chabe
chukutawala.
22 “Ojwabi na machikilo, ajoe
Uhuke jwa Nnoongo pailenge
ikuta ya bandu abunhwamini
Kilisto.”

4

Kitebu chukutawala chikibi kumbengu

1 Pannyomola kugabona ge-
nia nganagabona malolo gange
nniango ujogoligwe kumbengu.
Ni lilobe elinilijoa kuboka pa
genia likiba andi lilobe li lipenga,
ngilinengela, “Nhwike kunani
kono, nane manunnaya ilebe
eipakupitila.” 2 Penia Uhuke jwa
Chwapi nganongalea. Nginiki-
bona kitebu chikingwana kum-
bengu atamite mundu jumwe.
3 Jwenio ojwatamite pikitebu
chenie abonekana andi mabwe
gina kung'ala agakemigwa yaspi
na yakiki. Upende gwa matanga
ukiba gwakang'ala andi libwe
linukualala likijani nu utindikie
kitebu chikingwana. 4 Kukiba
yenge itebu ichilini na ncheche
kukitindila kitebu chenie, na
panani jakwe batamangite ak-
inanhota ichilini na ncheche,
benia bakiba bakwindangite
ngobo nhuu nu umutwe jabe
bakwindite njengo ya jaabu.
5 Kukitebu chutawala chenie
kupitila kumulakila na njai nu
kulindimila. Imbundi saba ya
mwoto ikiba yakajaka nnongi
ja kitebu chutawala chenie.
Imbundi yenie ngi iuhuke saba ya
Nnoongo. 6 Uyo nnongi ja kitebu
chutawala chenie pakiba ni kilebe
andi baali ji lindala, ibonekana
andi liganga eling'ala.

Panakati kukitindi kitebu
chutawala chenie pakiba na
ipanganigwa inabwomi ncheche.
Ikiba na mio nduu nnongi nu
kunyuma.

7 Kipanganigwa chikutumbula
kibonekana andi liimba, cha pili
kibonekana andi ng'ombe na chi
itatu kibonekana andi kumio
ja mundu na cha ncheche ki-
bonekana andi litumbui eligoloka.
8 Ipanganigwa yoa ncheche,
kila kipanganigwa kikiba na
mapapanilo sita, mapapanilo
genia gakiba gatweli mio kunja
na nkati. Kilo na mui ikotwikije
kujemba,

“Chwapi, chwapi, chwapi,
Angwana, ana Nnoongo bina
Makakala goa,
abakiba na ababile na aba-
pakuika!”

9 Kingobu choa ipanganigwa ina
bwomi ncheche yenie nginkolea
nu kumpe ichima nu kunnumba
jwenio jwatamite pikitebu chi-
utawala na ojwalama pangapela
na pangapela, 10 akananhota
ichilini na ncheche bala kukigwia
nnongi ja jwenio jwatamite
panani ja kitebu chiutawala na
kunng'ongale jwenio ojwalama
pangapela na pangapela, na
kubeka njengo yabe nnongi ji
kitebu chutawala chenie nu
kulenga,

11 “Mangwana bito na
Nnoongo jwito, mpaligwa
kupokela kibumo na ichima na
makakala,
magambu mwe mpanginie ilebe
yoa, na kukupala kwinu
ngipanganigwa ni ibile.”

5

Kitabu na Mwana limbelele

1 Penia nginikibona kitabu
mukuboko lwalelo lwa jwenio
jwatamite panani ja kitebu
chutawala, kitabu chenie kikiba
kiandikigwe nkati na kunja
ni kitabigwe minepo saba
ejibekigwe mihuli. 2 Kabe
nganammona mpakachi ju kum-
bengu juna makakala akatan-
gacha kanonoya, “Bene abaotwile
kuboya minepo jenie nu kuekula
kitabu chenie?” 3 Nambu
abonakinije mundu jwajoa kum-
bengu, wala kudunia na wala pae
pa nnema, jukuoto kuekula kitabu
chenie nu kukilolakea nkati.
4 Nenga ngang'uta ku lipyanda
magambu akibaje mundu jwa-
paligwa kukiekula, andaje kuki-
bona nkati. 5 Kubokapenia
bamwe kati ja akananhota
bala ngabanengela, “Makagutaje.
Nnola! Liimba lya kabila ja Yuda,
nchokolo jwa Daudi, aotwile.
Jwenio kuotola kuboya minepo
saba yenie nu kukiekula kitabu
chenie.”
6 Penia nganammona Mwanal-
imbelele ajemite panakati ja
kitebu chutawala, yantindi ina
bwomi ncheche na akinanhota
bala. Mwanalimbelele jwenio
abonekana anda achinjigwe.
Akiba na mbembe saba na
mio saba ngi iuhuke saba ya
Nnoongo eikiba ikingigwe kila
paali padunia. 7 Mwanalimbelele
ngajenda, ngakitola kitabuche
mukuboko lwa kalelo lwa jwajo
jwatamite panani ja kitebu
chutawala. 8 Kingobutu apatola
kitabu chenie, inabwomi ncheche
pamwe na akananhota ichilini
na ncheche ngibikigwia nnongi
ja Mwanalimbelele. Kila mundu
akiba ni kinubi chakwe na
mikungu ja jaabu ejitweli ubani,
kwenio ngu kugongalela kwa
bandu ba Nnoongo. 9 Ngabajemba
nhwambo nhyono,
“Mwe mpaligwa kukitola kitabu
chenie
nu kujiboya minepo jakwe.
Magambu mwe makiba nchin-
jigwe,
nu kumyai jinu mankombali
Nnoongo
bandu kuboka makabila goa,
ilonge yoa na bandu bi ilambo
yoa.
10 Mabekangite kube akakung'i
mukingwana bammegele
Nnoongo jwito,
na benia mabatawala dunia joa.”
11 Panalola, nganyoa lilobe lya
akapakachi nduu muno bu kum-
bengu, na abije mundu jwaotwi
kabalanga. Bakibanga bikitindi
kitebu chu utawala, pamwe na ina
bwomi ncheche yela na akinan-
hota, 12 ngabajemba kanonoya,
“Mwanalimbelele ojwachinjigwe
apaligwa kupokela uwecho,
kipato na ichima na malango na
makakala na kibumo nu ku-
lumbaliligwa.”
13 Kuboka penia nganyoa
kila kipanganigwa kumbengu,
padunia na pae ja nnema nu
kubaali ni ipanganigwe yoa eibi
mwenio nginijoa yakalenga,
“Alumbigwe jwenio jwatamite pa
kitebu chu utawala,
na Mwanalembelele,
ichima ni kibumo na kulum-
baligwa,
abe na makakala pangapela na
pangapela.”
14 Na ina bwomi ncheche ye
ngilenga, “Unhyo!” Na akinan-
hota bala ngabagweganga man-
guku, ngabagongalela.

6

Mwanalimbelele anamatula minepo

1 Kuboka penia nganammona
Mwanalimbelele akanamatula
minepo jimwe kati ja minepo
saba. Nganyoa lilobe lya jumwe
kati ja ina bwomi ncheche
akalenga ku lilobe likolongwa
andi kulindimila, “Nhwike!”

2 Panakiba nakalola, nganam-
mona falasi jumwe nhwuu. Jwan-
hwombile falasi jwenio akamwi
upende, na jwombe ngabampe
luchengo. Ngaboka aotwile na
jwenio ajendeke kuotola.
3 Kabe, Mwanalimbelele ngana-
matula unepo gwa pili. Nganan-
nyoa kipanganigwa jwa pili
akalenga, “Nhwike!” 4 Penia
ngapiti falasi jonge, nkele. Jwan-
hwombi falasi jwenio akaka-
muigwa liengo lya kujiboya
tengela padunia joa, bandu
bakomane. Jwenio ngabampe
upanga nkolongwa.
5 Penia Mwanalimbelele pana-
matula minepo ja tatu, nganann-
yoa kipanganigwa jwa tatu
akalenga, “Nhwike!” Nganola
na nganammona falasi mpili.
Jwanhwombi falasi jwenio akiba
akamwi kapa ibena mukuboko
jakwe. 6 Nganyoa andi lilobe
eliboka panakati ja ipanganigwa
inabwomi ncheche, kulenga,
“Mbichi jimwe ja unga gwa ngano
malepo gi liengo lilichoba limwe,
na mbichi itatu ya shaili kwa
malepo gu uloi gu liengo lilichoba
limwe. Nambu makaalabije
mauta na divai!”
7 Penia, Mwanalimbelele ngana-
matula unepo gwa ncheche.
Ngannyoa lilobe lya kipan-
ganigwa juna bwomi jwa ncheche
kulenga, “Nhwike!” 8 Nganola
nganammona falasi juna langi
ja maliu. Na jwanhwombi
falasi jwenio akemigwa Kiu, nu
Kumambi akiba akankengama
unyuma jakwe. Angweto bakaka-
muigwa kinala ku lobo jimwe ja
dunia, ukoma bandu ku upanga
na njala na itamwe ni ikoko ikale
yampongoti.
9 Penia, Mwanalimbelele
panamatula unepo gu nhwano.
Nganola nhwina mu kitembe
nginibona ihuke ya bandu abach-
injigwe magambu gu kutangacha
lilobe lya Nnoongo nu kujendeke
kuchalakicha kweli ja gabaamine.
10 Ngabaguta ku lilobe liko-
longwa, “Mwe Mangwana mammi
Chwapi, mantawala na mina
kuaminika, nchelwa mpaka
lii kaukumula bandu abatama
padunia kwakabukia magambu
ga kutukoma twenga?” 11 Penia
kila mundu ngapata kanju
nhuu, na ngabalenge bapomolele
kukingobutu, mpaka pipakulen-
gani ichabo ya akapakachi ajabe
na akajabe abunhwamini Kilisto
komigwa andi angweto.
12 Penia nganola, Mwanalim-
belele apaboya minepo ja sita,
ngukube na kulendemela kuko-
longwa kwa dunia, lichoba ngilibe
lipili andi ligunia lipili, na mwei
gwoa ngube nkele andi myai,
13 na ndondwa eibi kunani ngigwe
padunia andi ngokwa ya tini
yangajela pigwe kingobu pupoga
upepo nkolongwa. 14 Mbengu
ngijiboigwa andi likai pilibiligwa,
na kila kitombi ni kichilu
ngialibigwa nu kuboigwa pikiba.
15 Penia, akangwana ba padunia,
akakolongwa na akakolongwa
ba manjolinjoli na bina kipato
bina makakala na akabanda boa
na bandu ba tengela, ngibiki-
iyanga munduka na panakati ja
mabwe gitombi. 16 Ngibilengela
itombi yenie na mabwe, “Mutug-
welele, mutuiye takabonekanaje
umio mwa jwatama pi kitebu
chukutawala, nu kuboke mulilaka
lya Mwanalimbelele! 17 Magambu
lichoba lyabe li kuhukumigwa.
Beneke abapakulimba?”

7

Akasilaeli bange babekigwa muhuli

1 Kiboka penia nganabonanga
akapakachi ncheche bukum-
bengu bajemite mu ingono
ncheche ya dunia, bakaibi-
langa ingono ncheche ya dunia

kupala upepo gukagugumaje
pannema andaje mubaali andaje
mumikongo. 2 Kabe nganam-
mona mpakachi jonge akaboka
kumbwani, abi na muuli gwa
Nnoongo ojwabi mmomi. Nga-
tondabea lilobe na kalengelanga
akapakachi ncheche abaka-
muigwe makakala gu kualabiya
dunia na baali. 3 Mpakachi
jwa Nnoongo jwenio ngalenga,
“Makaalabiyaje dunia andaje
baali andaje mikongo, mpaka
putupakabeka muuli akapakachi
ba Nnoongo jwito mu ibongi
yabe.” 4 Kuboka penia, nganyoa
ababekigwe muhuli, bandu laki
jimwe na elufu alobaini na
ncheche ba makabila goa ga
bandu buku Isilaeli, 5 kabila ja
Yuda, bandu elufu komi nibena
kabila ja Lubeni bandu elufu komi
nibena, kabila ja Gadi bandu elufu
komi nibena, ngababekigwa iingi,
6 kabila ja Asheli bandu elufu
komi nibena, kabila ja Nafutali
bandu elufu komi nibena, kabila
ja Manase, bandu elufu komi
nibena, 7 kabila ja Simioni bandu
elufu komi nibena, kabila ja Lawi,
bandu elufu komi nibena kabila ja
Isakali bandu elufu komi nibena,
8 kabila ja Zabuloni bandu elufu
komi nibena na kabila ja Yusufu
na Benjamini bandu elufu komi
nibena.

Bandu kuboke kila kabila

9 Kupoka pa genia, nganola,
ngunubona nkengeni nkolongwa
gwa bandu banga balangika,
bandu bi ilambo yoa na kabila
yoa na ngolo yoa ni ilongela
yoa. Benia bakiba bajeman-
gite nnongi ja kitebu cha
kalakala na nnongi ja Mwanal-
imbelele, bakwindite ngobo
nhuu na bakamwile matutwe
ga mitende mukuboko jabe.
10 Ngabatondobeya lilobe, “Ukom-
boi gwito uboka ku Nnoongo jwito
nu uyo uboka ku Mwanalim-
belele jwatama panani ja kitebu
chu kutawala!” 11 Akapakachi
bukumbengu boa ngabajema
kukitindila kitebu chutawala
chenie na akananhota na inab-
womi ncheche. Ngabagweganga
manguku nnongi ja kitebu
chutawala, ngabanng'ongale
Nnoongo, 12 ngabalenga, “Unhyo!
Kulumba na kibumo na malango
na malumbo na ichima nu
uwecho na makakala ya ana
Nnoongo bito, machoba goa
pangapela na pangapela! Unhyo!”
13 Jumwe kati ja akananhota
bala ngangonya, “Bandu abak-
winditi ngobo nhuu nga beneki?
Na babokanga koo?” 14 Nenga
nganajanga, “Ananhota, mwe
mmanyi!” Bombe ngabanengela,
“Bamba nga ababoke mukulaga
muno. Bapulite ngobo yabe kube
nhuu mbuu mu myai ja Mwanal-
imbelele. 15 Kuyene babi nnongi
ja kitebu chutawala cha Nnoongo
na bammegelela kilo na mui mu
nyumba jakwe ju kumbengu,
jwombe jwatama panani pikitebu
chutawala aitama na angweto na
kalolela. 16 Bijijoaje kabe njala
andaje nyota. Na lumu lwabalije
kabele, ni liuke bikombaje.
17 Gambu Mwanalimbelele jwabi
panakati ja kitebu chutawala
aba nchungi jwabe. Jwenio
mabalongalea ku chembwe cha
mache ga bwomi. Na Nnoongo
mabaungula manjochi mumio
gabe.”

8

Unepo gwa saba

1 Na Mwanalimbelele apana-
matula unepo gwa saba, ngukube
nuhu kumbengu kwa kingobu.
2 Penia, nganabona akapakachi
saba bukumbengu abajemanga
nnongi ja Nnoongo, bakamuigwe
mapenga saba.

3 Mpakachi jonge ngaika na
kongo akamwi nkungu gwa jaabu
gukuukaliki ubani, ngaika nu
kujema nnongi papipi ni kiteba.
Jwombe ngakamuigwa ubani
nduu atinie pamwe na malumbo
ga bandu ba Nnoongo, pikitembe
cha jaabu nnongi ja kitebu
chutawala. 4 Malyoi gu ubani
pamwe na malumbo ga bandu
bachwapi ba Nnoongo ngagaika
nnongi ja Nnoongo, kupete kam-
aboko ga mpakachi ju kumbengu.
5 Kuboka penia nganammona
mpakachi jwenio atoi nkungu
gubani gwenio, ngajela makala ga
mwoto gupikitembe nu kukileke
kudunia. Ngukube kulindamila
na manjega, kumulakila nu
kulendemela kwa nnema.

Lipenga likutumbula mpaka lya ncheche

6 Penia akapakachi saba
bukumbengu bina mapenga saba
ngabapanganika kujemba.

7 Mpakachi jukutumbula nga-
tumbu kujemba lipenga lyakwe.
Na penia ngijiika ula ja maga-
nga na mwoto kiwanga na myai
ngilekeligwa pannema. Selusi
jimwe ja nnema ngijitinika na
selusi jimwe ji mikongo ngijitinika
na maamba mabee goa ngaga-
tinika.

8 Penia mpakachi jwa pili nga-
jemba lipenga lyakwe. Ni kilebe
andi kitoombi kikolonga chikijaka
mwoto ngikilekaligwa mubaali na
selusi jimwe ja baali ngijibe myai
jika, 9 selusi jimwe ji ipanganigwa
yumubaali ngiwe na selusi jimwe
ja meli ngijialabika.

10 Mpakachi jwa tatu ngajemba
lipenga lyakwe. Lutondwa
lukolongwa olujaka andi kiika
kuboka kumbengu ngulugwele
mu selusi jimwe ja ngemba nu
muyembwe ya mache. 11 Liina
lya lutondwa lwenio lukemigwa,
Kubaba. Penia, selusi jimwe ja
mache ngagabe mababa, bandu
ajingi ngabawe kukunywe mache
genia mababa.

12 Mpakachi jwa ncheche nga-
jemba lipenga lyakwe. Lichoba
na mwei na ndondwa ngiputigwa
nu kuoya selusi jimwe ju kung'ala
kwakwe. Selusi jimwe ja mui
lumu lubaliteje nu uyo selusi
jimwe ja kilo mwei na ndondwa
ijakitije.

13 Panalola ngannyoa litumbui
likagoloka kunani muno, kongo
likalenga kanonoya, “Kulaga!
Kulaga! Kulaga! Kwa abatama
padunia kingobu akapakachi
atatu abaigile pabapakujemba
mapenga gabe!”

9

Lipenga linhwano

1 Penia, mpakachi ju nhwano
ngajemba lipenga lyakwe. Ne
ngunulubona lutondwa oluboka
kumbengu, lugweli panani
pikilambo, lwenio ngulupata
lupungulo lwa mwimba gu
kujenda kulibomba lyangapela.
2 Lutondwa lwenio ngulujogola
mwimba gu libomba lyanga
pela lyenie, malyoi ngagapita
mumwimba gwenio gabonekana
andi malyoi agapita pilitanuli
likolongwa. Lichoba na mbengu
ngibe lubendu kwa malyoi
agapita kwenio. 3 Maige ngagapi-
tila mumalyoi genia ngagatanda
padunia joa, kuboka penia
ngagapata makakala andi ipelele.
4 Ngagaamulichigwa gakaalabije
maamba pannema andaje itutwe
andaje mikongo, nambu bapoteka
bandu banga bekigwa kiingi cha
Nnoongo kiibonge yabe. 5 Maige
genia gapatitije makakala ga
kakoma bandu, nambu kapoteka
kwa myei nhwano. Kubinia
kwakwe kulandina andi kipelele
pikinnuma mundu. 6 Machoba
genia bandu mabikipala kiu

nambu bikipataje, bipala kuwe
nambu kiu machatilanga.
7 Maige genia gabonekena
andi falasi eibekigwe gambu ga
ngondo. Umitwe jabe gakwindite
ilebe ibonekana andi luchengo
lwa jaabu nu kumio kwabe
kukiba andi kumio ja mundu.
8 Nywili yabe ikiba ndandamau
andi nywili yumunkege na
mino gabe gakiba anda mino
gi liimba. 9 Itibi yabe ikiba
iekaligwe kilebe chikibonekana
andi ngobo ja choma. Lilobe
lya mapapanilo gabe likiba andi
lilobe lya mutuka eutigwa na
falasi nduu eijenda kungondo.
10 Gakiba na ipumbunkela ina
miba andi ipelele na makakala
ga kabengwa bandu kwa myei
nhwano gaboka muipumbunkela
yenie. 11 Gakiba nu nngwana
jwabe jwabalongalea jwenio nga
mpakachi ju Lichetani ju libomba
lyenie lyangapela, liina lyakwe
ku Kiebulania nga Ebadoni na
ku Kigiliki nga Apolioni, mana
gakwe, Nkomi.
12 Kulaga kukutumbula ku-
petite, nnolela kuika kulaga
kubele.

Lipenga lya sita

13 Penia, mpakachi jwa sita nga-
jemba lipenga lyakwe. Nganyoa
lilobe kuboka mu ingonu ncheche
ya kitembe cha jaabu echikibi
nnongi ja Nnoongo. 14 Lilobe
lyenie lyannengila mpakachi
jwa sita ojwakiba nilipenga,
“Makulugulange akapakachi
ncheche bi Lichetani abatabigwe
ku lukemba lukolongwa lwa
Fulata!” 15 Apakachi ncheche
benia ngabalekekiigwa, benia
bakiba babekigwe kupala kingobu
ni lichoba lya mwei gwenio na
chaka chenie koma selusi jimwe
bandu padunia. 16 Nganyoa
matyala agaombi falasi gakiba
milioni mia mbili. 17 Mumaloto
gango ibonekana yene, falasi na
akaombe falasi. Bakwindangita
ngao ya choma muitibi yabe ngele
ni kibulugu nu yanjano na baluti
ejijaka. Mitwe ja falasi yene
ilandana andi mitwe ja maimba
nu mung'omo yabe upita mwoto
na malyoi na baluti. 18 Selusi
jimwe ja bandu ngabakomigwa
ni ioya itatu yenje mwoto na
malyoi na baluti eipita mukano ya
falasi yenie, 19 makakala ga falasi
yenie gakiba mukano yabe na
mumikela jabe. Magambu mikela
jabe jibonekana andi majoka na
jikiba na mitwe, itumia jenie
kabengwa bandu.
20 Bange bandu abaigile banga
komigwa ku ioya itatu yenie,
balapitije ubaja na balekiteje ku-
gongale ilebe yabatendakea bene
akangweto kwa maboko gabe.
Wala bakotakingije kugongale
michepela na inyago ya jaabu na
ya feza na ya liaba na ya mabwe
ni i mikongo na ilebe yenge
yangaoto kulola, andaje kujoa
andaje kujenda. 21 Uyo balapiteje
ubaja nu kuleka koma bandu
andaje uwabe andaje ngongola
andaje bwii.

10

Mpakachi ju kumbengu ni kitabu kichokochoko

1 Kuboka penia, nganammona
jonge mpakachi juna makakala
akauluka kuboka kumbengu.
Jwenio akiba linhwekali liunde
na upende gwa matanga panani
ja mutwe gwakwe. Kumio
jakwe kukiba andi lichoba na
makongono gakwe gakiba andi
eke ya mwoto. 2 Mukuboko
jakwe akamwi kitabu kichoko-
choko chikiekuligwe. Ngabeka
lukongono lwakwe lwa kalelo
pabaali na lwa kangeja pik-
ilambo. 3 Ngakema kulilobe

likolongwa andi liimba pi-
likoloma. Pakoloma, ilindimo
saba ngilindimila. 4 Ni ilindimo
saba pilindima, napala kuandika,
nambu nganyoa lilobe kuboka
kumbengu, kulenga, “Malobe
gi ilindimo saba yenie ga chili
makagaandikaje!”
5 Penia mpakachi jwanammona
ajemite lukongono lumwe ku
baali longe kukilambo ngatond-
abea luboko lwakwe lwa kalelo
kumbengu, 6 ngalapila kwa lina
lya Nnoongo jwalama pangapela
na pangapela, Nnoongo jwa-
pangine mbengu na yoa eibi
mwenio, jwapangine baali na
yoa eibi mwenio, dunia na yoa
eibi mwenio. Mpakachi jwenio
ngalenga, “Kubeje kabe kulen-
dela! 7 Nambu lichoba mpakachi
jwa saba papakujemba lipenga
lyakwe, Nnoongo malenganakia
minhalo jakwe ejikiite andi
pabatangachila akalondoli ababi
akapakachi bakwe.”
8 Penia lilobe linilijoa kuboka
kumbengu ngilinenge kabe,
“Nnyende makakito kitabu
chikiekuligwe mukuboko ja
mpakachi ojwajemite lukongono
mubaali longe pikilambo.” 9 Yene,
nganyenda kumpakachi, nukun-
nyopa ambe kitabu kichokochoko
che. Jwenio nganengela, “Mik-
itolage chenie, nnie, mukano
jinu kinoga andi buuchi, nambu
mulutumbo lwinu kiba kibaba!”
10 Ngandola kitabu muluboko
lwa mpakachi nginikilye. Chenie
kikiba kunoga andi buchi mukano
jango, nambu pinikimila ngik-
ibe kibaba mulutumbo lwango.
11 Penia, nganenge, “Mpaligwa ku-
pia kabe ulondoi kunhwalo gwa
bandu ajingi, ilambo, bandu ba
makabila majingi ni ilongela ni
ingwana!”

11

Akachaili abele

1 Ngabambe nnai ogukiba andi
lutela lukupemela nu kunenge,
“Nnyende makapeme nyumba
ja Nnoongo ni kitembe na
makabalange bandu abagongalela
mwenio. 2 Nambu makapemaje
lubanja olubi panja ja nyumba
ja Nnoongo, magambu lwenio
lupangigwe kwa bandu banga
Akayahudi. Benia bikikindanga
kilambo chachwapi myei alubaini
na mibena. 3 Nenga manatuma
akachaili bango abele kupala
bapie ulondoli kwa machoba
elufu jimwe mia ibele na sitini,
kiti bakwindangite ngobo ya
magunia.”
4 Akachaili abena benia ngi
mikongo mibele ji mizeituni
na muli ibele eijema nnongi ja
Angwana ba padunia. 5 Anda
mundu ajigite katende mabaja,
mwoto kupita mukano jabe na
kakomanga akangondwa babe,
yene kila mundu ojwapakapoteka
aiwa kiwe chenie. 6 Angweto bak-
weti kinala chukaga mbengu ula
jakakomaje, kingobu chibatan-
gacha lilobe lya Nnoongo. Kabe
bakweti kinala chukugalambu
mache kube myai nu kubeka ioya
padunia kila pabapala.
7 Pabajomola kuchalakicha
lilobe lya Nnoongo, kinyama
kikale chikiboka kulibomba lyan-
gapela aijomana nabo, na che-
nie machaotola na kakomanga.
8 Mitui jabe jigonekigwa undela
mukilambo kikolongwa kwenio
Angwana babe ngababambigwa.
Liina li kilandanikio li kilambo
chenie nga Sodoma andaje Misili.
9 Bandu bilambo, makabila goa ni
ilongela na kila lungolo bijilolakea
mitui jenie ja akachaili abena
kwa machoba matatu na nuchu
angweto bichikaje. 10 Bandu
abatamanga padunia bialala
mwojo kuwe kwa bandu abena
benia. Mabibeka mpapala nu ku-
pagana hupo, magambu akalon-

doli abena benia bate kapoteka
bandu abatama padunia pano.
11 Kuboka pa machoba matatu na
nuchu kupeta uhuke jwa bwomi
kuboka ku Nnoongo ngugwa-
jingila, angweto ngabajemanga,
boa ababweni ngabajogopa
muno. 12 Kabe akalondoli abena
benia ngibilijoa lilobe likolongwa
kuboka kumbengu lyakalenga,
“Nhwikange kunani kono!”
Angweto ngabajabula kunani
kumbengu kiti maunde gatindile,
kongo akangondwa babe babi
bakalolakeya. 13 Mangobu ugo,
ngukupiti kulendeme kwa nnema,
lipungu lya komi likilambo
ngilibomoka. Bandu elufu saba
ngabaweganga kuboke mukulen-
deme kwenio. Bandu abaigile
ngabajogopa muno nu kumpe
kibumo Nnoongo ju kumbengu.
14 Kioya cha pili kipetite, ngoche
kiigi kioya chatatu.

Lipenga lya saba

15 Mpakachi jukumbengu jwa
saba ngajemba lipenga lyakwe.
Na lilobe likolongwa ngilijoanika
kumbengu kulenga, “Ngoe king-
wana cha dunia nga cha Angwana
bito ana Nnoongo na Kilisto
Nkomboi jwabampambwile.
Jwombe matawala machoba
goa pangapela!” 16 Akananhota
ichilini na ncheche abatamite
nnongi ja Nnoongo mu itebu yabe
yutawala, ngabagwaganga man-
guku, ngabanng'ongale Nnoongo,
17 bakalenga,

“Tunnumba mwe Mangwana Ana
Nnoongo Mina Makakala,
mammile na mamakiba!
Magambu nnaite makakala ginu
makolongwa, nu kutumbu
kutawala!
18 Bandu bilambo yoa ngababe
nililaka,
gambu kingobu chi lilaka linu ki-
ike,
kingobu cha kahukumula abawile
kiike.
Kingobu cha kaupanga aka-
pakachi binu akalondoli
na bandu ba Nnoongo, abiliaga-
bala lina linu,
akinangota na akinanhota. Ngi
kingobu cha kakomanga
bandu abakomanga bandu
ba dunia!”

19 Penia nyumba ja Nnoongo
kumbengu ngijijogoligwa na
lichanduku lya lilagano lyakwe
ngilibonekana munyumba
jakwe. Ngukupiti kumulakila
nu kulindimila na njai na
kulendemela kwa nnema na ula
ngolongwa ja maganga.

12

Munkege ni lijoka likolongwa

1 Penia, kiingi chukuomongwa
ngikibonekana kumbengu.
Pakiba nu munkege jumwe
ojubunkwindie lichoba na mwei
pae ja makongono gakwe nu
luchengo lwa ndondwa komi ni
ibena umutwe jakwe! 2 Munkege
jwenio akiba na ndumbo,
jwombe akiba akaguta kanonoya
kulipyanda gambu akabandakila
kukikombo mwana.
3 Penia, kiingi chenge ngikipitila
kumbengu, kukiba nilijoka liko-
longwa likele na lina mitwe saba
na mbembe komi na kila mutwe
ukiba na njengo saba. 4 Nkela
gwakwe ukiba gwakanhuta selusi
jimwe ja ndondwa yu kunani nu
kileke padunia. Lijoka lyenie
ngilijema nnongi ja munkege
jwenio jwapa kikikombo mwana,
kupala ammile mwana jwa-
pakubelekwa. 5 Munkege jwenia
ngakikombola mwana munalome
jwombe matawala ilambo yoa
kwa bokola ja chooma. Nambu
mwana ngatoligwa ngapelekigwa
ku Nnoongo nuku kitebu chakwe
chukutawala. 6 Munkege jwenia
ngatili kupongote Nnoongo am-
panganikie paali kupala anng'oe

machoba elufu jimwe mia ibena
na sitini.
7 Jikiba ngondo kumbengu,
Mikaeli na akapakachi aka-
jakwe ngabaputana ni lijoka
lyenie, lijoka lyenie na aka-
pakachi bakwe, ngabaputana
nabo. 8 Nambu lijokale na
akapakachi bakwe ngabaputigwa
na yene ngababengigwa kum-
bengu. 9 Lijoka likolongwa
lyenie ngililekaligwa pae. Li-
joka lyenie nga lyale lijoka lya
kalakala likemigwa Lichetani
andaje Mmaja jwenio nga
ojwabakoloyanga bandu boa
padunia. Ngililekaligwa kudunia
na akapakachi bakwe.
10 Penia nganyoa lilobe liko-
longwa kuboka kumbengu
lyakalenga, “Ngoe Nnoongo
bakombwile bandu bakwe! Na
Nnoongo nngwana jwito alaite
makakala ni kingwana cha
Kilisto Nkomboi jwampambwile
alaya kinala chakwe. Magambu
jwajo ojubatakiana akalongo bito
nnongi ja Nnoongo kilo na mui,
alekeligwe pae. 11 Akalongo bito
bunhwotolinge kwa makakala
ga myai ja Mwanalimbelele nu
kulilobe lya Nnoongo libacha-
lakicha, benia bupaije bwomi
gwabe ngabajekete kuwe. 12 Kwa
magambu genia, nhwalala mwojo
kumbengu na mmoa mammi
mwenio. Nambu, mpakulaga
mantama padunia na mammi
mubaali, magambu Mmaja an-
hwulakila pae! Jwenie abi ni
lilaka muno, magambu amanyi
machoba gakwe gabandaki ku-
peta.”
13 Lijoka apilimanya kutenda
lilekaligwe padunia, ngilitumbu
kunhwema munkege jwenio
jwakiba akikombwi mwana
munalome. 14 Munkege jwenio
ngapata mapapanilo mabele
gi litumbui likolongwa kupala
agoloke kutaali kulitila lijoka
lyenie, mpaka paali pabam-
panganikie okwo kupongote
jwombe agoigwe kwa yaka itatu
na nuchu. 15 Penia lijoka
lyenie ngilitapika mache nduu
andi lukemba, ngagankengama
munkege jwenia unyumba kupala
gannyole. 16 Nambu nnema
ngugunnyangata munkege jwe-
nio, ngugukiekula andi kano
ngumila mache agapita mukano
ji lijoka lyenie. 17 Lijoka lyenie
ngilinchimwa munkege jwenio,
penia, ngilijenda kujomana na
ibelei yakwe ya munkege jwenia
chikiigile, ngababa abaagabala
amuli ja Nnoongo nu kuchala-
kicha kweli ejiekuligwe na Yesu.
18 Yene lijoka lyenie ngilijema
umbwega muluboga lwa baali.

13

Inyama ibena ikale

1 Penia nginikibona kinyama
chimwe kikale chakapita mubaali.
Kikiba na mbembe komi na
mitwe saba na panani ja mbembe
yakwe akiba na njengo komi na
panani ja mitwe jakwe pakiba na
maina gu kuntukana Nnoongo.
2 Kinyama chenie chinikibona
chalandine ni kiobe, makongono
gakwe galandine na nkwanda
na kano jakwe jilandine andi
ja liimba. Lijoka likolongwa
lela ngilimpe makakala gakwe
kinyama kikale pamwe na kitebu
chakwe chutawala nikinala
kikolongwa. 3 Mutwe gumwe
gu kinyama chenie uboneka
andi likiba libanga elipala
kunkoma, nambu libanga lyenie
lilamite. Bandu boa badunia
ngabaomongwa nukukikengama
kinyama chenie. 4 Bandu boa
ngibiligongale lijoka magambu
lyakampe kinyama chenie kinala
chakwe. Na angweto ngibikipangi
lilumbo kinyama chenie, nu
kukikonya, “Bene abalandine ni

kinyama eche? Bene abaoto
kuputana nacho?”
5 Penia kinyama chenie
ngikipata uwecho gu kulonge
malobe gikikiluya na malobe
gukuntukana Nnoongo, ngikipata
kinala chukamu maengo gakwe
ku kingobu cha myei alubaini ni
mibena. 6 Ngatumbu kuntukana
Nnoongo na lina lyakwe, kitamo
chabe na boa abatama kumbengu.
7 Kinyama chenie ngikipata
makakala gu kuputana na bandu
ba Nnoongo na kaotola. Ngikipata
kinala ku bandu ba kila kilambo
na kabila nu lungolo ni kilongela.
8 Bandu boa abatama padunia
bapakunng'ongalela, kila mundu
jwangaandikigwa mu kitabu
cha bwomi cha Mwanalimbelele
ojwachinjigwe kuboka kalakala.

9 “Ojwabi na machikilo gukujoa
na ajoe!

10 Mundu jwapangigwe kutoligwa
ubanda matoligwa ubanda,

jukomigwa kupanga makomigwa
kupanga.

Yene, bandu ba Nnoongo ba-
paligwa kuimbalila na
imani.”

11 Penia, nginikibona kinyama
chenge chakaboka munnema.
Chakiba na mbembe ibena
andi ya Mwanalimbelele nambu
alonge andi lijoka likolongwa.
12 Kinyama kikale chenie chakiba
ni kinala choa tela ni kinyama
chu kutumbula ngikitumi ki-
nala choa chi kinyama chuku-
tumbula. Ngajitenda dunia
na bandu bakwe bikigongale
kinyama chenie chukutumbula,
ojwalamite libanga lyakwe lya
kiu. 13 Kinyama cha pili chenie
ngikitenda ikobo ikolo ikolo nu
gukuomongwa ata ngikijambukia
mwoto kuboka kumbengu uu-
luke padunia nnongi ja bandu.
14 Ngabakoloya bandu boa ba
padunia kuikobo yakwe yaitenda
kwa magambu ga kinyama chuku-
tumbula. Chenie ngichaamulicha
bandu ba padunia batendekeye
kinyago chikilandine ni kinyama
chikipotakigwe nu upanga ni
libanga lyakwe lilamite. 15 Chenie
ngikipata uwecho gu kukipe
bwomi kinyago chi kinyama
chukutumbula, mpaka ngikioto
kulongela na kakoma bandu
boa abakana kukigongalela.
16 Ngabalachimicha boa, aki-
nangota na akina nhota, bina
kipato na akaocho, akabanda
na ababi agabwa babekigwe
iingi muluboko lwabe lwa kalelo
andaje pibongi yabe. 17 Ngakana
mundu akaemeje andaje kuucha
kilebe mpaka abe ni kiingi chenie.
Kiingi chenie nga lina li kinyama
chenie andaje ichabo ya lina
lyakwe.
18 Penia ipaligwa malango na
juna malango amanya kinyama
chenie pikibalanga! Gambu yenie
ngi ichabo ya mundu. Ichabo
yenie nga mia sita sitini na sita.

14

Bandu ba dunia bakongoligwa andi mauno

1 Penia nganammona Mwanal-
imbelele ajemite panani pikito-
mbi cha Sayuni, pamwe na bandu
laki jimwe na elufu alobaini na
ncheche abaandikigwe muibongi
yabe liina lya Mwanalimbelele
na liina lya Awamundu. 2 Penia
nganyoa lilobe likolongwa kuboka
kumbengu, elikiba andi mache
majingi agapuma mulichela andi
lilobe lya nnjai. Lilobe linilijoa
andi bandu baona kilimba.
3 Bajembanga nhwambo nhyono
nnongi ja kitebu chutawala
na nnongi ja ipanganigwa in-
abwomi ncheche pamwe na
akinanhota. Akibaje mundu
jwakaotwa kukibola nhwambo
gwenio nambu bandu laki jimwe

na elufu alobaini na ncheche
abakomboligwe padunia. 4 Bandu
benia bateije ngu ngongola,
bandu benia babi chwapi. Benia
kunkengama Mwanalimbelele
kwakwoa kwajenda. Bakom-
boligwe kuboka kati ja bange
bandu, babe bukutumbula ku-
pangigwa ku Nnoongo na kwa
Mwanalimbelele. 5 Balongije ngu
uwangi, babije nililemwa lyalyoa.

Akapakachi atatu bukumbengu

6 Penia, nganammona
mpakachi jonge akagoloka
kunyengalele abi nu Nhwalo
Gwambone gwa machoba goa
pangapela, gwakatangachi bandu
ababi padunia na kwa ilambo
yoa na makabi goa na bandu
ba ilonge yoa na ngolo yoa.
7 Jwombe ngalonge ku lilobe liko-
longwa, “Mannyogope Nnoongo
na kunkolea jwenio! Gambu
saa jakwe jukuhukumula bandu
jiike. Manng'ongalelange jwombe
jwapangine dunia na mbengu,
baali na chembwe ya mache.”
8 Mpakachi jwa pabele
ngankengama jukutumbula
ngalenga, “Kibomwike! Ki-
bomwike mbyuu! Kilambo
kikolongwa cha Babiloni! Jwaipi
ilambo yoa divai jakwe, divai
jukube na chuna muno cha
ngongola jakwe!”
9 Na mpakachi jwa tatu
ngabakengama akabele benia
akalenga ku lilobe likolongwa,
“Mundu jwajoa anda agongale
kinyama kikale chenie andaje
kinyago chakwe nu kubekigwa
kiingi pikibongi chakwe andaje
muluboko lwakwe, 10 jwenio
uhyo ainywa divai jililaka lya
Nnoongo elijeligwe mu kikombe
chi lilaka lyakwe lyangaimula.
Jwenio aipotekigwa kwa mwoto
na mabwe ga baluti agajaka
nnongi ja akapakachi ba chwapi
bukumbengu na nnongi ja
Mwanalimbelele. 11 Malyoi gu
kupotekigwa kwenio giuka ku-
jenda kunani pangapela na pan-
gapela. Bandu benia abikigongali
kinyama kikale chenie na kinyago
chakwe pamwe na mundu jwajoa
jwabekigwe kiingi cha liina
lyakwe bipomoleje kilo na mui.”
12 Kuyene bandu ba Nnoongo
bapaligwa kuimbalila yani abiji-
agabala amuli ja Nnoongo nu ku-
jendeke kunhwamini Yesu.
13 Kuboka penia, nganyoa lilobe
kuboka kumbengu lyakalenga,
“Nhwandike malobe ganga!
Mbaya abawi ngoe kiti baamini
Angwana.” Jwombe Uhuke jwa
Nnoongo alenga, Elo kweli!
“Angweto bipomolela kuboke
mumaengo gabe, gambu itendwa
yabe mayakengama.”

Mauno ga nnema

14 Penia nginilibona liunde liuu.
Piliunde lyenie akiba atamite
mundu jwalandine na Mwana
jwa Mundu. Akiba akwindite
luchengo lwa jaabu umutwe
jakwe, nu mukuboko jakwe
akamwi mbopo jina kutema.
15 Penia mpakachi jonge ju
kumbengu kuboke kunyumba
ja Nnoongo okwo kumbengu
ngannenge ku lilobe likolongwa
jwajo jwabi miliunde, “Ntole
mbopo jinu makaune gambu
mauno gaike, gambu mauno
agabi padunia gakomile.” 16 Yene,
jwatamite piliunde ngauna na
mbopo jakwe na mauno ga
dunia ngagaunigwa. 17 Mpakachi
ju kumbengu jonge ngapita
unyumba ja Nnoongo kumbengu
jwombe uyo akamwi mbopo jina
katema.
18 Penia mpakachi jonge
kumbengu kilongoi jwa mwoto,
ngapita kuboka pikitembe, ngan-
nenge ku lilobe likolongwa
jwajo juna mbopo jina katema,
kulenga, “Ntole mbopo jinu jina

katema, nteme mikungu ja zabibu
ejibi padunia, gambu ijelite!”
19 Mpakachi ju kumbengu jwenio
ngatumi mbopo jakwe kueketa
mikungu ja zabibu ja padunia,
ngaleke milibomba li ukamangi
zabibu, paali pililaka liko-
longwa lya Nnoongo. 20 Zabibu
ngikandigwa nkati ji libomba
lyene elikiba panja ji kilambo na
myai ngijibutuka andi lukemba
meta ibena kujingi pae nu kwela
kilomita mya tatu.

15

Akapakachi saba ni ioya saba

1 Kuboka pagenia ngini-
bona iingi yenge ikolongwa
yukuomongwa okwo kumbengu.
Pakiba na akapakachi saba
bukumbengu bina ioya saba
yukujomolela. Gambu gu ioya
saba yenie, lilaka lya Nnoongo
lilenganile. 2 Penia nginikibona
kilebe andi baali ja lindala,
kiwanga na mwoto. Nganabona
ababikiotwi kinyama kikaleche
nikinyago chakwe ni ichabo ya
lina lyakwe. Bandu benia bajema
umbwega ja baali ji lindala.
Bakamwi inanda ibapa Nnoongo.
3 Bajembanga nhwambo gwa
Musa, mpakachi jwa Nnoongo na
gwa Mwanalimbelele, bakalenga,
“Mwe Mangwana Mana Nnoongo
Mina Makakala,
itendwa inu nga ikolongwa na ya
kuomongwa muno!
Mwe Mangwana ba ilambo yoa,
ndela inu ibi andi pipaligwa na ya
kweli!
4 Mwe Mangwana, mene jwanga
nnyogopa mwe?
Mene jwanga likoleya lina linu?
Mwenga jika jinu nga Machwapi.
Bandu bi ilambo yoa mabun-
hwikalila nu kunng'ongalela,
gambu itendwa inu ya kweli
ibonakine.”
5 Kuboka pa genia nginijibona
nyumba ja Nnoongo jijogaligwe
kumbengu, nkati jakwe mukiba
liteba elichalakicha kutenda abi
Nnoongo. 6 Penia ngabapitanga
akapakachi saba unyumba jenie
bina ioya saba. Bakwindan-
gite ngobo nhuu chwapi ina
kang'ala nu luunga lwa jaabu
mbengamabele. 7 Penie jumwe
kati ja ipanganigwa ina bwomi
ncheche yela ngabapeganga
akapakachi saba bukumbengu
bala mikungu ejitweli lilaka lya
Nnoongo, ojwalama machoba
goa pangapela. 8 Nyumba
ja Nnoongo ngijitwele malyoi
agaboka mukibumo cha Nnoongo
na makakala gakwe, na akibaje
mundu jwaotwile kujingi mun-
yumba ja Nnoongo mpaka pipela
ioya saba eiletigwe na akapakachi
saba.

16

Mikungu saba ji lilaka lya Nnoongo

1 Penia, nganyoa lilobe liko-
longwa kuboka munyumba ja
Nnoongo kumbengu jakalengela
akapakachi saba bala, “Nnyen-
dange makajite mikungu saba
jenia ji lilaka lya Nnoongo
kudunia.”
2 Mpakachi ju kutumbula
ngajenda kujita nkungu gwakwe
padunia. Kingobutu mapute
mabaja gukubinia ngabagapata
boa abakiba na kiingi chikinyama
kikale na abagongalila kinyago
chakwe.
3 Mpakachi jwa pabena nga-
jita nkungu gwakwe mubaali.
Nabaali ngijibe myai jika andi
myai ja mundu jwawile na inab-
womi yoa mubaali ngiwe.
4 Mpakachi jwa tatu ngajita
nkungu gwakwe mu ngemba
na yembwe ya mache, ye-
nie ngigalambuka kube myai.
5 Nganannyoa mpakachi kilongoi
jwa mache akalenga,

"Mwe machwapi, mammile na mamakiba!
Mwe ntei andi pipaligwa kuhukumula nyene.
6 Magambu bakajitanga myai ja bandu ba Nnoongo na akalondoli binu,
namwe mapi myai banywe,
bapaligwa kutendigwa genie!"
7 Penia, nganyoa lilobe pikitembe lyakalenga, "Elo, Mwe Mangwana Mana Nnoongo Bina Makakala! Hukumu inu nga eipaligwa na ya kweli!"
8 Mpakachi jwa ncheche ngajita nkungu gwakwe pilichoba. Lyenie ngilipata makakala gakatinia bandu kwa lumu lwakwe. 9 Yene bandu ngabatinika muno, ngabantukana Nnoongo ojwabi nuwecho ku ioya yenia. Nambu balapangitije kumpe kibumo Nnoongo.

10 Penia, mpakachi ju nhwano ngajita nkungu gwakwe panani pi kitebu chutawala gu kinyama kikale chenie. Lubendu nguluwekele kingwana chikinyama chenie na bandu ngibikilumanga nimi yabe magambu gu kubinia, 11 na ngabantukana Nnoongo ju kumbengu kwa magambu ga kubinia kwabapata na mapute gala. Nambu balapangitije itendwa yabe ibaja.

12 Penia, mpakachi jwa sita ngajita nkungu gwakwe mu lukemba lukolongwa lwa Fulata. Mache gakwe ngagajoma kupala jibe ndela ja akangwana kuboka kumbwani. 13 Penia, nginijibona ihuke ichapu itatu ikiba andi maula, chimwe kipita mukano ji lijoka likolongwa na chimwe kipita mukano ji kinyama kikale na chimwe kipita mukano ja nnondoli ju uwangijo. 14 Yenje ngi ihuke itatu imichepela eitenda ikobo, ngiijenda kakangwana ba dunia joa na kakongani pamwe kwangondo kulichoba likolongwa lya Nnoongo Juna Makakala.

15 Angwana balenga, "Mpenekia! Nenga nhika anda nnyibi! Mbaya mundu jwakelukia nu kwinda ngobo yakwe kupala akajenda makengelije nu kola oni."

16 Ihuke yenie ngayakongania akangwana benia paali apakemigwa Kiebulania, Halimagadoni.

17 Penia, mpakachi jwa saba ju kumbengu ngajita nkungu gwakwe panyengelejagi. Lilobe likolongwa ngilijoanika kuboka pa kitebu chutawala, munyumba ja Nnoongo, lyakalenga, "Galenganile!" 18 Ngukupiti kumulakila na manjega nu kulindimila kwa njai nu kulendeme kukolongwa kwa nnema na kwanapitije kulendeme kwa nnema andi kwenio kutumbu Nnoongo pampangana mundu. 19 Kilambo kikolongwa chenie ngikibaganika ipande itatu ni ilambo ya bandu boa ngibomonika. Penia Nnoongo ngakikombokela kilambo kikolongwa chuku Babiloni. Ngakikenga kikombe cha divai ji lilaka lyakwe likolongwa. 20 Ichilu yoa ngiboigwa, na itombi yoa ibonakineje kabele. 21 Penia kumbengu ngijikoma ula ngolongwa ja maganga gina kutopa limwe kilo amsini ngagagwele bandu. Angweto ngabantukana Nnoongo magambu ga ioya yenie ya ula ngolongwa jimaganga, gambu jikiba ula ngolongwa muno.

17

Munkege juna ngongola ni kinyama kikale

1 Jumwe kati ja akapakachi saba bukumbengu abakiba nimikungu saba ngaika, nganengela, "Nhwike, nane nannaye hukumu ja munkege jwajo nngongola nkolongwa, jwatama umbwega

ja mache majingi. 2 Akangwana
ba padunia bateilinge ngongola
najwenio, na bandu abatama
padunia ngabalobe ugembe gwa
ngongola yakwe."

3 Kiti tango nakalongeleigwa nu
Uhuke jwa Nnoongo nginikibona
nakatoligwa na mpakachi ju
kumbengu mpaka kupongote.
Kwenio nganammona munkege
atamite panani ja kinyama kikale
kikele. Kinyama chenie kikiba
kiandikigwe kila paali maina
gukuntukana Nnoongo, kikiba
na mitwe saba na mbembe
komi. 4 Munkege jwenio akiba
akwindite ngobo ya langi ja
zambalau na ngele, akiba akilem-
balakie kwa jaabu, mabwe ga bei
ngolongwa na lulu. Mukuboko
jakwe akamwile kikombe cha
jaabu chombe chakiba kitweli
mabaja nu uchapu gwa ngongola
yakwe. 5 Pikibongi chakwe
paandikigwe liina lya mana
ga chili, "Babiloni Nkolongwa,
amama ba akangongola na ba ak-
abaja ba dunia." 6 Nganammona
munkege jwenio alobile myai ja
bandu ba Nnoongo, na myai ja
akachaili ba Yesu. Panammona
ngaomongwa muno.

7 Penia mpakachi jukumbengu
jwenio ngangonya, "Kwa nike
nhwomongwa? Nenga maninnen-
gela mana gachili ga munkege ojo
na kinyama kikale chenje chikim-
potwile china mitwe saba na
mbembe komi. 8 Kinyama kikale
chela chimikibona kikiba kim-
momi nambu ngoe kiwile, nambu
ngoe kibandaki kuika kuboka
kulibomba lyanga pela, chenie
makialabigwa. Bandu abatama
padunia, banga andikigwa maina
gabe mukitabu cha bwomi
kutumbu pipanganigwa dunia ba-
pakuomongwa pabapakukibona
kinyama kikale chenie magambu
kalakala ngikibe kimmomi na
ngoe kiwile nambu makiika
kabena!

9 "Pamba ipaligwa malango na
gwambone! Mitwe saba jenie
ngi itombi saba yatama munkege
jwenio. Uyo mitwe saba jenie nga
akangwana saba. 10 Akangwana
nhwano bakomigwe, jumwe
tango akatawala na jonge tango
anaikaje, nambu papakuika
apaligwa kutawala kukingobu
tu. 11 Kinyama kikale chikikiba
kalakala ngoche kibije, jwenio
ngungwana jwa nane. Jwenio
nga kati ji inyama sabaye, chenie
makijomokage.

12 "Mbembe komi imibona yela
nga akangwana komi banga-
tumbu kutawala, nambu bipata
kinala chukutawala kwa saa
jimwe ni kinyama kikaleche.
13 Boa biba lyabe limwe na
angweto bikipa kinyama kikale
chenie makakala gabe goa ni
kinala. 14 Bapakuputana ngondo
na Mwanalimbelele, nambu
Mwanalembelele pamwe na
ababakemite na kapambula
bina kuaminika, apakaotola
gambu jwenio nga Ungwana jwa
akangwana na Nkolongwa jwa
akakolongwa."

15 Kuboka penia mpakachi
jukumbengu nganengela, "Mache
gamagabona patamite nngongola
jola, nga ngongano yi ilambo
yoa na ngolo yoa ni ilonge yoa.
16 Kinyama kikaleche na mbembe
komi imibona mainchimwa
nngongola jwenio. Maimpoka
ilebe yakwe yoa yakweti nu
kunneka makengele na mabilya
nyama ja mmele gwakwe nu
kuntinia mwoto. 17 Gambu
Nnoongo abekite mumyojo jabe
kutenda gapala jwombe, nu
kuchikachana angweto kwa
angweto kukipe kinyama kikale
chenie uwecho gwabe guking-
wana mpaka palenga Nnoongo
galenganile.

18 “Munkege jumummona
jola ngi kilambo kikolongwa
chibatawala akangwana boa
padunia.”

18

Kugwe kwa kilambo cha Babiloni

1 Kuboka pa genia nganam-
mona mpakachi jonge akauluka
kuboka kumbengu. Akiba ni
kinala kikolongwa, na dunia ngi-
jimulikigwa na kung'ala kwakwe.
2 Jwenio ngatondobea lilobe
kanonoya akalenga, “Mmomwike
kilambo kikolongwa chuku Ba-
biloni mmomwike mbyuu! Ngoe
mmi kitamo chi ibwebwe ni
michepela, mwe ngoe ngi kitamo
chi ijuni ichapu ni inyama ichapu
yukuakala muno. 3 Magambu
bandu ba kabila yoa ngabalobe
divai jinu babe na chuna muno
chukutenda ngongola yakwe
na akangwana ba padunia na
bandu bikilambo chenie batei
nakwe ngongola. Na akaucha
ilebe ba padunia bapatite kipato
kikolongwa kwa makakala ga
kauchi mukilambo chenie ile yu
konji.”

4 Kuboka penia nganyoa lilobe
lenge kuboka kumbengu kulenga,
“Mangweto mabandu bango,
mmokange mukilambo
chuku Babiloni,
kupala akannyambukije mabaja
gakwe,
kupala makapatangaje ioya
yakwe.
5 Kwa magambu mabaja gakwe,
galombakine mpaka kumbengu,
na Nnoongo akombakile mabaja
gakwe.
6 Matenda andi apantendelinge
mangweto,
mannepange pabena kwa agan-
tendalinge.
Mukikombe chatindagine divai
jakwe, mantindanikia divai
mbaba mala pabena kupeta
jampilangita mangweto.
7 Mampegange kupotekigwa nu
kukubinia tela na pakikoya
nu kutama kukukikonja,
gambu umwojo akilenga, ‘Ndama
pamba andi linyongolo
nane nanahweleje,
nagaje!’ 8 Kwa magambu ge-
nia kulichoba limwe ioya
yakwe yoa ipakumpata,
kiu na kokaleka na njala,
apakujochigwa mwoto,
gambu Angwana ana Nnoongo
abahukumu bakweti
makakala.”

9 Akangwana ba padunia abatei
nakwe ngongola nu kutama
kukikikonja pamwe na mwenga,
bapakuguta nu kokaleka, paba-
pakagabona malyoi gukutinika
kwinu. 10 Bajemanga kutaali kwa
mbwele gambu gukupotekigwa
kwinu, bakalenga, “Kulaga,
kulaga, mwe Babiloni kilambo
kikolongwa ni kilambo china
makakala. Gambu saa jimwe tu
hukumu jinu jiike!”

11 Uyo akaucha ilebe ba padunia
angweto mabaguta nu kubeka
malelo kilambo chenie, magambu
abonekanaje mundu jukueme
ilebe yabe kabele, 12 abeje kabele
mundu jukueme jaabu yabe, na
feza yabe na mabwe ga bei na
lulu na ikwindo yukualala na
ngobo ya zambalau na ngobo
ngele na ngobo nyebajau, na
kila kilebe chukunungila chi
mikongo na yambo ya mino ga
ndembo na yombo i mikongo
itendakiigwe kwa bei ngolongwa
na yombo iliaba na yombo ya
yoma na yombo ya malumalu,
13 mdalasini na itimbilo nu ubani
na udi na divai na mauta na
unga gwa ngano na ngano na
ng'ombe na mambelele na falasi
na mikokoteni na akabanda babe
na ati bwomi gwa bandu.

14 Na akaucha ilebe bikilengela
kilambo chenie, “Ilebe yambone
yoa imapala ibe inu ngoe eje-
balie, kipato chinu choa chuku-
lokeloke ni ilebe eimpa kukikonja
mibona kabeje ngu!” 15 Akaucha
ilebe abakiba bina ipato kuboke
mukuucha ilebe mukilambo che-
nie, majemanga kutaali ku kujo-
gopa kupotekigwa kwakwe. Ba-
pakuguta nu kube na malelo,
16 bilenga, “Kulaga! Kulaga mwe
makilambo kikolongwa, mayobali
kwinda ngobo ja kitani na ngobo
ya langi ja zambalau ngobo ngele
nu kukilembaleke kwa jaabu na
mabwe ga bei ngolongwa na lulu!
17 Ku saa jimwe tu kipato chinu
kibokite!”

Kabe akaendecha meli binu
na boa abatyanga nabo na
akaucha ilebe kundela ja baali
na bandu boa abakamu maengo
mubaali ngabajema kutaali, 18 na
pabagabona malyoi ga mwoto
ogukiba gukantinia jwenio,
ngabaguta kunonoya, kulenga,
“Bo, kibile kilambo kikolongwa
andi chenjeno!” 19 Ngabaguta
nu kubeka kiale umutwe nu
kokaleka, kulenga, “Kulaga!
Kulaga, kilambo kikolongwa!
Magambu bandu boa bina meli
ngabapata ipato kupete mwe, ku
saa jimwe tu nhwoite ilebe inu
yoa!”

20 Nhwala mwojo mbengu,
nhwala mwojo mammi chwapi
na machandundame na makalon-
dololi magambu Nnoongo an-
hwukumwi andi jwombe panten-
dalinga mangweto.

21 Kuboka penia mpakachi
jumwe juna makakala ngajinu
libwe likolongwa andi lwala
nu kulileke mubaali, ngalenga,
“Yene nga pikipakulekaligwa ka-
makakala kilambo cha Babiloni,
kibonekana kabeje. 22 Mijijoa
kabeje miambo ja bandu, wala
malobe ga akaona inubi wala
malobe ga akajembi wala aka-
jemba pilimbi wala akajemba
mapenga. Wala pundi jwajoa
jwapakubonekana kwinu, wala
lilobe li kuyaga lijoanikaje
kwinu. 23 Kung'ala kwa muli
kubonekanaje kabe kwinu, na
malobe ga ajumbo na andaje
ga angwanamundu gijoanikaje
kwinu, magambu akaucha ilebe
binu bakiba nuwecho nkolongwa
padunia nu kuwabe gwinu nga-
makoloyanga bandu boa ababi
padunia!”

24 Kilambo chuku Babuloni
kihukumuligwa magambu nkati
jakwe mukiba na myai ja akalon-
doli na bandu ba Nnoongo na
bandu boa abachinjigwe padunia
joa.

19

Minhambo ju kunnumba Nnoongo

1 Kiboka cha genia nganyoa
lilobe likolongwa kuboka kum-
bengu andi lya bandu ajingi
kulenga, “Alumbigwe Nnoongo!
Ukomboi ni kibumo na makakala
yoa nga yakwe Nnoongo jwito!
2 Hukumu jakwe nga ja kweli
nga ejipaligwa. Anhwukumwile
nngongola nkolongwa ojwajial-
abia dunia joa kwa ngongola
yakwe. Nnoongo anhwukumwile
magambu ga kakoma akapakachi
bakwe!” 3 Ngabakemeke kabena,
“Alumbigwe Nnoongo! Malyoi
ga mwoto agatinie kilambo
chenie gajende kunani machoba
goa pangapela!” 4 Akananhota
ichilini na ncheche na inabwomi
ncheche, ngabagwe manguku nu
kunng'ongale Nnoongo jwatamite
pikitebu chakwe chutawala
ngalenga, “Unhyo! Alumbigwe
Nnoongo!”

Mpapala gwa kutola akege gwa Mwanalimbelele

5 Kuboka penia, ngapapiti lilobe
pi kitebu chutawala kulenga,
“Munnumbange Nnoongo jwito,
mangweto makapakachi bakwe
mmoa, mmoa mamung'ongalela,
makanangota na makananhota.”
6 Penia nganyoa kilebe andi
lilobe andi lya bandu ndu
na andi kupuma kwa mache
na andi kulindimi kwa njai,
lyakalenga, “Mannumbange
Nnoongo! Kwa magambu
Angwana bito ana Nnoongo Bina
Makakala abatawala. 7 Tuala
mwojo nu kululuta, tulumbe
ukolongwa gwakwe! Magambu
mpapala gu kutola akege gwa
Mwanalimbelele uike na ajumbo
babe babi tayali. 8 Munkege
jwenio bampi uwecho gu kwinda
ngobo chwapi nhuu inakung'ala.”

Kikwindo chenie kilaya itendwa
yambone ibatenda bandu ba
Nnoongo. 9 Penia mpakachi
ju kumbengu jo nganengela,
“Nhwandika ganga, mbaya baba
abakokigwe ku mpapala gwa
Mwanalimbelele.” Kabe nganen-
gela, “Genia nga malobe ga kweli
ga Nnoongo.” 10 Penia ngang'we
manguku nnongi ja makongono
gakwe, ngambala kunng'ongalela.
Nambu jwenio nganengela, “Nko-
toke! Ne nga napakachi najinu
andi mwenga na akanuna binu,
twe tuboa tunchalakicha Yesu.
Manng'ongale Nnoongo!”

“Gambu kweli ejiekuligwe
na Yesu nga ejebaotoya bandu
kulenga nhwalo kuboka ku
Nnoongo.”

Jwanhwombila Falasi nhuu

11 Penia, nganola mbengu
jiekuligwe, na nganammona
falasi nhuu, na jwanhwombile
akemigwa, “Jukuaminika,” na
“Kweli.” Pabahukumula bandu
nu kuputana ngondo atenda
yene andipipaligwa. 12 Mio
gakwe gakiba andi nimi ya
mwoto na akiba akwindite njengo
ndu umutwe. Jwombe akweti
liina lyene abije jwalimanyi
nambu mwene tu. 13 Akiba
akwindite ngobo jibachwikite mu
myai. Liina lyakwe akemigwa,
“Lilobe lya Nnoongo.” 14 Matyala
gu kumbengu ngagankengama
kongo gaombi falasi nhuu mbuu
na gakwindite ngobo ina chwapi
nhuu ina kualala. 15 Upanga gu-
nakatema ngupita mukana jakwe,
na kupanga gwenio mabaotola
bandu bilambo yao. Jwenio nga
ojwapakutawala kwa bokola ja
choma nukanda divai muchombo
chu ukamangi zabibu ya lilaka
likolongwa lya Nnoongo juna
Makakala. 16 Mungobo jakwe nu
mulibondo lyakwe, paandikigwe
liina, “Nngwana jwa akangwana
na Ntawala jwa akatawala.”

17 Penia, nganammona
mpakachi jukumbengu jonge
ajemite pilichoba. Ngatondobea
lilobe na kikema ijuni yoa
eigoloka kunani, “Nhwikange!
Nkonganange pamwe ku mpa-
pala nkolongwa gwa Nnoongo.
18 Nhwikange nniagange mibele
ja akangwana, mibele ja akako-
longwa ba matyala, mibele ja
bandu bina makakala, mibele ja
falasi na mibele ja akaombe falasi
boa, nhwikange nniagange mibele
ja bandu boa, ababi agabwa
na akabanda, akanangota na
akananhota.”

19 Penia, nginikibona kinyama
kikale na akangwana ba
padunia pamwe na matyala
gabe bakongine pamwe ku-
pala kumputa ngondo jwajo
ojwaombi falasi nhuu na matyala
gabe. 20 Nambu kinyama kikale
chenie ngikipukaligwa mateka
pamwe na nnondoli ju uwangi
jwakiba akalaya ikobo kupete
kinyama chenie. Ku ikobo
yenie, ngabakoloya abakiba
babekigwe kiingi chi kinyama

chenie, na angweto abagongalela
kinyago chakwe. Kinyama kikale
chenie pamwe na nnondoli ju
wangi jwenio ngabalekeligwa
boa abena, babi akammomi,
nkati ja lilaba elijaka mwoto gwa
mabwe ga baluti. 21 Matyala gabe
ngagakomigwa ku upanga ogupita
nkano ja jwajo jwaombe falasi
nhwuu. Ijuni yoa ngijukuta ku
nyama ya mibele yabe.

20

Yaka elufu jimwe

1 Penia, nganammona
mpakachi jumwe akauluka
kuboka kumbengu abi na lupun-
gulo lu kulibomba lyangapela na
ntondolo nkolongwa mukuboko
jakwe. 2 Ngalikamula lijoka lela li-
joka lya kalakala, yani Mmaja an-
daje Lichetani ngalitaba ntondolo
kukingobu cha yaka elufu jimwe.
3 Mpakachi jwenio ngalilekela
kulibomba lyangapela, ngalijig-
ilila kwenio nukubeka minepo
panniango kupala akaoyangaje
bandu kabele mpaka yaka elufu
jimwe pipakulenganila. Nambu
kuboke mu yaka yenie nga mpaka
likuluguligwe kabele, nambu
kukingobu tu.
4 Penie nginibona itebu yu
utawala na batamite bandu
abakamuigwe kinala chukuhuku-
mula. Kabe nginibona ihuke
ya bandu abachinjigwe kwa
magambu gukunhwamini Yesu nu
kutangacha lilobe lya Nnoongo.
Benia bagongalije kinyama kikale
chenie ni kinyago chakwe, na
babekigwije kiingi chakwe mui-
bongi yabe, andaje mumaboko
gabe. Ngabayokanga nukutawala
na Kilisto kwa yaka elufu jimwe.
5 Bange bandu abajomwike bala
bapatangitije bwomi mpaka pilen-
ganila yaka elufu jimwe. Kwenio
nga kuhyoka ku kutumbula kwa
abawile. 6 Mbaya nu upeele, kwa
bandu ba Nnoongo abapakube
mukutumbu kuyoka. Kiu cha
pabele kibeje na makakala kwabe,
biba akakung'i ba Nnoongo na ba
Kilisto bitawala pamwe kwa yaka
elufu jimwe.

Kupela ku Lichetani

7 Kingobu cha yaka elufu
jimwe kulengania, Lichetani
malijogoligwa kuboke mukipungo
chakwe. 8 Lyene malipita
panja, litumbula kaoyanga bandu
abapwilikine kila paali padunia,
yani ilambo eikemigwa Gogu na
Magogu. Lichetani lyakongala
pamwe kukuputana ngondo,
benia biba ndu andi nhwangi
gu kumbwani. 9 Ngabapetanga
mu kilambo choa, bikik-
itindila kigono cha bandu ba
Nnoongo ni kilambo chakipala
Nnoongo. Nambu mwoto
nguuluka kuboka kumbengu,
ngugwatinia mbyu. 10 Mmaja
ojubaoyanga, ngalekaligwa nkati
ja lilaba elijaka mwoto gwa
mabwe ga baluti, mukibi kinyama
kikale chela na nnondoli juwangi.
Angweto bipotekigwa mwenio
kilo na mui pangapela na pan-
gapela.

Hukumu ja bandu boa

11 Penia, nginikibona kitebu
chutawala kikolongwa kihuu
na jwatamile chenie. Dunia
na mbengu ngiboka nnongi
ja mio gakwe, na jibonekana
kabeje. 12 Nganabonanga bandu
abawile akinanhota na aki-
nangota, bajemangite nnongi
ja kitebu chutawala ni itabu
ngiekuligwa. Kitabu chenge
ngikiekuligwa, chenie ngi kitabu
cha bwomi. Abawile ngabahuku-
migwa kuboke muitendwa yabe,
andi piandikigwe muitabu yenie.
13 Baali ngabapianga abawile
abakiba mwenio, kiu nu kumambi
ngabapianga abawile abakiba

mwenio. Na kila mundu ahukumigwa kuboke muitendwa yakwe.
14 Kuboka penia kiu nu kumambi
ngukulekaligwa mulilaba lya
mwoto. Lilaba lya mwoto nga
kiu cha pabena. 15 Mundu
jwajoa jwanga andikigwa liina
lyakwe mu kitabu cha bwomi,
ngalekaligwa mulilaba lya mwoto.

21

Mbengu nhyono na Dunia nhyono

1 Kuboka penia, nginijibona
mbengu nhyono na dunia
nhyono. Gambu mbengu ja
kalakala na dunia ja kalakala
ikiba iboigwe na baali uhyo
jikibaje. 2 Nginikibona kilambo
cha chwapi, Yelusalemu nhyono,
chakauluka kuboka ku Nnoongo
kumbengu. Kikiba kibekigwe
chwapi andi ajumbo abalembalekigwe chwapi kukutoligwa
na analome. 3 Penia nginilijoa
lilobe likolongwa kuboka pikitebu
chutawala kulenga, “Nno! Kitamo
cha Nnoongo kiyono kibi pamwe
na bandu. Jwombe atama pamwe
nabo. Angweto biba bandu
bakwe, Nnoongo mwene aitama
nabo, jwombe aiba Nnoongo
jwabe. 4 Jwenio magaungula
manjochi gabe goa. Gambu kiu
kibeje kabena, andaje kokaleka,
andaje nguto, andaje kubinia.
Gambu ilebe yakalakala ipetite.”
5 Penia jwatamite pikitebu
chutawala ngalenga, “Nno, nitenda yoa kube ihyono.” Kabe
nganengela, “Nhwandike malobe
ganga, gambu malobe ganga gu
kuaminika na ga kweli.” 6 Penia
nganengela, “Galenganile! Nenga
nakutumbula nu kujomolela,
kindumbutumbu chi ilebe yoa
nu kupela kuilebe yoa. Mundu
jwajoa jwabi na nyota manimpa
mache agaboke mu chembwe
cha bwomi anywe pangalepa.
7 Jwapakuotola mapata genia,
nane maniba Nnoongo jwakwe na
jwenio aiba manango. 8 Nambu
bandu abajogopa na bangaamini
na akabaja na akakomi na akangongola na akaabe na abagongale
inyago na akawangi boa, benia
paali pabe piba mulilaba elijaka
mwoto gwa mabwe ga baluti,
chenie nga kiu cha pabena.”

Yelusalemu nhyono

9 Penia jumwe kati ja akapakachi saba kuboka kumbengu
abakiba na mitungati sabaje
ejikiba jitweli ioya saba jukujomolela, ngaika nu kunengela,
“Nhwike! Nane manunnaya
ajumbo, nhwana gwa Mwanalimbelele” 10 Penia kiti mbi nu
Uhuke jwa Nnoongo, mpakachi
ngandola ngambeleka mpaka
pikitombi kikolongwa kitandamau. Nganaya kilambo cha
Chwapi, Yelusalemu, chakauluka
kuboka ku Nnoongo kumbengu.
11 Chakang'ala ku kibumo cha
Nnoongo, kung'ala kwakwe
kukiba andi kwa libwe lya
bei ngolongwa andi libwe lya
yaspi, ling'ala andi lindala.
12 Kilambo chenie kikiba ni
lipamanda litindile kilambo choa
lina milyango komi ni mibele
pamwe na akapakachi komi
na abele ngabajema pimilyango
jenie. Panani ja kila nniango
paandikigwe maina ga makabi
komi na mabele guku Isilaeli.
13 Kikiba na milyango mitatu
kundonde, milyango mitatu
kuchanya, milyango mitatu
kubanda, milyango mitatu kumbwani. 14 Mulipamanda li kilambo
chenie likiba lichengigwe kijemo
cha maganga komi na mabena,
na kila panani ja liganga pakiba
paandikigwe liina limwe lya
achandundame komi na abena ba
Mwanalimbelele.
15 Mpakachi ojwalongila nane
akiba nu lutela lwa jaabu
lukupemela kilambo, nu kupeme

milyango jakwe na mapamanda
gakwe. 16 Kilambo chenie kikiba
ni ingonu ncheche mapana na
matandamau gakwe telatela.
Mpakachi ngakipema kilambo
chenie kulutela lwakwe, kikiba
na kilomita elufu ibena na
mya ncheche, na kilomita yenie
mapana nu kutandamala kujenda
pae. 17 Penia mpakachi ju
kumbengu ngapema lipamanda
lyenie mapana gakwe gakiba
mita sitini na sita ku kipemo
cha bandu, mpakachi atumia
chenie. 18 Lipamanda lyenie
lyakiba lichengigwe kwa mabwe
ga bei ngolongwa agakemigwa
yaspi ni kilambo chenie kikiba
kichengigwe kwa jaabu chwapi,
andi lindala linakung'ala. 19 Ijemo
ya lipamanda lya kilambo yakiba
ilembelekiigwe ku kila liganga
ga bei ngolongwa. Liganga
likutumbula li kijemo likiba
yaspi, lya pabena safaya na lya
tatu kalikedoni na lya ncheche
zumalidi, 20 li nhwano salidoniki,
lya sita akiki, lya saba kilisolito,
lya nane bebulo, lya tisa topazi,
lya komi kilisopaso, lya komi
na moja yasintho na lya komi
ni ibena ametisto. 21 Milyango
komi na mibena jela jakiba lulu
komi ni ibena, kila nniango
gwakatengenechigwa kwa lulu
jimwe. Ndela ngolongwa ja
kilambo jakiba jichengigwe kwa
jaabu chwapi, jina kung'ala andi
lindala.

22 Nijibwenije nyumba ja
Nnoongo mu kilambo chenie,
gambu Angwana ana Nnoongo
Bina Makakala na Mwanal-
imbelele nga nyumba jabe.
23 Kilambo chenie kipaligwije
kumuliki lichoba andaje mwei,
gambu kibumo cha Nnoongo
kikipe ndaa nu lumuli lu kilambo
chenie nga Mwanalimbelele.
24 Bandu ba padunia batyanga
mundaa jakwe na akangwana
ba padunia baleta kipato chabe
mwenio. 25 Milyango ji kilambo
chenie jijigaligwaje machoba
goa, gambu kubeje kilo mwenio.
26 Kibumo ni ipato ya bandu
boa badunia iletigwa mwenio.
27 Nambu kibije ngu chachoa chik-
ibi kichapu chikipakujingila muk-
ilambo chenie, andaje mundu
jwajoa jwakamu ilebe yaoni
andaje uwangi aijingije mwenio.
Nambu baba tu abaandikigwe
maina gabe mukitabu cha bwomi
cha Mwanalimbelele.

22

Mache agapanga bwomi

1 Penia mpakachi jukumbengu
nganaya lukemba lwa mache ga
bwomi lunakung'ala andi lin-
dala, gaboka pikitebu chutawala
cha Nnoongo na Mwanalimbelele,
2 panakati nakati ja ndela ngo-
longwa jikilambo. Kila kingonu
chi lukemba ubi nkongo gwa
bwomi gupambika ngoko aina
komi na ibena kwa mwei. Na
maamba ga nkongo gwenio nga
ntela gu kulamia bandu banga
Akayahudi. 3 Kubeje kilebe
nhwilo gwagwoa mu kilambo che-
nie.

Gambu kitebu chutawala cha
Nnoongo na cha Mwanalimbelele
kiba mwenio, na akapakachi
bakwe bammegelela jwombe.
4 Mabukubona kumio jakwe, na
liina lyakwe liba liandikigwe mui-
bongi yabe. 5 Kubeje kilo kabele
ni bipalaje lumuli kabele andaje
lichoba, gambu Angwana ana
Nnoongo bamulakila, nangweto
bitawala machoba goa pangapela.

Kuika kabele kwa Yesu

6 Penia mpakachi jukumbengu
nganengela, “Malobe ganga
nga ga kweli na gukuaminika.
Angwana ana Nnoongo aba-
longalea akalondoli kulenga
nhwalo gwabe kupete Uhuke

jwabe, bankingite mpakachi jwabe jukumbengu balayange akapakachi babe bapadunia ilebe eibakupitila kingobu tu.

7 “Mpenikie! Ndenda kuika. Mbaya ojwaagabala malobe gu ulondoli agaandikigwe mu kitabu chenje.”

8 Ne nana Yohana, nanibona nu kuijoa ilebe yenie. Kuboka pu kuibona nu kuijoa, ngang'we pamakongono ga mpakachi ju kumbengu kupala kung'ongalela, ojwanaya ile yene. 9 Nambu jwombe nganenge, “Makatendaje yene! Ne napakachi najinu na ba akanunabinu akalondoli na bandu boa abagaagabala malobe agabi mu kitabu chenje. Munng'ongalela Nnoongo.” 10 Kabe nganenge, “Makagaiyaje malobe gu ulondoli agabi mu kitabu chenje, gambu kingobu chenie kibandakile. 11 Manneke ojwabi mmabaja ajendeke nu ubaja gwakwe na ojwabi nchapu ajendekea kube nchapu. Jwakamwa gambone agunhwalali Nnoongo ajonjeke kamwa gambone, na ojwabi chwapi ajendeke kube chwapi.”

12 “Mpenakie!” Alenga Yesu. “Nhika chokwe! Pamwe na hupo yambakumpe kila mundu tela ni itendwa yakwe. 13 Ne nakutumbula ku ilebe yoa nu kujomolela ku ilebe yoa, kindumbutumbu nu kupela jwandumbula ilebe yoa nu kuilenganikia ilebe yoa.”

14 Mbaya abapula ngobo yabe, gambu benia nga abapaligwa kuujendele nkongo gwa bwomi, nu kujingi kunnyini kukupete milyango jakwe. 15 Nambu panja ibi imbwa, akaabe na akangongola na akakomi na abagongale inyago na boa abapala kulonge uwangi.

16 “Ne nana Yesu, nankingite mpakachi jwango achalakiche ilebe yenje kukikuta cha bandu abunhwamini Kilisto. Ne ngi kibelei chu lungolo lwa Daudi. Ne lutondwa olung'ala lu kindabi.”

17 Uhuke jwa Nnoongo na Ajumbo balenge, “Nhwike.” Kila mundu jwajoa alenge, “Nhwike.” Juna nyota aike, na jwapala, agatole mache ga bwomi pangalepa.

Kujomolela

18 Ne nachalakicha boa abajoa malobe gu ulondoli gi kitabu chenje, mundu jwajoa andajonjakie chachoa mu ilebe yenje, Nnoongo apakunnyonjeke mipengui ejiandikigwe mu kitabu chenje. 19 Anda mundu aboite lilobe kuboka mulondoli gu kitabu chenje, Nnoongo apakuboya lipungu lya jwenio mu nkongo gwa bwomi, na mu kilambo cha chwapi, ilebe ilengigwe mu kitabu chenje. 20 Yesu jwaekwile kweli jilebe yenje achalakicha kulenga, “Elo, ndenda kuika.”

Unhyo. Nhwike Angwana ana Yesu!

21 Upeele gwa Angwana ana Yesu ube pamwe na bandu ba Nnoongo boa. Unhyo.